

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**MİN HÂC-I RUMÂT
(OKÇULUĞUN YOLLARI)
MEHMED EMİN VAHÎD EFENDİ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sefanur AKYILDIZ

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İlhan UÇAR

OCAK – 2021

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MİN HÂC-I RUMÂT
(OKÇULUĞUN YOLLARI)
MEHMED EMİN VAHİD EFENDİ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sefanur AKYILDIZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

“Bu tez sınavı 15/01/2021 tarihinde online olarak yapılmış olup aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı
Doç. Dr. Sibel MURAD	Başarılı

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C.		Sayfa : 1/1
	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ		
	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ		
	TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU		
Öğrencinin			
Adı Soyadı	:	Sefanur AKYILDIZ	
Öğrenci Numarası	:	Y176011007	
Enstitü Anabilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı	
Enstitü Bilim Dalı	:	Eski Türk Dili	
Program	:	☒ YÜKSEK LİSANS	☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	MİN HÂC-I RUMÂT (OKÇULUĞUN YOLLARI) MEHMED EMİN VAHİD EFENDİ (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)	
Benzerlik Oranı	:	%17	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,			
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.			
			15/01/2021 Öğrenci İmza
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere sbtezler@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.			
Bilgilerinize arz ederim.			
			15/01/2021 Öğrenci İmza
Uygun			
Danışman Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. İlhan UÇAR Tarih:15.01.2021 İmza:			
☒ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDDEDİLMİŞTİR EYK Tarih ve No:		Enstitü Birim Sorumlusu Onay	
00		00.ENS.FR.72	

ÖN SÖZ

Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın yazmış olduğu Minhâc-ı Rumât adlı eser, 19. yüzyılda okçuluğa dair yazılmış olan eserler arasında önemli bir yere sahiptir. Harekesiz bir biçimde yazılmış olan eser, yalnızca okçuluk hakkında olduğu için değil, aynı zamanda dönemin dili açısından da bilgi vermesinden dolayı oldukça değerlidir. Eserde yer alan hadis ve ayetler, bizlere okçuluğun dinî boyutunu göstermektedir. Bu sebepten ötürü eserde Arapça ve Farsçanın etkisi oldukça fazladır. Eserde Mehmed Emin Vahîd Paşa, bu eseri hazırlarken tefsir, hadis, fıkıh siyer gibi alanlarda usta kişilere danıştığını belirtmiştir. Eserde okçuluğun tarihi, kuralları, kemankeşler, yay yapımı, menzil atışları gibi birçok konuya değinilmesi okçuluk açısından büyük önem arz ettiğini göstermektedir. Çalışmamız; giriş, inceleme, metin ve dizinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde okçuluğun tarihi, çalışmanın amacı ve yöntemi, eser, Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın hayatı, eserin içeriği, eserde geçen hadis, ayet ve Arapça sözler gibi birçok konuya değinilmiştir. İnceleme bölümünde ise eserin imla, ses ve şekil bilgisi açısından incelemesi yapılmıştır. Metnin çeviri yazısı yapıldıktan sonra Cibakaya adlı dizin programından yararlanılarak metnin gramatikal dizini hazırlanmıştır. Kaynakça kısmında da belirtilen birçok sözlükten yararlanılarak metnin içinde geçen kelimelere dair bir sözlük kısmı oluşturulmuştur.

Tezimi hazırlarken bütün zorlukların üstesinden gelebileceğimi söyleyen hiçbir zaman yardımını esirgemeyen sabrına, sakinliğine ve ilmine büyük saygı duyduğum danışman hocam Doç. Dr. İlhan Uçar'a çok teşekkür ederim. Lisans hayatımdan beri yanımda olan bilgi ve birikimlerinden yararlandığım Doç. Dr. Paki Küçükler hocama da teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca Lisans ve Yüksek Lisans hayatımda ilmiyle ve dostluğuyla yanımda olan hocam ve ablam Dr. Yasemin Yıldız'a ve arkadaşlarım Melek Balcı ile Aslı Adaklı'ya teşekkür ederim. Tezimin içeriğinde yer alan ayet, hadis ve Arapça sözlerin tercüme ve anlamlandırılmasında yardımlarını gördüğüm kıymetli dostum Zeynep Sakoğlu'na ve beni bugünlere getiren bu zorlu süreçte her daim maddi manevi yanımda olan aileme, can yoldaşıma ve dostlarıma yürekten teşekkür ederim.

Sefanur AKYILDIZ

15/01/2021

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vi
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ	106
1.1. Ünlülerin Yazılışı	106
1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı	106
1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:	107
1.1.3. ı/i Ünlüsünün Yazılışı	107
1.1.4. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazılışı	108
1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	108
1.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı	108
1.2.2. d ve t Ünsüzlerinin Yazılışı	109
1.2.3. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı	109
1.2.4. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı	109
1.2.5. ŋ Ünsüzünün Yazılışı	110
1.2.6. s ve ş Ünsüzlerinin Yazılışı	110
1.3. Birleşik Yazımlar	110
1.4. ki Bağlacının Yazımı	110
1.5. dağı Bağlacının Yazımı	111
1.6. için Edatının Yazımı	111
1.7. -dur/-dür Ek-fiilinin Yazımı	111

1.8. Ek-fiilin Yazımı	112
1.9. İle Edat ve Bağlacının Yazımı	112
1.10. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı	112
BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ	113
2.1. Ses Bilgisi	113
2.1.1. Ünlüler	113
2.1.1.1. Kök Hecedeki e, ê, i	113
2.1.1.2. Ünlü Uyumları	114
2.1.1.3. Ünlü Değişimi	120
2.1.1.4. Yuvarlaklaşma	120
2.1.1.5. Düzleşme	123
2.1.1.6. Daralma	124
2.1.1.7. Genişleme	124
2.1.1.8. Ünlü Düşmesi	125
2.1.2. Ünsüzler	125
2.1.2.1. Sözcük Başı Ünsüzleri	125
2.1.2.2. Sözcük İçi ve Sözcük Sonu Ünsüzleri	127
2.1.2.3. Tonlulaşma	130
2.1.2.4. Ünsüz Türemesi	131
2.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi	131
2.1.2.6. Ünsüz Uyumu	131
2.1.2.7. Hece Yitimi	131
2.2. Biçim Bilgisi	132
2.2.1. Sözcük Yapımı	132
2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	132
2.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler	133

2.2.1.3. İsimden Fiil Yapan Ekler	133
2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	134
2.2.2. İsimler	135
2.2.2.1. İsim Çekimi	135
2.2.3. Sıfatlar	138
2.2.3.1. Niteleme Sıfatları	138
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları	138
2.2.4. Zamirler	138
2.2.4.1. Şahıs Zamirleri	138
2.2.4.2. İşaret Zamirleri	138
2.2.4.3. Dönüştürme Zamiri	138
2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri	138
2.2.5. Zarflar	138
2.2.5.1. Yer-Yön Zarfları	140
2.2.5.2. Zaman Zarfları	140
2.2.5.3. Durum Zarfları	140
2.2.5.4. Miktar Zarfları	140
2.2.5.5. Soru Zarfları	140
2.2.6. Edatlar	140
2.2.6.1. Çekim Edatları	140
2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları	141
2.2.7. Bağlaçlar	141
2.2.8. Fiiller	142
2.2.8.1. Şahıs Ekleri	142
2.2.8.2. Fiil Çekimleri	143
2.2.9. Ek Fiil	147

2.2.10. Fiilimsiler	148
2.2.10.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)	148
2.2.10.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)	148
2.2.10.3. İsim-Fiiller	149
BÖLÜM 3: METİN	150
BÖLÜM 4: DİZİN	244
SONUÇ	670
KAYNAKÇA	673
ÖZ GEÇMİŞ	678

KISALTMALAR

- Ar.** : Arapça
bk. : Bakınız
BKD : Bilge Kağan Doğu Cephesi (Ercilasun,2016)
BKG : Bilge Kağan Güney Cephesi (Ercilasun, 2016)
cm. : Santimetre
DLT : Divânu Lügâti't -Türk
ETG : Eski Türkçenin Grameri
EUTS : Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü
Far. : Farsça
Gr. : Grekçe
İt. : İtalyanca
KB : Kutadgu Bilig
KTD : Kül Tigin Doğu Cephesi (Ercilasun,2016)
KTG : Kül Tigin Güney Cephesi (Ercilasun,2016)
KTK : Kül Tigin Kuzey Cephesi (Ercilasun,2016)
m. : Metre
Moğ. : Moğolca
Rum. : Rumca
s. : Sayfa.
T. : Türkçe
TDK : Türk Dil Kurumu
TK : Tonyukuk Kuzey Cephesi (Ercilasun,2016)
yy. : Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kullanılan çeviri yazı (transkripsiyon) işaretleri.....	vii
Tablo 2: Yazma nüshalar tablosu	16
Tablo 3: Kırk hadis tablosu	22
Tablo 4: Eserde yer alan diğer hadisler	35
Tablo 5: Eserde yer alan ayet-i kerimeler.....	36
Tablo 6: Eserde yer alan Arapça sözler	38

Kullanılan çeviri yazı (transkripsiyon) işaretleri

ا / آ	a,e	ط	ṭ
ب	b	ظ	ẓ
پ	p	ع	ʿ
ت / ة	t	غ	ġ
ث	ṯ	ف	f
ج	c	ق	q
چ	ç	ك / گ	k,g,ŋ
ح	ḥ	ك	ŋ
خ	ḫ	ل / ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v
ز	z	ه / ه	h, e
ژ	j	ی	y
س	s		
س	š		
ص	ṣ		
ض	ẓ		

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	X	Doktora	
Tezin Başlığı: Minhâc-ı Rumât (Okçuğun Yolları) Mehmed Emin Vahîd Paşa (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)			
Tezin Yazarı: Sefanur AKYILDIZ		Danışman: Doç.Dr. İlhan UÇAR	
Kabul Tarihi: 15/01/2021		Sayfa Sayısı: ix (ön kısım)+ 678(Tez)	
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı		Bilim Dalı: Eski Türk Dili	
<p>Okçuluğun tarihi binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Okçuluğa dair izler, gerek arkeolojik buluntularda gerekse yazılı metinlerle günümüze kadar ulaşmıştır. Okçuluğa dair bilgilere ilk olarak furûsiyye risalelerinde ve arkeolojik kalıntılarda rastlanmıştır. 12.-15. yüzyıllarda okçuluğun anlatıldığı ilk yazılı metinler görülmektedir. Daha sonraki dönemlerde ise okçuluk metinlerinin sayısı giderek artış göstermiştir. Okçuluğa dair metinlerin ağırlıklı olarak 16-17 ve 18. yüzyıllarda yazıldığı görülmektedir. 19. yüzyılda ise Mustafa Kani Bey'in Telhîs-i Resâilü'r-Rumât adlı eseri ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın ise Minhâc-ı Rumât adlı eseri bulunmaktadır. Minhâc-ı Rumât'tan önceki eserlere bakıldığında bu eserin toplama bir eser mahiyeti taşıdığı görülmektedir.</p> <p>Mehmed Emin Vahîd Paşa, Hicri 1219/ Miladi 1805 yılında Minhâc-ı Rumât adlı eserini tefsir, hadis, fıkıh siyer gibi alanlarda bu alanların usta kişilerine danışarak ve pek çok kitaptan faydalanarak kaleme aldığını belirtmiştir. İçerisinde birçok hadis, ayet ve şiirlerinde olduğu Minhâc-ı Rumât adlı eserin 12 nüshası bulunmaktadır. Çalışmamızda kaynak olarak kullanılan nüsha, H. 623 katalog numarası ile İstanbul Topkapı Müzesinde kayıtlıdır.</p> <p>Nesih hattıyla kaleme alınan eser, 70 varaktan oluşmaktadır. Eserin içeriği 7 kısma ayrılarak oluşturulmuştur. Eserde Hz. Âdem'den itibaren Hz. Muhammed'e kadar birçok peygambere ve okçulukla ilgilenen Osmanlı padişahlarının da çalışmalarına değinilmiştir. Ayrıca eserde ok ve yay yapımı, ok atma usulleri, menzil atışları, kemankeşler, menzil sahipleri, menzil yerleri, ok yarışmaları ve kuralları, Hz. Muhammed'in okçulukla ilgili söylediği 40 hadis, ok meydanları ve ok meydanlarına dair kurallar anlatılmaktadır. Eserde geçen okçuluk terimlerinin büyük çoğunluğu Arapça, Türkçe ve Farsçadan oluşmaktadır.</p> <p>Eser giriş, inceleme, metin ve dizinler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Mehmed Emin Vahîd Paşa ve eseri hakkında bilgi verilmiş ve çalışmanın amacı ile yöntemi üzerinde durulmuştur. İnceleme bölümünde ise eserin imla, ses ve şekil bilgisine yer verilmiştir. Metnin çeviri yazısı yapıldıktan sonra Cibakaya adlı dizin programından yararlanılarak eserin gramatikal dizini hazırlanmıştır. Sözlük kısmı kaynakçada belirtilen pek çok sözlükten yararlanılarak oluşturulmuştur.</p>			
Anahtar Kelimeler: Okçuluk, Türk Okçuluğu, Minhâc-ı Rumât, Mehmed Emin Vahîd Paşa			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	X	Ph.D.	
Title of Thesis: Minhâc-ı Rumât (Ways of Archery) Mehmed Emin Vahîd Efendi (İntroduction-Research-Text-İndex)			
Author of Thesis: Sefanur AKYILDIZ		Supervisor: Assoc. Prof. İlhan UÇAR	
Accepted Date: 15/01/2021		Number of Pages: ix (pre. text)+ 678(Tez)	
Department: Turkish Language and Literature		Subfield: Old Turkish Language	
<p>The history of archery lasts for thousands of years. Marks about archery reached nowadays through archeological foundings and scripts. We find the first information about archery in furusiyye epistles and archeological foundings. Between 12. and 15. century were written first scripts about archery. In the later periods number of scripts about archery started growing and most of them that we use nowadays were written between 16.-17. or in 18.century. In 19.century we have Telhis-i Resâilu'r-Rumât written by Mustafa Kani Bay and Minhâc-ı Rumât written by Mehmed Emin Vahîd Pasha. When we analyse works that were made before Minhâc-ı Rumât it is obvious that this piece is also important for being a kind of compilation.</p> <p>Mehmed Emin Vahid Pasha in 1219 year of hegire era or 1805 AC, indicated that his work Minhâc-ı Rumât was written after consultation with great scholars of that time, in area of comment, hadith and siyyer. There are 12 copies of Minhâc-ı Rumât that involve many hadith, verses from Quran and poems. Version that was used as a source for this research is registered in the Topkapi Museum of Istanbul with catalog number H.623.</p> <p>The work which is written with naskh is composed from 70 leafs. The content is composed of 7 chapters. Also, many prophets from the period of Adam until Muhammad and Ottoman sultans who were interested in archery were mentioned in this work. Also, bow and arrow making technique, methods of bow throwing, range throws, archers, range possessors and places, archery competitions and rules, 40 hadiths about archery said by Prophet Muhammad , bow concourses and rules about them are explained. Most of the terms that we find in the book are in Arabic, Turkish or Persian.</p> <p>The work is composed of 4 chapters: introduction, research, text and indexes. In the introduction are given main information about Mehmet Emin Vahid Pasha, his work, method and purpose of the research. Then in the main part are explained categories such are spelling, vokal and morphology. After the translation of the text, grammatical index of the work was made in Cibakaya programme. Dictionary part is composed from many dictionaries that are specified in the bibliography.</p>			
Keywords: Archery, Turkish archery, Minhâc-ı Rumât, Mehmed Emin Vahîd Pasha.			

GİRİŞ

Okçuluğun Tarihi

İnsanlığın ilkel zamanlarından günümüze kadar varlığını sürdüren okçuluk, derin bir tarihe ve geniş bir kültüre sahiptir. Arkeolojik buluntularda ortaya çıkan M.Ö. yaşamış olan toplumların çakmak taşından yapmış oldukları ok uçları, topraktan yaptıkları bilek siperi ve buna ait olduğu düşünülen levha ve Mesolitik Çağ'a ait olduğu bilinen en eski yay buluntusu ile Doğu İspanya'daki iki mağarada görülen okçuluğa dair resimler ve daha nicesi okçuluğun binlerce yıl öncesine dayandığını göstermektedir.¹

Göçebe olarak yaşayan okçu kavimler için çadır, at, ok ve yay büyük önem taşımaktaydı. Türkler dışında farklı milletlerin tarihinde de yer alan okçuluk, Türkler için ayrı bir değere sahipti. “Türk devlet ve toplum hayatında askerlik ve savaş mefhumların birinci derece öneme sahip olduğuna dikkat çeken araştırmacılar Türkleri “doğuştan asker” veya “savaştan doğan ve fetih için örgütlenen bir topluluk” olarak nitelendirmişlerdir. Türk düşüncesinin mitolojik temellerini bulduğumuz Türk destanlarında ve ilk dönemlere ait yazılı metinlerde kendilerini “cihan fatihi” sıfatıyla özdeşleştiren Türklerin ilk devirlerden itibaren geliştirdikleri askeri kültür ve savaşçılık geleneği, hem toplumsal hem de bireysel faaliyetlerinin özüdür denilebilir” (Göksu, 2018:23-24).

“İlk Türklerden itibaren kullanılan damgalardan başlayan okun serüveni günümüze kadar uzanan bir süreçtir. Ok ve yayın, Türk devlet geleneği ve hâkimiyet anlayışı içerisinde bir sembol olarak kullanılmasına dair bilgiler, Türk düşüncesinin mitolojik temellerini bulduğumuz destanlar çağına kadar uzanır. Oğuz Kağan Destanında Oğuz Kağan, oğulları arasındaki “orun” yani siyasî ve içtimaî mevkiî düzenlerken “yay”ı metbûluk, “ok”u ise tâbiyyet sembolü olarak belirlemiş ve onun belirlediği bu esas, başta Oğuzlar olmak üzere tarih boyunca varlık gösteren bütün Türk Şubelerinde bir teamül haline gelmiştir. Okun tâbiyyet ve davet sembolü olarak kullanılması ise yayla temsil edilen hükümdarın, kendisine bağlı beyleri yanına çağırarak üzere ok göndermesi şeklinde görülmektedir. İlk örneklerine Hunlarda ve Göktürklerde rastladığımız bu

¹ Bu bilgiler, Ünsal Yücel'in Türk Okçuluğu adlı kitabından elde edilmiştir. YÜCEL, Ünsal (2015), **Türk Okçuluğu**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

ameliyat, Karahanlılar, Büyük Selçuklular, Hârezmşahlar, Artuklular, Memlûkler ve Türkiye Selçukluları döneminde de devam etmiştir” (Göksu’dan aktaran Uçar, 2013: 4).

Tarihte ordu millet anlayışına sahip olan Türkler, savaş ve savaş aletleri konusunda kendilerini ileri derecede geliştirmiş bir millettir. “Türkler, Orta Asya’dan Anadolu’ya Anadolu’dan Balkanlara kadar uzanan coğrafya içinde, kendi savaş kültürüne ait olan ok ve yay özelliklerine, karşılaştığı kültürlerle ait olan ok ve yay özelliklerini de katarak savaşlarda kullanmıştır” (Gürgendereli, 2015:1316). “Her çağın tekniğine göre en etkili silahlar ile donatılmış Türk ordularında (Mesela, “reflexe” yaylar, ıslıklı oklar, çengelli temrenler; Sabarlarda “görülmemiş savaş aletleri”, Kumanlarda neft atan yangın mermili mancılıklar, bk. yk. Tarih) başlıca silah ok ve yay idi. Ok ve yay bir av aleti olarak eski çağlarda hemen hemen bütün topluluklarda görülür. Fakat Türkler ok ve yayı etkili bir savaş silahı hâline getirmişler ve kendi muharebe taktikleri için en iyi şekilde değerlendirmişlerdir (Kafesoğlu, 2017: 273).

İslamiyet öncesinde avcılıkta ve savaşlarda okçuluğa dair hünelerini göstermiş olan Türkler için okçuluk, İslamiyetin kabul edilmesiyle farklı bir boyut kazanmıştır. İslam inancına göre ok ve yayın var oluşu Hz. Adem’e dayanmaktadır. “XIV. yüzyıldan itibaren kaleme alınan okçuluk risâlelerinde Taberî’ye atfolunan rivayete göre ok ve yay, ekinlerini yiyen kuşları öldürsün diye Hz. Âdem’e Cebrail eliyle Allah tarafından gönderilmiştir. Bunların ne olduklarını soran Hz. Âdem’e Cebrail yayı göstererek “bu Allah’ın kuvveti”, oku göstererek de “bu Allah’ın şiddetidir.” demiş ve ona nasıl atılacağını öğretmiştir. Buna göre ok ve yay cennetten çıkmış ve onları Allah yollamıştır. Allah’ın Cebrail eliyle gönderdiği bu silah, İslam ümmeti tarafından kutsal bir emanet olarak kabul edilmiştir” (Göksu, 2018:103). “Her meslekle ilgili bir peygamber olduğu gibi okçulukla ilgili peygamberin Hz. İbrahim olduğu da rivayet edilmektedir. Ayanoğlu’nun İmam Suyûtî’den naklettiğine göre “kavs-i Arabî”yi yani yayı ve oku Hz. İbrahim icat etmiştir. Çocukları İsmail ve İshak için ayrı ayrı kavisler yapıp onlara bunun nasıl kullanılacağını öğretmiştir.” (Ayanoğlu’dan aktaran Özkafa, 2018: 1643)

Hz. Muhammed’in zamanına bakıldığında ise onun söylediği hadislerden anlaşılacağı üzere peygamberin Türkleri tanıdığı bilinmektedir. Türklerin savaşçı ve korumacı bir millet olduğunu gösteren hadisleri şunlardır:

“Habeşliler size ilişmedikçe siz onlara ilişmeyin. Türkler size saldırmadıkça siz de onları kendi haline bırakın.” “Müslümanlar Türklerle savaşmadıkça kıyamet kopmaz. Onlar, yüzleri deri üstüne deri kaplanmış kalkan gibi olan bir kavimdir. Kıl elbise giyerler ve kıl ayakkabılar içinde yürürler.” “Hıfz/ muhafaza etme/koruma on kısımaya ayrılmıştır. Bunun dokuzu Türklerde biri diğer insanlardadır...”²

Bu hadislerden anlaşılacağı üzere savaşçı bir millet olan Türk milletinin İslamiyeti kabul etmesiyle “cihad” anlayışı ve “şehitlik” mertebesi düşüncesi savaş anlayışlarında büyük bir etkiye sebep olmuştur. Bu konuda Kur’an ayetleri ve Hz. Muhammed’in söylediği hadislerin etkisi büyüktür. “Türklerin okla tanışmaları İslamiyet’le birlikte olmamıştır, ama İslamiyetle birlikte ok bir savaş aleti olmasına rağmen dinî bir hüviyet kazandırılmıştır. Hz. Peygamber’in okla ilgili buyurduğu birçok hadis oluşan bu manevî hüviyetin çerçevesini oluşturmuştur. Özellikle Hz. Peygamber’in “Çocuklarınıza ok atmayı ve Kur’an okumayı öğretiniz.” hadisinden hareketle ok atmanın önemine dikkat çekilerek Hz. Peygamberin hiçbir fen için bu kadar çok hadis buyurmadığına dikkat çekmektedir” (Uçar, 2013: 4).

Ünlü İslam bilgini Taberi şöyle yazar:“...Yayın başı, Âdemoğlunun sağrısı gibidir. Âdemoğlu sağrısı üzerine bükülürse ölür, arkası üzre yıkılırsa kırılır. Ok da öyledir.” İslamiyet ok ve yaya böylesine büyük önem vermiştir (Atabeyoğlu’ndan aktaran Tunç, 2000:6).

Türk milletinin kazanmış olduğu zaferler (Mesela, Malazgirt Savaşı vb.), feth ettiği topraklarla birlikte okçuluğa dair daha geniş bir kültürün oluşmasını sağlamıştır. Osmanlı Dönemine bakıldığında ise okçuluk sadece bir savaş aleti olmaktan çıkıp aynı zamanda spor ve eğlence amaçlı da yapılmaya başlanmıştır. Osmanlı Devleti’nde padişahların yaptırdığı ok meydanlarına, ok meydanlarına dair yazdırdıkları fermanlara, düzenlenen müsabakalara, padişahların kişisel olarak katıldığı bu yarışmalarda diktirdiği menzil taşlarına bakıldığında devlet erkanının da okçuluğa çok kıymet verdiği görülmektedir.

Okçuluğa dair bilgiler, başta Türk Destanları, Dede Korkut Hikâyeleri, Divânü Lugâti’t-Türk gibi anıt eserler olmak üzere Osmanlı Döneminde de yazılmış olan eserlerle

² Bu kısımda verilen bilgiler, bir kolektif çalışma olarak alanı konusunda uzman birçok ilim insanının araştırmalarının bulunduğu, **İslam Tarihi ve Medeniyeti-8 Müslüman Türk Devletleri I** adlı kitapta yer alan, Dr.Öğr. üyesi Ali Dadan’ın yazmış olduğu “**Arap ve Türk Münasebetleri**” adlı bölümden elde edilmiştir.

birlikte günümüze kadar ulaşmıştır. “Osmanlılarda kemankeşlik (okçuluk) konusundaki eserler, genellikle bu sanatı bilen kemankeşler tarafından hazırlanmıştır. On yedinci yüzyıla kadar top, tüfek gibi ateşli silahlarla birlikte en etkili uzak mesafe silahı olarak önemini koruyan kemankeşlik, kavsnâme (yay üstüne), tîrendâzân (okçular), remy (ok atma) adlı risaleler şeklinde, bu dönem Osmanlı askerlik yazımının büyük çoğunluğunu oluşturur. Osmanlılar birçok sahada olduğu gibi, kemankeşlik konusunda da, İslam uygarlığındaki gelişme ve yazımdan etkilenmiştir. Bu etki, okçuluk ile ilgili yazılmış bütün eserlerde kendini gösterir” (Bir, Kaçar, ve Acar, 2006 : 54).

Türkçe Eserler³

Okçuluktan söz eden en eski kaynaklar, binicilik ve silahşorluk konusundaki **furûsiyye** risaleleridir. Bunlarda kılıç, mızrak, kalkan, gibi silahlar yanında ok ve yayın kullanımına dair bilgilere de rastlıyoruz (Yücel, 2015; 35).

Okçuluğa dair en eski risale olarak bilinen eser ise Memlûk silahşoru Tayboğa e’l eşrefi’nin yazdığı **Bugyetü’l Merâm Gayetü’l-Garâm** adlı eserdir. Okçuluğa dair birçok konunun ele alındığı bu eser, 16. yy.’da Mahmud bin Mehmed bin Hasan tarafından eklemeler yapılarak Arapça’dan Türkçeye tercüme edilmiştir.⁴

Selçuklu Emîri Tülü Bey tarafından 12. yy.’ın sonlarında Hüseyin bin Ahmed Erzurûmi’ye yazdırılan **Hulâsa fi ilmi remy (Okçuluk İlminin Kitabı)** adlı eser, okçuluğa dair mensur olarak yazılmış olan eserlerden biridir.

Osmanlılarda okçuluk konusunda 15. yy.’da yazılmış olan müstâkil ilk eser ise **Umdetü’l- mütenâzilîn (Okçuluğun İlkeleri)**’dir. Eser, Arapçadan Türkçeye Muhammed bin Şeyh Mustafa tarafından çevrilmiştir. Eserde okçuluğa dair kurallar, okçuluk adabı, ok ve yay yapımı ve kullanma şekilleri gibi birçok konu yer almaktadır. Ayrıca eserde hadislerle birlikte cihadın önemine de değinilmiştir.

³ Bu kısımda yer alan bilgiler, İlhan Uçar’ın Abdullah el-Kâtip’ten aktardığı “Ok Atıcılığının Kuralları” Kavaidü’r Remy adlı eserinden ve Ünsal Yücel’ in Türk Okçuluğu adlı eserinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

⁴ Yücel, Ünsal (2015), Türk Okçuluğu, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 36, Ankara.

Ok-nâme adlı eser , 16. yy'da Hacı Hasan bin Hacı Bahtiyar tarafından yazılmıştır. Okçuluğa dair yazılmış olan ilk telif Türkçe eserdir. Müellifi ise devrin önemli menzil sahibi kemankeşlerinden biridir.

Tuhfetü'l Guzât (Gazilere Armağan) adlı eser, 16. yy.'da Matrakçı Nasuh tarafından yazılmıştır. İçerisinde krokiler bulunan eser, beş fasıl olarak anlatılmıştır. Eserin bir nüshası İstanbul'daki Süleymaniye (Esad Efendi, Nu. 2206) Kütüphanesinde dir.

16. yy.' da yazılmış olan eser, Gelibolulu Mustafa Âli'nin kaleme aldığı **Kuhnü'l-Ahbar (Haberlerin Özü)** adlı eserdir. Tarih kitabı olarak geçen bu eserin bir bölümünde okçuluğa dair bilgiler verilmektedir. Eserin “Risale-i Kavsiyye der Beyân-ı Tirendâzân ve Tirendâzân-ı Nâmvârân” isimleriyle farklı nüshaları da bulunmaktadır.

16. yy.' da yazılmış bir diğer eser ise Behram Çavuş'un yazdığı **Kitâb-ı Silahşorân** adlı eserdir. Kitabın tamamında ok ve yayın yapımı anlatılmaktadır.

17. yy.'da yazılan eserlere bakıldığında Mehmed Yûnus ed-Devrâzî'nin **Kitâb-Kavsnâme** adlı eseri, Kemankeş Prizrenli Mustafa Efendi'nin öğüt kitabı niteliğinde olan **Kavsnâme** adlı eseri, Abdullah el-Kâtip'in **Kavidü'r-Remy (Ok Atma Kuralları)** adlı eseri ve son olarak Katip Abdullah Efendi'nin **Tezkire-i Rumât (Okçular Tezkiresi)** adlı eseri bulunmaktadır. Bu eserlerde genel olarak okçuluk üzerine bilgiler verilmektedir. Kavidü'r-Remy (Ok Atma Kuralları), kendisinden önce yazılmış olan eserlerden yararlanılarak oluşturulmuş bir eserdir. Tezkire-i Rumât (Okçular Tezkiresi) adlı eserde ise ok meydanının kuruluşu ve sınırları, o döneme kadar atılan menziller ile o dönemde yaşamış kemankeşlere dair bilgiler anlatılmaktadır.

18. yy.'da yazılan eserlere bakıldığında ise Kemankeş Mustafa Efendi'nin **Kavsnâme** adlı eseri, Mehmed Halil Efendi'nin **Kavsnâme-Fezâil-i Remy (Atıcılığın Faziletleri)** adlı eseri bulunmaktadır. Ayrıca Çuhadar Ahmed'in kaleme aldığı yarım kalmış bir eser olan **İrşadü'r-Rumât** ve Seyyid Halil Hasib Efendi'nin **Tezkire-i Rumât**'ın bir kopyası niteliğinde olan **Tuhfetü'l Hasîb** adlı eseri de bulunmaktadır.

19. yy.'da ise Mustafa Kani Bey'in **Telhîs-i Resâilü'r-Rumât (Okçuluk Risalelerinin Özeti)** adlı eseri ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın **Minhâc-ı Rumât (Okçuluğun Yolları)** adlı eseri bulunmaktadır. Telhîs-i Resâilü'r-Rumât (Okçuluk Risalelerinin Özeti) adlı eser Osmanlı Sultanı II. Mahmud'un emriyle 19. yy'a kadar olan tüm eserler incelenerek hazırlanmış bir okçuluk eseridir.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu Mehmed Emin Vâhid Paşa'nın "Minhâc-ı Rumât" adlı eserinin İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonundaki nüshasını çeviri yazı alfabesine aktararak eseri imla, ses ve şekil bilgisi bakımından incelemek, dizin ve sözlüğünü hazırlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Savaş, insanoğlunun varoluşundan günümüze kadar hiçbir zaman vazgeçilemeyen bir unsur olmuştur. Savaşta tarafların kazanması için savaş aletlerinin önemi büyüktür. Savaşçı bir millet olan Türk milleti için de hem bu nedenden hem de İslamiyet'in kazandırdığı manevi hüviyetten ötürü ok ve yay büyük önem arz etmektedir. Zaman içerisinde sadece savaş aleti olarak değil spor ve eğlence amaçlı da yapılan okçuluk, Türk milletinin tarihinde büyük bir etkiye sahiptir. İlk Türklerden günümüze kadar birçok kaynakta okçuluk hakkında bilgiler veren eserler kaleme alınmıştır. Bu eserler, okçuluk ve okçuluk tarihi açısından bilgi sahibi olabilmemiz için ve de yapılan bilimsel araştırmalara kaynaklık edebilmesi bakımından oldukça önemlidir. Aynı zamanda bu eserler, yazılmış olduğu konu dışında dönemin tarihini, dil özelliklerini ve söz varlığını yansıtması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı; Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın yazmış olduğu 19. yüzyıl metni olan Minhâc-ı Rumât adlı eseri çeviri yazı alfabesine aktararak Türk diline kazandırmak. Bunun yanı sıra dönemin dil özellikleri ışığında ses bilgisi ve şekil bilgisi açısından incelemesini yapmak ve de bilimsel çalışmalara kaynaklık edebilmesi için dizin ve sözlüğünü hazırlamaktır. Bu çalışmanın bir diğer amacı ise günümüzde de yapılmaya devam eden Geleneksel Türk Okçuluğunun daha çok gelişmesini sağlamak, okçuluk

hakkında daha sonra yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmek ve araştırmacılara faydalı olmaktadır.

Kapsam

Minhâc-ı Rumât adlı eserin Türk ve Dünya kütüphanelerinde toplam 12 nüshası bulunmaktadır. Çalışmamızda kaynak olarak kullandığımız nüsha, H. 623 katalog numarası ile İstanbul Topkapı Müzesinde kayıtlıdır. Eserin istinsahı 1219 (1805) olarak belirtilmiştir. Bu nüsha 220-125 mm. ebatlarında, ilk ve son sayfaları hariç her sayfasında on yedi satır bulunan nesih hatla yazılmış 70 varaktır. Aharlı kâğıttan oluşan eser, miklepli kırmızı deri ve ebru ciltten yapılmıştır. Harekesiz olarak yazılmış olan eserde zaman zaman harekeli kelimeler de bulunmaktadır. Eserde otuz altıncı varaktan itibaren menzil atışlarına dair tablo niteliği taşıyan bölümler yer almaktadır. Eserin içerisinde kırk iki sayfada derkenarlar bulunmaktadır. Ayrıca eserin içerisinde birçok ayet ve hadis yer almaktadır.

Yöntem

Giriş, İnceleme, Metin ve Dizin bölümlerinden oluşan çalışmamızın giriş bölümünde eser ve eserin yazarı olan Mehmed Emin Vahîd Paşa hakkında bilgiler verilmiş ve daha önce yazılmış olan okçuluk metinleri hakkında kısaca bilgi verilip eserin önemi ortaya konulmuştur. İnceleme bölümünde eserin yazım özellikleri ile ses ve şekil bilgisi özellikleri incelenmiştir. Metin bölümünde ise eserin çeviri yazıya aktarımı söz konusudur. Dizin bölümü Cibakaya adlı bilgisayar programı kullanılarak hazırlanmıştır.

Birçok sözlükten yararlanarak hazırlanan dizin bölümünde derkenarlarda bulunan (okçuluk terimleri hariç) kelimeler dışında metinde yer alan bütün kelimeler, terim anlamları ve metindeki kullanımları göz önünde bulundurularak anlamlandırılmıştır. Dizde sözcüğün anlamı verilmeden önce sözcüğün hangi dile ait olduğu kısaltmalarla belirtilmiştir. Bazen bir kelimenin kökenini gösterebilmek için birkaç kısaltma kullanılmıştır. Bunun sebebi kelimelerin farklı dillere ait yapılar barındırdığını göstermektir. Kökeni ve anlamı bilinmeyen sözcüklerde bu bilinmezliği göstermek için soru işareti (?) kullanılmıştır. Madde başı kelimelerin aynı anlama gelen farklı biçimleri varsa “bk.” kısaltmasıyla diğer madde başlarına göndermeler yapılmıştır.

Madde başı şeklinde gösterilen kelimelerin karşılıklarına metin içerisindeki anlamları yazılmış ve daha sonra ise metnin hangi sayfa ve satırında geçtiğini gösteren numaralar verilmiştir. Dizinde sözcüklerin ek sıralaması gösterilirken öncelikle sözcüklerin eksiz kullandıkları sayfa ve satırlara yer verilmiştir:

mejdān : <Ar. 1.Okmeydanı. 2.Geniş, açık, düz yer, alan. 3.Yarışma veya karşılaşma yeri.

m. (25b/2), (28a/9), (2b/2), (30b/16), (32a/10), (35a/14), (37b/7), (3a/9), (7b/9) [9]

Yukarıdaki sıralamadan madde başı sözcüğün metnin dokuz yerinde eksiz olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu sıralamadan sonra yalın haliyle beraber yapılmış kelime grupları gösterilmiştir:

m.+ıḥamāset (35b/17) [1]

m.+ıhünerverānda (66a/17) [1]

m.+ımaā`rif (55a/3) [1]

m.+ımezkūr (29a/14) [1]

m.+ımezkūrda (29b/3) [1]

m.+ımezkūrı (28b/15) [1]

m.+ımiknet (49b/13) [1]

m.+ırumāt (59b/15) [1]

m.+ırumātda (45a/8) [1]

m.+ısapāş (1b/8) [1]

Yukarıdaki sıralamada madde başı sözcüğün eksiz olarak on yerde kelime grubu oluşturduğu görülmektedir. Daha sonra sözcüğün üzerine gelen ekler gösterilmiştir:

m.+a (29a/13) [1]

m.+da (67a/8) [1]

m.+dan (31a/10), (37b/12), (68b/16) [3]

m.+ı (11b/13) [1]

m.+uḡ (29b/5) [1]

[=26]

Madde başının sıralanmasının ardından metindeki toplam kullanım sayısı köşeli parantezle gösterilmiştir. Yukarıdaki örnekteki meydān sözcüğünün metinde toplam yirmi altı kez kullanıldığı görülmektedir.

Çalışma sonunda ise yararlanılan kaynakların bulunduğu bir bibliyografya yer almaktadır.

MEHMED EMİN VAHİD PAŞA’NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Hayatı

Asıl adı Mehmed olan Paşa’nın, mahlası Vahid’dir. Kütüphanesinde kullandığı mühüre “Vahid-i asr olan Seyyid Mehmed” ibaresini yazdırmıştır. Mührün altına ise el yazısı ile “Emin” ibaresinin eklendiği görülmektedir (Kılıç, 2016:5). Kilis’te Nusayf ailesinden olan Vahîd Paşa, daha küçük yaşta babasını kaybetti. Daha sonra bir Baltacıyla evlenecek olan annesiyle göç etti (Baltacı Osman Hulusi Efendi). Bu da onun “İstanbullu” diye anılmasına sebep oldu (Süslü, 1989: 613). Mehmed Emin Vahid Efendi, iyi bir eğitim aldıktan sonra, Maliye Kalemî’ne girmek suretiyle devlet hizmetine başladı. Burada ilerleme imkânı bulamadığından, bu görevden ayrılarak Zecriye Muhassılı oldu. Bu esnada Galata Voyvodası Topal Halil Efendi’ye intisap etmek suretiyle, onun himayesinde ilerleyerek Zecriye Başkâtibi Muhassılı oldu (Kılıç, 2016:6).

Aralık 1806’da mevkûfatçı olarak elçilikle Fransa’ya gönderildi. İki defa Napolyon ile görüştü. Siyasî bir başarı kazanamadı. Sefâreti Aralık 1807 sonuna kadar sürdü. Elçilik göreviyle ilgili bir sefâretnâme hazırlayarak saraya sundu. Fransa dönüşü defter emniyetine tayin edildi. Haziran 1809’da reîsülküttâb vekili oldu.⁵

Mehmed Emin Vahid Efendi dirayetli ve sadık karakterli bir devlet adamıydı. Bununla beraber İngiltere ile antlaşmanın başarılı bir şekilde tamamlanmasının kendisine verdiği kibir nedeniyle, diğer devlet adamlarını küçümser tavırlar sergilemişti. Görevi sırasında gelen padişah fermanlarını, hayır niyeti ile bile olsa, tenkîd eden, devlette görev yapan bazı liyakatsiz memurların tayinat ve atıyyelerini, hazineyi korumak niyetiyle, vermeyen ve bu durumdan şikâyetçi olanları ezen biri olduğu iddia edilmişti. Bu iddiaların dikkate alınmasıyla üç ay sonra, H. 26 Şa’bân 1224 / M. 6 Ekim 1809 tarihinde, hakkında çıkan fermanla Kütahya’ya sürgüne gönderilmiştir (A.Cevdet Paşa’dan aktaran Kılıç, 2016:9).

⁵ Atilla Çetin (2003), “Mehmed Emin Vahîd Paşa”, TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt : 28, s. 468-469, Ankara.

Vahid Paşa Kütüphanesi'nin kuruluş çalışmaları da bu tarihe dayanır. Kütahya'da ne kadar kalacağı belli olmayan Mehmed Emin Vahid Efendi, buradaki çok sayıda talebe ve hocanın kitap sıkıntısı çektiğini görünce bir kütüphane tesisine karar verir ve kütüphane H. 9 Ramazân 1226 / M. 27 Eylül 1811 tarihinde halkın istifadesine açılır. II. Mahmud döneminde kurulan kütüphaneler arasında en önemlisi Vahid Efendi'nin Kütahya'da kurduğu kütüphanedir (Erünsal'dan aktaran Kılıç, 2016:9). Girişte alınlıktaki kitabeye kazıttırdığı şiirli yazıda da görüldüğü üzere, bu kütüphaneye kendi ismini verdi. Eserlerini ve birçok ilmî kitabı buraya hibe etti. Kütüphane bilâhare Ulu Cami'ye 30 metre uzaklıktaki Gök Şadırvan İmaret Mescidi'ne taşındı. 1830'dan itibaren de Maarif Nezareti'ne bağlandı (Süslü, 1989: 614).

İki yıllık sürgünden sonra Vahîd Paşa önce Tophane'de sonra da Tershane'de görev aldı. Bu görevi sırasında Antalya civarında karışıklıklar çıkaran Teke Oğlu İbrahim ailesinden kalanları nakletmek üzere gönderildi (Süslü, 1989:614). Bu arada İstanbul'dan ve rakiplerinin gözlerinin önünden uzaklaştırılmak amacıyla, kendisine H. 4 Ramazân 1229 / M. 20 Eylül 1814 tarihinde vezirlik rütbesi verilerek Teke ve Hamid sancakları mutasarrıflığı tevdi edilmiştir. Böylece Mehmed Emin Vahid'in paşalık dönemi başlamış oldu (Uzunçarşılı'dan aktaran Kılıç, 2016:11).

Daha sonra kendisine verilmiş olan vezirlik ünvanının kaldırılacağı Hanya'ya müteâkiben de İstanköy adasına gönderildi (1819). Mora isyanları sırasında Sakız adasının muhafızlığına tayin edildi. Fransız Konsolosunun yardım talebini reddeden Vahîd Paşa, Rum asîleri cezalandırdı (Süslü, 1989:614).

Mehmed Emin Vahid Paşa'nın bu muhasara sırasında Sakız'ın büyük tüccarlarının İpsara adasına kaçtığı bilgisi üzerine Kaptan Paşa'dan birkaç gemi isteyerek İpsara adasını da muhasara etmek istemesine karşı çıkan Ali Paşa bu isteği yerine getirmemiş, zaten araları açık olan iki paşa birbirlerini Bâbîâlî'ye şikâyet etmişlerdi (Kılıç, 2016:16). İsyân bastırılıp sükûnet sağlandıktan sonra taşkınlık göstererek ahaliye zulmeden askerlerin adadan gönderilmesini talep etmiş olmasına rağmen, yapılan zulmün bedeli Mehmed Emin Vahid Paşa'ya çıkarılmıştır. Mehmed Emin Vahid Paşa, Sakız'da ortam yatıştıktan sonra isyanın çıkmasından, askerlerin yağmalama hareketlerinden, Kaptan-ı Derya Nasuh-zâde Ali Paşa'nın öldürülmesinden ve halka zulmedilmesinden sorumlu tutulmuştu. Hakkında sürekli şikâyetlerin de vuku bulması nedeniyle askerinin ve halkın

hallerinden ve bu durumdan kendisi de rahatsız olmuştu. Nihayetinde Sakız'ın havasıyla uyum sağlayamama gerekçesiyle, H. 19 Şevvâl 1237 / M. 9 Temmuz 1822 tarihli bir yazıyla, Anadolu'da başka bir yere naklini talep ederek Sakız'dan ayrılma isteğini hükümete bildirmiştir (Kılıç, 2016:17).

Urla'da otururken vezirliği tekrar kaldırılıp Alâiye'ye sürüldü. 16 Temmuz 1824'te vezirliği iade edilip Halep valiliğine gönderildi. 1827'de ihmalkârlık gösterdiği ileri sürülerek vezirlik rütbesi alındı ve Konya'ya sürüldü. Ardından Bursa'ya nakledildi. Aynı yıl vezirliği dördüncü defa iade edilip İstanbul muhafızı tayin edildi. 1828'de Bosna valiliğine gönderildi. Bu göreve giderken 2 Safer 1244'te (14 Ağustos 1828) Çanakkale'de vefat etti ve Geyikli köyüne gömüldü.⁶

Mehmed Emin Vahid Paşa'nın mücevher ve sair eşyasından başka 12 yük kuruş nakit parasının Bursa'daki validesi Mahper Hanım nezdinde bulunduğu tespit edilmiş ve bu malı, yaşamlarını sürdürmeleri için Paşa'nın validesi ve iki zevcesine bırakılmıştır. Bu arada, Mehmed Emin Vahid Paşa'nın kethüdası Mehmed Sırrı'nın yazılı ricası üzerine, Paşa'nın askerleri, alacakları olan maaşları için isyan alametleri gösterdiklerinden, muhellefatının mühürlendiği oda açılarak mevcut paradan maaşları verilmiştir. Ayrıca Paşa'nın diğer borçları miri hazinesindeki hesabından mahsub edilerek geriye borcu bırakılmamıştır (Kılıç, 2016:21).

Vahîd Paşa'nın karakterini incelediğimizde, onun becerikli, cesur, entellektüel, şair ruhlu, fakat son derece mağrur, övünmeyi seven, belki de bencil biri olduğunu görürüz. (Süslü, 1989:615). Kaynaklarda geçimsiz, fazla gururlu, bencil ve cimri olduğu belirtilen Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın 4000 kese civarında para biriktirdiği rivayet edilir. İki hanımından başka vârisi yoktu. Ayvansaray'da annesinin yalısında oturduğundan “Çingene Vahîd” lakabı ile anılmıştı.⁷ “Çok kısa sürede çok önemli görevleri işgal ettiğinden ve Fransa'daki ve Çanakkale'deki görevlerinde muvaffak olduğundan, Hükümet mensupları arasından, ölümüne kadar mücadele edeceği rakipler kazanmıştır. Bu bakımdan, sık sık ünvanlarının elinden alınmasında rakiplerinin önemli rolü olmalıdır. Bütün bunlara rağmen, Osmanlı Devleti'yle Avrupa'nın savaşlarla

⁶ Atilla Çetin (2003), “Mehmed Emin Vahîd Paşa”, TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt : 28, s. 468-469, Ankara.

⁷ Atilla Çetin (2003), “Mehmed Emin Vahîd Paşa”, TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt : 28, s. 468-469, Ankara.

sarsıldığı sıralarda Vahîd Efendi'nin devlete siyasî, askerî çok önemli hizmetlerde bulunduğu da bir gerçektir" (Süslü, 1989:615).

Bu şahsiyetten örnek alınacak husus, hakkında gelişen onca olumsuz olaya rağmen ne devlete ne de millete küslük gütmemesi, aldığı görevleri layıkıyla yerine getirmesidir. İlk başarısının ardından aldığı ilk cezasını çekmesi için gönderildiği Kütahya'da kütüphane kurmuş, diğer sürgün yerlerinde ise kitap yazmak ya da kütüphanesine kitap göndermek suretiyle hizmetini aksatmamıştır (Kılıç, 2016:24).

Yazarın Üslubu

Vahîd Paşa ve kâtibi orijinal nüshalarında ve diğer bazılarında nesih yazı üslubunu kullanmıştır. İsminden de anlaşılacağı üzere zarif ve fantezi şekliyle yazıcılara en uygun gelen üslup da budur. Yuvarlak şekliyle okuyucuya da çabuk ve akıcı bir okuma imkânı sağlamaktadır. Zaten bu stil, daha sonra Vahîd Efendi'nin matbu nüshalarıyla genel olarak matbuatta kullanılmıştır. Vahîd Efendi'nin kullandığı dil ise diğer birçok Sefaretnâmede olduğu gibi zor anlaşılabilir, zamanında bile pek kullanılmayan nadir Arapça- Farsça tabirlerle dolu bir dildir. Noktalama işareti olarak sadece nokta kullanıldığı ve cümleler çok uzun olduğu için bazen anlatılan şeylerden değişik manalar çıkabilmekte ve bu da tercümede birçok güçlükler çıkarmaktadır. Öyle ki Sefaretnâmesinde sık sık kafiyeli nesir kullanmakta; üslubunu tezyin için bazen aynı manaya gelen Arapça ve Farsça tabirler kullanmakta; Türkçede bulunmayan terimlerin yerine Arapçalarını kullanmakta ve bazen de aynı manada olup değişik şekilde yazılan Arapça kelimeler kullanılmaktadır (Süslü, 1989:617-618).

Nesih hatla yazılan Minhâc-ı Rumât adlı eserinin üslubunda da tıpkı Sefaretnâmesinde olduğu gibi Arapça ve Farsça kelimelerin ve bu kelimelerden oluşan tamlamaların çoğunlukta olduğu ağır bir dil kullanılmıştır. Eserinin içerisinde Arapça Farsça kelimelerin ağırlıkta olduğu -beyit ve kıta olarak belirttiği- şiirleri de bulunmaktadır. Bu da onun kabiliyetli ve maharetli bir yazar olduğunu göstermektedir.

Eserleri

Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın eserleri toplamda yedi tane olmakla birlikte içlerinden biri incelediğimiz Minhâc-ı Rumât adlı eseridir. Vahîd Paşa'nın Minhâc-ı Rumât adlı

eseriyle ilgili bilgi verilirken İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınmıştır.

1-Sefâretnâme-i Fransa

Eserin 11 yazma nüshası bulunmaktadır. (Kılıç, 2016:24). Eser, Mehmed Emin Vahid Efendi'nin H. 1221-1222 / M. 1806-1807 yıllarında Napolyon nezdindeki elçiliği sırasında tuttuğu notlardan oluşmaktadır. Napolyon ile görüşme, Prusya, Rusya ve Fransa arasındaki savaşın sonucu, Viyana üzerinden Paris'e gidiş, Paris'teki izlenimleri, Napolyon tarafından ikinci defa kabul ediliş ve yurda dönüşünün anlatıldığı eserin dili sade ve açıktır. Eser günümüz harfleriyle ilk defa Selahattin Güngör tarafından, Cumhuriyet Gazetesi'nde tefrika edilmiştir (Kılıç, 2016:24-25).

2- Şerh-i Kasîde-i Dimyâtiyye (Mirkât-ı Münâcaât)

97 büyük yapraktan oluşan eser, Şeyh Nurettin Dimyati'nin Esmâ-i Hüsna kasidesinin şerhi olup İstanköy adasında bulunduğu sırada kaleme almıştır. Kendi el yazma nüshası adını taşıyan kütüphanenin 71T numaralı kayıta bulunmaktadır (Eğilmez, 2001;9).

Mirkât-ı Münâcaât adlı eserinde Anadolu Kadıaskeri Seyyid Münib Efendi'nin eseri beğendiğine ilişkin takrizi ve Tarihçi Ahmed Lütfi Efendi'nin de eseri referans göstererek Mehmed Emin Vahid Paşa'nın bilgisini takdir etmeleri, Paşa'nın kıymetini bizlere açıkça göstermektedir (Kılıç, 2016; 31).

3- Târih-i Vak'a-i Cezîre-i Sakız

Bu eser, H. 12 Cemâziye'l-ahir 1236 / M. 17 Mart 1821 tarihinde ortaya çıkan Rum (Mora) İsyanı'nın Sakız Adası'ndaki etkileriyle ayaklanan ada halkının isyanının bastırılması sırasında meydana gelen olayları konu edinmektedir (Kılıç, 2016:24-28).

4-Risâle-i Vahid Efendi (İngiltere Musâlahası Takrîri)

Hatırat türü sayılabilecek bu eser, İngilizlerle görüşmelerine dair takrir tarzında bir Risâle veya Osmanlı Devleti ile İngiltere arasındaki anlaşmayla ilgili rapor şeklinde küçük bir eser olarak tanımlanabilir. 28 varaktan oluşan bu eserin nüshaları, Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesi'nde numara 1028'de, İstanbul Şehir Kütüphanesi Cevdet Bey

Yazmaları numara 38’de, Türk Tarih Kurumu Arşivi’nde ve Viyana Milli Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Eserin matbu nüshası yoktur. (Kılıç, 2016:24-30).

5-Avrupa Ahvâline Ait Risâle (İcmâl-i Ahvâl-i Avrupa)

Avrupa devletlerinin tarihi ve coğrafi yönlerinden bahseden bu eser, 1811 yılında yazılmıştır (Kılıç, 2016; 30). Söz konusu eser, Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesinde 1028 numarada kayıtlı cilt içerisinde iken şu anda aynı kütüphanede 833 numarada kayıtlıdır. Ayrıca bir yazma nüshanın da Türk Tarih Kurumu arşivine bulunduğu bilinmektedir (Kılıç, 2016; 30).

6- Zuhûr-ı Fitne-i Rum

Yunan ayaklanmasının ilk yıllarına tekabül eden olayları anlatan eser, 1267 (M. 1850-1851) yılında kaleme alınmış, Zuhûr-ı Fîtn-e-i Rum adıyla yayınlanmıştır. Bu eserin Yunanca tercümesi de vardır. Üstelik ilk tercüme, eser kaleme alındıktan 10 yıl sonra gerçekleşmiştir . Ankara Milli Kütüphane’de “06 Ceb 125/2” yer numarası ile kayıtlı eserin, Süleymaniye ve İstanbul Üniversitesi (Yıldız Yazmaları ve Tarih Yazmaları tasniflerinde) Kütüphanelerinde de birer el yazması örneği bulunmaktadır (Yaşar, 2017; 392).

Aynı zamanda şair olan Paşa’nın müstakil bir dîvânı olmamakla birlikte kendi eserlerinin çeşitli yerlerinde divan edebiyatı tarzında şiirleri vardır (Kılıç, 2016; 31).

MEHMED EMİN VAHİD PAŞA’NIN MİNHÂC-I RUMÂT ADLI ESERİNİN NÜSHALARI⁸

Eserin Türk ve Dünya kütüphanelerinde toplam on iki nüshası bulunmaktadır. İncelediğimiz nüsha İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları Koleksiyonu’na aittir.

Tablo 1: Yazma nüshalar tablosu

Katalog Numarası	Bulunduğu Yer	İstinsah Tarihi	Ebat	Sayfa	Satır	Yazı Türü	Not
H. 623	İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları	1219/1805	220- 125 mm.	70	17	Nesih	Aharlı kâğıt. Serlevha müzehhep, cetveller yaldızlı. Miklepli kırmızı deri ve ebru cilt. Eserin ilk (1b) sayfası 12 satır, son (70b) sayfası 4 satırdan oluşmaktadır. Âyet ve hadislerin altı genellikle kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

⁸ Bu kısımda verilen bilgiler aşağıda belirtilen kaynaklar esas alınarak hazırlanmıştır:
TURAN, Selami, GÜRBÜZ Fuat (2019), **Mehmed Emin Vahîd Paşa’nın Minhâcü’r-Rumât Adlı Eseri**, Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:2 s. 62-64.
Gürbüz , F. (2019), **Mehmed Emin Vahîd Paşa’nın Minhâcü’r-Rumât Adlı Eseri (İnceleme-Metin)** Yüksek Lisans Tezi.Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
Ayrıca Vahîd Paşa’nın **Minhâc-ı Rumât** adlı eseriyle ilgili ayrıntılı bilgi verilirken İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınmıştır.

NEKTY01 655	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1219/1804	227x 131 mm.	66	17	Nesih	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.
NEKTY00 746	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1220/1805	198x 131 mm.	65	17	Nesih	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.
NEKTY04 325	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1240/1824	210x 120 mm.	59	19	Nesih	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır. Cildin cinsi: Mor muşamba, yazma tezhipli.
NEKTY03 647	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1244/1828	206x 146 mm.	59	21	Rika	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.
NEKTY02 731	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1244/1828	205x 130 mm.	67	17	Nesih	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.
MC Yz K 0423	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı	1219/1805	220x 130- 130x 65 mm.	71	17	Arap- nesih	Âyet ve hadislerin altı kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

							Yapraklar rutubet lekeli.
06 Mil Yz A 8696	Millî Kütüphane	Belli değildir.	178x 120- 115x 70 mm.	58	17	Nesih	Cedid kağıt. Tezhip: Serlevha sulu boyalı, kenarları kahverengi meşin, yüzeyleri ebrû kâğıt kaplı mukavva bir cilt içerisindedir. Bazı yapraklar rutubet lekeli, ketebe kaydı silinmiştir, 1. yapraktan itibaren noksandır, cetveller kırmızı mürekkeplidir.
Mf1994 A 2067	Millî Kütüphane	Belli değildir.	-	-	-	Nesih	Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, 1 mikrofilm makarası içerisindedir. Cilt: 35 mm. ile kaplıdır. Muhammed Vahid adına kayıtlıdır.

823	Kütahya Vahit Paşa Yazma Eser Kütüphanes i	Belli değildir.	210x 125- 125x 65 mm.	69	17	Nesih.	Siyah meşin miklepli cilt. Eserin fihristi vardır. Âyet ve hadislerin altı, kırmızı mürekkeple çizilmiştir.
Ms. or. oct.3354	Almanya Millî Kütüphanes i	1219/1804	205x 125- 125x 60 mm.	71	17	Nesih	Eserde açık sarı suyolu filigranlı kağıt kullanılmıştır.
Or. 10884	İngiltere Millî Kütüphanes i	1233/1818	-	-	-	-	-

MİNĦÂC-I RUMÂT ADLI ESERİN İÇERİĞİ

Eserin 12 nüshasından biri olan İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 koleksiyonunda bulunan bu nüshayı incelememizin sebebi diğer nüshalardan farklı olarak daha doğru ve eksiksiz bir şekilde kaleme alınmış olmasıdır. Minhâc-ı Rumât'ın içeriğine bakıldığında okçuluğun tarihi, ok ve yay yapımı, menzil atışları, okçuluk adabı ve kuralları gibi birçok konu ele alınmıştır. Besmele ile başlayan eserde ilk olarak Allah'a şükür ve hamt edilmektedir. Sonra sırasıyla Müminun, Alâk, Necm, Enfal, Haşr, Fatır sûrelerinden ayeti kerimelere yer verip Hz. Muhammed (S.A.V.)'e övgüler dile getirilmiştir. Daha sonra Mehmed Emin Vahîd Paşa, esere dair düşüncelerini ve eseri yazma sebebini açıklayıp çalışmanın, tembellikten daha tatlı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu kısımda bir kıta ve bir de -üstadı olarak gördüğü Neş'et isimindeki kişi için yazdığı- beyite yer vermiştir. Vahîd Paşa eserini yazarken tefsir, hadis, fıkıh siyer alanlarında usta kişilere danıştığını ve Minhâc-ı Rumât ismiyle kaleme aldığını açıklamıştır. Daha sonra ise Vahîd Paşa, eserini yedi bölüm üzerine yazdığını anlatmıştır:

1. Bölümde **-bâb-ı evvel tîr ü kemānuġ bidāyet zuhûrı beyānındadır-** daha çok okçuluğun tarihine değinilmiştir. Hz. Adem ile Cebrail arasında okçuluġa dair geçen hikayeye, Hz. Adem'in evlatları Kabil ve Habil'e ok atmaya dair yaptırdığı talimlere, Hz. İsmail ve İbrahim peygamberlerin bizzat kendilerinin ok ve yay yapmalarına ve daha sonra Nemrut aleyhisselamın semâya doğru ok atmasına, Pişdadiyan sülalesinden Feridun Şah, Behramgur, Keyhüsrev gibi hükümdarların isimlerinin zikredilip Behramgur'a dair hikayenin anlatılmasına ve İmam Tayboġa'nın Gunyetü'l-Meram (Bugyetü'l Merâm Gayetü'l-Garâm) adlı eserinde geçen okçuların sınıflar halinde yarışmasının anlatıldığı kısma yer verilmiştir.

2. Bölümde **-bâb-ı sāni pîr-i rumât olan sa'd bin ebî vaġġâş ġazretlerinüġ ġâl ü şān ü neseb-i zî-şānlarını müzekkirdür-** Sa'd bin Ebi Vakkas'ın kim olduğu, soyu, hangi kabileye mensup olduğu, kardeşleri, hayat hikayesi, Allah rızası için ok atması, savaş zamanlarında anlatılan kıssa, onun döneminde kazanılan zaferler ve son olarak da hicretin elli beşinci senesi vefat etmesi ve onun vasiyeti üzerine Bedir Savaşında giydiği cübbeye kefenlenip kabrine defn edilmesi gibi konular anlatılmaktadır.

3. Bölümde - **bāb-ı sālīs ğazā niyyetine ok atmanuñ sevābı ve ba‘dü’t-talīm-i remy sihāmı terk eyleyenler haqqında der-kār olan ‘itābı mutazammın şeref-şudur olan eḥādīs-i meşhūreyi cāmī‘dür-** ok atmanın, öğrenmenin ve ok yarışmanın Allah katında çok büyük sevabı olduğuna ve Hz. Muhammed’in okçuluğa dair söylediği kırk hadise yer verilmiştir.

4. Bölümde -**bāb-ı rābi‘ ok yarışmanuñ uşūl şer‘a muvāfaqatı şüretlerinde ba‘zı mesā‘ili muḥtevidür-** okçuluğa dair yapılan yarışmaların önemi bahsedilip bu konu üzerine dikkat edilmesi gereken beş şart örneklerle anlatılmıştır.

5. Bölümde - **bāb-ı ḥāmis der-beyān āyın ü erkān-ı meydān-** başta Fatih Sultan Mehmed Han olmak üzere birçok Osmanlı padişahının okçuluğa ve ok meydanlarına göstermiş oldukları değere, yaptıkları icraatlara ve koydukları kurallara değinilmiştir. Ayrıca ok meydanının usullerine ve okçuların belli kurallar çerçevesinde ok atmaları on iki maddeyle anlatılmıştır.

6. Bölümde - **bāb-ı sādīs der-beyān ḳavā‘id-i remy sihām-** ok atmaya dair kurallar beş kısma ayrılarak anlatılmıştır. Bunlar içinde uzun ok atmak isteyenlerin yapması gerekenlere, kullanılacak olan ok ve yayların ağırlıklarına, ok atarken vücudun duruş şekli ve yayı tutuş şekilleri gibi konulara yer verilmiştir. Ayrıca abdestsiz yayın ele alınmaması gibi okçuluğa dair adap kurallarından da bahsedilmiştir.

7. Bölümde -**bāb-ı sābi‘ der-beyān aḥvāl-i menāzil meydān ḳoştanḳiniyye-** ise ilk olarak Osmanlı Döneminde otuz dört vilayette bulunan doksan menzilden bahsedilmiştir. Daha sonra ise İstanbul Okmeydanı’nda yapılan menzil atışlarından, bu menzillerin bulunduğu yerlerden, az da olsa menzil sahibi kemankeşlerin hayatlarından ve meydana yaşanan olaylardan bahsedilmektedir.

Birçok ayet, hadis, kıssalarla beyit ve kıtalara yer vererek eserini zenginleştiren Vahîd Paşa Minhâc-ı Rumât’ın son sayfasına dört beyitlik şiiriyle son vermiştir:

**“tār-ı ḳavs-ı eser ḥayra ḥadeng-i taḥsîn
taḳılursa nazar-ı ḥalḳa olur şāyeste
siper-i ta‘n ola bu nesre ve vahîda yārān**

oldı çün rişte-i tanzîmi şikeste-beste”⁹

MİNHÂC-I RUMÂT'TA GEÇEN HADİSLER, AYETLER ve ARAPÇA SÖZLER

Müslümanlara Kur'an'dan sonra yol göstermesi bakımından Hz. Muhammed'in söylediği hadislerin önemi büyüktür. İslam dini ve Türk Milleti açısından büyük önem arz eden kırk hadis geleneği, pek çok risalede olduğu gibi Minhac-ı Rumat'ta da görülmektedir:

A) Kırk Hadis - ḥadīṣ-i şerīf-i erbaʿīn

Tablo 2: Kırk hadis tablosu

Birinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-evvel
Arapça Yazımı :	الآن القوّة هي الرمي
Okunuşu :	innā inne'l-kuvvete hiye'r-remy
Anlamı :	“Bilesiniz ki, kuvvet remy (atmak) dır.”

İkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-şānī
Arapça Yazımı :	ستفتح عليكم ارضون ويكفيكم الله فلا يعجز احدكم ان يلهو ياسهمه فتعلمو
Okunuşu :	setufteḥu 'aleyküm erzüne ve-yekfikumullahu felâ-ya'cizu eḥadükum en yelhüve bi-eshümihi fe-te'ellemü
Anlamı :	“Sizler için birçok bölgeler fetih olunacaktır. Allah size yeter. Sizleri oklarınızla oynamaktan hiçbir şey alıkoymasın.”

Üçüncü Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-şālīs
Arapça Yazımı :	هكذا اتانى جبريل متقلدا بمثل هذا القوس يوم البدر

⁹ Mehmed Emin Vahîd Paşa, Minhac-ı Rumât, 70b/1-4.

Okunuşu :	hekezā etānī cibrīlū müteḳalliden bi-mişlin hezā el-ḳavse yevme'l-bedri
Anlamı :	“Bedr gününde Cebrail (a.s) bu yayın benzeriyle kuşanıp bana geldi.”

Dördüncü Hadis :	e'l-ḥādīsü'r-rābiḥ
Arapça Yazımı :	ان الله تعالى يدخل بالسهم الواحد ثلاثة نفر الجنة صانعه يحتسب في صنعه الخيروالرامي به ومنبله ه وارمواواركبواولكن ان ترموا احب الى من ان تركبواوليس اللهوالأفى ثلث تاديب الرجل فرسه وملاعبته اهله ور ميه بقو سه ونبله ومن ترك الرمي بعد ما علمه فهي نعمة تركها وقال كفرها
Okunuşu :	innallāhe yüdḥilü bi's-sehmi'l-vāḥidi selāsete neferin el-cennete sāni'ahü yaḥtesibü fī san'atihi'l-ḥayra ve'r-rāmiye bihi ve münbilehü ve'rmü ve'rkebü ve lākinne en termü eḥabbü ileyye min en terkebü ve leyse'l-lehve illā fī selāsin te'dībü'r-ricli ferasehü ve mülāibetühü ehlehü ve ramāhü bi-ḳavsihi ve bi-nelhi ve men terake'r-remy ba'demā 'alimehü fe-hiye ni'metün terakehe ev-ḳāle keferahē
Anlamı :	“Allah tek bir ok sebebiyle üç kişiyi cennete koyar: Oku yapan; yeter ki bunu hayır maksadıyla yapmış olsun, oku atan ve oku atana veren (münebbil). Atıcılık ve binicilik yapınız. Benim için atıcılık yapmanız, binicilik yapmanızdan daha hoştur. Her eğlence batıldır. Eğlenceleriniz içinde sadece şu üç şey mübahtır/övgüye değer: Kişinin atını eğitmesi, ailesiyle mulatefede bulunması (eğlenmesi), yayla

	ok atıp atılan okları toplaması. Kim öğrendikten sonra terkederse bilsin ki, bir nimeti terketmiştir- veya şöyle dedi:- Bu nimete karşı nankörlük etmiştir.”
--	---

Beşinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmis
Arapça Yazımı :	كَلَّ شَيْءٌ لَيْسَ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَهُ وَجَلَّ فَهُوَ لَهَا أَرْبَعَةٌ خِصَالٌ مَشَى الرَّجُلُ بَيْنَ الْغُرُضَيْنِ وَتَأَدَّبَ بِهِنَّ فَرَسَهُ هُ وَمَلَأَ عَيْبَةَ أَهْلِهِ وَتَعَلَّمَ السَّبَاحَةَ
Okunuşu :	küllü şey'in leyse min zikri'llah (azza ve celle) fe hüve lehvün illā 'erbe'ahü ḥisālin meşyü'r-racüli beyne'l-ğarāzayni ve te'dībühü ferasehü ve mülā'abetühü ehlehü ve te'allümü's- sibāhati
Anlamı :	“Allah'ı (azze ve celle) zikretme türünden olmayan her şey boş iştir. Ancak dört şey müstesnâdır: Kişinin iki hedef arasında gidip gelmesi (atıcılık öğrenmesi), atını eğitmesi, ailesiyle eğlenmesi ve yüzme öğrenmesi.”

Altıncı Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sādis
Arapça Yazımı :	مَنْ مَشَى بَيْنَ الْغُرُضَيْنِ كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حَسَنَةٌ
Okunuşu :	men meşe beyne'l-ğarāzayni kāne lehü bi'külli ḥuṭvetin ḥasetün
Anlamı :	“Her kim iki hedef arasında yürürse (atıcılık yaparsa) onun her adımı için sevap yazılır.”

Yedinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sabi'
Arapça Yazımı :	الا ان ما بين الغرضين روضة من
Okunuşu :	illā innemā beyne'l-ğaražayni ravžatün min
Anlamı :	“Zira iki hedef arasındaki mesafe, cennet bahçelerinden bir bahçedir.”

Sekizinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāmin
Arapça Yazımı :	الا ان ايمان الرامة لغولا كفارة فيها ولا عقوبت
Okunuşu :	illā inne'l-īmāne'r-rumāti lağvün lā keffāratün fihā ve lā 'uḫūbetün
Anlamı :	“Doğrusu atıcıların yeminleri geçersizdir, ne kefareti ne de cezası vardır.”

Dokuzuncu Hadis :	e'l-ḥadīṣü't-tāsi'
Arapça Yazımı :	عليكم بالرمي فإنه ه خير بكم
Okunuşu :	'aleyküm bi'r-remyi feinnehü (min) ḥayri (lehvi) küm
Anlamı :	“Ok atmaya bakın. Çünkü o oyunlarınızın en hayırlı olanıdır.”

Onuncu Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-'aşere
Arapça Yazımı :	من اتخذ قوسا في بيته نفى الله عنه الفقر
Okunuşu :	men itteḥaze ḳavsən fī-beytihi nefā allahu 'anhü'l-faḳri

Anlamı :	“Her kim evine bir yay alırsa Allah onu fakirlikten uzaklaştırır.”
-----------------	--

On Birinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī 'aşere
Arapça Yazımı :	من اتَّخَذَ قَوْسًا عَرَبِيَّةً وَجَفِيرَهَا يَعْنِي كِنَانَتَهُ نَفَى اللَّهُ ه عَنْهُ الْفَقْرَ اَرْبَعِينَ سَنَةً
Okunuşu :	men itteḥaze kavsen 'arabiyyeten ve cüfeyrahe ya'nī kinānetehü nefā allah 'anhü el-fakru rab'ıyn seneten
Anlamı :	“Kim bir Arap yayını kılıfıyla birlikte edinirse Allah onu yılın dörtte birinde fakirlikten korur.”

On İkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāni 'aşere
Arapça Yazımı :	من رمى بسهم في سبيل الله فله عدل محزرومن بلغ بسهم في سبيل الله فله درجة في الجنة
Okunuşu :	men ramā bi-sehmin fī-sebīlillāhī fe-lehü 'adlü muḥarrarin ve men belāğa bi-sehmin fī-sebīlillāhi fe-lehü deracetün fi'l-cenneti
Anlamı :	“Kim Allah yolunda bir ok atarsa o ok onun için bir köleyi hürriyetine kavuşturmaya denktir. Kim bir oku Allah yolunda (düşmana) isabet ettirirse onun için cennette bir derece vardır.”

On Üçüncü Hadis :	e'l-ḥadīṣü's- sāliṣ 'aşere
--------------------------	----------------------------

Arapça Yazımı :	من رمى بسهم في سبيل الله فله ثواب عتق رقبة ومن اعتق رقبة فهي فداءه من النار
Okunuşu :	men ramā bi-sehmin fī-sebīlillāhi fe-lehü sevābün ʿitqun raqabetün ve men eʿteka raqabeten fe-hiye fidāehü mineʿn-nār
Anlamı :	“Kim Allah yolunda bir ok atarsa ona bir köle azat etme sevabı verilir; her kim bir köle azat ederse o köle, o kimseyi ateşten korur.”

On Dördüncü Hadis :	eʿl-ḥadīṣüʿr-rābiʿ-ʿaşere
Arapça Yazımı :	تعلموا الزمانيته والقران وخير ساعات المؤمن حين يذكر الله
Okunuşu :	teʿallemū er-rimāyete veʿl-ḳurʿāne ve ḥayrun sāātüʿl-müʿmin ḥīne yezkuruʿllāhe
Anlamı :	“Atıcılığı ve Kurʿanʿı öğreniniz. Müʿminlerin en hayırlı saatleri Allahʿı zikrettiği vakitlerdir.”

On Beşinci Hadis :	eʿl-ḥadīṣüʿl-ḥāmīs-ʿaşere
Arapça Yazımı :	لا تحضر الملائكة من لهوكم الأزمى والزهان
Okunuşu :	lā-taḥzaru el-melāiketü min lehviküm illā er-remy veʿr-rihān
Anlamı :	“Melekler sizin hiçbir eğlencenizde bulunmaz, atış ve at koşusu hariç.”

On Altıncı Hadis :	eʿl-ḥadīṣüʿs-sādīs-ʿaşere
---------------------------	---------------------------

Arapça Yazımı :	عن المؤمن عند القتال الرمي
Okunuşu :	‘ani’l-mü’min ‘inde’l-ķıtāli er-remy
Anlamı :	“Mü’min savaş esnasında ok atıcılığını kullanır.”

On Yedinci Hadis :	e’l- ħadīşü’s-sābi‘-‘aşere
Arapça Yazımı :	يا سعد ارم فداك ابي و امي
Okunuşu :	ya sa’d irmi fedāke ebī ve ümmī
Anlamı :	“Ey Sa’d, at! Anam, babam sana feda olsun!”

On Sekizinci Hadis :	e’l- ħadīşü’s-sāmin-‘aşere
Arapça Yazımı :	من تعلم الرمي ثم تركه فقد عصاني
Okunuşu :	men te‘alleme’r-ramye sümme terakehü feķad ‘aşānī
Anlamı :	“Kim ok atıcılığı öğrenip de sonra terk ederse bana isyan etmiş olur.”

On Dokuzuncu Hadis:	e’l- ħadīşü’t- tāsi‘-‘aşere
Arapça Yazımı :	من علم الرمي ثم تركه فليس منا او قد عصا
Okunuşu :	men ‘alleme’r-ramye sümme terakehü fe-leyse minne ev-ķad ‘ıṣā
Anlamı :	“Kim oku atışı ile öğrenir, sonra onu bırakırsa bizden değildir veya o kişi isyan etmiştir.”

Yirminci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ʿiṣruḡ
Arapça Yazımı :	من تعلم الرمي ثم نسيه فهي نعمة جدد ها
Okunuşu :	men teʿalleme'r-ramye sümme nesihü fe-hiye niʿmetün ceḥdühe
Anlamı :	“Kim ok atışını öğrenir, sonra onu unutursa, o nimeti inkar etmiş olur.”

Yirmi Birinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī ve'l-ʿiṣruḡ
Arapça Yazımı :	تعلموا الرمي ولا ترغبوا عنه فان بين الهدفتين من المسافة روضة عظيمة من رياض الجنة
Okunuşu :	teʿallemü er-ramye ve lā tergabü ʿanhü fe-inne beyne'l-hedefeyni mine'l-mesāfeti ravzatün ʿazīmetün min riyāzı'l-cenneti
Anlamı :	“Atıcılığı öğrenin ve onu terk etmeyin. Zira iki hedef arasındaki mesafe cennet bahçelerinden büyük bir bahçedir.”

Yirmi İkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāni ve'l-ʿiṣrun
Arapça Yazımı :	تعلموا الرمي والقرآن
Okunuşu :	teʿallemü er-ramye ve'l-ḡurʿāne
Anlamı :	“Atıcılığı ve Kur'an'ı öğreniniz.”

Yirmi Üçüncü Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sālīs ve'l-ʿiṣruḡ
Arapça Yazımı :	حق الولد على الوالدان يعلمه الكتابته والسباحة والرمي وان يورثه طيبا

Okunuşu :	ḥaḳḳu'l-veledi 'ale'l vālidāni yu'allimuhü'l-kitābete ve's-sibāhate ve'r-ramye ve en yüverrise ṭayyiben
Anlamı :	“Bizim hakkımız gibi çocukların da bizler üzerinde hakları vardır, bu hak; ona yazı yazmayı, yüzmeyi, ok atmayı öğretmek ve helal miras bırakmaktır.”

Yirmi Dördüncü Hadis :	e'l-ḥadīşü'r-rabi' ve'l-işrun
Arapça Yazımı :	علموا بئكم الرمي بالسهم فانه نكايته العدو
Okunuşu :	'allemū ibnīkūm er-ramye bi's-sihem fe inneḥü nikāyetü-l'adüvvi
Anlamı :	“Çocuklarınıza ok atmayı öğretin. Zira ok atmak, düşmanı hezimete uğrattır.”

Yirmi Beşinci Hadis :	e'l-ḥadīşü'l-ḥamīs ve'l-işrun
Arapça Yazımı :	علموا غلمانكم الرمايته والعموم
Okunuşu :	'allemū gilmānekumu'r-rimāyete ve'l-'avme
Anlamı :	“Genç çocuklarınıza atıcılığı ve yüzmeyi öğretin.”

Yirmi Altıncı Hadis :	e'l-ḥadīşü's-sādis ve'l-işrun
Arapça Yazımı :	ليس الرمي بالسهم من اللعب الحرام بل الرمي خير مالهوتم به
Okunuşu :	leyse'r-ramyü bi's-sehmi mine'l-la'bi'l-ḥarām bel er-ramyü

	ḥayrun mā lehvün temme bihi
Anlamı :	“Ok atmak haram olan oyunlardan değildir. Bilakis atıcılık eğlendiklerinizin en hayırlısıdır.”

Yirmi Yedinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sābi' ve'l-ḥayrun
Arapça Yazımı :	الرمى بالسهم سهم وشيمة من سهام الاسلام
Okunuşu :	er-ramyü bi's-sihemi sehmün veşīmetün min sihemi'l-islāmi
Anlamı :	“Ok atmak İslam’ın meziyetlerinden bir meziyettir.”

Yirmi Sekizinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāmin ve'l-ḥayrun
Arapça Yazımı :	مامدالناس ايديهم الى شئ من السلاح الا ان للقوس عليه فضل وزيادة
Okunuşu :	mā medde'n-nāsi eydihim ile şeyin mine's-silāhı illā enne'l-ḥayrun aleyhi fazlun ve ziyādetün
Anlamı :	“İnsan topluluğundan bir kimse silahlar arasında yaydan daha faydalı bir silaha el uzatmamıştır.”

Yirmi Dokuzuncu Hadis:	e'l-ḥadīṣü't-tās' ve'l-ḥayrun
Arapça Yazımı :	عليكم بهذه القوس العربية ورماح القنايويدالله عزوجل لكم الدين ويمكن لكم في البلاد
Okunuşu :	‘aleyküm bi-hāzihi'l-ḥayrun ‘arabiyyeti ve rimāhi'l-ḥayrun yüeyyidu’llāhu ‘azze ve celle leküm ed-dīnū yümkinü leküm

	fi'l-bilādi
Anlamı :	“Bu Arap yayına ve kınalı mızrağa sahip çıkın, Allah bunlarla sizin (için) dininizi destekler - doğrultur ve sizi beldelerde sağlam- güçlü tutar.”

Otuzuncu Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sülüşün
Arapça Yazımı :	وجبت محبتي على من سعى بين الغرضين ملتبساً بقوس عربية
Okunuşu :	vecebet muḥabbetī ‘alā men se‘ā beyne'l-ğarāzayni mültebisen bi-ḳavsin ārabıyyetin
Anlamı :	“Kim iki hedef arasında Arap yayı ile azimle yürürse benim sevgim ona vâcib olur.”

Otuz Birinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥādi ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	من وضع رداءه عن منكبيه ومشى بين الهدفتين كان له عند الله بكل خطوة ثواب عتق رقبة مؤمنة
Okunuşu :	men vaẓa'a ridāehü ‘an menkibīhi ve meşe beyne'l-hedefeyni kāne lehü ‘ındallāhi bi-küllin ḥuṭvatin sevābün ‘atḳun raḳabetün mü'minetün
Anlamı :	“Kim ridasını omuzlarına koyup iki hedef arasında yürürse her adımına mü'min bir köleyi azat etmiş sevabı yazılır.”

Otuz İkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāni ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	ارموامن بلغ العدو يسهم في سبيل الله رفعه الله درجة في الجنة

Okunuşu :	ermū men belaġa'l-‘adüvve bi’sehmin fī-sebīllillāhi rafa‘ahü Allahü deracete fi'l-cenneti
Anlamı :	“Ok atınız, kim Allah yolunda düşmana ok isabet ettirirse, Allah onun cennetteki derecesini yükseltir.”

Otuz Üçüncü Hadis :	e'l-ḥadīsü's-sālīs ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	من رمى بسهم فى سبيل الله كان له ثواب ذلك السهم مثل اجر عتق اربعة اناس من بنى اسمعيل
Okunuşu :	men ramā bi’sehmin fī-sebīllillāhi kāne lehü sevābün zālike’s- sehmi min mişle ecrun ‘atḡun erbe’atün nāsün min benī- ismāīl
Anlamı :	“Kim Allah yolunda bir ok atarsa İsmailoğullarından dört köle azat etmiş gibi ecir alır.”

Otuz Dördüncü Hadis :	e'l-ḥadīsü'r-rabi‘ ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	من رمى بسهم فى سبيل الله ورضائه فبلغ العدو واقصر عنه كان ذلك الرمي نوراله ه يسعى بين يديه يوم القيمة
Okunuşu :	men ramā bi-sehmin fī-sebīllillāhi ve-rızāühü fe-beleġa el- ‘adüvve ev ḡaşşara ‘anhü kāne zālike’r-ramyü nūran lehü yes‘ā beyne yedeyhi yevmü'l-ḡiyāmeti
Anlamı :	“Kim Allah yolunda bir ok atarsa düşmana isabet ettirsin ya da ettirmesin, ona kıyamet gününde bir nur verilir.”

Otuz Beşinci Hadis :	e'l-ḥadīsü'l-ḡāmīs ve's-sülüşün
-----------------------------	---------------------------------

Arapça Yazımı :	صففنا لقريش و صفوا لنا اذا اكتبوكم فعليكم بالنبل
Okunuşu :	şaffefenā li-ķureyşin ve şaffū lenā izā üksübüküm fe- 'aleyküm bi'n-nebeli
Anlamı :	“Kureyş’e karşı saf tuttuğumuzda ve onlarda bize karşı saf tuttuğunda ve birliklerini taburlara böldüklerinde sizler de oklara dayanın.”

Otuz Altıncı Hadis :	e'l-ħadīşü's-sādis ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	ارمو او انامكم كلکم
Okunuşu :	irmū ve ene me'akum külliküm
Anlamı :	“Oklarınızı atınız, ben sizinle beraberim.”

Otuz Yedinci Hadis :	e'l-ħadīşü's-sabi' ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	مأعلى احد كم اذالج به همة و غمة فى ان يتقلد قوسه ينفى بها همة
Okunuşu :	mā 'aleyye eħadüküm izā lecce bihi himmetün ve gummetün enne yetekallede ķavsehü yenfi bihā himmihi
Anlamı :	“Sizden birinizi gam ve sıkıntı bastığı zaman yayını kuşanıp kederini onunla dağıtmaktan başka yapacak bir şeyi yoktur.”

Otuz Sekizinci Hadis :	e'l-ħadīşü's-sāmin ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	الملائكة تشهد ثلثا من الخصال الرهان والمسابقة والرمى بالقوس وملاعبة الرجل اهله
Okunuşu :	el-melāiketü teşhedü sülüşen mine'l-ħişāli'r-rihāni ve'l-

	müsābeḳati ve'r-remyi bi'l-ḳavsi ve mülā'abeti'r-racüli ehlihi
Anlamı :	“Melekler üç özelliğe şahitlik eder: rekabet, ok atıcılığı yarışı ve ailesiyle eğlenmesi.”

Otuz Dokuzuncu Hadis :	e'l-ḥadīṣü't-tāsi' ve's-sülūṣun
Arapça Yazımı :	الرماة فى الصلوة و ثوابها مالم يفتهم الوقت
Okunuşu :	er-rumātü fi 'ş-şalāti ve sevābihā mā lem yeftehime el-vakte
Anlamı :	“Atıcılar namazın vaktini kaçırmadıkları takdirde sevabını alırlar.”

Kırkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-erba'un
Arapça Yazımı :	لاسبق الأ فى خفن وخافراونصل
Okunuşu :	lā sebeḳa illā fī ḥuffin ve ḥāfirin ev naşlin
Anlamı :	“Yarış (ödül) sadece ok, at ve deve yarışmasında olur.”

B) Eserde kırk hadis dışında yer alan diğer hadisler

Tablo 3: Eserde yer alan diğer hadisler

(37a/2-3)	
Arapça Yazımı :	ستفتح عليكم ارضون ويكفيكم الله فلا يعجز احدكم ان يلهو باسهمه
Okunuşu :	setufteḥu 'aleyküm erzüne ve-yekfikumullahu felā-ya'cizu eḥadükum en yelhüve bi-eshümühi

Anlamı :	“Sizler için birçok bölgeler fetih olunacaktır. Allah size yeter. Sizleri oklarınızla oynamaktan hiçbir şey alkoymasın.”
----------	--

Yukarıdaki hadis kırk hadisin içindeki hadise ilaveten tekrar söylenmiştir.

(28a/12-13)	
Arapça Yazımı :	لَتَفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةَ
Okunuşu :	letuftehanne el koştantiniyye
Anlamı :	“İstanbul (Kostantiniye) bir gün fetholunacaktır.”

3) Eserde Geçen Ayet-i Kerimeler

Tablo 4: Eserde yer alan ayet-i kerimeler

(1b/5)	Müminun süresi 14. ayet.
Arapça Yazımı :	ثُمَّ انشأناه خلقاً آخر فتبارك الله احسن الخالقين
Okunuşu :	sümme enşe'nahü halkan ahar fe tebārakellahü ahsenü'l halikıyn
Anlamı :	“Sonra ruh verip başka bir yaratılışla ona hayat verdik. Yaratıcıların en güzeli Allah ne mübarektir.”

(1b/7)	Alâk Süresi 5. Ayet
Arapça Yazımı :	علم الانسان ما لم يعلم
Okunuşu :	allemel'insane ma lem ya'lem
Anlamı :	"İnsana bilmediği şeyleri öğretti."

(1b/10)	Necm Süresi 9. Ayet
Arapça Yazımı :	قَاب قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ
Okunuşu :	qābe qavseyn-evednā
Anlamı :	“İki yay kadar, yahut daha yakın oldu.”

(1b/11)	Necm süresi 3. Ayet.
Arapça Yazımı :	وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ
Okunuşu :	ve mâ yenṭıku ‘ani’l-hevâ
Anlamı :	“O, hevâdan (arzularına göre) konuşmaz.”

(13b/8)	Enfal Süresi 60. Ayet
Arapça Yazımı :	اسْعِذْ بِاللَّهِ وَاَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ
Okunuşu :	(E’îzü billâhi), ve e’iddû lehüm masteta’tüm min kuvvetin (ve min rıbâṭı’l-ḥayl türhibûne bi-hi)
Anlamı :	“Siz de onlara (düşmanlara) karşı gücünüzün yettiği kadar kuvvet (ve (cihad için) bağlanıp beslenen atlar hazırlayın).”

(19b/5-6)	Haşr süresi 7. Ayet
Arapça Yazımı :	وَمَا تَكُفِّرُ بَعْدَهُمْ مِنْ ظُلْمِهِمْ وَلَا تَجِدُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَوْلًا
Okunuşu :	vemâ atākümü’r-resülü feḥuzühü vemâ nehāküm ‘anhü fântehü

Anlamı :	"Ve bir de peygamber size ne verdiyse onu alın ve neyi yasakladıysa ondan vazgeçin."
----------	--

(45b/1)	Fatır Süresi 34. Ayet
Arapça Yazımı :	الحمد لله الذي اذهب عنا الحزن
Okunuşu :	elḥamdülillahillezi ezhebe ‘anna’l-ḥazene
Anlamı :	“Sıkıntıyı benden gideren Rabbime hamd olsun.”

(60a/7)	Haşr süresi 2. Ayet
Arapça Yazımı :	فاعتبروا يا اولي الابصار
Okunuşu :	fā‘tebīrū yāüli’l-ebşār
Anlamı :	“O halde ibret alın ey akıl sahipleri!”

Bu ayetlere ek olarak 13a/3’te yer alan “irci‘ī” kelimesi, “Ey mutmain olan nefis! Râzı olmuş ve kendisinden râzı olunmuş bir halde Rabb’ine dön” şeklinde Fecr süresinde bulunan 28. âyetin ilk kelimesi olup çeşitli kullanılışlarda “ölüm” anlamına gelmektedir. Bu kelimeyle âyet-i kerimeye gönderme yapılmıştır.

4) Eserde Geçen Arapça Sözcükler

Tablo 5: Eserde yer alan Arapça sözcükler

(2a/8)	Eserde geçen bir lamiadır.
Arapça Yazımı :	اصحابي كالنجوم بأيهم اقتديتم اهتديتم

Okunuşu	aşhâbî ke'n-nücûm bi-eyyihim iktedeytüm ihtedeytüm
Anlamı :	“Ashâbım yıldızlar gibidir. Hangisine tâbi olsanız hidayete erersiniz.”

(3a/15)	
Arapça Yazımı :	اين الثريامن يدالمتناول
Okunuşu :	eynü's-süreyya-men yedü'l-mütenâvil
Anlamı :	“Elde eden kişi arasında büyük bir fark vardır.”

(3a/15-16)	
Arapça Yazımı :	مرالسعى احدى من غسل الكسل
Okunuşu :	mürrü's-sa'y ahlâ min 'aselü'l-kesel
Anlamı :	Çabalamanın, gayret göstermenin acısı tembelliğin balından daha tatlıdır.

(4a/15-16-17)	
Arapça Yazımı :	مالقوس والنشأب والرمايه ومن رماه أول البدايه ه ومن رمى من بعده على الاثر ومن ثوارث رميه حتى ظهر
Okunuşu :	maü'l-ğavs ve'n-nüşşab ve'r-rimāye ve men ramāhü evvele'l-bidāyeh ve men ramāhü evvele'l-bidāyeh ve men ramā min ba'dehu 'ala'l-eşeri ve men tevāreşe ramayhü hattā zuhrin
Anlamı :	“Yaydaki temrenli okla atıcılık yapan her kim ise ilk

	attıysa başlangıçtır, sonra kim attıysa onun peşi sıra attı, kim öğlene kadar ok attıysa onu miras bıraktı.”
--	--

(5b/12-13-14)	
Arapça Yazımı :	يَالَيْتَ شَعْرَى مَنْ بَنَى هَذَا الْقَصْرَ فِي هَذِهِ الْمَكَانِ وَمَا هَذِهِ الصُّورَةُ وَمَا الَّذِي بِيَدِهِ وَمَا الَّذِي مَكْتُوبٌ عَلَى رَأْسِهِ
Okunuşu :	yâ leyte şa‘rî men benâ hezâ el-kaşra fî hezihi’l-mekâni ve mâ hezihi eş-şûrati ve mâ ellezî bi-yedihi ve mâ ellezî mektûbun ‘alâ ra’sihi
Anlamı :	“ Keşke bilgim olsa, bu sarayı bu mekânda kim inşa etti? Bu (tasvirler) kimin sureti? Ve onun başında ne yazılmış?”

(6a/15)	
Arapça Yazımı :	مَا رَأَيْنَاهُ وَلَا سَمِعْنَاهُ
Okunuşu :	mâ raeynâhü ve lâ semi‘nâhü
Anlamı :	“Onu ne gördük ne de duyduk.”

(14b/6-7-8)	
Arapça Yazımı :	اللَّهُمَّ مِنْ اسْتَطَعَمَكَ بِهَذَا الْقَوْسِ فَاطْعَمَهُ وَمَنْ اسْتَنْصَرَكَ بِهَافَانَصْرَهُ وَمَنْ اسْتَرْزَقَكَ فَارْزُقْهُ
Okunuşu :	Allūhumme men istaṭa‘amke bi-hezâ el-kaṣvi fe’ṭ‘amhü ve men istenşarake bihâ fe’nşurhü ve men isterzeḳake fe’rzukhü

Anlamı :	Ey yüce Allah'ım her kim bu yay ile senden yemek dilerse sen onu yedir, her kim onunla yardım dilerse ona yardım et, her kim rızık talep ederse onu rızıklandır.
-----------------	--

(60b/17)	
Arapça Yazımı :	الْحُكْمُ لِمَنْ غَلَبَهُ
Okunuşu :	el-ḥüküm-limen galebe
Anlamı :	Kim kazanırsa o galiptir.

(62b/12)	
Arapça Yazımı :	تَغَمَّدَهُ اللَّهُ بِغُفْرَانِهِ
Okunuşu :	tağammüddu'l-lahı be-ğufrāna
Anlamı :	Merhamete sahip olan Allah korusun.

MİNĤAC-I RUMĀT'TA GEÇEN OKÇULUK TERİMLERİ

Minhâc-ı Rumât'ta Okçuluk Terimleri ¹⁰

‘acem yayı : < Ar. + T. Bir yay çeşidi. Acem yaylarının kabzaları yay durumuna göre küçük, iki tarafı oldukça yassı ve kalın, başları ince ve eşek kemiğinden, iki tarafı üçer parça kemikle kemiklenir. Pek çoğunun üstüne sinirlenmiş kemik kaplanmıştı, işlemeden başka bir güzelliği bulunmaz.

ağac pîşrev : < T. + Far. Çam ağacından yapılan ve her türlü idmanın yanında puta ya da menzil atışı da yapılan ok çeşididir. Ağaç okları yapmak için kesilecek çam ağaçları, genellikle sonbaharın son günlerinde, ağaç suyunu iyice çektiği vakit kesilirdi.

âhz -ı kemān : < Ar. + Far. Yay almak.

āmāc-gāh : < Far. Nişan yeri, nişan atılacak yer.

ana taş : Başlangıç yerine dikilen taş. Menzil atışlarında 900 gezden fazla olması şartıyla dikilen ilk taş denir. Atışlarda yönün belirlenmesi ve karışıklığın çıkmaması açısından önem taşımaktadır.

arabî yay : < Ar. + T. Arap kavmine ait olan yay. bk. “kavs-ı ‘arabî”

‘aşabe : < Ar. 1. Yayın bir kısmı. 2. Sargı, bağ. 3. Sınır.

aşhāb-ı remy : < Ar. Okçulukla uğraşan sahipler, ashap.

aşurı atmak : Bir menzilde herhangi bir taşın ilerisine atarak o taşın önüne geçmeye denir.

¹⁰ Terimlerin anlamları verilirken özellikle İlhan Uçar'ın Abdullah el-Kâtip'ten aktardığı “Ok Atıcılığının Kuralları” Kavaidü'r Remy adlı eserinden, Ünsal Yücel' in Türk Okçuluğu adlı eserinden, Mehmed Emin Vahid Paşa'nın çeviri yazı alfabesine aktardığımız Minhâc-ı Rumât adlı eserinden, Mehmet İnan'ın Osmanlı İmparatorluğu'nda Okçuluk Spor ve Temel Teknikleri adlı çalışmasından, Ali Tunç'un Osmanlı Devleti'nde Spor (Okçuluk) adlı çalışmasından ve kaynakçada belirtilen diğer eserlerden yararlanılmıştır.

atıcı : Bir kişiye atıcı denilmesi için azmayış okuyla 800, pişrev okuyla 900, puta okuyla 300 adet atış yapması, ustasından kabza alması gerekirdi. Bunları yapan kişiye atıcı denilir ve menzil atışlarına izin verilirdi.

atış : Atış.

atış günleri : Ok meydanında toplanılarak çeşitli yarışların yapıldığı pazartesi ve perşembe günleridir.

atış mahalli : < T. + Ar. bk. “atış yeri”.

atışmak : Atışmak. Ok atma yarışı gibi yarışlarda kullanılan bir terim.

atış yeri : 1.Ok koşullarının yapıldığı açık alan. 2. Menzil atışlarında okçuların durup atış yaptıkları yer, ayak yeri. 3. Bilek siperinde siper kuyruğunda ok ucunun duracağı yer, bilek siperi, siper kuyruğu.

atış zamānı : < T. + Ar. Ok meydanında atışların başladığı ikinci zamanı sonrası.

avāze²-i tīr : < Far. Yüksek sesli ok.

avāz-ı tīri : < Far. Islık oku.

ayağ taş : Menzil atışlarında okçuların atış yapacaklarını gösteren taşdır.

ayağ taşları : bk. “ayağ taş”.

ayağ yeri : Menzil atışlarında okçuların atış yapacaklarını gösteren taşın bulunduğu yerdir.

ayazma : < Rum. İstanbul Okmeydanı’nda bulunan bir yer adı.

ayırıcı : Okunu iç kabzaya kadar çekip buradan atışını yapabilen okçu. İrici, ayırıcı, ayırtlayıcı olarak da görülmektedir.

ayırıcı pehlevān : < T. + Far. bk. “ayırıcı”.

āyīn : < Far. Ok meydanında geçerli olan kurallar ve yapılan merasime denir.

azmāyış : <Far. Bir ok çeşidi. Azmayış okunun iki çeşidi vardır. Bir cinsi iki buçuktan üç buçuk dirheme kadar bakkam, gez, demir temren ile sala koşusuna tahsis edilir. Bir çeşidi de gez ve temren yalnız sahiplerine göre haki oktan ağır, kanat kuğu, kuyruk karabatak ve başka oklardan olursa haki ok gibi yeleklenip meseka atılır. Her iki cinsinde boyları mimari zira' ile yirmi bir parmakdır. Birbirinden farkı ağırlığı ile çubuğunun en üstünden olur.

bālā-yı çeşme-i zenān : <Far. Yüksek Karılar Çeşmesi, İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

baş taş : Okçulukta menzil atışlarında yeni bir rekor kırılmadığı müddetçe en ileride olan taşa denir. Bu taşın yeri rekor kırıldıkça değişir.

baş taşları : bk. "baş taş".

batı lodos : <T. + Rum. Batı yönünden esen lodos rüzgârı. Rüzgârın hangi yönden estiği okçuluk açısından büyük önem taşımaktadır.

behrāmī : <Far. Rüstem-i pertab atış tarzıyla atılan oklara denir. bk. "rüstem-î pertāb".

bêş taşlar : Ok meydanında kible menziliyle atılan zihgirci yeri.

beyza : <Ar. Hz. Muhammed'in beş tane yayı bulunmaktaydı. Beyza, bunlardan birinin adıdır.

bez : Hedef üstüne yerleştirilen nesne.

biñci kemānkeş : <T. + Far. Bin gez mesafeye ok atabilen kemankeş.

biñciler : Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışarlardı. Birinci olarak ihtiyarlar, ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktadır. Bincilerin oluşturduğu grubun yarışmalarına baş koşu, birinci koşu da denilirdi. Dokuzar pişrev okuyla atış yapılırdı. İki

bayrağın oluşturduğu seksen gez aralıklı koridor içinde en uzağa atan okçu yarışmayı kazanırdı.

biñyüzcü : Menzil atışlarında okçular dört sınıfa ayrılmıştı. Bunlardan biri dördüncü sınıfta yer alan binyüzcüler; bin yüz gez uzaklığa ok atabilen atıcılardı. Bincilerin yarışında olduğu gibi buna da baş koşu denilmekteydi. Binyüzcüler pişrev cinsi on bir ok atarlardı. İki bayrağın oluşturduğu seksen gez aralıklı koridor içinde en uzağa atan okçu yarışmayı kazanırdı.

biñyüzcü pehlevān : <T. + Far. Bin yüz gez uzağa kadar oku atabilen okçu. Sıralamadaki en yüksek mertebe.

boğaz : 1. Oku yirmi dörde bölmek suretiyle yirmi dört derece tabir ederek gez dudaklarından dört derecesi. 2. Okun yelek takılan baş ve boynu arasındaki kısmı.

boy : 1. Menzil müsabakatı için yapılan tımarlı yayların boyu, on tutam olanlarına verilen ad. 2. Ok boyu. 3. Uzunluk.

boynuz : Yay yapımında kullanılan su sığırı, keçi boynuzu yahut öküz boynuzu. Yayda kullanılan boynuz "Yay kemiği" de denilir.

burmalı hacar : <T. + Ar. Burmalı taş. Beşir Ağa Menzili'nin taşı.

cāy-ı kadem : <Far. + Ar. Ayak yeri. bk. "ayağ yeri".

celfile-i tîrendāzān : <Ar. + Far. Büyük okçular.

cile : <Far. Yay kirişi. bk. "çille".

çağılıl depe : İstanbul Okmeydanı'nda Kağıthane yolu üzerinde olan bir yer adı.

çarh : <Far. Ayaktan güç alınarak kurulan, kasanları çelikten yapılmış harp yayı, arbalet. Ayak yayı, zemberek de denir.

çekiş édmek: Yay çekme.

çeşme-i zenān : < Far. bk. "kārılar çeşmesi".

çille : < Far. Çok katlı ham ibrişimden yapılan yay kirişi.

çoban çeşmesi : < Far. Ok meydanında bulunan çeşmelerden biri 17. yüzyılda yapılmıştır.

defterlü kemānkeş : < Ar. + Far. Okçular Sicili'ne kayıtlı, kabza almış olan kemankeş.

demren : Temren. demir, kurşun veya kemikten yapılan okların ucuna takılan parçaya verilen addır.

demrenciler : Temren yapan sanatkārlar.

demrensiz : Okta demrenin takılı olamama hali.

depe başı : İstanbul Okmeydanı'nda olan bir yer adı.

deri : 1. Hayvanın boynuzlarından yay, derisinden kiriş yapılmaktadır. 2. Hedefin üstüne konulan parça, nesne.

deste deste : < Far. Ok destesi. Yarışmalarda kullanılan puta oklarının aynı cins ve ölçüde olmaları gerektiğinden desteler halinde satılır. Metinde deste halinde pişrev oklarından bahsedilmektedir.

dest-kemān : < Far. Yayı çeken kuvvet.

deve boynu : Ok meydanında Hacı Süleyman Menzili'nin üst tarafında olan Deve Boynu adıyla bilinen bir yerdir.

dik atlamak : Oku rüzgâr yardımıyla havalandırıp atma. Ok çok fazla ileri gidemeyeceğinden dolayı bu atış geçersiz sayılmaktadır.

dirhem : < Ar. Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

dirhem-i kemān-ı mu'teber : < Ar. + Far. + Ar. İtibarı olan, değer gören bir ağırlığa sahip olan yaya denilmiştir.

dirhemli : < Ar. Dirhemi olan.

eksükci : Üstadlar önünde oku istenilen şekilde atamamak.

eser-güzer : < Ar. + Far. Nişan, iz gösteren.

eski hünkār ayak taşı : < T. + Far. + T. Ana taşı Hünkar Ayağı diye bilinen taş olup Sultan IV. Murad'a ait olan bu ayağın baş taşı Tekye ardında Küçük Sofa üzerindedir.

eski hünkār ayak yeri : < T. + Far. + T. bk. “eski hünkār ayak taşı”.

fem-i kandīl-i nebl : < Ar. Ok kandilinin -okların konulduğu ağaçtan yapılmış kutununun ağız kısmı.

fer^c : < Ar. 1. Ne şekil ve çeşitte olursa olsun nişanı birden fazla vurmaya denir. 2. Yay adı.

fi-‘ilmü’r-rumāt : < Ar. Okçuluk ilminde.

fürce-i zihgīr : < Ar. Zihgir yarığı, aralığı.

ğaraz : < Far. 1. Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü. 2. Arap lisanında okçulukta hedefin ortasına konulan bir parçaya verilen ad.

ğazā niyyeti : < Ar. Atışlarda oku atarken söylenen söz. Ok atışları bu niyetle yapılırdı.

gez : 1. Okun kirişe geçen ucundaki kertik. 2. Okçulukta kullanılan 66 cm’lik uzunluk ölçüsü. 3. Havaya veya torbaya atılan yeleksiz ok. 4. Yayın iki başındaki çile, toncu takılan kertikler.

gez açmak : Oka gez açmak.

gezsiz sehm : < T. + Ar. Düşmanın bulup geri atmasını önlemek için özel olarak hazırlanan bir çeşit harp oku. Çileye takılan madeni halka ve yüksükle atılırdı.

gırift-nişāb : < Far. Minhāc-ı Rumāt’ta rüstem-i pertab atış tarzıyla atılan oklara denildiği geçmektedir. bk. “rüstem-î pertāb”.

gög(ü)s : Göğüs. Yayın kirişinin çekilirken kola ve göğse değdirilmemesi gerektiği bahsedilmektedir.

güntoğrısı : Doğudan esen soğuk ve kuru hava. Yüksek basıncın olmasından dolayı daha çok Güney Rusya ile Kafkaslarda görülen bu rüzgâr, çoğunlukla yağışın kesilmesine sebep olur.

hadeng : <Far. Ok.

hākī : <Ar. bk. “hākî ok”.

hākî ok : <Ar. + T. Ağaçtan yapılan menzil oklarının en eskisidir. Yapılışı pişreve benzese de yelekleri daha uzundur. İlk önce Fatih Sultan Mehmet’in son zamanlarında (1475-1480) poyraz havası ile atılan menzilde kullanılırdı. Bu nedenle de o menzile “Haki Menzili” denildi. Haki adının verilmiş nedeni yeleklerinin renginin toprak renginde (boz) oluşundandır. Çünkü pişreve takılan boz renkli kuğu kuşu kanadına “haki” denilirdi.

hānqāh-ı rumāt : <Ar. Okçular Tekkesi.

harābī : <Ar. Okun, nişanın önünde yere dokunarak sıçrayıp nişanı vurduğu bu kısma verilen isimdir.

hāşköy : <Ar + Far. Hasköy, İstanbul Okmeydanı’nda bulunan bir yer adı.

hātem : <Ar. Arap dilinde hedefin üstüne koydukları kağıt ve bir parça hedef ve hedefin ortasına dikdikleri kemik veya farklı bir şeye rika derler. Bu hedefin üstüne koydukları kağıt ve bez ya da deri parçasına yarım ay şeklinde bir şekil çizerler. O şekle daire ve dairenin ortasına çizdiklerine de hatem denilirdi.

havārim : <Ar. Okun nişanı delip öbür yandan çıkıp gitmesine denir.

havāşır : <Ar. Okun nişanın bir tarafına düşüpte nişana dokunmasına denir.

havāsık : <Ar. Okun nişanı delip üstünde durma haline denir.

hedef :<Ar. Nişan almak için kullanılan nesne. Puta, puta sepeti, el putası, kabak, kığaç, küçük çelik levhalar.

hedef-i tîr :<Ar. + Far. Hedef oku, puta oku.

helvâcî :<Ar. Ok meydanında Kanuni zamanında pamuk ekmeği ve helvasının satıldığı kemankeşler için kurulan bir tezgahtan sorumlu olan kişi.

hevâcî :<Ar. Atışlarda yarış yerinde durup okun düştüğü yeri ayak yerinde duranlara bildiren görevliler.

hevâ mahalli :<Ar. Hava Yeri. Bir menzilde ok atışlarının yapılacağı yer, mekan. Atışları izlemek isteyenler de burada izlerlerdi.

hicâzî :<Ar. Bir yay çeşidi. İki çeşittir. Birincisi yalnız ağaç kabuğundan yonulup kiriş ile atılır. İkincisinde ise birincisine benzemekle beraber ondan farklı olarak yayın arkasını sinirleyip içine keçi boynuzu yapıştırırlar.

hudûd-ı meydân :<Ar. Meydan sınırı.

hünkâr ayak yeri :<Far. + T. Ayak yeri, Hünkar Ayağı diye bilinen bir taşdır. III. Selim'in menzili buradan geçmektedir.

ışkât edmek :<Ar. + T. Yayın güç kapasitesini düşürmek. Yüz dirhemli bir yayı seksen dirheme düşürmek gibi.

idmân :<Ar. Alıştırma, talim. 2. Bedeni geliştirmek ve gücü arttırmak için yapılan çalışma, hareketler.

ihtiyârlar :<Ar. + T. Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışarlardı. Birinci olarak ihtiyarlar, ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktadır. Yeni başlayan ve ihtiyar olan atıcıların oluşturduğu bu sınıfa üçüncü koşu, sala koşusu ya da ihtiyar koşusu da

denilmekteydi. Bu sınıfa dahil olanlar seksen gez mesafeli iki bayrak arasında beşer azmayış oku atarlardı.

‘ilm-i remy : < Ar. Okçuluk ilmi.

i‘māl-i kemān : < Ar. + Far. Yay yapımı.

imām deresi : < Ar. + T. İstanbul Okmeydanı’nda geçen bir yer adı.

incirli bağçe : < Far. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer. Diğer adı Cafer Efendi Bahçesi.

işābet etdirmek : < Ar. + T. Ok atışlarında oku hedefe ulaştırmak.

işāl-i hedef : < Ar. Hedefe ulaşma.

istanbul okmeydanı : Fatih Sultan Mehmet tarafından fetihten hemen sonra kurulan ilk vakıftır. Kuruluş amacı "Gazilerin ve halkın ok atması ve toplu halde dua etmesi için.." diye açıklanmaktadır.

jale : < Far. İran’da hüküm süren ilk sülalelerden olan Pişdâdiyân sülalesinden Minuçehr Şah’ın okçulukta mahareti çok olan silahdarı, oklarını oyup nemi gittikten sonra içlerini jale ile doldurup güneşin doğuşunda, attığı yer ile arasında kırk konaklık mesafe olan Merv şehrine düşürdüğü kaydedilmiştir. Minhâc-ı Rumât’ta geçmektedir.

ķabza : < Ar. 1. 1.Yayın sol elle kavranan orta kısmı. 2. Ok boynunu ölçmekte yaklaşık 9 cm'lik uzunluk ölçüsü. 3. Atıcıya göre sol taraf, kabza tarafı.

ķabza tālībi : < Ar. Okçuluğa heveslenip kabza almak için uğraşan kişi. Kabza alabilmek için en az 900 gez (594 m.) mesafeye ok atıp bunu usulüne uygun olarak tespit ve tecil ettirmek lazımdı. Kabza alan bir atıcı, Atıcılar Sicili’ne kaydolunmak ve Atıcılar Dergâhı’nda sofraya oturma hakkı kazanırdı. Buna Büyük Kabza almak da denilirdi.

ka-dem-gāh : < Ar. + Far. Ayak yeri.

kāfur : < Ar. Hz. Muhammed'in tirkeşinin adı.

kāğıd : < Far. Hedef üstüne yerleştirilen nesne.

kāğıdhāne : < Far. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

ka-mış ok : Mücevvef ok olarak da bilinir. Kamıştan yapılan oklardır. Kamış ok yapmak için gerekli malzeme Hindistan'dan getirildiği için, çok pahalıya mal oluyordu. Bu nedenle kamış ok nadir görülmekte daha çok çam ağacından yapılan oklar kullanılmaktaydı.

ka-nlı köşk : < T. + Far. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan Musahip Mustafa Paşa köşkü.

kārgāh-ı kemān : < Far. Yayın yapıldığı yer, atölye.

ka-rılar çeşmesi : < T. + Far. Sultan Mahmut Efendimizin validelerinden İffetlü Nakşi tarafından İstanbul Okmeydanı yakınında yaptırılmış olan çeşmedir. Eski çeşme III. Ahmet zamanında yeniden yapılmıştır.

ka-sım paşa : < Ar. + T. İstanbul'da okçuların yarışmalara dair birbirlerini dava ettikleri ve bu davaların çözüldüğü mahkeme.

ka-va'id : < Ar. Kaideler, usuller (kurallar). Metinde geçen ok atmanın kurallarıdır.

ka-vā'id-i remy : < Ar. Abdullah el- Kâtip tarafından yazılmış olan okçuluk kurallarının anlatıldığı bir eser.

ka-vs : < Ar. Yay, keman.

ka-vs-ı 'arabî : < Ar. Arap yayı.

ka-vs-ı 'arabîyye : < Ar. bk. "ka-vs-ı 'arabî".

ka-vs-ı hicāzî : < Ar. Bir yay çeşidi. bk. "hicāzî."

ka-vs-ı saht : < Ar. Kuvvetli, sert yay.

ka-vs-ı teveccüh : < Ar. Yayı hedefe doğru hareket ettirme.

ķavs-nāme : < Ar + Far. Okçuluk eseri.

ķavsü't-tedmir : < Ar. Yok eden yay.

ķeci boynuzu : Hicazî isimli yayın yapımında kullanılan bir malzeme. Yayın arkasını sinirleyip içine keçi boynuzu yapıştırırlar.

ķefeki sinor taşu : < Rum. + T. Ok meydanında Ali Bali Menzil'nin baş taşının sağ tarafında olan kefeki taşından yapılmış sınır taşıdır. Kefeki taşu, pamuk taşu.

ķemān : < Far. 1.Yay . 2.Kavis.

ķemānger : < Far. Yay yapan sanatķâr.

ķemān-ı āhen : < Far. Demir yay. Minhāc-ı Rumāt'ta Demirci Kulu Cafer'in kullandığı yay olarak geçmektedir.

ķemān-ı bī-i'tibār : < Far. + Ar. Minhāc-ı Rumāt'ta itibarı olmayan yani tamirinin yapılmasından hoşlanılmayan yay için söylenmiştir.

ķemān-ı saħt : < Far. + Ar. Güçlü yay.

ķemān-ı şöhret : < Far. + Ar. Şöhreti olan tanınmış yaycıların elinden çıkan yay.

ķemān-ı vesī'yu'l-bünyān : < Far. + Ar. Geniş yapılı yay.

ķemānķeş : < Far. Keman, yay çeken, ok atan.

ķemānķeşān : < Far. Kemanķeşler.

ķemük : Kemik. Hedefe yerleştiren nesnelere biri.

ķepāze-ķeşlik : < Far. Talim yaparken kullanılan gevşek ok yayı.

ķeskinler : Cündîlikte ustalık ve liyâkat gösterenler sınıfı. Üçüncü sınıf olarak bilinen dokuzyüzcü, binci ve binyüzcü keskinleri.

ķeşileme : 1.Güneydoğudan esen rüzgâr. 2. Güneydoğuyu gösteren yön.

ķetüm : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

kıble : < Ar. Güneyden esen, güney yönünü simgeleyen adını "kıble"den alan, oldukça sıcak ve nemli hava.

kıdem-i sa'ıye : < Ar. Minhâc-ı Rumât'ta bir pehlivan atış yerine vardığında kendinden eski pehlivan bulunur ise ondan önce ok atmamasına yani onun eskiden yapmış olduğu çalışmalarına, atışlarına, rütbesine hürmet edip dikkat etmesi gerektiği geçmektedir.

kışa yay : Kısa boyuttaki yay. Bu yay özel kısa ok ve miktarı küçük olan temren kullanılır.

kızıl minâre : < T. + Ar. İstanbul Okmeydanı'nda Hasköy tarafında bulunan "Cinli Bahçe" olarak da bilinen bir yer adı.

kinâne : < Ar. Okluk, ok kılıfı, tirkeş, sadak, ok kuburu.

kiriş : Ok atılan yayın iki ucu arasındaki esnek bağ.

konmak: Okun düşmesine "Ok kondı" denir.

korıcı : Ok meydanını her çeşit tecavüzdten korumakla görevli kişiler. Yaz kış meydana bulunan bu kişiler paralarını meydan vakfından alırlardı. Üstleri, yeniçeri ağasıydı.

koşu : Elverişli bir alanda düzenlenen ok yarışması. Okçular buldukları mertebelere göre ayrı ayrı yarıştırlardı. Kazanan okçulara ödül verilirdi. Dokuz yüzcü koşusu, binci koşusu, aşağı koşu, azmayış koşusu, ihtiyar koşusu, sala koşusu. Bu konunun geçtiği eserlerde , menzil atışı içinde kimi zaman menzil koşusu olarak yazıldığı da görülmektedir.

kıdemâ-yı rumât : < Ar. Okçuluğun ileri gelenleri, üstadları.

kulaksız mahallesi : < T. + Ar. İstanbul Okmeydanı'nda olan bir yer adı.

küşe-i kemân : < Far. Yayın köşesi.

küfegi : < Rum. "İstanbul taşı" olarak bilinen Küfeki taşı, Roma ve Bizans döneminde kullanılmaya başlanan, 2000-2500 yıl gibi uzun bir süre ayakta kalabilen bir taştır. Metinde Lenduha Cafer Menzili ile Devatçı Menzil'nin ayak taşlarının bu taştan olduğu belirtilmektedir.

küşād : < Far. 1. Yayın çekilerek okun atılması. 2. Açma, açılma, açılış.

küşāde : < Far. bk. "küşād".

lodos : < Rum. Güney ya da güneybatı yönünden esen hava.

maḥkeme-i kāsımpaşa : < Ar. bk. "kāsımpaşa".

menāzil : < Ar. Menziller, duraklar.

menzil : < Ar. Ok meydanlarında belli bir rüzgarla 900 gezden aşırı ok atılıp açılan ve rekor kırıldıkça taş dikilebilen sabit atış yeri.

menzil açmak : < Ar + T. Meydan yetkililerinden izin alıp ana taşı diktirip buradan en az dokuz yüz gez ok atarak baş taşı diktirmek. Bu şartlar tamamlanınca yeni bir menzil açılmış olurdu, menzil bünyad etmek.

menzil atmak : < Ar + T. Menzilde rekor kırarak taş diktirmek.

menzil bozmak : < Ar + T. Menzil atıp o menzildeki son rekoru geçersiz kılmak.

menzili bozmak : < Ar. + T. bk. "menzil bozmak".

menzil okı : < Ar. + T. Menzil atışlarında kullanılan ok. Menzil okları; pişrev-yeksüvar, haki, azmayış, işaret için kullanılan çavuş okları, hedef atışlarında kullanılan puta ve tirkeş okları ve bunların yanı sıra savaşlarda yangın çıkarmak için kullanılan alevlenecek bir parçayı ihtiva eden yangın okları ile bir tür idman oku olan ibriş (abriş) oku ve zegerdan oku da menzil oklarının içine girmektedir.

menzil yayları : < Ar. + T. Menzil atışında kullanılan pişrev yayı. Menzil yayları aynı zamanda tozlu yaylardır. Menzil yaylarını rutubetli yerlerde korumak için sık sık tımar verilirdi. Bu yüzden bu yaylara tımarlı yay da denir.

mess-i kemān : < Ar. + Far. Yaya dokunma, yayı tutma.

meşķ : < Ar. 1. Toplu olarak yapılan yarışma dışı ok atışı. 2. Alışmak, öğrenmek için yapılan çalışma, alıştırma.

meydān : < Ar. 1. Ok meydanı. 2. Geniş, açık, düz yer, alan. 3. Yarışma veya karşılaşma yeri.

meydān-ı rumāt : < Ar. Ok meydanı.

miyān-ı halka-yı kemānkeşān : < Ar. + Far. Okçuların bulunduğu halkanın ortası, yeri.

meydān-ı hüner-verān : < Ar. + Far. Ustalık meydanı, müsabakaların yapıldığı okçuların maharetlerini gösterdiği meydan, ok meydanı.

mīl : < Ar. Yollardaki mesafeyi tayin için dikilen nişan.

minhāc-ı rumāt : < Ar. Okçuların açık (aydınlık) yolu, kitabın adı.

mîrāhūr köşki : < Far. Sultan III. Selim zamanında yapılmış bir yapı, ok koşusudur.

mü'ezzinler şofāsı : < Ar. Ok meydanında bulunan bir yer adı.

münāzele : < Ar. Atışma, atış müsabakası, ok yarışması.

müsābaka : < Ar. Atışma, atış müsabakası, ok yarışması.

müsābakat : < Ar. Yarış, yarışma.

müstahikķ-ı menzil : < Ar. Bir menzilde rekor kırıp taş diktirme hakkını kazanan okçu.

nāib : < Ar. 1. Meydan kadısı. 2. Kadı, şeriat hükümlerine göre hüküm veren hakim.

naķķāş : < Ar. bk. “naķķāş taşları”.

naķķāş taşları : < Ar. + T. İstanbul Okmeydanı'nda Nakkaş Yeri'nde bulunan taşlardır.

naşb étmek : < Ar. + T. bk. “naşb-ı nişān”.

naşb-ı nişān : < Ar. + Far. Rekor kırdığı yere bir işaret taşı dikmek.

nāvek : < Far. "Naveng". Bir ok türü.

nāvek-endāz : < Far. Nāvek oku atan.

nevbet ile atışmak : < Ar. + T. Sıra ile ok atmak, yarışmak.

nīm-i sehm-i şikeste : < Far. + Ar. + Far. Kırılmış, yarı buçuk ok.

nîrū-yı şaşt : < Far. Şastın (zihgirin) kuvveti.

nişān : < Far. 1.Vurulacak noktaya silahı çevirme. 2.Nişan, iz, belirti.

nişān-gāh : < Far. Ok atılan yer.

nişānı delmek : < Far. + T. Okun nişanı delmesi.

nişān-ı fevzī : < Far. + Ar. Zafer nişanı.

nişān-ı tîr : < Far. Nişan oku. Hedef atışlarında kullanılan her çeşit ok . Puta oku, zarb oku , talimhane oku vb.

ok : Ok. Oklar şekillerine göre Tarz-ı Has, Kiriş'endam, Şem'endam, Hava Gezi, Uzun Ok, Azmayış olarak ayrılır. Yapılarına göre Pişrev, Yeksüvar, Zergerdan, Karabatak Oku, Haki ve İbriş oku olarak ayrılır. Yapıldıkları malzemeye göre ise ağaç ve kamış oku olarak ayrılır. Metinde tîr-i āhenîn olarak bir de demir oktan bahsedilmektedir. Temrenlerine göre ise üçgen, kare, yassı, zeytuni, adeta (sala koşusunun oklarıyla torba gezine takılır), kısa ve uzun temrenli oklar olarak ayrılmaktadır. Kullanıldıkları yerlere göre ise; savaş okları, talimhane okları, kepaze okları, işaret okları, menzil okları, meşk okları, buta (hedef) okları, parlayıcı fitilli (dumdumlu) oklar, zehirli oklar olarak kendi içerisinde ayrılmaktadır.

ok atmak : Ok atmak.

ok işlemek : Ok işlemek, ok yapmak.

oklarını devşürmek : Oklarını bir araya getirip toplamak.

ok meydānı : <T. + Ar. Ok atışlarına özellikle menzil okçuluğuna ayrılmış geniş alan.Üzeri menzil taşlarıyla kaplı olduğundan sadece ok atışları yapılır ve bu bakımdan çevgan meydanı, cirit meydanı, cündi meydanı gibi boş spor alanlarından ayrılırdı.İmparatorluk sınırları içindeki birçok ilde ok meydanı vardır.Bunlardan en büyüğü ve bir vakfa bağlı olanı İstanbul Okmeydanı idi.

ok meydānı tekyesi : <T. + Ar. Ok meydanı Tekkesi.

okun boyı : 65-70 cm. arasında bir uzunluk ölçüsüdür. Bazı okların daha kısa olanlarının da yapıldığı kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda bilinmektedir. Örneğin kısa boylu Haki'lerde 56 cm.-56.3 cm. iken İhtiyarların kullandığı Azmayış okunun 55.4-55.8 cm., Torba Gezi'nin ise 56.1-66.2 cm. aralıklarında yapıldığı bilinmektedir.

ok yarışmak : Meşk veya koşu düzenleyip ok atışmak.

ok yürütmek :Okunu gittikçe daha uzağa atmak, ok çıkarmak, ok sürmek.

öñdül : Güreşte, at yarışlarında, yarışmalarda kazanlara verilen armağan.

pehlevān : <Far. Pehlivan, kemankeş, tirendaz, güreşçi, yiğit.

pehlevānān : <Far. Pehlivanlar.

per-tāb édme: <Far. + T. 1. Geriden koşarak hızlı alıp atılma. 2. Atılma, sıçrama. 3. Uzağa düşen ok. 4. Uzağa düşen şey.

peykān : <Far. Temren, başak, okun ucundaki sivri demir.

peyvend : <Far. 1. Ulaşma, varma. 2. Bağlamak.3. Bağ, ilgi, râbıta.

pīrāmen-i meydān : <Far. + Ar. Ok meydanının çevresi, etrafı.

pīr-i rumāt : <Far. + Ar. Okçuların ustası, piri.

pīş-kağem : < Far + Ar. Tekkelerde ayin için ön ayak olan ve şeyhin muavini sayılan derviş.

pīşrev : < Far. 1 Menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ve yapılışlarına göre, kamış peşrev, ağaç peşrev, bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri olan, ucunda demir yerine kemik bulunan ok. 2. Atış türü. 3. Önden giden.

pīşrevkār : < Far. Pişrev yapan, pişrev eden, pişrevci, pişrevli.

piyāle paşa : < Far + T. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

poyraz : < Rum. Kuzeydoğudan esen soğuk rüzgâr. Rüzgârın hangi yönden esdiği okçuluk açısından büyük önem taşımaktadır.

poyraz yıldız : < Rum. + T. 1. Kuzeydoğu ile kuzey arasında esen yel. 2. Yön.

puta : 1. Deriden yapılan, içi pamuk çekirdiği ve talaş dolu hedef. 2. Bu hedefe yapılan atış. 3. Orta Asya Türklerinin Buta, Osmanlıların Puta ve Siper dedikleri nişana (tabla, sepet, deve yumurtası, kalkan, tavuk yumurtası, para) atılan yeleği kartal veya kuğu kuşunun kanadından yapılmış ağaç oktur.

puta sepedi : < T. + Far. Hedef olarak kullanılan içi büyük ihtimal kumla dolu olan büyük sepet ya da küfe. İstanbul Okmeydanı'nda Sala Meydanı'ndan atış yapılan böyle bir puta bulunmaktadır.

rāmī : < Ar. Ok atan, atıcı.

re'is-i kemānkeşān : < Ar. + Far. bk. "re'is-i tîrendāzān".

re'is-i tîrendāzān : < Ar. + Far. Okçuların reisi, bugünkü okçuluk fedarasyonu durumunda olan ok meydanı tekkesinin yönetimiyle görevli kimse, meydan şeyhi.

remy : < Ar. Ok atma.

revhā : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

rikʿa : < Ar. Arap dilinde hedefe yerleştirilen nesnelere verilen ad.

rukʿa-yı ğabrā : < Ar. 1. Okun vuruş sesi. 2. Dünyanın göğü, yedinci sema.

rumāt : < Ar. Atıcılar, okçular, tîrendâzlar, kemânkeşler.

rumāt-ı müslimîn : < Ar. İslam dinine mensup olan, müslüman okçular.

rumāt-ı müşrikîn : < Ar. Allah'a ortak koşan okçular.

rüʿesā-yı kemânkeş : < Ar. + Far. bk. “rüʿesa-yı kemânkeşân”.

rüʿesa-yı kemânkeşân : < Ar. + Far. Okçuların başkanları.

rüstem-î pertāb : < Far. Baş parmağının üzerine işaret parmağını bükerek işaret parmağının üçüncü bükmenine okun gezi gelecek şekilde ayarlandıktan sonra serçe parmak, orta parmak ve yüzük parmağı iyice yumulup sıkılarak sağa ve sola tepretmeden sağ kulağa doğru yüzüne yakın getirilerek yayın çilesinin kola ve göğse değmeden bu şekilde atılan oklara denir. Minhâc-ı Rumāt'ta geçmektedir.

şafra : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

şāhib-i menzil : < Ar. Menzil sahibi. Eskiden attığı oku hedefe ulaştıran, rekor kıran ve okun düştüğü yere kendi adına kitabe diktiren okçu.

şāhib-i seng-i ahîr : < Ar. Sonraki menzil taşının sahibi.

sākibe : < Ar. Bir şeyi delip geçen, delen: “Sehm-i sākib: Delip geçen ok”.

şararık : < Ar. Okun nişanı vurunca delip geçerek düşmesi.

sehm : < Ar. Ok, yay.

sehm-i zer-peykân : < Ar. + Far. Okun altından yapılmış temreni.

sehm-şarim : < Ar. Ucu yarılmış ok.

seng : < Far. Taş.

seng-i ʿamūd : < Far. + Ar. bk. “seng-i ʿamūd-gün”.

seng-i ‘amūd-gūn : < Far. + Ar. + Far. Bir tür direk, taş, menzil taşı.

seng-i kademî : < Far. + Ar. Ayak taşı.

seng-i nişān : < Far. Nişan taşı. Ok koşularında kırılan önemli bir rekorun unutulmaması için dikilen taş.

ser-menzîl : < Far. + Ar. Menzil başı, durak yeri.

sihām : < Ar. Oklar.

sihāmü’l-islām : < Ar. İslam uğruna atılan oklar.

sinān paşa : < Ar + T. Ok meydanında bulunan cami adı.

sînekeş : < Far. Minhāc-ı Rumāt’ta rüstem-i pertab atış tarzıyla atılan oklara denildiği geçmektedir. bk. “rüstem-î pertāb”.

siñir : Yay yapımında kullanılan hayvan siniri.

siñirlemek : Yayın yapımında hayvanın arka -daha güçlü olduğundan dolayı- ayaklarındaki tendonları çıkartılıp asılarak kurutulur. Daha sonra bu kullanılmaya hazır sinirleri tahta bir tomruğun üzerinde tahta bir çekiçle iplik haline gelene kadar inceltir. Sinirler belli boyutlara ayrılarak sıcak suda bekletilir. Daha sonra hazırlanan hayvansal tutkalla daha önceden yayın üzerine açılmış olan taşın oluklarına sinirler, uzunluklarına göre yerlerine yerleştirilir. Bu işlem üç defa yapılır. Her defasında da kademe kademe yayın baş kısımları birbirine yaklaştırılır. Bu işleme yay sinirlemek denir.

sinor taşı : < Rum. + T. Ok meydanının sınırını belirlemek için dikilen taş, meydan sınırı.

siper : < Far. Bilek siperi. Kabza tutan sol el bileğine bağlanan, hem oku iç kabzaya kadar çekmeye hem de yumruğunu oktan korumaya yarayan bir alettir.

siper başı : < Far. + T. Bilek siperinde oluğun ön tarafı.

şīt-i puta-i celādet : < Far. + T. + Ar. Yiğitliğin hedefteki sesi.

somāki taş: Çok sert ve damarlı, kızıl ve yeşil renkli bir mermer.

şoyalı : Menzil, koşu ve meşk oklarının ucuna takılan kemik, fildişi ve balık dişi temren. Boynuz ucundaki sert kısımdan yapılırdı. Temrenin aksine okun ayağı soyaya girerdi.

şāhbāz-ı şehper : < Far. İri beyaz bir kuşun kanadının en uzun tüyü.

şāhid : < Ar. Menzil atışlarında rekorun geçerli sayılıp sayılamayacağı konusunda ifadesine başvurulmuş görgü tanığı. Menzil taşının dikilebilmesi için ayak ve hava yerinde duran ikişer şahidin, atışın kurallara uygun yapıldığına dair ifade vermesi gerekirdi. Ayak şahidi, hava şahidi.

şast : < Far. 1. Osmanlı 'da ok atanların parmaklarına taktıkları yüzüğe zihgir veya şast denilirdi. Şast Farsça'da atmış demektir. Zihgirle atış yapılırken işaret parmağının ilk boğumu baş parmak tırnağı üzerine konulur; parmakların bu şekli eski Arap parmak hesabında atmış sayısının karşılığıdır. 2. Atıcıya göre menzilin sağ tarafı. Okçuluk literatüründe sağ sol sözleri kullanılmaz, yay kabzası sol elle tutulduğu için sol tarafa kabza, şast sağ el baş parmağa takıldığı için sağ tarafa şast denilirdi.

şeşhāneli mermer : < Far. Altıgen biçiminde olan mermer. Beşir Ağa Menzili'nin ayak yerindeki taş, şeşhaneli mermerdir.

şeyh-i meydān : < Ar. Ok meydanının yönetiminde sorumlu olan kişi.

şimāl : < Ar. Kuzey. Cerrah Ali Beğ Menzili'nde esen rüzgâr olarak geçmektedir.

Ünsal Yücel'in kitabına göre bu rüzgâr, Yıldız-Poyraz rüzgârıdır.

taḥrik-i tār-ı kemān : < Ar. + Far. Yayın telini (kirişini) oynatma.

ta'lim : < Ar. 1. Öğrenme, öğretme, öğretim, öğretilme. 2. Meşk ile yetiştirme. 3.

Askerlik idmanı. 4. Egzersiz.

ta'limhānecibaşı : < Ar + Far. + T. Askerlerin talime alışmasına mahsus yeri yöneten kişi.

ta'lim-i remy : < Ar. Ok atma talimi.

ta'lim-i şan'at-ı remy : < Ar. Okçuluk sanatının talimi.

ta'mir : < Ar. Onarma, düzeltme. Yay ve ok tamiri.

taş : Kaya parçası, okçuluk müsabakalarında okçunun ok attığı yere yahut okunun düştüğü yere koyduğu kitabe, mermer vesaire kütlelere verilen isim.

taş dikmek : Menzil taşı diktirmek, nişan taşı dikmek, menzil dikmek.

taş dikilmesi : Yapılmış olan menzilin taşının dikilmesi.

taş sürmek : Rekor kırdığı menzilde bir süre sonra yeni bir rekor kırarak taşını oraya aldırması. Yerini sürmek, menzil sürmek.

tekye depesi : < Ar. + T. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

tekye-gāh-ı rumāt: < Ar. Ok meydanı Tekkesi.

tekye-i rumāt : < Ar. Okçular Tekkesi.

tekye köşkü : < Ar. + Far. Ok meydanında bulunan bir yer adı.

tersāne bağçesi : < İt. + Far. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer.

tımār : < Far. 1. Yayın ve okun bakımı , ok bakımı, yaya tımar vermek. 2. Atıştan önce yayın nemini almak, bu amaçla yayı yay sandığına ve güneşe bırakmak, yay sandığı, güneş tımarı. 3. Beslediği sipahilerle harbe giden beylere -öşrünü almak üzere ayrılan arazi.

tımārdār : < Far. 1. Yayın bakımıyla uğraşan kimse. 2. Tımar işi ile uğraşan kimse.

tımārlı yay : <Far. + T. Sinir döşeli dış yüzü ve kabzası kayın ağacı kabuğu kaplanmış kullanılmadan öncesi tımar verilmesi gereken menzil ve koşu yayı, pişrev yayı, tozlu yay.

tīr : <Far. Ok.

tīr-i ahen-i peykān : <Far. Demir temrenli ok.

tīr-āhenīn : <Far. Demirden yapılmış ok. Minhac-ı Rumāt'ta Allah için atılan demirden yapılmış ok olarak ifade edilmiştir.

tīrendāz : <Far. Ok atıcı, ok atan.

tīrendāzān : <Far. Ok atıcılar, ok atanlar.

tīrendāzlık : <Far. Ok atıcılığı, kemankeş mesleği.

tīr-i ḥadīd : <Far. + Ar. Sert , keskin ok. Minhac-ı Rumāt'ta Demirci Kulu Cafer'in kullandığı belirtilmiştir.

tīr-i ma'reke-gir : <Far. + Ar. + Far. Savaş oku.

tīr-i peykān : <Far. Okun ucu, demreni.

tīr-i pişrev : <Far. Pişrev oku. bk. "pişrev".

tirkeş : <Far. 1. Ok ve yay çantası, ok kabı, okluk, sadak, tirdan, gedeleç. 2. Tirkeş yayıyla atılan demir temrenli harp oku. 3. Uzun, katı, kuvvetli harp yayı.

ṭobcibaşı ayağı : Beşir Ağa Menzili'nin ayak yerinin diğer adı.

ṭob taş : Azmayış Menzili'nin ayak taşı, Tekye Menzili'nin ayak taşı olan Top taşı'dır.

ṭoḳzyüzcü : Menzil atışlarında sınıflara ayrılarak yarışan okçuların ikinci sınıfına dahil olanlarına dokyüzciler denilirdi. Yarışmada yedişer ok atma hakkı bulunan okçular, haki ok kullanırlardı.

ṭoḳzyüzcü kemānkeş : <T. + Far. Dokuz yüz gezin üzerinde ok atanlar sınıfına giren kemankeşler, pehlivanlar.

toꞗzyüzci menzil : < T. + Ar. Dokuz yüz gezin üzerinde ok atanların menzili.

toꞗzyüzci pehlevān : < T. + Far. bk. "toꞗzyüzci kemānkeş".

toz : Menzil yaylarının dış yüzüne ve kabzalarına kaplanan kayın ağacı kabuğu.

ṭullāb-ı ḳabza : < Ar. Kabza tutmayı öğrenen öğrenciler.

ṭūmār : < Ar. Tomar. Desteyle satılan puta oku.

ṭutam : Yay boyunu belirlemek için kullanılan, yaklaşık 11 cm'lik uzunluk ölçüsü.

uzun ok atmak: Boyları diğerlerine göre daha uzun olan oklara uzun ok denir. Normal bir okun boyu 66 cm kadar bir gez olduğu halde bunlar bir gezden daha uzun boylardaydı. Bu okların atılmasına uzun ok atmak denir.

vādi-i ḥāşköy : < Ar. + Far. Ok meydanında olan Hasköy vadisi, yer adı.

vādi-i piyāle paşa : < Ar. + Far. + T. Ok meydanında olan Piyale Paşa vadisi, yer adı.

vādi-yi baḥtiyār : < Ar. + Far. Ok meydanında bulunan Bahtiyar vadisi, yer adı.

vasıṭıyye : < Ar. Bir yay çeşidi.

vekīl-i şeyḥ-i meydān : < Ar. Okçulukta Şeyh-i Meydan'ın vekili.

ve'n-nüşşab : < Ar. Temrenli oklar.

ve'r-rimāye : < Ar. Ok, güлле, kurşun gibi şeyleri atma, atıcılık. "rimayet"

vetr : < Ar. Yay çilesi, kiriş.

yā ḥaḳḳ : < Ar. Okçunun zikri, doğruluk, Tanrı ve gerçek anlamına gelen "Ya Hak"tı.

Okçuların ok meydanında esen rüzgāra bakarak havayı gözlemleyip yâ hâk diye bağırarak oku atmasıdır. Buna "Yâ hâk Nidâsı" denir.

yaşmak : Yasmak. Atış bittikten sonra yayın çilesini çıkarmak. Yaylar esneklikleri azalmasın diye kurulu olarak bırakılmazlardı. Bu yüzden atıştan sonra yasma işlemi yapılırdı. Buna yayı yasmak, kirişi indirmek, yayı boşaltma da denir. Aynı zamanda bu söz, atışı bırakmak anlamında gelir.

yay : Yay, kavs, keman.

yaycı : Yay yapan esnaftır. Eskiden bu esnaf kuruluşunun dükkanlarının bir çoğu Bayezid ve Murat Paşa Türbesi etrafında bulunuyordu. Ayrıca Edirnekapı, Üsküdar ve Galata' da da bulunurdu.

yaycı eşnâfi : <T. + Ar. bk. "yaycı".

yay çekmek : Yay çekmek.

yay takmak: Yay takmak.

yekke-süvâr : <Far. Binicilikte iyi olan, usta olan kişi, yeksüvar.

yeksüvâr : <Far. Tirendazların kullandığı bir çeşit ok. Tek parça kamıştan yapılan soyalı ve bakkam ayaklı menzil okudur.

yeksüvâr menzili : <Far. + Ar. Yeksüvar okuyla açılan ve atılan menzil, şartlı menzil olarak da bilinmektedir.

yelek : Okun havada düzgün çalışmasını sağlayan tüyleri, yük, yele, yün.

yenjiçeri ağası qarlığı : <T. + Moğ. + T. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

yıldız : Kuzeyden esen, ismi yerel balıkçılar tarafından verilen soğuk rüzgar.

yollu yolunca...(oturmak) : Meydan toplantılarında kıdem ve protokol sırasını gözeterek oturmak.

yüsuf deresi : <Ar. + T. Ok meydanında bulunan bir yer adı.

za'f-ı irās : <Ar. İdman ve meşk sırasında vücutta kuvetsizliğe sebep olma.

zahm-ḥürde-i peykân : <Far. Temrenin açtığı yara.

zârb : <Ar. Zarp yayları ile atılan zeytuni demir temrenli hedef oku.

zârb yayları : <Ar. + T. Uzun, sert ve sert kuvvetli talimhane yayı

zevrâ : <Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

zihgîr : <Far. Ok atanların parmaklarına taktıkları yüzük, halka.

zihgirciler :<Far. Zihgir yapan esnafa denir. Bunların Sishane üzerinde kurdukları dükkanlarda şirmâhi, balık dişi, sığır, gergedan, koç boynuzları gibi maddelerden zihgir ürettiği bilinmektedir.

zümre-i tîrendâzân :<Ar. + Far. Okçular zümresi.

MENZİL OKÇULUĞU ve MİN HÂC-I RUMÂT'TA GEÇEN MENZİLLER

A. Menzil Okçuluğu

Türk okçuluk tarihinde, menzil okçuluğunun ayrı bir yeri ve önemi vardır. Daha önce de belirtildiği gibi, sadece bu maksatla tesis olunan ok meydanlarının İslam dünyasında, yalnız Osmanlı Devleti sınırları içinde rastlanmaktadır. (Yücel, 2015; 67) Osmanlı Devleti sınırları içerisinde Minhâc-ı Rumât'ta ve diğer kaynaklarda da geçtiği üzere 34 vilayette 90 menzil bulunmaktaydı. Bu vilayetler; Mekke-i Mükerrreme, Cidde, İskenderiyye, Lazkiyye, Şam, Maraş, Amasya, Tokat, Ankara, Kütahya, Tire, Akhisar, Yenice-i Vardar, Uluniyye, Gelibolu, Kağıdhane, Diyarbakir, Konya, Bergama, Balıkesir, İpsala, Usturumca, Halep, Ayazmend, Manisa, Sofya, Üsküp, Belgrad, Üsküdar, Eyüp, Bursa, Mısır-Kahire, Bağdat, Edirne'dir.¹¹ Bu meydanların titizlikle yönetilen birer vakıf kurumu olması ve gerek saray mensuplarının gerek her sınıftan halkın buralara rağbet göstermesi menzil okçuluğunun yüzyıllar boyu devamını ve gelişmesini sağlamıştır (Yücel, 2015; 67).

Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışarlardı. Menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktaydı. Birinci sınıfa “Yeni Başlayanlar ve İhtiyarlamış (İhtiyarlar) Atıcılar” adı verilirdi. Bu sınıf “Azmayış” türü ok kullanırdı. Bu kategorinin yarışma çeşidine Üçüncü Koşu da denilmekteydi. Yarışma esnasında beşer ok atma hakkına sahiptiler. İkinci sınıfa “Dokuzyüzcüler” adı verilirdi. Dokuzyüzcüler, “Haki” adı verilen ok türünü kullanırdı ve “İkinci Koşu” adı da verilen bu yarışmada yedi ok atma hakkına sahiptiler. Üçüncü sınıfa “Binciler” adı verilirdi. Bu sınıfın yarışlarına “Baş Koşu” ve “Birinci Koşu” da denilirdi. Bu sınıf “Pişrev” adı verilen ok türünü kullanırdı ve yarışmada dokuzar ok atma hakkına sahiptiler. Dördüncü sınıfa ise “Binyüzcüler” adı verilirdi. Binciler yarışında olduğu gibi bu yarışa da “Baş Koşu” denilmekteydi. Bu sınıf “Pişrev” adı verilen ok türünü kullanırdı ve yarışmada on birer ok atma hakkına sahiptiler.¹²

¹¹ Vahîd Paşa'nın Minhâc-ı Rumât adlı eseriyle ilgili ayrıntılı bilgi verilirken İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınmıştır. “Mehmed Emin Vahîd Paşa, Minhâc-ı Rumât, 35a-35b.”

¹² Bu bilgiler Mehmet İnan'ın Osmanlı İmparatorluğu'nda Okçuluk Sporu ve Temel Teknikleri adlı çalışmasından ve Ali Tunç'un Osmanlı Devleti'nde Spor (Okçuluk) adlı çalışmasından elde edilmiştir.

Menzil atışlarında uyulan kurallara bakıldığında ise bu kurallarda ilk olarak atış sırası ve izin şartı gelmektedir. Kişi İhtiyarların rızasını ve iznini almalıdır. Bunların yanı sıra menzil açma ve menzil bozma kuralları, taş dikme süresi, ok meydanı şeyhinin bu konular hakkındaki hükmü, menzil açmada şahit olan kişinin kimliği gibi birçok kurallar bulunmaktadır ve bu kurallar menzil atışları için büyük önem taşımaktadır. Ancak bu kurallara uyulduğu takdirde kişi menziline açıp taşı diktirebilmektedir.¹³

B. Minhâc-ı Rumât'ta Geçen Menziller

Minhâc-ı Rumât'ta tablo şeklinde gösterilen 46 menzil bulunmaktadır. Bunun dışında ise metin içinde ve derkenarlarda adı geçen üç menzil daha görülmektedir. Menzillere dair verilen bilgiler Ünsal Yücel'in Türk Okçuluğu adlı eseri ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâc-ı Rumât adlı eserinin İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınarak hazırlanmıştır. Menzil isimleri eserdeki sırasına göre yazılmıştır.

Minhâc-ı Rumât'ta geçen menziller şunlardır¹⁴:

1. Sultan IV. Murad Menzili

Eserde “menzil-i merhûm râbi‘ sultân murâd hân fâtiḥ-i bâğdâd u revân” şeklinde geçmektedir. Ana taşı Puta Tepesi'nden Hünkâr Ayağı olarak bilinen taş olup baş taşı Tekye ardında Küçük Sofa üzerindedir. Bu menzil üzerine bir daha menzil atılmamıştır.

2. Sultan III. Selim Menzili

Eserde “menzil-i gâzi sultân selîm fermân-fermâ-yı heft-iḳlîm” şeklinde geçmektedir. Yedi iklimin hüküm süreni Gazi Sultan III. Selim Han'ın Menzili'dir. Ayak yeri, Hünkâr Ayağı denilen bir taştır. Baş taşı meydan sınırından ileride olan Tershane Bahçesi yakınlarındadır.

3. Mir'alem Ahmet Ağa Menzili

Ayrıca bu çalışmalara ilaveten bu bilgileri Minhâc-ı Rumât'ta da görmekteyiz. “Mehmed Emin Vahîd Paşa, Minhâc-ı Rumât, 8a-8b.”

¹³ Bu bilgiler Mehmet İnan'ın Osmanlı İmparatorluğu'nda Okçuluk Spor ve Temel Teknikleri adlı çalışmasından ve Ali Tunç'un Osmanlı Devleti'nde Spor (Okçuluk) adlı çalışmasından elde edilmiştir.

¹⁴ Menzillere dair verilen bilgiler Ünsal Yücel'in Türk Okçuluğu adlı eseri ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâc-ı Rumât adlı eserinin İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınarak hazırlanmıştır.

Eserde “menzil-i mîr‘alem aħmed aġa nām-ı dıger yaşı ġaya” şeklinde geçmektedir. Diġer adı Yassı Kaya olan bu menzil, ok meydanının en eski menzildir. Ayak yeri, Tekye yeri, Tekye önündeki mezarlığın başında bulunan kırık mermer bir taştır. Kanuni Devrinde yaşamış, bu devrin en büyük kemankeşı Mir‘alem Ahmed Aġa, bu menzilde 1271 (839 m.) gezlik bir atış yaparak rekor kırmıştır.

4. Arkırı Menzili

Eserde tablo olarak gösterilen kısımda bu menzil “menzil-i tozġoparan pehlevān-ı cihān” olarak geçmektedir. Fakat eserin içerisinde bu menzilin ismi Arkırı olarak da sıkça belirtilmektedir. Ayak yeri Kanlar eşmesi , baş taşı ise Kanlı Köşk taraflarında bulunmaktadır. Arkırı Menzili denmesinin nedeni ise menzillerin şast yönüne ters olmasından kaynaklanmaktadır.

5. Tozġoparan (Delikli Kaya) Menzili

Eserde “menzil-i tozġoparan e‘l-ma‘rūf bi-delikli ġaya” olarak geçmektedir. Ayak taşının üzerinde bir oyuk bulunduġu için menzil delikli kaya diye anılırdı. Diġer adı Tozġoparan Menzili’dir. İstanbul Yıldız Menzili olarak da bilinir. Adını menzilin atıldığı rüzġardan almıştır. Ayak taşı Mir‘alem Ahmed Aġa Menzili’ndeki Şirmerd’in Delikli Kaya diye bilinen menzil taşıdır. Ana taşı ise Minber Sofası yakın yerdedir. Aynı zamanda eserde nişan taşının Tershane Bahçesi karşısında bulunan derin vadide olduġu geçmektedir. Yıldız havasıyla atılmıştır.

6. izmeci (ullı) Menzili

Eserde “menzil-i cizmeci nām-ı dıger ullı” olarak geçmektedir. Ayak yeri Hacı İsmail (Cafer) Menzili ile Arabacı (Ali Bali) Menzili arasındaki mermer taştır. Baş taşı Bahtiyar (Putu) Deresi'ndedir. Ana taşı Yaycı Davud’a ait olan bu menzilin rekorunu 1223,5 gezlik atışıyla ullu Ferruh kırmıştır.

7. Ahi (Parpol-Hasan Ayak Yeri) Menzili

Eserde “menzil-i ahi nām-ı dıger ġasan ayak yeri ve parpol” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Kaġıthane tarafında akıllı Tepe'de Ali Bali taşı ile Yeksüvar Menzili (Hangi Yeksüvar Menzili olduġu bilinmemektedir) arasındadır. Ana taşı Aġalar Menzili taşına

yakın olan küçük beyaz bir mermerdir. Baş taşı ise Cafer Menzili ile Kağıthane yolu arasındaki büyük esmer renginde olan mermer taştır. Ana taşı Tozkoparan İskender'e ait olan bu menzilin rekorunu Parpol Hüseyin Efendi, 1207,5 gezlik atışıyla kırmıştır.

8. Arabacı Ali (Bali Kapudan) Menzili

Eserde “menzil-i ‘arabacı ‘ali nām-ı diger bālī kapūdān” olarak geçmektedir. Eserde Ali Bali Menzili olarak da geçtiği yerler bulunmaktadır. Ayrancı Menzili olarak da bilinen Ali Bali Kapudan Menzili'nin ayak yeri, Ahi Menzili ve Haydar Menzili arasındaki kalın kısa bir mermerdir. Baş taşı ise Çizmecici Menzili'nin ayak taşına yakındır. Ana taşı Zagarcı Kasım'a aittir. Ali Bali Kapudan ise bu menzilde 1131 gezlik atışıyla en yüksek rekoru kırmıştır.

9. Tekye Menzili

Eserde “menzil-i tekye-i tîr-endāzān nām-ı diger lenduhā ca‘fer” olarak geçmektedir. Ayak taşı Şirmerd Delikli Kaya diye bilinen menzil taşının yanında Top Taşı diye bilinen kısa taştır. Ana taşı Tekye Kapısı'na 40 gez uzaklıktaki mezarlık içinde bulunan uzun mermerdir. Yıldız havasıyla atılmış olan menzili Yayı Ahmed açmıştır. En yüksek rekor ise 1164 gezlik atışıyla Lenduha Cafer'e aittir.

10. Haydar (Memi Çelebi) Menzili

Eserde “menzil-i çullı nām-ı diger memi çelebi” olarak geçmektedir. Ayak yeri Müezzinler Sofası diye bilinen yerdeki küçük taştır. Kible havasıyla atılmıştır. Bazı kaynaklarda Haydar (Memi Çelebi) Menzili diye de geçmektedir. Ana taşı Bahtiyarzade Hasan Çelebi'ye ait olan bu menzilin en yüksek rekorunu Çullu Ferruh, 1150,5 gezlik atışıyla kırmıştır.

11. Beş Taşlar Menzili

Eserde “menzil-i zihgîrî nām-ı diger loğumcı ve bēş taşlar” olarak geçmektedir. Kible havasıyla atılan bu menzilin ana taşı Zihgirci Kasım'a, en yüksek rekor ise 1121,5 gezlik atışıyla Hacı Süleyman'a aittir. Ayak taşı Puta Sepeti'ne yakın yerde bulunmaktadır.

12. Top Yeri Hasan Taşı Menzili

Eserde “menzil-i ʔob yeri nām-ı diger ʔasan ʔaşı” olarak geçmektedir. Ayak yeri Kağıthane yoluna beyaz küçük mermer olup Ahi Menzili'nin ana taşıdır. Ana taşı, Bahtiyarzade Hasan ʇelebi'ye aittir. En yüksek rekorun sahibi ise 1213,5 gezlik atışıyla Ali Ağa'ya aittir.

13. Uncu Şüca Menzili

Eserde “menzil-i uncu şüca” olarak geçmektedir. Lodos havasıyla atılmıştır. Ayak yeri Haki Menzili bitişinde bulunan küçük mermer taşıdır. Baş taşı ise Ağalar Menzili'nin sağında ʇoban ʇeşmesi yakınında bulunan taşıdır. Ana taşı Uncu Şüa'ya ait olan menzilin -17. yüzyılda Cerrah Bey'in menzil taşı kaybolduğı için- en yüksek rekoru 1086 gezlik atışıyla Kara Hasan'a aittir.

14. Cerrah Menzili

Eserde “menzil-i cerrāh ‘ali beg” olarak geçmektedir. Ayak yeri Arkırı Menzili ayak yeriyle Zihgirci Menzili ayak yeri arasındadır. Baş taşı Sinan Paşa Cmi'nin kapısı yakınındadır. Menzilde Cerrah Ali Bey'den sonra bir süre atılmadığı için menzile bu ad verilmiştir.

15. Nakkaş (Hacı Süleyman) Menzili

Eserde “menzil-i nakkāş nām-ı diger ʔacı süleymān” olarak geçmektedir. Lodos havası ile atılmıştır. Ayak yeri, Ağalar Menzili solunda olan taşıdır. Ana taşı Temürce Kulu Cafer'e aittir.

16. Hacı Süleyman Menzili

Eserde “menzil-i ʔacı süleymān” diye de geçmektedir. Ayak yeri Miralem Ahmed Ağa taşından yukarı düzde , baş taşı Puta Deresi'nde Kulaksız yoluna yakındır. Menzil Yıldız havasıyla atılmıştır. Ana taşı Berber Murad diktirmiştir. En yüksek rekorun ise sahibi Pehlivan Ali (Hasodalı Ali) Ağa'dır.

17. Lodos Lenduhası Menzili

Eserde “menzil-i lenduhā ca‘fer” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Tekke Tepesi’ndeki kısa küfeki taştır. Baş taşı Karılar Çeşmesi yakınındaki dereden aşırı yerdedir. İlk dört menzilin kimlere ait olduğu bilinmemektedir.

18. Sekbankulu (Erkekli-Dişili) Menzili

Eserde “menzil-i çifte ve nām-ı diger beş taşlar ve sekbān kulu” diye de geçmektedir. Erkekli-Dişili olarak da anılan bu menzilin ayak taşı Ekşi (Erkekli Dişili) Menzili’nin ana taşı, baş taşı ötekinin ayak taşıdır. Ana taşı Sekbankulu’na ait olan bu menzilde, yarışan diğer kişilerin isimleri bilinmemektedir.

19. Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili

Eserde “menzil-i ekşi” diye de geçmektedir. Poyraz-Yıldız havasıyla atılmıştır. Ayak yeri Sekbankulu Menzili’nin ana taşıdır. Bu menzilin ana taşı da Sekbankulu Menzili’ne ayak yeri olduğundan dolayı her iki menzil de "Erkekli-Dişili Menzil" diye anılır. Menzilde on atış yapılmıştır. Ancak ilk atışları yapanların isimleri bilinmemektedir. En yüksek rekorun sahibi ise 1190,5 gezlik atışıyla Tacirzade Emin Ağa’dır.

20. Devatçı Menzili

Eserde “menzil-i devātçı” olarak geçmektedir. Ayak yeri Çoban Çeşmesinden yukarı Gölcük başında küçük köfeki taştır. Baş taşı Piyale Paşa Camisi yakınında, bayırın eteğindedir. Yıldız Poyrazı havasıyla atılmıştır. Bu menzil Ünsal Yücel’in kitabında Divitçi Menzili olarak geçmektedir. Toplamda sekiz atışın yapıldığı bu menzilde ilk beş menzil bilinmemektedir. En yüksek rekor ise 1106 gezlik atışıyla Ayşe Sultan Baş Ağası Hacı Beşir Ağa’ya aittir.

21. Hacı İsmail (Cafer) Menzili

Eserde “menzil-i ca‘fer nām-ı diger hācı ismā‘il”ve “ca‘fer menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri Ahi Menzili’ne yakın yerde eğrice taştır. Baş taşı, Çoban Çeşmesi’nin üst yanındaki Karlık’tan ötededir. Lodos havasıyla atılan bu menzilde atış yapan ilk altı kişinin ismi bilinmemektedir. En yüksek rekor ise 1095 gezlik atışıyla Küçük (Hacı) Mehmed’e aittir.

22. Uşşâkî (Hacı İsmail) Menzili

Eserde “menzil-i ‘uṣṣākī nām-ı diger hācı ismā‘il” olarak geçmektedir. Ayak taşı, Arkırı Menzili ayak yeri ile Hacı İsmail Menzili baş taşı arasında kısa beyaz mermerdir. Baş taşı Tekye köşesine yakındır. Ana taşı Uṣṣākīzade Hamza Çelebi’ye aittir. Yıldız havasıyla atılan menzilde en yüksek rekor, 1177 gezlik atışıyla Pehlivan Ali Ağa’ya aittir.

23. Bostancı Menzili

Eserde “menzil-i hākī-i bostāncı” ve “bostāncı hākī menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Puta Deresi başında, Uncu Şüca Menzili ayak yerinin biraz ilerisinde bulunan kısa mermer taştır. Baş taşı Tersane Bahçesi'nin üst yanındadır. Poyraz- Yıldız havasıyla atılan bu menzilin ana taşı Balıkhane Kâtibi Cin Hüseyin Efendi’ye aittir. En yüksek rekor ise 1053,5 gezlik atışıyla Vecahetli Ahmed Ağa’ya aittir.

24. Ağalar Menzili

Eserde “menzil-i tayyib reyhān āga e’l-meṣhūr be-menzil-i ağalar” olarak geçmektedir. Diğer adı Ağalar Menzolidir. Ağalar Menzili’ne bu adın verilmesi, menzil taşı dikenlerin çoğunun ya Harem-i Hümayun ya da Enderun-i Hümayun ağaları olmasından ileri gelmektedir. Ayak taşı Hasköy tarafındaki Yeniçeri Ağası karlığı yakınında bulunan küçük mermer taştır. Ana taşı kendi rekorunu iki kez kırmış olan Reyhan Ağa’ya aittir. En yüksek rekor ise 1139 gezlik atışıyla Hasodalı olarak da bilinen Pehlivan Ali Ağa’nındır.

25. İmam Menzili

Eserde “menzil-i imām-ı serāy-ı ‘atīk” ve “imām menzili” olarak geçmektedir. Ayak taşı Kağıthane yönünde Nakkaş Menzili baş taşına yakın yerdedir. Ana taş İmam Mehmed Efendi’ye aittir.

26. Haki Menzili

Eserde “menzil-i hākī”, “kıble hākisi menzili” ve “hākī menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri Tekye önündeki mezarlık yanında bulunan beyaz mermerdir. Baş taşı Haydar Menzili'nin solundadır. Ana taşı Nakkaş Paşazade Mehmed Bey tarafından

dikilmiştir.En yüksek rekor ise 1031,5 gezlik atışıyla Reis-i Tirendazan Ahmed Efendi'ye aittir.

27. Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili

Eserde “menzil-i ‘abdu’l-lah efendi nām-ı diger dirhem menzili” ve “dirhem menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili ile Kızlar Ağası taşının arasındaki taştır.Ana taşı Abdullah Efendi'ye aittir.

28. Emin Menzili

Eserde “menzil-i şolaklar emîni” ve “emîn menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri Karılar Çeşmesi üstünde Memiş Efendi Menzili ana taşının batısında bulunan beyaz küçük bir mermerdir.Ana taşı Cerrah Menzili ana taşı ile Puta Sepeti'ne yakın taştır. Ana taşı Solaklar Emîni Ali Ağa'ya aittir.

29. Büyük Yeksüvar Menzili

Eserde “menzil-i tîr-i yeksüvâr-ı kebîr” ve “menzil-i yeksüvâr-ı kebîr” olarak geçmektedir. Hacı İsmail Menzili'nin ayak taşına yakın bir yerde ayak yeri, Nakkaş Menzili taşları ile Ahi Menzili ayak taşı arasında ise baş taşı bulunmaktadır. Lodos havasıyla atılan menzilin ana taşı, Esirci Ali Beşe'ye aittir. En yüksek rekor ise 1093 gezlik atışla (Katip) Ahmed Efendi'ye aittir.

30. Küçük Yeksüvar Menzili

Eserde “menzil-i yeksüvâr-ı şağîr nām-ı diger menzil-i müderris” olarak geçmektedir. Cerrah Menzili ile Hacı İsmail Menzili arasında ayak yeri, Emin Menzili ile Arkuru Menzili ayak taşı arasında ise baş taşı bulunmaktadır. Ana taşı Seyyid Mustafa'ya aittir. En yüksek rekoru ise 1072 gezlik atışıyla Nazif Mustafa Ağa kırmıştır.

31. Yusuf Ağa Menzili

Eserde “yūsuf ağa menzili” ve “menzil-i yūsuf ağa” olarak geçmektedir. Ayak yeri Ahi Menzili ile Cafer Ayağı arasında küçük mermer taştır. Baş taşı Bostancı Menzili'ne doğrudur. Menzilde Dârüssâde Ağaları dışında hiç kimsenin atış yapmamasına dair şart konulmuştur.

32. Azmayış Menzili

Eserde “menzil-i azmāyış ‘ali ağa” olarak geçmektedir. Tekye Menzili’nin ayak yeri olan Top Taşı bu menzilin ayak taşıdır. Hasköy’e yakın bir yerde ise baş taşı bulunmaktadır. Menzil demir temrenli azmayış oku ve geniş yapılı yayla açılmıştır.

33. Selim Ağa Menzili

Eserde “menzil-i selīm ağa” olarak geçmektedir. Parpol Menzili ile Hacı İsmail(Cafer) Menzili ayak taşları arasında olan ayak yeri, küçük mermer taşıdır. Baş taşı ise Cin Deresi solundaki evlerin köşesinde bulunmaktadır. Poyraz-Yıldız havasıyla atılmıştır..

34. Silahdar Mehmed Paşa Menzili

Eserde “menzil-i mehemmed paşa” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Bostancı Menzili ayak taşı ile Uncu Şüca Menzili ayak taşı arasında küçük mermer taşıdır. Baş taşı ise Tersane Bahçesi yönünde meydan sınırı dışındadır.

35. Memiş Efendi Menzili

Eserde “menzil-i memiş efendi” ve “memiş efendi menzili” olarak geçmektedir. Çoban Deresi’nde baş taşı bulunan menzilin ayak yeri, Memi Çelebi Menzili’nin önündeki Yassı Kaya’ya yakın, beyaz mermer taşıdır. Menzil Batı Lodos havasıyla atılmıştır. İlk taş Memiş Efendi’ye aittir. 1011 gez atışıyla Muhzır Hacı Bekir menzilin rekor sahibidir.

36. Kiler Kethüdası Menzili

Eserde “menzil-i kılār kethüdāsı” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Eski Hünkar Ayağı ile Tirendaz Menzili arasında bulunan küçük mermer taşıdır. Ana taşı Cerrah Menzili’nin baş taşı ile Haki Menzili’nin ayak yeri arasında olan büyük mermer taşıdır.

37. Beşir Ağa (Hafid Molla 7) Menzili

Eserde “menzil-i e’l-hāc beşir ağa” ve “burmalı taş menzili” olarak geçmektedir. Diğer adı Beşir Ağa Menzili (Hafid Molla 7 Menzili) olarak da geçen Burmalı Taş Menzili’nin özelliği ana taşının Yusuf Deresi üstünde olan yamaca yakın düz yerdeki burmalı uzunca musanna bir taş olmasından kaynaklanmaktadır. Ayak yeri ise Tekye

Menzili'nin ayak yeri Top Taşı'na yakın Kağıthane yolu üzerinde bulunan kısa Şeşhaneli mermer taştır.

38. Beş Direk Menzili

Eserde “menzil-i aġa-yı dārü's-sa'āde nām-ı diġer beş direk” ve “beş direk menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Kanlar Çeşmesi ötesinde Miralem Ahmet Aġa Menzili ile Lodos Lenduhası Menzili baş taşları arasında kısa mermer taştır. Yıldız havasıyla atılmıştır.

39. Cafer Bey Menzili

Eserde “menzil-i ca'fer şādık beg” olarak geçmektedir. Ayak yeri Kağıthane yolu üzerinde Ekşi Menzili bitişğinde kısa mermer taş olup baştaşı Yahudi mezarlığı yanındaki Ayazma'nın altında düz yerde bulunan mermerdir. Gündoğrusu havasıyla atılmıştır.

40. Şişman Paşa Menzili

Eserde “menzil-i şişmān paşa” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Delikli Kaya ile Aġalar Menzili arasında ince, küçük, mermer bir sütundur. Baş taşı, Yeniçeri Aġası Karlıġı'ndan 150 gez uzaklıkta Meydan'ın sınırındadır. Poyraz havasıyla atılmıştır.

41. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili

Eserde “menzil-i dāmād şerbetci-zāde” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Karılar Çeşmesi üstünde Memiş Efendi Menzili'nin ana taşının batısında bulunan küçük beyaz bir mermerdir. Ana taşı, Cerrah Menzili ana taşı ile Puta Sepedi'ne yakın taştır. Poyraz-Yıldız havasıyla atılmıştır.

42. Bilal Aġa Menzili

Eserde “menzil-i aġa-yı dārü'l-sa'ādetü'ş-şerīfe” olarak geçmektedir. Ayak taşı , Hacı İsmail Menzili'nin ayak yeri yakınında küçük mermer bir taştır. Menzil Poyraz havasıyla atılmıştır.

43. Mercan Aġa Menzili

Eserde “menzil-i mercân ağa” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Ali Bali Menzili'nin baş taşının sağ tarafında bulunan kefeki taştır. İmam Deresi'ne doğru atış yapılır. Menzil Poyraz havasıyla atılmıştır.

44. Hasıllı Mehmet Ağa Menzili

Eserde “menzil-i hâşılı mehemmed ağa” olarak geçmektedir. Ayak yeri Nakkaş Menzili ile İmam Menzili arasındadır. Yahudi Mezarlığı'na doğru atılır. Menzil Poyraz havasıyla atılmıştır.

45. Halil Ağa Menzili

Eserde “menzil-i halîl ağa” olarak geçmektedir. Ayak yeri Hacı Süleyman Menzili'nin yakın Deve Boynu diye bilinen yerdeki kısa taştır. İncirli Bahçe tarafındaki dereye ise ana taşı bulunmaktadır. Menzil Lodos havasıyla atılmıştır.

46. Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili

Eserde “menzil-i azmâyiş muhızır bekir” olarak geçmektedir. Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili olarak da bilinen bu menzilin ayak yeri Hacı Süleyman Menzili ile Beş Direk Menzili sağındaki taştır. Ana taşı ise Kağıthane yolu taraflarında bulunmaktadır. Azmayış okuyla atıldığı için metinde bu şekilde geçmektedir.

Eserde tablo halinde bulunmamakla beraber üç menzilin daha adı geçmektedir:

Arslanzade Menzili

Poyraz havasıyla atılan Abdülbaki Efendi Menzili olarak da bilinen bu menzili, Arslanzade Abdülbaki Efendi yeksüvar okuyla açıp ana taşı diktirmiştir.

Kamış Menzili

Bağdat Fatihi olan merhum Murad Han'ın üstadı Hacı Süleyman Ağa, Hacca giderken Mısır Kahire'de olan Kamış Menzili'ni ağaç pişrev ile bozmuştur.

Tirendaz Menzili

Bir menzil ismidir. Eserde tam bilgi verilmemiştir.

C. Minhâc-ı Rumât'ta Geçen Menzil Sahibi Kemankeşler¹⁵

Abaza Mustafası (18. yy. başı)

Okçular arasında "Abaza Mustafası" diye anılan kimliği belli olmayan bu kemankeşin, Büyük Yeksüvar Menzili'nde bir rekoru bulunmaktadır. Ayrıca Edirne'de de bir Azmayış Menzili vardır.

Abaza Osman Ağa (17. yy.)

II. Viyana Kuşatması'nda (1683) büyük yararları olan devrin ünlü binici kemankeşi ve puta okçusudur. Abaza Osman Ağa, Emin Menzili ve İmam Menzili'nde rekor kırmış, menzil taşları diktirmiştir.

Abdi Baba, Muhzır (18. yy. sonu)

Abdi Baba, Anadolu Kazaskerliği Baş Muhzırı olan ayrıca Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili'nde yarışıp rekor kıran ve taş diktiren bir kemankeştir. Her ne kadar garaz yüzünden taşı söktürülmüş olsa da ölümünde sonra Sultan II. Mahmud'un emriyle tekrar taşı diktirilmiştir.

Abdullah Efendi (17. yy. ikinci yarısı)

Abdullah Efendi Eminönü Yeni Valide Cami katipliğini yapmış, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'ni açıp ana taşını diktirmiş bir kemankeştir. Aynı zamanda Kanunname-i Rumat, Kavaidü'r- Remy ve Tezkiretü'r Rumat adlı eserlerin sahibi olan Abdullah Efendi, ok meydanı şeyhliği görevinde bulunmuştur. Cündilikte ve puta okçuluğunda da 17. yüzyılın en usta kemankeşidir.

Abdülbâkî Beşe (17. yy. ikinci yarısı)

Yeniçeri ocağından Abdülbâkî Beşe, İmam Menzili'nde rekor kırıp menzil sahibi bir kemankeştir. Okçuluğa ilginin artması için taşın dikilmesine izin verilmişse de daha sonra bu taşa değer verilmemiştir.

¹⁵ Buradaki başlık altında aktarılan bilgiler, Ünsal Yücel'in **Türk Okçuluğu** adlı kitabından ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın **Minhâc-ı Rumât** adlı eserin İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshasından yararlanılarak hazırlanmıştır. Kişilerin adlarının yer aldığı başlıklar, daha düzenli bir çerçeveye sahip olduğundan dolayı Ünsal Yücel'in eseri baz alınarak yazılmıştır.

Abdülbâkî Çelebi, Teberdâr Hacı (17. yy. ikinci yarısı)

Eski Saray Teberdârlarından Hacı Abdülbâkî, Ağalar ve Haki olmak üzere iki ayrı menzilin sahibidir. Ağalar Menzili'nde taş diktirmiş fakat yanlış yere dikildiği anlaşıldığından ölümünden sonra asıl yerine dikilmiştir.

Abdülkâdir Ağa (18. yy. ikinci yarısı)

Darüssaade Ağası Beşir Ağa'nın kilercisi olan Gürcü asıllı Abdülkâdir Ağa, ok meydanının ünlü kemankeşlerindedir. Kozbekçiliğine atanmasından sonra Baltacılar ocağında Haseki-başı olmuştur. Ancak bu görevindeki gevşekliğinden dolayı ocaktan çıkarılmıştır. Daha sonra ise birkaç yıl içinde de vefat etmiştir. Abdülkâdir Ağa'nın, Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekoru bulunmaktadır.

Ahmed Ağa, Hammami (17. yy.)

Ahmed Ağa, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Ahmed Ağa, Kaftanî (18. yy. ikinci yarısı)

Kaftanî (Boşnak) Ahmet Ağa, Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Ahmed Ağa, Miralem Kaptan (16. yy. Kanuni Devri)

Türk okçuluğunun en büyük üç kemankeşinden biri olan Miralem Ahmed Ağa, Kanuni'ni devrinde yaşamıştır. Edirne'de Saray Önü Ağaç Ok Menzili'nde ve Musalla Meydanı Kuyu Yeri Menzili'nde yarışmıştır. Ayrıca Ahi Parpol Menzili'nde, Arabacı (Ali Bali) Menzili'nde, Sinan Menzili'nde, Sinan Bey Menzili'nde yarışmıştır.

Ahmed Ağa, Müezzîn (17. yy. ikinci yarısı)

Müezzîn Ahmed Ağa, Sadrazam Amcazade Hüseyin Paşa'nın adamlarından olup Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Ahmed Ağa, Teberdâr (17. yy. ikinci yarısı)

Eski Saray Teberdârlarından Gelibolulu Ahmed Ağa'nın İstanbul Okmeydanı'nda üç, Edirne'de bir tane olmak üzere dört rekoru bulunmaktadır. Bunlardan İstanbul

Okmeydanı'nda olanları; Ağalar Menzili, Haki Menzili ve İmam Menzili'dir. Edirne 'de ise Musalla Meydanı'nda Yayı Hüseyn Menzili'nde rekoru vardır.

Ahmed Ağa, Vecâhetli (18. yy. ilk yarısı)

Hasoda ağalarından olan Vecahetli Ahmed Ağa, Bostancı Menzili'nde rekor sahibi bir kemankeştir.

Ahmed Çelebi, Gınâyî (17. yy. ikinci yarısı)

“Gınâyî” mahlasıyla şiirler yazan Ahmed Çelebi, kabza aldıktan bir müddet sonra Haki Menzili'nde Ayasofyalı Uzun Hasan işi yayla ve kendi okuyla rekor kırarak menzil taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Ahmet Çelebi, Söylemezzade (17. yy. sonu – 18. yy. başı)

Okçular arasında "Küçük Tacir" diye de bilinen Kayserili Söylemezzade Ahmet Çelebi, kabza aldıktan sonra Emin Menzili'nde menzil taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Ahmed, Çuhadar Tomar (17. yy. sonu – 18. yy. ilk yarısı)

Yayıbaşı Küçük (Bodur) Hüseyn'in çırağı olan Yaycı Tomar Ahmed, devrinin usta kemankeşlerindedir. Çuhadarlık görevinde bulunmuştur. Kabza aldıktan sonra alan -ustasının yapmış olduğu yayla- Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili ve İmam Menzili olmak üzere iki menzilde rekor kırmıştır. Ayrıca Çuhadar Ahmed'in İrşadü'r- Rumat adlı bir okçuluk risalesi bulunmaktadır.

Ahmed Efendi, Kâtip (17. yy. ikinci yarısı)

Ahmed Efendi, hem Tersane Kâtipliği hem de Okmeydanı Tekyesi yöneticisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca İmam Menzili'nde rekor kırdığı için bir menzil taşı bulunmaktadır.

Ahmed Efendi, Kâtip (18. yy. ilk yarısı)

Eminönü Yeni Cami Kâtip Ahmed Efendi, kabza aldıktan bir müddet sonra Haki Menzili'nde ve Büyük Yeksüvar Menzili'nde yarışmış, taş diktirmiştir. Ahmed Efendi,

1135(1722) yıllarında meydan şeyhi olarak göreve getirilmiştir ve ölümüne kadar da bu görevde kalmıştır.

Ahmed Efendi, Kâtip, Solak (17. yy. ikinci yarısı)

Bayezid Cami Kâtibi olan Bosnalı Solak Ahmed Efendi, iki ayrı menzilde rekor kırmıştır. Bunlardan biri Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili, diğeri ise İdris Köşkü Menzili'dir.

Ahmed Efendi, Kayyumzade (17. yy.)

Edirneli olan Ahmed Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırılmış bir kemankeştir. Ayrıca Edirne'de de bir rekoru bulunmaktadır.

Ahmed Efendi, Lâlîzade (17. yy. ikinci yarısı)

Sadrazam Köprülüzade Fazıl Ahmed Paşa'nın mektupçusu olan Ahmed Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Ahmed, Kazzaz (Gazzaz) (15. yy. ikinci yarısı)

Fatih Sultan Mehmed zamanının en ünlü kemankeşlerinden biri olan Kazzaz Ahmed, Arkırı Menzili'nde -eserde gündoğusu rüzgarıyla atılan Tozkoparan Menzili olarak geçen bu menzilde- ok atarak ana taşı diktirmiştir. Ayrıca usta bir puta okçusu olarak da bilinen Kazzaz Ahmed'in Belgrat'ta da bir rekoru bulunmaktadır.

Ahmed, Kemanger (16. yy. ilk yarısı)

Ünlü yaycı Arapzade İbrahim'in çırağı olan Kemanger Ahmed, Tekye Menzili'yle bilinmektedir. Tırhala'da da bir menzili bulunmaktadır.

Ahmed Refi Bey, Kiler Kethüdası (18. yy. ikinci yarısı)

Valide Kethüdası Osman Efendi'nin oğlu -Kiler-i hassa kethüdası- olan Ahmet Refi Bey, Kiler Kethüdası Menzili'ni açmış ana taşı diktirmiştir.

Ali Ağa, Enderunlu Bîzebân (18. yy. ikinci yarısı-19. yy. başı)

Hünkarın dilsizlerinden biri olan Enderunî Ali Ağa, Sultan I. Abdülhamid Han devrinde Başdilsizliğe atanmış daha sonra da zeamet (beytülmal hissesi, tımarın büyüğü) verilmiştir. Memiş Efendi Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Ali Ağa, Hasodalı (18. yy. ilk yarısı)

III. Ahmed devrinde yaşamış olan kemankeşler arasında "Bostancı Genç Ali " diye bilinen Hasodalı Ali Ağa'nın beş ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlar: Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili, Ağalar Menzili, Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili, Hacı Süleyman Menzili, Uşşakı (Hacı İsmail) Menzili'dir.

Ali Ağa, Hazinedâr (17. yy. ikinci yarısı- 18. yy. başı)

Hazinedar Ali Ağa, Usta Recep işi yayla Ağalar Menzili'nde rekor kırılmış bir kemankeştir.

Ali Ağa, Rahikîli (17. yy. son çeyreği – 18. yy. başı)

Rahiki Ali Ağa, geniş kültürlü, hat sanatında ve ok yapmada usta bir kemankeşti. Kendisinin üç ayrı menzilde de rekoru vardır. Bunlar: Ağalar Menzili, Haki Menzili ve Azmayış Menzili'dir.

Ali Ağa, Solaklar Emîni (17. yy. ikinci yarısı)

Solaklar Emin Ağa, kendi adı ile anılan Emin Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Ali Bâli, Kaptan (16. yy. ikinci yarısı)

Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa'nın çavuşlarından olan Vardıyanbaşı Ali Bali, iki menzilde rekor kırmıştır. Biri Arabacı (Ali Bali) Menzili diğeri ise Haydar (Memi Çelebi) Menzili'dir. Ana taşı Zagarcı Kasım'a aittir. Ali Bali Kapudan ise bu menzilde en yüksek rekorun sahibidir.

Ali Beşe, Esirci (16. yy. son çeyreği – 17. yy. başı)

Esirci Ali Beşe, kabza aldıktan bir müddet sonra kemik soyalı yeksüvar okuyla atış yaparak -Lodos havasıyla atılan- Büyük Yeksüvar Menzili'ni açıp ana taşı diktirmiştir.

Ali Bey, Cerrah (16. yy. son çeyreği - 17. yy. başı)

Harem-i Hümayun cerrahlarından olan Ali Bey, Uncu Şüca' Menzili ve Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Ali Bey, Defterzade (17. yy. ilk yarısı)

Defterzade Ali Bey, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Ali Bey, Hanzade (17. yy. ikinci yarısı)

İbrahim Hanzade Ali Bey, İmam Menzili'nde rekor kırmış ve menzil taşını diktirmiştir.

Ali Bey, Lokumcu (16. yy. ikinci yarısı)

Solak bölüğünden olan Lokumcu Ali Bey, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde rekor kıran bir kemankeştir.

Ali Bey, Sekbankulu (16. yy.)

Kızılbaz Seferi'nde şehit olmuş olan Sekbankulu Ali Bey, Nakkaş Menzili'nde ve Sekbankulu (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Ali Dede, Havacı (17. yy. ikinci yarısı)

Meydan havacısı ve yönetici heyet üyesi olan Ali Dede, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırmıştır.

Ali Efendi, Seyyîd (17. yy. ikinci yarısı)

Divan Katiplerinden olan ve kemankeşler arasında "Hacı Titrek" olarak bilinen Seyyid Ali Efendi, Cafer Bey Menzili'nde rekor kırmıştır.

Ali, Talimhaneci Küçük (16. yy. sonu – 17. yy. başı)

Talimhaneci Küçük Ali Ağa'nın Belgrad'da Lodos Menzili ile Karayel ve Gündoğrusu Menzilleri'nde rekorları vardır. Ayrıca İstanbul Okmeydanı'nda da Hacı Süleyman Menzili ve Nakkaş Menzili'nde rekoru vardır. Fakat Nakkaş Menzili'nde Hacı Süleyman izin vermediği için taş diktirememiştir. Ayrıca kendi köyünde de açılan bir menzilde rekoru vardır.

Arab, Kemangüreci (15. yy. ikinci yarısı)

Adı tam olarak bilinmemekle beraber Kemangûreci Arap olarak anılan Fatih Sultan Mehmed'in musahibi ve hüner sahibi kişisidir. Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde taşı kaybolmuş olan Usta Bahtiyar sonra atış yapan Kemang reci Arap'ın "Yassı Kaya" diye anılan taşı ana taşı sayılmıştır.

B li elebi (16. yy.)

 nl  okçulardan şirmerd'in oğlu olan Bali Çelebi, Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmıştır.

B li, Havandelen Solak (15. yy. sonu – 16. yy. başı)

Osmanlı Sultanı II. Beyazıt devrinin en ünlü kemankeşlerinden olan Havandelen Solak Bali, Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili'nde ve Arkırı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Beşir Ağa, Hacı (18. yy.)

Ayşe Sultan Baş Ağası olan Hacı Beşir Ağa, Osmanlı padişahı III. Mustafa 'nın zamanında yaşamış, meşhur kemankeşlerindedir. Beşir Ağa'nın İstanbul Okmeydanı'nda birçok menzili de rekoru bulunmaktadır. Bunlar: Memiş Efendi Menzili, Divitçi Menzili, Yusuf Ağa Menzili, Beş Direk Menzili, Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili.

Bey Mustafası (17. yy. ikinci yarısı)

Bey Mustafası, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırmış bir okçudur.

Bilal Ağa, Hazine Vekili (18. yy. ikinci yarısı)

Sultan III. Mustafa ve Sultan III. Selim zamanlarında yaşamış olan Bilal Ağa, ok meydanının hatırı sayılır, değerli kişilerinden biridir. Bilal Ağa Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Bilal Ağa, Musahip (17. yy. ikinci yarısı)

Musahip Bilal Ağa, Okmeydanı'ndaki Ağalar Menzili ve Haki Menzili olmak üzere iki ayrı menzilin sahibidir. Ağalar Menzili'nde, Usta Recep işi yayla ok atarak taş diktirmiş.

Cafer, Lenduhâ (15. yy. sonu – 16. yy. ilk yarısı)

Döneminin en ünlü kemankeşlerinden olan Lenduha Cafer'in, 6 ayrı menzilde yani Lodos Lenduhası Menzili'nde, Tekye Menzili'nde, Çizmeçi (Çullu) Menzili'nde, Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde, Haydar (Memi Çelebi) Menzili'nde, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde rekorları bulunmaktadır.

Câfer Sâdık Bey (18. yy. ikinci yarısı)

Cafer Sadık Bey, Sadrazam Esbak Şehla Ahmet Paşa'nın oğludur . Cafer Sadık Bey, Cafer Bey Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Câfer, Timurcukulu (16. yy.)

Timurcu kulu Cafer, Kanuni devrinde yaşamış Nakkaş Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Davud, Çizmeçi (16. yy. ilk yarısı)

Meydanda itibar görmüş, dönemin hem usta kemankeşlerinden hem de en ünlü çizmecilerinden olan Usta Davud, Çizmeçi (Çullu) Menzili'nde rekor kırıp ana taşı diktirmiştir.

Davud, Yayı (15. yy. sonu – 16. yy. ilk yarısı)

Çizmeçi (Çullu) Menzili'ni açmış fakat daha sonra kaybolduğundan dolayı menzil Çizmeçi Davud'un isimiyle anılmıştır.

Derviş Çelebi (18. yy.)

Adı tam olarak bilinmeyen Derviş Çelebi, Rüstem Paşa Camii'nin vakıf gelirlerini toplamakla yetkili olan görevlisiydi. Ağalar Menzili'nde rekor kırmış taş diktirmiştir.

Ebubekir Ağa, Hacı (18. yy. ikinci yarısı)

Ok meydanındaki tulumbalı kuyuyu ve oradaki mescidin minaresini yaptıran meydanın önemli bir kemankeşi olan Hacı Ebubekir Ağa, Memiş Efendi Menzili'nde rekor kırmıştır. Ayrıca yaşlılığında Azmayış okuyla Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili'ni açmıştır.

Evliya Efendi, Duacı (17. yy. ikinci yarısı)

Evliya Efendi Okmeydanı duacılarındandır. Ağalar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Daha sonra Sultan II. Mahmud zamanında yazılan ve yazarı net olarak bilinmeyen “Sultan Mahmud-u Sâni Zamanındaki Kemankeşler” adlı bu risalede "Evliya Çelebi" olarak bilinen kişiyi bazı araştırmacıların Seyahatname adlı eseri yazan Evliya Çelebi ile karıştırmasına sebep olmuştur. Minhâc-Rumât'ta da Evliya Çelebi olarak geçmektedir.

Fehmi Mehmed Efendi, Kesedâr (18. yy. ilk yarısı)

Cizye Kalemî Kesedarı Fehmi Efendi, Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Ferhad Ağa (17. yy. ilk yarısı)

Sadrazam Arnavud Kara Mustafa Paşa'nın üstadı Ferhad Ağa, Sultan IV. Murad zamanının usta kemankeşlerindendir. Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Feridun Reis (16. yy. ikinci yarısı)

Hacı Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Ferruh, Çullu (16. yy.)

Kanuni Sultan Süleyman devrinin ünlü kemankeşlerinden olan Çullu Ferruh'un Okmeydanı'nda iki menzili vardır. Bunlar: Çizmeci(Çullu) Menzili ve Haydar (Memi Çelebi) Menzili'dir.

Fevzi Bey, Paşazade (18.yy. ikinci yarısı)

Gül Ahmed Paşazade Fevzi Bey, Enderun'da Çuhadar iken kabza almış, bir müddet sonra da Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekor kırmıştır. Minhâc-ı Rumât'ta Feyzullah Bey Gül Ahmet Paşazade olarak belirtilmiştir.

Halil Ağa, Kâtip (18. yy.)

Divan Katipliği ile Yerköy ve Silistre Nazırlığı yapmış olan Halil Ağa, Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Sultan III. Mustafa zamanında ise yapılan (1768) Rus Seferinde bir kaza sonucu hayatını kaybetmiştir.

Halil Ağa, Musahip (18. yy. ikinci yarısı – 19. yy. başı)

III. Selim devrinin ünlü binyüzcü kemankeşlerinden biri olan Halil Ağa, aynı zamanda Sultan III. Selim'in musahibidir. Halil Ağa Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir. Emin Menzili'nde de yarışmış lakin oku bulunamadığı için rekoru sayılmamıştır.

Halil Efendi (18. yy. ikinci yarısı)

Doktor olan Halil Efendi, müderrislik ve meydan şeyhliği yapan İsmail Efendi'nin Kethüdasıydı. Daha sonra III. Selim'in emriyle meydan şeyhi olmuştur. Memiş Efendi Menzili'nde ok atarak rekor kırmıştır.

Halil Hasib Efendi, el-Hac Seyyid (18. yy.)

Okçuluk tarihimizde Tuhfetü'l Hasib adlı risaleyi kaleme alan Halil Hasib Efendi, menzillerin mesafelerini (Abdullah Efendi'den sonra değişen gez ölçüsünü de göz önüne alarak) yeniden belirlemesi konusunda büyük bir hizmet vermiştir. Ayrıca Devatçı (Divitçi) Menzili'nde de rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Hamdullah Efendi, şeyh (15. yy. ikinci yarısı – 16. yy. başı)

Ünlü hattatlarımızdan olup ayrıca okçuluğuyla da bilinen şeyh Hamdullah Efendi, Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir. Bu taş günümüze kadar ayakta kalabilen en eski taştır.

Hamza Çelebi, Uşakîzade (17. yy.)

Ok meydanında ilk vakıf tayin eden Hamza Çelebi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Hamza, Solak (17. yy.)

17. yüzyılda yaşamış olan Solak Hamza, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Hasan Ağa, Kilerci (18. yy. ikinci yarısı)

Kilerci Hasan Ağa, sırayla Enderun Ağası, Başçuhadar, sartahtirevani görevlerinde bulunmuştur. Aynı zamanda Cerrah Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Hasan Ağa, Küçük (18. yy. ilk yarısı)

Küçük Hasan Ağa, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Hasan Ağa, Sartahtirevânî (18. yy. ilk yarısı)

Hasan Ağa, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırmış bir kişidir.

Hasan Bey (17. yy.)

Hakkında pek fazla bilgi olmayan "Derya Beylerinden"(?) Hasan Bey, İmam Menzili'nde rekor kırmıştır.

Hasan, Cebeci Deli (16. yy. ikinci yarısı – 17. yy. başı)

Cebeciler Kethüdası olan Cebeci Deli Hasan, Hacı Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir. Ayrıca Peşte Ovası'nda da birkaç menzili bulunmaktadır.

Hasan Çelebi, Bahtiyarzade Hacı (16. yy.)

16. yüzyılın ileri gelen usta okçularından biri olan Bahtiyarzade Hasan Çelebi'nin 8 ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlardan beş tanesi; Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili, Haydar (Memi Çelebi) Menzili, Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili, Helva Yeri Menzili, Hasan Çelebi Yeri Menzili'dir. Diğer üçü ise Vardar-Yence'de, Üsküp'te ve Edirne'de attığı menzillerdir.

Hasan, Çuhadar Kara (18. yy. ikinci yarısı)

Çuhadar Kara Hasan, III. Selim zamanında Kiler Kethüdası Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Hasan, Solak Kara (17. yy.)

Yeniçeri Ocağından olan Solak Kara Hasan, Uncu Şüca' Menzili ve Cerrah Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Haydar Bey, Acemi Tosun (16. yy. ilk yarısı)

Kemankeşlerin kendi aralarında "Acemi Tosun" diye adlandırdıkları -devrinin ünlü kemankeşlerinden olan- Haydar Bey'in üç ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlar: Tekye Menzili, -kendi adıyla anılan- Haydar (Memi Çelebi) Menzili ve İshak Bey Menzili'dir.

Hüsameddin Ağa, Kahvecibaşı (18.yy. sonu – 19. yy. başı)

Hüsam Paşa, ilk zamanlar III. Selim'in Kahvecibaşısı olup daha sonraki dönemlerinde ise Bosna valiliğine ve Hotin muhafızlığına yükselmiştir. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Hüseyin Ağa, Çuhadar Küçük (18.yy. ikinci yarısı)

III. Selim devrinde yaşamış olan Kapudan Hüseyin Paşa, çuhadarlık, başçuhadarlık ve kaptan-ı derya gibi görevlerde bulunmuştur. "Sancağı uğurlu vezir" diye anılan Hüseyin Paşa, Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Hüseyin Ağa, Sayıcı (17. yy. sonu – 18. yy. başı)

Hüseyin Ağa, Tersane-i Hümayun'un başveznedarı ve Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırmış olan bir kemankeştir.

Hüseyin Bey, Arnavut (17. yy.)

Sultan IV. Mehmed döneminde yaşamış olan Arnavut Hüseyin Bey, "elinden hiç kimsenin ödül (ödül) alamadığı" binci kemankeş olarak bilinmektedir. Hem sipahi hem de puta okçusu olan Arnavut Hüseyin, Ağalar Menzili'nde Usta Recep işi yayla rekor kırmış ve daha sonra da taş diktirmiştir.

Hüseyin Çelebi, Tekyenişin (17. yy.)

Ok meydanında Tekyenişin olan Hüseyin Çelebi, Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Hüseyin Efendi, Cin Hacı (17. yy.)

Hüseyin Efendi, Bostancı Menzili'ni açarak bu menzilde ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Hüseyin Efendi, Parpol (16. yy. ikinci yarısı)

Ulamadan olan Parpol Hüseyin Efendi, kamış okla Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmış ve menzilin baş taşını diktirmiştir. Ayrıca üç farklı menzilde de rekorları vardır. Bunlar: Cerrah Menzili, Haydar (Memi Çelebi) Menzili ve Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'dir.

Hüseyin, Okçu (15. yy. sonu – 16. yy. ilk çeyreği)

Yeniçeri Ocağı'ndan olan Okçu Hüseyin, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde rekor kıran bir kemankeştir.

Hüseyin, Yaycı Kosta (16. yy.)

Yaycı Kosta Hüseyin, Arabacı (Ali Bali) Menzili'nde ve Tekye Menzili'nde rekorları bulunan bir kemankeştir.

Hüsrev, Kuburcu (16. yy.)

Kuburcu Hüsrev, Arabacı (Ali Bali) Menzili'de ve Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

İbrahim Ağa (17. yy.)

İbrahim Ağa, Bostancı Menzili'nde bir rekor kırmıştır.

İbrahim Ağa, Hazinedâr (17. yy.)

Gürcü asıllı İbrahim Ağa, hem binci bir kemankeş hem de iyi bir puta atıcısıydı. Haki Menzilin'de rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

İbrahim, Arabzade Yaycı (16. yy. ilk yarısı)

Fatih Sultan Mehmed devrinde yaşamış, Kemangüreci Arab'ın oğlu olan Yaycı İbrahim, üç menzilde rekor kırmıştır. Bunlar: Ahi (Parpol) Menzili, Çizmeci (Çullu) Menzili, Tekye Menzili'dir. Tekye Menzil'inde yaptığı hileden dolayı ünü lekelenmiş ve taş zamanla kaybolmuştur.

İbrahim Bey, Hazinedâr (17. yy.)

Yeni Cami katibi Abdullah Efendi'nin hazinedarı olan İbrahim Bey, Emin Menzili'nde rekor kırmış ve taş diktirmiş bir kemankeştir.

İbrahim Bey, Uzun (18. yy.)

Sadrazam İbrahim Paşa'nın ağalarından olan Uzun İbrahim Bey, zaman içinde Rahtvan Ağası ve sadrazam kethüdalığı gibi makamlarda bulunmuştur. Ayrıca Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

İbrahim Çelebi, Seyyîd (17. yy. sonu – 18. yy. ilk yarısı)

Kemankeşler arasında "Büyük Tacir " diye de anılan Seyyid İbrahim Çelebi, kabza aldıktan sonra Emin Menzili'nde yarışarak rekor kırıp taş diktirmiştir.

İbrahim Selim Molla, Müftizade (18. yy. ikinci yarısı)

İbrahim Selim Molla, Şeyhülislam müftüzade'nin oğludur. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

İdris Bey (17. yy.)

Eski Saray kapıcılarında olan İdris Bey, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

İsa, Solak (17. yy. ikinci yarısı – 18. yy. başı)

Yeniçeri Ocağı'ndan olan Solak İsa, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

İshak Bey, Silahdar (16. yy. ilk yarısı)

Silahtar İshak Bey, devrinin usta kemankeşlerinden biridir. İki menzilde rekoru vardır. Bunlar: Ahi (Parpol) Menzili ve Tekye Menzili'dir.

İskender, Top (15. yy. ikinci yarısı – 16. yy. başı)

II. Beyazıt devrinde yaşamış olan Top İskender, Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmış ve daha önceden bu menzili açan Ahi'nin taşı kaybolduğu için İskender'in menzil taşı kabul edilmiştir.

İskender, Tozkoparan (15. yy. sonu – 16. yy. ilk çeyreği)

Okçuluk tarihimizin en büyük üç kemankeşlerinden biri, hatta ilki olarak kabul edilmektedir. Tozkoparan'ın yaşadığı devirde Türk Okçuluğu altın çağını yaşamıştır. İmparatorluğun çeşitli yerlerinde on rekor kırmıştır. Bunların yedi tanesi; Gündoğrusu Menzili, Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili, Yusuf Yeri Menzili, Arkırı Menzili, Yıldız Menzili, Kemhacı Hayrettin Yeri Menzili, Kible Menzili'dir. Diğer üçü ise Üsküp'teki, Kahire'deki ve Şam'daki menzilleridir. Maalesef ki Tozkoparan'ın menzil taşlarından hiçbiri günümüze ulaşmamıştır. Ölüm tarihi tam olarak bilinmemektedir.

İsmail Çavuş, Şişebâz (18. yy. ilk yarısı)

Sadrazam Çavuşu Şişebaz İsmail, kabza aldıktan bir müddet sonra Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde ok atıp taş diktirmiştir.

İsmail Çelebi (18. yy.)

Yaycıbaşı usta Süleyman'ın oğlu olan İsmail Çelebi, kethüdalık, kadılık ve meydan şeyhliği gibi görevlerde bulunmuştur. Ayrıca kabza aldıktan sonra Küçük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

İsmail, Hacı (17. yy. ikinci yarısı- 18. yy. başı)

Hacı İsmail, İstanbul Okmeydanı'nda iki ayrı menzilde rekor sahibidir. Bunlardan biri Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili, diğeri ise Hacı İsmail (Cafer) Menzili'dir. Ayrıca Eyüp'te İdris Köşkü'nde de bir rekoru vardır.

Kadri Bey, Berber (17. yy.)

Eski saray baltacılarından Berber Kadri Bey, İmam Menzili'nde menzil almıştır.

Karagöz, Benli (15. yy. ikinci yarısı-16. yy. başı)

Devrinin en önemli kemankeşlerinden, Yeniçeri Ocağı'ndan olan Benli Karagöz, üç menzilde rekor sahibidir. Bunlar: Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili, Arkırı Menzili ve Miralem Ahmed Ağa Menzili'dir.

Kasım, Zağarcı (16. yy.ilk yarısı)

Yeniçeri ocağında ilk başta zağarcılık yapan Filibeli Kasım, daha sonra Arabacılar Bölükbaşılığı ve sipahiliğe yükselmiştir. Rodos Fethi'nde şehit düşen Zağarcı Kasım'ın iki menzilde rekoru vardır. Bunlardan biri Arabacı (Ali Bali) Menzili diğeri de Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'dir.

Kasım, Zihgirci (?)

Hakkında çok fazla bilgi olmayan Zihgirci Kasım, eserde yazdığına göre yeniçeri taifesinden talimcibaşı olup Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde rekor kırıp ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Kasım, Kehmâcı Divâne (16.yy. ilk yarısı)

Kendisi kazara adam öldürdüğü ve bu yüzden akli dengesi bozulduğu için "Divâne" lakabıyla anılmıştır. 16. yüzyılın ünlü kemankeşlerinden olan Divâne Kasım'ın üç ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlar: Tekye Menzili, Haydar (Memi Çelebi) Menzili ve Lodos Lenduhası Menzili'dir.

Kemal, Deve (15. yy. ikinci yarısı)

Kemangüreci Arap'ın kulu olan Deve Kemal, Sultan II. Beyazıt zamanının en ünlü kemankeşlerinden biridir. Kamış okla Arkırı Menzili'nde rekor kırmış ancak bu rekoru ağaç okla kırmak istediğinden dolayı taş diktirmemiştir. Fakat atmak nasip olmamıştır. Bunun dışında İstanbul Okmeydanı'nda Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde ve Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde, Edirne'de ise Musallâ Meydanı Yıldız Menzili'nde yarışıp taş diktirmiştir.

Kepenekçi Reis (17. yy.)

Kemankeşler arasında "Kepenekçi Reis" ya da "Ferhad Paşa Reisi" olarak bilinen bu kemankeş Cerrah Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Mahmud, Seyis (15. yy. ikinci yarısı – 16. yy. başı)

Yeniçeri zümresinden olan Seyis Mahmud, Fatih Sultan Mehmed'in en ünlü kemankeşlerinden biridir. Arkırı Menzili'nde yarışarak taş diktirmiştir. Ayrıca Halep'te Koca Taşı Menzili'nde Konya'da Ertaş Kapısı Menzili'nde ve Bursa'da Yusuf Yeri Menzili'nde yarışarak rekor kırmıştır. Seyis Mahmud, Cellali İsyanı'nda şehit olmuştur.

Mehmed Ağa, Ağazade (17. yy. sonu 18. yy. ilk çeyreği)

Bağdat Ağası Mehmed Ağa, Abdullah Efendi'den kabza alarak Emin Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mehmed Ağa, Hacibzade (18.yy. ilk yarısı)

Enderun'da Hazine Kethüdası olan Hacibzade Mehmed Ağa, Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mehmed Ağa, Hammamızade (17. yy. ikinci yarısı)

Süleymaniye hamamcısı Hammami Ahmed Ağa'nın oğlu olan Mehmed Ağa, Haki Menzili'nde rekor kırmış ve taş diktirmiş binci bir kemankeştir.

Mehmed Ağa, Hasıllı (18. yy. sonu – 19. yy. ilk çeyreği)

Mehmed Ağa, kemankeşler arasında "Hasıllı abdest" olarak anılmıştır. Kendisi Hasıllı Mehmed Ağa Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Mehmed Ağa, Musahip (17. yy. ikinci yarısı)

Musahip Mehmed Ağa, Harem Karaağalarından olup Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde yarışan rekor kırıp taş diktiren bir kemankeştir.

Mehmed Ağa, Veznedar (18. yy. ilk yarısı)

İbrahim Paşa çuhadarlarından olan Veznedar çırağı Mehmed Ağa, Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mehmed Bey, Defterzade (17. yy. ilk yarısı)

Defterzade Ali Bey'in ağabeyi olan Defterzade Mehmed Bey, Cerrah Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mehmed Bey, Nakkaş Paşazade (17. yy.)

Devrinin ünlü puta okçularından olan Nakkaş Paşazade Mehmed Bey, Hâkî Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Mehmed Bey, Solak (17. yy. ilk yarısı)

Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Mehmed, Börekçi (16. yy.)

Kemankeş Deve Kemal oğlu olan Mehmed, bazı kayıtlarda "Börkçü" diye geçmektedir. Çizmeci (Çullu) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mehmed Çelebi, Nakkaş (16. yy.)

16. yüzyılda yaşamış olan Nakkaş Mehmed Çelebi zayıf biri olmasına rağmen üç ayrı menzilde rekor sahibidir. Bunlar: Arabacı (Ali Bali) Menzili, Nakkaş Menzili ve Mehmet Çelebi Menzili'dir.

Mehmed, Çuhadar Uzun (18. yy. ilk yarısı)

Sadrazam kethüdası Bosnalı Uzun Mehmed, Kethüda'nın başçuhadarlığı görevinde bulunmuş ve daha sonra Biga Kaptanlığı'na atanmıştır. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırmıştır.

Mehmed Efendi, Âbâd (18. yy.)

Kemankeşler arasında "Berbad " diye anılan ve aynı zamanda Hekimoğlu Ali Paşa'nın adamlarından olan Mehmed Efendi'nin Cerrah Menzili'nde rekoru vardır. Ali Paşa'nın sadrazam olduğu yılda bu menzilde rekor kıran Mehmed Bey'in menzil taşına Paşa, "Berbad" olarak değil "Abad" olarak yazılmasını uygun görmüş ve bundan sonra da bu şekilde anılmıştır.

Mehmed Efendi, Çavuşzade (16. yy. ikinci yarısı)

Şair olarak da bilinen Mehmed Efendi, Hacı Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir. Bu menzilden sonra sancak beyliğine atanmıştır.

Mehmed Efendi, Eyübzade (17. yy. ikinci yarısı)

Devrinin binci kemankeşlerinden olan müderris Eyyübzade Mehmed Efendi, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Ayrıca kendisi bir hattattır.

Mehmed Efendi, İmam (17. yy.)

Tarz-ı Has çeşidi oklarıyla ünlü hem bir hattat hem de usta bir okçu olan eski saray imamı Mehmed Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibidir. Ayrıca İmam Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Mehmed Efendi, Mevkufâtî (17. yy.)

Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibi olan Mehmed Efendi, Abdullah Efendi'nin anlattığına göre iyi yay çeken, kalem ehli, bilgili biridir.

Mehmed Efendi, Mısırlı (17. yy. ikinci yarısı)

Yaycı ustası olan Mısırlı Mehmet Efendi, kabza aldıktan sonra Emin Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mehmed Efendi, Seyyîd (18. yy. ilk yarısı)

Kâtip Ahmet Efendi'nin kardeşi olan Seyyid Mustafa Efendi, kabza aldıktan sonra Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde ok atarak ana taşı diktirmiştir.

Mehmed Emin Ağa, Hacı (18. yy. ikinci yarısı)

Korucu Kethüdası olan Mehmed Emin Ağa, Üsküdarlıdır. Cafer Bey Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mehmed Emin Ağa, Tacirzade (18. yy. sonu – 19. yy. başı)

Tacirzade Mehmet Emin Ağa, kabza aldıktan bir müddet sonra dört ayrı menzilde rekor kırıp taş diktirmiştir. Bu menziller: Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili, Nakkaş Menzili, Ekşi Menzili ve Emin Menzili'dir.

Mehmed Emin Efendi, Şerbetçizade (18. yy. ikinci yarısı)

Başmuhasebe halifelerinden Seyyid Mehmed Emin Efendi, Şerbetçizade damadıdır. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Mehmed Hafid Molla (18. yy. ikinci yarısı – 19. yy. başı)

Kemankeş Müderris Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu olan Mehmed Hafid Molla Efendi, Kazaskerlik görevinden sonra şeyhü'l-meydan olarak görev yapmış, Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mehmed, Küçük Hacı (17. yy. sonu – 18. yy. ilk çeyreği)

Okçular arasında "Küçük Hacı" diye de bilinen Hızır Ağazade Mehmed, kabza aldıktan sonra Ağalar Menzili, Hacı İsmail Menzili ve Emin Menzili'nde rekorlar kırmıştır.

Mehmed Paşa, Baltacı (1660-1712)

Kastamonu'da doğan Mehmed Paşa, sarayda Teberdar Ocağına girmiş daha sonra Mirahur, Kaptan-ı Derya, Sadrazamlık gibi görevlere getirilmiştir. Baltacı Mehmed Paşa olarak da bilinen Paşa, kabza aldıktan sonraki dönemlerde -Mirahur iken- de Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mehmed Paşa, Çerkes (Sadareti;16241625, ölümü 1625)

Çerkes Mehmed Paşa'nın Edirne'de üç, İstanbul'da iki menzili vardır. Halep'te, Van'da ve Sivas'ta ise 1100 geze yakın menzilleri vardır. İstanbul Okmeydanı'nda Ağalar Menzili ve Emin Menzili'nde rekorları bulunmaktadır.

Mehmed Paşa, Silahdar (Sadareti: 1730, ölümü :1737)

Kiler hizmetinden Kiler Kethüdalığına oradan Silahtarlık hatta Sadrazamlığa yükselen Silahtar Mehmed Paşa, Halep gibi birkaç şehrin valiliğini yapmıştır. 1137 (1724-5) yılında III. Ahmed'in emri ile ok atıp Silahtar Mehmed Paşa Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Memi Çelebi, Defterzade (16. yy. ilk yarısı)

Musli Çelebi'nin kardeşi olan Defterzade Memi Çelebi'nin, Haydar (Memi Çelebi) Menzil'nde ve Memi Çelebi Menzil'nde iki ayrı rekoru bulunmaktadır.

Memiş Efendi, Kethüda (18. yy.)

Memiş Efendi, saray imamlığı, Şeyhülislamlık, kethüdalık gibi görevlerde bulunmuştur. Ayrıca Memiş Efendi Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Mercan Ağa (18. yy. ikinci yarısı- 19. yy. başı)

Harem Ağalarından Sultan III. Selim Han'ın validesinin lalası olan Mercan Ağa, Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Murad Ağa, Berber (16. yy. ikinci yarısı)

Yeniçeri Ağasının berberbaşısı olan Berber Murad Ağa, Hacı Süleyman Menzili'nde menzil açıp ana taşı diktirmiştir.

Musa, Okçu Selânikî (17. yy.)

17. yüzyılın okçu ustalarından olan Okçu Selanikli Musa, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Muslî Çelebi, Defterzade (16. yy. ilk yarısı)

Haydar (Memi Çelebi) Menzil'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mustafa Ağa, Attarzade (17.yy. sonu- 18. yy. ilk yarısı)

1725 yılında sarayda silahşor olan Attarzade Mustafa Ağa Emin Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mustafa Ağa, Feridunzade (17. yy. ikinci yarısı)

Feridunzade Mustafa Ağa, Eski Saray helvacı kalfalarındandır. Ayrıca Ağalar Menzili'nde rekor sahibi bir kemankeştir.

Mustafa Ağa, Nazifi

Nazifi diye tanılan Mustafa Ağa, Tophaneli Hafız'ın oğludur. Sultan III. Mustafa devrinde Enderun'da görevli iken silahşörlüğe yükselmiştir. Daha sonra meydan şeyhliği de yapan Nazifi Mustafa Ağa, kabza aldıktan bir müddet sonra Küçük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mustafa Ağa, Talimhaneci (18. yy. ilk yarısı)

Gürcü asıllı olan Erzurumlu Mustafa Ağa, Talimane çorbacısıyken bir müddet sonra talimhanebaşılığa yükseltilmiştir. Erzurumlu bir ailenin yanında yetiştiğinden dolayı böyle anılır. Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mustafa, Avcıbaşı Kara (15. yy. sonu – 16. yy. ilk yarısı)

Sultan I. Selim'in avcıbaşı olan Kara Mustafa Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmış, taş diktirmiştir.

Mustafa, Batman Hacı (17. yy.)

Eski Saray Teberdarlarından Batman Hacı Mustafa, Ağalar Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mustafa Bey, Bostancı (16. yy. sonu- 17. yy. ilk çeyreği)

Birçok muharebeye katılmış olan Bostancı Mustafa Bey, Hotin Seferi'nde şehit olmuştur. Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mustafa Çelebi, Bozdoğanlı (16. yy.)

16. yy.'ın en ünlü kemankeşlerinden olan Mustafa Çelebi, Çizmeci (Çullu) Menzili'nde ve İshak Bey Menzili'nde rekor kırmıştır.

Mustafa Çelebi, Kırkçeşmeli (17. yy. Sonu – 18. yy. ilk yarısı)

Devrinin ünlü okçu ustalarından olan Kırkçeşmeli Mustafa Çelebi, seçilmediği halde kendisi zorla meydan şeyhi olup kemankeşlere taş diktirmemiş ve de birçok huzursuzluk çıkarmıştır. Büyük Yeksüvar Menzili'nde ok atıp taş diktirmiştir.

Mustafa Çelebi, Kuğu (17. yy. ikinci yarısı)

II. Viyana Kuşatması'nda (1683) genç yaşta şehit olmuş olan Kuğu Mustafa Çelebi, İmam Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mustafa Çelebi, Seyyîd Berbâd (18. yy. ilk yarısı)

Kemankeşler arasında “Berbâd” takma adıyla bilinen Seyyid Mustafa Çelebi, bir süre sırmakeşlik ve çuhadarlık görevlerinde bulunmuştur. Kabza aldıktan sonra iki ayrı menzilde -Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili ve İmam Menzili'nde- rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mustafa Efendi, Fethizade Seyyîd (18. yy. ikinci yarısı)

Tuhfetü'l Hasib Zeyli adlı okçuluk tarihimize iz bırakan bir eser yazmış olan Bezirgan Seyyid Fethullah Efendi'nin oğlu Seyyid Mustafa Efendi, celî hatta ve tüfenk atışında da usta bir kişiydi. Ayrıca Devatçı (Divitçi) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş biri kemankeştir.

Mustafa Efendi, Kadı “Şişman Paşa” (18. yy. ikinci yarısı)

"Şişman Paşa" olarak anılan Kadı Mustafa Efendi, çok şişman olduğundan dolayı sık sık yorulup dinlenirdi. Ama sürekli meşk ve atış yapardı. 50 yaşında Şişman Paşa Menzili'ni açmış ana taşı diktirmiştir.

Mustafa Efendi, Masraf (17. yy.)

Okçular arasında " Masraf" diye bilinen Mustafa Efendi, Emin Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mustafa, Hacı Şatir (17. yy. – sonu 18. yy. ilk çeyreği)

"Hacı Şatır" olarak bilinen Nişaduri Mustafa, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mustafa, Karga (16. yy.)

Zayıf yapılı olduğu söylenen Karga Mustafa, buna rağmen iki ayrı menzilde rekor sahibi bir kemankeştir. Bunlar: Ahi (Parpol) Menzili ve Çizmeci (Çullu) Menzili'dir.

Mustafa, Yaycı Hacı (16. yy. sonu – 17. yy. ilk yarısı)

Sinoplu Yaycı Mustafa, iki ayrı menzilde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir. Bunlardan biri Ahi (Parpol) Menzili, diğeri ise Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'dir.

Namık İbrahim Efendi, Hattat (18. yy. sonu – 19. yy. başı.)

Namık Ağa, Darüssade ağası silahşorlarından olan bir hattattır. Şişman Paşa Menzili'nde rekor sahibidir.

Osman Ağa, Cebehâneci Seyyîd (18. yy.)

18. yüzyılda yaşamış olan Seyyid Osman Ağa; cebehaneci, başçuhadarlık ve silahşorluk gibi görevlerde bulunmuştur. Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekoru olan bir kemankeştir.

Osman Bey, Biga Beyi (18. yy. ilk yarısı)

Biga Beyi olan Osman Bey, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir. Bu menzilde Usta Mehmed işi yay ve Sofızade işi ok kullanmıştır.

Ömer Bey, Kâtip (17. yy. ikinci yarısı)

Darphane Kâtip Ömer Efendi daha sonra Tophane Nazırlığı ve Şehremini Başkatipliği gibi görevlerde bulunmuştur. Kabza aldıktan bir müddet sonra Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Ömer Bey, Kelleci (17. yy. sonu – 18. yy. ilk yarısı)

Üsküdarlı Kelleci Ömer Bey kabza aldıktan sonra Lodos havası ile atılan Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Recep Ağa (17. yy.)

Tersane Bahçesi ustası olan Recep Ağa, meydan şeyhliği görevinde de bulunmuştur. Okçular Sicili'nin başında da imzası bulunan Recep Ağa'nın Kanunname'yi yazan heyette imzası vardır. Ayrıca Recep Ağa, Hâkî Menzilin'de rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Reyhan Ağa (17. yy. ilk yarısı)

Harem ağalarından Reyhan Ağa, Usta Recep işi yayla Ağalar Menzili'ni açmıştır. Ancak daha sonra tekrar aynı yayla atış yaparak ana taşı sürdürmüştür.

Selim Ağa, Enderunlu (18. yy. ilk yarısı)

Hasoda Ağası ve Enderun Silahşoru Selim Ağa, kabza aldıktan bir müddet sonra Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'ni açmış ve ana taş diktirmiştir.

Sinan, Okçu (15. yy. ikinci yarısı)

Fatih Sultan Mehmed zamanının en ünlü kemankeşlerinden ve aynı zamanda Fatih'in musahiplerinden olan Okçu Sinan, Arkırı Menzili'nde yarışarak rekor kırıp taş diktirmiştir.

Sinan Subaşı, Solak (15. yy. ikinci yarısı)

Fatih Sultan Mehmed devrinin en ünlü kemankeşlerinden biri olan Sinan Subaşı, iki ayrı menzilde rekor kırmıştır. Biri Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili diğeri de Arkırı Menzili'dir.

Suadâ Bey (18. yy.)

III. Ahmed'in kızı olan Hatice Sultan'ın oğulluğu Suada Bey, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor sahibi olan bir okçudur.

Sultan IV. Murad (1612-1640, Saltanatı: 1623-1640)

Başarılı bir nişan ve menzil okçusu olan Sultan IV. Murad Han, Hüsamzade Abdurrahman Efendi'den kabza aldıktan sonra Sultan IV. Murad Menzili'ni açıp ziyafet eşliğinde taşını diktirmiştir. Üsküdar da da bir menzili bilinmektedir fakat taşı ve yeri bulunamamıştır.

Sultan III. Selim (1761-1807, Saltanatı: 1789-1807)

Eserde “yedi iklimin hüküm süreni, zamanın padişahı, sultanlar sultanı Gazi III. Selim Han” olarak geçmektedir. Okçuluğa merak salmış bir padişah olan Sultan III. Selim Han, kabza aldıktan sonra kendi ismini verdiği Sultan III. Selim Menzili'ni açıp büyük bir ziyafetle taşını diktirmiştir.

Süleyman Ağa, Peşkir Ağası (17. yy. sonu – 18. yy. başı)

Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Süleyman, Hacı (16. yy. son çeyreği – 17. yy. ilk yarısı)

Putra ve menzil okçuluğunda ustalığıyla bilinen Hacı Süleyman, okçuluk ilmini iyi derecede bilen bir kemankeştir. Hacı Süleyman Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir. Ayrıca Hacı Süleyman'ın iki menzilde daha rekoru bulunmaktadır. Bunlardan biri Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili bir diğeri ise Nakkaş Menzili'dir.

şahin, Odabaşı Okçu (17. yy. ikinci yarısı)

Okçular Bölüğünün odabaşılığını yapan Okçu şahin, Hâkî Menzilin'de rekor kırıp taş diktirmiştir.

Şakir Ağa, (18. yy. son çeyreği – 19. yy. ilk yarısı)

Sultan III. Selim'in musahibi ve mabeyncisi olup aynı zamanda okçuluğa meraklı bir Harem Ağası olan Şakir Ağa, Cafer Bey Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Şir Merd (15. yy. ikinci yarısı – 16. yy. ilk çeyreği)

Acemi (İranlı) olan Şir Merd, Fatih Sultan Mehmed devrinin en önemli kemankeşlerinden biridir. Şir Merd, Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde yarışmış, ve taş diktirmiştir. Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'ni ve ayrıca Bursa'da Aktar Çelebi Yeri diye anılan menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Şüca, Bursalı (15. yy. ikinci yarısı - 16. yy. başı)

Türk okçuluğunun altın çağı olarak bilinen Sultan II. Beyazıt devrinin en büyük kemankeşlerindendir. Bursa Okmeydanı'nda Aktar Çelebi Menzil'nde, Kemhacı Hayrettin Yeri'nde, Yusuf Yeri'de yarışıp taş diktirmiştir. İstanbul Okmeydanı'nında ise Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde, Arkırı Menzili'nde ve Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde yarışıp taş diktirmiştir.

Şüca, Uncu (16.yy. ikinci yarısı)

16. yüzyılda yaşamış, Uncu Şüca Menzili ve İdris Köşkü Menzili'nde rekorları olan bir dönem meydan şeyhliği yapmış, değerli bir kemankeştir.

Yahya Ağa (16. yy. ikinci yarısı)

Usta bir tirendaz olan Yahya Ağa'nın Hacı Süleyman Menzili ve Katip Menzili olmak üzere iki menzilde rekoru bulunmaktadır.

Yusuf Ağa (17. yy. ikinci yarısı)

Sultan IV. Mehmed devrinde Darüssaade ağası olan Yusuf Ağa, bir dönem Kahire bulunmuş daha sonra ise ölümüne kadar Medine'de kalmıştır. Ayrıca Yusuf Ağa

Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. Bu menzilde yalnızca Darüssaade ağalarının atmasına dair şart koymuştur.

Yusuf Ağa, Kethüda (17. yy. ikinci yarısı)

Yusuf Ağa, Kethüdalık, Yeniçeri Ağalığı ve Bender Muhafızlığı görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca İstanbul Okmeydanı'nda atılan İmam Menzili'nde rekor kırmış, taş diktirmiş bir kemankeştir.

Yusuf Beşe, Mîrâhur (17. yy.)

Önceleri Yeniçeri zümresindeyken bir müddet sonra Mirahurluk makamına yükselen Yusuf Beşe, İmam Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Yusuf, Kılıççı (17. yy.)

Kılıççı Yusuf, Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Yusuf, Rum (16. yy. ilk yarısı)

Eserden hareketle Rum Yusuf'un Şam ve Halep ve Tokat'ta menzillerinin olduğunu ve merhum Sultan Süleyman ile Belgrad Seferi'ne giderken Sofa'da en uzak yere menzil attığı için kendisine sipahilik görevi verildiği bilinmektedir. Bu, Hasan Çelebi Yeri'nde kırılmış bir rekordur. Ayrıca Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde ve İshak Bey Menzili'nde de rekor kırmıştır.

BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ

Eserde 19. yüzyıl Klasik Osmanlı Türkçesi özellikleri görülmektedir. Bu dönemde kelimelerin ve eklerin yazımı açısından geçiş dönemi olmasından dolayı farklılıklar bulunmaktadır. Metin harekesiz olarak yazılmıştır. Bu yüzden yazım ve dil bilgisi hususundaki özellikler, hem metin içerisindeki yazımlar hem de 19. yüzyılda yazılan diğer eserler incelenerek belirlenmiştir.

19. yüzyıl metinlerinde düzlük- yuvarlaklık uyumunun tam olmadığı görülmektedir. Çatı ekleri (-In, -Il, dIr) sıfat fiil eki (-dIk) gibi bazı eklerde uyumsuzluk vardır. Bu dönemde yazılmış olan eserlerdeki eklerde kimi zaman düz vokaller belirtilmiş kimi zaman ise belirtilmemiştir. Kök hecedeki e, ê, i seslerinde de bu durum söz konusudur.

1.1. Ünlülerin Yazılışı

1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı:

Metinde sözcük başlarında bulunan a ünlüsü bazen elif (l) ile bazen de medli elif (l̄) ile yazılmıştır :

açık (آچق) (34a/8), adamlar (آدملر) (33a/14), adım (آدم) (15b/15), ağac (اغاج) (17a/9), ağırlıkda (آغرلقده) (36a/17), akçe (اقچه) (29a/8), almak (ألمق) (24b/9), altında (آلتنده) (33b/17), altun (آلتون) (24a/13), altı (التى) (34b/5), ancak (انجق) (13b/2), arkasından (ارقه) (30a/5), arslan (ارسلان) (5b/9), atıcılar (اتيجيلر) (26b/3), ay (آى) (34b/5), az (أز) (32a/14)

Sözcük içinde a ünlüsü elif (l) ile ya da az sayıda olmakla beraber harekeli olarak gösterilmiştir. Ayrıca bazen harf ya da hareke kullanılmadan yazılmış bazen de güzel he (ه) ile gösterilmiştir:

arada (اراده) (24b/2), ayak (اياق) (40a/7), babası (باباسى) (19b/17), baş (باش) (33b/16), beraberleri (برابى) (34a/6), kaç (قاج) (25b/2), kan (فان) (11a/11), karındaşlarından (قونداشلرنندن) (11a/2), oynamak (اوينمق) (15b/9), alacakları (آله جقلىرى) (26b/10)

Sözcük sonunda çoğunlukla güzel he (ه) , çok nadiren de elif (l) ile yazılmıştır:

ala (اله) (16b/6), atmağda (أتمقده) (17a/6), bozmağa (بوزمغه) (29b/6), kaya (قيا) (40a/6), oğa (اوقه) (29a/4), ola (اوله) (17a/14), sağa (صاغه) (34a/5)

1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:

Sözcük başlarında e ünlüsü elif (ل) ile yazılmıştır:

el (ال) (13a/9), elli (اللى) (13a/2), ekşi (اكشى) (49a/14), eski (اسكى) (30a/2), eti (اتى) (21a/7), evleri (اولرى) (62b/5)

Sözcük içinde e ünlüsü genellikle harf ile gösterilmemiştir. Fakat az da olsa güzel he (ه) ile gösterilen örnekler de bulunmaktadır:

beg (بك) (61a/1), beş (بش) (16b/10), derede (دره ده) (70a/2), derisinden (دريسندن) (6b/5), direk (درلك) (65a/16), öğrenmek (اوكرنمك) (13a/14), pek (پك) (34a/5), yelek (يلك) (33a/9)

Sözcük sonunda e ünlüsü güzel he (ه) ile gösterilmiştir:

ağçe (اقچه) (29a/8), çeçe (چكه) (33b/15), nesne (نسنه) (24b/1), nice (نيجه) (64b/7), segirtmege (سكرتمكه) (18a/8), müyesser eyleye (ايليه) (13a/13), üzere (اوزره) (10b/3)

1.1.3. ı/i Ünlülerinin Yazılışı:

ı/i ünlüsü sözcük başında bazen elif (ل) ile bazen de elif ye (ای) ile gösterilmiştir:

içün (ايچون) (10a/8), iki (ايكى) (15b/13), ilerü (ايلرو) (26b/16), işte (اشته) (37b/15), incerek (اينجه رك) (67a/11)

ı/i ünlüsü sözcük içinde bazen (ى) ile bazen de hiç gösterilmemiştir:

arķırı (آرقيرى) (52a/10), atıcı (آتيجى) (33b/5), bıçak (بچاق) (6b/8), bilek (بلك) (33b/14), çifte (چفته) (48b/10), dik (ديك) (33b/11), gitmek (كتمك) (33b/3), kışa (قيصه) (33a/17), kiriş (كرش) (17a/10),

ı/i ünlüsü sözcük sonunda (ى) ile gösterilmiştir:

boyı (بويى) (33a/17), dağı (دخى) (11a/12), kişi (كشى) (15a/14), korıcı (قوريجى) (63b/8), oğlı (اوغلى) (5a/14), oķı (اوقى) (27b/9)

Metin harekeli olmamasından ve de 19. yüzyıl geçiş döneminde yazılmasından dolayı imlada eklerin yazımında ı/i ünlüsü için yazar kimi zaman y sesini kullanmış kimi zaman da kullanmamayı tercih etmiştir. 19. yüzyılda bazı eklerde (çatı ekleri vb.) hem düz hem de yuvarlak vokalle yazıldığından dolayı kullandıkları yerler ı/i sesiyle kullanılmayan yerler ise u/ü sesleriyle okunmuştur. Örneğin: taldırur (طولديرر) (10a/5), dikdürdi (ديكدردي) (10a/12), dedükleri (ديدكلري) (13a/11), etdigini (ايتديگني) (30a/11)...

1.1.4. o, ö, u, ü Ünlülerinin Yazılışı:

Bu ünlüler sözcük başında genellikle elif-vav (او) şeklinde gösterilmiştir :

olan (اولان) (10b/10), oğ (اوق) (11a/10), oturmağdur (اوتورمقدر) (31a/3), unutsa (اونتسه) (19a/9), uzak (اوزاق) (26a/8), üst (اوست) (50a/1)

Bu ünlüler sözcük içinde vav (و) ile gösterilmiş, bazen de harf kullanılmamıştır:

buçuk (بچق) (33a/11), büyük (بيوك) (51a/1), çavuşlarından (چاوشلرندن) (42a/7), aşırı (آشورى) (37b/12), kapusu (قبوسى) (5b/7), kola (قوله) (34a/7), kulak (قولاق) (34a/6), öndül (اوكدل) (23b/16), söz (سوز) (63b/5), yol (يول) (69a/7), yüyrük (يويرك) (34b/4), tozdan (توزدن) (17a/14) tutam (طوتام) (33a/15), uzun (اوزون) (33a/13)

Ayrıca hem harekeli hem de harekesiz olarak yazılan sözcükler de bulunmaktadır:

rumāt (رُمة) (3b/17) – rumāt (رمة) (31b/5)

Bu ünlüler sözcük sonunda vav (و) ile gösterilmiştir:

bellü (بللو) (26b/12), boylu (بويلو) (12b/11), bu (بو) (33b/8), kendü (كندو) (13a/4), şevketlü (شوكتلو) (64b/10), şu (شو) (6b/13), yazu (يازو) (5b/11), yukaru (يوقارو) (33b/11)

1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde b ve p ünsüzlerinin be (ب) ya da pe (پ) ile yazılışı birkaç örnek dışında düzenlidir. Bu kelimelerde be (ب) yerine pe (پ), pe (پ) yerine be (ب) ile işaretlemeler yapıldığı görülmektedir:

yabdukları (يابدقلىرى) (5a/6) - yapmış (ياپمىش) (5b/15). Ayrıca bınşır kelimesi pınşır (پىنسىر) (34a/4) şeklinde yazılmıştır. Tepe kelimesi iki şekilde görülmektedir: tekye depesinde (تىكىه دىپه سىندە) (48b/6) – tebeli hācer (تىبە لى حجر) (70a/14)

zarf-fiil eki -(u)p/-(ü)p'ün ünsüzü ise tüm örneklerinde be (ب) ile yazılmıştır:

ayak başub (باصوب) (40a/7), durub (دوروب) (33b/14), düşüb (دوشوب) (25b/11), édüb (ايدوب) (6a/9), eyleyüb (ايليوب) (10a/7), geçüb (كچوب) (23b/13), gidüb (كيدوب) (33b/6), maḫsūda erüb (ايروب) (9a/13), olub (اولوب) (43b/10), sinirleyüb (سىكىن لىوب) (6b/6), vèrüb (ويروب) (16b/14)

1.2.2. d ve t Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde sözcük başı, ortası ve sonunda d (د) ve t (ت / ط) ünsüzlerinin kullanımı oldukça düzensizdir. d yerine t; t yerine d yazılan örnekler oldukça sık görülmektedir:

anaṭolı (اناطولى) (68b/11), demren (دىمرىن) (6b/9), depretmeden (دىپرىتمدىن) (34a/5), etdigi (ايتدىكى) (18a/3), beraber t̄urub (بىر اىبىر طوروب) (26b/13) - muḫkem durub (دوروب) (33b/14), ditrer (دىترىر) (10a/10), göz qarardub (قىر اىردوب) (45b/11), - göz qarartısıyıla (قىرارتىسىيله) (64a/7), ḫaṣ oṭa (اوپته) (48a/3), işidübde (ايشىدوبده) (5b/3), segirtmege (سىكىرتمهكه) (18a/8) – segirdürsin (سىكىردىسىن) (18b/10), taḡ (طاغ) (6b/4), toḡınur (طوقىنور) (27b/17), toḡuz (طوقوز) (27a/8)

1.2.3. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde sözcük başı, ortası ve sonunda c (ج) ve ç (چ) kullanımı düzensizdir. Metinde ağırlıklı olarak ç yerine c kullanılmıştır. Fakat c yerine ç; ç yerine c yazılan örnekler vardır:

aḡac (اغاج) (17a/9), aḡıḡ (اچق) (34a/8) – acıḡlıḡı (اچقلىغى) (der-kenar38a2/2), aḡce (اقچه) (63b/8) - aḡçe (اقچه) (29a/8), birḡac (بىرقاج) (16a/4), borclu (بورچلو) (16a/7), cizmeci (جىز مىجى) (40a/11), düzçe (دوزچه) (33b/17), êtdükce (ايتدىكجه) (32b/8), güc (كوج) (32b/1), hic (هيج) (38a/5), ḡac (قاج) (25b/2), üc (اوچ) (27a/11) – üçer (اوچىر) (35b/7), yamac (يىماج) (62b/5), yayuḡ cilesi (چله سى) (33a/7) – yayuḡ çillesini (چله سىنى) (34a/7)

1.2.4. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı:

Bu ünsüzler metinde çoğunlukla kef (ك) ile gösterilmiştir:

dek (دك) (10b/1), dik (ديك) (33b/11), eski (اسكى) (30a/2), gerekdir (كركدر) (14a/14), gez (گز) (30b/1), gitmek (كتمك) (33b/3), kendü (كندو) (13a/4), peklikde (پكلكده) (26a/16)

1.2.5 ڭ Ünsüzünün Yazılışı:

Metinde bu ünsüz için kef (ك) kullanılmıştır:

benzer (بكرز) (17a/11), biñ (بيك) (11a/17), çeñenüñ (چكه نك) (33b/16), öñdül (اوكدل) (23b/16), siñirden (سكردن) (17a/14), soñra (سكره) (18b/3), teñri (تكرى) (4b/14), yalñuz (يالکز) (17a/9), yañlıř (يكلش) (16a/6)

Eserde bazı kelimeler ve kelimelere gelen eklerde nun (ن) yerine kef (ك) kullanıldığı görülmektedir:

oķ atañ (اتك) (22a/15), demreñ (دمرك) (33a/8; 33b/1)

1.2.6 s ve ř Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde genellikle ince ünlü sözcüklerde düzenli olarak sin (س) kullanılırken, kalın ünlü sözcüklerde sad (ص) kullanılmaktadır:

eski (اسكى) (30a/2), kesdürmek (كسدرمك) (34a/7), kışa (قيصه) (33a/16), çağ (صاغ) (31a/1), şaplanmış (صاپلانمش) (27b/3), şavaş (صواش) (46b/1), şıçramış (صچرامش) (27b/1), siñirden (سكردن) (17a/14), şol (صول) (31a/3), söz (سوز) (63b/5)

1.3. Birleşik Yazımlar:

Bazı edat, bağlaç ve ek fiillerin kendinden önceki kelimelerle bitişik yazıldığı görülmektedir:

atduķdanřoñra (آتدقدنسكره) (9a/4), mādāmki (مادامكه) (23b/12), olalıdanberü (اوللدنبرو) (35a/5), olgün (اولگون) (11a/17), şerifiçün (شريفیچون) (22b/11; 22a/15), şimdengerü (شمدنگرو) (18b/9), řimdenřoñra (شمدنسكره) (14a/13), olki (اولكه) (38a/8)

1.4. ki Bağlacının Yazımı:

“كه” biçimde yazılmış olan bu bağlaç metinde bazen birleşik bazen ise ayrı yazılmıştır:

atdı ki (آتدیکه) (9a/11), budur ki (بودرکه) (24a/7), dèrler ki (دیرلرکه) (17a/13), ètdi ki (ایتدیکه) (6a/1), ètdüm ki (ایتدمکه) (6b/13), ètmişdür ki (ایتمشدرکه) (11a/16), gerekdür ki (کمرسنه) (29b/13), her nesne ki (هرنسنه که) (15b/6), idi ki (ایدیکه) (8b/3), kimesne ki (که) (15a/16), kim ki (کیمکه) (34a/16), kimünj ki (کیمک که) (7b/5), ol ki (ولکه) (38a/8), olur ki (اولورکه) (21b/5), şakladı ki (صاقلادیکه) (6a/10), şöyledür ki (شویله در که) (8a/15), tütmağdur ki (طوتمقدرکه) (34a/8)

1.5. dağı Bağlacının Yazımı:

Bu bağlaç metnimizde kendinden önceki sözcükten ayrı ve istisnasız “dağı” (دخی) şeklinde yazılmıştır:

‘acem yayı dağı (عجم یایی دخی) (17a/15), biri dağı (بری دخی) (15b/10), bir kısmı dağı (فلاطون دخی) (17a/10), bunda dağı (بونده دخی) (24b/17), felātun dağı (پهلوان دخی) (34a/12), pehlevān dağı (پهلوان دخی) (30a/5), ta‘limi dağı (تعلیمی دخی) (20a/14), yayda dağı (پهلوان دخی) (32b/10)

1.6. için Edatının Yazımı:

“içün” edatı genellikle kendinden önceki sözcükten ayrı ve “ایچون” şeklinde yazılmaktadır:

Allah için (الله ایچون) (17b/3), atmağ için (آتمق ایچون) (26a/10), muğātele için (مقاتله ایچون) (22b/17), yarışdurmağ için (یارشدرمق ایچون) (23b/7)

Ancak birkaç örnekte bitişik yazıldığı da görülmektedir:

şerifiçün (شریف ایچون) (22b/11; 22a/15) -şerif için (شریف ایچون) (6a/10)

1.7. -dur/-dür Ek-fiilinin Yazımı:

-dur/-dür biçiminde ekleşmiş olarak kullanımları mevcuttur ve bu ek-fiil genellikle geldiği sözcüğe bitişik yazılmıştır; ancak ayrı yazıldığı örnekler de görülmektedir:

atmağdur (آتمقدر) (18a/11), budur ki (بودر که) (24a/7), demekdür (دیمکرد) (18a/4), degildür (دکلدر) (18b/16), ètmekdür (ایتمکرد) (30a/4), oyundur (ویوندر) (15b/7), taşdur (طاشدر) (50b/6), vardur (وآردر) (15a/15), yokdur (یوقدر) (15a/13)

1.8. Ek-fiilin Yazımı:

Ek-fiilin çekimlerinde farklı yazımlar görülmektedir. Eklendiği sözcükten ayrı veya bitişik yazılmış örnekleri bulunmaktadır. Birleşik yazılan ek fiilin ünlüsü, ünsüzle biten sözcüklerde (ې) ye harf ile yazılmıştır. Ünlüyle biten sözcüklerde ise araya -y- koruyucu ünsüzü girmiş ve bu ünsüz (ای) elif ye harfi ile yazılmıştır:

atıcı idi (اتجى ايدى) (23a/7) eder imiş (ايدرايمش) (59b/7), eyler ise (ايلرايسه) (21a/13), etmişidi (ايتمشيدى) (9a/16), etmiş imiş (ايتمش ايمش) (59b/12), yazılmış idi (يازلمش ايدى) (4b/17), gelmişidi (كلمشيدى) (14b/6), oğ atılır iken (اوق اتيلوراين) (16a/10), verilmiş imiş (ويرلمش ايمش) (68b/12), yogısa (يوغيسه) (21a/3)

1.9. ile Edat ve Bağlacının Yazımı:

Metinde “ile” edat ve bağlacı, hem ayrı olarak hem de kendinden önceki sözcüğe bitişik olarak yazılmıştır. İlk ünlüsü bazen harf ile gösterilirken bazen de herhangi bir şekilde gösterilmemektedir. Ünlüyle sonlanan sözcüklerde araya -y- koruyucu ünsüzü girmekte ve bu ünsüz ye (ې) harfi ile yazılmaktadır.

birbileriyile (بربرلريله) (25a/16), demegile (ديمگله) (37b/11), dirhem menzili ismiyile (درهم منزل اسميله) (57a/13), hākī ile (حاكى ايله) (30a/16), oqıla (اوقيله) (14a/15), ortada tırmaq ile (طورمق ايله) (26b/15), olmağıla (اولمغله) (17a/16), salāmetile (سلامتله) (33b/2), sebebiyile (سببيله) (15a/7), yayıla (ياييله) (15a/15) - yay ile (ياي ايله) (32b/4) , hiṭābıyıla (خطابيله) (11b/3)

1.10. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı:

Metinde Arapça ve Farsça kelimeler genellikle kendi dillerindeki özgün imlâlarıyla yazılmıştır:

dā'imā (دائما) (33b/7), dā'iyesinde (داعيه سنده) (32a/17), fā'ide (فائده) (7b/9)

Fakat birkaç örnek de kendi dillerindeki özgün imlâlarıyla yazılmadığı görülmektedir. Bu örnekler eserde görüldüğü gibi yazılmıştır:

pınşır (پنصر) (34a/4) ~ (<Ar. bınşır), küll (كل) (32a/8) ~ küllî (<Ar. كَلَّى), külliyyen (كَلِيًّا) (19a/5) ~ külliyyen (<Ar. كَلِيًّا), mes'ele (مسئله) (25b/5) ~ mes'ele (<Ar. مسأله), faqırlıǵı (فقيرلىغى) (16b/6) ~ faqır (<Ar. فقير)

Ancak birkaç örnekte aynı sözcüğün farklı yazımları da görülmektedir:

hākı (حاكى) (52b/10) - hākı (خاكى) (30a/16), hāli (خالى) (32a/8) - hāli (حالى) (6b/15)

Metinde Arapça ve Farsça sözcüklerin bazen harekeli bazen ise harekesiz bir şekilde yazıldığı görülmektedir:

emın (امين) (9a/14) – emn (آمن) (38a/9), fenn (فن) (65b/10) – fen (فن) (20b/10), rumāt (رُمَاة) (3b/17) – rumāt (رماة) (31b/5)

Metinde birkaç örnek dışında hemzeyle yazılan sözcükler doğru olarak yazılmıştır:

imā (ايماء) (20a/17) ~ imā' (<Ar. ايماء), recā-hāh (رجاخواه) (49a/5) ~ reca' (<Ar. رجاء)

BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünlüler

Metnimizde, 19. yy Klasik Osmanlı Türçesinde kullanılan a, e, ı, i, o, ö, u, ü ve e ile i arasındaki ê ünlüsü bulunmaktadır.

2.1.1.1. Kök Hecedeki e, ê, i

Metnin harekesiz olmasından dolayı kapalı ê net olarak tespit edilememektedir. Bu sesi göstermek için bazen ye (ې) ünlüsü kullanılmış, bazen de kullanılmamıştır. Bu sesin dönem açısından bakıldığında metinde ikili yazımları görülmektedir. Bu ses b-p, d-t gibi ünsüzlerin yanına geldiğinde ve kelime başlarında elif ye şeklinde yazılan kelimelerde (kapalı ê) ê ile gösterilmiştir:

demek (ديمك) (16a/11), gëriye (كيريويه) (33b/16), maqşūda êrüb (مقصوده ايروب) (9a/13), içab êtmeyüb (ايجاب ايتميوب) (32b/9), rivāyet êder (روايت ايدر) (12b/5), rumeli (روم ايلي) (63a/17), vërüb (ويروب) (16b/14), yel (ييل) (27b/15), yënmez (ينمز) (21a/7)

2.1.1.2. Ünlü Uyumları

a) Kalınlık-İncelik Uyumu:

Metinde kalınlık-incecik uyumu hemen hemen tamdır:

evvelkiden (اولکیدن) (59a/7)

Metinde Türkçe, Arapça ve Farsça sözcüklere gelen lık/ğ, lik/g isimden isim yapma eki genellikle kalınlık incelik uyumuna uymaktadır:

ağız birliği (اغزبرلیکی) (2b/16), noqsānlığı (نقصانلغی) (21a/3), silahdārlığı (سلحدارلغی) (63a/1), toğrılığı (طوغریلغی) (66a/13)

Fakat tek bir örnek de Arapça ve Farsça kökenli sözcüklere eklendiğinde bazen kalın ünlülü şeklinin kullanılması ve bu kullanımın da kalınlık incelik uyumunu bozması görülmektedir:

faķırlığı (فقرلغی) (16b/6)

b) Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Türkçenin diğeri tarihî dönemlerinde de görüldüğü gibi düzlük-yuvarlaklık uyumu metnimizde de sağlam değildir. Eski Türkçe Döneminde düzlük- yuvarlaklık uyumuna aykırı olup bu aykırılığını devam ettiren örnekler de yer almaktadır:

artuķ (ارتق) (27a/9), aşurı (آشوری) (37b/12), azuçuķ (آزوچوق) (33a/2), bellü (بللو) (26b/12), berü (برو) (9b/13), eksükci (اکسکجی) (32b/17)

Metnimizde iki şekilde de yazılmış olan örneklerde mevcuttur:

kendü (کندو) (13a/4) ~ kendi (کندی) (20b/4)

Metinde çatı eklerinin bağlayıcı ünlüleri genellikle düzdür.

atılır (اتیلور) (16a/10), buyurulmuş (بیورلمش) (18a/6), delinsün (دلنسون) (7b/2), ölçilür (اولچیلور) (33b/10), terkib olunmuş (ترکیب اولنمش) (17a/14), tokinur (طوقنور) (27b/17) verilür (ویریلور) (22a/17), yapılır (یاپیلور) (17a/15) görüldüğü (کورلدیکی) (34a/14)

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sözcük kök ve gövdelerinde görülen yuvarlaklıklar:

1. Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Yuvarlak Ünlülü Olup Yuvarlaklığını Koruyan Sözcükler:

altun (آلتون) (24b/7) ~ (KB), eksükci (اكسكجى) (32b/17), kendü (كندو) (13a/4)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle:

Türkçede dudak ünsüzlerinin etkisi ile bazı sözcüklerde yuvarlaklaşma görülmektedir. Bu yuvarlaklaşmanın örnekleri hem Eski Anadolu Türkçesi hem de Osmanlı Türkçesi metinlerinde görülür. Metnimizde geçen örnekler:

témürden (تيموردن) (6b/1; 6b/8) (<temir) (KTG)

témürçi kılı ca'fer (تيمورجى) (46b/11; 47a/1) (<temir) (KTG)

3. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Nedeniyle:

Metinde söz sonu ünsüzleri düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmayan örnekler bulunmaktadır:

katı (ق تى) (17a/15), (<katıg) (DLT)

Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Yapılar

1. Eski Türkçe Döneminde de Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

Filden İsim Yapma Eki -uğ/-ük:

artuğ (ارتق) (27a/9), bölük (بلوك) (24b/17), eksükci (اكسكجى) (32b/17)

Ettirgenlik Eki -dur/-dür:

Metnimizde bu ekin hem yuvarlak vokalli hem de düz vokalli yazıldığı görülmektedir:

mağşuda erişdürdüm (ايرشدردم) (6b/9), işâbet êtdirür (ايتديرر) (22a/16), dikedürdi (ديكدردى) (10a/12), şoldıra (صولديره) (38a/7), tıldırur (طولديرر) (10a/5), yapışdırurlar (ياپيشديررلر) (17a/12)

Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

düşürüb (دوشوروب) (58b/16)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü:

ilerü (ایلرو) (26b/16) (<ilgerü) (KTG), yuqaru (یوقارو) (33b/11) (<yokğaru) (TK)

Geniş Zaman Eki -(u)r/-(ü)r:

Metnimizde bu ek genellikle yuvarlak ünlüdür:

atılır (آتیلور) (33b/7), olur (اولور) (37b/15), söylenür (سویلنور) (10a/6), tıldırur (طولدیرر) (10a/5), ètdirür (ایتدیرر) (22a/16)

Bu ek sadece bir kelimedede düz vokalli olarak da gösterilmiştir:

giderir (کیدریر) (16b/1) – giderür (کیدرر) (23b/2)

Zarf-Fiil Eki -(y)u/-(y)ü:

dëyü (دیو) (19a/1)

Sıfat-Fiil Eki -duq/-dük:

Metinde bu ekin hem yuvarlak ünlülü hem de düz ünlülü yazıldığı görülmektedir:

atduqları (آتدقلى) (27a/7), dedükleri (دیدکلى) (13a/11), ètdigini (ایتدیگنى) (30a/11), oldığı (اودیغى) (35a/8), tırduqları (طور دقلى) (26b/12)

Ek-fiil -dur/-dür (<durur):

ètmekdür (ایتمکدر) (31a/13), gerekdür (کرکدر) (25b/1), oyundur (اویوندور) (15b/7), taşdur (طاشدر) (50b/6), vardur (واردور) (24a/7)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle Metnimizde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

1. Tekil Şahıs İyelik Eki -(u)m/-(ü)m:

devletüm (دولتم) (6a/14), padişahum (پادشاهم) (6a/1)

1. Çoğul Şahıs İyelik Eki -(u)muz/-(ü)müz:

babamuz (بابامز) (6a/8), efendimiz (افندمز) (14a/3)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki -dum/-düm:

atdum(آتدم) (6b/7), buldum (بولدم) (6a/2), êtdüm (ایتدم) (6b/7)

-p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsü Eski Türkçe Döneminde düzlük yuvarlaklık uyumuna girerken Osmanlı Türkçesinde yalnızca yuvarlak ünlüdür ve eke dâhildir. Bu durum bazı sözcüklerin uyum dışına çıkmasına sebep olmuştur:

alub (15a/10), atub (آتوب) (14b/9), bilüb (بیلوب) (32a/3), çıkub (چیقوب) (14a/4), delüb (دلوب) (25b/13), gelüb (کلوب) (27b/4), kılub (قیلوب) (13a/11), varub (وآروب) (15b/15)

3. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

boyly (بویلو) (12b/11), defterlü (دفترلو) (31a/16), devletlü (دولتلو) (68b/17), kerâmetlü (کرآمتلو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوکتلو) (64b/10)

Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

içün (ایچون) (10a/8) (<uçun) (DLT), köpri (کوپریه) (37b/13)

çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللی) (43b/12)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

'ağıllı (عقاللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), çağıllı (چاقللی) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), kanlı (قانلی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), şoyalı (صویه لی) (30a/17)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlüdür:

aticı (اتیجیلر) (25a/9), ayırıcı (ایریجی) (32b/17), yazıcı (یازیجی) (62a/17), korıcı (کورجی) (63b/8)

4. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

müşriksüz (مشرکسوز) (16b/12)

Bu ek metinde bir örnek hariç düz ünlülü olarak yazılmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru az da olsa uyuma girmeye başlamış olan bu ek, geçiş dönemi olduğundan dolayı düz ünlülü olarak yazıldığı görülmektedir:

abdestsiz (آبدستسز) (21a/10), demrensiz (دمرنسز) (12a/1), gezsiz (گزسز) (6b/6), kulaksız maħallesi (قولقسز) (48a/8), vaqitsiz (وقتسز) (34b/14)

İsimden İsim Yapım Eki -cuħ/cük:

azuħuk (آزوحوق) (33a/2), vadicük (وادیجك) (39b/4)

İlgi Eki -(n)uħ/-(n)üħ:

ayaħ yerinüħ (یرینك) (70a/12), kişinüħ (كشینك) (24a/9), nişānuħ (نشانك) (25b/14), oħlaruħ (اوقلرك) (8a/17), parmağınuħ (پرماغنك) (34a/2), yolınuħ (یولینك) (41b/16), taşlarınuħ (طاشلرین) (42b/1)

Sözcük Kök ve Gövdelerindeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçe Döneminden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlülü Olan Sözcükler:

toğrı (طوغرى) (5a/8), yürimek (یوریمك) (15b/8)

Eklerdeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçeden beri düz ünlülü olan aşağıdaki ekler düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sürekli düz ünlülüdür:

a. İsimden İsim Yapım Eki -cı/-ci:

biñyüzci (بیك یوزجی) (9b/8), kuburcı (قبورجی) (44b/13), loħumcı (لقومجی) (44a/5), oħcı (اوجی) (51a/10), têmürci (تیموجی) (46b/11), tobcı (طوبجی) (65a/10), uncı (اونجی) (45a/11)

Ayrıca isimden isim yapım eki -(i)ncı/-(i)nci/-(u)ncı/-(ü)nci ekinde de düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı örnekler bulunmaktadır:

üçüncü(اوچنجى) (20a/3), dördüncü (دردنجى) (26b/2)

b. 3. Tekil Şahıs İyelik Eki -ı/-i, -sı/-si:

birisi (برىسى) (24a/7), da'vası (دعواسى) (31a/15), gözi (گوزى) (28a/6), lodosu (لدوسى) (56b/4), o'kı (اوقى) (30a/6), cilesi (جله سى) (33a/7)

Metinde 3. tekil şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü olduğu bir sözcük tespit edilmiştir:

omuzuna (اومزونہ) (33b/15)

c. Aitlik Eki -ğı/-gi, -kı/-ki:

arasındaki (ارآسنده كى) (41b/16), kenārındaki (کنارنده كى) (38b/12), şaştındaki (شصتنده كى) (70a/13), tarafındaki (طرفنده كى) (67b/12), yerdeki (برده كى) (65a/15)

d. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mı/-miş:

demişler (دیمشلر) (25a/15), ètmişdür (ایتمشدر) (18b/17), olmuş (اولمش) (41b/7), yapmış (یاپمش) (5b/15)

e. Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki -mı/-miş:

şaplanmış (صاپلانمش) o'kuŋ (27b/4)

2. Osmanlı Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi Dönemlerinden Önce Kullanılmayan (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı) Sürekli Düz Ünlülü Ekler:

Zarf-Fiil Eki -ıcağ/-icek:

édicek (ایدیجک) (56b/13), gelicek (کلیجک) (12a/5), olıcağ (اولیجق) (60b/9)

3. Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metinde -Bazen- Düzlük Yuvarlaklık Uyumuna Girerek Ünlüsü Düzleşen Ekler:

Sıfat eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

boyly (بوילו) (12b/11), defterlü (دفترللو) (31a/16), devletlü (دولتللو) (68b/17), kerāmetlü (کراملتللو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوکتلو) (64b/10)

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

içün (ایچون) (10a/8) (<uçun) (DLT), köpri (کوپریه) (37b/13)

çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللی) (43b/12)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

‘akıllı (عقللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), çakıllı (چاقللی) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), kanlı (قانلی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), şoyalı (صویه لی) (30a/17)

Filden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlüdür:

aticı (اتیجیلر) (25a/9), ayırıcı (ایریجی) (32b/17), yazıcı (یازیجی) (62a/17), korıcı (کورجی) (63b/8)

2.1.1.3. Ünlü Değişimi

2.1.1.4. Yuvarlaklaşma

Yuvarlaklaşma eğiliminin oldukça net olarak görüldüğü Osmanlı Türkçesinde, bu yuvarlaklaşmaların çeşitli sebepleri bulunmaktadır:

1. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle: Sözcük kök ve gövdelerindeki b, p, m, v dudak ünsüzlerinin yanlarında bulunan dar ı/i ünlülerinin metnimizde yuvarlak şekilleri görülmektedir:

témürden (تیموردن) (6b/1; 6b/8) (<temir) (KTG)

témürçi kılı ca‘fer (تیمورجی) (46b/11; 47a/1) (<temir) (KTG)

2. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Nedeniyle: Eski Türkçedeki sözcük sonu -ğ/-g ünsüzleri düşerken kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır:

kapısı (قپوسی) (5b/7) (<kapıg) (KTG)

Sözcük sonu ünsüzleri düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmayan sözcükler de bulunmaktadır: katı (ق تی) (17a/15), (<katıg) (DLT)

3. Benzeşme Nedeniyle :

Eski Türkçe Döneminde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olup Eski Anadolu

Türkçesinde ve metnimizde uyuma giren ve uyuma girme eğiliminde olan sözcükler de vardır:

a) İlk hecesindeki yuvarlak ünlünün etkisiyle bazı sözcüklerin ikinci hecesindeki düz dar ünlü birkaç yerde, yuvarlaklaşıp uyuma girme eğilimi göstermektedir:

yürimek (يوريمك) (15b/8) ~ yürütmek (يورتمك) (34b/7)

b) İlk hecesi düz, ikinci hecesi yuvarlak ünlü Eski Türkçe “bedü-” (bedük> bedü-mek “büyüme” >beyük>böyük>büyük) sözcüğü de ikinci hecesindeki yuvarlak ünlünün ilk hecedeki düz ünlüyü yuvarlaklaştırmasıyla uyuma girmiştir:

büyük (بيوك) (34b/16; 51a/1; 57b/8) (<bedük) (DLT)

Eklerde Görülen Yuvarlaklıklar

Dudak ünsüzlerinin etkisiyle ünlüleri yuvarlaklaşan ekler:

1. Tekil ve Çoğul Şahıs İyelik Eki -(u)m/-(ü)m, -(u)muz/-(ü)müz:

altunlarımızı (التونلريمزى) (24a/17), efendimiz (افندمز) (14a/3), padişahum (پادشاهم) (6a/1), padişahumuz (پادشاهمز) (64b/10), sözümdür (سوزم در) (7b/8), taraflarımıza (طرفلريمزه) (7a/15),

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki -dum/-düm

atdum(آتدم) (6b/7), buldum (بولدم) (6a/2), étdüm (ايتدم) (6b/7)

-p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsü Eski Türkçe Döneminde düzlük yuvarlaklık uyumuna girerken Osmanlı Türkçesinde yalnızca yuvarlak ünlüdür ve eke dâhildir. Bu durum bazı sözcüklerin uyum dışına çıkmasına sebep olmuştur:

alub (15a/10), atub (آتوب) (14b/9), bilüb (بيلوب) (32a/3), çıkub (چيقوب) (14a/4), delüb (دلوب) (25b/13), gelüb (كلوب) (27b/4), kılub (قيلوب) (13a/11), varub (واروب) (15b/15)

2. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

boyly (بوئلو) (12b/11), defterlü (دفترلو) (31a/16), devletlü (دولتلو) (68b/17), kerāmetlü (كرامتلو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوكتلو) (64b/10)

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

içün (ايچون) (10a/8) (<uçun) (DLT), köpri (كوپريه) (37b/13)

çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللی) (43b/12)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

'ağıllı (عقللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), çakıllı (چاقللی) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), kanlı (قانلی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), şoyalı (صويه لی) (30a/17)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlülüdür:

aticı (اتيچيلر) (25a/9), ayırıcı (ايريجی) (32b/17), yazıcı (يازيجی) (62a/17), korıcı (قوريجی) (63b/8)

3. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

müşriksüz (مشرکسوز) (16b/12)

Bu ek metinde bir örnek hariç düz ünlülü olarak yazılmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru az da olsa uyuma girmeye başlamış olan bu ek, geçiş dönem olduğundan dolayı düz ünlülü olarak yazıldığı görülmektedir:

abdestsiz (آبدستسز) (21a/10), demrensiz (دمرنسز) (12a/1), gezsiz (گزسز) (6b/6), kulaksız maħallesi (قولقسز) (48a/8), vaqitsiz (وقتسز) (34b/14)

İsimden İsim Yapım Eki -cuğ/cük:

azuçuk (آزوچوق) (33a/2), vadicük (وادیچك) (39b/4)

İlgi Eki -(n)uñ/-(n)üñ:

ayak yerinüñ (يرينك) (70a/12), kişinüñ (كشينك) (24a/9), nişānuñ (نشانك) (25b/14), oklarunñ (اوكلارنك) (8a/17), parmağınunñ (پرماغنك) (34a/2), yolınunñ (يولينك) (41b/16), taşlarınunñ (طاشلرين) (42b/1)

Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:

Metinde çatı eklerinin bağlayıcı ünlüleri genellikle düzdür.

atılır (اتيلور) (16a/10), buyurulmuş (بيورلمش) (18a/6), delinsün (دلنسون) (7b/2), ölçilür (اولچيلور) (33b/10), terkib olunmuş (تركيب اولنمش) (17a/14), tokınur (طوقنور) (27b/17) verilir (ويريلور) (22a/17), yapılır (ياپيلور) (17a/15) görüldüğü (كورلديكى) (34a/14)

2.1.1.5. Düzleşme:

Sözcük Kök ve Gövdelerinde:

a) Eski Türkçe “üçün” sözcüğünde ilk hecedeki ü ünlüsü, ç'nin etkisiyle daralmış ve düzleşmiştir: içün (ايچون) (10a/8)

Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) **İsim Yapım Eki -lık/-lik:** Metnimizde bu ek düz ünlülü olarak görülmektedir:

aralık (ارالق) (19a/5), ağırlıkda (آغرلقده) (26a/17), hātır-şikenlikde (خاطرشكنالكده) (35b/16), kepāze-keşlik (كپازه كشلك) (32a/10), kozbecilik (قوزبجيكلكدن) (62a/16), paşalık (پاشالق) (66b/17), peklikde (پكلكده) (26a/16), silāhdārlikları (سلحدارلقلرى) (62b/14), t̄rendāzlık (تيرندازلک) (20a/3), yumuşaklıkda (يמשقلقده) (26a/16), yüzgeçlik (يوزكچلك) (20a/3)

b) **Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:**

Metinde çatı eklerinin bağlayıcı ünlüleri genellikle düzdür.

atılır (اتيلور) (16a/10), buyurulmuş (بيورلمش) (18a/6), delinsün (دلنسون) (7b/2), ölçilür (اولچيلور) (33b/10), terkib olunmuş (تركيب اولنمش) (17a/14), tokınur (طوقنور) (27b/17) verilir (ويريلور) (22a/17), yapılır (ياپيلور) (17a/15) görüldüğü (كورلديكى) (34a/14)

Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metnimizde -Bazen- Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) Sıfat Eki -lu/-lü (<lığ/-lig):

boyly (بوئلو) (12b/11), defterlü (دفتئرلو) (31a/16), devletlü (دولتلو) (68b/17), kerāmetlü (كرامتلو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوكتلو) (64b/10)

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

içün (ايچون) (10a/8) (<uçun) (DLT), köpri (كوپريه) (37b/13)

çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللى) (43b/12)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

'ağıllı (عقللى) (63b/11), burmalı (بورمه لى) (65b/8), çakıllı (چاقللى) (41b/10), delikli (دلکلى) (40a/7), kanlı (قانلى) (39b/5), tımarlı (تمارلى) (33a/15), şoyalı (صويه لى) (30a/17)

b) Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlülüdür:

atıcı (اتيچيلر) (25a/9), ayırıcı (ايريجى) (32b/17), yazıcı (يازيجى) (62a/17), korıcı (قوريجى) (63b/8)

c) Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

düşürüb (دوشوروب) (58b/16),

2.1.1.6. Daralma:

Eski Türkçedeki ilk hecesi geniş-düz ünlülü “yana” sözcüğünün ünlülerinin daraldığı görülmektedir:

yine (ينه) (24b/8) (<yana) (ETG)

2.1.1.7. Genişleme:

Eski Türkçede “ıgaç” şeklinde görülen sözcüğün ilk ünlüsü genişleyerek sözcük “ağaç” şekline dönüşmüştür:

ağac (اغاج) (17a/9) (<ıgaç) (BKG,TK)

2.1.1.8. Ünlü Düşmesi:

alnında (ألننده) (6a/6) (<al-i-nında), deve boynı (دوه بوینی) (69b/16) (<boy-uni) gögse (كوکسه) (34a/7), (<gög-ü-se), neslinden (نسلندن) (7a/7) (<nes-i-linden), oğlu (اوغلی) (5a/14) (<oğ-u-lı)

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Sözcük Başı Ünsüzleri

2.1.2.1.1. b- ünsüzü

b- > v-

vardur (وآردر) (15a/15) (<bar), varub (وآروب) (15b/15) (<bar-), vèrilür (ویریلور) (17b/4) (<ber-)

b- > Ø

Eski Türkçe bol- “olmak” eyleminin sözcük başı b- sesi düşmüştür:

ma'lüm olmağ (اولمق) (25b/4) (<bol-)

2.1.2.1.2. k- ünsüzü

k- > g-:

Eski Türkçe sözcük başı k ünsüzünün, yazıdan anlaşılacakla birlikte, bugünkü biçimlerine bakarak genellikle tonlulaştığı kabul edilmektedir:

gele (کله) (15b/15) (<kel-) (BKD)

gezi (کزی) (33b/10) (<kez) (DLT)

girmek (کیرمک) (24a9) (<kir-) (KTD)

geçersen (کچرسن) (24a/12) (<keç-) (KB)

gögse (كوکسه) (34a/7) (<kögüz, kögsi) (DLT)

gördi (کوردی) (5b/11) (<kör-) (DLT)

gözi (كوزى) (28a/6) (<köz) (DLT)

gümüş (كومشدين) (6b/2) (<kümüş) (KB)

güc (كوج) (32b/1) (küç) (KTD)

gün (كون) (28b/7) (<kün) (KB)

k- =k-:

Metinden alınan aşağıdaki sözcüklerde bugünkü biçimlerine bakarak sözcük başı k ünsüzünün korunduğu kabul edilebilir:

kendü (كندو) (13a/4), kesdürmek (كسدرمك) (34a/7), kişi (كشى) (24a/16)

2.1.2.1.3. t- ünsüzü

t- > d-, t- = t-, t- ~ d, t- > d-

t- > d-: Bu değişim, genellikle ince ünlülü sözcüklerde meydana gelmiştir:

delinsün (دلنسون) (7b/2) (<tel-) (DLT)

derilüb (دريلوب) (26b/14) (<teril-) (DLT)

delikli (دلکلى) (40a/7) (<telik) (DLT)

démekdür (ديمكدر) (15b/11) (<te-) (DLT)

depretmek (ديپرتمدن) (34a/5) (<tepre-) (DLT)

deri (دريسندن) (6b/5) (<teri) (DLT)

deve (دوه) (23b/17) (<teve) (DLT)

dikmek (ديكمك) (60b/11) (<tik-) (DLT)

ditremek (دترر) (10a/10) (<titreş-) (DLT)

dört (درت) (35b/8) (<tört) (KTD)

düşe (دوشه) (25b/8) (<tüş-) (KTK)

Fakat demir sözcüğünde kelime başı ünsüzünün korunduğu görülmektedir:

témürden (تيمور دن) (6b/1; 6b/8) (<temir) (KTG)

témürçi kılı ca' fer (تيمور جي) (46b/11; 47a/1) (<temir) (KTG)

Art ünlülü sözcüklerde ise bu bakımdan karışıklık vardır.

t- = t-: Aşağıdaki örneklerde “t” korunmuştur:

tağ (طاغ) (6b/4) (DLT)

toğsan (طقسان) (35b/12) (<tokuz ön= tokson) (DLT)

toğuz (طقوز) (27a/8) (KTK)

tura (طوره) (25b/10) (DLT)

tutulması (طوتلمسى) (33b/17) (<tut-) (DLT)

t-> d- : Art ünlülü bazı sözcüklerde de t->d- değişimi olmuştur:

dahı (دخى) (8a/6) (<tağı) (ETG)

t- ~ d-: Aşağıdaki örneklerde t- ~ d- nöbetleşmesi görülmektedir:

tekye depesinde (تکيه دپه سنده) (48b/6) – tebeli hâcer (تبه لى حجر) (70a/14)

durub (دوروب) (33b/14) – tırub (طوروب) (26b/13)

doğrıca (دوغرىجه) (39a/17) – toğrı (طوغرى) (68b/2)

2.1.2.2. Sözcük İçi ve Sözcük Sonu Ünsüzleri

2.1.2.2.1. -b ünsüzü

-b >∅:

Metinde Eski Türkçedeki “sub” sözcüğünün yalın biçiminde -b sesinin –v sesi üzerinden düştüğü bir örnek bulunmaktadır:

şuya (صويه) (33b/3) (<sub) (ETG)

2.1.2.2.2. -d- ünsüzü

-d- > -y-:

ayak (ايّاق) (40a/7) (<adak) (ETG)

ayırıcı (ايريجى) (32b/17) (<adruk) (ETG)

büyük (بيوك) (34b/16; 51a/1; 57b/8) (<bedük) (DLT)

giydürilmek (كيدرلمك) (29a/10) (<kédür-) (DLT)

-d- > -t-

işidübde (ايشدوبده) (5b/3) (<ëşid-) (KTD)

2.1.2.2.3. -ğ-, -g-, -ğ-, -g ünsüzleri

ğ, g > Ø

Eski Anadolu Türkçesi Döneminde düşen çok heceli sözcüklerin ve eklerin sonundaki -ğ/g'lerin metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

a) Çok Heceli Sözcüklerin Sonunda:

elli (اللى) (6a/1) (<elig) (KTD)

katı (ق تى) (17a/15), (<katıg) (DLT)

kapısı (قپوسى) (5b/7) (<kapıg) (KTG)

ulu (اولو) (19a/9) (<ulug) (ETG)

b) Eklerin Sonunda:

Sıfat Eki -lıg/-lig:

boyly (بويلو) (12b/11), defterlü (دفترلو) (31a/16), devletlü (دولتلو) (68b/17), kerāmetlü (كرامتلو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوكتلو) (64b/10)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

‘aķılılı (عقللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), aķılılı (چاقللی) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), ķanlı (قنلی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), Şoyalı (صویه لی) (30a/17)

Belirtme Hâli Eki: Metnimizde Eski Türkçenin -(ı)ĝ/-(i)g belirtme hâl eki ünsüzü düşmüş, ekin koruyucu ünlüsü ek durumuna geçmiştir:

hâli (خاللی) (32a/8), ķargaları (قارغه لری) (4b/6), menzili (منزلی) (60b/10), niŐānı (نشانلی) (27a/5), oķı (اوقلی) (6b/13), öñdülü (اوكدلی) (27a/6)

c) Ek veya Hece Başımda:

AŐaĝıdaki eklerin başındaki ĝ-/g- ünsüzü düşmüştür.

Yönelme Hâl Eki -a/-e < -ĝa/-ge:

aticılara (اتیجیلره) (25a/11), çukura (چقوره) (67b/13), gögse (كوكسه) (34a/7), ķola (قوله) (34a/7), oķa (اوقه) (29a/4), oynamaĝa (اوینامغه) (15a/13), urmaĝa (اورمغه) (26a/8), yere (یره) (27a/14)

İsimden Geçişli Fiil Türetme Eki -ar/-er < -ĝar/-ger:

göz ķarardub (قرآردوب) (45b/11), yüz aĝardub (آغرتدوب) (64a/7)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü < -ĝaru/-gerü:

ilerü (ایلرو) (26b/16) (<ilgerü) (KTG), yuķaru (یوقارو) (33b/11) (<yokĝaru) (TK)

Sıfat-Fiil Eki -an/-an < -ĝan/-gen:

at-an (اتآن) (15a/10), boz-an (بوزان) (31a/14), dik-en (دیکن) (35b/16), düş-en (دوشن) (27a/14), éd-en (ایدن) (14b/13), sür-en (سورن) (31a/14), ol-an (اولان) (31b/2)

Zarf-fiil Eki -mca/-ince < -ĝına/-gine:

étmeyince (ایتمینجه) (28a/5), olıncaya (اولنجیه) (28a/8)

2.1.2.2.4. -ķ-, -k-, -ķ-, -k ünsüzleri

-ķ->-h-:

daĝı (دخی) (11a/12) (<taķı) (ETG), yoĝsullıĝı (یوخسللغلی) (16b/1)

a) Aslı uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli sözcüklerin sonundaki tonsuz \dot{k} ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ekten önce tonlularak \dot{g} ünsüzüne dönüşür:

yoğışa (يوغيسه) (21a/3)

b) İki ve daha çok heceli sözcüklerin sonundaki - \dot{k} ve -k ünsüzleri, sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığı anda tonlularak - \dot{g} ve -g'ye dönüşürler:

ayağını (اياغنى) (26b/16), bölüğe (بلوکه) (26b/5), budağından (بداغندن) (17a/9), çırağı (چراغى) (60a/13), parmağını (پرماغنى) (34a/1), uzağa (اوزاغه) (26a/15)

2.1.2.2.5. -l- ünsüzü

-l-> \emptyset

getürüb (کتوروب) (4b/13) (<keltür-) (EUTS)

Eski Türkçenin “ol” zamir ve sıfatı, metnimizde de çoğunlukla “ol” biçimindedir:

o ğazalum (اوغزالم) (2b/4)

ol (اول) (12a/13)

oldur (اولدر) (25a/15)

2.1.2.2.6. -t ünsüzü

-t > -d

a) Tek heceli sözcüklerin sonundaki tonsuz t ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ek aldığı anda tonlularak d ünsüzüne dönüşmektedir:

ardınca (آردنجه) (25a/7) on dörde (اون درده) (33a/12)

b) İki ve daha çok heceli sözcüklerin sonundaki -t ünsüzü, sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığı anda tonlularak -d'ye dönüşür:

işidübbe (ایشدوبده) (5b/3), puta sepedi (سپیدی) (48a/7),

2.1.2.3. Tonlulaşma:

2.1.2.3.1. Aslı Uzun Ünlüler Nedeniyle Tonlulaşma:

Aslı uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli sözcüklerin sonundaki tonsuz p, t, k, k, ve ç ünsüzleri, ünlü ile başlayan bir ekten önce tonlularak b, d, ğ, g ve c ünsüzlerine dönüşürler:

ardınca (أردنجه) (25a/7), ayağını (اياغنى) (26b/16), bölüğe (بلوکه) (26b/5), budığından (بداغندن) (17a/9), çırağı (چراغى) (60a/13), gidüb (كيدوب) (12b/1), on dörde (اون درده) (33a/12), yogısa (يوغيسه) (21a/3)

2.1.2.3.2. Ünlüler Arası Durumda Tonlulaşma:

t > d: İki ve daha çok heceli sözcüklerin sonundaki -t ünsüzü, sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığı anda tonlularak -d'ye dönüşür:

göz kararub (قراردوب) (45b/11), işidübde (ايشدوبده) (5b/3),

2.1.2.4. Ünsüz Türemesi:

2.1.2.4.1. v- Türemesi:

vur (<ur-) “ur-”

2.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi:

elli (اللى) (6a/1) (<elig) (KTD), yaşşı kıaya (يصى) (63b/14) (<yaşı) (DLT)

2.1.2.6. Ünsüz Uyumu:

Tonsuz ünsüzle biten kök ve gövdelere gelen eklerin başındaki tonlu ünsüzler bu dönemde ve metnimizde bazı eklerin kalıplaşmış şekilleri sebebiyle uyuma girmemektedirler:

atmağdan (أتمقندن) (26a/11), étmekde (ايتمكده) (15a/14), etraftan (اطرافدن) (29a/12), hareketden (حركتندن) (67a/1), hayātda (حياتده) (21a/3), oğdan (اوقدن) (33a/6), olmağdan (اولمقندن) (9b/8), oynamakdan (اوينامقندن) (14a/15), yokdur (يوقدر) (15a/13)

2.1.2.7. Hece Yitimi:

Bu ses olayına metnimizdeki tek örnek, ek-fiil olarak kullanılan durur'un -dur/-dür şeklinde ekleşmiş biçimidir:

atmağdur (آتمقدر) (18a/11), étmekdür (ایتمکدر) (30a/4), gerekdür (کرکدر) (14a/14), oyundur (اویوندنر) (15b/7)

2.2. Biçim Bilgisi

2.2.1. Sözcük Yapımı

2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler:

2.2.1.1.1. -cı/-ci, -çı/-çi: İsimlerden, meslek ve uğraşı isimleri türetir.

aticı (اتیجی) (23a/7), demrencilerün (دمرنجیلرک) (der-kenar 33a/3), hevâcılar (هواجیلر) (58b/13), koricı (قوریجی) (63b/8), kozbekcilikden (قوزبکجیلکدن) (62a/16), loğumcı (لقومجی) (44a/5), oğcılarun (اوغجیلرک) (der-kenar 33a/2), têmürçi (تیموچی) (46b/11), yaycılarun (بیاجیلرک) (der-kenar 33a/1), zihgircilerun (زهگیرجیلرک) (der-kenar 33a/5)

2.2.1.1.2. -cuğ/-cük: İsimlerden, küçültme ve sevgi ifade eden isimler türetir.

azuçuk (آزوچوق) (33a/2), vadicük (وادیکک) (39b/4)

2.2.1.1.3. -(ı)rağ /-(i)rek: İsimlerden, karşılaştırma bildiren isimler türetir.

yegregi (یگرگی) (18a/3), incerek (اینجه رک) (67a/11)

2.2.1.1.4. -lık/-lik: İsimlerden soyut isimler türeten işlek bir ektir. Metnimizde bu ek düz ünlülü olarak görülmektedir:

aralık (ارالق) (19a/5), fakirliği (فقرلیغی) (16b/6), hâtır-şikenlikde (خاطرشکنلکده) (35b/16), kepâze-keşlik (کپاذه کشلک) (32a/10), noxsānlığı (نقصانلیغی) (21a/3), peklikde (پکلکده) (26a/16), tîrendāzlık (تیواندازللق) (14b/13), toğrılığı (طوغریلیغی) (66a/13), yoğsullığı (یوğsulلیغی) (16b/1), yumuşaklıkda (یمشقلکده) (26a/16), yüzgeçlik (یوزکچلک) (20a/3)

2.2.1.1.5. -lu/-lü (< -lğ/-lig): İsimlerden isim türeten en işlek ektir. Metnimizde hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü olarak görülmektedir:

boyly (بویلو) (12b/11), borclu (بورچلو) (16a/7), defterlü (دفترلو) (31a/16), devletlü (دولتلو) (68b/17), kerāmetlü (کرامتلو) (64b/10), na‘llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوکتلو) (64b/10), dirhemli (درهملی) (33b/8), şevāblı (ثوابلی) (17b/7), sevgilüdür (سوکلودر) (15a/12), mışırılı (مصرلی) (57b/11), vaqitli (وقتلی) (34b/13)

2.2.1.1.6. -(ı)ncı/-(i)nci, -(u)ncı/-(ü)nci: İsimlerden sıra sayı sıfatları türetir.

birinci (برنجی) (33a/9), ikinci (ایکنجی) (25a/2), üçüncü (اوچنجی) (20a/3), dördüncü (دردنجی) (26b/2)

2.2.1.1.7. - suz/-süz: Yokluk bildiren isimler türeten ektir. Bu ek metinde bir örnek hariç düz ünlülü olarak yazılmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru az da olsa uyuma girmeye başlamış olan bu ek, geçiş dönemi olduğundan dolayı düz ünlülü olarak yazıldığı görülmektedir:

müşriksüz (مشرکسوز) (16b/12)

abdestsiz (آبدستسز) (21a/10), demrensiz (دمرنسز) (12a/1), gezsiz (گزسز) (6b/6), kulaksız maħallesi (قولقسز) (48a/8), vaqitsiz (وقتسز) (34b/14)

2.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

2.2.1.2.1. -ma/-me: Aslında isim-fiil eki olan bu ek, kalıcı isimler de yapar:

oq yarışmasına (یارشمه سنه) (24a/4)

2.2.1.2.2. -u/-ü (< -ığ/-ig): Fiillerden isim türetir:

yazu (يازو) (5b/11)

2.2.1.2.3. -(y)ucı/-(y)üci, -(y)ııcı/-ıcı (-ığçı/-igçi): Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ıcı, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlülüdür:

aticı (اتیجیلر) (25a/9), ayırıcı (ایریجی) (32b/17), yazıcı (یازیجی) (62a/17), qorıcı (قوریجی) (63b/8)

2.2.1.2.4. -uq/-ük: Fiillerden isim türetir.

artuq (ارتق) (27a/9), bölük (بلوک) (24b/17), eksükci (اکسکجی) (32b/17)

2.2.1.3. İsimden Fiil Yapan Ekler

2.2.1.3.1. -a/-e: İsimlerden hem geçişli hem geçişsiz fiiller türetir.

benzer (بکزر) (14b/5), oynamak (اوینمق) (15b/9)

2.2.1.3.2. -(a)l/-(e)l: İsimlerden, geçişsiz fiiller türeten yapım ekidir.

çoğalır(چوغالور) (23a/1)

2.2.1.3.3. -(a)r/-(e)r: İsimlerden geçişli fiiller türetir:

göz kararır(قراردوب) (45b/11), , yüz ağardır (أغرتدوب) (64a/7)

2.2.1.3.4. -la/-le: İsimlerden, hem geçişli hem geçişsiz fiiller türeten işlek bir ektir:

bağlanmış (بغلنمش) (33a/13), başlayışda (باشلايشده) (27b/5), ok işleyen (ایشلین) (15a/9), şaplanmış (صاپلانمش) (27b/3)

2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler:

2.2.1.4.1. Edilgen çatı eki:

-(i)l/-(i)l: Ünsüz ile biten fiillere gelen edilgen çatı ekidir. Ekin bağlayıcı ünlüsü genellikle düzdür.

atılır (اتیلور) (16a/10), buyurulmuş (بیورلمش) (18a/6), görüldüğü (کورلیدیگی) (34a/14), ölçülür (اولچیلور) (33b/10), verilir (ویریلور) (22a/17), yapılır (یاپیلور) (17a/15)

-n: Ünlü ile biten fiillere gelen çatı ekidir.

konmasun (قونمسون) (38a/5), yènmez (ینمز) (21a/7)

2.2.1.4.2. Dönüşlü Çatı Eki:

-(i)n/-(i)n: Metinde bu ekin koruyucu ünlüsü genellikle düzdür.

tokınur (طوقنور) (27b/17) olunur (اولنور) (28a/9)

2.2.1.4.3. İşteş Çatı Eki:

-(i)ş/-(i)ş:

atışub (اتیشوب) (24b/1)

2.2.1.4.4. Ettirgen Çatı Eki:

Hem geçişli hem de geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten ettirgen çatı ekleri:

-dur/-dür:

dikdürdi (ديكدردى) (10a/12), kondurmağdur (قوندرمقدر) (33b/8)

Bu ek birkaç örnekte düz ünlülü olarak görülmektedir:

êtdirür (ايتديرر) (22a/16), yapışdırurlar (ياپيشديررلر) (17a/12)

-ur/-ür:

düşürüb (دوشوروب) (58b/16)

-ar/-er:

çıkarub (چيقاروب) (22a/8),

-(ı)t/-(i)t:

göz qarardub (قرآردوب) (45b/11) , yüz ağardub (آغرتدوب) (64a/7) - yüz ağartdığı (يوز آغرتديغى) (45b/12)

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. İsim Çekimi

2.2.2.1.1. Çokluk Eki:

-lar/-ler:

bağçeler (بغچه لر) (29a/12), nişānlar (نشانلر) (18b/9), oğlar (اوغلر) (8a/10), pehlevānlar (پهلوانلر) (9b/9)

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri:

Osmanlı Türkçesinde ve metnimizde Eski Anadolu Türkçesinde de olduğu gibi iyelik eklerinin 1. tekil ve çoğul şahıslarında koruyucu ünlü her zaman yuvarlak, 3. tekil ve çoğul şahıslarda ise düz ve yuvarlak olarak kullanılmıştır:

1. Tekil Şahıs: -(u)m/-(ü)m:

anam (آنم) (18a/16), babam (بابام) (18a/16), devletüm (دولتم) (6a/14), padişahum (پادشاهم) (6a/1)

3. Tekil Şahıs: -ı(n), -i(n) / -u(n)/-ü(n), -sı(n)/-si(n):

birisi (بريسى) (24a/7), cilesi (جله سى) (33a/7), da'vası (دعواسى) (31a/15), gözi (كوزى) (28a/6), lodosı (لدوسى) (56b/4), oķı (اوقى) (30a/6)

Metnimizde 3. tekil şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü olduğu sözcük tespit edilmiştir:

omuzuna (اومزوننه) (3b/15)

1. Çoğul Şahıs: -(u)muz/-(ü)müz:

babamız (بابامز) (6a/8), efendimiz (افندمز) (14a/3), taraflarımıza (طرفلريمزه) (7a/15), altunlarımızı (التونلريمزى) (24a/17), padişahımız (پادشاهمز) (64b/10)

2.Çoğul Şahıs : -(u)ñuz/-(ü)ñüz :

atmañuz (آتمکز) (15a/12), babañuz (باباکز) (23a/7), oyununuzdan (اوينوکزدن) (18a/7)

3. Çoğul Şahıs: -ları/-leri:

evleri (اولرى) (62b/5), oķları (اوقلرى) (26a/17), taşları (طاشلرى) (65b/15), yayları (يايلرى) (26a/17)

2.2.2.1.3. İsim Hâl Ekleri:

2.2.2.1.3.1. Tamlayan Hâli (genitif): -(n)uñ/-(n)üñ:

atmanuñ (آتمه نك) (4a/3), çeñenüñ (چكه نك) (33b/16), kişinüñ (كشىنك) (24a/9), taşınuñ (30b/10), yarışmanuñ (يارشمه نك) (4a/6), yoldaşınuñ (يولداشنىك) (24b/6), yolınuñ (يولنىك) (41b/16)

2.2.2.1.3.2. Yönelme Hâli (datif): -a/-e: Ünlü ile biten sözcüklerde araya -y- bağlayıcı ünsüzü girer:

aticılara (اتيچيلره) (25a/11), çukura (چقوره) (67b/13), gögse (كوكسه) (34a/7), hevācıya (هواجى يه) (30a/11), kola (قوله) (34a/7), koşıya (قوشى يه) (30b/10), oķa (اوقه) (29a/4), şuya (صوبه) (33b/11)

2.2.2.1.3.3. Bulunma Hâli (lokatif): -da/-de:

ayda (ایده) (32b/6), derede (دره ده) (70a/2), hayâtda (حیاتده) (21a/3), kitâbda (کتابده) (4b/2), şuda (صوده) (20a/11), yamacda (یماجده) (68a/17), yerde (44b/7), yolda (یولده) (27a/17)

2.2.2.1.3.4.Çıkma Hâli (ablatif): -dan/-den: Çıkma hali metinde iki şekilde kullanılmıştır:

a) –da/-de

günlerde (گونلرده) bir gün (5b/4)

b) –dan/-den

bakırdan (باقردن) (6b/1), oğdan (اوقدن) (33a/6), seneden (سنه دن) (34b/4), têmürden (تیموردن) (6b/1), tırnağdan (طرنقندن) (34a/2), yaydan (یایدن) (33a/15)

2.2.2.1.3.5. Belirtme Durumu (akuzatif): Metnimizde, belirtme durumu ekinin iki şekli bulunmaktadır:

a) -(y)ı/-(y)i: Sözcüğün yalın haline ünsüz ile bitiyorsa -ı/-i, ünlü ile bitiyorsa araya –y koruyucu ünsüzü alarak gelir. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra ise zamir n’si ile birlikte kullanılır:

arkasını (ارقه سنی) (17a/11), çillesini (چله سنی) (34a/7), irâdesini (ارآده سنی) (9a/2), yayını (یاینی) (32b/8)

b) 3. Kişi İyelik Ekinden Sonra Gelen -n:

recâsın (رجاسین) (14b/10) etmegin (ایتمکین) (58b/7), namâzın (نمازین) (13a/10), menzilin (منزلن) (45b/3), olmağın (اولمغین) (60a/5), şefâ’atlerin (شفاعتترین) (13a/12)

3. Kişi iyelik ekinden sonra gelen belirtme hali eki olan -ı/-i sesini metinde n sesi karşılamaktadır.

2.2.2.1.3.6. Eşitlik Hâli (ekvatif): -ca/-ce:

doğrıca (دوغریجه) (39a/17), güzelce (کوزلجه) (32a/1), kavlince (قولنجه) (18b/14), medlülünce (مدلولنجه) (31b/14) uzunca (اوزنجه) (70a/2)

Bir kelimedede bu ek “ç” ünsüzü ile şeklinde yazılmıştır: düzçe (دوزچه) (33b/17)

2.2.2.1.3.7. Vasıta Hâli (enstrümental): Bu durum, bağlama edatı ile'nin ekleşmiş biçimi ile oluşmuştur:

ismiyile (اسمیه) (16b/10), okıla (اوقيله) (48b/4), olmağıla (اولمغله) (17a/16), salāmetile (سلامتله) (33b/2), sebebiyle (سببيله) (15a/7), yayıla (ياييله) (15a/15)

2.2.2.1.3.8. Yön Gösterme Eki (Direktif): -aru/-erü, -ra/-re: Yer zarfları türeten bu ekler metnimizde kullanılmıştır:

ilerü (ایلرو) (26b/16), yukaru (یوقارو) (33b/11)

2.2.3. Sıfatlar

2.2.3.1. Niteleme Sıfatları: Metnimizde görülen bazı niteleme sıfatları şunlardır:

bir ulu ni'meti (19aa/9), demrensiz (دمرنسز) bir ok (12a/1), delikli (دلکلی) taş (40a/7), hēlāl (هلال) mal (20a/4), kışa (قیصه) yaylardan (33a/16), na'llu (نعللو) hayvānāt (24a/1), pāk (پاک) abdest (20a/15), şoyalı (صویه لی) yeksüvār (30a/17), uzun boylu (اوزون بویلو) adamlar (33a/13), vahşî (وحشی) hayvān (6b/4)

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları: Bu sıfatlar işaret, sayı, belirsizlik ve soru sıfatlarıdır. Metnimizde görülen bazı belirtme sıfatları şunlardır:

2.2.3.2.1 İşaret Sıfatları: Metnimizde kullanılan işaret sıfatları “böyle, bu, ol, olbir, şu ve şol”dur ve bazı örnekleri şunlardır:

bu (بو) kısma (25b/16), böyle (بویله) germiyetli meşk (32a/11), ol (ول) kişiden (16b/6), şu (شو) okı (6b/13), şol (شول) kimesne (16b/5), olbir (اولبر) yanından (25b/13)

2.2.3.2.2 Sayı Sıfatları: İsimleri sayı yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

2.2.3.2.2.1 Asıl Sayı Sıfatları:

üc (وج) gün (28b/7), iki (ایکی) bölük (24b/16), kırk (قرق) yıl (16b/6), yetmiş (یتمش) dirhem (32b/10), yüz elli (یوز اللی) gez (70a/1),

2.2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları:

bêşinci (بشنجی) senesiñe (13a/2), dördünci (دردنجی) şart (26b/2)

2.2.3.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları: -(ş)ar/-(ş)er ekiyle kurulan bu sıfatın metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

birer (برر) oğ (8b/16), üçer (اوچر) menzil (35b/7), onar (اونر) oğ (7b/10), yedişer (يديشر) menzil (35b/11)

2.2.3.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları:

bir (بر) gün (6b/3) birkaç (برقاج) satır (5b/10), bir takım (برطاقم) pehlevān (27a/4), her bir (هر بر) bölük (26b/6), her (هر) gāzāda (11a/13)

2.2.3.2.2.5. Soru Sıfatları:

kaç (قاج) oğ (25b/2), kaçgı (قنغی) kısım (26a/6), kimün şūreti (کيمك) (5b/15), ne (نه) derecelerde (33b/6)

2.2.4. Zamirler

Metnimizde kullanılan bazı zamirler şunlardır:

2.2.4.1. Şahıs Zamirleri:

ben (بن) (24a/13) , sen (سن) (24a/14), biz-ler (بزله) , siz-e (سزه) (14a/13) , aña (15b/16) (o)

2.2.4.2. İşaret Zamirleri

andan (30a/2), bu (بو) (24a/15), buña (بوکا) (14b/5), bunları (بونلری) (24b/2)

2.2.4.3. Dönüştürme Zamiri: Bu zamir hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü olarak metinde geçmektedir:

kendi (کندی) (20b/4), kendü (کندو) (13a/4), kendüden (23b/17), kendüye (کندويه) (13b/10)

2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri:

biri (بری) (15a/10), ba'zısı (بعضيسی) (14a/8), cümleye (جمله يه) (57a/2), her biri (هربری) (2a/7), her kaçgısı (هر قنغیسی) (28a/1), herkes (هرکس) (13b/10), kimi (کیمی) (58b/12)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Yer-Yön Zarfları: Metnimizde görülen bazı yer-yön zarfları şunlardır:

arkasını (ارقه سنى) siñirleyüb (17a/11), aşağı (اشاغى) (33a/3), gerüye (كيريويه) şarkmamak (33b/16), öñinde (اوكنده) koşar (22b/14), üstinde (استنده) tura (25b/10), yukaru (يوقارو) (33b/11)

2.2.5.2. Zaman Zarfları: Metnimizde görülen bazı zaman zarfları şunlardır:

evvel : andan evvel atmayub (اول) (30a/3)

hemān : hemān nişānı urur (همان) (25b/6)

her zamān : her zamān hākī ve azmāyiş atmağa meydān bulmazlar (هرزمان) (32a/9)

rūz u şeb : rūz u şeb allah için atmışdı (روزوشب) (10a/8)

şimden şonra : şimden şonra size yerler feth olsa gerekdür (شمدنصكره) (14a/13)

2.2.5.3. Durum Zarfları: Metnimizde görülen bazı durum zarfları şunlardır:

böyle: işte baķ böyle olur (بويله) (37b/15)

güzelce: güzelce atub (كوزلجه) (32b/4)

2.2.5.4. Miktar Zarfları: Metnimizde görülen bazı miktar zarfları şunlardır:

az az : az az étmekdür (آز آز) (32a/14)

biraz : biraz müddet daħı (براز) (3a/2)

zerre kadar : zerre kadar āyine-i kalbī keder qonmasun (نر قدر) (38a/4)

çok : bunlaruñ çok te'siri vardur (چوق) (26b/1)

2.2.5.5. Soru Zarfları: Metnimizde görülen bazı soru zarfları şunlardır:

ne: ne yazılmış bilsem (نه) (5b/16), nişānlar arasında ne gezüb segirdürsin (نه) (18b/10)

kim : 'acabā şu qaşrı kim yapmış (كيم) (5b/14)

2.2.6. Edatlar

2.2.6.1. Çekim Edatları: Metnimizde görülen bazı çekim edatları şunlardır:

2.2.6.1.1. Yalın Hâl ile Kullanılan Edatlar

birle : sebkat birle vaz' eyledigi seng-i sûtün ğayret-nümünüñ (برله) (51a/3)

gibi : ğumbara gibi oğı yolıla kondurmağdur (كبي) (33b/8)

içün : tebşir içün tekrâr cibri'l-i emîn gelüb faĥr-i 'âlem (ايچون) (9a/14)

ile, -(y)ıla/-(y)ile: yonilub kiriş ile atilur bir kısmı daĥı buña (ايله) (17a/10)

ķadar : êtdirdükleri mesâfe ķadar maĥalde kâ'in menzile (قدر) (30b/6)

üzere : beyninde bulunmaĥ üzere on bir oğ atmağı iĥtiyâr (اوزره) (8a/3)

2.2.6.1.2. Yönelme Hâli ile Kullanılan Edatlar

göre : taĥşil êdüb ba'dehu meşķ ü idmânına göre (كوره) (32b/5)

2.2.6.1.3. Çıkma Hâli ile Kullanılan Edatlar

şonra : ol günden şonra (12a/13)

2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları:

daĥı : ve biri daĥı şuda yüzmegi ta'lîm êtmek (دخى) (15b/10)

2.2.7. Bağlaçlar

Metnimizde görülen bazı bağlaçlar şunlardır:

ammâ : ammâ öñdül bir cânibden ķonsa yâĥüd oğ (اما) (24b/13)

ancaķ : oynamağa cevâz yoķdur ancaķ üç madde de (انجق) (15a/13)

belki : olan lu'bdan degildür belki oynadığıñuz (بلكه) (21a/17)

daĥı : sa'd benüm içün daĥı bir oğ atsun buyurđı (دخى) (9a/8)

eger : altunı alur ve eger altun çıkaranlardan birisi (اكر) (24b/4)

ile : 'ali bâlî sengi ile yeksüvâr menzili beyninde (ايله) (41b/11)

ki : isfendiyâr şâĥdur alnında yazar ki üç def'a (كه) (6a/6)

ve : ikisinin yayları peklikde ve yumuşaklıkda (و) (26a/16)

zirā : cümlesine kavı-ı 'arabî dârler zirā ok atmağda (زيرآ) (17a/6)

2.2.8. Fiiller

2.2.8.1. Şahıs Ekleri:

Metnimizde örneği bulunan şahıs ekleri şunlardır:

2.2.8.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -am/-em, -ın/-in:

vëreyim (ويره يم) (27a/12)

2. Tekil Şahıs: -sın/-sin:

eylesün (ايليسون) (38a/2)

3. Tekil Şahıs: Ø:

müyesser eyleye (ايليه) (13a/13)

1. Çoğul Şahıs: -uz/-üz:

ataruz (آترز) (23a/12), èderüz (ايدرز) (23a/12), istemeyüz (ايستميز) (24b/1)

2.2.8.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -m:

buldum (بولدم) (6a/2), ètdüm (ايتدم) (6b/7)

2. Tekil Şahıs -ŋ:

olduŋ (اولدك) (18b/9)

3. Tekil Şahıs: Ø:

atsa (اتسه) (22b/12), unutsa (اونتسه) (19a/9)

1. Çoğul Şahıs: -k:

geçersek (كچرسك) (24a/17), görmedük (der-kenar 53b1/5)

2. Çoğul Şahıs -Uñ/UñUz:

oluñ (اولك) (16a/2) ögreğinüz (اوكرديز) (20a/7), ögrenün (اوكرنك) (18a/2), eğinüz (ايدكز) (20a/12)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

etmişler (ايتمشلر) (6a/5)

2.2.8.2. Fiil Çekimleri

Fiil çekimlerinde sadece metnimizde yer alan biçimler sıralanmıştır.

2.2.8.2.1. Basit Çekimler

2.2.8.2.1.1. Bildirme Kipleri

2.2.8.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

1. Tekil Şahıs: -dum/-düm:

tertiñ eyledüm (ايلدم) (3b/11), urdum (اوردم) (16a/5)

Olumsuzu: etmedüm (ايتدم) (35a/6)

2. Tekil Şahıs : -duñ/düñ

olduñ (اولدك) (18b/9)

3. Tekil Şahıs: -dı/-di:

atdı (آتدی) (6a/8), eyledi (ايلدی) (58b/14), oldı (اولدی) (2b/16)

1. Çoğul Şahıs -duğ/dük:

görmedük (der-kenar 53b1/5)

3. Çoğul Şahıs: -dılar/-diler:

teşādüf etdiler (ايتديلر) (23a/5)

2.2.8.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

3. Tekil Şahıs : mış-dur/miş-dür :

terk etmiş (ایتمش) (15a/17), olmuştur (اولمشدر) (13a/12)

Olumsuzu : tecvîz etmemişdür (ایتمامشدر) (26a/12)

3. Çoğul Şahıs: -mişlar-dur/-mişler-dür:

demişler (دیمشلر) (25a/15), buyurmuşlar (بیورمشلر) (26b/1), olmuşlardur (اولمشلردر) (12b/3)

2.2.8.2.1.1.3. Geniş Zaman

2. Tekil Şahıs: -arsın/-ersin, -ursın/-ürsin:

segirdürsin (سکردرسین) (18b/10)

3. Tekil Şahıs: -ar/-er,-ur/-ür:

rivāyet eder (ایدر) (12b/5), lāzım gelür (کلور) (16a/6), bulur (بولور) (7b/6),

Olumsuzu : lāzım gelmez (کلمز) (16a/11), olmaz (اولمز) (2b/5),

1. Çoğul Şahıs: -aruz/-erüz -uruz/-ürüz:

ataruz (آترز) (23a/12), ederüz (ایدرز) (23a/12), istemeyüz (ایستمیز) (24b/1)

3. Çoğul Şahıs: -arlar/-erler, -urlar/-ürler:

farz ederler (ایدرلر) (25a/13), hāzır olurlar (اولورلر) (18a/8), yapışdırurlar (یایشدیررلر) (17a/12)

Olumsuzu : bulmazlar (بولمزlar) (32a/10), hāzır olmazlar (اولمزlar) (18a/7)

2.2.8.2.1.2. Dilek Kipleri

2.2.8.2.1.2.1. İstek

1. Tekil Şahıs -a-m/-e-m, -a-y-ım/-e-y-im :

vëreyim (ویره یم) (27a/12)

3. Tekil Şahıs: -a/-e :

müyesser eyleye (ایلیه) (13a/13), ola (اوله) (3b/16), tura (طوره) (25b/10) ura (وره) (25b/16), yetişe (یتشه) (17b/13)

Olumsuzu: yetişmeye (یتشمیه) (17b/13)

3. Çoğul Şahıs: -a-lar/-e-ler:

i' māl edeler (ایده لر) (6b/14)

2.2.8.2.1.2.2. Şart

1. Tekil Şahıs -sam/sem :

eylesem (ایلسم) (2b/6), bilsem (بیلسم) (5b/16)

Olumsuzu : olmasam (اولمسم) (18b/13)

2. Tekil Şahıs -san(η)/-sen(η):

geçersen (کچرسن) (24a/12) urabilürsen (اوره بیلورسن) (27a/12), uramazsan (اورآمزن) (27a/13)

3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

ķonsa (قونسه) (24b/13), olsa (ولسه) (16a/17), unutsa (اونتسه) (19a/9)

Olumsuzu : çıkarmasa (چیقارمسه) (25a/1)

1. Çoğul Şahıs -sak/sek :

geçersek (کچرسک) (24a/17)

3. Çoğul Şahıs -salar/-seler:

olsalar (ولسه لر) (26b/14), öñdül kıoyalar (قویسه لر) (24a/8), şart etseler (ایتسه لر) (25a/10)

2.2.8.2.1.2.3. Emir

Emir kipinde, her şahıs için ayrı köklerden gelen ekler kullanılmaktadır.

2. Tekil Şahıs: -ğıl/-gil veya eksiz:

bağ (بق) (37b/15)

Olumsuzu : gezme (كزمه) (34a/12)

3. Tekil Şahıs: -sın/-sin, -sun/-sün :

alsun (آلسون) (27a/6), atsun (آتسون) (9a/8), bilinsün (بلنسون) (35b/16), delinsün (دلنسون) (7b/2)

Olumsuzu : görmesün (كورمسون) (38a/4)

2. Çoğul Şahıs –(U)ñ, -(I)ñuz:

atuñ (آتک) (14a/16), oluñ (اولک) (16a/2) öğrediñüz (اوگردکز) (20a/7), öğrenüñ (اوکرنک) (18a/2), êdiñüz (ایدکز) (20a/12)

2.2.8.2.1.2.4. Gereklilik

-mağ/-mek gerek:

olmağ gerekdür (اولمق کرکدر) (26a/17)

-sa/se gerek :

olsa gerekdür (اولسه کرکدر) (14a/14)

2.2.8.2.2. Birleşik Çekimler

Metnimizdeki birleşik çekimler şunlardır:

2.2.8.2.2.1. Geniş Zamanın Hikâyesi

3. Tekil Şahıs : тұrurdı (طورردی) (10a/10)

3. Tekil Şahıs Olumsuzu: çekmezdüm (چکمزدم) (18b/13),

2.2.8.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti

3. Tekil Şahıs: êder imiş (ایدرايمش) (59b/7)

2.2.8.2.2.3. Geniş Zamanın Şartı

2. Tekil Şahıs Olumlu: geçersen (کچرسن) (24a/12)

2.Tekil Şahıs Olumsuz: uramazsan (اورآمزن) (27a/13)

3.Tekil Şahıs: éderse (ايدرسه) (40b/9), taqılursa (طاقيلورسه) (70b/2)

1.Çoğul Şahıs: geçerseک (کچرسک) (24a/17)

2.2.8.2.2.4. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

3.Tekil Şahıs: atmışdı (آتمشدی) (10a/8), atmışidi (آتمشیدی) (8b/17), gelmişidi (گلمشیدی) (14b/6)

2.2.8.2.2.5. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti

3. Tekil Şahıs: bahş etmiş imiş (ايتمش ايمش) (59b/12), verilmiş imiş (ويرلمش ايمش) (68b/12)

2.2.8.2.3. Birleşik Fiiller

2.2.8.2.3.1. Tasvirî Fiiller

2.2.8.2.3.2. Yeterlilik : Olumlusu -(y)u/-(y)ü zarf-fiil eki ve bil- yardımcı fiiliyle,

olumsuzuysa yine -(y)u/-(y)ü veya -i/-i zarf-fiil eki ve eski u- fiilinin olumsuz şekli ile yapılmaktadır:

çekebileceği (چکه بله جکی) (32b/1) urabilürsen (اوره بيلورسن) (27a/12)

2.2.8. Ek-Fiil

a) Eserde isim soylu sözcüklerin yüklem olarak kullanılmasını sağlayan ek-fiilin şahıslara göre bütün çekimleri bulunmamaktadır.

Geniş Zaman 3. Tekil Şahıs: -dur/-dür:

atmağdur (آتمقدر) (18a/11), oyundur (اويوندر) (15b/7), taşğdur (طاشدر) (50b/6)

Şart Kipi 3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

olsa (اولسه) (16a/17), unutsa (اونتسه) (19a/9)

b) Fiillerin birleşik zamanlı çekimleri de, ek-fiil yardımı ile yapılmaktadır (bk. 2.2.8.2.2. birleşik çekimler).

2.2.10. Fiilimsiler

2.2.10.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)

2.2.10.1.1. -(y)u/-(y)ü:

dëyü (ديو) (19a/1)

2.2.10.1.2. -ınca/-ince:

ëtmeyince (ايتمينجه) (28a/5), olıncaya (اولنجيه) (28a/8)

2.2.10.1.3. -ıcağ/-icek:

ëdicek (ايديجك) (56b/13), gelicek (كليجك) (12a/5), olıcağ (اوليجق) (60b/9)

2.2.10.1.4. -iken < er-ken: Ek-fiilin zarf-fiilli birleşik çekimidir.

var iken (وارايکن) (65b/9)

2.2.10.1.5. -(y)up/-(y)üp:

düşüb (دوشوب) (25b/11), ëdüb (ايدوب) (6a/9), geçüb (كچوب) (23b/13)

2.2.10.1.6. –madın/-medin/-madan/-meden:

depretmeden (ديپرتمدن) (34a/5)

2.2.10.1.7. –duğda/-dükde:

tezellül eyledükde (ايلدكده) (59b/15), müsābakat olduğda (اولدقده) (56b/12)

2.2.10.1.8. -duğca/-dükce:

ëtdükce (ايتدكجه) (32b/8), olduğca (اولدقجه) (21a/3)

2.2.10.1.9. -erek /-arak:

bellü olarak (اوله رق) (26b/12), taleb ëderek (ايدرك) (15a/9)

2.2.10.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)

2.2.10.2.1. Geniş Zaman Sıfat-Fiileri:

2.2.10.2.1.1. -an/-en (< -ġan/-gen):

murād eden (ايدن) pehlevānlar (34b/13)

oġ atan (آتن) kimesneye (17b/3)

ortaya ħonılan (قونيلان) öñdül (25b/1)

vāġi' olan (اولان) ħuvvetden (14a/1)

2.2.10.2.2. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri:

2.2.10.2.2.1. -duġ/-dük:

Metnimizde bu ekin hem yuvarlak ünlülü hem de düz ünlülü yazıldığı görülmektedir:

atduġları (آندقلىرى) (27a/7), dedükleri (ديدكلىرى) (13a/11), ètdigini (ايتديكىنى) (30a/11), oldığı (اوديغى) (35a/8), ġurduġları (طوردقلىرى) (26b/12), yabduġları (يابدقلىرى) (5a/6)

2.2.10.2.2.2. -mış/-miş:

şaplanmış (صاپلانمش) oġuñ (27b/3), urılmış (اورلمش) bir arslan (5b/9)

2.2.10.2.3. Gelecek Zaman Sıfat-Fiili:

2.2.10.2.3.1. -acak/-ecek :

oġ atacaġ (آته حق) kimesneler (26b/2)

2.2.10.3. İsim-Fiiller

2.2.10.3.1. -maġ/-mek:

altun almaġ (آلمق) (24b/9), mjrāŝ bıraġmaġ (براقمق) (20a/5), ma'lūm olmaġ (اولمق) (25b/4), oġ yarıŝmaġ (يارشمق) (13a/15), edeb öġretmek (اوكرتمك) (15b/9), ta'līm ètmek (ايتمك) (15b/10)

2.2.10.3.2. -maġlıġ/-meklig:

ġurmaġlıġuñ (طورمقلىغك) (26b/15), baŝmaġlıġuñ (بصمقلىغك) (26b/16)

2.2.10.3.3. -ma/me : niŝānı urması (اورمه سى) (27b/11)

BÖLÜM 3: METİN

[1b]

(1) bismi'llaḥi'r-raḥmani'r-raḥīm (2) ḥamd-i bī-ḥadd ve şükr-i la-yu'addü'l-vacibü'l-vücüd bī-hemtā (3) ve şaḥibü'l-cüd ve'l-ıfā ḥazretine lāyık (4) ve sezādur ki bu te'ḥak ādemi ta'bīr-i dil-pezīr (5) sümme enşe'nahü ḥalkān aḥar fe tebārakellahü aḥsenü'l ḥalığıyn (6) ile hedef-i tīr-i taḥsīn ve nişāne-i ḳadr u menzilet-i (7) ışānı allemell'insane ma lem ya'lem ile ziyet-i baḥş-ı (8) meydān-ı sapāş u āferīn eyledi vel'ale-i şalavāt-ı (9) bī-gāye ve derārī-i teslimāt-ı mā-lā-nihāye ol (10) tercümān rāz-ḥudā maḥrem-i ḥalvet-serāy-ı ḳābe ḳavseyn-evednā (11) tūti-i şeker maḳāl ve mā yentiḳu 'ani'l-hevā (12) resül-i kibriya ḥabīb-i ḥudā muḥammedü'l-muştafa ḥazretlerine

[2a]

(1) ihdādur ki seyfi-i şārim şerī'at-ı ğarrası (2) ḳaṭ' 'urūk-ı şirk ü fesād ve sehm-şarim-i (3) millet-i beyzāsı ciger-şikāf-ı küfr ü 'ināddur (4) ve dürüd-ı nā-maḥdūd müte'aḳıbü'l-vürüd ve çehār-yār-ı güzīn (5) ve āl u aşḥāb-ı sa'ādet-ḳārīn rızvānu'llāhi (6) te'ālā 'aleyhim ecma'īn ḥazerātınuḡ rūḥ-ı pür-i fütūḥlarına (7) aḥrādur ki her biri kelām-ı cevāhir nizām-ı aşḥābī (8) ke'n-nücüm bi-eyyihim iḳtedeytüm ihtedeytüm lami'asınca (9) sālīkān-ı ṯarīḳat 'aliyyeleri olan aḥyār (10) ümeme pīr ü pīş-ḳadem ve pīşrevkār bār-ı himem (11) olmuşlardur **ammā-ba'd** bu 'abd-ı āmīd seyyid meḥemmed (12) vaḥīd siḥām-ı eyyām-ı 'ömr-i serīü's-seyr endāḥte-i (13) şaḥrā-yı ārzü vü mültemes ü nāvek-i dil-düz-ı (14) iḳtidār-ı tüz-güzerī resīde-i münz aşḥāb hevā (15) vü heves édüb bir ḥālet-i ma'ḳüle ile evḳāt-güzār (16) ve bir ḥareket-i maḳbüleden behre-dār degil (17) teessüf-ḥürde ve nādīm tehī-i keff ḳaldı dil ḥayrān

[2b]

(1) d̄er iken ber-rūz-ı firūz-ı behcet-i bürūzda s̄ā'ik̄ (2) taḳd̄ir-i ser̄ir-i seyr faḳīri p̄irāmen-i meydān-ı (3) t̄irendāzāna sevk̄ ü tesȳir̄ ̄etmegile **ḳıṭ'a** (4) şayd-gāh-ı fezā-yı ḥ̄āhişde (5) o ḡazālum şik̄ār olmaz mı (6) 'arzuḥāl eylesem maḥaliyile (7) 'acabā der-kenār olmaz mı (8) mü'eddāsınca vera-yı ḳāf-ı talebilden 'anḳā-yı (9) esrārı şayd için kināne-i ictihādı miyān (10) bend-i himmet ve çend-i müddet ta'lim-i şan'at-ı remy (11) sihāmda şarf-ı naḳd̄ine-i ḳudret eyleyüb (12) ol ḥ̄inde ḥazret-i neş'eṭün **beyt** (13) menzil almaz zūr ile t̄ir-āhen̄in olsa kemān (14) himmet-i merdān ile per-tāb ̄eder ey pehlevān (15) nuṭḳları egerçi faḳīr-i pür-taḳşire ḥasbiḥāl (16) oldu lākin t̄ire cess-bāndur aḡız birliği ̄etmekte kemān (17) gibi efvāhdan istimā' olunan ba'zı kelimātuḡ

[3a]

(1) nūket ü mezāyāsını bilmek ve uşul ü iştilāḥlarını (2) taşḥiḥ eylemek dā'iyesiyle biraz müddet daḡı (3) rumāt-ı sa'adet āyāt ile muvāneset ü keşmekeş (4) kal'a-yı muḥāvere ve muşāḥabet eyledigimde (5) ḳable'l-an bu fenn-i celīlü'l-şāndan burḳa'endāz (6) çehre-i taḥḳik̄ ve nūkte-perdāz ma'ni'̄-i tedḳik̄ olanlaruḡ (7) āşār-ı bedāyi'ü'l-esrār kilik ictihādları pes-mānde-i şaḥāif-i (8) ferāmūşı vü nisyān ve'l-ḥāletü hazihi (9) meydānda bulunan resā'il ü t̄ümār-ı menāzil (10) t̄ir ü kemān daḡı aḥvāl-i 'āşık-zār gibi muḥtāc (11) şerḥ ü beyān olduḡını īḳān ve bu bābda bir eser-i (12) cedīd ve cemīl vaz' u ibdā' olunmaḡ lāzım (13) geldigini izḥār u i'lān ̄etmekleriyle bu baḡiye'-i (14) ba'idü'l-remyye bālig ü nā'il her ne ḳadar yed-i 'ācizāneme (15) nisbet eynü's-şüreyya-men yedü'l-mütenāvil ise de mürrü's-sa'y (16) aḥlā min 'aselü'l-kesel müştēhāsı p̄iş-nihād (17) ve n̄irū-yı bāzū-yı şevḳ ve isti'dād olmaḡıla

[3b]

(1) azmāyiş-i reftār-ı tîr-i dil-nāşāde i‘māl-i kemān (2) cehd-i firāvān ile küşād ya‘ni kuvvet-i ‘acizāne (3) ve kudret-i za‘îf-âne ihāta ettiği meretebe (4) tahrik-i tār-ı kemān h̄āhiş ile muţāla‘a-i kütüb (5) tefsîr ü hadîs ü fıkıh u siyer ü târihe alış (6) ve istitla‘-ı hakāyık madde için āmed-şüd (7) mecālis-i erbāb-ı fazl u dāniş ederek ‘aqla (8) kaşırımca ser-menzil-i murāda cümleden akreb ve erbābına (9) elzem ü enseb birkaç varaka tahrîrini taşvîb (10) ü **minhâc-ı rumât** tesmiyesiyile yedi bāb üzere (11) tanzîm ü tertîb eyledüm me‘mûldür ki cümle-i ihvān (12) ve zümre-i tîrendāzānuñ lihaza-i ‘inayet ve kûşe-i (13) çeşm-i iltifātları varakca-i bende-i kem-māye ve tûmār-ı (14) çaker-i ‘adîmü’l-istiṭa‘aya ser-levha-i zerrîn-i tîrāz (15) iftiḥār ve dibāce-i hoş-lehce-i ibtihāc (16) u iştiḥār ola **bāb-ı evvel** tîr ü kemānuñ bidāyet (17) zuhûrı beyânındadır **bāb-ı şāni** pîr-i rumât olan

[4a]

(1) sa‘d bin ebî vaḳḳāş ḥazretlerinüñ ḥāl ü şān (2) ü neseb-i zî-şānlarını müzekkirdür **bāb-ı şālîş** (3) ğazā niyyetine oḳ atmanuñ sevābı ve ba‘dü’t-talîm-i remy (4) sihāmı terk eyleyenler ḥaḳḳında der-kār olan ‘itābı (5) mutazammın şeref-şudur olan eḥādîs-i meşhûreyi (6) cāmi‘dür **bāb-ı rābi‘** oḳ yarışmanuñ uşûl (7) şer‘a muvāfaḳatı şüretlerinde ba‘zı mesā‘ili (8) muḥtevidür **bāb-ı ḥāmîş** oḳ meydānında mer‘î (9) olan āyîn ü ādāb-ı kemānkeşānı ḥavîdür **bāb-ı** (10) **sādis** oḳ atmanuñ ba‘zı ḳava‘idini müştemildür (11) **bāb-ı sābi‘** istanbul oḳ meydānında ḥālā (12) mevcûd olan menzillerüñ aḥvālını ta‘rîfden (13) ‘ibāretdür **bāb-ı evvel der-beyān-ı sebeb zuhûr-ı** (14) **tîr ü kemān** maü’l-ḳavs ve’n-nüşşab ve’r-rimāye (15) ve men ramāhü evvele’l-bidāyeh (16) ve men ramāhü evvele’l-bidāyeh ve men ramā min ba‘dehu ‘ala’l-eşeri (17) ve men tevārese ramayhü ḥattā zuhrin

[4b]

(1) ebyātına cevāb olarak ercūze fi-‘ilmü’r-rumāt (2) nām-ı kitābda taṣrīḥ ü sâ’ir cerāid-i āsār u aḥbārdan (3) istinbāt u taṣḥīḥ olındığı vech üzere ḥazret-i ādem (4) ṣalavātu’llah ‘alī nebiyyinā ve ‘aleyh ḥazretleri (5) rū-yı arza nüzül étdükleri ḥīnde zer‘ olinan (6) ḥububatı ekl éden ḳarḡaları men‘ ü def‘ içün (7) cebra’il ‘aleyhi’s-selām ḳibel-bārīden bir ḳavs (8) ve bir vetr ve bir sehm getirüb ḳavse hazā ḳuvveti mazaallah

(9) ve vetre ya’ni kirişe hazā ṣiddeti mina’llāh u sehme (10) hazā nikāyete mina’llāh ta’bīr ile ḥazret-i ādeme i’tā (11) ve ṣan‘at-ı remyi ādeme ibtidā cibrīl ‘aleyhi’s-selām (12) ta’līm ve imā étmış idi bir rivāyetde cibrīl ‘aleyh (13) hi’s-selām ḳavs ile berāber altı oḳ getirüb (14) oḳuḡ birisinüḡ üzerinde teḡri te‘ālānuḡ (15) ism-i ṣerīf ve mā‘adāsında ulü’l-‘azm peyḡamberān-ı (16) zī-ṣān ḥazerātınuḡ esma’-i ṣerīfesi yazılmış (17) idi ḥazret-i ādem ‘aleyhi’s-selām fermān-ı ḥudā ile

[5a]

(1) remy-i siḥām eyledükden ṣoḡra evlādları ḥābīl (2) ve ḳābile ta’līm buyurub anlardan daḡı evlād (3) u aḥfād tevārūṣiyile tīr ü kemānuḡ a‘māl u isti‘māli (4) ḥazret-i ismā’il ‘aleyhi’s-selāmuḡ zamān-ı (5) sa‘ādetlerine resīde oldığı ve ḥazret-i ibrahīm (6) ‘aleyhi’s-selāmuḡ bi’z-zāt yayı yabduḳları (7) ve bu aralıḳlarda nemrūd ‘aleyhi’l-la’nenüḡ semāya (8) toḡrı oḳ atdığı hikāyeler ma‘lūm ve tafṣīl-i (9) ḥāl ü maḳālleri kütüb-i tevāriḡde muḥarrer ü mersūmdur (10) andan ṣoḡra mülūḳ-ı pīṣdādiyāndan ferīdūn (11) ṣāḡ aṣrında pehlevān cihān olan sāmuḡ (12) oḡlı kebek ve ṣoḡra keyāniyāndan keyḡüsrevüḡ (13) evāḡir-i müddetinde zabulistān ve sistān mutaṣarrıfı (14) olan rüstem ve ḡüṣṣāsb ṣāhuḡ oḡlı (15) isfendiyār ṣāḡ ve anlardan ṣoḡra

eşkâniyândan (16) melik şâbūr ve ba‘dehu ṭabaḳa-i sāsâniyân (17) erdeşîr ve yezd-
cürdüñ oğlı behrâm-gūr atdı

[5b]

(1) hikāye eşkâniyânun evāhîr-i devletlerinde bir müddet (2) tîr ü kemân endāhte-i
vâdi-i nisyân olmağıla (3) behrâm-gūr oğ yay şöhetlerini işidübde tedârik (4) ü taḥşîl
édemedigi günlerde bir gün ḥavâş-ı (5) etbâ‘yla berâber ḥükemadan bir ḥâkimi alub
şayd (6) için şahrâda gezer iken güm-kerde-i zîr-i türâb (7) olmuş bir a‘lâ köşk ḳapusu
üstinde muşavver (8) bir fârisün elinde bir yay ve öñinde oğıla cebhesinden (9)
urılmış bir arslan taşvîri ve fâris-i muşavverün (10) daḥı yunanî olarak alında
yazılmış birkaç saṭr (11) yazu gördi ammâ ḳıra‘at édemediginden ‘arabiyye (12) yâ
leyte şa‘rî men benâ hezâ el-ḳaşra fî hezihi’l-mekâni (13) ve mâ hezihi eş-şûrati ve mâ
ellezî bi-yedihi ve mâ ellezî (14) mektübun ‘alâ ra’sihi ya‘ni ‘acabâ şü ḳaşrı kim (15)
yapmış ve bu taşavvîrler kimün şûreti ve fâris-i (16) muşavverün alında ne yazılmış
bilsem dëyü tefekkür éder (17) iken ḥakîm-i mezbûr gelüb manzûr u ma‘lûmı oldığı

[6a]

(1) dem cevâb étدی ki pâdişâhım elli sene muḳaddem (2) kitâblarda gördigim maddeye
şimdi zafer buldum (3) evlâd-ı âdem gibi ṭabâyi’ erba‘adan mürekkeb ḳavs-ı (4) ‘arabî
dëdükleri silâh-ı ‘acîbüñ şan‘atını izhâr (5) étmişler bu fâris-i muşavver bu köşkün
şâhibi (6) isfendiyâr şâhdur alında yazar ki üç def’a (7) rü‘yamda bir şâḥs gelüb
ḳavs-ı ‘arabîyle ḥuzûrumda (8) oğ atdı ve baña ey melik babamuz âdem (9) ‘aleyhi’s-
selâm bu silâhı isti‘mâl édüb sonra (10) bir zât-ı şerîf için şakladı ki ism-i muḥammed
(11) ibn ‘abdu’llahdur şallallahü te‘âlâ ‘aleyhi vesellem (12) âḥîr zamânda zuhûr édüb
bu silâh ile cemî‘-i (13) ḥalk üzerlerine manşûr olur dëdi bu rü‘yamı (14) ḥükema- yı

devletüm ta‘bîr ü kav̄s-ı ‘arabî ne oldığını (15) derk ü takrîr edemeyüb mâ raeynâhü ve lâ semi‘nâhü (16) cevâblarıyla mütehayyir ve mebhût olduklarına mebnî (17) ve tedârik ü taḥṣîline ta‘aşşuḡ u tahassür eyledigime

[6b]

(1) mübtenî-i silâh-ı mezkûrı bakırdan başka ve têmürden (2) başka ve gümüſden başka yapırub bir şey’e (3) benzemedigi ıztırâbıyla evḡât-güzâr iken bir gün (4) taḡ başında bir vaḡſî hayvân ḡatl édüb (5) li-eclü’t-tecrübe boynuzlarından yay ve derisinden (6) kiriſ ve ‘aşabesinden yayı sinirleyüb gezsiz (7) sehm ile atmaḡ murâd étdüm ve atdum lâkin sehm muḡtarib (8) olmaḡıla bıçaḡ ile sehme gez açub ve bi’t-tecrübe têmürden (9) demren yapıub sehm himmeti puta-i maḡşûda ériſdürdüm (10) ve memâliküm ḡalkı bu silâḡı isti‘mâl ve ſâyî’ étmek (11) üzere emr ü fermân étdükden ſonra bu mekânda (12) ſüretümi taſvîr ve pîſ-gâhumda ſu esedî (13) ve alnına ſu okı ve vaz’ étdüm ki mevtümden (14) ſonra görenler miſlini i‘mâl édeler behrâm-gür bu ḡaziyyeye (15) vâḡıf ve ſüret-i ḡâli ‘arîf olıcaḡ **beyt** (16) ſükr-i ḡodâ ki herḡi taleb kerdem ez-ḡodâ (17) ber-müntehâ-yı himmet ḡöd-kâm-rân ſodem

[7a]

(1) maẓmûnı lisânına cârî olub taḡdîm ve zâyıf (2) ſükr-i bârî ederek farḡ-ı sürür u behcet ile (3) serâyına ‘avdet édüb tertîb-i mezkûr üzere (4) emr eyledigi kav̄sler i‘mâl ve zamânında idmân (5) u isti‘mâl olındı behrâm-gürdan ſonra nüşirevânıḡ (6) ceddi firüz ſâḡ ſonra nüşirevân ſonra (7) nüşirevân neslinden âḡir-i selâḡîn-i fürs (8) olan yezd-cürd bin ſehr-yâr ve nüşirevân-zâde (9) hürmüz ſâḡıḡ ser-‘askeri olan behrâm-ḡüpîn (10) ſonra behrâm ſâḡ-ı bârüdî ve muḡammed (11) hemedâni ve ‘acîb ſâḡ selmâsı ve kâmyâr (12) iſfahânî ve hıẓr u beyḡılânî ve sipendiyâr fârisî (13) atub

zamānları aşhāb-ı kirāmdan hazret-i sa' da (14) muttaşıl ve hazret-i sa'ddan dağı (15)
rişte-i esrār yeden-be yed taraflarımıza vāşıl olmışdur (16) **li- müellifihî** hudā tekşir
ède a'vān-ı pīri (17) çoğalda dem-be-dem avāz tīri

[7b]

(1) olindukça her ān oğ yaya rağbet (2) delinsün sīne-i a'dā-yı devlet (3) gūzāt-ı dīn bu
sırta maħrem olsun (4) cihān avāze-i tīr ile ıolsun (5) kimünj ki olur elinde oğ yayı
'adet (6) bulur dārında bī-şübhe sa'adet (7) remy aşhābı 'ayān-ı gūzātdur (8) sözümdür
dāne-i kavlı-i şikātdur (9) **fa'ide** fī-e'l-aşl meydān atıcıları arazī-i hicāzda (10) onar oğ
ve kable'l- islām irān zemīnde (11) on ikişer oğ atub on iki sehmünj her birini (12)
felekden birer burca nisbet édüb meşelā sehm-i (13) evvele hamel şāniye sevr şālise
cevwā dēyerek (14) ilā-āhīrihi tesmiye ederler idi zuhūr-ı kevkebe-yi (15)
muħammediyeden şonra mışır ve şām ahālisi kısmet-i (16) merātibde 'aded-i şahīh
tecezzī étmemek ya'ni nişfi (17) ve sülüşi ve rub'ı ve ħumsı ve sūdüsü ve sübu'ı ve
sümenī

[8a]

(1) ve tis'ı ve 'ışri şahīh olmaz bir 'aded aşamm olmak (2) sālīfü'z- zıkr-i hicāz ile fürs
kā'idesi (3) beyninde bulunmak üzere on bir oğ atmağı ihtiyār (4) eyledükleri imām
tayboğa el-eşrefinünj gunyetü'l-merām (5) nām kitābında muşarraħ olmağıla e'l-ħāletü
hazihi (6) biñ yüzci pehlevānlar dağı on birer oğ atması (7) egerçi zāhīren bu kā'ideye
mebnī olub lākin (8) devlet-i 'āliyede mu'ahħaran şunūf-ı erba'a (9) i'tibār olınan
kemānkeşlerden be-her şınfuñ (10) atdığı oğlar 'adedi şınf-ı āhīrünj remyi (11) 'adedine
müsāvī olmaması ya'ni evvelā ihtiyārılar (12) beşer oğ sāniyā ıokuz yüzçiler yēdi
sālisen (13) biñçiler ıokuzar rābi'an biñ yüzçiler on bir oğ (14) atmak üzere karar

vêrildiginüñ hikmeti zann-ı gâlib-i (15) fakîre göre şöyledür ki (16) hazret-i ebu'l-beşer âdem 'aleyhi's-selâma cennetden vürüdü (17) bâlâda tafşîl ü beyân olınan okların

[8b]

(1) üstinde kalem-i kudret-i rabbânî ile ulü'l-'azm olan (2) peygamberân-i 'azâm hazretâtınun ism-i şerîfleri (3) yazılmış idi ki anlar nûh ve ibrahîm ve mûsâ (4) ve 'îsâ ve muhammed 'aleyhimü's-şalavatü ves's-selâmdur (5) binâen 'ala-zalik ihtiyârlarun atdığı beş ok (6) müşârün-ileyhüm hazretâtını yâd u tezkârdan kinâyetdür (7) toköz yüzci kemânkeşler yedişer ok atduklarınun (8) hikmeti kavsnâmeler müfâdınca sa'd bin ebî (9) vaqqâş razıya'llâhü te'âlâ 'anh hazretleri bir gün (10) meşq-i tarîkiyile remy-i sihâm eder iken nûr-ı çeşm (11) aşfiyâ 'aleyhi efzâlü's-şalavât u ekmelü't-tehâya hazretlerinun (12) manzûr-ı nazâr-ı iltifât ve ma'mûr-ı na'mâ-yı nevâziş 'amîmü'l-berekâtları (13) olub bizüm içünde at dëyü emr buyurduklarına mebnî sa'd hazretleri (14) sultân-ı taht-ı levlâk 'aşqına dëyü bir ok (15) ve ba'dehu çehâr-yâr-ı güzîn rızvanu'llahi te'âlâ 'aleyhim (16) ecma'in hazretâtı şevkine dëyerek birer ok (17) atmışidi ol hînde nezd-i sa'âdetde bulınan

[9a]

(1) cibrîl 'aleyhi's-selâm kendü için dağı (2) bir ok atılmağ irâdesini irâd eyledüklerinde şeref-şudûr (3) olan emr-i hümayûn-ı hazret-i risâlet-penâhı ile (4) sa'd hazretleri bir ok dağı atduktan sonra (5) cibrîl 'aleyhi's-selâm perr-cünbân-ı mu'âvedet (6) ve yine fi'l-ğal-i meclis resûlullahâ mürâca'at (7) édüb yâ muhammed rabbün sağa salam édüb (8) sa'd benüm için dağı bir ok atsun buyurdı (9) dëdüklerinde işâret-i bâhirü'l-beşâret (10) seyyidü'l kevineyn ile hazret-i sa'd bir ok da rızâ-yı (11) bâri için atdı ki ol sehm-i zer-i peykân sa'âdet-i (12) maqbûl-i cenâb-ı rabb-i 'izzet oldığını ve

āmāc-gāh-ı (13) maḳṣūda érüb cennet-i-a‘lāda ḳaldıḡını (14) tebṣīr için tekrār cibrīl-i emīn gelüb faḫr-i ‘ālem (15) ṣallallahü te‘ālā ‘aleyhi vesellem ḫāzretlerine teblīḡ-i (16) salam u kelām étmiṣidi yēdi oḳ atılması (17) bu uṣūle ri‘āyetdür biñci kemānkeṣler toḳuzar

[9b]

(1) oḳ atmalarınıñ ḫikmeti ānān ki ḫāk-rā be-naẓar kīmyā-i konend (2) medlūlune mā-ṣadaḳ ve oḳ yay isti‘māline (3) sebḳat sa‘yları muḫaḳḳaḳ olan peygamberān-ı (4) zīṣāndan ḫāzret-i ādem ve ismā‘il ve ishāk (5) aleyhimü’ṣ-ṣalavatü ve’s-sellām ve imām ḫasan ve imām (6) ḫüseyn rażıya’llāhü te‘ālā ‘anhüma ve mezāhib-i erba‘a (7) ṣāhibleri raḫimehumullah ḫāzerātlarınıñ (8) ervāḫ-ı ṣerīfelerine hedāya olmaḳdan ‘ibāretdür biñyüzci (9) pehlevānlar atdıḡı on birer oḳuñ on adedi (10) sa‘d rażıya’llāhü ‘anh ḫāzretlerinüñ rızā-yı bārī (11) için atdıḡı marrü’l-beyān bir oḳ ḫasenesine (12) ‘aṣr-ı emṣāl olarak müṣārün-ileyhüñ rūḫ-ı ṣerīfine (13) ve bir ‘adedi ḫübüt-ı ādemden berü gelmiṣ geḫmiṣ (14) rumāt-ı müslimīnüñ ervāḫ-ı ṭayyibelerine dest-āviz (15) ü hediyyedür (16) **bāb-ı ṣāni der-beyān ḫāl ü ṣān u neseb-i zīṣān-ı** (17) **ḫāzret-i sa‘d bin ebī vaḳḳāṣ rażıya’llāhü ‘anh**

[10a]

(1) ṣāh-ı behrām-cāḫ ‘izzet-i fātiḫ-i irān-ı zemīn (2) māh-ı encüm-gāh-ı ṣavlet sākin-i ḫuld-ı berīn (3) fārisü’l-islām-ı künyet ya‘ni ser-ḫayl-ı vegā (4) ḫāzret-i ibn ebī vaḳḳāṣ sa‘d kām-bīn (5) ṭoldırur avāze’-i tīr-i ḡazāsı ‘ālemi (6) söylenür arz u semāda midḫatı her vaḳt u ḫīn (7) ḫāle-i mehtābı zihḡir eyleyüb miḫri siper (8) rüz u ṣeb allah için atmiṣdi tīr-āhenīn (9) remye yok ḫācet fem-i ḳandīl-i neblin açsa ṣāalet (10) ḳarṣudan ditrer ṭururdı puta’-i a‘dā-yı dīn (11) sehm-i zer-peykān ḳavs-ı feyza menzil aldırub

(12) sâha'-i 'adne nişân-ı fevzî dikdürdi metîn (13) sehm-i ğayb-endâz olub yaşdı kemân-ı sebkatı (14) âferîn nîrû-yı şaş-tı pîre biñ kez âferîn (15) remy-i maqşûdun êder elbette işâl-i hedef (16) bend-i kullâb-ı muhabbet eyleyen merd-i rezîn (17) deste deste pîşrev-i rengîn selam olsun vaḥîd

[10b]

(1) ḥaşre dek rûḥ-ı revân ḥazrete vuşlat-ķarîn (2) cevhere-i fi'n-neseb ve târiḥ-i 'âli ve bunların (3) emsâli kütüb-i sâ'ire me'âli üzere aşḥâb-ı kirâmdan (4) ei'mme-i rumât olan zevât-ı kirâm ḥazerâtının (5) re'îsi ve resûlullah şallallahü te'âlâ 'aleyhi vesellem (6) efendimizin enîs ü celîsi ve ğazve-i uḥûdda (7) merkez-i muḥîṭ-i nübüvvet 'aleyhi't-teslîm ve't-tahiyyatü ḥazretlerinin (8) ḥavâlîsinde 'aḳd-i da'ire-i cem'iyet ve pîş-gâh (9) şahen-şeh-i ğüzinde îşâr-ı naḳd-i ḥayât etmek (10) şartıla dest-i dâde'-i mübâya'at olan on (11) dört nefer aşḥâb-ı 'âlî-cenâbuñ birisi ve 'aşere'-i mübeşşerenün (12) yedincisi sa'd bin ebî vaḳḳâş bin (13) mâlik bin vehb bin 'abd-i menâf bin zühre bin (14) kellâb rażıya'llâhü 'anh ḥazretleridür ki taraf-ı (15) silsile-i nesebi ṭâḳ-ı refî'ü'r-revâḳ nesl-i seyyidü'l-mürselîn (16) şallallahü te'âlâ 'aleyhi vesellem ile kellâb-ı (17) celîlü'l-cenâbda cem' olur künyeleri ebü işḥâḳdur

[11a]

(1) ve nesebde benî zühre ḳureyşidür ve vâlidesi (2) faḥr-i 'âlemün vâlide-i muḥteremeleri ḳarındaşlarından (3) ḥammene bint sufyan bin ümeyye bin 'abdi şems (4) ibn 'abdi menâfdur meb'aş-ı resûlullah da (5) on yedi yaşında civân iken pertev-i ḥürşid-i (6) îmân-ı müy-ı sefid şiddik-ı ekbere nûr-ı baḥş (7) übbehet ü iclâl olduğı anda ḥil'at-ı yekrenün (8) îmân ile ḥırâmân-ı ravza'-i emân olanların (9) üçüncüsü ve eşher-i rivâyet üzere ibtidâ-i ğazâda (10) fî-sebîlillah oḳ atan ve allahü te'âlâ yolına

evvel- (11) be-evvel kan döken hazret-i sa'd olmağıla hakq-ı (12) sa'adetlerinde fārisü'l-islām dahı dēnmişdür (13) her gāzāda resūl-i ekrem şallallahü te'ālā 'aleyhi vesellem (14) hazretleriyle berāber mevcūd olub huşūşen (15) uḥūd şavāşında bulunub bir mertebede ğayret (16) ve izhār-ı şehāmet ü şecā'ate etmişdür ki (17) ol gün küffāra biñ oq atmağıla sultān-ı taht

[11b]

(1) risālet kūşe-i kemān-ı 'anber toz-ı ebrū ile kendüye (2) işāret buyurub yā sa'd irmi fedāke ebī ve ümmī (3) hitābıyla kūşe-i külāh rif'atūñ ser-sūde-i tāk (4) sipihr buyurdılar bu lü'lü-i 'ālī-kıymet iltifāt-ı (5) hazret-i sa'ddan ğayrı aşḥāb-ı kirāmdan (6) bir kimesnenüñ pīrāye-i binā-gūş menkabeti olmadığına (7) ğavvāsan-ı lücce-i eḥādīs-i müttehidlerdür **kışsa** (8) ümm-i eymen rażıya'llāhü 'anha miyān-ı ma'rekede teşne-ġān-ı (9) zaḥm dāşte-i aşḥābı sīr-āb qarābe-i āb eder idi (10) rumāt-ı müşrikīnden ḥiyān-ı ḥayye nijāduñ bir sehmi ile (11) ğaltān olub perde-i zeyli açıldığda ḥiyān-ı (12) bī-ḥayā ber-vech-i ifrāt-ı kaḥkaḥa-ı maġrūr-āne-i gülüşkāne (13) ile meydānı lebriz eyledi **beyt** (14) gerçi hoş-āyende ter ez- ḥande nīst (15) ḥande-i bī-vaqt hoş-āyende nīst (16) bu mu'āmele-i müstehzi-yāne-i sefāhat-nümün (17) mi'rāt-ı ḥātır-ı seyyid-i 'ālemiyāne vāsıta-i keder olmağın

[12a]

(1) dest-i kavī şaşt sa'da demrensiz bir oq (2) teslīm ve cānib-i ḥiyāna remy için fermān buyurdılar (3) kuvvet-i mu'cize-i nebevī ile ol nīm-i sehmi-i şikeste (4) sīne-i ḥiyāndan güzer edüb arqası ḥāk (5) ihlāka gelicek ol bed-nihāduñ dahı cāy-ı ma'hūdı (6) perde-i nāmūsı gibi münkeşif oldı (7) bu mu'āmele-i kışāş-nümün müşāhedesi (8) seyyid-i 'ālemiy-āne māye-i neşāt u inbisāt olub (9) bir mertebede dehen-güşā-i

hoḳḳā-i tebessümi oldılar ki (10) le'āl-berīn dendān-ı pīşneleri leme'ān eylediği (11) maḥalde kezānibihā de'ā ecāballah da'veteke (12) ve seddede rameyteke ilbāsıyla ḳāmet (13) ḥāzret-i sa'dı tezyīn buyurdılar ol günden sonra (14) ḥāzret-i sa'duḡ siḥām-ı zāhīri ve bāḡnīsiniḡ (15) hedef-i işābetden 'adem-i teḥallüfi müttefīḳ 'aleyhdür (16) ve ḥāzret-i 'ömer raḡıya'llāhü 'anhuḡ zamān-ı ḥilāfetlerinde (17) ser-'asker olarak ekser-i ḡazālara gönderilüb

[12b]

(1) 'ale'l- ḥuşuş 'acem velāyetlerinin fethine gidüb (2) manşūr u muzaffer olduklarından mā'adā küfe (3) şehrine bānī ve küfe ve 'ırāḳa vāli olmuşlardır (4) ve resūlullah şallallahü te'ālā 'aleyhi vesellem efendimüzden (5) iki yüz yetmiş ḥadīs-i şerīf rivāyet eder (6) buḡārī ve müslīm on beşinde müttefīḳlerdür (7) ve yalnız beşinde buḡārī ve on sekizinde müslīm (8) münferīd olub mā-'adāsı kütüb-i sā'irede (9) meştürdur ruḡsāre-i tırāzān-ı muḡaddere-i taḡḳīḳ (10) ḳavli üzere müşārün-ileyh ḥāzretleri ḳarayāḡız (11) uzun boylu eş'ar-ı zāt-ı şerīf idi muḡammed (12) ve 'āmir ve mūsa ve ibrahīm ve 'ömer ve muş'ab (13) ve 'āişe nāmında yedi nefer evlādı ve 'āmir (14) ve 'umeyr ve 'utbe nām üç birāderī olub (15) 'utbe küfr ü zelāetle ḥālik ve 'umeyr bedr (16) ḡazāsında rütbe-i şehādete mālīk ve 'āmīr daḡı (17) müselmān-ı şalāḡ-ı sālikdür 'ömr-i girān māyeleri

[13a]

(1) yetmiş toḳuza resīde olduğu hicretün elli (2) beşinci senesiḡe mücīb tāriḡinde da'vet (3) irci'ī'ye icābet ve medine'-i münevvereye on (4) mīl ḳarīb olan 'aḳīḳ nām maḥalde kendü (5) ḡānelerinde vefāt edüb vaşıyyetleri üzere (6) bedr ḡazāsında arḡalarında bulunan şūf-ı (7) cübbeye tekfīn olınarak na's-ı raḡmet naḡşları (8) envā'-i sūz u güdāz

ve hezār tevķir ü i'zāz ile (9) el üstinde muşallāya revān ve ol hengāmede (10) medine vālisi bulunan mervān hükmi namāzın (11) kılub baķiun dedükleri mezāristāna defn (12) ile vāşıl-ı cinān olmuşdur haķķ te'ālā şefā'atlerin (13) müyesser eyleye āmin **bāb-ı sālīs der-beyān-ı fezā'il-i** (14) **tīrendāzi ve tīr ü kemān** ok atmak ve öğrenmek (15) ok yarışmak allahü te'ālā ve resül-i hażret-i muħammedü'l-muştafa (16) 'aleyhi ve 'alā ālihe efzālü's- şalavāt (17) ve ekmelü't- teħāya 'indinde a'māl-i ħasene ve ef'āl-i

[13b]

(1) müstahşeneden olduğına delālet eder (2) katı vāfir āşār u eħādīs ü güftār olub ancak (3) senedleri taşhīh ü taħķiķ ve işbu risālede (4) cem' ü tenmīķ olınan ħādīs-i şerīf-i erba'in (5) ok yay isti'mālinün dīn ü devlet-i muħammediyyeye (6) ħayr u menfa'ati ve aşhāb-ı remye feyz ve bereketi (7) beyānında edille-i sā'ire irādından muğni ve haķķ (8) subhāne ve te'ālā hażretinün esteizu billah ve e'iddü lehüm masteta'tüm min kuvvet (9) ħiṭāb-ı müsteṭābından (10) herkes kendüye lāyık silāh tedārikiyile muḫāṭab (11) olub meşelā mülük u selāṭin 'azām hażerātınun (12) silāhları 'asākir ü ālāt-i ħarb ve fuķarā (13) vü zua'fānuḫ silāhı da'vāt-ı şāliħa vü aġniyānuḫ (14) silāhı muvāsāt-ı fuķarā ve ei'mme ve 'ulemānuḫ silāhı (15) şerāyi'-i dīn mübini ifade ve şübehi mütemerridini (16) redd ü izāle olmak ma'naları der-kār ise de (17) müfessirīn-i kirām hażerātınun tefsīr ü taħrīrleri

[14a]

(1) üzere bu āyet-i kerīmede vāķi' olan kuvvetden (2) murād ok atmak olduğını taķrīr ü beyān zımnında (3) resül-i ekrem şallallahü te'ālā 'aleyhi vesellem efendimüz (4) hażretleri minber-i şerīfe çıkub üç def'a (5) **e'l-ħādīsü'l-evvel innā inne'l-kuvvete hiye'r-remye** buyurduķları (6) naķl-i şāhīh e'ddu ħiṭābı daħı emr-i şarīh olmağıla (7)

bu āyet-i kerīme muḳtezāsınca ‘ulemā efendilerimüzün (8) ba‘zısı oḳ atmanuḡ vüçübına zāhib ve ba‘zısı (9) sünnet-i mü’ekkede olarak isti‘māline rāḡıb (10) olmışlardır e’l-ḥādīṣü’s-ṣānī setufteḡu ‘aleyküm (11) erzüne ve-yekfīkumullahu felā-ya’cizu eḡadükum en (12) yelḡuve bi-eshümühi fe-te‘allemū buyurdılar ma‘nā-yı şerīfi ümmet (13) ü aṡḡābum şımden şonra size yerler feth (14) olsa gerekdür ve allahü te‘ālā sizlere kāfīdür (15) ḡayrı birinüz oḡıla oynamaḡdan ‘āciz olmasun (16) oḡ atun demekdür ḡazavāt-ı nübüvvetün birinde (17) leysü’l- muḡārib ‘ali bin ebī ṡālib kerremallahü vech

Der-kenār

-1-

(1) üç def’a tekrār (2) buyurmaları remyün (3) şānına i‘tinādur

-2-

(1) aḡrecehu müslim (2) raḡimallāhu

-3-

(1) ‘an ‘aḡabe bin ‘āmir rażiyallāhu (2) ‘anh aḡrecehu imām müslim raḡimehullāh

[14b]

(1) ḡazretleri raḡabe-i şecā‘atlerine bir ḡavs-ı ‘arabī (2) āviḡte olarak ḡuzūr-ı sa‘ādete varduḡlarında (3) e’l-ḥādīṣü’s-ṣāliṡ hekezā etānī cibrīlü müteḡalliden bi-miṡlin (4) hezā el-ḡavse yevme’l-bedri ya‘ni bedr ḡazāsında (5) cibrīl ‘aleyhi’s-selam buḡa beḡzer bir yay ṡaḡnub (6) gelmişidi ba‘dehu allūhumme men istaṡa‘amke (7) bi-hezā el-ḡavsi fe’ṡ‘amhü ve men istenşarake biḡā fe’nşurhü (8) ve men isterzeḡake fe’rzuḡhü ya‘ni

yā rabbi her kim (9) yay ile oğ atub senden ta‘ām taleb eder ise (10) it‘ām u nuşret recāsın eder ise manşūr (11) tām rızq ümmīdi eder ise şād-kām eyle (12) buyurdıkları ve oğ yay ittiḥāzıyıla ğazavātda (13) tīrendāzlık eden aşḥāb-ı ḥavāş ve ‘ale’l- ḥuşuş (14) sa‘d bin ebī vaḳḳāş ḥāzerātı fevḳa’l-ġāye mültefet (15) ü mükerrrem oldukları meşḥūrdur oğ atmanuğ (16) fezā’ilini beyān zımnında şeref-şudūr olan (17) eḥādīs-i şerīfeden e’l-ḥādīsü’r-rābi‘

Der-kenār

(1) ravāhu ‘abdullāh bin (2) ḥasan bin ‘ali rażıyālluhu (3) ‘anh

[15a]

(1) innallāhe yüdḥilü bi’s-sehmi’l-vāḥidi selāsete neferin el-cennete sāni‘ahü (2) yaḥtesibü fī san‘atihi’l-ḥayra ve’r-rāmiye bihi ve münbilehü (3) ve’rmü ve’rkebü ve lākinne en termü eḥabbü ileyye min (4) en terkebü ve leyse’l-lehve illā fī selāsın te’dībü’r-ricli (5) ferasehü ve mülāibetühü ehlehü ve ramāhü bi-ḳavsihi (6) ve bi-nelhi ve men terake’r-remy ba‘demā ‘alimehü fe-hiye ni‘metün (7) terakehe ev-ḳāle keferae ya‘ni ḥaḳḳ te‘ālā bir oğ sebebiyle (8) üç kimesneyi cennete ḳor biri şevāb-ı cezīl (9) ve ecr-i celīl taleb ederek oğ işleyen ve biri (10) oğ atan ve biri daḥı şatun alub fī-sebīlillah (11) ġāzilere vèrendür oğ atuğ ve ata binüğ lākin oğ (12) atmağuz ata binmenğuzden ziyāde baḡa sevgilüdü ve oyun (13) oynamağa cevāz yoğdur ancak üç madde de (14) ḳişi atına ta‘līm ve ḥātunıyıla mülā‘abe etmekde (15) ve yayıla oğ atmağda cevāz vardur ve şol (16) kimesne ki öğrendükden şonra oğ atmağı terk (17) eyleye oğ atmağ bir ni‘metdür ki anı terk etmek

Der-kenār

(1) ‘an ‘aḳabe bin ‘āmir raḏıyāllahu (2) ‘anh ravāhu ebū dāvud (3) ve ğayrühü

[15b]

(1) yāhūd ol ni‘mete küfrān üzere olmuşdur (2) buyurdılar e’l-ḥadīşü’l-ḥāmis küllü şey’in leyse min (3) zikri’llah (azza ve celle) fe hüve lehvün illā ’erbe’ahü hısālin (4) meşyü’r-racüli beyne’l-ġarāzayni ve te’dībühü ferasehü (5) ve mülā‘abetühü ehlehü ve te‘allümü’s-sibāḥati ma‘nā-yı şerīfi (6) her nesne ki cenāb-ı ḥaḳḳı tezķirden olmaya ol (7) nesne oyundur illā dört ḥaşlet degildür biri (8) iki nişān arasında yürimek ve biri daḫı (9) atına edeb öğretmek ve biri daḫı ḥātunıyla oynamak (10) ve biri daḫı şuda yüzmegi ta‘līm etmek (11) demekdür e’l-ḥadīşü’s-sādis men meşe beyne’l- (12) ġarāzayni kāne lehü bi’külli ḥuṭvetin ḥasenetün buyurılmış (13) ma‘nāsı şol kimesne ki iki nişān arasında (14) yūriye ya‘ni birinden birine oḳ ata ve oḳlarını (15) devşürmek için varub gele her adım muḳābelesinde (16) aḳa bir şevāb ḥāşıl olur demekdür e’l-ḥadīşü’s-sabi‘ (17) illā innemā beyne’l-ġarāzayni ravzatün min

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ‘aṯā bin ebi rebāh (2) raḏıyāllahu ‘anh ravāhu (3) en-nesa’ī vel-beyhāki (4) fī sünenhā

-2-

(1) ‘an ebi ed-derdā’i raḏıyāllahu (2) ‘anh aḫrecheu eṯ-ṯeberāni (3) ve ğayrühü

[16a]

(1) riyāzū'l-cennet buyurmışlardır ma'nā-yı şerīfi bilün (2) ve agāh oluñ iki nişān arasında cennet gül-zārlarından (3) bir gül-zār vardur demekdür e'l-ḥadīṣü's-sāmin (4) aṣḥāb-ı kirāmdan birkaç kimesne nişāna oḳ (5) atar iken içlerinden biri zan ile vallāh urdum (6) dēyü yañlıṣ and ētmegile kefāret lāzım gelür (7) borclu olduñ dēdiklerinde ṣāhib-i şerī'at (8) 'aleyhü't-teslīm ve't-taḥiyyat ḥāzretleri illā inne'l-īmāne'r- (9) rumāti lağvün lā keffāratün fihā ve lā 'uḳūbetün buyurdılar (10) me'al-i ma'nā-yı laṭīfi oḳ atılır iken olan and (11) lāğvdur keffāret ve 'uḳūbet lāzım gelmez demek (12) olur e'l-ḥadīṣü't-tāsi' 'aleyküm bi'r-remyi feinnehü (min) (13) ḥayri (lehvi) küm buyrılmışdur ma'nā-yı münīfi oḳ atmağı (14) emr ētmek ve oḳ atmaḳ muḥārebe'-i a'dāda sizlere (15) ḥayırlu ve efzāldür demekdür e'l-ḥadīṣü'l-'aṣere (16) men itteḥāze ḳavsen fī-beytihi nefā allahu 'anhü'l-faḳri ma'nā-yı şerīfi (17) bir kimesnenün menziline bir yayı olsa

Der-kenār

-1-

(1) 'an ibn-i 'ömer rażıyāllahu (2) 'anh

-2-

(1) aleyküm ḥiṭābı emirdür ve şārīf'den (2) bir emrün şudürü vücut-ı (3) iḳtizā ētmekle remy-i siḥām (4) vācib oldığı bu ḥadīṣ-i şerīf (5) ile daḥı (6) müsebbetdür

-3-

(1) 'an sa'd bin ebi vaḳḳāṣ (2) rażıyāllahu 'anh ravāh (3) eṭ-ṭeberānī ve ḡayrühü

-4-

(1) 'an enes rażıyāllahu 'anh (2) zıkr fī cāmi'uş-şaḡīr

[16b]

(1) haqq te‘ālā ol kimesneden yoğsullığı giderir (2) demekdür e’l-ḥadisü’l-ḥādī ‘aşere men itteḥaze (3) kavsen ‘arabiyyeten ve cüfeyrahe ya’nī kinānetehü nefā allah (4) ‘anhü el-fakru rab‘ıyn seneten buyurmışlardur ma‘nā-yı laṭīfi (5) şol kimesne ki tirkeşile ma‘an bir ‘arabī (6) yay ala haqq te‘ālā ol kişiden kırk yıl faķırlığı (7) giderir demekdür sultān-ı nuşret-i dest-gāh ü (8) sipahsālār firişte-i sipāhuñ eşaḥ-ı rivāyet (9) üzere ketüm ve revhā ve şafrā ve beyza ve zevrā (10) ismiyile mevsüm beş ‘aded yayları ve kāfur (11) nāmıyıla bir ‘aded tirkeşleri oldığı rüz (12) müşriksüz uḥudda ḥazret-i faḥr-i ‘ālem şallallahü (13) te‘ālā ‘aleyhi vesellem bi’z-zāt kemān kavş nişānlarından (14) bī-şumār murğ çopına küşād vèrüb kemān-ı (15) ‘anber tozları şikest olunca kadar nāvek-endāz (16) oldukları şifā’-i şerīf şerḥlerinde ve (17) ravzātü’l-aḥbāb gibi ba‘zı tevāriḥde nigāşte-i şaḥāif

Der-kenār

(1) ‘an enes bin mālīk (2) rażıyāllahu ‘anh (3) ravāḥ eṭ-ṭeberānī

[17a]

(1) ü beyān ü şikest olan kemān ketüm-ı nām-ı kavş (2) oldığı bī-gümāndur şıķāt-ı ruvātdan şā‘ir bāķī (3) fezā’il-i cihād-ı nām kitābında bedāyi’-i esrār şāḥibinden (4) naql eylediği üzere kavş-ı ‘arabīnün çok nevī (5) olub kimi ḥicāzī ve kimi vasıṭıyye ve kimi ğayrıdur (6) cümlesine kavş-ı ‘arabī dèrler zirā oķ atmaķda (7) ‘arab ṭā’ifesinün aşlı ḥazret-i ismā’il (8) ‘aleyhi’s-selāmdur ve kavş-ı ḥicāzī daḥı iki (9) kısım olub bir kısım yalñuz bir ağac budağından (10) yonilub kiriş ile atılır bir kısım daḥı buña (11) beñzer lākin arķasını sinirleyüb içine keci (12) boynuzı yapışdırurlar ve vasıṭıyye ḥālā

müsta‘mil (13) olan şol kavse dërler ki ağacdan ve boynuz (14) ve siñirden ve tozdan terkīb olunmuş ola ‘acem (15) yayı dañı bu eczādan yapılır ammā katı uzun (16) ve bol olmağıla ba‘zı rivāyetde isti‘māli mekrūhdur (17) e’l-ḥadisü’s-sāni ‘aşere men ramā bi-sehmin fī

Der-kenār

(1) ‘an ‘amr u bin ‘utbe (2) rażıyāllahu ‘anh

[17b]

(1) -sebīlillāhī fe-lehü ‘adlū muḥarrarin ve men belāğa bi-sehmin (2) fī-sebīlillāhi fe-lehü deracetün fi’l-cenneti buyurdılar (3) ma’nā-yı laṭīfi allah için bir ok atan kimesneye (4) bir esīr āzād étmiş kadar şevāb vèrilür ve allah (5) için ok atub maḥaline işāl édenlere cennetde (6) bir derece iḥsān olunur demekdür fī-sebīlillah (7) bir ok atmak bir esīr āzād étmek kadar şevāblı (8) olduğımı müş‘ir-i ‘ibārāt-ı muḥtelife şeref-şudür (9) olan eḥādīs-i kesīreden e’l-ḥadisü’s-sālis ‘aşere (10) men ramā bi-sehmin fī-sebīlillāhi fe-lehü şevābün ‘ıtkun raqabetün (11) ve men e’teka raqabeten fe-hiye fidāehü mine’n-nār ma’nā-yı münīfi (12) şol kimesne ki fī-sebīlillah bir ok ata (13) düşmene yetişe ve yetişmeye aña bir esīr āzād étmek (14) şevābı ḥāşıl olur ve bir kimesne ki bir mü’mīn (15) esīr āzād eyleye ol esīr aña cehennem ateşinden (16) fedā olur demekdür e’l-ḥadisü’r-rābi‘-‘aşere te‘allemü (17) er-rimāyete ve’l-ḳur’āne ve ḥayrun sātū’l-mü’mīn ḥīne

Der-kenār

-1-

(1) ‘an enes rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh eṭ-ṭeberānī

-2-

(1) ‘an ebi sa‘id el- ħudri (2) rażıyāllahu ‘anh aħrechu (3) el-deylemī fī müsnedihi

[18a]

(1) yezkuru’llāhe dēyü buyurmışlardır ma‘nā-yı laṭīfi (2) oķ atmağı öğrenüñ daħı
ķur‘ānı öğrenüñ mü‘minüñ (3) sā‘ātlerinüñ yegregi allahü te‘ālā ħazretini zıkr êtdiğı (4)
zamāndur demekdür e’l-ħadīşü’l-ħāmīs-‘aşere (5) lā-taħzaru el-melāiketü min lehviküm
illā er-remy (6) ve’r-rihān buyurulmuş ma‘nā-yı şerīfi ferīştahlar (7) sizüñ oyunuñuzdan
birine ħāzır olmazlar illā oķ (8) atmağıla at segirtmege ħāzır olurlar demekdür (9) e’l-
ħadīşü’s-sādīs-‘aşere ‘ani’l-mü‘min ‘inde’l-ķıtāli (10) er-remy ma‘nā-yı münīfi ğuzāt-ı
muvaħħidinüñ ‘izzet-i (11) esnā-yı ħarb u ķıtālde oķ atmağdur demek (12) olur e’l-
ħadīşü’s-sābi’-‘aşere ya sa’d irmi (13) fedāke ebī ve ümmī ħadīs-i şerīfi daħı uħūd (14)
ğazāsında ħazret-i sa’d bin ebī vaķķāş ħaķķında (15) şeref-şudür oldığı bālāda tafşıl ü
beyān (16) olunmuşdur ma‘nā-yı laṭīfi yā sa’d at anam ve babam (17) saña fedā olsun
demekdür e’l- ħadīşü’s-şāmin-‘aşere

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ebi eyüb el-enşārī (2) rażıyāllahu ‘anh

-2-

(1) ‘an ebi ‘ubeyde rażıyāllahu (2) ‘anh

-3-

(1) aħrechu el- buħārī (2) ve ğayrühü

[18b]

(1) men te'alleme'r-ramye sümme terakehü fekad 'aşānī (2) buyurulmuşdur bir kimesne oğ atmağı öğrenüb (3) sonra terk etse resūlullah şallallahü te'ālā (4) 'aleyhi vesellem hazretlerine 'işyān etmiş (5) olduğına bu hadīs şahīḥ delālet eder imām-ı müslīm (6) rahmetu'llāhu 'aleyh rivāyeti üzere bir gün (7) aşḥābdan ba'zıları uḳbe bin 'āmir rażıya'llāhü (8) 'anh hazretlerine yā uḳbe sen pīr ü ihtiyār (9) olduḡ şimdengerü oğ meydānında nişānlar (10) arasında ne gezüb segirdürsin dēyü su'al (11) etdiklerinde cevābında e'l- hadīsü't- tāsī'-'aşere (12) men 'alleme'r-ramye sümme terakehü fe-leyse minne ev-ḳad 'ışā (13) hadīs-i şerīfini istimā' etmiş olmasam bu zaḥmeti çekmezdim (14) buyurmuşlar **tenbīh** 'ulemādan bir cemā'at ḳavlince (15) resūl-i ekrem şallallahü te'ālā 'aleyhi vesellem bir şey'üḡ (16) ḥaḳḳında anı eṣeleyen ve eyleyen bizden degildir yāḥūd (17) taḳḳīḳ-i 'āsīdūr veyāḥūd baḡa 'işyān etmişdür

Der-kenār

-1-

(1) 'an 'aḳabe bin 'āmir (2) rażıyāllahu 'anh (3) zıkr fī cāmi'uş- (4) şāḡīr

-2-

(1) aḥrecehu müslim (2) fī şahīḥahü

[19a]

(1) dēyü buyurmuş olsa ol iş günāh-ı kebā'irden (2) olur imām nevevī rahmetu'llāhu 'aleyh oḳı (3) öğrenüb ba'dehu terk etmek kerāhet-i şedīde (4) ile mekrūhdur dēmiş beher dü taḳdīr oḳ (5) atanlar külliye terk etmeyüb aralık aralık ta'līm (6) etmek

lāzımdur **e'l-ḥadīṣü'l-işrun** men (7) te'alleme'r-ramye sümme nesihü fe-hiye ni'metün ceḥdühe buyurulmuşdur (8) ma'nā-yı münīfi bir kimesne oḡ atmaḡı öğrenüb (9) sonra unutsa ol kimesne bir ulu ni'meti (10) inkār étmiş olur demekdür **e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī ve'l-işrun** (11) te'Allemü er-ramye ve lā terḡabū 'anhü (12) fe-inne beyne'l-hedefeyni mine'l-mesāfeti ravzatün (13) 'azīmetün min riyāzı'l-cenneti ma'nā-yı şerīfi (14) oḡ atmaḡı öğrenen ve terk étmeyen zirā iki (15) nişān arasında olan maḡal cennet baḡçelerinden (16) bir baḡçe-i 'azīme ya'ni envā'-i ḡasenāt u müberrāt (17) ile memlū buḡ'a-i mübārekedür demek olur

Der-kenār

-1-

(1) 'an ebī hureyre rażıyāllahu (2) 'anh

-2-

(1) 'an ebī hureyre rażıyāllahu (2) 'anh ebī ravāh ebu'ş-şeyḡ (3) ve ḡayrühü

[19b]

(1) **e'l-ḥadīṣü's-şāni ve'l-işrun** te'Allemü er-ramye ve'l-ḡur'āne (2) ma'nā-yı laṡīfi oḡ atmaḡı ve ḡur'ān-ı kerīm oḡumaḡı (3) öğrenün demekdür **tenbīh** nūr-ı çeşm-i aşfiyā 'aleyh (4) ve 'alā ālihi't-taḡāya ḡazavātında oḡ (5) atduḡları ve oḡ yay ittiḡāz ile 'ilm-i remyün ta'allümine (6) emr buyurduḡları ecilden vemā atākümü'r-resülü feḡuzühü vemā nehāküm 'anhü fāntehü (7) āyet-i celīlesine (8) ehl-i şer'aḡ sermekeş-i dīde'-i ma'nā olduḡları (9) üzere aḡa ittibā' étmek ferā'iz -i 'ayniyyede farz (10) ve ferā'iz-i kifāyede farz-ı kifāye ve vācibātında (11) vācib ve sünen-i şerīfede sünetdür zāḡıren ve bāṡinen (12) ve seferen ve ḡazeren ve ḡavfen ve emnen ve şıḡḡaten ve

marāzen (13) ve muḥalefete mesāğ yok emrinüñ ḥilāfi ḥareket (14) édenler ni‘met-i islāma ta‘arruz étmış olurlar (15) **e’l-ḥadīṣü’s-sāliṣ ve’l-‘iṣruñ** ḥaḳḳu’l-veledi ‘ale’l (16) vālidāni yu‘allimuhü’l-kitābete ve’s-sibāhate ve’r-ramye (17) ve en yüverrise ṭayyiben ma‘nā-yı münīfi babası üzerinde

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ebī sa‘id el- ḥudri (2) rażıyāllahu ‘anh ahrecheu (3) el-deylemī fī müsnedihi

-2-

(1) ‘an ebī rāfi‘ rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh el-beyhakī

[20a]

(1) evlāduñ dört ḥaḳḳı vardır birisi müsta‘idd (2) olduğı ḥinde ta‘līm-i kitābet étmek ikinci (3) sebāhat ki yüzgeçlik öğretmek üçüncü (4) oḳ atdurmaḳ dördüncü ḥelāl mal mīrās (5) biraḳmaḳ demek olur **e’l-ḥadīṣü’r-rabi‘ ve’l-‘iṣrun** (6) ‘allemū ibnīküm er-ramye bi’s-sihem fe inneḥü nikāyetü-l ‘adüvvi (7) ma‘nā-yı şerīfi evlādıñuza remy-i fennī öğrediñüz (8) zirā oḳ atmaḳ a‘dā-yı dīni cerḥ ü ihlāka sebeb-i (9) ḳavī olur demekdür **e’l-ḥadīṣü’l-ḥamīs ve’l-‘iṣrun** (10) ‘allemū ğilmānekumu’r-rimāyete ve’l-‘avme ma‘nā-yı laṭīfi (11) evlād ve ḥuddāmıñuza oḳ atmağı ve şuda yüzmegi (12) ta‘līm édiñüz demekdür **tenbīh** ‘ilm-i remyüñ ta‘allümi (13) sünnet olduğı mişillü erbāb istiḥḳāḳa ta‘līmi (14) daḥı sünnet-i seniyye olmaḳdan nāşī ṭālib-i (15) remy siḥām olanlaruñ pāk abdest ile kemāni (16) destine i‘ṭā ve mu‘allim üstādından gördüğü (17) gibi atub ṭutmağı ta‘līm ve imā édüb bir ḳā‘ide

Der-kenār

-1-

(1) ‘an cābir rażıyāllahu (2) ‘anh aḥrecheu el-deylemī

-2-

(1) ‘an ebi ḳulābe rażıyāllahu (2) ‘anh aḥrecheu ebu’ş-şeyḫ

[20b]

(1) toḳuz yüz keze ḳarīb-i mesāfe ḳat‘ eyler olduḳda (2) miyān-ı kemānkeşānda icrā-yı rūsūm ma‘lūme (3) étdirdükden sonra vedī‘a-i ḥazret-i pīr olan (4) esrāra maḥrem ve ānīde kendi gibi bir mu‘allim-i muḥterem (5) eyler lākin fūrū-māye ve mechülü’l-aḥvāl olan (6) eşḫāşa ve vālidenüñ izn ve rızası munzam (7) olmayan şıbyāna ve ṭab‘ında televvün imtinā‘ ve ḳabul (8) ve zātında ebleh ve bī-‘uḳūl olan insana oḳ (9) atmağı ta‘līm ve mezāyā ve ḥafāyāsını ifāde ve tefhīm (10) eylemek cā‘iz olmamağıla ‘ulemā-yı fenn ve būlaḡa-yı şāḫib (11) zehenüñ bu bābda şart ve iḥtiyātlarını ḡunyetü’l- (12) merām-ı nām-ı kitāb şāḫibi naḳl ü beyān eylediği vech (13) üzere ḳabza ṭālibi olan ādemleriñ evvel (14) be-evvel aḥvāl ü ef‘āl ü şıdḳ u kizb maḳāllerine (15) diḳḳat ü vüs‘ ü ḳudret ü iz‘ān u ferāset (16) ve islām u diyānetine gereği gibi kesb-i iṭṭıla‘ (17) ve ma‘rifet édüb ol ṭālibüñ islāmına

[21a]

(1) ve kelāmına vücūhıla i‘timād olunur ise (2) ve ba‘zı a‘zāsınüñ ba‘zı üzerine ziyāde (3) ve noḳşānlığı yoḡısa ḥayātında olduḳca (4) ve imkānını bulduḳca oḳ atmağı terk étmemek (5) ve her ṭālib-i müstahıḳḳa ta‘līm-i remyde baḫl (6) eylememek ve

vācibü'l- katl olan mūzīyāt (7) ve şayd u şikār maķūlesinden mā-‘adā eti yenmez (8) hayvānāta ve müselmān ve mu‘āhede ve aḥvāli (9) kendünün manzūr ve ma‘lūmı olmayan maḥallere (10) oķ atmamak ve abdestsiz eline tūr ü kemān (11) almamak şartları yegān yegān arz u teklīf (12) ve şūrūṭ-ı mezkūreye ri‘āyet etmek üzere (13) kabul eyler ise ba‘dehu ta‘līm ü ta‘rīf olunmak (14) vācibdür **e'l-ḥadīṣü's-sādis ve'l-‘iṣrun** (15) leyse'r-ramyü bi's-sehmi mine'l-la'bi'l-ḥarām bel er-ramyü (16) ḥayrun mā lehvün temme bihi ma'nā-yı münīfi oķ atmak ḥarām (17) olan lu'bdan degildür belki oynadıḡınız

Der-kenār

(1) ‘an ibn-i ‘umrān (2) rażıyāllahu ‘anh (3) ravāh ebu'ş-şeyḥ (4) ve ḡayrühü

[21b]

(1) şeylerün ḡayr u efzālidür demek olur (2) **e'l-ḥadīṣü's-sābi' ve'l-‘iṣrun** er-ramyü bi's-sihemi sehmün (3) veşīmetün min sihemi'l-islāmi ma'nā-yı şerīfi (4) oķ atmak sihām-ı islāmdan bir naşīb (5) ve bir ‘ādetdür demek olur ki bunda şenā'-yı cezīl (6) ve medḡ-i celīl vardur **e'l-ḥadīṣü's-sāmin ve'l-‘iṣrun** (7) mā medde'n-nāsi eydīhim ile şeyin mine's-silāḡı (8) illā enne'l-ḡavse ‘aleyhi fażlun ve ziyādetün me‘al-i ma'nā-yı laṭīfi (9) cemī' esliḡa üzerine ḡavsuḡ fażileti (10) ve ziyādesi vardur demek olur **e'l-ḥadīṣü't-tās' ve'l-‘iṣrun** (11) ‘aleyküm bi-hāzihi'l-ḡavsi'l- (12) ‘arabiyyeti ve rimāḡi'l-ḡinā yüeyyidu'llāhu ‘azze (13) ve celle leküm ed-dīnū yümkinü leküm fi'l-bilādi ma'nā-yı münīfi (14) ḡavs-ı ‘arabī ve mızrāḡ isti'māl etmekden (15) ḡālī olmayan ḡaḡḡ te‘ālā ḡazreti bunlar sebebi (16) ile te'yīd-i dīn-i mübīn ve sizi memālikde temkīn eder (17) demekdür **e'l-ḥadīṣü's-sülüsün** vecebet

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ebī hureyre rażıyāllahu (2) ‘anh aḥrecehu ebu’ş-şeyḥ (3) ve ğayrühü

-2-

(1) ‘an ebī imāme rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh ebu’ş-şeyḥ (3) raḥimehullāh

-3-

(1) ‘an ‘abdullah bin (2) beşīr rażıyāllahu (3) ‘anh aḥrecehu eṭ-ṭeberānī

-4-

(1) ‘an cābir bin ‘abdullah (2) rażıyāllahu ‘anh ravāh (3) el-beyhaki

[22a]

(1) muḥabbetī ‘alā men se‘ā beyne’l-ġarāzayni mültebisen (2) bi-ḳavsin ārabıyyetin ma‘nā-yı şerīfi ḳavs-ı ‘arabiyye (3) iltibās ile iki nişān arasında gezen (4) ādeme ḥaḳıḳaten muḥabbetüm var demekdür e’l-ḥadīşü’l-ḥādi ve’ş-şülüşün (5) men vaża’a ridāehü ‘an (6) menkibīhi ve meşe beyne’l-hedefeyni kāne lehü ‘ındallāhi (7) bi-küllin ḥuṭvatin sevābün ‘atḳun raḳabetün mü’minetün ma‘nā-yı laṭīfi (8) bir kimesne omuzından şalıını çıkarub (9) iki nişān arasında yürise ol kimesne (10) için her adımında ‘ındallāh bir mü’min esīr (11) āzād etmek şevābı ḥāşıl olur demekdür (12) e’l-ḥadīşü’ş-sāni ve’ş-şülüşün ermü men belāġa’l- (13) -‘adüvve bi’sehmin fī-sebīlillāhi rafa‘ahü Allahü deracete (14) fi’l-cenneti

ma'nā-yı münifî ḥaḳḳ celle ve 'alā ḥazretinüñ (15) rızā-yı şerîfiçün oḳ atañ eger bir kimesne (16) a'dū-yı dīne bir oḳ işābet êdirür ise (17) cennetü'l-a'lāda kendüye derece-i 'aliyye vèrilür

Der-kenār

-1-

(1) 'an ebī el-derdā'i (2) rażıyāllahu 'anh (3) ravāh ebu's-şeyḥ (4) ve'd-deylemī

-2-

(1) 'an ḳa'b bin mürre rażıyāllahu (2) 'anh aḥrecheu en-nesā'ī (3) fī sünenha

[22b]

(1) demekdür **e'l-ḥadīşü's-sālīş ve's-sülüşün** men ramā (2) bi'sehmin fī-sebīlillāhi kāne lehü şevābün zālike's-sehmi (3) min mişle ecrun 'atḳun erbe'atün nāsün min benī-ismāīl (4) ma'nā-yı şerīfi rızā-yı bārī için bir oḳ (5) atana ismā'il benī 'aleyhi's-selām evlādından (6) dört esīr kimesne āzād êtmış mişillü şevāb (7) vèrilür demekdür **e'l-ḥadīşü'r-rabī ve's-sülüşün** (8) men ramā bi'sehmin fī-sebīlillāhi ve-rızāühü fe-beleğa (9) el-'adüvve ev ḳaşşara 'anhü kāne zālike'r-ramyü nūran (10) lehü yes'ā beyne yedayhi yevmü'l-ḳıyāmeti ma'nā-yı laḫfī (11) bir kimesne ḥaḳḳ te'ālānuñ rızā-yı şerīfiçün (12) bir oḳ atsa a'dā-yı dīne vāşıl olsun (13) olmasun ol oḳ atmaḳ ḳıyāmet günü nūr (14) olub ol kimesnenün öñinde ḳoşar (15) **e'l-ḥadīşü'l-ḥāmīs ve's-sülüşün** şaffefenā li-ḳureyšın (16) ve şaffü lenā izā üktübüküm fe-'aleyküm bi'n-nebeli (17) ma'nā-yı münifî ḳureyš ile muḳātele için şafflar dizildi

Der-kenār

-1-

(1) ‘an enes rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh eṭ-ṭeberānī (3) fī el-evsaṭ

-2-

(1) ‘an muḥammed bin el-ḥanefıyye (2) rażıyāllahu ‘anh aḥrecheu (3) eṭ-ṭeberānī fi’l-
kebīr

-3-

(1) ‘an ebī useydi’s-sā‘idī (2) rażıyāllahu ‘anh aḥrecheu (3) el-buḥarī

[23a]

(1) eger kefere-i kureyş çoğalur ise hemān oḵ (2) atuş demekdür **e’l-ḥadıṣü’s-sādis**
ve’s-sülüṣun (3) faḥr-i ‘ālem şallallahü te‘ālā ‘aleyhi vesellem efendimüz (4) bir gün
sa‘ādet ile giderler iken aşḥāb-ı kirāmdan (5) bir cemā‘ate teşādüf étdiler ki oḵ (6)
atarlar idi bunları terğīb ü taḥrīş için (7) yā benī ismā‘il sizün babañuz da atıcı idi atuş
(8) bende falan tarafından deüyü iki firkanuş birine (9) işāret buyurduklarında ol bir
firka amān (10) yā resūlullah cenāb-ı risālet-me‘abıñuz aḥad (11) firkatine şāḥib oldığı
şüretde naşıl (12) oḵ ataruz anlar ile muḳāvemet éderüz cevābıla (13) terk-i remy
étdüklerinde cümlesinüñ ḥāṭırlarını (14) taṭyīb için irmü ve ene me‘akum külliküm
buyurmuşlardur (15) **e’l-ḥadıṣü’s-sabı‘ ve’s-sülüṣün** mā ‘aleyye eḥadüküm (16) izā lecce
bihi himmetün ve ğummetün enne yetekallede ḳavsehü yenfi (17) bihā himmihi me’āl
ma‘nā-yı laṭıfı bir ādeme hemm ve ğam

Der-kenār

-1-

(1) ‘an selemeti’bni’l-ekvā (2) rażıyāllahu ‘anh (3) aḥrecehu el-buḥarī

-2-

(1) ‘an ‘aişe rażıyāllahu (2) ‘anhā aḥrecehu eṭ-ṭeberānī (3) fi’l-şagīr

[23b]

(1) ‘arız olduḡda boğazına yay ıaksa (2) ol ġam ve ıasāveti giderür demekdür e’l-ḥadīsü’ş-şāmin ve’s-sülüsün (3) el-melāiketü teşhedü sülüsün (4) mine’l-ḥışāli’r-rihāni ve’l-müsābeḡati ve’r-remyi bi’l-ıavsi (5) ve mülā‘abeti’r-racüli ehlihi ma‘nā-yı münīfi melāike-i kirām (6) üç şey’e ḥāzır olurlar birisi oı (7) ve at yarışdurmak için öndül ıomak (8) ve birisi oı atmak ve birisi daıı ḥelālıla (9) mülā‘abe etmek de ḥāzır olurlar demekdür (10) e’l-ḥadīsü’t-tāsi’ ve’s-sülüsün er-rumātü fi’ş-şalāti (11) ve sevābihā mā lem yeftehime el-vakte ma‘nā-yı şerīfi oı (12) atanlar namāzdadur ya‘ni mādāmki namāz vaıtı (13) geıüb fevt olmak lāzım gelmeye oı atanlara namāz (14) sevābı ḥāşıldur demek olur e’l-ḥadīsü’l-erba‘ün (15) lā sebeıa illā fī ḥuffin ve ḥāfirin ev naşlin (16) ma‘nā-yı laṭīfi bir şey’ için öndül ıoyub yarışmak (17) cā‘iz degil ancak deve ve fil mişillü kendüden

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ibn-i ‘ömer rażıyāllahu (2) ‘anhümā aḥrecehu ebu’ş-şeyḡ

-2-

(1) ‘an ebī ḥırāş rażıyāllahu (2) ‘anh aḥrecehu ebu’ş-şeyḡ

-3-

(1) 'an ebī hureyre rażıyāllahu (2) 'anh ravāh el-tirmizī

[24a]

(1) na'llu ḥayvānāt u ester ü at ve sehm ü seyf (2) mişillü ālātda cā'iz olur demekdür **bāb-ı rābi'** (3) **der-beyān-ı mesā'il-i münāzele** lisān-ı 'arabda oğ (4) yarışmasına müsābāka ve münāzele dērler (5) sūnnet-i seniyyedür gāzāda lüzumını kaşd ēderler (6) ise şevāb ḥāşıl olur lākin bēş (7) şartı vardur birisi budur ki oğ yarışanlar (8) iki cānibden öñdül qoysalar bu iki (9) kişinüñ arasına bir muḥallil girmek lāzımdur (10) muḥallil oldur ki gāyıruları geçdigi zamānda (11) anlardan öñdül alub kendi geçildigi vaqt (12) öñdül vèrmeye meşelā zeyd 'amra eger geçersen (13) ben saña on altun vèreyim dēse 'amr ve (14) daḥı zeyde sen geçersen bende on altun (15) vèreyim dēse bu kumār olur ḥarāmdur ammā (16) aralarına bir kişi daḥı şoqub eger sen bizi (17) geçersen altunlarımızı al bizler seni geçerse

[24b]

(1) bir nesne istemeyüz dēyü bu şart üzere atışub (2) arada olan muḥallil bunları geçmiş olsa (3) ikisinden daḥı şart ētdükleri onar (4) altunı alur ve eger altun çıkararlardan birisi (5) geçer ise kendü vèrecegi altunı vèrmeyüb (6) yalnız yoldaşınun vèrecegi altunı alur (7) ve muḥallil cümleyi geçdigi zamānda altun çıkararlardan (8) biri digeri geçmiş olsa yine birbirinden (9) altun almak cā'iz degildür birkaç kimesnelerin (10) her biri meşelā birer altun çıkarub her kim (11) geçer ise altunlar anuñ olmasını şart ētseler (12) bu şüretde daḥı şer'ī olmagıla muḥallil gerekdür (13) ammā öñdül bir cānibden qonsa yāḥūd oğ (14) atmayan bir ādemün olsa muḥallil lāzım degildür ve oğ (15) yarışmaq iki kimesne miyānında cā'iz oldığı (16)

gibi iki bölük âdem ortasında dağı cā'izdür (17) bunda dağı öndüli bir bölük çıkarsa bir bölük

[25a]

(1) çıkarmasa yāhūd öndül ikisinden (2) hāric bir kimesnenüñ olsa cā'izdür **ikinci** (3) şart atdukları ok nişāna urmağ mümkün ve muhtemel olmağdur (4) eger nişānları bu'd-i mesāfede bulunub (5) urmağ mağal yāhūd çatı yakın olub urılmağ (6) muğarrer olur ise veyāhūd 'ādete muğāyir (7) meşelā biri biri ardınca nişānı yüz kerre urmağı (8) şart olunur ise étdükleri 'ağd- i bātil (9) olur ammā kâbil olur muğalden pehlevān atıcılar (10) on kerre biri biri ardınca şart étseler (11) cā'izdür e'l-hāşıl bu huşuşda atıcılara (12) ve atmağda ve urmağda étdükleri kavle nazār (13) olunur mümkinini farz éderler ise cā'iz (14) ve muğali şart éderler ise bātil olur (15) démişler lāyıkı oldur ki yarışanların (16) bu şan'atda mahāretleri ve birbirleriyle muvāzenetleri (17) olub biri üstād ve diğeri t̄alib

[25b]

(1) olmamağ gereğdür **üçüncü şart** ortaya konılan (2) öndül ve meydān ve nişān bellü ve kaç ok (3) atılacağı ve ibtidā kim atacağı ve nişāna kaç kerre (4) uran geçmiş olacağı ma'lūm olmağ gereğdür (5) **mes'ele** nişān urmalığın birkaç sınıfı olub (6) birine tarīk ile olur ise olsun hemān (7) nişānı urur ise bu aşl urışa fer^c dërler (8) biri dağı ok nişānı delüb düşe bu tarzına (9) şararık dërler biri dağı nişānı delüb (10) üstinde tura bu şekline havāsık dërler (11) biri dağı nişānıñ bir cānibine düşüb nişāna (12) t̄oқınmaya bu mağūleye havāşır dërler biri dağı (13) nişānı delüb olbir yanından çıkub gide (14) bu nev'e havārim dërler biri dağı nişānıñ (15) öninde yere t̄oқınarak

şıçrayub nişānı (16) ura bu kısma ḥarābī dērler oḡ atmaḡ kavlı (17) olındıḡı zamānda aḡsām-ı mezkūresi

[26a]

(1) tafşīl olunmayub her kim bēş kerre nişānı urur ise (2) ol geçmiş olsun dēseler ibtidā zıkr olınan (3) fer^c şūreti i'tibār olınur lākin imām aḡmed (4) ibn ḥanbel raḡmetu'llāhu mezhebinde 'aḡd-ı müsābaḡa (5) olındıḡı zamānda ya'ni yarış kavlı étdükleri (6) vaḡtde aḡsām-ı mezkūreden ḡanḡı kısım üzere (7) atılacaḡı beyān olınmaḡ lāzımdur **mes'ele** 'aḡd-i müsābaḡa (8) nişān urmaḡa olmayub uzak (9) atmaḡa olsa ḡazālarda ḡal'a meters içlerine (10) atmaḡ için mezhāhib-i selāşede cā'iz olub (11) imām aḡmed bin ḥanbel oḡ atmaḡdan maḡşūd (12) nişān urmaḡdur cevābıla tecvīz étmemişdür (13) ḡülāşa-i kelām imām aḡmedden ḡayrı ei'mmenün (14) ḡilāfi menḡul olmayub faḡat imām-ı şāfi'ī (15) raḡmetu'llāhu oḡ uzaḡa atıldıḡı taḡdīrce (16) ikisinün yayları peklikde ve yumuşaklıkda (17) ve oḡları yeyni ve aḡırlıkda berāber olmaḡ gerekdür

[26b]

(1) zirā bunların çok te'sīri vardur buyurmışlar (2) **dördüncü şart** oḡ atacaḡ kimesneler ma'lūm (3) olmaḡ ve atıcılar bir bölük ve iki ve üç bölük (4) ve daḡı ziyāde olur ise de nevbet ile atışmaḡ (5) ve her bölük ḡalḡının 'adedi āḡir bölüḡe muvāzī (6) ve nevbetleri müsāvī ḡılınmaḡ ve her bir bölük üzerine (7) bir kimesne zāim ve başbuḡ olub yoldaşlarına (8) mu'āvenet ve 'aḡd-ı müsābaḡa ve münāzelede (9) anlara vekālet étmek ve ḡanḡı bölük ḡālib gelür ise (10) alacaḡları öḡdül ol bölük ḡalḡının (11) mecmū'na berāber taḡsīm olınmaḡdur **bēşinci şart** (12) atıcıların ḡurduḡları maḡal bellü olarak her biri (13) berāber ḡurub biri yaḡın ve diğeri irāḡ da (14) olmamaḡdur derilüb şaff olsalar ortada (15) ḡurmaḡ ile başda ḡurmaḡlıḡın farkı ve ḡurduḡı (16) yerden bir

ayağını ilerü başmaıklığun zararı yokdur (17) **mes'ele** öndül kımak imâm-ı mâlik rahimehumullah

[27a]

(1) kavlinde pâdişâhdan ğayrı kimesneye câ'iz (2) olmayub ei'mme-i sâ'ire rahimehumullah

‘indinde (3) her kim olur ise olsun câ'izdür **mes'ele** (4) bir takım pehlevân yüzer ok atub içlerinden (5) her kim nişâni on kerre urur ise ortada (6) olan öndüli alsun deýü kavli ederek (7) atmağa başlayub ellişer ok atduklarını (8) zamânda birisi on kerre ve biri dağı toğuz (9) kerre nişâni ura artuğ atmağa hâcet kıalmayub (10) on kerre urmuş olan öndüli alur **mes'ele** (11) řu nişâna bir ok yâhüd iki üç ok at (12) urabilürsen sađa bir altun véreyim eger (13) uramazsan bađa bir altun vér dese câ'iz degildür (14) **mes'ele** nişândan katî uzak yere düşen (15) ok fenâ atışdan nâři düşmiş ise (16) ol ok ta‘yin olanın ‘adede mahsüb olunur (17) ammâ yolda bir âfet işâbetinden ise meşelâ

[27b]

(1) bir kışa toğınubda şıçramış olsa ‘özi (2) ‘addile şesâb olunmayub yerine bir ok dağı (3) atmak gerekdir **mes'ele** nişânda şaplanmış (4) okuđ gezeine bir ğayrı ok gelüb urmağ (5) hünerden ma‘dud olub lâkin ibtidâ başlayışda (6) nişânuğ kendüsine urmağ meşrüt ise (7) mağbül degildür **mes'ele** atıcı küşâd vérdiđi (8) zamân şiddet-i rüzgâra teşâdüf eder ise (9) okı nişâna varub varmadığına i‘tibâr (10) olunmaz lâkin küşâddan şonra yolda sağanak (11) toğınsa eřâđ-ı kavli üzere nişâni urması (12) mağbül ve eger hađâ eder ise ma‘zür olub (13) yerine bir ok dağı atmak gerekdir **mes'ele** ok (14) atıldığı zamânda nişâni yel getirüb ok (15) dağı nişânuğ yel ile gitdiği mağalle varsa

(16) fā'idesi yokdur lākin aşl nişān maḥaline (17) ʔoqınur ise maḳbūldür **mes'ele** oḳ yarışmak

[28a]

(1) ḳavl edenlerüñ her ḳaḅırsı fāriğ olur ise (2) imām-ı ā'zam ve imām-ı aḥmed raḥimallāhu 'aleyhümā (3) mezheblerinde cā'iz olur imām-ı şāfi'ī raḥimehullāhdan (4) bir ḳavl üzere ferāğat cā'iz olub (5) ḳavl-i āḥirlerinde vefāt etmeyince ḥaste (6) ve gözi ağrımak ile ḳavl-i nesh olmayub (7) ferāğat eden kimesne yine atmağa rāzı (8) olincaya ḳadar ḥākim tarafından ḥabs u ʔazyīḳ (9) olunur **bāb-ı ḥāmis der-beyān āyīn ü erkān-ı meydān** (10) ebu'l- feth ve'l meğāzī sulṫān meḥemmed ḥān (11) ğāzi raḥimehullah ḥazretlerinüñ beytü'ş-şerīf (12) zāyiçe-yi iḳbāline düşen sehmü's-sa'ade-i letufteḥanne el (13) ḳoşantiniyye ḥükm-i şerīfinüñ eseri oḳ (14) meydānında müşāḥede ve sūr-ı 'usret-i 'ubūr-ı (15) istanbula hücum için livā-yı nuşretü't- tevā-yı sa'y (16) ü iḳdāmları maḥal-i tekye-ğāh-ı rumāt olan (17) cāy-ı sürür-efzāda küşāde olmak ḥasbıyıla

Der-kenār

-1-

(1) turāb u aḥşāb u seped (2) vesa'ir naşıl şeyden maşnū' (3) olur ise olsun yerden (4) yüksek olan putaya lisān-ı (5) 'arabda hedef ü hedefüñ üstüne (6) ḳodukları kāğıd ve bir pāreye (7) ğaraż ve ğarażuñ ortasına (8) naşb etdikleri kemük ve ğayri (9) şey'e riḳ'a ve ba'zen (10) hedef üstüne ḳoydukları (11) kāğıd u bez ü deri pāresine (12)

yarım ay şeklinde bir şekil (13) çizerler ol şekle dā'ire (14) ve dā'irenün ortasına bir nakş (15) ederler anı hātem (16) derler

-2-

(1) İki kimesne nişāna (2) birer ok atmağı kavlı (3) edüb ikisi dağı (4) ursalar nişānuñ (5) üst tarafını uran (6) gālibdür

[28b]

(1) ba'de'l- feth ayaşofya cāmi'-i şerīfi derūnında (2) olan bütlerden **vedd ve suvā' ve yağūs ve ya'ūk** (3) ve **nesr** mişillü nām-dār olan on iki büt ok (4) meydānınuñ cevānib-i erba'asına nakl u vaz'(5) olunub gūzāt-ı islām ol bütleri hedef ta'n (6) u düşünām ve icrā-yı sūnnet-i seniyye'-i hāzret-i (7) seyyidü'l-enām için üç gün devām üzere (8) remy-i sihām eylediklerini seyyāh-ı zemīn ihbār-ı (9) şebt-i ceride'-i āşār etmişdür rü'esā-yı (10) kemānkeşāndan 'abdu'llah efendi merhūmuñ (11) nigāşte-i risāle-i tahkīki olduğu üzere ol (12) eyyām-ı behcet-i ittisām-ı fātiḥ merhūm ile berāber (13) hāzır olan 'ulemā vü meşāyih-i müsliḥin ḥuşuşen (14) şeyḥ ḥaḳḳ-bīn aḳşemse'd-dīn ḳaddesa'llāhu esrārahūm (15) hāzerātınuñ irāde-i işābet-i ifādeleriyle meydān-ı (16) mezkūrı remy-i sihāma tahşīş ü ḥudūd ile (17) hazine-i 'āmire defterlerine ḳayd buyurıldıḳdan

[29a]

(1) sonra sultān bāyezid ḥān ve sultān (2) süleymān ḥān eskinhūmu'llallahu te'ālā fī ferādīsü'l-cenān (3) ve ifāz 'aleyhūmā sicālū'r-raḥmet ve e'r-rızvān-ı (4) hāzerātı dağı oka rağbet ve aşḥāb-ı remye (5) muḥabbet ve cümle düvel-i islāmiyyenün aḳdem-i (6) silāhı ok yay olduğına ḥürmeten (7) devlet-i 'āliye-i osmaniyyede biñ kez ok atana kırk

(8) akçe ‘ulûfe vèrilmek ve şāhib-i menzil olanlara (9) huzūr-ı müstevcibü’s-server-i pâdişāhîde (10) kaftān giydürilmek ve kemānkeşlere ze‘āmet ve tımār (11) tevcīh olunmak üzere vaz‘-ı kânūn ve kâ‘ide (12) ve etrafından ba‘zı bağ ve bağçeler alınub (13) meydāna ‘ilāve ile vüs‘at da‘ire-i hūdūdı (14) ziyāde buyurduklarından başka meydān-ı mezkūr (15) atıcı t̄ā’ifesine vakıf olmak üzere mütē‘addid (16) huṭūṭ-ı hümāyūn ı‘tā ve nezāretini yeniçeri (17) aġāsı olanlara ihāle ile temlik āhirden

[29b]

(1) taḥlīş ve rehā buyurmalarıyla zamān-ı fātih-i müşārün-ileyhden (2) ilā hezā el-ān darü’l-saltānatü’l-‘āliyyede (3) bulunan kemānkeşān ve ṭullāb-ı kabza meydān-ı mezkūrda (4) münāzele ve mu‘āvaza édüb lākin (5) bu meydānuḡ yolu erkānı vardur meşķ (6) ü ta‘līm-i remye mübāşeret ve menzil atub bozmaġa (7) mülāzemet édenler kudemā-yı rumātdan üstādān-ı (8) kāmilü’ş-şanāyī‘ ve ‘ārifān-ı nādirü’l -bedāyī‘üḡ (9) ‘arā-yı şākıbe ve tedābīr-i şā’ibeleriyile muḡaddemā (10) nizām-yāfte olan kânūnnāmelerinde muḡarrer (11) mevāddan be-her-ḡāl on iki maddeyi (12) ‘arīf ve ‘ādet ve rüsūmlarına vakıf (13) olmak gerekdür ki zıkr olındı **madde-i ūlā** aşḡāb (14) menzil veyāḡūd müstaḡıkk-ı menzil olan pehlevānlaruḡ (15) erşed ü a‘ḡalinden naşb olınan şeyḡ-i meydān (16) ve sār-ir-i ihtiyārānuḡ dā’ima ḡātırlarına (17) ri‘āyet ve āyīn ü ‘ādetlerine mütāba‘at olınmaḡdur

[30a]

(1) **madde-i sālīye** bir pehlevān atış maḡaline varduḡda (2) kendüden eski pehlevān bulunur ise andan (3) evvel atmayub birbirinüḡ kıdem-i sa‘īyelerine ri‘āyet (4) étmekdür **madde-i sālīse** bir pehlevān oḡ atar iken (5) arḡasından diger pehlevān daḡı

başka ayak (6) yerinden atub ikisinün oğı bir maħalde (7) arıřmamak ve depebaşı nām maħalden ħāřkōy (8) arafına pīřrev atılmamadur **madde-i rābi‘a** ibtidā (9) atub ırdıęı azmāyiř ve ħākī oęlar ūzerine (10) řonradan pīřrev ve atacak pehlevān tebdīl-i tīr (11) ū kemān ētdigini hevāciya ħaber vērüb (12) ba‘dehu atmadur **madde-i ħāmise** iħtiyārlaruę (13) izni olmaduęca menzil atmaęa urmamak ve bir (14) menzilün ayak yerinden urub meřķ tārīķiyile (15) oę atmamadur **madde-i sādise** yeęiden (16) menzil amak murād edenler ħākī ile sekiz yūz (17) ve řoyalı yeksūvār ile sekiz yūz elli ve pīřrev

[30b]

(1) ile toęuz yūz gez boyı at‘ ētdigi mesāfeye (2) řūrūıla vaz‘-ı niřān eder ancak (3) miyān-ı kemānkeřānda řunūf-ı sūlūse i‘tibār olınan (4) toęuz yūzci ve bięci ve bię yūzci keskinleri (5) menzil bozmak murād ederler ise dā‘imā at‘ (6) ētdirdūkleri mesāfe adar maħalde kā‘in menzile (7) ruĥřat vērilmeyūb ‘ādet me‘lūfesinden (8) ziyādeyi atub bozmaęa muraĥĥař olmadur (9) **madde-i sābi‘a** bir pehlevān bozdıęı menzil (10) ana ařınuę řaę ve řolından ve ořıya (11) atanlaruę ayak yerinden kırķ gezi mūtecāviz ħārice (12) oęları dūřer ise i‘tibār olınmamadur (13) **madde-i sāmīne** menzile oę atan pehlevānuę ayak (14) yeriyile menzili beyninde ve yaęınında kimesne (15) urmamak ve hevācılara i‘timād olınmamadur (16) **madde-i tāsi‘a** meydān-ı a‘āmında řāĥib-i (17) menzil olanlaruę eskisi yeęisine taaddūm

[31a]

(1) ederek řeyĥūn řaę arafında ve tālīb ve mūřaĥiķķ-ı (2) menzil olan pehlevānlar kezālik yollu yolunca (3) řol arafında oturmadur **madde-i ‘āřere** (4) menzil bozanuę oęını ūstādı veyāĥūd (5) mevcūd bulınan iħtiyārlardan biri fātiĥa (6) ve ūc iĥlāř-ı řerīf

okeyub ŧāhib-i (7) risālet efendimüzün rüh-i ŧeriflerine (8) ve aŧhāb-ı hāvāŧ bā- huŧuŧ sa'd bin (9) ebī vaqqāŧ hāzretlerinün ervāh-ı tayyibelerine (10) ve meydāndan güzerān etmiŧlerinün rühlarına (11) bade'l hüdā cehr ile üç def'a tekbir (12) alarak menzil okını tutub ihrāc ve yerine (13) niŧāna vaz' etmektür **madde-i ahad-i aŧere** (14) menzil bozan veyāhüd taŧ süren (15) pehlevānuñ da'vası ŧāhib-i menzil veyāhüd (16) tālib ü müŧahik-k-ı menzil olan defterlü (17) kemānkeŧlerden ayak yerinde ve hevā maħallinde

[31b]

(1) bulunmiŧ bi-ġaraz dört nefer kimesnenün (2) ŧehādetleri ve ol menzilde taŧı olan (3) pehlevānlardan birinün muħāŧamasıyla okuñ (4) ŧürütle kondağı ve menzil bozdağı (5) meclis-i rumāt celisi ŧeyh-i meydān ve (6) miyān-ı halka-yı kemānkeŧānda sābit olmaduķca taŧ dikilmemektür (7) **madde-i iŧna-aŧere** zikr olunan rüsūma ri'āyetde (8) ŧāh u gedā ve ā'lā vü ednā müsāvi 'add olunub (9) āyīn-i iħtiyarān ve de'b-i dirīn-i tīrendāzāna (10) muħālif kimesne hāreket etmemektür **bāb-ı sādīs** (11) **der-beyān kavā'id-i remy sihām** 'ilm-i (12) remyün nihāyeti nā-mütenāhi ve ġāyeti ta'līm-i üŧād (13) taħtında müŧetir ve maħfī olub (14) ta'bir mezāyā-yı nihān naġmeye ŧıġmaz medlülünce (15) bu fenn-i celīlü'l-'itibāruñ bi'l-cümle uŧul (16) ü fürü'nı kālen ve kalemēn ifāde vü taķrīr hadd-ı imkāndan dūr (17) bir emr-i 'asir olub lākin ŧuret-i

[32a]

(1) zāhīrde güzelce ok atmanuñ ve atdağını (2) urmanuñ mevķūf-ı 'aleyhāsı olan biraz ŧeyleri (3) bilüb icrāsına diķkat ve ŧarf bāzū-yı muķadderat (4) eylemek lāzime'-i hālden olmağıla (5) bu maķüle mevādd-ı lāzümü'l-'itiyād beŧ faŧl (6) olmaķ üzere müŧakīl bir bābda irād olındı (7) **faŧl-ı evvel** uzun ok atmaķ murād edenler (8) küll

yevm meşq etmekden hāli olmayub (9) şöyle ki her zamān hākī ve azmāyiş atmağa (10) meydān bulmazlar ise kepāze-keşlik ile idmānı (11) boşlamamak ve böyle germiyetli meşq ü idmān (12) olur iken vücūda za‘f-ı ĩrās eder (13) hālāt-ı ĩkā‘ndan ihtirāz ve istiħmāmı (14) az az etmektür faşl-ı sāni yay çekmekden (15) ğaraz ok atmak olduğına bināen herkes (16) kudreti ta‘alluķ etdigi dereceden ziyāde (17) zūr ile yay çekmek dā‘iyesinde olmayub

[32b]

(1) belki güc ile çekebilecegi yayuñ dört (2) bahşından bir bahşını ıskāt edüb meselā (3) yüz dirhem yay çekmege muķtedir pehlevān seksan (4) dirhem yay ile evvel be- evvel güzelce atub tutmağı (5) taşşıl edüb ba‘dehu meşq ü idmānına göre (6) birbirinden ziyāde olmak üzere üç beş ayda (7) bir yay tebdīl etmektür faşl-ı sāliş her pehlevān (8) meşq ile yayını ziyāde dirhemli etdükce uzun (9) ok atmak icāb etmeyüb zirā seksan (10) dirhem yayuñ hūkmi yētmiş dirhem yayda dağı (11) vāki‘ olmak mülābesesiyle yay vezn (12) etmekden murād atıcı olanlar aralık aralık ancak (13) kendü idmānlarını tecrübe etmek (14) ve dā‘imā tır vèrir kadr-i kemāna revnāk mefhūmı (15) üzere yaylarına göre ok uydurmağdan (16) ‘ibāret bir ma‘nā ve ekser-i kemānkeş dağı (17) eksükci ve ayırıcı ta‘bīriyle iki şinf müstesnā

[33a]

(1) olub siper başından atış yerine kadar (2) çekiş edenlere eksükci ve azuçuķ atış (3) yerinden aşığı çekenlere ayırıcı ıtlāk olunmağıla (4) eksükci ile bir veznde yay isti‘māl eden (5) ayırıcı pehlevān oğlarını eksükcinüñ atdığı (6) oğdan birer dang miķdārı ziyāde etmek (7) ve yayuñ cilesi oğun nışf ağırlığı ve puta (8) ve zarb oğlarında demren oğun onda biri (9) ve yelek demrenüñ üçde biri olmak ve birinci (10) ve ikinci

boy ve orta iftibār ile menzil (11) yayları tokuz tutamdan on buçuk tutama (12) ve zarb yayları on iki tutamdan on dörde (13) kadar bağlanmış olmağıla uzun boylu (14) adamlar menzilde on buçuk zarbda on dört (15) tutam tımārli yaydan vesā'irleri (16) hadd-i kaddine göre el verecek kışa yaylardan (17) atmak ve yay kışa oldukça oğun boyı

Der-kenār

(1) ashāb-ı kirāmdan yaycılarun pīri (2) ebū muḥammed bin ebūbekir ve oqcılarun (3) pīri 'ömer 'ümran bin ḥaṭṭāb ve demrencilerun (4) pīri 'avn bin şābir (5) ve zihgīrcilerun pīri 'ali bin (6) ebī ṭālib ve ta'līmḥānecilerun (7) pīri 'abdü'l-gaffār razıyallāhu 'anhüma (8) ḥāzerātı oldığı ve imām 'ali kerremallāhu (9) veche efendimüz ibtidā ızın (10) ve resūlullāh ile yaptığı zihgīr (11) mizāb-ı rahmetde avīḥte olan (12) kebş-i İsmā'ıl 'aleyhi's-selām (13) boynuzundan (14) édügi menķüldür

[33b]

(1) dahı bir demren miqdārı küçilmek lāzımdur (2) faşl-ı rābi' oq yaydan salāmetile çıkub (3) toğrı gitmek ve şuya ve dik atlamayub (4) ya'ni pest ü bülend olmayub yolıla küşād (5) vèrilmenün ṭarīki atıcı evvelā yumruğını berk ve atdığı (6) oq ne derecelerde gidüb kōndüğını derk (7) édüb dā'imā kırk bēş dereceden atılır (8) ḥumbara gibi oqı yolıla kōndurmağdur bu derecelerde (9) mu'tedīl atış için oqlar kōndığı yerde (10) ölçilür oğun gezi atıcınun diz kabağından (11) yukaru ise dik aşığı ise şuya (12) atılmış olmağıla diz kabağıyla berāber olmak üzere (13) yumruğını uydurmak ve yumruk uydığı (14) yerde küşād vaḳti muḥkem durub bilek oq (15) ṭarafına meyl eylemek ve çeṅe şol omuzuna muḥkem (16) bend olub baş gerüye şarkmamak ve çeṅenün (17) altında düzçe tutilması lāzım kelān sağ eli

[34a]

(1) baş parmağının üzerine şalavât parmağını (2) bend ve bu şalavât parmağının tırnağdan üçüncü (3) bükümünü okun gezine vaşl u peyvend étdükden (4) sonra hınşır ve pınşır ve vustâ parmakları (5) pek yumulub şağa ve şola depretmeden (6) şaştı kulak berâberi götürüb yüzine yakın (7) kesdürmek ve yayun çillesini kola ve gögse (8) tokındurmayub açık tutmağdur ki bu tavr-ı (9) memdūh üzere atılan oklara rüstemi-pertâb (10) vesâ'i-i tarzı olan küşâdlara sînekeş (11) ve behrâmî ve girift-nişâb derler faşl-ı hâmis (12) sen 'akla uyub gezme felâhun dağı bilmez (13) mişdâkıncı işbu tîr ü kemân huşuşında (14) her nesne üstâddan görildiği ve erbâbı (15) 'inde tecrübe olındığı gibi icrâ olunmak iktizâ édüb (16) beyt kim ki hamyâze-i sa'yı çeker elbet çükemân (17) tîr âmâli nişângâhına eyler mülhâk

Der-kenâr

(1) mülük-ı pîş-dâdiyândan minuçeher (2) şâhun tîrendâzlıkda mehâreti (3) meşhûr olan ârş-ı nâm-ı silâhdarı (4) oklarını oyub mücevvef eyledükden (5) sonra derûnını jâle ile tıdırub (6) tulû'-ı âfitâbda âmel şehriden şark (7) cānibine atub cāzibe-i afitâb ile (8) mābeyni kırk konak mesāfe olan (9) merv şehrine düşürdüğü bürhān-ı (10) kâf'-ı mü'ellifinün rivāyāt-ı (11) gārībesinden olmağıla (12) bu mağalle şerh (13) verildi

[34b]

(1) deyerek hod-be-hod bir şey' ihtirā'yıla cümleye (2) müsābakat dā'iyesinde olanların huşul (3) ümniye ü âmâlleri muhal ve her pehlevānun haddine (4) göre atdığı okun pek yüyrük vaqti 'ömrinde (5) bir def'a altı ay nihāyet bir seneden ziyāde (6) sürmediği kažiyye-i müsellemeden olduğına (7) mebnî haddinden ziyāde ok yürütmek

(8) h̄āhişiyile beyhūde sa‘y edenlerūn ser-menzil (9) maqşūda vuşlatları ‘adīmū’l-i ihtimāl (10) olmağıla menzil açub bozmağa fālib olanlar (11) vaqt-i ma‘hūdı fevt etmemek ve bu fenne intisāb (12) ile şūrī ma‘nevī feyz-yāb ve nā’il-i ecr (13) ve şavāb olmak murād eden pehlevānlar vaqitli (14) ve vaqitsiz eline tīr ü kemān almayub atış zamānı (15) be-her-hāl abdestli bulunmağ ve tekbīr ve taşliye olunmağ (16) elzem ve bu abdest maddesi büyükler ‘inde (17) pek mer‘ī ve mültezemdür hatta aḥmed bin fazlaviyyetü’z-zāhid

[35a]

(1) ‘aleyhü’r- rahme ki mūmā-ileyhā guzāt (2) rumātdan idi sulṭān-ı enbiya ‘aleyh (3) efzālū’ş-şalavāt ekmelū’t-tehāya efendimüz dest-i kerem (4) peyvesteyile āhż-ı kemān etdiği haber-i şihhat (5) eşeri baña resīde olalıdanberü abdestsiz (6) destümile mess-i kemān etmedüm dēyü buyurduklarını (7) imām süllemī ḳaddese sırra nāvek-endāz-ı hikāye (8) oldığı şerrāḥ-ı şifādan ibrahīm ḥanīf (9) merḥūmuñ ḥülāşatū’l-vefāsında muḥarrir-i (10) mu‘teberāt-ı rivāyetdendür ve (11) resūlullah şallallahü te‘ālā ‘aleyhi vesellem ḥazretleri remy-i sihām (12) eylediği bızā‘ā-ı gīrān çārsū-yı āsar ittifāḳı (13) üzere peyveste-i şihhatdür **bāb-ı sābi‘ der-beyān** (14) **aḥvāl-i menāzil meydān ḳoşantiniyye** ‘abdullah (15) efendi tūmārında zıkr ü taḥrīr olındığına (16) göre memālik-i islāmiyyeden mekke-i mūkerreme (17) ve cidde ve iskenderiyye ve lazḳiyye ve şām

[35b]

(1) -ı şerīf ve mar‘aş ve amāsiyya ve toḳad ve anḳara (2) ve kütāhya ve tire ve aḳḫişār ve yeñice-i vārdār (3) ve uluniyye ve gelibolı ve kāğıdhānede olan (4) birer menzil ve diyārbekr ve ḳonya ve bergama ve balikesri (5) ve ipşāla ve usturumcada olan ikişer

(6) menzil ve halebü'ş-şehbā ve ayāzmend ve maġnīsā (7) ve şofya ve üskübde olan üçer menzil (8) ve belġrādda olan dört menzil üsküdār (9) ve eyübde vāķi' bēşer menzil ve burusada olan (10) altı menzil ve mısır kâhire ve bâġdādda kâ'in (11) yedişer menzil ve edirne vāķi' on üç (12) menziliçe cem'an otuz dört vilayetde toksān (13) menzil aşhābı birķāc yüz eb'tāl zamān (14) ve pehlevānān gūzeştikānuġ beyt (15) ķo dursun sīnede yāķut-ı ķabza ħaņçerüġ ey māh (16) bilinsün taş diken menziliçe ħātır-şikenlikde (17) mefhūmı üzere nişānda meydān-ı ħamāset

[36a]

(1) eyledükleri mīller 'alāmetlerin ta'dād zımnında (2) nu'üt ü evşāfin müstaķilce bir bāb eylemek (3) fikrinde idüm lākin ekşerisinüġ ism ü şöhretleri (4) güzelce mazbu't u ma'lūm olmadığına mebnī (5) bu bābda sihām-ı sa'y ve himmet-i nişāne-i maķşūde (6) işābet etmeyecegi mūlahāzasıyıla menāzil-i (7) mezkūre aşhābı ve şaflarından ferāġat (8) ve yalnız istanbul oķ meydānında olan (9) menziller aĥvālini ta'rīf ü tavşife mūbāderet olındı (10) menzil-i merĥūm rābi' sul'tān murād ħān fātiġ-i bâġdād u revān (11) bā-bād-ı şimāl

(12)

gez/1070	seng/ķıt'a 1
----------	--------------

(13) pādişāh-ı şāġib-ķırān rābi'-i sul'tān murād ħān (14) 'aleyhü'r-rahmet ve'l-ġufrān ve ebbed-i devlet-i aġlāfa (15) ve eyyede-i eyyām-ı sal'tanat-ı evlāda ilā aġirü'd-devrān (16) ħāzretleri aġac pīşrev ü ta'bīr etdükleri (17) tīr-i ma'reke-gir ve bād-ı şimāl feraġ mesīr ile

Der-kenār

(1) meydān-ı koştananiyyede ibtidā (2) naşb-ı nişān menzil eden bahtiyār (3) nām-ı pehlevān olub mūmā-ileyhe sultān (4) bāyezīd hān velinūn defterdārı (5) olan pīri begūn gūlāmı edügi (6) menküldür

[36b]

(1) küşād eyledigi menzil-i muntelhā ve bī-naẓīrūn cāy-ı (2) kadem-i meymenet-i muḳaddemi eski hūnkār ayak yeri (3) nāmıla müsemma maḫal-i bālā ve seng-i nişānı ve

gez/1012	seng/ķıı'ca l
----------	---------------

 verā-yı (4) hānķāh-ı rumāt du'ā-yı gūyāndadur (5) menzil-i ġāzi sultān selīm fermān-fermā-yı heft-iķlīm (6) bā-bād-ı şimāl (7)

(8) hālā pādişāh-ı rūy-ı zemīn ve ḫalife-i müslimīn (9) āb-ı rū-yı mülūk-ı 'osmānī serfirāz dūd-mān-ı (10) ḫāķānī şehsüvār-ı 'arşa-i ḫāk-i fāris-i yek-rān (11) kūrre-yi eflākü's-sultān bin es-sultānü's-sultānü'l-ġāzi (12) selīm hān sālīs ibnū's-sultān muştafa (13) hān-ı sālīs ebbedu'l-lah devlete ilā aḫirü'd-devrān (14) irmā e'dāühüm bi-ķavsi't-tedmīri ilā'n-nīrāni (15) ḫāzretleri ḳuvvet-i sā'id devlet-i muḫammediyye ve nīrū-yı (16) bāzū-yı salṫanat sermedī ile çarḫuḫ kemān-ı (17) saḫtını fūrū-nihāde ve ḳullāb tāb ü tevān

[37a]

(1) a'dāyı kepāde eylemek tarīķa-ı eniķasında (2) setufteḫü 'aleyküm erzüne ve yekfīkumullahu felā-ya'cizu (3) eḫādükum en yelhüve bi-eshümühi ḫadīş-i şerīfine (4) i'timāden ve istināden 'ilm-i remye raġbet ve eslāf (5) 'azāmından ziyāde i'tibār ü ḫürmet (6) buyurmaları ḳatı vāfir ḳullarınūn bir (7) ennāsü 'alā dīni mülükühüm bu fenn-i şerīfe (8) verziş ü intisāb ve niceleri şāḫib-i (9) menzil olmak şerīfini taḫşīl ü

iktisāba ba'is (10) ü bādī olduğundan ğayrı şenşene-i (11) maražiyye-i ħudā-dād ve şime-i selīme-yi mader-zādları (12) olan ħayrāt u ħasenāt ħuşuşını (13) pīş-nihād-ı i'tiyād édüb muḳaddemā oḳ meydānı (14) tekyesinde atış ğunleri ṭabhī mu'tād olan (15) yēdi sefere ve yēdi nev' ṭa'āmuḡ ilā-māşā'e'llah-ı (16) te'ālā beheri onar şahn ve on sefere olmak (17) üzere vālid mācidleri cennet-mekān merḡum

[37b]

(1) ve maġfiret-i nişān sulṭān muşṭafa ḡān (2) ṭābe-şerāh ḡazretlerinüḡ vaḳf-ı şerīfi malından (3) senevī biḡ ġuruş iḡsān ve ġürüh-ı (4) pür-şekve rumātı mütena'ım na'm firāvān éderek (5) iḡrāz-ı meşübāt-ı cezile buyurduḡlarından şonra (6) kevkēbe-i cihān-arā-yı şāhāne ve debdebe-i 'azamet- (7) peymā-yı iskender-āne ile meydān tīr-endāzānı (8) teşrīf ü abād ve tīr-i pīşrev ü ma'reke-gir ile (9) küşād u icād buyurduḡları menzil-i müntehā ve bī-naẓīrūḡ (10) cāy-ı ḡadem-i meymenet tev'emī ḡünkār ayak yeri (11) demegile ma'rūf ve seng-i nişānı ḡudūd-ı (12) meydāndan aşurı tersāne baġçesi ḡurbında (13) vāḡi' köpriye ḡarīb maḡaldeki mīl-i cemīldür ki 'ālem-i resm-i (14) dil-fezāsına ḡayrān ve ez-dil ü cān bu sitāyiş ü du'ā-yı ġüyāndur (15) li-müellifihi işte baḡ böyle olur himmet-i şāh-ı devrān (16) dikdi ser-menzīl maḡşūda sa'ādetile nişān (17) devlet ü salṭanat u 'ömri ziyāde olsun

[38a]

(1) ḡahr éde düşmen bed-ḡāhını rabb-i mennān (2) bī-ta'ab eylesün amāde-i ḡudāvend vedūd (3) her neyi ister ise ṭab'-ı ḡümāyūnı hemān (4) ġörmesün zerre ḡadar āyine-i ḡalbī keder (5) ḡonmasun çehre-i dil-ḡāhına hic gerd-i cihān (6) eyleyüb ġülşen-i iḡbālını ḡaḡḡ tāze ü ter (7) şoldıra düşmeninüḡ yonca-i 'ömrini ḡazzān (8) leşker-i

nuşret olub ol ki seng-i derbānı (9) olsun ‘ahdında bilādında her-ān emn u emān (10)
menzil-i mīr‘alem aḥmed aḡa nām-ı diger yaşşı aya (11) bā-bād-ı lodos (12)

Gez	seng/ı‘a		
1024/9,5	1	pehlevān ‘arab yaşşı aya dēmegile ma‘rūf	
1033,5/121	2	īrmerd delikli aya nāmıla mevşūf	1 gez 
1154,5/50,5	3	beḡli aragöz	1 gez 
1205/38,5	4	deve kemāl	9,5 gez 
1243,5/27,5	5	burūsevi şücā‘	21,5 gez 
1271	6	mīr‘alem aḥmed aḡa	11 gez 

Der-kenār

-1-

(1) mīr ‘alem mūmā-ileyhe idmān ile (2) bir rütbe uvvet gelmiş ki devenüḡ (3) altına girüb yükiyile berāber aldurduḡı (4) ve iki sere parmaqlarına birer (5) oc aşdırub derilerini(6) özdürünceye adar tutduḡı (7) menūldür

-2-

(1) serile işāret olunan rumātlar ana taşınıḡ (2) şaş t u abzasından acıqlıḡı (3) midārını müş‘ardur

[38b]

(1) a‘dād-ı tezāyüd ve müsābaaları terīm ü ta‘dād (2) olındıḡı üzere mīr‘alem müşārün- ileyh evvelā pehlevān (3) ‘arabüḡ yaşşı aya ve yeḡieri zümresinden (4)

şirmerdün delikli kayasından tiren-güzer ve sipāh (5) zümresinden beḅli qaragözün çeşm-i i'tibārına (6) zarar ve sipāhiden deve kemālün şütür-şöhret (7) ve burüsevi şücā'ın esb şecā'atın (8) zīr ü zeber édüb bāzū-yı tezāyüd ve sebkat (8) ve imdād-ı bād-ı kıble-i himmet ile ref'-i şukka-i 'alāmet (10) eylediği hacar-i mu'teber vādi-yi baḅtiyārda olub (11) cāy-ı kadem-i maḅal-i tekye-i rumātun cānib-i şimālinde (12) vāki' merākıd-ı müslimīn kenārındaki beyāz ve şikeste mermerdür (13) menzil-i tozqoparan pehlevān-ı cihān (14) bā-bād-ı gün togrısı (15)

gez	seng/kıta		
1037/72	1	qazzāz aḅmed	
1109/52	2	oqcı sinān	53,5 gez ş
1161/40	3	beḅli qaragöz	102,5 gez ş

[39a]

(1)

1201/31	4	seyis maḅmūd	42,5 gez ş
1232/7	5	sinān şubāşı	113,5 gez ş
1239/32,5	6	havāndelen şolaq bāli	74 gez ş
1271,5/10	7	burüsevi şücā'	143 gez ş
1281,5	8	tozqoparān iskender	154 gez ş

(6) burüsevi şücā' evvelā qazzāz aḅmedün tār u būd (7) qumāş-ı muḅalla-i nessāc-ı kār-gāh-ı kemān ibtihācın (8) güsiste ve oqcı sinānuḅ tīr-i mefāḅiretin (9) şikeste ve beḅli qaragözün 'ayn-ı intizārın (10) dest-i himmet ile beste ve seyis maḅmūdun (11) tımār-

gerde-i kav̄s-ı mübāhātı olan esb-i sihām-ı (12) bād-pāy-ı ‘alem-girine sebkat ve sinān şubāşı (13) ve havāndelen şolak bālinū̄j ser-tecebbürlerin (14) fūrū-bürde-i zemīn hayret edüb izhār-ı (15) celādet etmiş iken pehlevān-ı meşhūr-ı afāk-ı (16) tozqoparan hamāsetü’t-tahāk̄k arkırından (17) zuhūr ile doğrıca tırdığı maḥal çeşme-i

[39b]

(1) zenān ta‘bīr olınan çeşme-sār-ı bī-nazīrū̄j (2) bālāsında olan püştēnū̄j yüz otuz (3) gez peşinde vāki‘dür ki otuz kırk gez kurbında (4) şekl-i ab-gīr şağırde bir vādicük vardur rāst (5) hāşkōy ittişalinde kanlı köşke endāhte (6) olur menzil-i mezbūr arkırı nāmı ile daḥı şöhre-varıdur (7) menzil-i tozqoparan e’l-ma‘rūf bi-delikli kaya (8) bā-bād-ı yıldız (9)

Gez	seng/kıṭ‘a		
1070/35,5	1	şīrmerd	
1105,5/14	2	re‘īsü’l-ḥattātīn şeyḥ merḥūm	35 gez k
1119,5/57,5	3	gürz sinān şubāşı	10 gez k
1177/33,5	4	beṅli qaragöz	11 gez ş
1210,5/17,5	5	sinān şubāşı	63 gez ş
1228/11,5	6	deve kemāl	8,5 gez ş
1239,5/12	7	havāndelen	gez ş
1251,5/28	8	burūsevi şücā‘	8,5 gez ş
1279,5	9	tozqoparān iskender	80 gez ş

[40a]

(1) iskender k̄āf-ı şalābet muḳtezā-yı ʿulüvv-i himmet (2) menzil vāhide ʿadem-i kanāʿat ve ṭabʿında (3) merkūz istiḳāmet muḳtezāsı menzil sābıkında (4) olan arḳırı nāmına rāzı olmamağıla (5) mīrʿalem aḥmed aḡa menzili dāḥilinde şīrmerdüñ (6) vazʿ ettiği delikli ḳaya nām seng-i maʿrūfe (7) delikli ṭaş yerde ḳālmaz müʿeddāsınca ayak (8) basub tīrini ḥār-ı çeşm aʿdā eylediği seng-i (9) nişānı tersāne baḡçesi muḳābilinde derūn (10) vādidedür (11) menzil-i cizmeci nām-ı diger çullı (12) bā-bād-ı şimāl (13)

gez	seng/ḳıṭʿa		
1155/7,5	1	yaycı dāvud	
1162,5/11,5	2	cizmeci-zāde	71,5 gez ḳ
1174/13	3	ʿarab-zāde yaycı ibrahim	57 gez ḳ
1187/2,5	4	ḳarḡa muşṭafa	53 gez ḳ
1189,5/8,5	5	börekçi meḥemmed	37 gez ḳ

[40b]

(1)

1198/3	6	boz daḡancı muşṭafa çelevi	44,5 gez ḳ
1201/22,5	7	lenduḥā caʿfer	44 gez ḳ
1223,5	8	çullı ferruḥ	19 gez ḳ

(4) çullı-yı mezbüre ekşer müsābakada aḳrānı (5) bulınanlar sebḳat etmegin kendi ıṣṭilāḥlarınca (6) çullı lāḳabıyla seng-endāz ṭaʿn ve hezl olduklarına (7) tāb-āver olmayub cell-rīşe dār-ı melāl (8) ve kirpās-ı maḡlubiyet ve infiāli tecrīd édüb (9) beyt bāzū-yı baḡt ger pür éderse kemānı mı (10) ister verā-yı ḳāfa ḳosunlar nişānumı (11)

mefhūmınca sözin t̄ir ğayret ve pendüz-ı peykān (12) ħamiyyet ile dūş isti‘dādına hil‘at fāhire-i āferīn (13) ve pāy-ı iştihār ne mūze‘-i taḥsīnū‘l-libās (14) için ca‘fer menzili ve ‘ali bālī menzili miyānında (15) vāқи‘ seng-i ma‘rūfe kadem-i nihāde-i ḥamāset (16) olub rüfekāsına sebkat ve vādi-yi (17) baḥtiyārda vaz‘-ı seng-i ‘alāmet etmişdür

[41a]

(1) menzil-i aḥi nām-ı diger ḥasan ayak yeri ve parpol (2) bā-bād-ı yıldız (3)

gez	seng/ķıt‘a		
986,5/111	1	ṭob iskender	
1097,5/46	2	ķara muṣṭafa	24 gez ķ
1143,5/13,5	3	bālī bin ṣīrmerd	4,5 gez ṣ
1157/4,5	4	ķarġa muṣṭafa	18 gez ṣ
1161,5/20,5	5	kemān-ger ḥacı muṣṭafa sinobī	1 gez ṣ
1182/9	6	silāḥ-dār ishāķ beg	64 gez ķ
1191/16,5	7	yaycı ‘arab-zāde	72,5 gez ķ
1207,5	8	parpol ḥüseyin efendi	73,5 gez ķ

(11) evvelā iskender-i pehlevān-i t̄ir-i ictihādan resīde-i (12) hedef-i iḥtiyār ve zümre-i yeñiçeriyāndan ķara muṣṭafa (13) daḥı rüy-ı sa‘yin-i neṣāt-rīz vaķār u bālī bin (14) ṣīrmerd ‘aķıbet gürk-zāde gürġ ṣūd (15) mefhūmınca ṣayd-ı naḥcīr-i maķṣad ve ķarġa (16) muṣṭafa mānend ṣāḥbāz-ı ṣehper himmet ile (17) pervāz édüb sinobī ḥacı muṣṭafa

Der-kenār

-1-

(1) bu menzilde ibtidā taş diken (2) ahī nām-ı pehlevān imiş ammā (3) taş zāyī^c olmuşdur

-2-

(1) kara muştafa devlet-i ‘aliyyede avcıbaşı (2) olub kemāh kal‘esi fethinde (3) yararlık etmek hasebiyile kırk (4) beş biñ akçe ze‘āmet (5) aldığı menkūdür

-3-

(1) yaycı ‘arabzādenüñ (2) taş zāyī^cdür

[41b]

(1) tīr-i pīşrevin mişāl-i sīb sinobī atub (2) tutduqdan sonra silāh-dār işhak beg istihkāk (3) ile yā haqq dèyerek murğ-ı sihām-ı ihtimamın itāre-i (4) lāne-i iştihār edüb yaycı ‘arab-zāde eş (5) hālikü’l-yevm demdemesiyile gūyān ve tūmār-dāde-i (6) hamiyyet olduğu kemān-ı gayreti ile mütefevviķ (7) ihvān olmuş iken parpol hüseyin efendi (8) nām-ı fāzıl-ı tenāsüb a‘zāsına münāsib (9) kavş-ı saht ile küşād eylediği menzilüñ cāy-ı (10) kademi çakıllı depe nām-ı püşte-i senglaħda (11) ‘ali bālī sengi ile yeksüvār menzili beyninde (12) vāķi^c ve seng-i evvel ma‘nāsına ana taş (13) ta‘bīr etdikleri seng-i ağalar menzili māverāsında (14) olan hacet-i toğ iskenderdür ki hālā hasan (15) ayak yeri nāmı ile şöre-var ve baş taş (16) ca‘fer menzili ile kāğıd-ħāne yolunuñ arasındaki (17) kebīr-i mermer-i esmerdür

[42a]

(1) menzil-i ‘arabacı ‘ali nām-ı diger bālī kapūdān (2) bā-bād-ı lodos (3)

gez	seng/kış‘a		
-----	------------	--	--

972,5/68,5	1	zağarcı kāsım	
1041/36,5	2	yaycı kosta hüseyn	8,5 gez ş
1077,5/53,5	3	naqqāş mehemmed çelevi	34,5 gez ş
1131	4	‘ali bālī kápūdān	63,5 gez ş

(7) kılıc ‘ali paşa çāvūşlarından vārdiyānbaşı (8) oğlu ‘alī bālī kápūdānuñ deryā-yı hamıyyeti (9) mevc-hız olub evvelā zağarcı kāsımuñ seng-i (10) i‘tibārın kehf-i ‘ademde pinhān ve yaycı hüseyniñ (11) mānend-i kalyōn ve arada kosta nişānda (12) eylediği mīl sengini girdāb nesı ü ferāmūşide (13) nihān ve naqqāş mehemmedüñ naqq-ı sutūn nāmını (14) isfence-i zūr-ı bāzū ile izāle eyledükden sonra (15) urıa ve pūce deyerek bād-ı ser-tiz ferah-engiz (16) ile keşf-i şirā‘ himmet ve tahrik (17) zevraķce-i ğayret ve çullu ve parpol menzili

Der-kenār

-1-

(1) bu menzile ibtidā vaż-ı nişān (2) eden ‘arabacılar bölükbaşısı (3) maħmūd aĝa olub ‘aşr-ı (4) süleymān hānda rodos (5) kal‘esi fethine ğarimet (6) ü rodosda iħrāz-ı (7) rütbe-i şehādet (8) etdiği menküldür

-2-

(1) alī bālī kápūdān kāsım paşada (2) tozķoparan maħallesinde (3) yol kenārında (4) medfündür

[42b]

(1) ayak taşlarının miyānında lenger-endāz ve karār (2) oldığı menzilüñ cāy-ı kademı parpol ile memı (3) çelevi miyānında vāķi‘ seng zaħīm u kaşir (4) olub mürür-ı eyyām

ve kürür-ı a'vām ile zağarcı (5) kāsım seng-i nişānı mānend-i pīr ecl-i resīde (6) ve nā-tüvān zīr -hāk-i ihtifāda pinhān olmağın (7) yaycı hüseyinüñ vaz' eylediği haml-ı şakīl-i hācerī (8) ana taşı i'tibār olınmışdır (9) menzil-i tekye-i tūr-endāzān nām-ı diger lenduhā ca'fer (10) bā-bād-ı yıldız (11)

gez	seng/kıṭ'a	
1009/51,5	1	yaycı aḥmed
1060,5/17,5	2	dīvāne kāsım
1078/30	3	ḥaydar beg
1108/56	4	ḥüsrev
1164	5	lenduhā ca'fer

(16) bu menzilde lenduhā ca'fer kuvvet-i bāzū-yı hüner (17) ve i'ānet bād-ı şimāl meserret-i rehber ile yaycı

Der-kenār

(1) bu menzilüñ ayak yerini ibtidā (2) ṭob iskender nām-ı pehlevān (3) vaz' edüb sonra aḥī (4) yerinden atmak üzere bundan (6) fāriğ olmuş ise de (7) ṭob taşılık nāmı (8) bākī kalmışdır

[43a]

(1) aḥmedüñ kemān-ı şöhretin irḥā ve defterdār iskender (2) çebebi kullarından dīvāne kāsımuñ māniyā-yı (3) sürten şerbet-i eḫfīmün ḥiddet ile kesr (4) u ifnā ve süleymān paşa itbā'ından mīr ḥaydar (5) ve ḥüsrevüñ pertev-lem'a-i 'azametlerin itfā edüb (6) vaz'-ı gerde-i metāniyyeti olan menzilüñ cāy-ı (7) kademī ḥālā ṭob taşı ismiyile nām-āver olan (8) seng-i ma'rūf ve hācer-i müntehāsı tekye-i rumāt (9) verāsında kulaksız

maħallesi ħizāsındadır (10) bu menzilün ayak taşu ıob iskender vaz^c (11) edüb remy etmek eşnāsında iken çevgān (12) taķdīr kūrre-i ıob ħāhişin mevzi^c uħre (13) şarf u tesyīr etmegin yaycı aħmedün me'zūnen (14) endāħte ve vaz^c eylediği nişānı bāb-ı tekye-i rumāt (15) ħamiyyet-i intisāba ķarīb derūn-ı merķad-ı (16) peħlevānānda vāķi^c (17) mermer-i kebīrdür

[43b]

(1) menzil-i çullı nām-ı diger memi çeledi (2) bā-bād-ı kıble (3)

gez	seng/ķıı'a		
956/32	1	ħasan çeledi baħtiyār-zāde	
988/76,5	2	müşli çeledi defterdār-zāde	28,5 gez ķ
1064,5/47	3	memi çeledi defterdār-zāde-i birāder müşli çeledi	10 gez ķ
1111,5/5	4	dīvāne ķāsım	27,5 gez ş
1116,5/24,5	5	ħaydar beg	44,5 gez ş
1141/9,5	6	‘ali bālī	27,5 gez ş
1150,5	7	çullı ferruħ	60 gez ş

(10) menzil-i mezbūr ħaydar nāmıla daħı şöhre-var (11) olub cāy-ı ķademi mü'ezzinler şofāsı ismiyile (12) şehīr-i maħalde vāķi^c seng-i şağır olub çullı (13) ferruħ bu nevbet-i dāmen-i zerāndüdu'l-pāçe-i ħimmeti (14) der-meyān ve baħtiyār-zādeye

bāzū-yı bahtıla (15) izhār-ı galebe ve defterdār-zādelerün defter-i tūmār (16) celādetlerin pīçide ve dīvāne kāsımı ser bī-şahra-yı (17) hayret ve mīr-i haydarıdur rağbetden beder

[44a]

(1) ve ‘ali bālīnün yāl ü bāl iftiḥārın bürīde édüb (2) ferruḥ mūmā-ileyhün īcād u inşād eylediği menzil (3) feraḥ-ı efzānuḡ seng-i nişānı imām menzilinün (4) kabzasında vākiç seng-i ‘ibret-nümādur (5) menzil-i zihgīrī nām-ı diger loğumcı ve beş taşlar (6) bā-bād-ı kible (7)

gez	seng/kıı’a		
980/13,5	1	zihgīrci kāsım	
993,5/50	2	ḥasan çelebi baḥtiyār-zāde	13,5 gez ş
1043,5/30,5	3	oğcı ḥüseyin	49,5 gez ş
1074/19	4	zağarcı kāsım	19 gez ş
1093/19	5	loğumcı ‘ali beg	12,5 gez k
1112/9,5	6	uncı muştafa	16 gez ş
1121,5	7	ḥācı süleymān	13,5 gez k

(14) kāsım merķūmuḡ tīr-i şöhret-gīrinün fūrce-i zihgīr (15) müsābaqadan eser-güzeri ve loğumcı ‘alinün (16) rūzī-i dehān-ı hüneri ve daқиkī muştafanuḡ (17) asiyāb -ı meşakḡatinün maḡşül nāzik-teri

Der-kenār

-1-

(1) zihgīrci kāsım yeniçeri (2) ṭā’ifesinden ta’līmci(3) başı olmuşdur

-2-

(1) oğcı hüseyin menziline taş (2) dikmeden bec seferine gidüb (3) anda şehid olmagıla taşını (4) sonradan pehlevānlar dikmişdür

-3-

(1) mūmā-ileyh hācı süleymān āga fātīh-i (2) bağdād merhūm sultān murād (3) hān ṭābe serāh hāzretlerinūñ (5) üstādı olub hac-ı şerife (6) gider iken mısr-ı kähirede (7) müntehā kāmıñ menzilini āgac (8) pişrev ile bozmıñ (9) ve devlet-i ‘aliyyede iki (10) def’a çavuşbaşı (11) olmiş zāt-ı şerifdür

[44b]

(1) olan menzil-i mu‘teberini sebkat için sultān (2) murād hān üstādı çāvūşbaşı hācı (3) süleymān āga ‘amel ve engüşt ictihādına seng-i (4) sengin bī-fürce vü sākıbe-yı hātem-i elmasdan (5) ni‘me’l-bedel eylediği menzil-i mu‘teberinūñ cāy-ı kademı (6) hedef-i ‘amme-i tūr-endāzān olan pūta sepedine (7) karīb yerde ve seng-i ‘alāmeti çoban çeşmesinūñ (8) mā-fevkinde vākī‘ ‘acīb maħaldedür (9) menzil-i toḅ yeri nām-ı diger hasan taşı (10) bā-bād-ı şimāl (11)

gez	seng/kıt‘a		
1004/83	1	hasan çelevi bahtiyārzāde	
1087/80	2	rūm yūsuf	47 gez k
1167/28,5	3	kubūrcı hüsrev	70 gez k
1195,5/18	4	lenduḫā ca‘fer	65,5 gez k
1213,5	5	‘ali āga	67 gez k

(16) menzil-i mezbūr ḥasan ayak yeri nāmıla daḥı meşhūr (17) ve cāy-ı ḳademi mīrāḥūr köşki tarafında vāḳi^c

Der-kenār

(1) rüm yūsufuḡ şām u ḥaleb ü (2) toḳadda menzilleri oldığı ve (3) sulṭān süleymān merḥūm (4) ile belḡrād seferine (5) gider iken şofyada (6) müntehā menzil atub (7) muḳābelesinde kendüye (8) sipāhilik iḥsān (9) buyurıldığı (10) menḳüldür

[45a]

(1) seng-i sepīd-i şaḡīr ki parpol menzilinüḡ (2) ana taşı olub ḥāş oṭa ağalarından (3) ‘ali ağa nām pehlevān ḥasan çeledi ve rüm yūsufuḡ (4) ḥüsn-i tīr-i ‘ālemgir şöhretin endāḥte-i (5) ḡayābetü’l-cübbī ‘adem-i revāc ve ḳubūrcı ḥüsrevüḡ tāc-ı (6) siḥām-ı ibtihācın sālīb ve mānend ḥamza nāvek (7) himmetile lenduhā ca^cfere ḡālib olub nişānda (8) eylediḡi seng sengini meydān-ı rumātda (9) vāḳi^c mü’ezzinler şofasına ḳarīb maḥalde olan (10) ‘amūd-ı kerān ve zerrīndür (11) menzil-i unci şücā^c (12) bā-bād-ı lodos (13)

gez	seng/ḳıṭ ^c a		
983,5/24,5	1	uncı şücā ^c	
1008/75	2	cerrāḥ-zāde	24 gez ḳ
1083/3	3	uncı muşṭafa	0,5 gez ş
1086	4	ḳara ḥasan	61,5 gez ş

(17) şāḥib-i seng-i aḥīr olan ḳara ḥasan

Der-kenār

-1-

(1) tekye içinde olan (2) taşların birisi (3) kuburcu hüsrevün (4) olmak üzere muhakkağdur

-2-

(1) unci şücā şeyh-i meydān (2) olmuşdur

-3-

(1) kara hasandan sonra enderūn-ı (2) hümāyun cerāhlarından usta (3) ‘ali nām-pehlevān aşuru (4) atub taş dikdiği (5) menkül ammā taşı (6) mevcūd degildir

[45b]

(1) el’hamdülillahillezi ezhebe ‘anna’l-hazene maẓmūnına (2) maẓhar olub evvelā unci şücā’uñ idāre-i (3) asiyāb idmāniyla endāhte eylediği menzilin (4) bozub nāve-i āb-ı ruḥ-ı iştihārın şikeste (5) vārid-i iftiḥārın bāde vērüb yeñiçeri zümresinden (6) cerrāḥ-zādenün zahm-ı derūnına nemek-pāş (7) ve unci muştafaya ira’et-i şüret-i perḥāş (8) ile daḳıḳ-i ḥāşş naşibin dehān iḥtişāsından (9) bīrūn u ca‘ca‘-yı ruḥ-ı temeddūḥ u iftiḥārın mānend-i (10) asiyāb-ı bī-ab-ı gūş-ı istiḥsāndan dūn (11) édüb merḳūm kara hasanun göz qarardub (12) hevā-yı kıble-i sürūr-efzā ile yüz ağartdığı (13) menzilinün cāy-ı kademī tārek ḥaydar zīrinde (14) ve ḥākī menzili pīşinde zemīne berāber şaḡīr-i (15) mermer ü seng-i nişānı ağalar menzili şaştında (16) çoban çeşmesi cānibinde (17) mevzu‘ ḥacerdür

[46a]

(1) menzil-i cerrāḥ ‘ali beg (2) bā-bād-ı şimāl (3)

gez	seng/kıṭʿa		
943/73	1	kepenekci reʿīs	
1016/18,5	2	şolaḡ ḡamza	36 gez ş
1034,5/11,5	3	şolaḡ meḡammed beg	42 gez ş
1046/27	4	ʿali beg defterdār-zāde	2 gez ş
1073/3	5	şolaḡ ʿīsa	25,5 gez ş
1076/43	6	meḡammed beg defterdār-zāde	0,5 gez ḡ
1119/6,5	7	şolaḡ ḡara ḡasan	14 gez ş
1125,5/3	8	cerrāḡ ʿali beg	8,5 gez ş
1128,5/14,5	9	biḡā begi ʿosmān beg	gez ş
1143/3	10	berber-zāde küçük ber-bād meḡammed	
1146	11	ḡasan aḡa ser- taḡtrevānī	

(14) ḡekimoḡlı ʿali paşa itbāʿından berber-zāde (15) ber-bād pehlevān setre-i himmet ile kepenekci reʿīsün (16) ḡīsū-yı ibtihācın ser-mefāḡiretinden tırāş (17) ve defterdār-zādelere ilḡā-yı fesād-ı perḡāş

Der-kenār

1) ʿosmān begün ṡaşı 2) zāyiʿ olmuşdur

[46b]

(1) u şavaş  d b Őolaqlarun dest-i teferrüd (2) ve üsküf-i tecell dlerine h lel ve dest-i cerr ha irtiaş (3) v r b  osm n bege  in den ab d eyledigi menzilinde (4) ser-taht-ı rev n  Şehr-y r  hasan aĝa cümlesine (5) sebkat ve kurb-ı b b-ı c mi -i Şerif-i sin n (6) paşada vaz -ı  al met eyledigi menzil-i mezk runun (7) c y-ı kademi tozkoparan ve arķırı ve b ş taşlar (8) miy nında v ki d r (9) menzil-i naķķ ş n m-ı diger h ci s leym n (10) b -b d-ı lodos (11)

gez	seng/kıt�a		
896,5/84	1	t�m�rci ķulı ca�fer	
980,5/10,5	2	sekb�n ķulı �ali beg	2 gez ķ
991/28	3	naķķ�ş mehemmed �elebi	33,5 gez ķ
1019/56,5	4	n�- ma�l�m	4 gez ķ
1075,5/19,5	5	h�ci s�leym�n	10,5 gez Ő
1095	6	t�cir-z�de em�n aĝa	39,5 gez ķ

(17) h ci s leym n aĝa ve aşl-ı ka be-i maķş d olmak

Der-ken r

-1-

(1) bu menzilinun ayak taşı (2) merh m sult n s leym n (3) h n zamanında vaz  (4) olındıĝı menķ ld r

-2-

(1) h ci s leym n aĝadan Şonra (2) ta limhanecibaşı k c k  ali (3) aĝa aşırı atub lakin (4) Şaşt tarafından kırķ (5) gez h ric-i v ki  olmaĝıla (6) vaz -ı niş n  td rilmeyi (7) menķ ld r

[47a]

(1) için ‘umre-i sa’y u himmet ‘düb t‘mürci (2) kılı ca‘ferün keş-me-keş kemân-ı âhen ve tîr-i (3) hadîd ile endâhte eylediği menzil-i cedîdin (4) ve sekbân kılı ‘ali begün mânend-i ser ve âzâd (5) nişânda ve îcâd ve nakkâş mehemmedün nakş-ı (6) dil-pezîr-i kitâbe-i nişân-ı tîrin maḥv ve bir seng-i (7) nâ-ma‘lümü’l-ismî ma‘düm eylediginden sonra (8) sâbıkâ deryâ kapūdâni merḥûm ḥüseyin paşa (9) tevâbi‘nden tâcir-zâde mehemmed emîn aḡanuḡ (10) lodos rüzgâr rüzgârı eḡâniti (11) ve tîr-i pîşrev sebük-reftâr murâfaqatıyla delîl (12) ma‘nevî-yi sebkat ve rüçhâni olmaḡ üzere (13) vaz‘ ve nihâdı olan meyl-i şakîl ve ‘azîminün (14) cây-ı kâdemi aḡalar menzilinün kabzasında (15) ve seng-i maḥşûş ve muḡattaraî yeksüvâr menzili (16) emyâli ile imâm menzili kadem-gâhı (17) miyânındadır

[47b]

(1) menzil-i ḡacı süleymân (2) bâ-bâd-ı yıldız (3)

gez	seng/kıt‘a		
1030/3	1	berber murâd aḡa	
1033/30	2	ferîdün re’îs	39,5 gez k
1063/11	3	çâvuş-zâde mehemmed çelebi	1,5 gez k
1074/21	4	cebeci deli ḡasan	37 gez ş
1095/51	5	yaḡya aḡa	9,5 gez ş
1146/7	6	küçük ‘ali aḡa	16,5 gez k
1153/35	7	e’l-ḡac süleymân aḡa	6 gez ş
1188	8	pehlevân ‘ali aḡa	24 gez ş

(11) berber murāduñ āyine-i timsāl ictihādın seng (12) pāre-i imtidād ile şikest ve ber-
bād ve ferīdün (13) reʿisüñ palamār-ı lenger zevraķce-i vāride ķostayı (14) taķāvvetin
güsiste ve maġbün ve cebeci (15) deli ĥasanı cūş-ı celādet ve bimār-ĥāne-i (16)
enāniyyetten dūr u bīrün edüb yahya aġa (17) menziline atmaġıla nāmını iĥyā ve
taʿlīm-ĥāneci başı

[48a]

(1) küçük ʿaliye izĥār-ı kibr u iʿtinā ve ĥacı (2) süleymān aġayı endāĥte-i şahrā-yı
mugaylān (3) efzā-yı insā eden ĥāş oġa aġalarından (4) pehlevān ʿali aġanuñ dilīrāne
vażʿ eylediġi (5) seng şehīrūñ cāy-ı ķademi mīrʿalem aĥmed (6) aġa taşınuñ bālāsında
vāķiʿ cāy-ı (7) istivā-pezīr ve ĥacer-i mümtāz u muʿteberi pūta sepedi (8) şaşında berf-
ĥāne-i ʿatīķden berü ķulaķsız (9) maĥallesi cāddesinde ķarībdür (10) menzil-i lenduhā
caʿfer (11) bā-bād-ı lodos (12)

gez	seng/ķıtʿa		
1016/45	1	nā-maʿlūm	
1061/10	2	nā-maʿlūm	5,5 gez ķ
1071/9,5	3	nā-maʿlūm	100 gez ş
1080,5/62	4	nā-maʿlūm	14,5 gez ķ
1142,5/67	5	dīvāne ķāsım	29 gez ş
1209,5	6	lenduhā caʿfer	1,5 gez ķ

[48b]

(1) lenduhā ca'fer kuvvet-i bāzū-yı bī-kerān u şarf (2) naqd-ine-i miknet firāvān ile silsile-i tūmār (3) dīvāne kāsımı kesr ve ebṭāl edüb kāmış (4) oqıla endāhte eylediği menzil-i mūntehāsında (5) mevzū'ı olan 'amūd-ı kerānınuñ cāy-ı (6) kademı tekye depesinde rūm yūsuf senginūñ (7) on gez peşinde vāki' küfegi ta'bīr étdükleri (8) seng-i şağīr ve hacar-i bālā-teri qarılar çeşmesi (9) bālāsında olan tārıkkedür (10) menzil-i çifte ve nām-ı diger beş taşlar ve sekbān qulı (11) bā-bād-ı lodos (12)

gez	seng/qıṭ'a		
884/68	1	sekbān qulı	
952/68	2	nā-ma'lūm	55 gez k
1020/32	3	nā-ma'lūm	90,5 gez k
1052/73,5	4	nā-ma'lūm	84 gez k
1125,5	5	nā-ma'lūm	103,5 gez k

(17) bu menzilde sekbān qulı pehlevān imdād-bād

[49a]

(1) cenūb-ı ferruḥ-ı hūbūb ile dört nefer beyt (2) sebük-revān beniḥān ḥāne-i 'adem reftend (3) ber āsitān çü-na'leyn mānde qālībḥā (4) müfādınca esāmīleri ḥāysuñ mürür-ı (5) a'vām ile maḥv ve bī-nām u recā-ḥāh-ı (6) fātiḥatü'l-kitāb ve niyāz-ı cūy du'a-yı müstecāb (7) olan dört nefer pehlevānuñ sebkat étdükleri (8) menzil ekşi menziliyile tev'em mişāl çifte (9) olmağıla birinūñ cāy-ı kademı aḥīre ana taş (10) ve bi'l-'akis vāki' olub seng-i mūntehāsı (11) miyān-ı vādi-i ḥāşköyde vāki' imām menzili (12) cāy-

1 kademiniñ qabzasında kenār-rāhde vāqī' (13) tārik-i şagīrdedür (14) menzil-i ekşi (15) bā-bād-ı poyraz yıldız (16)

gez	seng/kış'a		
884/19,5	1	nā-ma'lūm	
903,5/156,5	2	nā-ma'lūm	21 gez k

[49b]

(1)

1060/42,5	3	nā-ma'lūm	3 gez ş
1102,5/9	4	nā-ma'lūm	28,5gez k
1111,5/10	5	peşkir ağası süleymān ağa	20 gez ş
1121,5/6	6	küçük ḥasan ağa	
1127,5/27,5	7	cebeḥāneci seyyid 'osmān	
1155/22	8	ḥadice sulṫān oğullığı su'adā beg	
1177/13,5	9	ser-taḫtrevānı ḥasan ağa	
1190,5	10	tācir-zāde emīn ağa	18 gez ş

(9) şāḥib-i seng-i aḥīr olan tācir-zāde emīn (10) ağa qapūdān sābık müteveffa ḥüseyn paşa ḥazretlerine (11) müte'allik olmağın müşārün-ileyh ḥazretlerinüñ kendüye (12) olan ḥüsn-i nazar ve himmetleri ve merdsen sen de qarış yārāna (13) şöḥbetleriyle tozqoparan meydān-ı miknet ve şücā' (14) vādi-i şücā' ve kudret olub qavs-ı teveccüh (15) ve iqbāl ile endāḫte eylediği menzillerden işbu (16) menzilün cāy-ı qademi sekbān kulı menzilinüñ (17) ana taşu ve seng-i ḥāşu ḥāşköyü cānibinde

[50a]

(1) imām menzili taşlarının üst tarafındaki şırtadur (2) menzil-i devātcı (3) bā-bād-ı poyraz yıldız (4)

gez	seng/kıṭ'a		
938/28,5	1	nā-ma'lūm	
966,5/10	2	nā-ma'lūm	26 gez ş
976,5/29	3	nā-ma'lūm	19,5 gez ş
1005,5/80	4	nā-ma'lūm	39,5 gez ş
1085,5/5,5	5	nā-ma'lūm	21,5gez ş
1091/6	6	seyyid ḥalīl ḥasīb efendi	gez ş
1097/9	7	bāzargān-zāde sey yid muştafa	
1106	8	'ayşe sultān baş ağası e'l-ḥāc beşir ağa	

(12) işbu menzil-i devātcıda şāhib-i seng-i (13) aḥīr olan 'ayşe sultān baş ağası (14) e'l-ḥāc beşir ağa kalem-tırāş kuvvet ile beş nefer (15) nā-ma'lūm pehlevānuḡ nām-ı sebkatların şāhife-i (16) seng-i 'amūd şöhetden maḥv u pinhān (17) ve rü'esā-yı kemān-keşāndan sey yid ḥalīl

[50b]

(1) ḥasīb efendi ve muştafa efendi cenāblarına (2) ibrāz-ı miknet-i firāvān édüb vādi-i piyāle (3) paşada vāki' cerrāḡ menzili tārikī zeylinde (4) nişānda eylediği seng-i

mu'teberinüñ cāy-ı (5) kademî çoban çeşmesi bālāsında vaz' (6) olınan hācer sinor kurbındaki küfegi taşdur (7) menzil-i ca'fer nām-ı diger hācı ismā'il (8) bā-bād-ı lodos (9)

gez	seng/kıṭ'a		
948,5/1	1	nā-ma'lūm	
949,5/56,5	2	nā-ma'lūm	33 gez k
1006/25	3	nā-ma'lūm	60 gez ş
1031/8	4	nā-ma'lūm	25 gez k
1039/25	5	nā-ma'lūm	8,5 gez ş
1064/28,5	6	nā-ma'lūm	23 gez k
1092,5/2,5	7	hācı ismā'il	69 gez ş
1095	8	küçük mehemmed	68,5 gez ş

(17) bu menzilde küçük mehemmed i'ānet-i lodos meymenet-i

[51a]

(1) me'nūs ile büyük iş görüb serāy-ı 'atīk (2) helvācılar hālifesi hācı ismā'ile sebkat (3) birle vaz' eylediği seng-i sūtün gayret-nümünüñ (4) ayak taşı parpol menzilinüñ baş taşına (5) karīb mahallede olub seng-i müntehāsı çoban (6) çeşmesi mā-fevkinde vāki' berf-hāne verāsındadır (7) menzil-i 'uşşākī nām-ı diger hācı ismā'il (8) bā-bād-ı yıldız (9)

gez	seng/kıṭ'a		
917/19	1	hamza çebebi 'uşşākī-zāde	
936/1,5	2	oqıcı selaniki	16,5 gez k

937,5/33,5	3	ḥammāmī aḥmed aḡa	35,5 gez k
971/34	4	meḥemmed efendi imām-ı serāy-ı ‘atık	7 gez ş
1005/27,5	5	idris kápūcı-i serāy-ı ‘atık	28,5 gez k
1032,5/2	6	la‘li-zāde mektübī-i aḥmed paşa	12,5 gez k
1034,5/42,5	7	meḥemmed efendi mevķufatı	34,5 gez k
1077/47	8	aḥmed efendi kayyım-zāde	29 gez k
1124/5	9	aḥmed efendi kātib-i vaķf-ı sultān bāyezid	46,5 gez k

[51b]

(1)

1129/2	10	atıcı bēg muştafası nām civān	3,5 gez k
1131/2	11	e‘l-ḥāc ismā‘il	4 gez k
1133/43,5	12	ṭomar aḥmed	29 gez k
1176,5/0,5	13	ber-bād seyyid muştafa çelebi	59,5 gez k
1177	14	pehlevān ‘ali aḡa	25 gez k

(6) ḥāne-i ḥāşşa aḡvātından pehlevān-ı cihān ‘ali (7) aḡa hevā-yı şimāl ferah-ı ihtivā ile evvelā pehlevān (8) ḥamza bin ‘uşşākīnün meşhūr afāk olan (9) ‘amūd-ı iftiḥār rezānet-i iltihākın güm-kerde-i (10) zīr-i türāb-ı ‘adem ve oķcı selanikīnün tīr-i (11) teferrüdin endāhte-i beyābān-ı nedem ve ḥammāmī aḥmed (12) aḡayı ‘araķ-rīz ḥacālet ve imām meḥemmedün piş-gāhında (13) vaż‘-ı kadem édüb ve bevṵāb idrisinün (14) behişt-i sebķatdan bīrūn ve mektübī la‘li-zādenün (15) varaķa-ı āmālin ḥūn-ı çeşm-i teessüf ile

lā'ī-gūn (16) ve mevķufātī meħemmed efendiniñ defter-hāne-i ħüsn (17) Őöhretin müŐevveŐ ü maĝbūn ve ķayyım-zāde aħmed

[52a]

(1) efendiniñ būriyā-yı meŐcid celādetine āteŐ-endāz (2) melālet ve ķātīb-i vaķf-ı sultān bāyezīd aħmed (3) efendiniñ naķŐ-ı kitābe-i ħūbbī-i tezyīdden nā-be-dīd (4) ve beg muŐtafa seng-i āyine-i muŐaffā-yı ŐafāŐıñ (5) ĝubār-ı ālūd 'anā ve ħacı ismā'ıl ve tomar (6) aħmediniñ tūmār vaķārların tār ü mār ve ber-bād (7) muŐtafanuñ kāŐāne-i nev-i būnyād istizħārın (8) ħarāb u ber-bād ēdüb dest-i himmet-i 'unvān (9) ile fāyikū'l-ķarān oldıĝı menzilinüñ seng-i (10) ķademi lenduhā ile arķırır menzili miyānında berāber (11) zemīn olan mermer-i sepīd ü sengīndür baŐ (12) taŐı tekye ķoŐķüne ķarīb yerde ve merķadī (13) taŐınuñ öñindedür (14) menzil-i ħākī-i bostāncı (15) bā-bād-ı poyraz yıldız (16)

gez	seng/ķıı'a		
861,5/47	1	balıķĥāne ķātibi cin ħüseyin efendi	
908,5/34,5	2	ķılıccı yūsuf	gez ķ 0,5

[52b]

(1)

943/21	3	ķandilci usta piyāle	6 gez Ő
964/11,5	4	ibrāħīm aĝa	9,5 gez Ő
975,5/33,5	5	nā-ma'lūm	28 gez ķ

1009/17,5	6	ferhād	13 gez ş
1026,5/11,5	7	tekye-nişin hüseyin	45 gez k
1038/15,5	8	bostāncı muştafa beg	57 gez k
1053,5	9	vecāhetli aḥmed aḡa	5 gez k

(8) ḡaş oḡa aḡalarından şāhib-i menzil-i müntehā (9) ya'ni vecāhetli aḡmed aḡa dest-gīr bād-ı şabā-yı (10) şafā-i mesīr ve ḡākī ta'bīr étdükleri tīr ile (11) izḡar u cāhit édereḡ evvelā balıḡḡāne kātibi (12) hüseyin efendiniḡ ḡaylasān-ı destār-ı iftiḡārına (13) iḡāle-i zebān ve dest ve kılıccı yūsufuḡ ḡiddet-i (14) tiḡ ser-tīz iḡtiḡārın izāle vü pest ü kandilci (15) piyāle ustanuḡ cām-ı çemşid 'alem-nümā-yı (16) neşve ve şafāsın zīr-i seng sengīn celādet (17) ve ḡara muştafa paşa üstādı ferḡaduḡ ser-hevā-yı cünbān

Der-kenār

(1) muştafa beg ḡuḡuvāt (2) seferinde şehīd (3) olmuştur (4) raḡimullāḡ

[53a]

(1) i'tināsın şikāf-ı pezīr tīşe-i tīr-i sebḡat (2) ve tekye-nişin hüseyini ser-nihāde-i visāde-i (3) ferāḡat ve bostāncı muştafayı mişāl tendīse (4) bostān fütāde-i vādi-i vāle ve ḡayret édüb (5) iḡtirā' eylediḡi menzilüḡ cāy-ı ḡademi pes (6) ḡadem-gāḡ-ı daḡikī şüçā' ve seng-i nişānı muḡābil (7) devḡa-i tersāne-i pādīşāḡ 'alem-penāḡdadur (8) menzil-i ḡayyib reyḡān aḡa e'l-meşḡūr be-menzil-i aḡalar (9) bā-bād-ı lodos (10)

gez	seng/ḡıḡ'a		
827,5/24	1	reyḡān aḡa	
851,5/27	2	def'a reyḡān aḡa	11,5 gez k
878,5/41,5	3	ḡazīne-dār 'ali aḡa	29,5 gez k

920/5,5	4	muşāhib bilāl ağa	15,5 gez ş
925,5/2	5	evliyā çebebi	47 gez k
927,5/9,5	6	dervīş çebebi	1,5 gez k
937/17,5	7	‘abdü’l-bāki çebebi	33,5 gez k
954,5/28	8	baţmān e’l-ħac muştafa	2,5 gez k

Der-kenār

(1) bilāl ağanın (2) taşu bir güzel (3) somāki (4) taşdur

[53b]

(1)

982,5/10,5	9	ferīdün-zāde muştafa ağa	11 gez ş
993/7	10	arnabūd ħüseyin beg	27,5 gez ş
1000/40	11	teber-dār aħmed beg	34 gez k
1040/16	12	çerkes meħemmed paşa	33 gez k
1056/37,5	13	rahīkī ‘ali ağa	16,5 gez k
1093,5/45,5	14	küçük meħemmed	12,5 gez k
1139	15	pehlevān ‘ali ağa	19,5 gez k

(8) ħāne-i ħāşşa ağalarından pehlevān ‘ali ağa zūr-ı (9) bāzū-yı idmān ve i‘ānet bād-ı lodos meserret-i (10) vezān ile ħāce-i şehr-yār reyħān ağaya (11) işmām-ı revāyih-i ħiddet ve ħazine-dār tād-dārı (12) ‘ali ağaya ira’et-i nuķūd-ı himmet ü muşāhib (13) şehr-yārī bilal ağa ve evliyā çebebi ve rüstem paşa (14) vaķf-ı cābisi dervīş çebebiyi endāhte-i genc-i (15) ħānķāh ferāġat ve serāy-ı ‘atīķ teber-dārlarından (16) ħacı

‘abdü’l-bākî çelebi ve batmān e’l-hāc muştafayı (17) sencide-i terāzū-yı kuvvet ve feridūn-zādeyi

Der-kenār

-1-

(1) yaycı eşnāfi atıcılar ile nizā‘ (2) édüb da‘vālarımı na’ib şer‘ (3) istimā‘inden sonra vaz‘-ı (4) nişān olunmuş iken biz sera‘ile (5) taş dikildiğini görmedük (6) dēyü yaycı eşnāfinuñ (7) istemedükleri taş feridūn(8) zadenüñ taşı (9) olmak üzere (10) mazbūtdur

-2-

(1) raḥīkī ‘ali ağa (2) meydāna şeyḥ (3) olmuştur

[54a]

(1) taht-ı taḥsīn ve āferīnden dūr ve arnabūd ḥüseyin (2) ağa nuñ naḥd-īne-i ‘ār ve vaḳārın nā-būd ve teber-dār (3) aḥmed begüñ dehān-ı fe’s-i i’tibārın şikest (4) édüb ve menzil çerkes meḥemmed paşaya mutaşarrıf (5) keyf-mā-yeşā’ olub raḥīkī ‘ali ağa nuñ ḥoḳḳā-i (6) raḥīk neşe’-i celādetin ḥurd ü temzīk ve küçük (7) meḥemmedi serīr-i kibr müsābakadan tefrīk birle (8) endāhte eylediği menzilinüñ cāy-ı ḳademi cānib-i (9) ḥāşköyde berf-ḥāne-i ağa-yı yeñiçeriyān ḳurbında (10) vāḳi‘ mermer-i şağīr ve seng-i müntehāsı cādde-yi (11) kāğıdḥāne-i feraḥfezādatur (12) menzil-i imām-ı serāy-ı ‘atīk (13) bā-bād-ı poyraz yıldız (14)

gez	seng/ḳıṭ‘a		
743/110	1	serāy-ı ‘atīk imāmı meḥemmed efendi	

853/10,5	2	yeñiçeri ‘abdü’l-bāki	20 gez ş
863,5/44,5	3	ḥasan beg mīrderyā	39,5 gez ş
908/12	4	yeñiçeri yūsuf	32 gez ş

Der-kenār

(1) bu menzil važ^c olındığı hengāmda (2) atıcılara inķirāz gelmiş olduğına (3) mebnī terğiben li’l-aḥar yēdi yüz kırk (4) üc ādemde važ^c-ı nişān (5) ētdiği menķıldür

[54b]

(1)

920/3,5	5	berber ḳadri beg	41 gez ş
923,5/16,5	6	ḥāşķū	38 gez ş
940/39,5	7	aḥmed efendi kātib-i tersāne	20,5 gez ş
979,5/45	8	‘ali beg ibrahim ḥān-zāde	10,5 gez ş
1024,5/52,5	9	yūsuf paşa	27,5 gez ş
1077/17	10	ḳuġu muştafa nām-ı civān	27 gez ş
1094/2	11	abāza ‘osmān aġa	60 gez ş
1096/53	12	teber-dār pehlevān aḥmed	47 gez ş
1149/13,5	13	ṭomar aḥmed	40 gez ş
1162,5	14	ber-bād seyyid muştafa ṣelebi	47 gez ş

(11) serāy-ı ‘atīk imāmı mehemmed efendi merhūm iktidā-yı (12) sūnnet aḥmedī ve icrā-yı ‘adet ḥasene-i (13) muḥammedīde bezl tāb u kudret ve tezķir-i bi’l-ḥayr (14) içün şarf naḳd-īne-i himmet ve i‘ānet-i bād-ı şimāl (15) şabā mişāl ile ḥasbe’l-mekān endāḥte vü nişān (16) eylediği menzil yūmn-i aşıyān u teberrūk resānende (17) mevzu‘ olan aḥcārdan seyl-i mürūr-ı eyyām

Der-kenār

-1-

(1) ḥāskūdan şonra naķīb (2) muştafası nāmında bir pehlevān (3) daḥı taş dikdiği menķül (4) ammā taşı mevcūd degildür

-2-

(1) kezalik ‘ali (2) begden şonra (3) ḳaddı ibrahīm (4) efendi ve ba‘dehu (5) ferīdün-zāde atub (6) taş dikmişler lākin (7) taşları zāyi‘ olmuşdur

-3-

(1) yūsuf paşa fi’l-aşl dārü’s-sa‘ādetü’ş-(2) şerīfe ağası tarafından ismā‘īl (3) voyvodası olub ba‘dehu bec seferinde (4) zūhūra kelān yararlığı sebebiyle (5) kendüye rütbe-i vālā-yı vezāret-i (6) ihsān ve on beş sene (7) miḳdārı bender muḥāfızı (8) olmuşdur

[55a]

(1) ve bād-ı ḥazān kürūr-i a‘vām ile üç ‘adedi (2) zīr ḥāk ‘ademde pinhān olmağın nesīb-i sülāle-i (3) pāk ve ḥasīb-i nesli tāb-nāk yekke-süvār-ı meydān-ı (4) maā‘rif ve ferīd-i ‘arşa-yı ‘avārif olan (5) kemān-keş seyyid ḥasīb çebebi rahmetu’llāhu meşāḥa (6) vü taḥdīdinde taḥrīr olındığı üzere cāy-ı (7) ḳademi naḳķāş ve sekbān ḳulı sengleri

miyânında (8) vâkı^c bālā-yı tārıkde ve ber-bād seyyid muşţafanuñ (9) abād eylediği seng-i müntehâsı hâşköy (10) cānibinde vâkı^c vādi verāsındadır (11) menzil-i hākī (12) bā-bād-ı kıble (13)

gez	seng/kıtı ^c a		
841,5/11	1	meḥemmed beg naqqāş paşa-zāde	
852,5/15	2	receb usta bağçe-i tersāne	25 gez ş
867,5/1	3	muşāhib bilāl ağa	5,5 gez ş
868,5/24	4	teber-dār e'l-hāc 'abdü'l-bāki	2 gez k
893/5	5	meḥemmed ağa ḥammāmī-zāde	8,5 gez ş

Der-kenār

(1) çaķırcı başı (2) mehmed begdür

[55b]

(1)

898/4,5	6	yeñiçeri şāhin ota başı	11 gez ş
902,5/16	7	ibrāhīm ağa	20 gez ş
918,5/43	8	şā'ir ğınā'ī çelevi	2 gez k
961,5/23	9	teber-dār pehlevān aḥmed	4,5 gez ş
984,5/47	10	şeyḥ-i meydān raḥīkī 'ali ağa	22 gez ş
1031,5	11	aḥmed efendi re'īs-i tīr-endāzān	6,5 gez k

(7) bu menzil bī-hem-tānuñ cāy-ı ḳademi ḳurb-ı pīş-gāh (8) tekye-i rumātda vâkı^c şecer butm müntehā ve seng-i (9) sâbık aḥīr ü pākī yemīn-i berf-ḥāne-i ağa-yı yeñiçeriyānda

(10) vāki^c ve endāhte olan tīr-i peykān āhen-dār hākīdūr (11) re[’]īs-i kemān-keşān ve muḳtedā-yı t̄ā[’]ife-i celīle-i (12) tīr-endāzān olan kātib-i cāmi^c-i vālide sultān (13) cedīd aḥmed efendi egerçi bu menzilde cām-ı muşaffā-yı (14) ğam-zidā-yı ḥamiyyet ü neşāt ile muḳaddem şaḳī-i (15) şerbet-i tehniyet seng-i nihāde-i neşāt u inbisāt (16) eden rahīkī ‘ali ağanuḡ keyfini bozub neşe[’]-yāb (17) piyāle-i sebḳat olduğına şer‘an ve ḳānūnen çok

Der-kenār

(1) pehlevān aḥmedüḡ mışr (2) ḳāhirede mūntehā menzili (3) olub ḥassādī (4) ilinden mesmūmen (5) fevt olduğı (6) menḳuldür

[56a]

(1) ḳīl ü ḳāl olmuş lākin şonradan menzil-i yeksüvār-ı (2) kebīrde izhār eylediği hüner ve şan‘atı ve rüçhān (3) ü himmeti şehīr-i ‘ālem-gir olmağın bī-‘ināyete e‘l-melikü‘l-mennān (4) maḥalinde keşīde-i rişte-i taḥrīr ü beyān ḳılınur (5) menzil-i ‘abdu‘l-lah efendi nām-ı diger dirhem menzili (6) bā-bād-ı baḡı lodos (7)

gez	seng/ḳıḡ‘a		
903/8	1	‘abdu‘l-lah efendi	
911/4,5	2	muşāḥib meḥammed ağa	
915,5/12	3	şeyḡ ‘abdu‘l-lah efendi	18,5 gez ş
927,5/45	4	balcı (yaycı) e‘l-ḥāc muşṭafa	39,5 gez ş
972,5/7,5	5	yaycı (sayıcı) ḥüseyyin ağa	44 gez ş
980/43,5	6	hevācı ‘ali dede	35 gez ş
1023,5/7	7	eyyüb-zāde meḥammed efendi	70 gez ş

1030,5/13	8	nişādurī muştafa	82 gez ş
1043,5/22,5	9	kelleci ‘ömer beg	53gez ş
1066/27	10	pehlevān ‘ali ağa	18,5 gez ş
1093	11	tācir-zāde emīn ağa	25 gez ş

Der-kenār

(1) ‘ali dede kabza (2) tarafından dağı (3) vāfir aşurı (4) bir oğ atub (5) bir küçük nişāna (6) vaz‘ etmişdür

[56b]

(1) müteşebbiş-i dāmen sünnet-i seniyye-i seyyid-i ahirü’z-zamān (2) olan zümre-i tīr-endāzān re’īs-i imām ‘abdu’l-lah (3) efendi fi’l-i ahsen-i remyde bir cemā‘ate muqtedā (4) ve imām olub batı lodosı nāmıla şöhret-şi‘ār (5) olan bād-ı sühūnet i‘tiyād imdādı ile küşād (6) ve icād eylediği menzilde muşāhib şehr-yārı (7) sebkatına imām-ı müşārün-ileyhün semiy ve hem-nāmı (8) diger ‘abdu’l-lah efendinün ‘ırkı cinsiyeti nābiz (9) olmağıla dest-ber bālā-yı dest-kemān zūrı ile (10) müşārün-ileyh sebkat ve der-‘ağab balcı muştafa (11) çāşnī-senc-i lezzet ‘asel-i muşaffā-yı galebe ve müsābakat (12) olduğda tersāne-i ‘āmīre ve veznedār başısı (13) hüseyin a‘dād meşāha-ı tezāyüd edicek hevācı (14) ‘ali dede dağı himmet-i pīr-ān-ı tarīkat ile yā haqq (15) deyerek izhār-ı mahāret eyledükde müderrisinden (16) eyyüb-zāde bī-şabr u karar dest-i nihāde-i kemān-ı (17) gayret ve ‘ilm-i efrāşte-i hamiyet olub vaz‘-ı

[57a]

(1) seng-i ‘alāmet êtmîş iken pehlevān ‘ali aġa (2) cümleye ġālib olub nişādurcınun reng-i (3) rüy-ı avān nahḥasıyye-i iftiḥārın reng-i pezīr-i ḥumret (4) ve kelleci ‘ömer beġe izḥār-ı şan‘at ve ma‘rifet (5) êtdigine muḳārın tâcir-zāde meḥemmed emīn aġa (6) bir def‘a taş sürerek cümlesine müsābaḳat (7) ve akrān u ihvānını ser-be-zemīn ḥayret eylediġi (8) menzilinün seng-i ḳademi ḥasan taşı ile aġalar (9) menzili miyānında ‘abdu’l-lah efendi ḳadem-ġāhı (10) nāmıyıla mevşūf ve seng-i aḥīr müntehāsı ḳarılar (11) çeşmesi verāsında vāḳi‘ ḥacer-i ma‘rūfdur (12) menzil-i mezbūr miyān-ı tīr-endāzāndadur dirhem menzili (13) ismiyile müte‘ārif ve meşḥūr olub birinci ve ikinci (14) boy miyānda seksan buḳuḳ dirhem kemān (15) tımār-dār ile atılmış ve ba‘dehu her atıldıḳca (16) ikişer dirhem ziyāde yay ile atılmak üzere (17) rābiḳa vērilmîşdür

[57b]

(1) menzil-i şolaḳlar emīni (2) bā-bād-ı baḫı lodos (3)

gez	seng/ḳıḫ‘a		
913/45,5	1	şolaḳlar emīni ‘ali aġa	
958,5/7	2	ibrāḥīm beg	5 gez ş
965,5/9	3	‘aḫḫār-zāde muşḫafa aġa	gez ş
974,5/7,5	4	ḳayşerili küçük tâcir seyyid aḫmed aġa	28 gez ş
982/16	5	baġdād aġası zāde meḥemmed aġa	29,5gez ḳ
998/30	6	büyük tâcir seyyid ibrāḥim	34,5 gez ş
1028/16	7	maşraf muşḫafa efendi	11,5 gez

			ş
1044/29	8	çerkes mehemmed paşa	23 gez ş
1073/16,5	9	mışırılı mehemmed efendi	45,5gez k
1089,5/37	10	abāza ‘osmān ağa	8 gez k
1126,5/33,5	11	küçük hācı mehemmed	8 gez k
1160	12	tācir-zāde emīn ağa	7 gez k

(15) bu menzil ve sā’ir lodos eşnāfından olan (16) rüzgār ile endāhte olan menāzil-i nezd (17) tīr-endāzānde mu‘teber ve maqbūl olub tācir-zāde

Der-kenār

(1) çerkes paşa bu menzili (2) mīrahūrlığı (3) zamānında atdığı (4) mazbūtdur

[58a]

(1) emīn ağa bu nevbet dahı ızhār-ı yed-i tūlā edüb (2) endāhte eylediği menzilün cāy-ı kademi hācı (3) süleymān menzilinün ana taşu ve seng-i mūntehāsı (4) vādi-yi cāmi‘-i piyāle paşa verāsında incirli (5) bağçe hizāsındadır (6) menzil-i tīr-i yeksüvār-ı kebīr (7) bā-bād-ı lodos (8)

gez	seng/kıf‘a		
863,5/48	1	esirci ‘ali beşe	
911,5/74,5	2	mü’ezzin aḥmed ağa	gez
986/7	3	gürce ‘ömer efendi kātib-i zanberḥāne	29 gez ş
993/19	4	şadr-esbaḳ teber-dār mehemmed paşa	48 gez ş
1012/31	5	hācib-zāde mehemmed ağa	43,5 gez ş
1043/23,5	6	abāza muştafası	37 gez ş

1066,5/12,5	7	ķırķçeşmeli oķcı muştafa çebebi	14 gez Ő
1079/14	8	erzurumī muştafa aēa orbacı-ı ta‘līm- hāne	39,5 gez Ő
1093	9	aħmed efendi	35 gez Ő

(17) bu menzil ma‘reke-gir ve ‘ālem aşub ve ğavĝā

Der-kenār

(1) şadr-ı ‘azam esbaķ baltaacı (2) mehemed paşa merhūm mīraħūrlıĝında (3) bu menzili atub taş dıkđı (4) ĝün vezāret ile deryā ķapūdānlıĝı (5) kendüye iħsān-ı hūmāyūn olub (6) ba‘dü zamān ‘ömer efendi (7) aşurı atmış olmaķdan (8) nāşī müşārūn-ileyh vezāretinde (9) tekrār taşı sürđı (10) menķūldür

[58b]

(1) mesīrdür vaķtā ki kātib-i cāmi‘-i vālide sulţān (2) ve re‘īs-i zümre-i tīr-endāzān aħmed efendi kırķ (3) çeşmeli muştafa çebebinūĝ āb-ı zülāl-i feyz sebķatın (4) ķa‘ ü erzurumī orbacı muştafa aēanuĝ ķalāfāt (5) vecāhetin ĝaltān zemīn-i ĝacālet ü ref‘ etđı (6) aēayı sebūk-maĝzuĝ ‘arıza-i ser-hevā-cünbān (7) ĝayret-i cāhiliyyesin taħrīk etmegın cünne-i (8) hā’in ve sārīķ olan zālam-ı Őebde ‘avnihi (9) ve ĝayret h‘āhları ittifaķıyıla mevzu‘-ı zemīn-i (10) temķīn olan seng-i sengīni yerinden ķal‘ (11) u endāħte-i beyābān-ı ‘adem edüb ba‘dehu tarīķ-i (12) ĝıleye sālīk kimi Őāhid ve kimi da‘vacı olub (13) hevācılar Őıyānet ve ĝāħır içün kizb ü dūrūĝ (14) eyledi dēyü irtikāb-ı ĝüftār bī-fürūĝ ve taħrīk-i (15) ĝavĝā vü fiten ederek iki müselmānı birbirine (16) dūşürüb kırķçeşmeli çebebi ile aħmed efendiniūĝ (17) muħāvereleri mezāribiye tebdīl olub bir rüz

[59a]

(1) ma'roke-nümünde sofray-ı ni'met pehlevānı hūn-ı (2) sitiz ile lā'l-gün olmuş e'l-hāşıl mezbūr çorbacı (3) menzil-i merķūma ihtilāl vèrdiginden nāşī (4) tekrār endāhte olmak iktizā étmeğin vezīr-i 'aşr (5) ibrahīm paşa fermānı ile diger bār-ı menzil-i sābıku'z-zıkr (6) kadem nihāde-i himmet ü istikrār olub (7) evvelkiden füzūn-ter endāhte ve murğ-ı bālā-yı pervāz (8) tīrini şadā-yı maşşūşı ile kondurduklarını (9) maḥkeme-i kāsımpaşada seccāde-nişīn (10) şerī'at-ı ğarrā olan nāib efendi ḥuzūrunda 'udūl-ı (11) müslimānden cemm-i ğafīr şehādetleriyle şābit eyledikten (12) şonra vaz'-ı seng-i 'alāmet eylediği menzilün (13) cāy-ı kademī ḥasan ayak yeri ile ca'fer kadem-gāhı (14) miyānında ve ḥacer müntehāsı naḳkāş taşları ile (15) parpol cāy-ı kademī beynindedür kırkçeşmeli (16) çebebi silāh-ı şalāh ile arāste ve mümtāz ve şan'at (17) tīr-i pīşrev-i sāzīde mütefevviḳ ü ser-efrāz olub

[59b]

(1) kendi īrād-ı maşşūşa vü müzd-i şan'at müteḥaşşısıyla (2) kāni' vü dimāğ-ı sülāle vü ensābī rāyiḥa-ı tayyibe-i (3) misk-i ezfer ḥazret-i imām-ı züfer 'aliyyü'r-rahmeden (4) 'ıtr-yāb-ı ta'alluḳ ve intisāb olmak üzere meşhūrdur (5) ḥ'ahiş-kerān-ı şan'at remy olanları terğīb (6) ü taḥşīs u bī-ḥasbe'l-mekān tīr ü gez baḥş ve bey'iyye (7) şavābı ile iḥrāz-ı meşūbāt cezīle éder imiş (8) ḥikāyet şāhib-i menzil-i mezbūr aḥmed efendi (9) muḳaddem tīr -i endāhte-i sebḳat olduḳda beyḳoz (10) ḥavālīsinde aḥbābından birisi menzil-i ma'hūd (11) ve ğavgā ālūdına nihād için teberrüken birisinün seng-i (12) 'amūd-gün baḥş étmiş imiş maḥaline vaz'dan (13) zamān-ı mürür étmeden bālāda taḥrīr ü beyān olındığı (14) üzere çorbacı-ı mezbūr yed-i tağallūbi ile ḳal' u endāhte-i

(15) beyābān tezellül eyledükde taṭṭana-yı endāz-ı meydān-ı (16) rumāt olan ‘arbede-i keder-i ġāyāt sebebi ile aḥmed (17) efendi mu‘ātib belki şadme-i nefy ü taġrībe-i karīb

[60a]

(1) olub maşārif-i ‘azīme şarf u taḥlīş-i girībān (2) ve tekrār menzil atmağdan mübtelā-yı ıztırāb u ıztırār (3) oldığı naql ü beyān eşnāsında ḥacer-i mevḥūb (4) ve maşnu‘ bir merḳad-ı ‘azīmü’ş-şāndan maḳlu‘ seng (5) pāyı olduğına vāqıf olmağın sebep meşakḳat (6) ve keder eşer-i ḥāşşa-ı ḥacerdür dēyü inşāf eyledigi (7) menḳūldur fā‘tebīrū yāülī’l-ebşār (8) menzil-i yeksüvār-ı şaġīr nām-ı diger menzil-i müderris (9) bā-bād-ı lodos (10)

gez	seng/ḳıṭ‘a		
961/39	1	müderrisinden e’l-ḥāc seyyid muşṭafa efendi	
1000/7	2	cizye-i kisedārı fehmi meḥemmed	gez
1007/34,5	3	baş çuḳadār uzun meḥemmed	gez
1041,5/11,5	4	veznedār çırāġı meḥemmed çuḳadār ibrāḥīm paşa	
1053/14	5	yaycı süleymān-zāde isma‘il	
1067/2	6	ibrāḥīm beg	
1069/3	7	şīşe-bāz isma‘il çāvuş	
1072	8	naẓīf muşṭafa aġa şeyḥ-i meydān ḥālā	

[60b]

(1) müderris̄in-i kirāmdan vālide sultān cāmi‘-i şerīf (2) kātibi aḥmed efendi birāderī e’s-seyyidü’l-hāc muştafa (3) efendi tarīķinde bulunduğı kavm ve ihvānının (4) şerīf ve vazī’ne sebķat fikriyile şarf-ı havās (5) ve kuvā ve kudreti muktezāsı ef‘al-i haseneden (6) fenn-i remyde dağı izhār-ı mahāret edüb küşād (7) eylediği menzili fi’l-haķıķa bir muktezā-yı zemīn ve hevā (8) mümtāz ve muntehā olub hem-pāları olan toķuz yüzci (9) pehlevānlar müsābakada ‘āciz ve ḥayrān olıcaķ (10) menzili bozmaķ ya‘ni bir pehlevānı sebķat ve ğalebe (11) ile taş dikmek ḥuşūşında sinn ve kuvvet (12) ve dirhem-i kemān-ı mu‘teber ve ma‘mūl ve düsturu’l-‘amel (13) iken kā‘ide-i meşhūre vü müteķarrireyi mānend-i (14) tīr ve ta‘mīr-i nā-pezīr kemān-ı bī-i‘tibār tağallüb ve ikrāh (15) ile endāḥte-i beyābān tecellüd ederek toķuz yüzci (16) menzilinün ḥüsn -i bekāret teferrüdün bińci kemānkeşleri (17) zūr-ı bāzū-yı ālet el-ḥükmlimen ğalebe ile bozmaķdan

[61a]

(1) nāşī cizye-i kīsedār fehmi meḥemmed ve ketḥüdā beg (2) baş çuķadār ṭavīl meḥemmed ve veznedār çırāđı (3) meḥemmed çuķadār ve yāycı-zāde isma‘il ḥuşūşen (4) vālide sultān ketḥüdāsı dāmādı ibrahīm (5) beg mehār-ı esb nā-fercām kibr ü ğururun (6) ṭavīle-i enāniyyete bend ü kibr ü ceberüt ve iftiḥārını (7) kaṭār-ı bār-keş müderris̄ine peyvend edüb (8) ba‘dehu şīşe-bāz isma‘il çāvūş izhār-ı (9) şan‘at dağal bāzī ile toḅ kaşşabū’s-sebķi (10) idḥāl-ı çevgān iḥtişāş etmiş iken (11) silāşorān ḥāşşadan ḥālā şeyḥ-i meydān (12) ve re‘īs-i tīr-endāzān olan nazīf muştafa (13) ađa cümlesine zaḥm-keşā-yı derd ü elem ve (14) nemek-pāş-ı hicrān ü ğam olduğı menzilinün cāy-ı kademī (15) cerrāḥ menzili ile ḥacı ismā‘il miyānında (16) olub seng-i muntehāsı arķırır menzili (17) cāy-ı kademiyile emīn menzili miyānındadır

[61b]

(1) menzil-i yūsuf ağa (2) bā-bād-ı poyraz yıldız (3)

gez	seng/kıṭ'a		
840/88	1	yūsuf ağa ağa-yı dārü's-sa'ādetü'ş-şerīfe	
928	2	beşīr ağa ağa-yı dārü's-sa'āde	31 gez ş

(5) 'aşr-ı sultān meḥemmed ḥān-ı rābī'de dārü's-sa'ādetü'ş- (6) şerīfe ağası olan yūsuf ağa merḥūm (7) aḥlāf kirāmından mā-'ādayı izn vērilmemek (8) üzere küşād ve ba'dehu 'ahd-ı sultān muştafa (9) ḥān-ı sālīsde e'l-ḥāc beşīr ağa merḥūm şart-ı (10) müşārün-ileyh te'yīd ve icād eylediği menzil-i (11) nev-i bünyādün cāy-ı ḳademi parpol ile ca'fer menzili (12) ayak taşları beyninde vāḳi' berāber zemīn olan (13) mermer ve baş taşı cenderesinün üst (14) tarafında olan büyük çukurına ḳarīb maḥaldeki (15) seng-i mu'teberdür (16) menzil-i azmāyiş 'ali ağa (17) bā-bād-ı poyraz

[62a]

(1) (2)

gez/1031	seng/kıṭ'a 1
----------	--------------

 raḥīḳi 'ali ağa bu menzil-i nādirü'l-vuḳu'-yı cenāb-ı (3) ḥaḳḳuṅ tevfiḳiyile azmāyiş ta'bīr étdükleri (4) tīr-ahen-i peykān u kemān-ı vesiyü'l-bünyān ile (5) azmāyiş-i mahāret ve tecrübe-i rütbe-i kemāl-i şan'at (6) édüb endāhte eylediği menzil-i 'azīz ve mümtāzinuṅ (7) seng-i ḳademi ṭob taşı ve meyl ser-efrāz-ı (8) rūm yūsuf senginün verāsında vāḳi' (9) ḥāşköye muḥāzīdür (10) menzil-i selīm ağa (11) bā-bād-ı poyraz yıldız (12)

gez	seng/kıṭ'a	
-----	------------	--

1012/15	1	selīm aġa silahşor hāşşa
1027/53	2	halīl efendi kātib-i dīvān
1080/25	3	feyzu'l-lah beg gül aġmed paşa-zāde
1105	4	'abdü'l-kādir aġa

(16) kozbekcilikden serā-yı 'atīk teberdārlığına (17) raġbet ve yazıcı haşekibaşılığı maķāmında

[62b]

(1) ikāmet eden 'abdü'l-kādir aġa silahşor hāşşa (2) selīm aġaya müsābaķat ve dīvān kātibi halīl efendiye (3) izhār-ı ma'rifet ve mīr-āhūr-ı sāni feyzu'l-lah begi (4) tavīle-i

bend hayret ve hacālet edüb cenderesiyile (5) hāşköy

gez/1087,5	seng/ķıı'a 1
------------	--------------

evleri beyninde kūşeye ķarīb yamac (6) üstine vaż'-ı nişān

édigi menzilinüñ cāy-ı (7) ķademi parpol menzili ile ca'fer menzili ayak (8) taşları miyānında vāķi' küçük mermer taşdur (9) menzil-i meġemmed paşa (10) bā-bād-ı yıldız (11)

silāh-dār şehr-yārı bosnevī meġemmed paşa (12) sultān aġmed hān-ı sālīs taġammüddü'l-lah-ı be-ġufrāna (13) ve ebbed-i devlet-i ahlāfe-i zamān salţanatlarında ve avān-ı (14) hilāfetlerinde silāhdārlıķları ġidmeti ile (15) iktisāb-ı şeref ü isti'dād ü maķtül ibrahīm (16) paşadan şonra şadāret-i 'uzmā ile teşerrüf (17) ve istis'ād eden bosnevī meġemmed paşanun

[63a]

(1) silāh-dārlığı hengāmında küşād eylediği menzilinün (2) seng-i nişānı dāhil bağçe-i sinor tersānedeki (3) maḥal ma'rūf ve cāy-ı kademī bostāncı ḥākī (4) menzili ayak yeri ile kıble ḥākīsi menzili taşları (5) beyninde kā'in mermer taşıdır (6) menzil-i memiş efendi (7) bā-bād-ı baḫı lodos (8)

gez	seng/kıḫ'a		
913/58	1	memiş efendi	
971/14,5	2	beşir aḡa 'āyşe sultān baş aḡası	45 gez ş
985,5/3	3	ḥalil aḡa	23 gez k
988,5/22,5	4	bizebān 'ali aḡa	22 gez ş
1011	5	muḫzır ḥacı bekir	

(13) sultān aḡmed ḥān ve sultān maḡmūd ḥān (14) nuru'l-lah merāḡıd-hümā be-nūru'l-kur'an ḡazretlerinün (15) şeref-i ḡidmet-i imāmetleriyle mümtāz ve ba'dehu (16) pīrāye-i zīb-i şadāret fetvā olmaḡıla ser-firāz olan (17) pīri-zāde ketḡudāsı rümeli kuzātından

[63b]

(1) memiş efendi menziline bizebān 'ali aḡanın (2) sebḡat ve kemāli cümleyi lāl ve toḡuz yüzcü (3) kemān-keşlere īrās ta'ab u kelāl etmiş iken (4) rümeli ḡāzı'askeri muḫzırlarından ḡacı (5) bekir bizebān merḡūmuḡ aḡız açub söz söylemeyeceğini (6) fırsat 'add ederek hemān şāḡib-i menziller (7) sürisinde bulunmak ḡāḡişiyle cigeri (8) bir aḡce degmez ḡorıcı ve hevācı maḡūlelerine (9) ḡul ve ḡurbān olduğundan ḡat'ı nazar-ı ḡuvvet-i māliyye (10) muḡtezāsı ve müte'allikātından zaḡm-ḡürde-i peykānına (11) cevri ü cefāsı olan ḡoyun 'aḡıllı bir bölük (12) 'ademün ḡüsn-i teveccüh ve

du'āsıyıla çoban (13) çeşmesi kırbında ber-takrīb vaż'-ı nişān (14) eylediği menzil-i mezkūruñ cāy-ı kıademi yaşı kıaya (15) nām sengün civārındadır (16) menzil-i kılār ketüüdāsı (17) bā-bād-ı yıldız

[64a]

(1)	gez	seng/kıı'ca	
	923/36	1	aħmed beg
	959	2	ķara ħasan ağa

(3) kılār ħāşşa ketüüdālıđıyıla nām-dār olan (4) vālide ketüüdāsı esbak 'osmān efendi-zāde (5) aħmed begün i'ānet-i bād-ı şimāl ile küşād eylediği (6) menzil-i nev-i bünyādında çukadār şehr-yārı (7) ķara ħasan ađanuñ göz kıartısıyıla yüz (8) ağardub vaż' ü nihād eylediği meyl-i şakılün (9) cāy-ı kıademi eski ħünkār ayak taşıyıla (10) tır-endāz menzilinün beyninde olan küçük (11) mermer taş olub seng-i maħşüşı cerrāħ (12) menzilinün baş taşıyıla ħākī menzili ayak (13) yeri miyānında vāķi' kebīr mermerdür (14) menzil-i e'l-ħāc beşīr ađa (15) bā-bād-ı poyraz (16)

gez	seng/kıı'ca	
909,5/7	1	e'l-ħāc beşīr ağa
916,5/35	2	bōşnāķ aħmed ağa

[64b]

(1)

951,5/64,5	3	ḥafīd molla efendi
1016	4	ḳapūdān ḥüseyin paşa

(3) āvāze-i tīr ṣecā‘atı velvele-i sāz ruḳ‘a-yı ğabrā (4) ve ṣīt-i pūta-i celādeti ṭanīn-
endāz-ı musāmi‘ (5) ümm-i dünyā olan sābıḳā ḳapūdān-ı deryā merḥūm (6) ğāzi
ḥüseyin paşanın ḳapūdān-ı daḳāyıḳdan(7) himmetleri nice nice oḳyānūs ḥayret-dih
vāride (8) ḳosta görinen süfün-i imāle dümen aldurmıṣ (9) olmaḳ mülābesesiyle
cenāb-ı pādīşāh baḥr ü berr (10) ve şehn-şāh kām-ver şevketlü kerāmetlü pādīşāhumuz
(11) efendimüz ḥazretleri cānibinden vezān olan (12) keşişleme-i sevḳ ü ağırrādan
deryā-yı ğayret (13) ü himmetleri temevvüc édüb zamān-ı sultān-ı (14) muştafa ḥān-ı
şalışde dārü’l-sa‘ādetü’ş-şerīfe (15) ağası olan ḥacı beşīr ağa merḥūmun (16) resīde-i
liman şöhret ü şān olan feleke-i (17) fülk süvāri ardınca revān u nā-ḥudā-yı

[65a]

(1) ṭāvārıḳ-ı eyyām tedbīr ile yelken kürek gelüb (2) muḥālif yerde vaz‘-ı gerde-i
lenger ü nişān olan (3) zu‘amādan boşnāḳ aḥmedün zevraḳ-ı (4) bī-revnākına gülle-i
ṭa‘n ve felāket-i rīzān (5) ve mevālī-i ‘azāmıdan şeyḥü’l-islām esbaḳ (6) ‘āşir efendi-
zāde semāḥatlü ḥafīd molla (7) efendi ḥazretlerine daḥı dest-ber-i bālā-yı dest (8)
ḳaziyyesini a‘lām ü īzān eylediği (9) menzil-i ‘adīmü’n-naḳīrün cāy-ı ḳadem meymenet
(10) tev‘emī ṭobcı başı ayāğı demegile ma‘rūf (11) ṭob taşına ḳarīb kāğıd-ḥāne yolu
(12) üzerinde yere yaḳın şeşḥāneli mermer ve seng-i (13) nişānı tozḳoparan arḳırı
menzilinün baş (14) taşından aşırı yūsuf deresi üstinde (15) olan yamaca ḳarīb düz

yerdeki burmalı hacerdür (16) menzil-i aġa-yı dārü's-sa'ade nām-ı diger bēş direk (17) bā-bād-ı yıldız

[65b]

(1)

gez/945,5	seng/kıṭ'a 1
-----------	--------------

(2) cennet-mekān firdevs-āşiyān merḥūm u maġfiret (3) nişān-ı sulṭān-ı muşṭafa ḥān-ı şaliş ḥazretlerinüñ (4) zamān-ı salṭanatlarında dārü'l-sa'adetü'ş-şerīfe (5) aġalığıyla kām-revā eyādī-i etıbbādan şerbet-i (6) ḥaṭā-nüşile terciḥ-gerde-i 'izzet darü'l-bekā (7) olan merḥūm ḥacı beşīr aġanuñ yūsuf (8) aġa menziline başka ve kendünüñ burmalı (9) taş menziline başka iki nişān var iken (10) 'ilm-i remye kemāl-i muḥabbeti ve bu fenn aşḥābına ikrām (11) niyyeti ile müceddeden başka küşād ve ṭālibi zuhūrında (12) enderūn-ı hümāyūndan istizān eylemek şurūṭını (13) kayd-ı cerīde-i murād eyledigi işbu menzilinüñ (14) cāy-ı kademī bālā-yı çeşme-i zenānda vāki' lenduhā (15) ve aḥmed aġa menzillerinüñ baş taşları beyninde nīm (16) zirā'a qarīb hacet ü seng ve nişānı arķırı (17) menzilinüñ ana taşıyla emīn menzilinüñ ayak taşı

[66a]

(1) miyānı ki piş-gāh-ı tekye-i rumātda kā'in bēş direk (2) kebīr mermerdür (3) menzil-i ca'fer şādık beg (4) bā-bād-ı gün toġrısı (5)

gez	seng/kıṭ'a		
925/3,5	1	ca'fer şādık beg	
928,5/12,5	2	seyyid 'ali efendi	
941/34	3	e'l-ḥac meḥemmed emīn aġa	11,5 gez ş

975	4	muşāhib şākir āğa	32 gez ş
-----	---	-------------------	----------

(9) şadra‘zam esbak şehla aḥmed paşa-zāde (10) merḥūm ca‘fer şādık begün gün toğrısı (11) demegile ‘arīf bād-ı bürüdet redif ile küşād (12) eylediği menzilinün kâğıd-ḥāne yolu üzerinde (13) vāki‘ imām menzili ayak taşu toğrılığı ve ekşi (14) menzili ayak yeri berāberinde kâ’in ḳadem-gāhına (15) ṭurub rü‘es-i ḥümāyūn kätiblerinden seyyid (16) ‘ali efendi ve üsküdārī ḥācı emīn āğaya (17) ikisi bir oḳdan müsābakat ve meydān-ı ḥüner-verānda

[66b]

(1) izḥār-i mahāret eden ḥarem-i ḥümāyūn āğalarından (2) ḥālā ser-muşāhib ḥāzret-i şehr-yāri-i şalāḥ (3) pişe vü sevāb-endişe sa‘ādetlü şākir āğa (4) ḥāzretlerinün seng-i nişānı yahūdi mezārılığı (5) yanında vāki‘ ayazma altında olan düz yerdeki (6) mermer-i sepiddür (7) menzil-i şişmān paşa (8) bā-bād-ı poyraz (9)

gez	seng/ḳıṭ‘a		
907/26	1	şişmān paşa muştafa efendi	
933	2	nāmıḳ ibrahim āğa	2 gez ş

(11) eşrāf-ı ḳuzāt ve ḳudemā-yı rumātdan zāten ve zamānen (12) ḳadr u i‘tibārı ma‘lūm ve fazl-ı nebālet ü rüşd (13) ve dirāyet ile mevşūf u mevsūm olan ḥālā (14) vekīl-i şeyḫ-i meydān ve re‘īs-i tīr-endāzān **beyt** (15) rumāt-ı müslimīnün ser-bülendī ḳuzāt-ı rümēlinün ercmenđī (16) fazīletlü rāmī muştafa efendi cesāmet-i vücūd-ı (17) ‘illet-nümūd ile şişmān paşalık nāmını ḥā‘iz

[67a]

(1) ve başlı başına meşy ve hareketden ‘aciz iken (2) kuvvet-i bāzū-yı himmet ve dest-yārī-i pīr-i tarīkat (3) ile küşād eylediği menzilde dārū’l-sa‘ādetü’ş-şerīfe (4) ağası silāhşorlarından hattat nāmıķ ibrahīm (5) aģa düldül-i sa‘y u sebkatine öndül aldırarak (6) vaż‘ u nihād eylediği seng-i nişān yeņiçeri (7) ağası karlığında yüz elli gez aşırı muntehā-yı (8) hudūd-ı meydānda olan ber-i māya karīb taş (9) olmağıla menzil-i mezkūruñ cāy-ı kademī delikli (10) kayā nām taş ile ağalar menzili taşları (11) beyninde vāķi‘ olan incerek şağīr mermerdür (12) menzil-i dāmād şerbetci-zāde (13) bā-bād-ı poyraz yıldız (14)

gez	seng/ķıt‘a		
938/13	1	emīn efendi	
951/40	2	müfti-zāde	36,5 gez ķ
991	3	hūsām paşa	18,5 gez ķ

(17) şerbetci-zāde dāmādı defterdār-ı esbaķ mehemmed

[67b]

(1) emīn efendi merhūm küşād ve ba‘dehu mevālī-i (2) ‘azāmdan sābıķ istanbul ķādısı olan (3) sa‘ādetlü semāhatlü müfti-zāde ibrahīm (4) selīm molla efendi hāzretleri meyl-i müsābaķat (5) vaż‘ u nihād eylediği menzil-i mezbūrda bosna (6) vālisi esbaķ hūsām paşa merhūmunı i‘ānet-i (7) hevā-yı şimāl belki nażar-ı hümāyūn şevket-i iştimal (8) ile ķahvecibaşılığı hengāmında naşb-gerdesi (9) olan seng-i nişān cerrāh menzilinün ana

gez/954	seng/ķıt‘a 1
---------	--------------

 taş (10) ile pūta sepedine karīb maħalde ve ayak taş (11) çeşme-i zenān üstinde vāķi‘ memiş efendi (12) menzili

ana taşınıuñ ‘ezeb tarafındaki göl şekilli (13) çukura yakın nīm zirā‘ miqdārı berāber arz olan (14) mermer-i ebyāzdur (15) menzil-i ağa-yı dārü’l-sa‘ādetü’ş-şerīfe (16) bā-bād-ı poyraz (17)

[68a]

(1) hālā ağa-yı dārü’l-sa‘ādetü’l-aliyye hıfızallah-ı (2) te‘ālā ‘ani’l-afāt ve’l-beliyye devletlü ‘ināyetlü (3) bilal ağa hāzretlerinüñ ihyāsı ve tokuz yüzci (4) menzillerinüñ a‘lā vü ra‘nāsı olan bu menzil-i (5) ‘adīmü’n-naẓirün ayak taşını muqaddemā şerbetci-zāde (6) dāmādı emīn efendi merhūm vaz‘ (7) édüb remy étmek şadedinde iken sāvīk-i (8) taqđır tır tedbīrini maḥal-i uhre sevķ (9) ü tesyīr étmegile ağa-yı müşārün-ileyh hāzretleri (10) her zamān dest-i dile dāmen fırsat görmez (11) dēyü bundan ikdām müşāhibligi eşnāsında (12) pāy-ı himmeti nihāde ve şadā-yı ihsān nidā-yı yā haķķ (13) u piş-rev-i füzün-rū ‘ināyet-i feyyāz muṭlaķ ile (14) küşāde buyurduķları menzil-i mezkūruñ cāy-ı (15) kademī ca‘fer beg menzili kadem-gāhınıñ kaba (16) tarafında kā’in şağırce mermer ve seng-i nişānı (17) ekşi menzili taşlarınuñ altında vāķi‘ yamacda

[68b]

(1) olan zībā hācerdür ki hāşkōy tarafında kā’in (2) kıızıl mināreye toğrı endāhte olur (3) menzil-i

gez/987,5	seng/ķıı‘a 1
-----------	--------------

 mercān ağa (4) bā-bād-ı poyraz (5)

(6) menzil-i mezkūrede ibtidā-i muķābele kīse-dārı (7) memiş efendiniñ naşb étđigi seng-i nişān (8) bundan evvel güm-kerde-i zīr-i türāb ‘adem olan (9) arslan-zāde

menzili gibi tokuz yüz gez kâidesinden (10) hâric ü nokşân olmak mülâbesesiyle
ihrâc (11) olunub ayak taşu anatoli muhızır başısı (12) ‘abdi babaya verilmış imiş muhızır
başu merkûm (13) dahı hilâf-ı şer‘-i şerîf ba‘zı hâlât-ı ibtilâ (14) vü mütenebbih vü
ışlah olmayacağı zâhîr ü rû-nümâ (15) olmağdan nâşî sâ’ire ‘ibret ve kendüyi tekdîr
(16) ve terbiyet kaşdıyıla meydândan taşu ihrâc olunmağıla (17) devletlü ‘azametlü
vâlide sulţân ‘aleyhü’ş-şân

[69a]

(1) efendimüz hazretlerinü baş ağası sa‘âdetlü (2) mercân ağa hazretleri nâmına ibkâ
ve iki (3) yâdigârın sa‘y-ı sâbıkası ‘abeş ü hebâ olan (4) menzil-i mezbûruñ cây-ı
kâdemi ‘ali bâlî menzili baş (5) taşınuñ şaşıt tarafında
olan kefeki (6)

gez/901	seng/kıı‘a 1
---------	--------------

 sinor taşınuñ kırk gez miğdârı kurbında
(7) ve iki yol ortasındadır seng-i nişânı (8) ekşi menzilinüñ üstinden geçüb yamacda
(9) vâkı‘ olmışdur ki imâm deresine toğrı atılır (10) menzil-i hâşılı mehemmed ağa
(11) bā-bād-ı poyraz (12)

(13) harem-i hümâyün şehr-yârî ağalarından hâşılı (14) mehemmed ağanuñ maşşul
mezra‘-i âmâli remy-i sihâm (15) ve bu fenne verziş ü sa‘yı sebebiyle miyân-ı akrânda
(16) hâ‘iz rehine-i nîk-nâm olmağıla i‘ânet-i bād-ı şimâl (17) ile küşâd u ihtişâd ü
zay‘a-yı çerâ-gâh sa‘y

[69b]

(1) u ictihâd eylediği menzilinüñ cây-ı kâdemi (2) naqqâş menzili ile imâm ayak yeri
beyninde bir zirâ‘ (3) miğdârı mermer ve seng-i nişânı

gez/1060	seng/kıı‘a 1
----------	--------------

yahüdi mezârlığı (4) toğrılığındaki ĥacerdür (5) menzil-i ĥalîl ağa (6) bā-bād-ı lodos
(7)

(8) muşāhibān bîrūn ĥazret-i ŗehr-yārından (9) beynü'l-türāb biņ yüzcilik ile ŗöhret-yāb
(10) olan ĥalîl ađa ibkâ-yı nām ve istîfâ-yı (11) maķşūd u merām için bağı lodosı
dēmegile (12) 'arîf bād-ı ŗühūlet-i redîf ile küşād ve bu taķrîb (13) ile biņ yüzcilik
ķadrini maĥv u ber-bād (14) eyledigi menzilinün cāy-ı ķademi ĥacı süleymānuđ (15)
yıldız menzili baŗ taŗı ile rūm yūsuf (16) taŗınuđ beyninde deveboynı nām maĥalde
yere yakın (17) seng-i ŗađîr olub baŗ taŗı emîn menzili

[70a]

(1) ana taŗınuđ yüz elli gez ŗaŗtında incirli (2) bağçeye toğrı
dereye vāķi' uzunca taŗdur (3) menzil-i azmāyiŗ muĥzır
bekir (4) bā-bād-ı gün toğrısı (5)

gez/700	seng/ķıt'a 1
---------	--------------

(6) memiŗ efendi menziline niŗān ve 'acze'-i nevvāb (7) beyninde ķadr u ŗānı olan
muĥzır ĥacı bekir (8) çekdüm kemān himmet urdum niŗāna ķat ķat (9) zu'mıyıla
menziline fināda küşāde vü gūyīya (10) azmāyiŗ-i refitār kepāde eyledigi menzilinün
cāy-ı (11) ķademi ķarılar çeŗmesi üstinde olan (12) ĥacı süleymān menzili ayak
yerinün ķabzasında (13) ve beŗ direk menzili ķadem-gāhınuđ ŗaŗtındaki (14) tebeli
ĥacer ve baŗ taŗı çullı ferruĥ menzilinün (15) ŗaŗt tarafından kāđıd-ĥāne yolına ķarîb
(16) maĥalde olan seng-i mermerdür ki ĥāŗköy (17) tarafına endāĥte olur

[70b]

(1) kışa tār-ı kav̄s-ı eşer ĥayra ĥadeng-i taĥs̄n̄ (2) şakılursa nazār-ı ĥalka olur řāyeste
(3) siper-i şa'n̄ ola bu neşre ve vaĥīda yārān (4) oldı ĥün rişte-i tanzīmi şikeste-beste

1219 sene

BÖLÜM 4: DİZİN

-A-

a : O.

a. + ına (15b/16), (17b/13),
(17b/15), (19b/9)

a. + ndan (30a/2), (5a/10)

a. + nı (15a/17), (18b/16)

a. + nlar (23a/12), (8b/3)

a. + nlara (26b/9)

a. + nlardan (24a/11), (5a/15),
(5a/2)

a. + nuş (24b/11)

[= 15]

āb : < Far. Su. 2. Göl, nehir, deniz.

3.Kaynak, çeşme, kuyu.

a. (11b/9)

a. + ırüyı (36b/9)

a. + ırüh (45b/4)

a. + ızülâli (58b/3)

[= 4]

abād : < Far. Mamur,şen,bayındır.

a. (37b/8)

[= 1]

abād eyle- : < Far. + T. 1. Bayındır

duruma getirmek, îmar etmek.

2. Yüzünü güldürmek, mesut etmek.

a -digi (46b/3), (55a/9)

[= 2]

abāza muştafası : Okçular arasında

"Abaza Mustafası" diye anılan kimliği

belli olmayan bu kemankeşin, Büyük

Yeksüvar Menzili'nde ve Edirne'de

Azmayış Menzili'nde birer rekoru

bulunmaktadır.

a. (58a/13)

[= 1]

abāza 'osmān ağa : II. Viyana

Kuşatması'nda (1683) büyük yararları

olan döneminin ünlü binici kemankeşi

ve puta okçusu olan Abaza Osman'nın

Emin Menzili ve İmam Menzili'nde

rekorları ve menzil taşları

bulunmaktadır.

a. (54b/7), (57b/12)

[= 2]

abdest :< Far. Müslümanlıkta namaz gibi birçok ibadeti yerine getirebilmek için niyet edip suyla yapılan temizliktir.

a. (20a/15), (34b/16)

[= 2]

abdestli :< Far. + T. 1.Abdestli olan kimse. 2. Abdesti bozulmamış olan kimse.

a. (34b/15)

[= 1]

abdestsiz :< Far. + T. 1.Abdest almamış olan (kimse). 2.Abdesti bozulmamış olan (kimse).

a. (21a/10), (35a/5)

[= 2]

‘abd-ı āmīd :< Ar. Önder olan kul (Kastedilen kitabın yazılmasından sorumlu olan kişi).

‘a. (2a/11)

[= 1]

‘abdi baba : Abdi Baba, Anadolu Kazaskerliği Baş Muhzırı olan ayrıca Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili'nde yarışıp rekor kıran ve taş

diktiren bir kemankeştir. Her ne kadar garaz yüzüden taşı söktürülmüş olsa da ölümünde sonra Sultan II. Mahmud'un emriyle tekrar taşı diktirilmiştir.

‘a. + ya (68b/12)

[= 1]

‘abdul’-lah efendi : Abdullah Efendi Eminönü Yeni Valide Cami katipliğini yapmış, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'ni açıp ana taşını diktirmiş bir kemankeştir. Aynı zamanda Kanunname-i Rumat , Kavaidü'r- Remy ve Tezkiretü'r Rumat adlı eserlerin sahibi olan Abdullah Efendi, ok meydanı şeyhliği görevinde bulunmuştur. Cündilikte ve puta okçuluğunda 17. yüzyılın en usta kemankeşidir.

‘a. (28b/0),(35a/14) (56a/5),

(56a/7),(56a/9), (57a/9)

‘a. + nün (56b/8)

[= 7]

‘**abdü’l-bâki çelebi** : Eski Saray Teberdârlarından Hacı Abdülbâkî, Ağalar ve Haki olmak üzere iki ayrı menzilin sahibidir. Ağalar Menzili'nde bir rekoru vardır.

‘a. (53a/16)

[= 1]

‘**abdü’l-kâdir ağa** : Darüssaade Ağası Beşir Ağa'nın kilercisi olan Gürcü asıllı Abdülkâdir Ağa, ok meydanının ünlü kemankeşlerindendir. Kozbekçiliğine atanmasından sonra Baltacılar ocağında Haseki-başı olmuştur. Ancak bu görevindeki gevşekliğinden dolayı ocaktan çıkarılmıştır. Daha sonra ise birkaç yıl içinde de vefat etmiştir. Abdülkâdir Ağa'nın , Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekoru bulunmaktadır.

‘a. (62a/15), (62b/1)

[= 2]

‘**abeş** : < Ar. Boş, saçma.

‘a. (69a/3)

[= 1]

ab-gîr : < Far. Su biriken yer, havuz.

a. (39b/4)

[= 1]

‘**acabâ** : < Ar. Şüphe, kuşku, merak gibi anlamlara gelmektedir.

‘a. (2b/7), (5b/14)

[= 2]

‘**acem** : < Ar. İran, İranlı.

‘a. (12b/1)

[= 1]

‘**acem yayı** : < Ar. + T. Bir yay çeşidi. Acem yaylarının kabzaları yay durumuna göre küçük, iki tarafı oldukça yassı ve kalın, başları ince ve eşek kemiğinden, iki tarafı üçer parça kemikle kemiklenir. Pek çoğunun üstüne sinirlenmiş kemik kaplanmıştır, işlemeden başka bir güzelliği bulunmaz.

‘a. (17a/14)

[= 1]

‘**acîb** : < Ar. Tuhaf, ilginç, acayip, şaşılacak şey.

‘a. (44b/8)

[= 1]	[= 1]
‘acīb : (?)	açıl- : Açılmak.
‘a. + şāh (7a/11)	a.-duḳda (11b/11)
‘a. + üḡ (6a/4)	[= 1]
[= 2]	a‘dā : < Ar. Düşmanlar, yağılar.
‘āciz : < Ar. 1. Gücü olmayan.	a. (36b/14)
2. Kabiliyeti ve becerisi olmayan kimse.	a. + da (16a/14)
‘a. (14a/15), (60b/9), (67a/1)	a. + eylediği (40a/8)
[= 3]	a. + yı (37a/1)
‘acizāne : < Ar. + Far 1. Âciz olana	a. + yıdevlet (7b/2)
yakışır şekilde, âcizce. 2. Bir kimsenin	a. + yıdīn (10a/10)
kendisinden bahsederken kullandığı	a. + yıdīne (22b/12)
tevâzu ve nezâket sözü.	a. + yıdīni (20a/8)
‘a. (3b/2)	[= 8]
[= 1]	ādāb : < Ar. Terbiyeler, utanmalar,
‘acze’-i nevvāb : (?)	usuller.
‘a. (70a/6)	a. (4a/9)
[= 1]	[= 1]
aç- : Açmak.	a‘dād : < Ar. Sayılar.
a.-sa (10a/9)	a. (56b/13)
a.-ub (6b/8)	a. + ıtezāyüd (38b/1)
[= 2]	[= 2]
açık : Açık.	adam : 1. İnsan. 2. Erkek kişi.
a. (34a/8)	a. + lar (33a/14)

[= 1]

‘**add** : < Ar. 1. Sayma, sayılma. 2. İtibâr etme, edilme. 3. Hesaplamak. 4.

Kuvvet, salâbet. 5. Sayma, görme, değerlendirme, kabul etme.

‘a. (27b/2), (31b/8), (63b/6)

[= 3]

‘**aded** : < Ar. 1. Sayı. 2. Sayı bildiren işâret, rakam. 3. Tâne.

‘a. (16b/10), (16b/11), (7b/16),

(8a/1)

‘a. + e (27a/16)

‘a. + i (26b/5), (55a/1), (8a/10),

(9b/13) (9b/9)

‘a. + ine (8a/11)

[= 11]

âdem : < Ar. 1. İnsanoğlu. 2. Hz.

Adem.

a. (24b/16), (4b/17), (4b/3),

(6a/3), (6a/8), (9b/4)

a. + den (9b/13)

a. + e (22a/4), (23a/17), (4b/10),

(4b/11)

a. + i (1b/4)

a. + lerünj (20b/13)

a. + ünj (24b/14)

[= 14]

‘**adem** : < Ar. Yokluk, bulunmama.

‘a. (51b/10), (58b/11), (68b/8)

‘a. + de (42a/10), (55a/2)

‘a. + i kanâ‘at (40a/2)

‘a. + irevâc (45a/5)

‘a. + iteħallüfi (12a/15)

‘a. + ünj (63b/12)

[= 9]

‘**âdet** : < Ar. 1. Görenek, usul, tabiat,

alışkanlık. 2. Vergi, rüsum. “‘âded”

‘a. (29b/12), (30b/7), (54b/12),

(7b/5)

‘a. + dür (21b/5)

‘a. + e (25a/6)

‘a. + lerine (29b/17)

[= 7]

adım : Kişinin yürüyebilmek için

ayakları yardımıyla aldığı mesafedir.

a. (15b/15)

a. + ında (22a/10)

[= 2]

‘adīmü’l - ihtimāl : < Ar. İhtimali

[= 5]

olmayan.

‘a. (34b/9)

[= 1]

‘adīmü’l-istiḫā‘a : < Ar. Gücü, kuvveti

a. (27a/17)

olmayan.

[= 1]

‘a. + ya (3b/14)

[= 1]

‘adīmü’n-naẓīr : < Ar. Eşi olmayan,

ağa : < Moğ. 1. Değer gören, saygı

duyulan kimselere verilen unvan. 2.

Tarihte Osmanlı’da bazı kurumlarda

görev yapan kimselere verilen unvan.

eşsiz.

‘a. + üñ (65a/9), (68a/4)

a. (46b/17), (51b/6)

[= 2]

a. + lar (53a/8)

a‘dū : < Ar. Düşman.

a. + larından (45a/2), (48a/3),

a. + yıdīn(22a/16)

(52b/8), (53b/8), (66b/1), (69a/13)

[= 1]

a. + sı (61b/6), (64b/15), (67a/4),

afāk : < Ar. 1.İlimde fazilette en üst

(67a/6), (69a/1)

dereceye varmak. 2.Ufuklar.

a. + yı (58b/6)

a. (39a/15), (51b/8)

a. + yıdārüssa‘ādetülaliyye

[= 2]

(68a/1)

āferīn : < Far. Beğenme, alkış, yaşa,

a. + yımüşārünileyh (68a/9)

varol, bravo.

a. + yıyeñçeri (54a/9)

a. (10a/14), (10a/14), (40b/12)

a. + yıyeñçeriyānda (55b/9)

a. + den (54a/1)

[= 19]

a. + eyledi (1b/8)

ağac : Ağaç.

a. (17a/9)	[= 5]
a. + dan (17a/13)	ağalığ : < Moğ. + T. Ağalık.
[= 2]	a. + ıyla (65b/5)
ağac pişrev : < T. + Far. Çam ağacından	[= 1]
yapılan ve her türlü idmanın yanında	ağa-yı dārüssa‘āde : < Moğ. + Ar.
puta ya da menzil atışı da yapılan ok	“menzil-i ağa-yı dārü’s-sa‘āde nām-ı
çeşididir. Ağaç okları yapmak için	diger bês direk”. bk. “bês direk
kesilecek çam ağaçları, genellikle	menzili”.
sonbaharın son günlerinde, ağaç suyunu	a. (65a/16)
iyice çektiği vakit kesilirdi.	[= 1]
a. (36a/16) (derkenar(44a3/8))	ağırlığ : bk. “ağırlık”.
[= 1]	a. + ı (33a/7)
agāh : < Far. Bilgili, haberli, uyanık.	[= 1]
a. (16a/2)	ağırlık : Ağırılık.
[= 1]	a. + da (26a/17)
ağalar menzili : < Moğ. + Ar. Hasköy	[= 1]
yakınındaki Karlık yanında ayak taşı	ağırrā : < Ar. Tecrübesizler, safdiller;
bulunmaktadır. Kağıthane yolu	acemiler.
üzerindeki menzilde ise baş taşı vardır.	a. + dan (64b/12)
Lodos havasıyla atılan bu menzili	[= 1]
Reyhan Ağa açmıştır.	ağız aç- : Ağzını açmak.
a. (41b/13), (45b/15), (57a/8),	a.-ub (63b/5)
(67a/10)	[= 1]
a. + nūj (47a/14)	

ağız birliği ét- : Birçok kimsenin bir fikirde anlaşıp aynı şekilde konuşmasıdır.

a.-mek (2b/16)

[= 1]

ağniyā : < Ar. Parası çok olan yani zengin olan kimse.

a. + nuḡ (13b/13)

[= 1]

ağrı : Bedenin bir yerinin ağrılı durumda olması.

a.-mak (28a/6)

[= 1]

ağvāt : < Ar. 1. Çukurlar. 2. Aptesaneler. 3. Pislikler.

a. + ından (51b/6)

[= 1]

aḥad : < Ar. 1. Kişi, birey, kimse. 2. Bir, tek.

a. (23a/10)

[= 1]

aḥad-i ‘aşere : < Ar. On birinci.

a. (31a/13)

[= 1]

ahālī : < Ar. 1. Halk. 2. Aynı yerde yaşayan insan topluluğudur.

a. + si (7b/15)

[= 1]

aḥbāb : < Ar. Dostlar, bildikler, tanıdıklar.

a. + ından (59b/10)

[= 1]

aḥbār : < Ar. 1.Haberler, sözler, söylentiler. 2. Hikayeler, menkıbeler, geçmiş olaylar.

a. + dan (4b/2)

[= 1]

aḥcār : < Ar. Taşlar.

a. + dan (54b/17)

[= 1]

‘ahd : < Ar. Bir kimseye verilen söz yahut edilen yemin.

‘a. + ında (38a/9)

[= 1]

‘ahd-ı sultān muṣṭafa ḥān-ı sālis :

Osmanlı Devleti’nin sultanı olan üçüncü Mustafa’nın yaşadığı zaman, dönem.

- ‘a. + de (61b/8)
[= 1]
- āhen** : < Far. 1. Demir. 2. Zincir. 3. Kılıç.
a. (47a/2)
a. + in (2b/13)
[= 2]
- āhendār** : < Far. 1. Demiri tutan. 2. Zinciri tutan. 3. Kılıcı tutan.
a. (55b/10)
[= 1]
- aḥfād** : < Ar. 1. Oğul, oğullar, torunlar. 2. Yardımcılar, hizmetkarlar.
a. (5a/3)
[= 1]
- aḥi** : < Ar. bk. “parpol menzili”.
a. (41a/1)
[= 1]
- aḥīr** : < Ar. Son, sonuncu, en sonra olan.
a. (45a/17), (49b/9), (50a/12), (55b/9), (57a/10)
a. + e (49a/9)
[= 6]
- āḥir** : < Ar. 1. Son. 2. Sonunda, akıbet, nihayet.
a. (26b/5), (5a/13), (5b/1), (6a/12), (7a/7)
a. + den (29a/17)
a. + lerinde (28a/5)
a. + üñ (8a/10)
[= 8]
- aḥirü’-d-devrān** : < Ar. Sonsuz dönme.
i. (36a/15), (36b/13)
[= 2]
- aḥirü’z-zamān** : < Ar. Bu dünyanın son günü.
a. (56b/1)
[= 1]
- āḥz -ı kemān** : < Ar. + Far. Yay almak.
a. (35a/4)
[= 1]
- aḥlāf** : < Ar. Birinin yerine geçenler gelecekler, halefler.
a. (61b/7)
[= 1]
- aḥmed aḡa (menzili)** : < Ar. + Moğ. bk. “mīr‘alem aḡmed aḡa menzili”.

a. (65b/15)

[= 1]

aḥmed beg : < Ar. + T. bk. “esbak
‘osmān efendi-zāde aḥmed beg”.

a. (64a/1)

a. + üñ (64a/5)

[= 2]

aḥmed bin faḫlaviyyetü’z-zāhid : < Ar.

Kişi adı.

a. (34b/17)

[= 1]

aḥmed efendi : < Ar. + Rum. Eminönü
Yeni Cami Kâtip Ahmed Efendi, kabza
aldıktan bir müddet sonra Haki
Menzili'nde ve Büyük Yeksüvar
Menzili'nde yarışmış, taş diktirmiştir.
Ahmed Efendi, 1135(1722) yıllarında
meydan şeyhi olarak göreve
getirilmiştir ve ölümüne kadar da bu
görevde kalmıştır.

a. (58a/16), (58b/2), (59b/16),

(59b/8), (60b/2)

a. + nün (58b/16)

[= 6]

aḥmed efendi kâtib-i vaḫf-ı sulṭān

bāyezid : Bayezid Cami Katibi olan

Bosnalı Solak Ahmed Efendi, iki ayrı
menzilde rekor kırmıştır. Bunlardan biri
Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili diğeri ise
İdris Köşkü Menzili'dir.

a. (51a/17)

[= 1]

aḥmed efendi kayyımzāde : Edirneli
olan Ahmed Efendi, Uşşaki (Hacı
İsmail) Menzili'nde rekor kırmış bir
kemankeştir. Ayrıca Edirne'de de bir
rekoru vardır.

a. (51a/16)

[= 1]

aḥmed efendi kâtib-i tersāne : Ahmed
Efendi, hem Tersane Kâtipliği hem de
Okmeydanı Tekyesi yöneticisi olarak
görev yapmıştır. Ayrıca İmam
Menzili'nde rekor kırdığı için bir
menzil taşı bulunmaktadır.

a. (54b/3)

[= 1]

aḥmed efendi reʿīs-i tīrendāzān : bk.	a. (2a/9)
"aḥmed efendi (Kâtip-Tirendezen)".	[= 1]
a. (55b/6)	ʿāiṣe : < Ar. Kişi adı.
[= 1]	ʿa. (12b/13)
aḥmedī : < Ar. Kastedilen kişi Hz.	[= 1]
Muhammed.	aʿ kal : < Ar. Çok akıllı.
a. (54b/12)	a. + inden (29b/15)
[= 1]	[= 1]
aḥrā : < Ar. Daha layık, daha münasib.	aḳçe : Osmanlı zamanında kullanılan
a. + dur (2a/7)	bir para birimi.
[= 1]	a. (29a/8)
aḥsen : < Ar. Pek güzel.	[= 1]
a. + iremyde (56b/3)	ʿaḳd : < Ar. Bir konuyu karara bağlama,
[= 1]	sözleşme.
aḥvāl : < Ar.1. Haller.2. Hâdiseler, olup	ʿa. + ibâṭıl (25a/8)
bitenler, vak'alar. 3. Durum, vaziyet,	ʿa. + imüsābaka (26a/4), (26a/7),
hal [Bu anlamda tekil durumundadır].	(26b/8)
a. (20b/14)	[= 4]
a. + i (21a/8)	aḳdem : < Ar. İlk, önce, önceki, en
a. + iʿāṣı ḳzār (3a/10)	mühim.
a. + imenāzil (35a/14)	a. (29a/5)
a. + ini (36a/9), (4a/12)	[= 1]
[= 6]	ʿaḳd-i daʿire-i cemiyet : < Ar.
aḥyār : < Ar. İyi ve faziletli olanlar.	Topluluğun etrafında kararlaştırma.

‘a. (10b/8)
[= 1]
aḳhişār : Bir menzilin bulunduğu
Türkiye'deki Manisa ilinin bir ilçesi.

a. (35b/2)
[= 1]
‘aḳıbet : < Ar. 1. Kişinin geleceği,
istikbali. 2. Varılan sonuç. 3.Ortaya
çıkan durum.

‘a. (41a/14)
[= 1]
‘aḳıllı : < Ar. + T. 1. Aklını doğru
kullanabilecek seviyede olan kimse. 2.
Yerinde, isâbetli.

‘a. (63b/11)
[= 1]
‘aḳıḳ : < Ar. Yer adı.

‘a. (13a/4)
[= 1]
‘aḳıl : < Ar. Akıl, us.
‘a. + a (34a/12), (3b/7)
[= 2]

aḳrān : < Ar. Eş ve benzer olanlar,
yaşıtlar, yaşdaşlar.

a. (57a/7)
a. + da (69a/15)
a. + ı (40b/4)
[= 3]

aḳreb : < Ar. Aralarında mesafe yok
denecek kadar az olan, yakın.

a. (3b/8)
[= 1]

aḳsām : < Ar. Bir bütünün parçaları,
bölümleri.

a. imezküre(26a/6), (25b/17)
[= 2]

aḳşemseddīn : Kendisini pek çok
yönden geliştirmiş olan Akşemsettin,
mutasavvıf, ilim sahibi, hekim ve
şairdir. Aynı zamanda yaşadığı yıllarda
Fâtiḥ Sultan Mehmet Han’ın hocalığını
da yapmıştır.

a. (28b/14)
[= 1]

al- : Almak.

a. (24a/17)
a.-a (16b/6)
a.-acağları (26b/10)

a.-araç (31a/12)	[= 1]
a.-ış (3b/5)	‘alāmet : < Ar. İşaret, iz, nişan, belge
a.-mamaç (21a/11)	‘a. (38b/9), (40b/17), (46b/6),
a.-maç (24b/9)	(57a/1), (59a/12)
a.-mayub (34b/14)	‘a. + i (44b/7)
a.-maz (2b/13)	‘a. + lerin (36a/1)
a.-sun (27a/6)	[= 7]
a.-ub (5b/5), (15a/10), (24a/11)	ālāt : < Ar. 1. Vasıtalar. 2. Aygıtlar.
a.-ur (24b/4), (24b/6), (27a/10)	a. + da(24a/2)
[= 16]	[= 1]
āl : < Ar. 1. Âile, evlât, ahfat.	ālāt-i harb : < Ar. Harp silahları.
2. Hânedan, sülâle.	a. (13b/12)
a. (2a/5)	[= 1]
[= 1]	aldur- : Aldırmak.
ālā : < Ar. 1. Daha yüksek, en yüksek,	a.-araç (67a/5)
pek yüce. 2. Çok şerefli, pek yüce,	a.-mış (64b/8)
aziz.3. Daha iyi, daha mükemmel.	a.-ub (10a/11)
a. (13a/16), (19b/4), (31b/8),	[= 3]
(22a/14)	‘ale’l-ħuşûş : < Ar. Bu konuda.
[= 4]	‘a. (12b/1), (14b/13)
a’lām : < Ar. 1. İşâretler, nişanlar. 2.	[= 2]
Bayraklar, sancaklar. 3. İleri gelenler,	‘âlem : < Ar. 1. Yeryüzü, dünya.
reisler."A’lâm-ı islam"	‘a. (58a/17)
a. (65a/8)	‘a. + i (10a/5)

‘a. + iresm (37b/13)	‘aleyh : < Ar. 1. Onun üzerine. 2. Karşı,
‘a. + ün (11a/2)	karşı.
[= 4]	‘a. (19a/2), (19b/3), (4b/4),
‘ âlem-gir : < Ar. + Far. Cihanı tutan,	(18b/6), (35a/2)
dünyayı zapt eden, bütün âleme	‘a. + dür (12a/15)
yayılan.	[= 6]
‘a. (45a/4),(56a/3)	‘ aleyhi : < Ar. Onun üzerine
‘a. + ine (39a/12)	‘a. (10b/16), (10b/5), (11a/13),
[= 3]	(13a/16), (14a/3), (16b/13),
‘ âlemiyâne : < Ar. + Far. İnsanoğluna	(18b/15), (18b/4), (23a/3),
yakışırmasına.	(35a/11), (6a/11), (12b/4),
‘a. (11b/17), (12a/8)	(9a/15), (8b/11)
[= 2]	[= 14]
‘ âlem-nümâ : < Ar. + Far. Dünyayı	‘ aleyhi’l-la’ne : < Ar. Lanet onun
gösteren.	üzerine olsun.
‘a. + yineşve (52b/15)	‘a. + nün (5a/7)
[= 1]	[= 1]
‘ âlem-penâh : < Ar. Dünyanın, cihanın	‘ aleyhim : < Ar. Anlamı “onun üzerine”
koruyucusu, dayanağı.	olan aleyh kelimesinin çoğulu.
‘a. + dadur (53a/7)	‘a. (2a/6), (8b/15)
[= 1]	[= 2]
‘ âlet : < Ar. Alet.	‘ aleyhimü’ş-şalavatü : < Ar. O’na salavat
a.(60b/17)	getirmek.
[= 1]	a. (8b/4) (9b/5)

[= 1]

‘aleyhi’s-selām : < Ar. Onun üzerine selam olsun.

‘a. (4b/11), (4b/12), (4b/17),
(4b/7), (6a/9), (9a/5), (9a/1),
(14b/5), (22b/5),

‘a. + a (8a/16)

‘a. + dur (17a/8)

‘a. + uñ (5a/4), (5a/6)

[= 13]

‘aleyhi’t-teslīm : < Ar. Teslim olarak.

‘a. (10b/7), (16a/8)

[= 2]

‘aleyhümā : < Ar. "‘aleyh" kelimesinin çoğulu.

‘a. (28a/2),(29a/3)

[= 1]

‘aleyhü’r-raḥme : < Ar. Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

‘a. (35a/1)

[= 1]

‘aleyhü’r-raḥmet : < Ar. Allah'ın rahmeti üzerine olsun.

‘a. (36a/14)

[= 1]

‘aleyhü’ş-şān : < Ar. Şöhret üzerine.

‘a. (68b/17)

[= 1]

alm- : Elde etmek.

a.-ub (29a/12)

[= 1]

‘alī : < Ar. Makamı büyük ve yüce olan kimse için söylenir.

‘a. (4b/4), (51b/6)

[= 2]

‘ālī : < Ar. 1.Yüksek olan, yüce, ulu.2.

Değeri yüksek, şerefli. 3. Derece

bakımından en yüksek ve özel yetkilere

sâhip olan.4. Nezâket ifâdesi olarak

taamlamalarda kullanılır.

‘a. (10b/2)

‘a. + kıymet (11b/4)

[= 2]

‘ali ağa : < Ar. + Moğ. III. Ahmed

devrinde yaşamış olan kemankeşler

arasında "Bostancı Genç Ali " diye

bilinen Ali Ağa, birçok menzilde rekor

sahibidir. Bunlar: Ağalar Menzili,

Dirhem Menzili, Top Yeri (Hasan Taşı)

Menzili, Hacı Süleyman Menzili,

Uşşakı (Hacı İsmail) Menzili'dir.

‘a. (44b/15), (45a/3),

[= 2]

‘ali ağa : < Ar. + Moğ. bk. “pehlevān

‘ali ağa”.

‘a. + ya (53b/12)

[= 1]

‘ali ağa : < Ar. + Moğ. bk. "rahīki ‘ali

ağa"

‘a. (61b/16)

[= 1]

‘ali bālī : bk. “‘alī bālī ḳapūdān”.

‘a. (41b/11), (43b/8)

‘a. + nūḡ (44a/1)

[= 3]

‘alī bālī ḳapūdān : Kaptan-ı Derya Kılıç

Ali Paşa'nın çavuşlarından olan

Vardıyanbaşı Ali Bali, iki menzilde

rekor kırmıştır. Biri Arabacı (Ali Bali)

Menzili diğeri ise Haydar (Memi

Çelebi) Menzili'dir. Ana taşı Zagarcı

Kasım'a aittir. Ali Bali Kapudan ise bu menzilde en yüksek rekorun sahibidir.

‘a. (42a/6)

‘a. + uḡ (42a/8)

[= 1]

‘ali bālī menzili : < Ar. Ayrancı Menzili

olarak da bilinen Ali Bali Kapudan

Menzili'nin ayak yeri Ahi Menzili ve

Haydar Menzili arasındaki kalın kısa

bir mermerdir. Baş taşı ise Çizmeci

Menzili'nin ayak taşına yakındır.

‘a. (40b/14), (69a/4)

[= 2]

‘ali beg defterdārzāde : Defterzade Ali

Bey, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi

olan bir kemankeştir.

‘a. (46a/6)

[= 1]

‘ali beg ibrahim ḡanzāde : İbrahim

Hanzade Ali Bey, İmam Menzili'nde

rekor kırmış ve menzil taşını

diktirmiştir.

‘a. (54b/4)

[= 1]

‘ali bin ebī ṭālib : İlk müslümanlardan

a. (10a/8), (17b/3), (17b/4)

biri olan Ali bin Ebi Talib Hz.

[= 3]

Muhammed’in damadıdır.

Allahü te‘ālā : < Ar. Yüce, ulu olan

Allah.

‘a. (14a/17)

a. (11a/10), (13a/15), (14a/14),

[= 1]

(18a/3)

‘ālī-cenāb : < Ar. Cömert, şerefli,

[= 4]

haysiyetli.

‘a. + uḡ (10b/11)

aln : “alın” 1.Kişinin yüzünde bulunan

[= 1]

saç diplerinden başlayıp kaşlarına kadar

‘ālihe : < Ar. İlahlar, Tanrılar.

olan kısım. 2. “alın yazısı”: Kişinin

a. (13a/16)

yaşayacağı olayları Tanrı’nın önceden

[= 1]

bilip yazmış olması.

‘ālihi’t-taḥā : (?)

a. + ina (6b/13)

a. (19b/4)

a. + ında (5b/10), (5b/16), (6a/6)

[= 1]

[= 4]

‘aliyye : < Ar. Ulu yüce.

alt : 1.Üst kavramının tam tersi, zıddı.

‘a. (22a/17)

2.Bir şeyin aşağıya, yere yakın kısmı.

‘a. + leri (2a/9)

a. + ında (33b/17), (66b/5),

[= 2]

(68a/17)

‘aliyyü’r-rahme : < Ar. En iyi rahmet.

[= 3]

‘a. + den (59b/3)

altı : Altı sayısı “6”.

[= 1]

a. (34b/5), (35b/10), (4b/13)

Allah : < Ar. Evreni ve bütün varlıkları

[= 3]

yaratmış olan ulu Tanrı.

altun : Altın madeni.

a. (24a/13), (24a/14), (24b/10),
(24b/4), (24b/7), (24b/9),
(27a/12), (27a/13)
a. + ı (24b/4), (24b/5), (24b/6)
a. + lar (24b/11)
a. + larımızı (24a/17)
[= 13]

ālūd : < Far. Bulaşmış, bulaşık.

a. (52a/5)
a. + ına (59b/11)
[= 2]

āmāc-gāh : < Far. Nişan yeri, nişan
atılacak yer.

c. + ımağşūda (9a/12)
[= 1]

amāde : < Far. Hazır, hazırlanmış.

a. (38a/2)
[= 1]

āmāl : < Ar. Emeller, ummalar, ümitler,
dilekler, istekler.

a. + ı (34a/17), (69a/14)
a. + ın (51b/15)
a. + leri (34b/3)
[= 4]

a‘māl : < Ar. 1. Ameller. 2. İşler. 3.
Davranışlar.

a. (5a/3)
a. + ihasene (13a/17)
[= 2]

amān : < Ar. Şaşma anlatan bir söz.

a. (23a/9)
[= 1]

amāsiyya : Bir menzilin bulunduğu
Türkiye’deki Amasya şehri.

e. (35b/1)
[= 1]

āmed-şūd : < Far. Geliş- gidiş anlamına
gelmektedir.

a. (3b/6)
[= 1]

‘amel : < Ar. Belli bir amaçla yapılan
hareket, iş.

‘a. (44b/3)
[= 1]

‘amīmü’l-berekāt : < Ar. Bereketlerin
geneli, umumi olanı.

‘a. + ları (8b/12)
[= 1]

āmīn : < Ar. Kişilerin Allah’a dua ederken dualarının kabul olması için duanın sonunda iyi dileklerle söylediği söz.

a. (13a/13)

‘āmīr : < Ar. Kişi adı.

‘a. (12b/12), (12b/13), (12b/16)

[= 3]

‘āmīre : < Ar. Devlette görevli olan.

“tersane-i ‘amire”

‘a. (56b/12)

[= 1]

ammā : < Ar. Ama.

a. (17a/15), (24a/15), (27a/17),
(5b/11), (9a/12), (24b/13), (25a/9)

[= 7]

ammā-ba‘d : < Ar. Maksada gelince .

a. (2a/11)

[= 1]

‘amme : < Ar. 1.Herkes, kamu.2. Genel, umumi.

‘a. + itīrendāzān (44b/6)

[= 1]

‘amr : < Ar. Kişi adı.

‘a. (24a/13)

‘a. + a (24a/12)

[= 2]

‘amūd : < Ar. 1.Demir, ağaç, taş gibi belli bir maddeden yapılan destek, direk; menzilin belli olması için dikilen taş.

‘a. + iftiḥār (51b/9)

‘a. + ıkerān (45a/10)

‘a. + ıkerānınuḡ (48b/5)

[= 4]

ān : < Ar.1. Zamânın bölünemeyecek kadar kısa parçası, lahza, dem. 2. İnsana kısa gelen zaman bölümü.

a. (7b/1)

a. + da (11a/7)

[= 2]

ana : Anne.

a. + m (18a/16)

[= 1]

‘anā : < Ar. Zahmet, meşakkat, güçlük.

‘a. (52a/5)

[= 1]

ana taş : Başlangıç yerine dikilen taş.

Menzil atışlarında 900 gezden fazla

olması şartıyla dikilen ilk taş denir.

Atışlarda yönün belirlenmesi ve

karışıklığın çıkmaması açısından önem

taşımaktadır.

a. (41b/12), (42b/8), (45a/2),

(49a/9), (49b/17), (58a/3), (67b/9)

a. + nuş (30b/10), (67b/12),

(70a/1) (derkenar(38a2/1)

a. + yıla (65b/17)

[= 12]

anaçol : Anadolu. Türkiye topraklarının

Asya kıtasında yer alan bölümü.

a. (68b/11)

[= 1]

anber : < Ar. Ada balığının

bağırsaklarından elde edilen bu madde

daha çok toz şeklinde kullanılmaktadır.

Hoş bir kokuya sahip olduğu için

rağbet görmektedir.

‘a. (11b/1), (16b/15)

[= 2]

ancağ : Ancak. Yalnızca anlamında

sınırlandırma bildiren bir söz.

a. (13b/2), (15a/13), (23b/17),

(30b/2), (32b/12)

[= 5]

and : Yemin.

a. (16a/10), (16a/6)

[= 2]

‘**anh** : < Ar. Ondan.

‘a. (10b/14), (18b/8), (8b/9),

(9b/10), (9b/17)

‘a. + a (11b/8)

‘a. + uş (12a/16)

[= 7]

‘**anhüma** : < Ar. O ikiden.

‘a. (9b/6)

[= 1]

ānide : < Ar. Kabile, ehl-i beyt.

a. (20b/4)

[= 1]

‘**ani’l-afāt** : < Ar. Felaketlerden.

‘a. (68a/2)

[= 1]

anķara : Ankara, Tūrkiye'nin
şehirlerinden biridir. Metinde
menzillerden birinin bulunduğu şehir
olarak geçmektedir.

a. (35b/1)

[= 1]

‘anķā-yı esrārı : < Ar. Simurg,
Zümrüdüanka olarakta bilinen bu kuş
masallarda yanıp küllerinden yeniden
doğmasından, büyüklüğünden,
güzelliğinden ötürü çokça
bahsedilmektedir.

‘a. (2b/8)

[= 1]

‘ār : < Ar. Utanma.

‘a. (54a/2)

[= 1]

ara : 1.Uzaklık, mesafe. 2. Vakit,
zaman.

a. + da (24b/2), (42a/11)

a. + larına (24a/16)

a. + sına (24a/9)

a. + sında (15b/13), (15b/8),

(16a/2), (18b/10), (19a/15),

(22a/3), (22a/9)

a. + sındaki (41b/16)

[= 12]

‘arā : < Ar. Reyler, fikirler.

a. + yıṣāķıbe (29b/9)

[= 1]

‘arab : < Ar. Arap.

‘a. (17a/7)

‘a. + da (24a/3)

[= 3]

‘arabacı ‘ali : bk. “‘ali bālī menzili”.

‘a. (42a/1)

[= 1]

‘arabī yay : < Ar. + T. Arap kavmine
mensup olan yay. bk. “ķavs-ı ‘arabī”

‘a.(16b/5)

[= 1]

‘arabiyye : < Ar. Arapça, Arapla ilgili.

‘a. (22a/2), (5b/11)

[= 2]

‘arab-zāde yaycı ibrāhim : Fatih Sultan
Mehmed devrinde yaşamış,

Kemangüreci Arab'ın oğlu olan Yaycı

a. + içicâzda (7b/9)

İbrahim, üç menzilde rekor kırmıştır.

[= 1]

Bunlar: Ahi (Parpol) Menzili,

‘arbede : < Ar.Kavga, patırdı.

Çizmeci(Çullu) Menzili, Tekye

‘a. + ikederi (59b/16)

Menzili'dir. Tekye Menzil'inde yaptığı

[= 1]

hileden dolayı ünü lekelenmiş ve taşı

ard : Arka, geri.

zamanla kaybolmuştur.

a. +ınca (25a/10), (25a/7),

‘a. (40a/15)

(64b/17)

[= 1]

[= 3]

‘arak-riz : < Ar. Terleyen, ter döken.

‘arız : < Ar. Sonradan ortaya çıkan.

‘a. (51b/12)

“‘arız olmak”: 1. Asılda mevcut

[= 1]

olmayıp sonradan ortaya çıkmak.2.

aralık : bk. “ara”.

Görölmeye başlamak, gelip çatmak,

a. (19a/5), (32b/12), (32b/12)

musallat olmak.

a. +larda (5a/7)

‘a. olduğda (23b/1)

[= 4]

[= 1]

aralık aralık : Zaman zaman anlamında.

‘arıza : < Ar. 1.Aksama. 2.Engebe.

a. (19a/5), (32b/12)

‘a. + iserhevâcünbân (58b/6)

[= 2]

[= 1]

arāste : < Far. Bezenmiş, süslenmiş.

‘arif : < Ar. Bilen, bilgili, irfan sahibi.

a. (59a/16)

‘a. (29b/12), (6b/15) (66a/11),

[= 1]

(69b/12)

arāzī : < Ar. Yerler, topraklar; yer,

[= 4]

toprak.

‘arifān : < Ar. Arifler, bilgililer.

‘a. + inādirūlbedāyī‘ūñ (29b/8)

[= 1]

[= 1]

arğa : Arka.

a. + larında (13a/6)

a. + sı (12a/4)

a. + sından (30a/5)

a. + sın (17a/11)

[= 4]

arğırı : bk. “arğırı menzili”.

a. (39b/6), (40a/4), (46b/7)

a. + dan (39a/16)

[= 4]

arğırı menzili : < T. + Ar. Ayak yeri

Kanlar Çeşmesi , baş taşı ise Kanlı

Köşk taraflarında bulunmaktadır. Arkırı

Menzili denmesinin nedeni ise

menzillerin şast yönüne ters

olmasından kaynaklanmaktadır.

a. (52a/10), (61a/16)

a. + nūñ (65a/13), (65b/17)

[= 4]

arnabūd hüseyin ağa : bk. “arnabūd hüseyin beg”.

a. + nuñ (54a/1)

arnabūd hüseyin beg : Sultan IV.

Mehmed döneminde yaşamış olan

Arnavut Hüseyin Bey, "elinden hiç

kimsenin öndül (ödül) alamadığı" binci

kemankeş olarak bilinmektedir. Hem

sipahi hem de puta okçusu olan

Arnavut Hüseyin, Ağalar Menzili'nde

Usta Recep işi yayla rekor kırmış ve

daha sonra da taş diktirmiştir.

a. (53b/2)

[= 1]

arğa : < Ar. Yer, toprak.

‘a. + ihāki (36b/10)

‘a. + yī‘avārif (55a/4)

[= 2]

arşlan : < Ar. Arşlan, kedigillerden olan

memeli bir hayvan türüdür.

a. (5b/9)

[= 1]

arşlanzāde menzili : < Ar. Poyraz

havasıyla atılan Abdülbaki Efendi

Menzili olarak da bilinen bu menzili,

Arslanzade Abdülbaki Efendi yeksüvar

‘a. (13b/12)

okuyla açıp ana taşı diktirmiştir.

[= 1]

a. (68b/9)

[= 1]

artuk : Artık.

a. (8a/1)

a. (27a/9)

[= 1]

[= 1]

arż : < Ar. 1. Dünya. 2. Toprak.

āşār : < Ar. 1. Bir Şeyin varlığını gösteren belirtiler, alāmetler.2.

a. (10a/6), (21a/11), (67b/13)

Kitaplar, yazılmış eserler.

a. + a (4b/5)

a. (4b/2), (13b/2), (35a/12),

[= 4]

(28b/9)

‘arżuĥāl : < Ar. Herhangi bir iř veya

[= 4]

husus için resmî dāirelere verilen

āşār-ı bedāyi‘’l-esrār : < Ar. Gizli, eşi benzeri olmayan vazifeler.

dilekçe, istidā, arıza.

‘a. (2b/6)

a. (3a/7)

[= 1]

[= 1]

ārż: < Ar. İstek, heves.

‘asel : < Ar. 1.Szlmş, temiz bal. 2

a. (2a/13)

Cennette bulunan dört ırmaktan biri.

[= 1]

‘a. + imuřaffāyıđalebe (56b/11)

‘aşabe : < Ar. 1. Yayın bir kısmı. 2.

[= 1]

Sargı, bağ. 3. Sinir.

ařfiyā : < Ar. Yüreği temiz, içten ve

‘a. + sinden (6b/6)

samimi olan yanlış yola girmeyen

[= 1]

doğru yolda ilerleyen kişiler.

‘asākır : < Ar. Erler.

a. (19b/3), (8b/11)

[= 2]

aşhâb : < Ar. Sahipler, sahabe.

a. (14b/13), (29b/13), (2a/14)

a. + dan (18b/7)

a. + ı (10b/11), (11b/9), (2a/7),
(35b/13), (36a/7), (7b/7)

a. + ihavāşş (14b/13) (31a/8)

a. + um (14a/13)

a. + ina (65b/10)

[= 14]

aşhâb-ı kirâm : < Ar. Ashâb-ı Kirâm,

Rasûlullâh aleyhisselâmın şerefli dostları

demektir. Rasûlullah aleyhisselâmı görüp

sohbetinde bulunan sonra da iman üzere

ölen kimselere denir.

a. + dan (7a/13), (10b/3),

(11b/5), (16a/4), (23a/4)

[= 5]

aşhâb-ı remy : < Ar. Okçulukla uğraşan

sahipler, ashab.

a. + e (13b/6), (29a/4)

[= 2]

aşhâb-ı sa'âdet-karîn : < Ar. Mutluluğa

sahip olan ashab.

a. (2a/5)

[= 1]

‘aşî : < Ar. 1. Karşı gelen. 2. Şaki,

haydut. 3. Günahkar.

‘a. + dür (18b/17)

[= 1]

‘asîr : < Ar. 1. Zor, güç, zahmetli. 2. Titiz

tabiatlı adam.

‘a. (31b/17)

[= 1]

asiyâb : < Far. Su değirmeni.

a. (45b/2)

a. + ıbiabıgüşüistihsândan

(45b/10)

a. + imeşakḳatinüñ (44a/17)

[= 3]

aşl : < Ar. 1. Asıl, kök, dip, esas; hakikat;

soy; başlangıç; baş; yer. 2. Hakiki, esaslı,

safi.

a. (25b/7), (27b/16), (7b/9)

a. + ı (17a/7)

a. + ıka‘bei (46b/17)

[= 5]

‘aşr : < Ar. Yüzyıl.

‘a. (59a/4)	‘aṣiyān : < Ar. 1.Ev,mesken. 2.Kuş
‘a. + ında (5a/11)	yuvası.
‘a. + ısulṭānmeḥemmedḥānırābi‘	a. (54b/16)
de (61b/5)	[= 1]
[= 3]	‘aṣk : < Ar. Uğruna, yoluna, hürmetine.
aṣ- : Aşmak.	“sulṭān-ı taḥt levlāk ‘aṣkına”
a.-ub (58a/17)	‘a. + ına (8b/14)
[= 1]	[= 1]
aṣağı : Aşağı.	‘aṣr : < Ar. 1. On sayısı. 2. Dînî
a. (33a/3), (33b/11)	törenlerde Kur’ân'da on ayet kadar
[= 2]	okunan bölüm.
‘āṣere : < Ar. “‘aṣer”.On sayısı, 10.	‘a. + ıemsāl (9b/12)
‘a. (31a/3)	[= 1]
[= 1]	aṣurı : 1.Ötede, ötesinde. 2. Olması
‘aṣere²-i mübeṣṣere : < Ar. Hz.	gerekten ölçüden çok daha fazlası.
Muhammed zamanında yaşamış olan	a. (37b/12), (65a/14), (67a/7)
onun tarafından cennete gireceklerine	[= 3]
dair müjde verilen on kişi.	aṣurı at- : Bir menzilde herhangi bir taşın
‘a. + nün (10b/11)	ilerisine atarak o taşın önüne
[= 1]	geçmeye denir.
‘āṣık-zār : < Ar. + Far. İnleyen aşık.	a. -ub (derkenar (45a3/3),
‘a. (3a/10)	(46b2/3))
[= 1]	a. -mıṣ (derkenar (58a/7))
	[= 3]

at : Binicilik, taşıma vb. durumlarda kullanılabilen tırnaklı bir yapıya sahip olan hayvan.

a. (18a/8), (23b/7), (24a/1),

a. + a (15a/11), (15a/12)

a. + ina (15a/14), (15b/9)

[= 7]

at- : Atmak.

a. (8b/13), (18a/16), (27a/11)

a.-a (15b/14), (17b/12)

a.-acağı (25b/3)

a.-acak (26b/2), (30a/10)

a.-an (11a/10), (15a/10),
(17b/3), (30b/13)

a.-ağ (22a/15)

a.-ana (22b/5), (29a/7)

a.-anlar (19a/5), (23b/12)

a.-anlara (23b/13)

a.-anların (30b/11)

a.-ar (16a/5), (30a/4)

a.-aruz (23a/12)

a.-arlar (23a/6)

a.-dı (5a/17), (6a/8), (9a/11)

a.-dığı (33a/5), (33b/5), (34b/4),
(5a/8), (8a/10), (8b/5), (9b/11),
(9b/9)

a.-dığını (32a/1)

a.-dum (6b/7)

a.-duğdan (9a/4)

a.-duğları (25a/3), (27a/7)

(19b/5)

a.-duğlarının (8b/7)

a.-mamakdur (30a/15)

a.-mamak(21a/10)

a.-mağa (26a/9), (27a/7),
(27a/9), (28a/7), (32a/9)

a.-mağı (15a/16), (16a/13),

(18a/2), (18b/2), (19a/14),

(19a/8), (19b/2), (20a/11),

(20b/9), (21a/4), (8a/3)

a.-mağıla (11a/17), (18a/8),

(47b/17)

a.-mağ (13a/14), (14a/2),

(15a/17), (16a/14), (17b/7),

(20a/8), (21a/16), (21b/4),

(22b/13), (23b/8), (25b/16),

(26a/10), (27b/13), (27b/3),

(32a/15), (32a/7), (32b/9),	a.-mağ (20a/4)
(33a/17), (6b/7), (8a/14)	[= 1]
a.-mağda	ateş : < Far. Ateş, ısı.
(17a/6),(25a/12),(15a/15)	a. + endāz (52a/1)
a.-mağdan (26a/11)	a. + inden (17b/15)
a.-mağdur (18a/11), (30a/12)	[= 2]
a.-malarınınuğ (9b/1)	atıcı : Bir kişiye atıcı denilmesi için
a.-mañuz (15a/12)	azmayış okuyla 800, Pişrev okuyla 900,
a.-manuğ (14a/8), (14b/15),	Putu okuyla 300 adet atış yapması,
(32a/1), (4a/10), (4a/3)	ustasından kabza alması gerekirdi.
a.-ması (8a/6)	Bunları yapan kişiye atıcı denilir ve
a.-mayan (24b/14)	menzil atışlarına izin verilirdi.
a.-mayub (30a/3)	a. (23a/7), (27b/7), (29a/15),
a.-mışdı (10a/8)	(32b/12), (33b/5)
a.-mişidi (8b/17)	a. + lar (26b/3), (25a/9),
a.-sa (22b/12)	(derkenar(53b1/1)
a.-sun (9a/8)	a. + lara (25a/11)
a.-ub (14b/9), (17b/5), (20a/17),	(derkenar(54a/2)
(27a/4), (30a/6), (30a/9), (30b/8),	a. + ları (7b/9)
(32b/4), (41b/1), (7a/13), (7b/11)	a. + laruğ (26b/12)
a.-uñ (14a/16), (15a/11),	a. + nuğ (33b/10)
(23a/2), (23a/7)	[= 13]
[= 117]	

atdur- : Attırmak, ok attırmak.

aticı bég muştafası nām civān : Bey

a.-ub (24b/1)

Mustafası, Uşşaki (Hacı İsmail)

[= 2]

Menzili'nde rekor kırmış bir okçudur.

a. (51b/1)

[= 1]

atıl- : Atılmak.

a.-acağı (25b/3), (26a/7)

a.-an (34a/9)

a.-dığı (26a/15), (27b/14)

a.-duğca (57a/15)

a.-mağ (57a/16), (9a/2)

a.-mamağdur (30a/8)

a.-ması (9a/16)

a.-mış (33b/12), (57a/15)

a.-ur (16a/10), (17a/10), (33b/7),
(69a/9)

[= 16]

atış : Atış.

a. (33b/9)

a. + dan (27a/15)

[= 2]

atış- : Atışmak. Ok atma yarışı gibi

yarışlarda kullanılan bir terim.

a.-mağ (26b/4)

atış günleri : Ok meydanında

toplanılarak çeşitli yarışların yapıldığı

pazartesi ve perşembe günleridir.

a. (37a/14)

[= 1]

atış mağalli : < T. + Ar. bk. “atış yeri”.

a. + ne (30a/1)

[= 1]

atış yeri : 1.Okçuluk sporunda bilhassa

menzil atışlarında kullanılan geniş, açık

alan. 2. Menzil atışlarında okçuların

durup atış yaptıkları yer, ayak yeri.

3.Bilek siperinde temrenin duracağı

kısım.

a. + nden (33a/2)

a. + ne (33a/1)

[= 2]

atış zamānı : < T. + Ar. Ok meydanında

atışların başladığı ikinci zamanı

sonrası.

a. (34b/14)

[= 1]

‘atīk̄ : < Ar. 1.Eski. 2.Azatlı, hür.

‘a. + den (48a/8)

[= 1]

‘atṭār-zāde muṣṭafa ağa : Attarzade

Mustafa Ağa, Emin Menzili' nde rekor

kırarak taş diktirmiştir.

‘a. (57b/5)

[= 1]

a‘vām : < Ar. Yıllar, seneler.

a. (42b/4),(49a/5), (55a/1)

[= 3]

a’vān : < Ar. Yardım edenler,

yardakçılar.

a. (7a/16)

[= 1]

avān : < Ar. Vakit, zaman.

a. (57a/3)

a. + ihlāfetlerinde (62b/14)

[= 2]

‘avārif : < Ar. Yetenek ve beceri

kabiliyeti olan kişiler.

‘a. (55a/4)

[= 1]

avāze²-i tīr : < Far. Yüksek sesli ok.

a. (7b/4), (10a/5), (64b/3)

[= 3]

avāz tīr : < Far. Işık oku.

a. + i (7a/17)

[= 1]

‘avdet : < Ar. Geri gelme, dönme,
dönüş.

‘a. (7a/3)

[= 1]

āvihte : < Far. Asılmış, asılı, sarkıtılmış.

a. (14b/2)

[= 1]

‘avnihi : < Ar. 1. Yardım. 2. Yardım
eden yordakçı; kafadar.

‘a. (58b/8)

[= 1]

ay : Peş peşe gelen ayların oluşturduğu
zaman dilimi, süre.

a. (34b/5)

a. + da(32b/6)

[= 2]

ayağ : Ayak.

a. + ını (26b/16)

[= 1]

ayak bas- : Ayak basmak. Gidilecek

a. + nün (70a/12)

olan bölgeye, yere ulaşmak.

a. + yile (30b/14)

a.-ub (40a/7)

[= 12]

[= 1]

'ayān : < Ar. 1. Bir şehrin ileri

ayak taşı : Menzil atışlarında okçuların

gelenleri, eşraf. 2. Osmanlı Devleti'nde

atış yapacaklarını gösteren taştır.

şehir ve kasabalarda halk tarafından

a. (43a/10), (51a/4), (65b/17),

seçilen, vergilerin, masrafların

(66a/13), (67b/10), (68b/11)

dağıtılması ve toplanması gibi

(derkenar(46b/1))

hususlarda kadılar ve vâfilere karşı

a. + nı (68a/5)

halkın vekîli durumunda olan kimse

[= 7]

[Bu anlamda tekil gibi kullanılır].

ayak taşları : bk. "ayak taşı".

'a. + ıguzâtdur (7b/7)

a. (61b/12), (62b/7)

[= 1]

a. + nuḡ (42b/1)

ayaşofya : İstanbul'da bulunan Bizans

[= 3]

döneminden kalan tarihi yapı.

ayak yeri : Menzil atışlarında okçuların

a. (28b/1)

atış yapacaklarını gösteren taşın

[= 1]

bulunduğu yerdir.

āyāt : < Ar. Kur'an cümleleri.

a. (37b/10), (63a/4), (64a/12),

a. (3a/3)

(66a/14), (69b/2)

[= 1]

a. + nde (31a/17)

ayazma : İstanbul Okmeydanı'nda

a. + nden (30a/14), (30a/5),

bulunan bir yer adı.

(30b/11)

a. (66b/5)

a. + ni (derkenar(42b/1))

[= 1]

ayāzmen̄d : Okçulukta üç menzilin

a. (28a/9), (31b/9), (29b/17),

bulunduğu bir yer adı.

(4a/9)

a. (35b/6)

[= 4]

[= 1]

āyine : < Far. 1. Ayna. 2. Allah'ın kendi

āyet-i celīle : < Ar. Büyük ayet.

cemâlini seyretmek için yarattığı

a. + sine (19b/7)

âlemler ve insan.

[= 1]

a. + i (52a/4)

āyet-i kerīme : < Ar. bk. "āyet-i celīle".

a. + iḳalbī (38a/4)

a. (14a/7)

a. + itimsāl (47b/11)

a. + de (14a/1)

[= 3]

[= 2]

‘ayn : < Ar. 1. Göz. 2. Kaynak, pınar. 3.

ayırıcı : Okunu iç kabzaya kadar çekip

Bir şeyin aslı, kendisi, tâ kendisi, zâtı. 4.

buradan atışını yapabilen okçu. İrici,

Gözle görülen şey, nesne, maddî varlık.

ayırıcı, ayırtlayıcı olarak da

‘a. + iintizārīḡ (39a/9)

görölmektedir.

[= 1]

a. (32b/17), (33a/3)

‘ayşe sulṭān başağası elḥāc beşir ağa :

[= 2]

bk. "beşir ağa ağa-yı dārü's-sa‘āde".

ayırıcı pehlevān : < T. + Far. bk.

‘a. (50a/11), (50a/13)

"ayırıcı".

[= 1]

a. (33a/5)

az az : 1. Yavaş yavaş. 2 . Küçük

[= 1]

ölçülerle.

āyīn : < Far. Ok meydanında geçerli

a. (32a/14)

olan kurallar ve yapılan merasime

[= 2]

denir.

a‘zā : < Ar. 1.Vücûdu meydana getiren parçalar, organlar; organ. 2. Bir bütünün parçaları. 3. Herhangi bir kuruluş, birlik, komisyon vb.ne bağlı olan kimse, üye.

a. + sına (41b/8)

a. + sınıu (21a/2)

[= 2]

āzād : < Far. Kurtulma, hür olma durumu.

a. (47a/4)

[= 1]

āzād ét- : < Ar. + T. 1. Özgürlüğünü kazanma, esir olmama, serbest kalma.2. Esir ve köle durumunda olan bir kimseye hürriyetinin geri verilmesi.

a. + étmek (17b/13), (17b/7),

(22a/11)

a. + étmiş (17b/4), (22b/6)

a. + eyleye (17b/15)

[= 6]

‘azām : < Ar. Büyükler, ulular.

‘a. (13b/11)

‘a. + dan (65a/5),(67b/1)

‘a. + indan (37a/5)

[= 4]

‘azamet : < Ar. 1. Büyüklük, ululuk, yücelik, celâl.2. Debdebe, ihtişam.3. Kibir, gurur.

‘a. + lerin (43a/5)

[= 1]

‘azamet-peymā-yı İskender-āne

: < Ar. + Far. Büyüklüğü, ululuğu ölçen İskender’e yakışır bir şekilde.

‘a. (37b/6)

[= 1]

‘azametlü : < Ar. + T. Ulu, yüce gösterişli.

‘a. (68b/17)

[= 1]

‘azīm : < Ar. Büyük, ihtişamlı, yüce.

‘a. + inü (47a/13)

[= 1]

‘azīme : < Ar. “Azīm” kelimesinin müennesi

‘a. (19a/16), (60a/1)

[= 2]

‘azīmü’ş-şān : < Ar. Şanı, ünü, sanı
büyük olan.

‘a. + dan (60a/4)

[= 1]

‘azīz : < Ar. Muhterem, saygın.

‘a. (62a/6)

[= 1]

azmāyiş : < Far. Bir ok çeşidi. Azmayiş

okunun iki çeşidi vardır. Bir cinsi iki

buçuktan üç buçuk dirheme kadar

bakkam, gez, demir temren ile sala

koşusuna tahsis edilir. Bir çeşidi de gez

ve temren yalnız sahiplerine göre haki

oktan ağır, kanat kuğu, kuyruk

karabatak ve başka oklardan olursa

haki ok gibi yeleklenip meseka atılır.

Her iki cinsinde boyları mimari zira' ile

yirmi bir parmaktır. Birbirinden farkı

ağırlığı ile çubuğunun en üstünden olur.

a. (30a/9), (32a/9), (61b/16),

(62a/3), (70a/10), (70a/3)

a. + imahāret (62a/5)

a. + ireftār (3b/1)

[= 8]

az az : 1. Yavaş yavaş. 2. Küçük
ölçeklerle.

a. (32a/14)

[= 1]

azuçuk : 1. Azıcık, çok az, biraz. 2. Kısa
bir süre.

a. (33a/2)

[= 1]

-B-

bāb : < Ar. 1. Kitabı oluşturan
kısımlardan her biri. 2. Konu.

b. (3b/10)

b. + da (20b/11), (32a/6),
(36a/5), (3a/11)

b. + eylemek (36a/2)

b. + ı (43a/14), (46b/5)

b. + ıevvel (3b/16), (4a/13)

b. + ıhāmīş (28a/9), (4a/8)

b. + ırābī^c (24a/2), (4a/6)

b. + ışālīş (13a/13), (4a/2)

b. + ışānī (3b/17), (9b/16)

b. + ısāb^c (35a/13), (4a/11)

b. + ısādīs (31b/10), (4a/9)

[= 22]	b. + ışımāl (36a/11), (36b/6),
baba : Baba.	(40a/12), (44b/10), (46a/2)
b. + m (18a/16)	b. + ıyıldız (39b/8), (41a/2),
b. + muz (6a/8)	(42b/10), (47b/2), (51a/8),
b. + ıuz (23a/7)	(62b/10), (63b/17), (65a/17)
b. + sı (19b/17)	[= 47]
[= 4]	bād : < Far. Rüzgâr.
bā-bād : < Far. Rüzgârla.	b. + ı (52b/9)
b. + ıbaıılodōs (56a/6), (57b/2),	b. + ıbürüdet (66a/11)
(63a/7)	b. + ııazān (55a/1)
b. + ıgünıoğrısı (38b/14),	b. + ılodos (53b/9)
(70a/4), (66a/4)	b. + ısertīz (42a/15)
b. + ı kıble (38b/9), (43b/2),	b. + ısühūnet (56b/5)
(44a/6), (55a/12)	b. + ıışımāl (36a/17), (42b/17),
b. + ılodos (38a/11), (42a/2),	(54b/14), (64a/5), (69a/16)
(45a/12), (46b/10), (48a/11),	b. + ıışühūleti (69b/12)
(48b/11), (50b/8), (53a/9),	[= 12]
(58a/7), (60a/9), (69b/6)	bāde : < Far. 1. Şarap, içki, mey.
b. + ıpoyraz (61b/17), (64a/15),	2. Kişinin kendisinden geçmesini
(66b/8), (67b/16), (68b/4), (69a/11)	sağlayan meftun eden şey. 3. İnsanı
b. + ıpoyrazyıldız (49a/15),	kendinden geçiren ilâhî aşk.
(50a/3), (52a/15), (54a/13),	b. (45b/5)
(61b/2), (62a/11), (67a/13)	[= 1]

ba'dehu : < Ar. Ondan sonra, daha sonra.

b. (5a/16), (8b/15), (19a/3),
(21a/13), (30a/12), (32b/5),
(57a/15), (58b/11), (61a/8),
(61b/8), (63a/15), (67b/1),
(14b/6)
[= 15]

ba'de'l-feth : < Ar. Fetih sonrası.

b. (28b/1)
[= 1]

bade'l-hüdā : < Ar. Doğru yol göstermeden sonra.

b. (31a/11)
[= 1]

bādī : < Far. Rüzgara veya havaya ait,geçici.

b. (37a/10)
[= 1]

bād-pāy : < Far. Ayağı çabuk olan (at ve sâire)

b. (39a/12)
[= 1]

ba'dü't-talīm-i remy : < Ar. Okçuluk taliminden sonra.

b. (4a/3)
[= 1]

bağ : < Far. Bağ, büyük bahçe, bostan.

b. (29a/12)
[= 1]

bağçe : < Far. İnsanların bitkileri yetiştirmek için belli sınırlar dahilinde kullandıkları yer.

b. + i'azīme (19a/16)
b. + isinor (63a/2)
b. + ler (29a/12)
b. + lerinden (19a/15)
[= 4]

bāgdād : Yüzlerce yıl insanların kültür ve ilim şehri olarak bildiği Bağdat şehrinde okçuluk müsabakalarının yapıldığını gösteren yedi menzilin bulunmaktadır.

b. (36a/10)
b. + da (35b/10)
[= 2]

bağdād ağasızāde meḥemmed ağa :

Bağdat Ağasızade Mehmed Ağa,
Abdullah Efendi'den kabza alarak
Emin Menzili'nde rekor kırıp taş
diktirmiştir.

b. (57b/7)

[= 1]

bağıye' : < Ar. Yanlış yola girme.

b.-iba' idülremy (3a/13)

[= 1]

bağlan- : Bağlanmak.

b.-mış (33a/13)

[= 1]

bāhirü'l-beşāret : < Ar. Belli, açık

müjdeler.

b. (9a/9)

[= 1]

baḥl : < Ar. Eli açık olmayan, cimri

olma.

b. (21a/5)

[= 1]

baḥr : < Ar. Derya, deniz.

b. (64b/9)

[= 1]

baḥş : < Ar. Parça, bölüm, kısım.

n. + ından (32b/2)

n. + ını(32b/2)

[= 2]

baḥş : < Far. Karşılıksız olarak vermek,

bağışlamak, sunmak.

b. (11a/6), (1b/7), (59b/6)

[= 3]

baḥş ét- : < Far. + T. bk. "baḥş"

b.-miş (59b/12)

[= 4]

baḥt : < Ar. Tanrı'nın ruhlar aleminden

itibaren insana vermiş olduğu kısmet,

nasip ve şans.

b. (40b/9)

b. + ıla (43b/14)

[= 2]

baḥtiyār-zāde : < Far. bk. "ḥasan ḥelebi

baḥtiyār-zāde".

b. + ye (43b/14)

[= 1]

bā-ḥuşūş : < Far. + Ar. 1. Husûsiyle,

bilhassa, özellikle. 2. Üstelik [Bu

anlamda genellikle ki ile kullanılır].

b. (31a/8)	b. + da (18a/15), (59b/13),
[= 1]	(8a/17)
ba'îdü'l-remy : < Ar. Uzağa atma.	b. + sında (39b/2), (48a/6),
b. + ye (3a/14)	(48b/9), (50b/5)
[= 1]	b. + yıdestkemân (56b/9)
ba'is : < Ar. 1.Sebebolan. 2.Gönderen.	b. + yıpervâz (59a/7)
b. (37a/9)	b. + yıtârikde (55a/8)
[= 1]	[= 11]
bağ : Bakmak.	bâlâ-ter : < Far. Çok yüksek.
b. (37b/15)	b. + i(48b/8)
[= 1]	[= 1]
bakır : Bakır madeni.	bâlâ-yı çeşme-i zenân : < Far. Yüksek
b. + dan (6b/1)	Karılar Çeşmesi, İstanbul
[= 1]	Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.
bâkî : < Ar. "Sultânü'ş-şuarâ" olarak da	b. + da (65b/14)
bilinen Bâkî, 16. yy.'ın en büyük divan	[= 1]
şairlerinden biridir.	balcı muştafa : bk. "balcı e'l-hâc
b. (17a/2)	muştafa".
[= 1]	b. (56b/10)
bâlâ : < Far. 1.Bir şeyin yüksek yeri,	[= 1]
yukarı, üst. 2. Yüksek, yüce, âlî. 3.	balcı yaycı e'l-hâc muştafa : bk. "hâcı
Boy, kad, kâmet.	muştafa sinobî".
b. (36b/3), (48b/8)	b. (56a/10)
	[= 1]

balıkesri : İki menzilin bulunduğu
Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nde olan
bir il.

b. (35b/4)

[= 1]

balıkhâne kâtibi cin hüseyin efendi :

Hüseyin Efendi, Bostancı Menzili'ni
açarak bu menzilde ana taşı diktirmiş
bir kemankeştir.

b. (52a/16)

[= 1]

balıkhâne kâtibi hüseyin efendi : bk.

“balıkhâne kâtibi cin hüseyin efendi”.

b. + nüj (52b/11)

[= 1]

bālī kapūdān : ‘arabacı ‘ali menzili’nin
diğer adı. bk. “‘ali bālī menzili”.

b. (42a/1)

[= 1]

bālī bin şirmerd : Ünlü okçulardan
Şirmerd'in oğlu olan Bali Çelebi,Ahi
(Parpol) Menzili'nde rekor kırmıştır.

b. (41a/5) (41a/13)

[= 2]

bālīg : < Ar. 1. Bütün, hepsi. 2. Eren,
sonuca ulaşan.

b. (3a/14)

[= 1]

bağa : Birinci tekil şahısın (ben)

yönelme eki almış hali.

b. (15a/12), (18b/17), (27a/13),

(6a/8)

[= 4]

bānī : < Ar. Bina eden, yapan, kuran.

b. (12b/3)

[= 1]

bār : < Far. .1 Tanrı, Allah. 2. Yük. 3.

Yemiş, meyve, mahsul, ber.4. Defa

kere. 5 Maneviağırılık, eziyet, keder,

üzüntü.

b. + ı (59a/5)

b. + ıhimem (2a/10)

[= 2]

bārī : < Ar. Yaratan, yaratıcı.

b. (22b/4), (9b/10)

[= 2]

bārkeş : < Far. 1.Yük taşıyan. 2. Sabırlı,
tahammüllü.

b. (61a/7)

[= 1]

başmaklıg : Bedenin bütün ağırlığını ayaklara vererek oluşan yere basma durumu.

b. + uğ (26b/16)

[= 1]

baş : 1. Canlılarda bulunan bedenin bir bölümü, kafa. 2. Bir şeyin başlangıcı, temeli. 3. Arazi gibi yerlerde varılabilecek en yüksek kısım.

b. (33b/16), (69a/1)

b. + da (26b/15)

b. + ında (6b/4)

b. + ından (33a/1)

[= 5]

başbuğ : 1. Ordunun başında bulunan orduyu yöneten asker.

b. (26b/7)

[= 1]

başçukadâr tavîl mehemmed : bk.

"başçukadâr uzun mehemmed".

b. (61a/2)

[= 1]

başçukadâr uzun mehemmed :

Sadrazam kethüdası Bosnalı Uzun

Mehmed, Kethüda'nın başçuhadarlığı

görevinde bulunmuş ve daha sonra

Biga Kaptanlığı'na atanmıştır. Küçük

Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor

kırmıştır.

b. (60a/12)

[= 1]

başka : Bir şeyin bilinenden daha farklı olması.

b. (29a/14), (30a/5), (65b/11),

(65b/8), (65b/9), (6b/1), (6b/2),

(6b/2)

[= 8]

başla- : Başlamak.

b.-yub (27a/7)

[= 1]

başlayış : Başlama işi.

b. + da (27b/5)

[= 1]

başlı başına : Bütün yönleriyle,

tamamen.

b. (67a/1)

[= 1]	b. (56a/6), (56b/4), (69b/11)
başparmağ : Vücutta el, ayakta bulunan bölümler.	(57b/2), (63a/7)
b. + inuḡ (34a/1)	[= 5]
[= 1]	bāṭınen : < Ar. Dahilen, içyüzünde; içinden olarak.
baş taş : Okçulukta menzil atışlarında yeni bir rekor kırılmadığı müddetçe en ileride olan taş denir. Bu taşın yeri rekor kırıldıkça değişir.	b. (19b/11)
b. (41b/15), (52a/11), (61b/13), (69b/15), (69b/17), (70a/14)	[= 1]
b. + na (51a/4)	bāṭınī : < Ar. Gerçekle ilgili olan.
b. + ndan (65a/13)	b. + sinüḡ (12a/14)
b. + nuḡ (69a/5)	[= 1]
b. + yıla (64a/12)	batmān e'l-hāc muştafa : Eski Saray Teberdarlarından Batman Hacı Mustafa, Ağalar Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.
[= 10]	b. (53a/17)
baş taşları : bk. "baş taş".	b. + y1 (53b/16)
b.(65b/15)	[= 2]
[= 1]	bāzargān-zāde seyyid muştafa :
bāṭıl : < Ar. Boş, beyhude, yalan; çürük.	Tuhfetü'l Hasib Zeyli adlı okçuluk tarihimize iz bırakan bir eser yazmış olan Bezirgan Seyyid Fethullah Efendi'nin oğludur. Hem celî hatta hem de tüfek atışlarında ustalığı olan Seyyid Mustafa Efendi'nin
b. (25a/14), (25a/8)	
[= 2]	
batı lodos : < T. + Rum. Batı yönünden esen lodos rüzgârı.	

Devatçı(Divitçi) Menzili'nde de rekor

kırıp taş diktirdiği bilinmektedir.

b. (50a/10)

[= 1]

ba'zı : < Ar. Birazı, bir kısmı, kimi.

b. (16b/17), (17a/16), (21a/2),

(21a/2), (29a/12), (2b/17),

(4a/10), (4a/7), (68b/13)

b. + ları (18b/7)

b. + sı (14a/8), (14a/8)

[= 12]

bāzī : < Far. Oyun, eğlence.

b. (61a/9)

[= 1]

bāzū : < Far. İnsan vücudunda kolda

bulunan gücün ve kuvvetin toplandığı

bölüm.

b. (42a/14)

b. + yı (60b/17)

b. + yıbaht (40b/9)

b. + yıbahtıla (43b/14)

b. + yībikerān (48b/1)

b. + yihimmet (67a/2)

b. + yihüner (42b/16)

b. + yiidmān (53b/9)

b. + yımuḳadderat (32a/3)

b. + yısalṭanat (36b/16)

b. + yıtezāyüd (38b/8)

[= 11]

bedāyi : < Ar. Eşsiz güzellikte olan.

b. + iesrār (17a/3)

[= 1]

beder : (?)

b. (43b/17)

[= 1]

bed-h'āh : < Far. Her işin fenalığını

isteyen.

b. + ını (38a/1)

[= 1]

bedr : < Ar. “bedr gāzāsı” : Hz.

Muhammed'in 624 yılında müşriklerle

yaptığı ilk savaştır.

b. (12b/15), (13a/6), (14b/4)

[= 3]

bed-nihād : < Far. Rezil, aslı bozuk,

soysuz.

b. + uḡ (12a/5)

[= 1]

beg : Bey.	[= 1]
b. (61a/1)	behrām ŧāh-ı bārūdī : < Far. Gazneli
b. + i (62b/3)	Sultanı.
[= 2]	b. (7a/10)
beg muŧafa : bk. “atıcı bēg muŧafası	[= 1]
nām civān”.	behrām-ĉūpīn : < Far. Hürmüz ŧah'ın
b. (52a/4)	seraskeridir.
[= 1]	b. (7a/9)
behcet : < Ar. 1. Sevinç. 2. Güzellik,	[= 1]
güleryüzlülük.	behrām-gūr : < Far. Sasani devletinde
b.(7a/2)	bir padiŧah adıdır.
b. + i (28b/12)	b. (5a/17), (5b/3), (6b/14)
b. + ibürüzda (2b/1)	b. + dan (7a/5)
[= 3]	[= 4]
be-her : < Far. Her bir.	behrām-cāh : < Far. Behram ŧah'ın
b. (8a/9), (19a/4)	makamı, itibarı.
b. + i (37a/16)	b. (10a/1)
[= 3]	[= 1]
be-her-hāl : < Far. + Ar. Her halde,	behrāmī : < Far. Oku göğsüne doğru
mutlaka.	ĉekip atan kemankeŧ.
b. (29b/11), (34b/15)	b. (34a/11)
[= 2]	[= 1]
behiŧ : < Far. Cennet, uçmak.	behre-dār : < Ar. Behreli, hisseli, paylı.
b. + isebkatdan (51b/14)	b. (2a/16)

[= 1]

bekāret : < Ar. 1. Saflık, temizlik, masumluk. 2. Doğallık, tazelik. 3. Sanat ve düşüncede özgünlük, yenilik.

b. (60b/16)

[= 1]

belgrād : Belgrad şehri. Bu şehirde dört menzil bulunmaktadır.

b. + da (35b/8)

[= 1]

belki : < Ar. + Far. Olabilme ihtimali olan.

b. (21a/17), b. (32b/1), (59b/17), (67b/7)

[= 4]

bellü : “Belli” 1. Anlaşılacak ve görülecek şekilde açık olan, meydanda, âşikâr, zâhir.2. Belirli, tespit edilmiş, muayyen.

b. (25b/2), (26b/12)

[= 2]

be-menzil-i ağalar : < Ar. + Moğ. Ağalar menzilinde. bk. “ağalar menzili”.

b. + (53a/8)

[= 1]

ben : 1. tekil şahıs, ben.

b. (24a/13)

b. + de (23a/8), (24a/14)

b. + üm (9a/8)

[= 4]

bend : < Far. Bağ, yular, rabita, bağlama.

b. (33b/16), (34a/2), (61a/6), (62b/4)

b. + ihmmet (2b/10)

b. + iḳullāb (10a/16)

[= 6]

bende : < Far. Bağlanmış olan. Köle. Esir. Hizmetçi. Hizmetkar. Kul.

b. + i (3b/13)

[= 1]

benī : < Ar. Oğullar [Hânedan ve kabîle isimlerinin başına gelir].

b. benīzühre(11a/7)

b. ismā‘ilbenī(22b/5)

b. benīismā‘il(23a/7)

[= 2]

benī zühre : < Ar. Hz. Muhammed'in

[= 1]

annesinin soyunda bulunan Kureyş

kabilesinin kollarından biri.

b. (11a/1)

[= 1]

beñli qaragöz : Devrinin en önemli

kemankeşlerinden, Yeniçeri Ocağı'ndan

olan Benli Karagöz, üç menzilde rekor

sahibidir. Bunlar: Tozkoparan (Delikli

Kaya) Menzili, Arkırı Menzili ve

Miralem Ahmed Ağa Menzili'dir.

b. (38a/14), (38b/17), (39b/12)

b. + üñ (38b/5), (39a/9)

[= 5]

be-nūru'l-kur'ān : < Ar. Kuran'ın nuru

ile.

b. (63a/14)

[= 1]

beñze- : Benzemek.

b.-medigi (6b/3)

b.-r (14b/5), (17a/11)

[= 3]

ber-rūz : < Far. Günde.

b.(2b/1)

berāber : < Far. Birlikte, bir arada.

b. (11a/14), (26a/17), (26b/11),

(26b/13), (28b/12), (33b/12),

(45b/14), (4b/13), (52a/10),

(5b/5), (61b/12), (67b/13)

b. + i (34a/6)

b. + inde (66a/14)

[= 14]

ber-bād : < Far. 1.Perişan, harap, viran.

2.Pis, kirli, fena.

b. (46a/15), (47b/12)

b. + édüb (52a/8)

b. + eyledigi (69b/13)

[= 4]

ber-bād muştafa : bk. "ber-bād seyyid

muştafa çelebi".

b. + nuñ (52a/6)

[= 1]

ber-bād seyyid muştafa : bk. "ber-bād

seyyid muştafa çelebi".

b. + nuñ (55a/8)

[= 1]

ber-bād sey-yid muştafa çelebi :

Kemankeşler arasında “Berbâd” takma adıyla bilinen Sey-yid Mustafa Çelebi, bir süre sirmakeşlik ve çuhadarlık görevlerinde bulunmuştur. Kabza aldıktan sonra iki ayrı menzilde -Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili ve İmam Menzili'nde- rekor kırıp taş diktirmiştir.

b. (51b/4), (54b/10)

[= 2]

berber kâdri beg : Eski saray

baltacılarından Berber Kadri Bey, İmam Menzili'nde menzil almıştır.

b. (54b/1)

[= 1]

berber murâd : bk.” berber murâd ağa”.

b. + uş (47b/11)

[= 1]

berber murâd ağa : Yeniçeri Ağasının

berberbaşısı olan Berber Murad Ağa, Hacı Süleyman Menzili'nde menzil açıp ana taşı diktirmiştir.

b. (47b/3)

[= 1]

berber-zāde : bk. “berber-zāde küçük ber-bād mehemmed”.

b. (46a/14)

[= 1]

berber-zāde küçük ber-bād mehemmed :

Kemankeşler arasında "Berbad " diye anılan ve aynı zamanda Hekimoğlu Ali Paşa'nın adamlarından olan Mehmed Efendi'nin Cerrah Menzili'nde rekoru vardır. Ali Paşa'nın sadrazam olduğu yılda bu menzilde rekor kıran Mehmed Bey'in menzil taşına Paşa, "Berbad" olarak değil "Abad" olarak yazılmasını uygun görmüş ve bundan sonra da bu şekilde anılmıştır.

b. (46a/12)

[= 1]

bereket : < Ar. 1.Bereket, bolluk. 2.

Rahmani olan mübarek, kut.

b. + i (13b/6)

[= 1]

berfñâne : < Far. Buzhane.

b. (51a/6)

b. + i (54a/9), (55b/9)

b. + i'atīkden (48a/8)
[= 4]

berġama : İki menzilin bulunduğu
Türkiye'deki İzmir şehrinin bir ilçesi.
b. (35b/4)
[= 1]

ber-i mā : <Far. + Ar. Suyun üzeri.
b. + ya (67a/8)
[= 1]

berīn : <Far. Pek yüksek, en yüce.
b. (10a/2)
[= 1]

berk : 1. Sağlam, kuvvetli. 2. Sert, katı,
dayanıklı.
b. (33b/5)
[= 1]

berr : <Ar. Kara toprak.
b. (64b/9)
[= 1]

ber-takrīb : <Far + Ar. Yaklaştırılmak
üzere.
b. (63b/13)
[= 1]

berü : "Beri". 1. İsmın ayrılma hâl
ekinden sonra gelirse "belli bir zaman
diliminden şu anki zamana kadar"
anlamını taşır. 2. İtibaren.
b. (9b/13), (48a/8)
[= 2]

ber-vech : <Far. + Ar. Farsça usûlüyle
yapılan tamlamalarda kullanılarak
önüne geldiği kelimeye "olduğu üzere,
olduğu gibi, olarak" anlamları katar.
b. (11b/12)
[= 1]

beste : <Far. Kapalı, bağlı; bitleştirilmiş,
bağlanmış.
b. (39a/10)
[= 1]

bêş : Beş.
b. (16b/10), (24a/6), (26a/1),
(32a/5), (32b/6), (33b/7),
(50a/14), (66a/1), (8b/5)
b. + er (35b/9), (8a/12)
b. + inci (13a/2), (26b/11)
b. + inde (12b/6), (12b/7)
[= 15]

bêş direk : bk. "beş direk menzili".

b. (65a/16), (66a/1)

[= 2]

bêş direk menzili : Yıldız havasıyla atılmış olan Beş Direk Menzili'nin ayak yeri, Kanlar Çeşmesinin ilerisinde bulunan Miralem Ahmet Ağa Menzili ile Lodos Lenduhası Menzili'nin baş taşları arasındaki mermer taştır.

b. (70a/13)

[= 1]

beşir ağa ağa-yı dārüssa'āde : Ayşe Sultan Baş Ağası olan Hacı Beşir Ağa, Osmanlı padişahı III. Mustafa 'nın zamanında yaşamış, meşhur kemankeşlerindendir. Beşir Ağa'nın İstanbul Okmeydanı'nda birçok menzili de rekoru bulunmaktadır. Bunlar: Memiş Efendi Menzili, Divitçi Menzili, Yusuf Ağa Menzili, Beş Direk Menzili, Beşir Ağa (Hafid Molla)Menzili.

b. (61b/4)

[= 1]

beşir ağa 'āyşe sultān başağası : bk.

"beşir ağa ağa-yı dārü's-sa'āde"

b. (63a/9)

[= 1]

bêş taşlar : Ok meydanında kible menziliyle atılan zihirci yeri.

b. (44a/5), (46b/7), (48b/10)

[= 3]

bevṵāb idrīs : < Ar. bk. "idrīs ḳapūcī-i serāy-ı 'atīḳ".

b. (51b/13)

[= 1]

beyābān : < Far. Kır, çöl.

b. (59b/15), (60b/15)

b. + ı (58b/11)

b. + ınedem (51b/11)

[= 4]

beyān : < Ar. Sözü açık bir şekilde anlatma, söyleme.

b. (14a/2), (14b/16), (17a/1),

(18a/15), (20b/12), (26a/7),

(56a/4), (59b/13), (60a/3), (8a/17)

b. + ında (13b/7)

b. + ındadur (3b/17)

b. + oldığını (3a/11)	(63a/5), (64a/10), (65b/15),
[= 13]	(67a/11), (69b/16), (69b/2),
beyāz : < Ar. Kar renginde olan rengin adı, ak. Karşıtı: Siyah.	(70a/7)
b. (38b/12)	b. + incedür (59a/15)
[= 1]	[= 13]
beyhūde : < Far. Yararsız, anlamsız.	beynü'l-türāb : < Ar. Toprak arasında.
b. (34b/8)	b. (69b/9)
[= 1]	[= 1]
bey'ıyye : < Ar. Pul, kıymetli kağıt ve benzeri şeylerde satıcıya bırakılan satma payı.	beyt : < Ar. Aynı vezinde iki mısra'dan ibaret söz.
b. (59b/6)	b. (11b/13), (2b/12), (34a/16),
[= 1]	(35b/14), (40b/9), (49a/1),
beykılānī : (?)	(66b/14), (6b/15)
b. (7a/12)	[= 8]
[= 1]	beytü'ş-şerīf : < Ar. Cenāb-ı Hakk'ın tecelli ettiği insân-ı kâmilin kalbi mânasına gelir.
beykoz : İstanbul'un Beykoz ilçesi.	b. (28a/11)
b. (59b/9)	[= 1]
[= 1]	beyza : < Ar. Hz. Muhammed'in beş tane yayı bulunmaktaydı. Beyza, bunlardan birinin adıdır.
beyn : < Ar. 1.Ara, aralık. 2.Arada, araya, arasında.	b. (16b/9)
b. + inde (8a/3) , (30b/14),	[= 1]
(41b/11), (61b/12), (62b/5),	

bez : Hedef üstüne yerleştirilen nesne.

b. (derkenar(28a1/11)

[= 1]

bezl : < Ar. Bol bol verme, saçma.

b. (54b/13)

[= 1]

bıçak : Kesici alet.

b. (6b/8)

[= 1]

bırak- : Bırakmak.

b.-mağ (20a/5)

[= 1]

bîzâ'â : < Ar. 1. Sermâye, mal. 2. Bilgi

sermâyesi, bilgi hamûlesi

b. + ıgîrân (35a/12)

[= 1]

bî-ab : < Far. Susuz, suyun olmama

durumu.

b. + ı (45b/10)

[= 1]

bidâyet : < Ar. Başlama, başlangıç.

b. (3b/16)

[= 1]

bî-fürce : < Far. Aralıksız.

b. (44b/4)

[= 1]

bî-fürûğ : < Far. Nursuz, ziyasız,
parlayışsız.

b. (58b/14)

[= 1]

biğâ begi 'osmân beg : Biga Beyi olan
Osman Bey, Cerrah Menzili'nde rekor
sahibi olan bir kemankeştir. Bu
menzilde Usta Mehmed işi yay ve
Sofîzade işi ok kullanmıştır.

b. (46a/11)

[= 1]

bî-ğaraz : < Far. + Ar. 1 Garezsiz. 2.
Tarafsız, taraf tutmayan.

b. (31b/1)

[= 1]

bî-ğāye : < Ar. 1. Gayesiz, sonsuz. 2.
Çok.

b. (1b/9)

[= 1]

bî-gümān : < Far. Şüphesiz.

b. + dur (17a/2)

[= 1]

bī-ḥasbe'l-mekān : < Ar. Mekandan

b. (48b/1)

dolayı.

[= 1]

b. (59b/6)

bil- : Bilmek.

[= 1]

b.-mek (3a/1)

bī-ḥayā : < Far. + Ar. Hayasız.

b.-mez (34a/12)

b. (11b/11)

b.-sem (5b/16)

[= 1]

b.-üb (32a/3)

bī-hemtā : < Far. Eşi bulunmaz, eşsiz,

b.-üñ (16a/1)

benzersiz.

[= 5]

b. (1b/2)

bilād : < Ar. Memleketler, şehirler,

b. + nuḡ (55b/7)

kasabalar.

[= 2]

b. + ında (38a/9)

bī-ʿināyet : < Far. + Ar. Dikkatsiz.

[= 1]

b. + e (56a/3)

bilʿakis : < Ar. Aksine, tam tersi,

[= 1]

tersine, tersine olarak.

bī-iʿtibār : < Far + Ar. İtibarsız.

b. (49a/10)

b. (60b/14)

[= 1]

[= 1]

bilal ağa : “bk. muşāhib bilāl ağa”.

be-ḳavsü't-tedmīr : < Ar. Yok eden

b. (53b/13)

yay(a).

[= 1]

b. (36b/14)

bilal ağa : Sultan III.Mustafa ve Sultan

[= 1]

III. Selim zamanlarında yaşamış olan

bī-kerān : < Far. Kenarsız, ucsuz

Bilal Ağa, ok meydanının hatırı sayılır,

bucaksız, kıyısız.

değerli kişilerinden biridir. Bilal Ağa

Menzili'ni açıp bu menzilin ana taşı

[= 4]

diktirmiştir.

b.(68a/3)

[= 1]

bi'l-cümle : < Ar. Hep, , toptan.

b. (31b/15)

[= 1]

bilek : El ile kolun, ayakla bacağı bir

araya geldiği bölüm.

b. (33b/14)

[= 1]

bi'l-hayr : < Ar. Hayırla, uğurlu olarak.

b. (54b/13)

[= 1]

bilin- : Bilinmek.

b.-sün (35b/16)

[= 1]

bimār-hāne : < Far. 1.Hastahane.

2.Tımarhane, deliler yurdu.

b. + ienāniyyetten (47b/16)

[= 1]

biḡ : Sayı. Bin , 1000.

b. (10a/14), (11a/17) (29a/7),

(37b/3)

bin- : Binmek.

b.-ün (15a/11)

b.-meḡüzden (15a/12)

[= 2]

bin 'abdi menāf : < Ar. Hz.

Peygamber'in büyük dedesi.

b. (10b/13)

[= 1]

bināen : < Ar. Ondan dolayı.

b. (32a/15)

[= 1]

bināen 'ala-zalik : < Ar. Bunun üzerine,

bundan dolayı.

b. (8b/5)

[= 1]

bī-nām : < Ar. Namıyla, ismiyle.

b. (49a/5)

[= 1]

bī-naḡir : < Ar. Benzersiz, eşsiz.

b. + ün (36b/1), (37b/9), (39b/1)

[= 3]

biḡci kemānkeḡ : < T. + Far. Bin gez

mesafeye ok atabilen kemankeḡ.

b. + ler (9a/17)

[= 1]

[= 1]

biñciler : Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışırldı. Birinci olarak ihtiyarlar, ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktadır. Bincilerin oluşturduğu grubun yarışmalarına baş koşu, birinci koşu da denilirdi. Dokuzar pişrev okuyla atış yapılırdı. İki bayrağın oluşturduğu seksen gez aralıklı koridor içinde en uzağa atan okçu yarışmayı kazanırdı.

b. (8a/13)

[= 1]

bin kellāb : < Ar. “Kilāb”. Hz. Muhammed’in baba soyundan gelen dördüncü kuşaktaki dedesi. Metinde "kellab" şeklinde harekeli ve şeddeli yazılmıştır.

b. (10b/13)

bin mālīk : < Ar. Kişi adı.

b. (10b/12)

[= 1]

bin vehb : < Ar. Kişi adı.

b. (10b/13)

[= 1]

biñyüzcilik : bk. “biñyüzcü”.

b. (69b/13), (69b/9)

[= 2]

biñyüzcü : Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışırldı. Birinci olarak ihtiyarlar, ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktadır. Bin yüz gez uzaklığa ok atabilen atıcılar bu isimle anılırdı. Bincilerin yarışında olduğu gibi buna da baş koşu denilmekteydi. Binyüzcüler pişrev cinsi on bir ok atarlardı. İki bayrağın oluşturduğu seksen gez

aralıklı koridor içinde en uzağa atan

okçu yarışmayı kazanırdı.

b. (30b/4)

b. + ler (8a/13)

[= 2]

biñyüzci pehlevān : < T. + Far. Bin yüz

gez uzağa kadar oku atabilen okçu.

Sıralamadaki en yüksek mertebe.

b. + lar (8a/6), (9b/8)

[= 2]

bin zühre : < Ar. bk. “beni zühre”.

b. (10b/13)

[= 1]

bir : Bir.

b. (11a/15), (11b/10), (11b/6),

(12a/1), (12a/9), (14b/1), (14b/5),

(15a/17), (15a/7), (15b/16),

(16a/17), (16a/17), (16a/3),

(16b/11), (16b/5), (17a/10),

(17a/9), (17a/9), (17b/12),

(17b/13), (17b/14), (17b/14),

(17b/3), (17b/4), (17b/6), (17b/7),

(17b/7), (18b/14), (18b/15),

(18b/2), (18b/6), (19a/16),

(19a/8), (19a/9), (20a/17),

(20b/4), (21b/4), (21b/5),

(22a/10), (22a/15), (22a/16),

(22a/8), (22b/11), (22b/12),

(22b/4), (23a/17), (23a/4),

(23a/5), (23a/9), (23b/16),

(24a/16), (24a/9), (24b/1),

(24b/13), (24b/14), (24b/17),

(24b/17), (25a/2), (25b/11),

(25b/13), (26b/16), (26b/3),

(26b/6), (26b/7), (27a/11),

(27a/12), (27a/13), (27a/17),

(27a/4), (27b/1), (27b/13),

(27b/2), (27b/4), (28a/4), (2a/15),

(2a/16), (30a/1), (30a/13),

(30a/4), (30a/6), (30b/9),

(31b/17), (32a/6), (32b/16),

(32b/2), (32b/7), (33a/4), (33b/1),

(34b/1), (34b/5), (34b/5), (36a/2),

(37a/6), (39b/4), (3a/11), (47a/6),

(4b/12), (4b/7), (4b/8), (4b/8),

(56b/3), (57a/6), (58b/17), (5b/1),

(5b/4), (5b/5), (5b/7), (5b/8),

(5b/8), (5b/9), (60a/4), (60b/10),

(60b/7), (63b/11), (66a/17),
(69b/2), (6a/10), (6a/7), (6b/2),
(6b/3), (6b/4), (8a/1), (8a/13),
(8a/3), (8b/14), (8b/9), (9a/10),
(9a/2), (9a/4), (9a/8), (9b/11),
(9b/13)

b. + er (24b/10), (33a/6),
(35b/4), (7b/12), (8a/6), (8b/16),
(9b/9)

b. + i (15a/10), (15a/8), (15a/9),
(15b/10), (15b/7), (15b/8),
(15b/9), (16a/5), (24b/10),
(24b/8), (25a/17), (25a/7),
(25a/7), (25b/11), (25b/12),
(25b/14), (25b/8), (25b/9),
(26b/12), (26b/13), (27a/8),
(2a/7), (31a/5), (33a/8), (33a/9)

b. + iñüz (14a/15)

b. + inci (33a/9), (57a/13)

b. + inde (14a/16)

b. + inden (15b/14)

b. + ine (15b/14), (18a/7),

(23a/8), (25b/6)

b. + ini (7b/11)

b. + inüñ (31b/3), (49a/9)

b. + isi (10b/11), (20a/1),

(23b/6), (23b/8), (23b/8), (24a/7),

(24b/4), (27a/8), (59b/10)

b. + isinüñ (4b/14), (59b/11)

[= 187]

birāder : < Far. 1. Erkek kardeş. 2.

Kardeş gibi yakın erkek arkadaş.

b. + i (12b/14), (60b/2)

[= 2]

biraz : 1. Bir parça, azıcık. 2. Kısa bir süre için. 3. Az miktarda.

b. (32a/2), (3a/2)

birbir : İki ve ikiden çok olan şey, biri öbürü, yekdiğer.

b. + leriyle (25a/16)

b. + inden (24b/8), (32b/6)

b. + nüñ (30a/3)

[= 4]

biri biri : bk. "birbir".

b. (25a/10)

[= 3]

birbirine düşür- : Aralarında anlaşmazlık çıkarmak, şiddetli çekişme başlatmak.

b.-üb (58b/15)

[= 1]

bî-revnāk : < Far. Göz alıcı güzelliğe, parlaklığa, tâzeliğe, letâfete.

r. + ma(65a/4)

[= 1]

birkaç : Net olarak kaç tane ya da ne kadar olduğu tahmin edilmeyen şeyleri anlatmak için kullanılır.

b. (16a/4), (24b/9), (25b/5),

(3b/9), (5b/10), (35b/13)

[= 6]

birle : 1. "İle". 2. Zaman anlamına gelip fiillerin sonunda takı gibi kullanılır.

b. (51a/3), (54a/7)

[= 2]

bîrûn : < Far. 1.Dışarı. 2.Dış, harici. 3. Fazla, aşkın.

b. (45b/9), (47b/16), (51b/14),

(69b/8)

[= 4]

bî-şabr : < Far + Ar. Sabırsız, dayanmasız, katlanmasız.

b. (56b/16)

[= 1]

bî-şahra : < Ar. Çöl için.

b. + yıhayret (43b/16)

[= 1]

bismillahirrahmanirrahîm : < Ar.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

b. (1b/1)

[= 1]

bî-şumâr : < Far. + Ar. Sayısız, pek çok, hadsiz.

b. (16b/14)

[= 1]

bî-şübhe : < Far. + Ar. Şüphenin olmaması.

b. (7b/6)

[= 1]

bî-ta'ab : < Far. + Ar. Sıkıntısız, zahmetsiz, eziyetsiz.

b. + eylesün (38a/2)

[= 1]

bi't-tecrübe : < Ar. Deneyimle.

b. (6b/8)

[= 2]

[= 1]

bî-^hukûl : < Far. + Ar. Akılsız.

b. (20b/8)

[= 1]

biz : Birinci çoğul şahıs.

b. + den (18b/16)

b. + i (24a/16)

b. + ler (24a/17)

b. + üm (8b/13)

[= 4]

bizebân : bk. “bizebân ‘ali ağa”.

b. (63b/5)

[= 1]

bizebân ‘ali ağa : Hünkârın

dilsizlerinden biri olan Enderunî Ali

Ağa, Memiş Efendi Menzili'nde rekor

kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

b. (63a/11)

b. + nuḡ (63b/1)

[= 2]

bizzât : < Ar.1. Kendisi, kendi, şahsen.

2. Doğrudan doğruya.

b. (16b/13), (5a/6)

boğaz : 1. İnsan bedeninde boyunun ön

tarafında bulunan kısmı. 2. Oku yirmi

dörde bölmek suretiyle yirmi dört

derece tabir ederek gez dudaklarından

dört derecesi. 2. Okun üzerine takılan

yeleğin bulunduğu bölüm.

b. ma(23b/1)

[= 1]

bostāncı ḥāki menzili : Ayak yeri, Puta

Deresi başında bulunan Uncu Şüca

Menzili ayak yerinin ilerisindeki

mermer taştır. Baş taşı ise Tersane

Bahçesi'nin üst tarafındadır. Poyraz-

Yıldız havasıyla atılan bu menzilin ana

taşı Balıkhane Kâtibi Cin Hüseyin

Efendi'ye aittir. En yüksek rekor ise

1053,5 gezlük atışıyla Vecahetli Ahmed

Ağa'ya aittir.

b. (63a/3)

[= 1]

bostāncı muştafa : bk. “bostāncı

muştafa beg”.

b. + y1 (53a/3)

[= 1]

bostāncı muştafa beg : Pek çok muharebede bulunmuş olan Bostancı Mustafa Bey, Hotin Seferi'nde şehit olmuştur. Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

b. (52b/6)

[= 1]

boşla- : Boşlamak.

b.-mamağ (32a/11)

[= 1]

bōšnāk aḥmed : bk. “bōšnāk aḥmed aḡa”.

b. + üñ (65a/3)

[= 1]

bōšnāk aḥmed aḡa : Boşnak Ahmet Aḡa, Beşir Aḡa Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir .

b. (64a/17)

[= 1]

boy : 1. Menzil müsabakatı için yapılan tımarlı yayların boyu on tutam olanlarına verilen ad. 2. Ok boyu. 3.Uzunluk.

b. (33a/10), (57a/14)

b. + ı (33a/17), (30b/1)

[= 4]

boylu : 1. Boyu olan. 2. Boyu benzerlerinden uzun olan.

b. (12b/11), (33a/13)

[= 2]

boynuz : Yay yapımında kullanılan su sığırı, keçi boynuzu yahut öküz boynuzu. Yayda kullanılan boynuz "Yay kemiği" de denilir.

b. (17a/13)

b. + ı (17a/12)

b. + larından (6b/5)

b. + undan (derkenar(33a/13)

[= 4]

boz- : Bozmak.

b.-dıḡı (30b/9)

b.-maḡa (29b/6), (30b/8), (34b/10)

b.-mağdan (60b/17)

b.-ub (45b/4), (55b/16)

[= 7]

bozdağancı muştafa çelebi : 16. yy.'ın en ünlü kemankeşlerinden olan Mustafa Çelebi, Çizmecî(Çullu) Menzili'nde ve İshak Bey Menzili'nde rekor kırmıştır.

b. (40b/1)

[= 1]

bölüg : bk. “bölük”.

b. + e (26b/5)

[= 1]

bölük : Takımların bir araya gelmesiyle oluşan, üçlü yahut dörtlü şekilde meydana gelen birlikler.

b. (24b/16), (24b/17), (24b/17),
(26b/10), (26b/3), (26b/3),
(26b/5), (26b/6), (26b/9),
(63b/11)

[= 10]

börekçi mehemmed : Kemankeş Deve Kemal oğlu olan Mehmed, bazı kayıtlarda "Börkçü" diye geçmektedir. Çizmecî (Çullu) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

b. (40a/17)

[= 1]

böyle : Böyle, bu şekilde.

b. (32a/11), (37b/15)

[= 2]

bu : Bu.

b. (11b/16), (11b/4), (12a/7),

(14a/1), (14a/7), (17a/15),

(18b/13), (18b/5), (1b/4),

(20b/11), (24a/15), (24a/8),

(24b/1), (24b/12), (25a/11),

(25a/16), (25b/10), (25b/12),

(25b/14), (25b/16), (25b/7),

(25b/8), (29b/5), (2a/11),

(31b/15), (32a/5), (33b/8),

(34a/2), (34a/8), (34b/11),

(34b/16), (36a/5), (37a/7),

(37b/14), (3a/11), (3a/13), (3a/5),

(42b/16), (43a/10), (43b/13),

(48b/17), (50b/17), (55b/13),

(55b/7), (57b/15), (58a/1),

(58a/17), (5a/7), (5b/15), (62a/2),

(65b/10), (68a/4), (69a/15),

(69b/12), (6a/12), (6a/13), (6a/5),

(6a/5), (6a/9), (6b/10), (6b/11),

(6b/14), (70b/3), (7b/3), (8a/7),
(9a/17)

b. + dur (24a/7)

b. + ға (14b/5), (17a/10)

b. + nda (21b/5), (24b/17)

b. + ndan (68a/11), (68b/8)

b. + nlar (21b/15)

b. + nları (23a/6), (24b/2)

b. + nları (10b/2), (26b/1)

[= 78]

buçuk : Yarım.

b. (33a/11), (33a/14), (57a/14)

[= 3]

bu'd-i mesāfe : < Ar. Gidilen yolun

uzaklığı, aralık.

b. + de (25a/4)

[= 1]

budağ : Budak. Ağacın dal olacak

sürgünü.

b. + ından (17a/9)

[= 1]

buḥārī : Kur'an ilmine sahip olan İmam

Buhārī, pek çok hadisi incelemesinden

dolayı hadis ilminin üstadlarından biri
olarak görülmektedir.

b. (12b/6), (12b/7)

[= 2]

buḳ'a : < Ar. Toprak parçası, yer.

b. + imübārekedür (19a/17)

[= 1]

bul- : Bulmak.

b.-duḳca (21a/4)

b.-dum (6a/2)

b.-mazlar (32a/10)

b.-ur (7b/6)

[= 4]

bulın- : Bulunmak.

b.-an (13a/10), (13a/6), (29b/3),

(31a/5), (3a/9), (8b/17)

b.-anlar (40b/5)

b.-dıḡı (60b/3)

b.-maḳ (34b/15), (63b/7), (8a/3)

b.-mıṣ (31b/1)

b.-ub (11a/15), (25a/4)

b.-ur (30a/2)

[= 15]

burc : < Ar. Zodyak üzerinde yer alan
12 takım yıldızdan her biri.

b. + a (7b/12)

[= 1]

būriyā : < Far. Hasır.

b. + yimescid (52a/1)

[= 1]

burka^c-endāz : < Ar. + Far. Örtü atan.

b. (3a/5)

[= 1]

burmalı hācer : T. + Ar. Burmalı taş.

Beşir Ağa Menzili'nin taşı.

b. (65a/15)

[= 1]

burmalı taş menzili : < T. + Ar. Diğer

adı Beşir Ağa Menzili (Hafid Molla

Menzili) olarak da geçen Burmalı Taş

Menzili'nin özelliği ana taşının burmalı

uzunca musanna bir taş olmasından

kaynaklanmaktadır. Ayak yeri ise

Kağıthane yolu üzerindeki kısa

Şeşhaneli mermer taştır.

b. + nde (65b/8)

[= 1]

burūsevi şücā^c : Türk okçuluğunun altın

çağı olarak bilinen Sultan II. Beyazıt

devrinin en meşhur kemankeşlerinden

biridir. Bursa Okmeydanı'nda Aktar

Çelebi Menzil'nde, Kemhacı Hayrettin

Yeri'nde, Yusuf Yeri'de yarışıp taş

diktirmiştir. İstanbul Okmeydanı'nında

ise Tozkoparan (Delikli Kaya)

Menzili'nde, Arkırı Menzili'nde ve

Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde

yarışıp taş diktirmiştir.

b. (38a/16), (39a/4), (39a/6),

(39b/16)

b. + uq (38b/7)

[= 5]

burusa : Altı menzilin bulunduğu

Türkiye'deki Bursa şehri.

b. + da (35b/9)

[= 1]

butm : < Ar. Çitlembik ağacı.

Yemişinede habbet-ül hadar derlerdi.

b. (55b/8)

[= 1]

buyur-: Buyurmak.

b.-dı (9a/8)	büküm : Bükülmüş yer, kıvrım.
b.-dılar (11b/4), (12a/13), (14a/12), (15b/2), (16a/9), (17b/2), (12a/2)	Parmaklarda bulunan boğumlar yani bükülen bölümler kastedilmiştir.
b.-dukları (14a/5), (14b/12), (19b/6), (37b/9), (68a/14)	b. + üni (34a/3) [= 1]
b.-duklarında (23a/9)	bülağa : < Ar. Belig kimseler, güzel ve düzgün söz söyleyenler.
b.-duklarından (29a/14), (37b/5)	b. + yışāhib (20b/10) [= 1]
b.-duklarını (35a/6)	bülend : < Far. Yüksek, yüce.
b.-duklarına (8b/13)	b. (33b/4) [= 1]
b.-malarıyla (29b/1)	bünyād : < Far. Asıl, esas, temel.
b.-maları (37a/6)	b. (52a/7)
b.-mış (19a/1)	b. + ında (64a/6)
b.-mişlar (18b/14), (26b/1)	b. + üñ (61b/11) [= 3]
b.-mişlardur (16a/1), (16b/4), (18a/1), (23a/14)	bürīde : < Far. Kesik, kesilmiş.
b.-ub (11b/2), (5a/2) [= 29]	b. (44a/1) [= 1]
buyurıl- : Buyurulmak.	bürüdet : < Ar. Soğukluk, soğuk. “bād-ı bürüdet”.
b.-duğdan (28b/17)	b. (66a/11) [= 1]
b.-miş (18a/6), (15b/12)	
b.-mişdur (18b/2), (19a/7), (16a/13)	
[= 6]	

bürüz : < Ar. 1. Ortaya çıkma, belirme.

c. + si (53b/14)

2. Aşık, meydanda.

[= 1]

b. + da (2b/1)

[= 1]

büt : < Far. 1. Put. 2. Güzel.

c. (45b/9)

b. (28b/3)

[= 1]

b. + lerden (28b/2)

b. + leri (28b/5)

[= 3]

cādde : < Ar. Geniş, işlek, büyük yol,
ana yol.

c. + sinde (48a/9)

büyük : Büyük.

c. + yikāğıdhānei (54a/11)

b. (51a/1), (61b/14)

[= 2]

b. + ler (34b/16)

[= 3]

ca'fer : bk. "ca'fer menzili".

c. (50b/7), (59a/13)

büyük tācir seyyid ibrahim : Okçuların

[= 2]

kendi aralarında "Büyük Tacir " olarak

ca'fer beğ menzili : < Ar. + T. + Ar. bk.

adlandırdıkları Seyyid İbrahim

"ca'fer menzili".

Çelebi'nin Emin Menzili'nde bir

c. (68a/15)

rekoru bulunmaktadır.

[= 1]

b. (57b/8)

[= 1]

ca'fer menzili : < Ar. "Hacı İsmail

(Cafer) Menzili." Ayak yeri Ahi

Menzili'ne yakın yerde eğrice taşır.

Baş taşı, Çoban Çeşmesi'nin üst

yanındaki Karlık'tan ötededir.

-C-

cābī : < Ar. Vakıf kiralarını

toplamaktan sorumlu olan kişi.

c. (40b/14), (41b/16), (61b/11),
(62b/7)

[= 4]

ca'fer şādık beg : < Ar. + T.Cafer Sadık
Bey, Sadrazam Esbak Şehla Ahmet
Paşa'nın oğludur . Cafer Sadık Bey,
Cafer Bey Menzili'ni açarak ana taşı
diktirmiştir.

c. (66a/5)

c. + üñ (66a/10)

[= 2]

cāhiliyye : < Ar.1. Cāhillik,
bilgisizlik.2. Araplar'ın İslâmiyet'ten
önceki dönemine verilen isim [Cāhiliye
şeklinde de kullanılır].

c. + sin (58b/7)

[= 1]

cāhit : < Ar. Cehdeden, elinden geldiği
kadar gayret gösteren, çalışan.

c. (52b/11)

[= 1]

cā'iz : < Ar. Yapılmasında bir sakınca
görülmeven.

c. (23b/17), (24b/9), (25a/13),
(27a/13)

c. + dūr (24b/16), (25a/11),
(27a/3), (25a/2)

c. + oldığı (24b/15)

c. + olmamağıla (20b/10)

c. + olmayub (27a/1)

c. + olub (28a/4), (26a/10)

c. + olur (24a/2), (28a/3)

[= 15]

cām : < Far. Kadeh, bardak.

c. + ı (55b/13)

c. + içemşid (52b/15)

[= 2]

cāmi' : < Ar. Müslümaların namaz
ibadetini yapabilmek için kullandığı
ibadet yeri.

c. + ipiyālepaşa (58a/4)

c. + işerif (46b/5), (60b/1)

c. + işerifi (28b/1)

c. + ivālidesultān (58b/1),
(55b/12)

[= 7]

cāmi^c : < Ar. Bir arada olmasını

[= 3]

sağlayan, toplayan.

c. + dūr (4a/6)

[= 1]

cān : < Far. 1. Gönül. 2. Ruh.

c. (37b/14)

[= 1]

cānib : < Ar. Taraf, cihet, yan.

c. (12a/2), (54a/8)

c. + den (24a/8), (24b/13)

c. + inde (45b/16), (49b/17),
(55a/10)

c. + inden (64b/11)

c. + ine (25b/11)

c. + işimālinde (38b/11)

[= 10]

cāri : < Ar. Cereyan eden, akan, geçen

yürüyen.

c. (7a/1)

[= 1]

cāy : < Far. Yer.

c. + ima'hūdı (12a/5)

c. + iistivāpezīr (48a/6)

c. + iserverefzāde (28a/17)

cāy-ı kadem : < Far. + Ar. Ayak yeri.

bk. "ayağ yeri".

c. (65a/9)

c. + i (41b/10), (42b/2), (43a/7),

(43b/11), (44b/17), (44b/5),

(45b/13), (46b/7), (47a/14),

(48a/5), (48b/5), (49a/9),

(49b/16), (50b/5), (53a/5),

(54a/8), (55a/6), (55b/7), (58a/2),

(59a/13), (59a/15), (61a/14),

(61b/11), (62b/6), (63a/3),

(63b/14), (64a/9), (65b/14),

(67a/9), (68a/15), (69a/4),

(69b/1), (69b/14), (70a/10)

c. + inüñ (49a/12)

c. + imahāll (38b/11)

c. + imeymenet (36b/2),

(37b/10)

c. + iyile (61a/17)

[= 40]

cebeci deli hasan : Cebeciler Kethüdası

olan Cebeci Deli Hasan, Hacı

Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan

bir kemankeştir. Ayrıca Peşte Ovası'nda da birkaç menzili bulunmaktadır.

c. (47b/6)

c. +1 (47b/15)

[= 2]

cebeḥāneci seyyid ʿosmān : 18.yüzyılda yaşamış olan Seyyid Osman Ağa; cebehaneci, başçuhadarlık ve silahşorluk gibi görevlerde bulunmuştur. Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekoru olan bir kemankeştir.

c. (49b/5)

[= 1]

ceberūt : < Ar. Aşırı büyüklük, pek ziyade kibir.

c. (61a/6)

[= 1]

cebhe : < Ar.1. Alın. 2.Taraf, yön, cihet.

c. + sinden (5b/8)

[= 1]

cebraʿil : < Ar. Allah'tan gelen haber ve emirleri peygamberlerine ulaştıran melek.

c. (4b/7)

[= 1]

cedd : < Ar. Dede, büyük baba, ananın veya babanın babası.

c. + i (7a/6)

[= 1]

cedīd : < Ar. 1.Eski olmayan, yeni. 2.Kısa süre önce öğrenilmiş olan hazırda buklunan.

c. (3a/11)

c. + in (47a/3)

[= 2]

cedīd aḥmed efendi : < Ar. + Rum. bk. "aḥmed efendi reʿis-i tīr-endāzān"

c. (55b/13)

[= 1]

cefā : < Ar. Eziyet, incitme.

c. + sı (63b/11)

[= 1]

cehd : < Ar. Uğraşma, çalışıp çabalama.

c. + ifirāvān (3b/2)

[= 1]
cehennem : < Ar. Dünya hayatında
yapılan kötülüklerin cezasının öldükten
sonra ahiret hayatında verileceğine
inanılan yer.

c. (17b/15)

[= 1]

cehr : < Ar. Yüksek sesle okuma veya
konuşma.

c. (31a/11)

[= 1]

celâdet : < Ar. Bahadırılık, kahramanlık,
yiğitlik

c. (39a/14), (47b/15), (52b/16)

c. + in (54a/6)

c. + ine (52a/1)

c. + lerin (43b/16)

[= 6]

celîl : < Ar. Büyük, ulu.

c. (15a/9), (21b/6)

[= 2]

celîle : < Ar. “Celil” sözcüğünün
müennes şekli.

c. + sine (19b/7)

[= 1]

celîle-i tîrendâzân : < Ar. + Far. Büyük
okçular.

c. (55b/12)

[= 1]

celîlü’l-cenâb : < Ar. Şerefli, ulu .

c. + da (10b/17)

[= 1]

celîlü’l-‘itibâr : < Ar. İtibarı büyük.

c. + uñ (31b/15)

[= 1]

celîlü’l-şân : < Ar. Şan ve şöhreti büyük
olan.

c. + dan (3a/5)

[= 1]

celîs : < Ar. Sohbet arkadaşı, hemdem,
refik.

c. + i (10b/6), (31b/5)

[= 2]

celle : < Ar. Allah isminden sonra
söylenen ve “şöhreti, büyük olsun”
anlamına gelen sözdür.

c. (22a/14)

[= 1]

cell-rīṣe : < Ar. Büyük yara.

c. (40b/7)

[= 1]

cem^ʿ : < Ar. Toplama, yığma.

c. (10b/17), (13b/4)

[= 2]

cemā^ʿat : < Ar. 1. İnsanların toplu halde bulunması. 2. Allah' a inanan kişilerin bir arada olması.

c. (18b/14)

c. + e (23a/5), (56b/3)

[= 3]

cem^ʿan : < Ar. 1. Toptan, hep birlikte, cümleten. 2. Toplama yoluyla, toplam olarak.

c. (35b/12)

[= 1]

cemī^ʿ : < Ar. Cümle, hep, bütün.

c. (6a/12),(21b/9)

[= 1]

cemīl : < Ar. Güzel.

c. (3a/12)

c. + dūr (37b/13)

[= 2]

cem^ʿiyyet : < Ar. Topluluk.

c. (10a/8)

[= 1]

cemm-i ġafīr : < Ar. Pek çok insanın bir araya gelmesiyle oluşan kalabalık.

c. (59a/11)

[= 1]

cenāb : < Ar. 1."Şeref, onur ve büyüklük"terimi olarak kullanılır, hazret. 2.Huzur.

c. + da (10b/17)

c. + ıḥaḳḳı (15b/6)

c. + ıḥaḳḳuḡ (62a/3)

c. + ıpādiṣāh (64b/9)

c. + ırabb (9a/12)

c. + larına (50b/1)

[= 6]

cenāb-ı risālet me'ab : < Ar. Allah'ın sığınılacak elçisi, peygamberi.

c. + ıḡuz (23a/10)

[= 1]

cendere : < Ar + Far. Dardere, boğaz.

c. + sinüḡ (61b/13)

c. + siyile (62b/4)

[= 2]
cennet : < Ar. Dünya hayatında yapılan iyiliklerin karşılığının öldükten sonra ahiret hayatında verileceğine inanılan yer.

c. (16a/2), (19a/15)

c. + de (17b/5)

c. + den (8a/16)

c. + e (15a/8)

[= 5]

cennet-mekân : < Ar. Yeri cennet olan.

c. (37a/17), (65b/2)

[= 2]

cennet-i -a'lā : < Ar. Cennetin en yüce katı.

c. + da (9a/13), (22a/17)

[= 2]

cenüb : < Ar. Güney.

c. + ı (49a/1)

[= 1]

cerâid : < Ar. Gazeteler, cerâideler.

c. + iaşār (4b/2)

[= 1]

cerh : < Ar. Zarar verme, fiziki olarak yaralama.

c. (20a/8)

[= 1]

ceride⁹ : < Ar. 1. Gazete. 2. Tutanak, zabıtname.

c. + iaşār (28b/9)

[= 1]

cerrāh : < Ar. bk." cerrah 'ali beg".

c. + a (46b/2)

[= 1]

cerrāh 'ali beg : < Ar. + T. Harem-i Hümayun cerrahlarından olan Ali Bey, Uncu Şüca' Menzili ve Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

c. (46a/1), (46a/10)

[= 2]

cerrāh menzili : < Ar. Ayak yeri Arkırı Menzili ayak yeriyle Zihgirci Menzili ayak yeri arasında bulunmaktadır.

Menzilin baş taşı ise Sinan Paşa

Cami'sinin yanındadır.

c. (50b/3), (61a/15)

c. + nün (64a/12), (67b/9)
[= 4]

cerrāḥ-zāde : < Ar. + Far. bk. “cerrāḥ
‘ali beg”.

c. (45a/14)
c. + nün (45b/6),
[= 2]

cessāmet : < Ar. Büyük olma, büyüklük,
irilik.

c. + ivücūd (66b/16)
[= 1]

cess-bān : < Ar. + Far. Elle yoklayan.

c. + dur (2b/16)
[= 1]

cevāb : < Ar. Soru sorulmasına karşılık
söylenen söz, yanıt.

c. (4b/1), (6a/1)
c. + ıla (23a/12), (26a/12)
c. + ında (18b/11)
c. + larıyla (6a/16)
[= 6]

cevāhir : < Ar. Cevherler, elmaslar.

c. (2a/7)
[= 1]

cevānib : < Ar. Taraflar, yanlar.

c. + ierba‘asına (28b/4)
[= 1]

cevāz : < Ar. Caiz olma, izin, müsâade.

c. (15a/13), (15a/15)
[= 2]

cevher : < Ar. Cevher.

c. + e (10b/2)
[= 1]

cevr : < Ar. Hakka karşı olan,
adaletsizlik; sıkıntı, zorluk.

c. (63b/11)
[= 1]

cevzā : < Ar. ikizler burcu, semânın
kuzey yarım küresinde görünen iki
parlak yıldızlı bir burç olup Güneş,
mayıs ayında bu burca girer.

c. (7b/13)
[= 1]

cezîl : < Ar. 1. Çok, bol. 2. Düzgün,
tutuk olmayan, rahat söylenmiş (söz).

c. (15a/8), (21b/5)
[= 2]

cezīle : < Ar. Cezīl sözcüğünün

[= 5]

müennes şekli.

c.(37b/5), (59b/7)

[= 2]

cibrīl : < Ar. bk. "Cebrail".

c. (14b/5), (4b/11), (4b/12),

(9a/1), (9a/5)

c. + iemīn (9a/14)

[= 6]

cidde : < Ar. Arabistan'daki bu şehirde

bir menzil bulunmaktadır.

c. (35a/17)

[= 1]

cigeri bir aḳce degmez : Değersiz,

aşağılık bir kimse olmak. "ciğeri beş

(veya on) para etmemek"(Atasözü).

c. (63b/7)

[= 1]

ciger-şikāf : < Far. Ciğeri yaran.

c. (2a/3)

[= 1]

cihān : < Ar. Dünya, alem.

c. (38a/5), (38b/13), (51b/6),

(5a/11), (7b/4)

cihān-arā : < Far. Cihani,dünyayı

süsleyen,bezeyen.

c. + yışāhāne (37b/6)

[= 1]

cile : < Far. Yay kirişi. bk."çille".

c. + si (33a/7)

[= 1]

cinān : < Ar. Cennetler.

c. (13a/12)

[= 1]

cinsīyet : < Ar. 1. Kadın ya da erkek

olma durumu. 2. Aynı cinsten

olma [Eskimiştir].

c. + i (56b/8)

[= 1]

civān : < Ar. Genç.

c. (11a/5)

[= 1]

civār : < Ar. 1.Yakın yer, çevre, yöre,

etraf. 2. Yaklaşık olarak, aşağı yukarı,

dolaylarında.

c. + indadur (63b/15)

[= 1]

cizmeci menzili :.Ayak yeri Hacı İsmail
(Cafer) Menzili ile Arabacı (Ali Bali)
Menzili arasındaki mermer taştır.

Bahtiyar (Putu) Deresi'nde baş taşı
bulunmaktadır. “ menzil-i cizmeci ”.

ç. (40a/11)

[= 1]

cizmeci-zāde : Meydanda itibar görmüş,
dönemin hem usta kemankeşlerinden
hem de en ünlü çizmecilerinden olan
Usta Davud, Çizmeci(Çullu)
Menzili'nde rekor kırıp ana taşı
diktirmiştir.

c. (40a/14)

[= 1]

cizye-i kisedār-ı fehmi-i mehemmed :

Fehmi Efendi, Küçük Yeksüvar
Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir
kemankeştir.

c. (60a/11),(61a/1)

[= 2]

cüş :< Far. Coşma, kaynama.

c. + icelādet (47b/15)

[= 1]

cūy :< Far. “cū”. “Bir şeyi arayan,
araştıran, isteyen” anlamlarına
gelmektedir.

c.(49a/6)

[= 1]

cübbe :< Ar. Bir çeşit giysi, kıyafet.

c. + ye (13a/7)

[= 1]

cümle :< Ar. Bütün, hep, tam.

c. (29a/5)

c. + den (3b/8)

c. + ihvān (3b/11)

c. + sine (17a/6), (46b/4),

(57a/6), (61a/13)

c. + sinüj (23a/13)

c. + ye (34b/1), (57a/2)

c. + yi (24b/7), (63b/2)

[= 12]

cünbān :< Far. Sallayan, hareket eden,
kımıldayan, kımıldatan, oynayan,
oynatan manasıyla sıfatlar yapar.

c.(9a/5),(52b/17),(58b/6)

[= 3]

cünne : < Ar. Eski savaş silahlarından kalkan.

c. + ih̄ā'in (58b/8)

[= 1]

-Ç-

çaker : < Far. Kul, köle, cariye, yanaşma.

ç. + i'adīmūlistiṭa'aya (3b/14)

[= 1]

çağıllı depe : İstanbul Okmeydanı'nda Kağıthane yolu üzerinde olan bir yer adı.

ç. (41b/10)

[= 1]

çarh : < Far. Ayaktan güç alınarak kurulan, kasanları çelikten yapılmış harp yayı, arbalet. Ayak yayı, zemberek de denir.

ç. + uḥ (36b/16)

[= 1]

çārsū : < Far. Çarşı.

ç. + yīāṣār(35a/12)

[= 1]

çāšn-ī senc -i lezzet : < Far. + Ar.

Lezzetin ölçülü çeşnisi, tadı.

ç. (56b/11)

[= 1]

çāvūş : Askeri bir rütbe.

ç. + larından (42a/7)

[= 1]

çāvūşbaşı ḥacı süleymān aḡa : bk. "ḥacı süleymān".

ç. (44b/2)

[= 1]

çāvūşzāde mehemed çelebi : Şair

olarak da bilinen Mehmed Efendi, Hacı Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir. Bu menzilinden sonra sancak beyliğine atanmıştır.

ç. (47b/5)

[= 1]

çehār-yār-ı güzīn : < Far. Hz.

Peygamber'den sonra halifelik yapan 4 kişi için söylenen ortak addır.

ç. (2a/4), (8b/15)

[= 2]

çehre : < Far. 1. Yüz, surat, sîmâ. 2.

[= 2]

Yüz ifâdesi. 3. Görünüş. 5. Surat

asma, somurtkanlık. 6. Şahsiyet, insan,

sîmâ.

ç. + idilh^vâh (38a/5)

ç. + itahkîk (3a/6)

[= 2]

çek- : Çekmek.

ç.-düm (70a/8)

ç.-ebilecegi (32b/1)

ç.-enlere (33a/3)

ç.-er (34a/16)

ç.-mezdüm (18b/13)

[= 5]

çekiş éd-: Yay çekme.

ç.-enlere (33a/2)

[= 1]

çemşîd : < Far. Şarabıyla meşhur olan

Cemşasb adlı İran hükümdarı.

ç. (52b/15)

[= 1]

çeñe : Çene.

ç. (33b/15)

ç. + nüñ (33b/16)

çend : < Ar. Birkaç.

ç. + imüddet (2b/10)

[= 1]

çerâ-gâh : < Far. Hayvan otlatılan yer,

çayır, otlak.

ç. (69a/17)

[= 1]

çerkes mehemmed paşa : Çerkes

Mehmed Paşa'nın Edirne'de üç,

İstanbul'da iki menzili vardır. Halep'de

, Van'da ve Sivas'da ise 1100 geze

yakın menzilleri vardır. İstanbul

Okmeydanı'nda Ağalar Menzili ve

Emin Menzili'nde rekorları

bulunmaktadır.

ç. (53b/4), (57b/10)

ç. + ya (54a/4)

[= 3]

çeşm : < Far. Göz.

ç. (19b/3), (40a/8), (51b/15),

(8b/10)

ç. + ii'tibârına (38b/5)

[= 5]

çeşme : < Far. Çeşme.

[= 6]

ç. + iltifâtları (3b/13)

[= 1]

çeşme-i zenân : < Far. bk."kârīlar

çeşmesi".

ç. (39a/17), (67b/11)

[= 2]

çeşme-sâr : < Far. Çeşmesi bol olan yer.

ç. + ibinaẓirüñ (39b/1)

[= 1]

çevgân : < Far. 1. Cirit oyununda

atlıların birbirine attıkları değnek. 2.

Ucu eğri değnek, baston, çevgen. 3.

Allah'ın ezeldeki takdiri.

ç. (43a/11), (61a/10)

[= 2]

çık-: Çıkmak.

ç.-ub (14a/4), (25b/13), (33b/2)

[= 3]

çıkar-: Çıkarmak.

ç.-anlardan (24b/4), (24b/7)

ç.-masa (25a/1)

ç.-sa (24b/17)

ç.-ub (22a/8), (24b/10)

çift : " menzil-i çifte ve nâm-ı diger bês

taşlar ve sekbân kılı ". bk. sekbân kılı

menzili”

ç. + e (48b/10), (49a/8)

[= 2]

çille : < Far. Çok katlı ham ibrişimden

yapılan yay kirişi.

ç. + sini (34a/7)

[= 1]

çoban çeşmesi : < Far. Ok meydanında

bulunan çeşmelerden biri 17. yüzyılda

yapılmıştır.

ç. (45b/16), (50b/5), (51a/5),

(63b/12)

ç. + nün (44b/7)

[= 5]

çoğald- : Çoğaltmak.

ç. + a (7a/17)

[= 1]

çoğal-: Çoğalmak.

ç.-ur (23a/1)

[= 1]

çok : Az olmayan yani miktarı fazla olan.

ç. (17a/4), (26b/1), (55b/17)

[= 3]

çop : < Far. “Çöp” Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası.

ç. + ina (16b/14)

[= 1]

çorbacı : < Far. bk.” erzurumî muştafa ağa çorbâcî-1 ta‘lîm-ḥāne”.

ç. (59a/2)

ç. + imezbür (59b/14)

[= 2]

çukadâr : < Far. 1. Eskiden saraylarda, konaklarda, resmî dâirelerde kendilerine her şey emredilen güvenilir uşak, başhademe.2. Osmanlı saray teşkilâtında saraya âit işleri ve pâdişâhın günlük şahsî işlerini görmekle vazîfeli olan Enderun teşkilâtına mensup bir nevi hizmetkâr. "çuhadar".

ç. (64a/6)

[= 1]

çukur : Tümsek kelimesinin zıddı, yerin aşağı yöne doğru göçmüş olma durumu.

ç. + a (67b/13)

ç. + ina (61b/14)

[= 2]

çullı : bk. “çullı ferruh”.

ç. (40b/6), (43b/1)

ç. + yimezbüre (40b/4)

[= 4]

çullı : “menzil-i çullı, menzil-i cizmeci nām-ı diger çullı”. bk. “cizmeci menzili”.

ç. (40a/11), (43b/1)

[= 2]

çullı ferruh : Kanuni Sultan Süleyman devrinin ünlü kemankeşlerinden olan Çullu Ferruh'un Okmeydanı'nda iki menzili vardır. Bunlar: Çizmeci(Çullu) Menzili ve Haydar (Memi Çelebi) Menzili'dir.

ç. (40b/3), (43b/12), (43b/9)

[= 3]

çullı ferruḥ menzili : bk. “cizmeci menzili”.

ç. + nüñ (70a/14)

[= 1]

çullu : bk. “çullı ferruḥ”.

ç. (42a/17)

[= 1]

çü-kemān : < Far. Yay gibi.

ç. (34a/16)

[= 1]

çün : < Far. Çünkü, gibi.

ç. (70b/4)

[= 1]

-D-

da : Da.

d. (9a/10), (11a/4), (23a/7),

(25a/16), (26b/13), (27b/1),

(29a/9)

[= 7]

dağal : < Ar. 1. Hîle, oyun, dek,

hud'a,degā. 2. Kalp, sahte (para). 3.

Hileci.

d. (61a/9)

[= 1]

daḥı : Dahı; bağlaç olan da-de; bile.

d. (11a/12), (12a/5), (12b/16),

(14a/6), (15a/10), (15b/10),

(15b/8), (15b/9), (17a/10),

(17a/15), (17a/8), (18a/13),

(18a/2), (20a/14), (23b/8),

(24a/14), (24a/16), (24b/12),

(24b/16), (24b/17), (24b/3),

(25b/11), (25b/12), (25b/14),

(25b/8), (25b/9), (26b/4), (27a/8),

(27b/13), (27b/15), (27b/2),

(29a/4), (30a/5), (32b/10),

(32b/16), (33b/1), (34a/12),

(39b/6), (3a/10), (3a/2), (41a/13),

(43b/10), (44b/16), (56b/14),

(58a/1), (5a/2), (5b/10), (60b/6),

(65a/7), (68b/13), (7a/14), (8a/6),

(9a/1), (9a/4), (9a/8)

[= 55]

dāḥil : < Ar. İç, içinde, içeri.

d. (63a/2)

d. + inde (40a/5)

[= 2]

dā'imā : < Ar. Her vakit, sürekli olarak.

d. (29b/16), (32b/14) (30b/5),

(33b/7)

[= 4]

da'ire : < Ar. 1.Çember.2.sınır içi

d. + ihūdūdı (29a/13)

[= 1]

dā'īye : < Ar. 1. İçten gelen bir duyguyu

teşvik edici hal. 2. İhtiras hâlini alan

şiddetli arzu, hırs, iddia, dâvâ.

d. + sinde (34b/2)

d. + siyile (3a/2)

d. + sinde (32a/17)

[= 3]

daḳāyık : < Ar. Anlaşılması güç olan ve

dikkat isteyen ince şeyler.

d. + dan (64b/6)

[= 1]

daḳık : < Ar. 1.Naif, zayıf ve

kırılabilir kadar ince olma. 2.Zerre

şeklinde olan şeyler, un.

d. + ihāşş (45b/8)

[= 1]

daḳikī : < Ar. bk. “daḳık”.

d. (44a/16), (53a/6)

[= 2]

dāmād : < Far. Damat, evli olan

erkeklere evlendikleri kızın ailesi ve

ailesi gibi gördüğü kişiler tarafından

söylenen söz.

d. + ı (61a/4), (67a/17), (68a/6)

[= 3]

dāmād şerbetci-zāde : bk. “em̄in

efendi”.

d. (67a/12)

[= 1]

dāmen : < Far. Etek, uç, kenar, taraf.

d. (56b/1)

d. + i (43b/13)

[= 2]

dāne-i ḳavl-i şikāt : < Far. + Ar.

Sözümün her zerresi güvenilirdir.

d. + dur (7b/8)

[= 1]

dang : < Far. Bir dirhemin altıda biri.

d. (33a/6)

[= 1]

dāniş : < Far. Biliş, bilgi, ilim.

d. + ederek (3b/7)	da'vā : < Ar. Sonuca varılması gereken
[= 1]	çözülmesi önemli olan konu.
dār : < Ar. 1.Ev. 2.Yer. 3.Yurt.	d. + sı (31a/15)
d. + imelāl (40b/7)	[= 1]
d. + ında (7b/6)	da'vacı ol- : < Ar + T. Dava etmek.
[= 2]	d.-ub (58b/12)
darü'l-bekā : < Far. + Ar. Ahiret.	[= 1]
d. (65b/6)	da'vāt : < Ar. bk. "da'vet".
[= 1]	d. + işalāha (13b/13)
dārü'l-sa'ādetü'l-aliyye : < Ar. Büyük	[= 1]
saltanat yeri.	da'vet : < Ar. 1. Davetler, çağırılmalar.2.
d. (68a/1)	Dualar.
d. + de (29b/2)	d. (13a/2)
[= 2]	[= 1]
dārü'l-sa'ādetü'ş-şerīfe : < Ar. Kutlu	de : Bağlaç olan de; dahi.
saadet yeri.	d. (3a/15), (11a/15), (13b/16),
d. (61b/5),(64b/14), (65b/4),	(15a/14), (23b/9), (26b/4),
(67a/3)	(49b/12)
[= 4]	[= 7]
dāšte : < Far. 1. Köhne eskimiş	dé- : Demek.
yıpranmış. 2. Malik ve sahip olunmuş.	d.-di (6a/13)
d. + iaşhābı (11b/9)	d.-dükleri (6a/4) (13a/11)
[= 1]	d.-düklerinde (16a/7), (9a/9)

d.-megile (37b/11), (38a/12), (69b/11), (65a/10), (66a/11)	d.-yerek (34b/1), (41b/3), (42a/15), (56b/15), (7b/13), (8b/16)
d.-mek (16a/11), (18a/11), (19a/17), (20a/5), (21b/1), (21b/10), (21b/5), (23b/14)	d.-yü (16a/6), (18a/1), (18b/10), (19a/1), (23a/8), (24b/1), (27a/6), (35a/6), (58b/14), (5b/16), (60a/6), (68a/11), (8b/13), (8b/14)
d.-mekdür (14a/16), (15b/11), (15b/16), (16a/15), (16a/3), (16b/2), (16b/7), (17b/16), (17b/6), (18a/17), (18a/4), (18a/8), (19a/10), (19b/3), (20a/12), (20a/9), (21b/17), (22a/11), (22a/4), (22b/1), (22b/7), (23a/2), (23b/2), (23b/9), (24a/2)	[= 80] debdebe : < Far. Haşmet, ululuk, büyük bir gösteriş. d. + i'azamet (37b/6) [= 1] de'ḅ-i dīrīn : < Ar. + Far. Eski gelenek, adet, kaide.
d.-miş (19a/4)	d. (31b/9)
d.-mişler (25a/15)	[= 1]
d.-r (2b/1)	def : < Ar. Savma.
d.-rler (17a/13), (17a/6), (24a/4), (25b/10), (25b/12), (25b/14), (25b/16), (25b/7), (25b/9), (34a/11)	d. (4b/6) [= 1] defa : < Ar. Kere, kez, yol.
d.-se (24a/13), (24a/15), (27a/13)	d. (14a/4), (31a/11), (34b/5), (57a/6), (6a/6), (53a/11) [= 6]
d.-seler (26a/2)	defn : < Ar. Gömme, gömülme.

d. (13a/11)	[= 2]
[= 1]	defter-hâne : < Ar. + Far. Hükümetin
defter : < Ar. Defter.	mali işleriyle ilgili kayıtlarının
d. + iṭmār (43b/15)	tutulduğu yer.
d. + lerine (28b/17)	d. + ihüsn (51b/16)
[= 2]	[= 1]
defterdār : < Ar. + Far. Osmanlı	defterlü kemānkeş : < Ar. + Far. Okçular
Devleti'nde mâlî işlerin başında	Sicili'ne kayıtlı, kabza almış olan
bulunan yüksek memur [Başdefterdar	kemankeş.
sonraları mâliye nâzırı adını almıştır].	d. + lerden (31a/16)
d. + iesbaḳ (67a/17)	[= 1]
[= 1]	degil : Değil; cümlede ve kelimelerin
defterdār iskender çelebi : 16. yüzyılda	arasında olumsuz anlam oluşmasını
-Kanuni devrinde- başdefterdarlığa	sağlayan sözcük.
kadar yükselmiş olan bir Osmanlı	d. (23b/17), (2a/16)
devlet adamıdır.	d. + dür (15b/7), (18b/16),
d. (43a/1)	(21a/17), (24b/14), (24b/9),
[= 1]	(27a/13), (27b/7)
defterdār-zāde : < Ar. + Far. Metinde	[= 9]
kastedilen kardeş oldukları bilinen	dehān : < Far. Ağız.
“meḥemmed beg defterdār-zāde” ve	d. (45b/8)
“‘ali beg defterdār-zāde”dir.	d. + ı (54a/3)
d. + lere (46a/17)	d. + ihüneri (44a/16)
d. + lerüṅ (43b/15)	[= 3]

dehen-güşā : < Far. Ağzını açan,
geveze.

d. + ıhoḳḳāi (12a/9)

[= 1]

dek : Kadar, değin.

d. (10b/1)

[= 1]

delālet ʿed- : < Ar. + T. 1. Yol
göstermek. 2. Göstermek, anlatmak.

d.-er (13b/1), (18b/5)

[= 2]

delīl : < Ar. 1.Rehber, yol bulmaya
yarayan 2.Kanıt.

d. (47a/11)

[= 1]

delikli kaya : Bu taşta delikli kaya
denmesinin nedeni; üzerinde çukur
şeklinde bir delik bulunmasıdır. Diğer
adı Tozkoparan Menzili'dir.

d. (38a/13), (39b/7), (40a/6),
(67a/9)

d. + sından(38b/4)

[= 5]

delikli taş yerde kalmaz : "Az çok işe
yarayan her şeyin isteklisi bulunur."

anlamında kullanılan bir atasözü.

d. (40a/7)

[= 1]

delin- : Delinmek.

d.-sün (7b/2)

[= 1]

dem : < Far. Zaman, an, çağ.

d. (6a/1)

[= 1]

dem-be-dem : < Far. Vakit vakit, daima.

d. (7a/17)

[= 1]

demdeme : < Ar. 1.Hiddetle kükreme,
hiddetli söz söyleyip azarlama.2. Bir
kavmi toptan helâk etme, kırıp kökünü
kazıma.

d. + siyile (41b/5)

[= 1]

demren : Temren. Demir, kurşun veya
kemikten yapılan okların ucuna takılan
parçaya verilen addır.

d. (6b/9)

d. + üñ (33a/9)	depe başı : İstanbul Okmeydanı'nda
[= 2]	olan bir yer adı.
demreñ : bk. "demren".	d. (30a/7)
d. (33a/8), (33b/1)	[= 1]
[= 2]	depret- : Kıvıldatmak, sarmak,
demrenciler : Temren yapan	harekete getirmek.
sanatkârlar.	d.-meden (34a/5)
d. + üñ (derkenar (33a/3))	[= 1]
[= 1]	der'a-ķab : < Far. + Ar. Hemen
demrencilerün piri : < T. + Far. Avn bin	arkasında.
Şabir'dir.	d. (56b/10)
d. + üñ (derkenar (33a/3))	[= 1]
[= 1]	derārī : < Ar. Işıltılı, göz alan, pek çok
demrensiz : Okta demrenin takılı	renge sahip olan şeyler.
olamama hali.	d. + iteslimāt (1b/9)
d. (12a/1)	[= 1]
[= 1]	derbān : < Far. Kapıda duran, geleni
dēn- : Denmek.	karşılaman kişi.
d.-mişdür (11a/12)	d. + ı (38a/8)
[= 1]	[= 1]
dendān-ı pīşne : < Far. Ön taraftaki	der-beyān : < Far. + Ar. Beyanda,
dişler.	söylemde, anlatmada.
d. + leri (12a/10)	d. (28a/9), (31b/11), (35a/13),
[= 1]	(4a/13), (9b/16)

d. + ı (24a/3)	[= 3]
d. + ifezâ'il (13a/13)	derk : < Ar. Anlama, kavrama.
[= 7]	d. (6a/15)
derd : < Far. Kişiyeye acı veren, onu üzen, keder.	d. + édüb (33b/6)
d. (61a/13)	[= 2]
[= 1]	der-kār : < Far. Önceden bilinen, malum olan durum.
dere : < Far. 1.Genellikle kışın akan küçük akar su.2. İki dağ yamacı arasında kalan uzun çukur yer, vâdi.	d. (13b/16), (4a/4)
d. + de (70a/2)	[= 2]
[= 1]	der-kenār : < Far. Kitabın sayfalarının kenarına yazılan yazılar.
derece : < Ar.Derece.	d. (2b/7)
d. (17b/6)	[= 1]
d. + den (32a/16), (33b/7)	der-meyān : < Far. Ortada.
d. + i'āliyye (22a/17)	d. (43b/14)
d. + lerde (33b/6), (33b/8)	[= 1]
[= 6]	derūn : < Far. 1.İç kısımda bulunan. 2 Gönül.
deri : 1.Hayvanın boynuzlarından yay, derisinden kiriş yapılmaktadır. 2. Hedefin üstüne konulan parça, nesne.	d. (40a/9)
d. (derkenar (28a1/11)	d. + ımer kâdı (43a/15)
d + lerini (derkenar(38a1/5)	d. + ına (45b/6)
d. + sinden (6b/5)	d. + ında (28b/1)
	[= 4]

dervīṣ elebi : Adı tam olarak	d. + inihādei (56b/16)
bilinmeyen Dervīṣ elebi, Rūstem Paṣa	d. + iteferrūd (46b/1)
Camii'nin vakıf gelirierini toplamakla	[= 10]
yetkili olan görevlisiydi. Ağalar	destār : <Far. Sarık, tūlbent.
Menzili'nde rekor kırmış taş	d. + ı (52b/12)
diktirmiştir.	[= 1]
d. (53a/15)	dest-āviz : <Far. Kūuk armađan.
d. + yi (53b/14)	d. (9b/14)
[= 2]	[= 1]
deryā : <Far. Deniz.	dest-ber : <Far. Ūstūnlūk , kuvvetlilik.
d. (47a/8), (64b/5)	d. (56b/9)
d. + yığayret (64b/12)	[= 1]
d. + yığamiyyeti (42a/8)	dest-ber-i bālā-yı dest : <Far. El elden
[= 4]	ūstūndūr (Atasōzū).
dest : <Far. 1.El. 2.Yarar. 3.Kazanma,	d. (65a/7)
zafer, nusret. 4.Makam, mevki.	[= 1]
d. (52b/13)	deste deste : <Far. Ok destesi.
d. + ihmmeti [] unvān (52a/8)	Yarışmalarda kullanılan puta oklarının
d. + icerrāha (46b/2)	aynı cins ve ōlude olmaları
d. + ihmmet (39a/10)	gerektiğinden desteler halinde satılır.
d. + iķavī (12a/1)	Metinde deste halinde pişrev
d. + ikerem (35a/3)	oklarından bahsedilmektedir.
d. + ūmile (35a/6)	d. (10a/17)
d. + ine (20a/16)	[= 1]

dest-gāh : < Far. 1. İktidar, kuvvet, servet. 2. İş yeri, tezgah.

d. (16b/7)

[= 1]

dest-gīr : < Far. Elinden tutan, yardımcı.

d. (52b/9)

[= 1]

dest-i dāde'-i mübāya'āt : < Far. + Ar.

Satın alınmış elden verilen vergiler.

d. (10b/10)

[= 1]

dest-kemān : < Far. Yay çeken kuvvet.

d. (56b/9)

[= 1]

dest-yārī : < Far. Yardım, muavenet.

d. + i (67a/2)

[= 1]

devām : < Ar. Bir durum üzere sürüp

gitme, sürme, kesilmeme.

d. (28b/7)

[= 1]

devātçı : < Ar. “menzil-i devātçı”. Baş

taşı Piyale Paşa Camisi taraflarında

bulunan Devatçı Menzili'nin ayak yeri

Gölcük yakınındadır. Yıldız Poyrazı

havasıyla atılmıştır. Toplamda sekiz

atışın yapıldığı bu menzilde ilk beş

menzil bilinmemektedir. En yüksek

rekor ise 1106 gezlik atışıyla Ayşe

Sultan Baş Ağası Hacı Beşir Ağa'ya

aittir.

d. (50a/2)

d. + da (50a/12)

[= 2]

deve : Deve, hayvan.

d. (23b/17)

[= 1]

deve boynu : Ok meydanında Hacı

Süleyman Menzili'nin üst tarafında olan

Deve Boynu adıyla bilinen bir yerdir.

d. (69b/16)

[= 1]

deve kemāl : Kemangûreci Arap'ın kulu

olan Deve Kemal, Sultan II. Beyazıt

zamanının en ünlü kemankeşlerinden

biridir. Kamış okla Arkırı Menzili'nde

rekor kırmış ancak bu rekoru ağaç okla

kırmak istediğinden dolayı taş

diktirmemiştir. Fakat atmak nasip olmamıştır. Bunun dışında İstanbul Okmeydanı'nda Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde ve Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde, Edirne'de ise Musallâ Meydanı Yıldız Menzili'nde yarışıp taş diktirmiştir.

d. (38a/15), (39b/14)

d. + üñ (38b/6)

[= 3]

devha : < Ar. Yüce, kudretli, ağaç.

d. + itersānei (53a/7)

[= 1]

devlet : < Ar. Devlet.

d. (37b/16), (7b/2)

d. + e (36b/13)

d. + lerinde (5b/1)

d. + üm (6a/14)

[= 5]

devlet-i ‘āliye : < Ar. bk “devlet-i ‘āliye-i osmaniyye”.

d. + de (8a/8)

[= 1]

devlet-i ‘āliye-i osmaniyye : < Ar.

Osmanlı Devleti'nin resmi adı.

d. + de (29a/7)

[= 1]

devlet-i muḥammediyye : < Ar. bk

“devlet-i ‘āliye-i osmaniyye”.

d. (36b/15)

d. + ye (13b/5)

[= 2]

devletlü : < Ar. Rahat, huzurlu ve ihsan

sahibi olan, belli bir rütbesi bulunan

kişilere verilen san.

d. (68a/2), (68b/17)

[= 2]

devrān : < Ar. 1. Dünya. 2. Kader, talih.

3. Zaman, çağ.

d. (37b/15)

[= 1]

dibāce-i ḥoş-lehce-i ibtihāc : < Ar. + Far.

İç açan güzel bir söyleyiş tarzıyla

yazılmış ön söz.

d. (3b/15)

[= 1]

dīde : < Far. Göz.

d. + ima'nā (19b/8)	dik̄kat : < Ar. Dikkat.
[= 1]	d. (20b/15), (32a/3)
diger : < Far. Başka, öteki, öbür, sâir.	[= 2]
d. (30a/5), (38a/10), (40a/11),	dik̄dür- : Diktirmek.
(41a/1), (42a/1), (42b/9), (43b/1),	d.-di (10a/12)
(44a/5), (44b/9), (46b/9),	[= 1]
(48b/10), (50b/7), (51a/7),	dil : < Far. Gönül, yürek.
(56a/5), (56b/8), (59a/5), (60a/8),	d. (2a/17)
(65a/16)	[= 1]
d. + i (24b/8), (25a/17), (26b/13)	dil-düz : < Far. Kalbi delip geçen,
[= 21]	yüreğe batan.
dik : Dik.	d. (2a/13)
d. (33b/11)	[= 1]
[= 1]	dil-fezā : < Far. Gönül çoğaltan.
dik- : Dikmek.	d. + sına (37b/14)
d.-di (37b/16)	[= 1]
d.-en (35b/16)	dil-h̄yāh : < Far. Kalbin, yüreğin arzu
[= 2]	ettiği, dilek.
dik atla- : Oku rüzgâr yardımıyla	d. + ina (38a/5)
havalandırıp atma. Ok çok fazla ileri	[= 1]
gidemeyeceğinden dolayı bu atış	dilrāne : < Far. Yürekli, cesurlar,
geçersiz sayılmaktadır.	yiğitler.
d.-mayub (33b/3)	d. (48a/4)
[= 1]	[= 1]

dil-nāṣāde : < Far. Kederli, gamlı gönül.

d. (3b/1)

[= 1]

dil-peẓīr : < Far. Gönüle hoş gelen,
gönlün beğendiği.

d. (1b/4), (47a/5)

[= 2]

dimāg : < Ar. 1.Beyin. 2.Akıl, şuur.

d. + ısülāle (59b/2)

[= 1]

dīn : < Ar. Yaratanın varlığını kabul
etme, inanma ve girilen bu yoldaki
sorumlulukları yerine getirme; inanç.

d. (10a/10), (13b/15), (13b/5),
(21b/16), (7b/3)

d. + e (22a/16), (22b/12)

d. + i (20a/8)

[= 8]

dirāyet : < Ar. Zeka, bilgi, kavrayış.

d. (66b/13)

[= 1]

dirhem : < Ar. Okkanın dört yüzde
birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir
ağırlık ölçüsü.

d. (32b/10), (32b/10), (32b/3),

(32b/4), (57a/14), (57a/16)

[= 6]

dirhem-i kemān-ı mu'teber

: < Ar. + Far. + Ar. İtibarı olan, değer
gören bir ağırlığa sahip olan yay.

k. (60b/12)

[= 1]

dirhemli : < Ar. Dirhemi olan.

d. (32b/8)

[= 1]

dirhem menzili : < Ar. Bir menzilin, o
menzildeki özel atış şartı "dirhem
menzili "dir. "menzil-i 'abdu'l-lah
efendi nām-ı diger dirhem menzili".

Menzilin ayak yeri, Hasan Taşı Menzili

ile Kızlar Ağası taşının arasındaki

taştır. Ana taşı Abdullah Efendi'ye

aittir.

d. (56a/5), (57a/12)

[= 2]

deril- : Toplanmak.

d.-üb (26b/14)

[= 1]

ditre- : Titremek.

d.-r (10a/10)

[= 1]

dīvān kātibi : < Far. + Ar. Vezirlerin ve beylerbeyilerin yazı işlerini yürüten, mektupçuluk vazîfesi gören özel kalem müdürü.

d. (62b/2)

[= 1]

dīvāne kāsım : 16. yüzyılın ünlü kemankeşlerinden olan Divâne Kasım'ın pek çok menzilde rekoru bulunmaktadır. Bunlar: Tekye Menzili, Memi Çelebi Menzili ile Lodos Lenduhası Menzili'dir.

d. (42b/12), (43b/6), (48a/16)

d. + ı (43b/16), (48b/3)

d. + uŋ (43a/2)

[= 6]

diyānet : < Ar. Dinle ilgili olan bütün kaidelerin uyma.

d. + ine (20b/16)

[= 1]

diyārbekr : Diyarbekir. İki menzilin

bulunduğu Türkiyedeki bir şehirdir.

d. (35b/4)

[= 1]

dizil-: Dizilmek.

d.-di (22b/17)

[= 1]

diz kabağı : Bacağın üst ve alt olmak

üzere iki ayrı bölüme ayrılmasını

sağlayan orta kısımda yani dizde

bulunan insanın hareket etmesini

yarayan yassı oynak kemik.

d. + ndan (33b/10)

d. + yıla (33b/12)

[= 2]

doğrıca : Farklı bir tarafa yönelmemek, sapmamak.

d. (39a/17)

[= 1]

dörd : bk. “dört”.

d. + ünci (20a/4), (26b/2)

[= 3]

dört : Sayı, 4.

d. (10b/10), (15b/7), (20a/1),	[= 2]
(22b/6), (31b/1), (32b/1), (35b/8),	düş : < Far. Omuz.
(49a/1), (49a/7)	d. (40b/12)
[= 9]	[= 1]
du‘ā : < Ar. Dua.	dü : < Far. İki.
d. + sıyıla (63b/12)	d. (19a/4)
d. + yığūyāndadur (36b/4)	[= 1]
d. + yığūyāndur (37b/14)	düldül : < Ar. Hz.Peygamber’in Hz.
d. + yımüstecāb (49a/6)	Ali’ye hediye olarak verdiği katırın adı.
[= 4]	d. + isa’y (67a/5)
dūd-mān : < Ar. 1.Ocak. 2. Hânedan,	[= 1]
sülâle, soysop, dūde.	dümen : < İt. Hava ve deniz taşıtlarında,
d. + iḥākānī (36b/9)	taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli
[= 1]	bir doğrultuda götürmeye yarayan
dün : < Ar. 1.Aşağı,aşağılık. 2.Altta	hareketli parça.
aşağıda.	d. (64b/8)
d. + édüb (45b/10)	[= 1]
[= 1]	dünyā : < Ar. Dünya.
dūr : < Far. Uzak.	d. (64b/5)
d. (31b/16), (47b/16), (54a/1)	[= 1]
[= 3]	dürūd : < Far. Övgü dolu söz, iyi dilek.
dur- : Durmak.	d. + inamaḥdūd (2a/4)
d.-sun (35b/15)	[= 1]
d.-ub (33b/14)	

dürüg : < Far. Yalan, gerçek olmayan söz.

d. (58b/13)

[= 1]

düsturu'l-‘amel : < Ar. Gereğince hareket edilmesi îcap eden kânun ve kurallar.

d. (60b/12)

[= 1]

düş- : Düşmek.

d.-e (25b/8)

d.-en (27a/14), (28a/12)

d.-er (30b/12)

d.-miş (27a/15)

d.-üb (25b/11)

[= 6]

düşmen : < Far. Düşman. Savaşta karşı tarafta bulunan kimseler; askerler,halk.

d. (38a/1)

d. + e (17b/13)

d. + inün (38a/7)

[= 2]

düşnām : < Far. Sövme, sövüp sayma.

d. (28b/6)

[= 1]

düvel : < Ar. Devletler.

d. + iislāmiyyenün (29a/5)

[= 1]

düz : Düz, eğri olmayan.

d. (65a/15), (66b/5)

[= 2]

düzçe : Oldukça düz.

d. (33b/17)

[= 1]

-E-

ebbed-i devlet-i ahlāf : < Ar. Ebediyete kadar olan devletlerin başına geçenler.

e. + a (36a/14)

[= 1]

ebbed-i devlet-i ahlāfe-i zamān : < Ar. Ebediyete kadar olan devletlerin başına geçenlerin zamanı.

e. (62b/13)

[= 1]

ebbedu'l-lah : < Ar."Allah, sonsuz ve daim eylesin!" anlamına gelen temenni.

e. (36b/13)

[= 1]

ebleh : < Ar. Akı az, anlayışı kıt,
ahmak, budala, bön.

e. (20b/8)

[= 1]

ebrū : < Far. Bir çeşit sanat.

e. (11b/1)

[= 1]

ebṭāl : < Ar. Yiğitler, dögüşken erler.

e. (35b/13)

e. + édüb (48b/3)

[= 2]

ebū ishāḳ : < Ar. Kişi adı.

e. + dur (10b/17)

[= 1]

ebu'l-beşer ādem: < Ar. "İnsanlığın
babası" İlk insan, Hz. Âdem.

e. (8a/16)

[= 1]

ebu'l-feth : < Ar. Fetih

gerçekleştirenlere verilen unvan. Bu
unvan tarihte Sultan Alparslan'a ve
Fatih Sultan Mehmet'e verilmiştir.

e. (28a/10)

[= 1]

ebiyāt : < Ar. İki mısradan meydana
gelen manzum sözler.

e. + ina (4b/1)

[= 1]

ebiyāz : < Ar. Pek ak, pek beyaz.

e. + dur (67b/14)

[= 1]

ecil : < Ar. Bu sebepten. Arapça'da

"sebepten" anlamına gelen kelime

dilimizde Ecilden ve Li-ecli...

söyleyişlerinde geçer.

e. + den (19b/6)

[= 1]

ecl : < Ar. Sebep, illet.

e. + iresīde (42b/5)

[= 1]

ecmaḳīn : < Ar. Hepsi, cümlesi, topu.

e. (2a/6), (8b/16)

[= 2]

ecr : < Ar. 1. Bir iş, hizmet karşılığında

verilen şey. 2. Ahirete ait mükâfat,

sevap. 3. Ücret.

e. (34b/12)

e. + icelîl (15a/9)	(30b/2), (32a/12), (59b/7),
[= 2]	(5b/16), (8b/10)
eczâ : < Ar. Pekçok şeyin yapımında kullanılan kimyasal bir bileşen, ilaç.	e.-erek (15a/9), (27a/6), (31a/1), (37b/4), (3b/7), (52b/11), (58b/15), (60b/15), (63b/6), (7a/2)
e. + dan (17a/15)	e.-erüz (23a/12)
[= 1]	e.-erler (24a/5), (25a/13), (25a/14), (30b/5), (7b/14)
éd- : bk. “êt-”.	e.-erse (40b/9)
e.-e (38a/1), (7a/16)	e.-icek (56b/13)
e.-eler (6b/14)	e.-iñüz (20a/12)
e.-emedigi (5b/4)	e.-üb (6a/9), (6a/12), (12a/4), (13a/5), (20a/17), (20b/17), (29b/4), (2a/15), (32b/2), (32b/5), (33b/6), (34a/15), (37a/13), (38b/8), (39a/14), (40b/8), (41a/17), (41b/4), (43a/10), (43a/5), (44a/1), (45b/10), (46b/1), (47a/1), (47b/16), (48b/3), (50b/2), (51b/13), (52a/8), (53a/4), (54a/4), (58a/1), (58b/11), (60b/6), (61a/7), (62a/6), (62b/4), (64b/13),
e.-emediginden (5b/11)	
e.-emeyüb (6a/15)	
e.-en (14b/13), (28a/7), (33a/4), (34b/13), (48a/3), (4b/6), (55b/15), (62b/1), (62b/17), (66b/1)	
e.-enler (19b/14), (29b/7), (30a/16), (32a/7)	
e.-enlere (17b/5)	
e.-enlerüñ (28a/1), (34b/8)	
e.-er (10a/15), (11b/9), (12b/5), (13b/1), (14b/10), (14b/11), (14b/9), (18b/5), (21b/16), (27b/12), (27b/8), (2b/14),	

(68a/6), (6b/4), (7a/3), (7b/12),

(9a/7), (9a/7)

[= 103]

edeb : < Ar. İyi terbiye, naziklik,
usluluk, zarflık.

e. (15b/9)

[= 1]

edille : < Ar. Belirtliler, rehberler.

e. + isâ'ire (13b/7)

[= 1]

edirne : On üç menzilin bulunduğu

Türkiye'deki bir şehir.

e. + de (35b/11)

[= 1]

ednā : < Ar. Aşağı, alt seviyede olan

alçak.

e. (31b/8)

[= 1]

ef'āl : < Ar. İşler, ameller.

e. (20b/14)

e. + iḥaseneden (60b/5)

e. + imüstaḥseneden (13b/1)

[= 3]

eflākü's-sultān bin e's-sultānū's-

sultānū'l-ğazi selīm ḥān şālīs : Zamannın

padişahı, sultanlar sultanı Gazi III.

Selim Han. Okçuluğa merak salmış bir

padişah olan Sultan III. Selim Han,

kabza aldıktan sonra kendi ismini

verdiği bu menzili açmış, taşını ise

halkına verdiği büyük bir yemek

eşliğinde diktirmiştir.

e. (36b/11)

[= 1]

efendi : < Rum. Özel isimlerden sonra

gelen bir hitap şekli, unvan. Metinde

kastedilen kişi Hz. Muhammed'dir.

e. (35a/15)

e. + lerimüzünj (14a/7)

e. + müz (64b/11), (69a/1),

(14a/3), (23a/3), (35a/3)

e. + müzden (12b/4)

e. + müzünj (10b/6), (31a/7)

[= 10]

efrāste : < Far. Yukarı kaldırılmış,

yükseltilmiş.

e. + i (56b/17)

[= 1]
eftīmūn : < Gr.Eftimon, bağ boğan,
serent, bağ bozan, bostan bozan, gelin
saçı, küşüt, cin saçı, kızıl sarmaşık,
kūsus, ükşüs.

e. (43a/3)

[= 1]

efvāh : < Ar. Ağızlar.

e. + dan (2b/17)

[= 1]

efzā : < Far. Arttıran, çoğaltan.

e. (45b/12)

e. + nuḡ (44a/3)

e. + yīnsā (48a/3)

[= 3]

efzāl : < Ar. "Efdal" Bağışlanmış olan
bütün iyi ve güzel şeyler, vasıflar.

e. + dūr (16a/15)

e. + idūr (21b/1)

[= 2]

efzālū'ş-şalavāt : < Ar. Faziletle
getirilen salavat.

e. (13a/16), (8b/11), (35a/3)

[= 3]

eġāniti : < Ar. Havalar, ahengler,
nameler, şarkılar. "eġāni".

e. (47a/10)

[= 1]

eger : < Far. Cümlelerde varolan şart,
koşul anlamınının daha güçlü duruma
gelmesi için kullanılan söz.

e. (22a/15), (23a/1), (24a/12),

(24a/16), (24b/4), (25a/4),

(27a/12), (27b/12)

[= 8]

egerçi : < Far. Her ne kadar, gerçi, ise
de.

e. (2b/15), (8a/7), (55b/13)

[= 3]

eḡādīs : < Ar. 1. Peygamberimizin
sözleri. 2. haberler, sözleri.

e. (13b/2)

e. + ikesīreden (17b/9)

e. + imeşhūreyi (4a/5)

e. + imütteḡidlerdür (11b/7)

e. + işerīfeden (14b/17)

[= 5]

ehl : < Ar. Bir şeye ait olan, sahip.

e. + işer‘aḡ (19b/8)
[= 1]
er‘ddu : < Ar. “Hazırlık yapınız” (Enfal
süresi, 60. ayet-i kerimeye gönderme
söz konusu).

e. (14a/6)

[= 1]

ei‘mme : < Ar. İmamlar.

e. (13b/14)

e. + isā‘ire (27a/2)

e. + nūḡ (26a/13)

[= 3]

ei‘mme-i rumāt : < Ar. Okçuların
imamları.

e. (10b/4)

[= 1]

ekl : < Ar. Bir şey yeme yenilme.

e. (4b/6)

[= 1]

ekmelü‘t-tahā : < Ar. En üstün selâmlar
ve dualar .

e. + ya (8b/11), (13a/17), (35a/3)

[= 3]

ekser : < Ar. Oldukça çok, çok fazla.

e. (40b/4)

e. + iğazālara (12a/17)

e. + isinūḡ (36a/3)

e. + ikemānkeṣ (32b/16)

[= 4]

eksükci : Üstadlar önünde oku istenilen
şekilde atamamak.

e. (32b/17), (33a/2), (33a/4)

e. + nūḡ (33a/5)

[= 4]

ekşi : “menzil-i ekşi”. bk. “ekşi
menzili”

e. (49a/14)

[= 1]

ekşi menzili : < T. + Ar. Ayak yeri
Sekbankulu Menzili'nin ana taşıdır. Bu
menzilin ana taşı da Sekbankulu
Menzili'ne ayak yeri olduğundan dolayı
her iki menzil de "Erkekli-Dişili
Menzil" diye anılır. Menzilde on atış
yapılmıştır. Ancak ilk atışları
yapanların isimleri bilinmemektedir. En
yüksek rekorun sahibi ise 1190,5 gezlik
atışıyla Tacirzade Emin Ağa'dır.

e. (66a/13), (68a/17)	e'l-ḥāc ismā'il : < Ar. bk. "ḥācī ismā'il".
e. + nūj (69a/8)	e. (51b/2)
e. + yile (49a/8)	[= 1]
[= 4]	e'l ḥāc meḥammed emīn aḡa : < Ar.
el : El.	+ Moğ. Korucu Kethüdası olan
e. (13a/9), (33a/16)	Mehmed Emin Aḡa, Üsküdarlıdır.
e. + i (33b/17)	Cafer Bey Menzili'nde rekor kırıp taş
e. + inde (5b/8), (7b/5)	diktirmiştir.
e. + ine (21a/10), (34b/14)	e. (66a/7)
[= 7]	[= 1]
elbet : < Ar. bk. "elbette".	e'l-ḥāc süleymān aḡa : < Ar. + Moğ.
e. (34a/16)	bk. "ḥācī süleymān".
[= 1]	e. (47b/9)
elbette : < Ar. Kesinlikle.	[= 1]
e. (10a/15)	e'l-ḥādīṣü'l-evvel : < Ar. Birinci hadis.
[= 1]	e. (14a/5)
elem : < Ar. Ağrı, sızı, sancı; keder,	[= 1]
maddi ve manevi ızdırap.	e'l-ḥādīṣü'l-aṣere : < Ar. Onuncu hadis.
e. (61a/13)	e. (16a/15)
[= 1]	[= 1]
e'l-ḥāc beṣīr aḡa : < Ar. + Moğ. bk.	e'l-ḥādīṣü'l-erba'ün : < Ar. Kırkıncı
"beṣīr aḡa aḡa-yı dārü's-sa'āde".	hadis.
e. (61b/9), (64a/16)	e. (23b/14)
[= 4]	[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī-ʿaşere : < Ar. On

birinci hadis.

e. (16b/2)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī ve'l-ʿişrun : < Ar.

Yirmi birinci hadis.

e. (19a/10)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l ḥādī ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz birinci hadis.

e. (22a/4)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmīs : < Ar. Beşinci hadis.

e. (15b/2)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmīs ʿaşere : < Ar. On

beşinci hadis.

e. (18a/4)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmīs ve'l-ʿişrun : < Ar.

Yirmi beşinci hadis.

e. (20a/9)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmīs ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz beşinci hadis

e. (22b/15)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ʿişrun : < Ar. Yirminci

hadis.

e. (19a/6)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'r-rabiʿ : < Ar. Dördüncü

hadis.

e. (14b/17)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'r-rabiʿ ve'l ʿişrun : < Ar.

Yirmi dördüncü hadis.

e. (20a/5)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'r-rabiʿ ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz dördüncü hadis.

e. (22b/7)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'r-rabiʿ ʿaşere : < Ar. On

dördüncü hadis.

e. (17b/16)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sabi' : < Ar. Yedinci hadis.

e. (15b/16)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sābi' ve'l-işrun : < Ar.

Yirmi yedinci hadis.

e. (21b/2)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sabi' ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz yedinci hadis.

e. (23a/15)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sābi' 'aşere : < Ar. On

yedinci hadis.

e. (18a/12)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sādis : < Ar. Altıncı hadis.

e. (15b/11)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sādis 'aşere : < Ar. On

altıncı hadis.

e. (18a/9)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sādis ve'l-işrun : < Ar.

Yirmi altıncı hadis.

e. (21a/14)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sādis ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz altıncı hadis.

e. (23a/2)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sālīs : < Ar. Üçüncü hadis.

e. (14b/3)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sālīs 'aşere : < Ar. On

üçüncü hadis.

e. (17b/9)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sālīs ve'l-işrun : < Ar.

Yirmi üçüncü hadis.

e. (19b/15)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sālīs ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz üçüncü hadis.

e. (22b/1)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sāmin : < Ar. Sekizinci

hadis.

e. (16a/3)

[= 1]
e'l-ḥadīṣü's-sāmin 'aşere : < Ar. On sekizinci hadis.
e. (18a/17)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü's-sāmin ve'l-ıṣrun : < Ar. Yirmi sekizinci hadis.
e. (21b/6)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü's-sāmin ve's-sülüşün : < Ar. Otuz sekizinci hadis.
e. (23b/2)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü's-sānī : < Ar. İkinci hadis.
e. (14a/10)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü's-sāni 'aşere : < Ar. On ikinci hadis.
e. (17a/17)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü's-sāni ve'l-ıṣrun : < Ar. Yirmi ikinci hadis.
e. (19b/1)
[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sāni ve's-sülüşün : < Ar. Otuz ikinci hadis.
e. (22a/12)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü's-sülüşün : < Ar. Otuzuncu hadis.
e. (21b/17)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü't-tāsi' : < Ar. Dokuzuncu hadis.
e. (16a/12)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü't-tāsi' 'aşere : < Ar. On dokuzuncu hadis.
e. (18b/11)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü't-tāsi' ve'l-ıṣrun : < Ar. Yirmi dokuzuncu hadis.
e. (21b/10)
[= 1]
e'l-ḥadīṣü't-tāsi' ve's-sülüşün : < Ar. Otuz dokuzuncu hadis.
e. (23b/10)
[= 1]

e'l-hāletü hazihi : < Ar. Şu an , içinde
bulunulan zaman dilimi, bugün.

e. (8a/5)

[= 1]

e'l-hāşıl : < Ar. Hasılı netice itibarıyla,
kelamın kısa olanı. “ve'l-hasıl”

e. (25a/11), (59a/2)

[= 2]

elli : Sayı, 50.

e. (13a/2), (30a/17), (67a/7),

(70a/1)

e. + beşinci (13a/2)

e. + şer (27a/7)

[= 6]

e'l-ma'rūf : < Ar. bk. “ma'rūf”.

e. (39b/7)

[= 1]

elmas : < Ar. Çok değerli ve oldukça
pahalı olan bu maden; sert, keskin ve
ışılmalı bir taştır.

e. + dan (44b/4)

[= 1]

e'l-melikü'l-mennān : < Ar. İhsanı bol
olan.

e. (56a/3)

[= 1]

e'l-meşhūr : < Ar. bk. “meşhūr”.

e. (53a/8)

[= 1]

elzem : < Ar. Daha, lazım, luzumlu.

e. (34b/16), (3b/9)

[= 2]

emān : < Ar. 1. Eminlik, korkusuzluk.

2. Bağış, bağışlama.

e. (11a/8), (38a/9)

[= 2]

emīn : < Ar. Hiçbir şekilde kuşku

duyulmayan güvenilir olan. “cibrīl-i

emīn”.

e. (9a/14)

[= 1]

emīn efendi : < Ar. + Rum.

Başmuhasebe halifelerinden Seyyid

Mehmed Emin Efendi, Şerbetçizade

damadıdır. Şerbetçizade (Hüsam Paşa)

Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

e. (67a/14), (68a/6)

[= 2]

em̄in menzili : < Ar. Ayak yeri Karılar
Çeşmesi üstünde Memiş Efendi Menzili
ana taşının batısında bulunan beyaz
küçük bir mermerdir. Ana taşı Cerrah
Menzili ana taşı ile Puta Sepeti'ne
yakın taştır. Ana taşı Solaklar Em̄ini
Ali Ağa'ya aittir. Metinde “menzil-i
solaklar em̄ini” olarak da geçer.

e. (61a/17), (69b/17)

e. + nüj (65b/17)

[= 3]

emn : < Ar. Eminlik, korkusuzluk.

e. (38a/9)

[= 1]

emnen : < Ar. Güvenli, emniyetli,
şüphesi olmayarak.

e. (19b/12)

[= 1]

emr : < Ar. Herhangi bir şey için
yaptırım söylemi, emir.

e. (6b/11)

e. + buyurdukları (19b/6)

e. + buyurduklarına (8b/13)

e. + étmek (16a/14)

e. + eylediği (7a/4)

e. + i'as̄ir (31b/17)

e. + inüj (19b/13)

e. + ihümāyun (9a/3)

e. + işariḥ (14a/6)

[= 9]

emşāl : < Ar. Örnekler, numuneler.

e. (9b/12)

e. + i (10b/3)

[= 2]

emyāl : < Ar. [Denizde] 2500 arşın
uzunluğundaki ölçüler.

e. + i (47a/16)

[= 1]

enāniyyet : < Ar. Kendini beğenme,
bencillik.

e. + e (61a/6)

e. + ten (47b/16)

[= 2]

encüm-gāh : < Ar. Yıldızların
bulunduğu yer, gökyüzü.

e. (10a/2)

[= 1]

endāhte : < Ar. Atılmış, bir tarafa bırakılmış.

e. (39b/5), (43a/14), (54b/15),
(55b/10), (57b/16), (59a/7),
(68b/2), (70a/17)

e. + eylediği (45b/3), (47a/3),
(48b/4), (49b/15), (54a/8),
(58a/2), (62a/6)

e. + i (48a/2), (51b/11),
(53b/14), (59b/14), (60b/15),
(2a/12)

e. + ibeyābānı (58b/11)

e. + iğiyābetülcübb (45a/4)

e. + iseb kat (59b/9)

e. + ivādi (5b/2)

e. + olma k (59a/4)

[= 26]

endāz : < Far. Sonuna geldiği kelimelere “atan, atıcı” anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar.

e. (3a/5), (40b/6), (52a/1)

e. + 1 (59b/15)

e. + ihikāye (35a/7)

[= 5]

enderūn -i hümāyūn : < Far. Devlette görev yapacak olan kişileri yetiştirmek için oluşturulan kuruluş.

e. + dan (65b/12)

[= 1]

engüšt : < Far. Parmak.

e. (44b/3)

[= 1]

enik : < Ar.1. Güzel, ince. 2. Latif şey. 3. Ahsen.

e.asında (37a/1)

[= 1]

enīs : < Ar. Dost, arkadaş, yar, sevgili.

e. (10b/6)

[= 1]

ensābī : < Ar. Soylar, baba tarafından hısımlar.

e. (59b/2)

[= 1]

enseb : < Ar. Daha, munasip, uygun, çok yerinde.

e.(3b/9)

[= 1]

envāʿ : < Ar. Çeşitler, türlüler.

e. + isöz (13a/8)	[= 1]
e. + iḥasenāt (19a/16)	ercūze : < Ar. Hz. Ali'nin yazmış
[= 2]	olduğu gelecekte bahseden ünlü
êr- : Ermek.	"Kaside- i Ercuze (Ürcüze)" adlı şiir.
e.-üb (9a/13)	e. (4b/1)
[= 1]	[= 1]
erbāb : < Ar. Bir işte usta olma , işin	erdeşîr : < Far. Şabur'un babası.
ehli olma.	e. (5a/17)
e. (20a/13)	[= 1]
e. + 1 (34a/14)	erişdür- : Erişdirmek.
e. + ina (3b/8)	e.-düm (6b/9)
[= 3]	[= 1]
erbaʿa : < Ar.Dört.	erkān : < Ar. Yol, yöntem.
e. (8a/8), (9b/6)	e. + 1 (29b/5)
e. + dan (6a/3)	e. + imeydān (28a/9)
e. + sına (28b/4)	[= 2]
[= 4]	eʿr-rıẓvān : < Ar. Razı olma hoşnutluk.
erbaʿīn : < Ar. Kırk, kırkıncı. “ḥadīş-i	e. (29a/3)
şerīf-i erbaʿīn”.	[= 1]
e. (13b/4)	erşed : < Ar. Çok (daha, en, pek) reşit,
[= 1]	en olgun.
ercmendī : < Far. Şerefli, muhterem,	e. (29b/15)
itibarlı, haysiyetli, seçkin olma.	[= 1]
e. (66b/15)	

ervāḥ : < Ar. Canlar, ruhlar; hayatın
cevherleri.

e. + iṣerīfelerine (9b/8)

e. + iṭayyibelerine (9b/14)

e. + iṭayyibelerini (31a/9)

[= 3]

erzurumī çorbacı muştafa ağa : bk.

“erzurumī muştafa ağa çorbācı-ı
ta‘līmḥāne”.

e. + nuḡ (58b/4)

[= 1]

erzurumī muştafa ağa çorbācı-ı

ta‘līmḥāne : Gürcü asıllı olan

Erzurumlu Mustafa Ağa, Talimane

çorbacısıyken bir müddet sonra

talimhanebaşılığa yükseltilmiştir.

Erzurumlu bir ailenin yanında

yetiştüğinden dolayı böyle anılır. Büyük

Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş

diktirmiş bir kemankeştir.

e. (58a/15)

[= 1]

esāmī : < Ar. Namlar, adlar.

e. + leri (49a/4)

[= 1]

eṣaḥ : < Ar. Daha, sahih, doğru.

e. + ırivāyet(16b/8)

e. + ıķavl (27b/11)

[= 2]

esb : < Far. At, beygir.

e. (38b/7), (61a/5)

e. + isihāmibādpāy (39a/11)

[= 3]

esbaḡ : < Ar. Evvelden daha eski olan,

bir görevde kendinden önce bulunan.

e. (58a/11), (64a/4), (65a/5),

(66a/9), (67a/17), (67b/6)

[= 6]

esbaḡ ‘āşir efendi : Kemankeş Müderris

Mustafa Aşir Efendi.

e. (65a/5)

[= 1]

esbaḡ ḥüsām paşa : bk. “ḥüsām paşa”.

e. (67b/6)

[= 1]

esbaḡ meḥammed emīn efendi : bk.

“emīn efendi”.

m. (67a/17)

[= 1]

esbağ ‘osmān efendi-zāde : Valide Kethüdası Osman Efendi'nin oğlu - Kiler-i hassa kethüdası- olan Ahmet Refi Bey, Kiler Kethüdası Menzili'ni açmış ana taşı diktirmiştir.

e. (64a/4)

[= 1]

esbağ şehla ahmed paşa : III.Ahmed devri Osmanlı sadrazamı.

e. (66a/9)

[= 1]

esedī : < Ar. Bir dönem hem Avrupa devletlerinin hem de Osmanlı Devleti kullandığı aslan suretli, gümüşten yapılmış olan para.

e. (6b/12)

[= 1]

eşer : < Ar. 1.Ön görü, belirti, önceden olacağını bilmek. 2. Yayınlanmış kitap. 3. Hadis.

e. (70b/1)

e. + i (28a/13), (35a/5), (60a/6)

e. + icedīd (3a/11)

[= 5]

eşer-güzer : < Ar. + Far. Nişan,iz gösteren.

e. + i (44a/15)

[= 1]

esīr : < Ar. Tutsak.

e. (17b/13), (17b/15), (17b/15),

(17b/4), (17b/7), (22a/10), (22b/6)

[= 7]

esirci ‘ali beşe : Esirci Ali Beşe, kabza aldıktan bir müddet sonra kemik soyalı yeksüvar okuyla atış yaparak -Lodos havasıyla atılan- Büyük Yeksüvar Menzili'ni açıp ana taşı diktirmiştir.

e. (58a/8)

[= 1]

eski : Gemişten bu zamana kadar varlığını sürdüren, yeni olmayan.

e. (30a/2)

e. + si (30b/17)

[= 2]

eski hünkār ayak taşı : < T. + Far. + T.

Ana taşı Hünkar Ayağı diye bilinen taş olup Sultan IV. Murad'a ait olan bu

ayağın baş taşı Tekye ardında Küçük
Sofa üzerindedir.

e. + yıla (64a/9)

[= 1]

eski hünkâr ayak yeri : < T. + Far. + T.

bk. “eski hünkâr ayak taşı”.

e. (36b/2)

[= 1]

eskinhümu'llallahu : < Ar. Allah

huzurunu arttırsın.

e. (29a/2)

[= 1]

eslâf : < Ar. Bizden öncekiler, bizden

evvel geçmiş kimseler, eskiler.

e. (37a/4)

[= 1]

esliha : < Ar. Silahlar.

e. (21b/9)

[= 1]

esma'-i şerife : < Ar. Allah'ın kutsal

isimleri.

e. + si (4b/16)

[= 1]

esmer : < Ar. Açık renkli olmayan,
koyu ya da koyuya yakın olan. Bir
mermer çeşidi, "Esmer mermer".

e. + dür (41b/17)

[= 1]

eşnâ : < Ar. Ara, aralık, vakit, sıra.

e. + sında (43a/11), (60a/3),

(68a/11)

e. + yıharb (18a/11)

[= 4]

eşnâf : < Ar. Sanat, zanaat ya da
ticaretle uğraşıp geçimini sağlayan
topluluk.

e. + ından (57b/15)

[= 1]

esrâr : < Ar. Gizler, sırlar.

e. (17a/3), (7a/15)

e. + a (20b/4)

[= 3]

e's-seyyidü'l-hâc muştafa efendi :bk.

“müderresinden e'l-hâc seyyid muştafa
efendi”.

e. (60b/2)

[= 1]

ester : < Far. Katır.	[= 2]
e. (24a/1)	eşrâf : < Ar. Şeref ve itibar sahibi
[= 1]	kimseler, öncü olanlar.
eş : Eş.	e. + ı kuzât (66b/11)
e. (41b/4)	[= 1]
[= 1]	et : Canlılar için protein kaynağı olan
eş'ar : < Ar. Vezinli ve kafiyeli sözler.	gıda maddesi.
e. + ı (12b/11)	e. + i (21a/7)
[= 1]	[= 1]
eşle- : Eşelemek. Bir işin, sorunun	êt- : Etmek, yapmak.
aslını anlamaya çalışmak, kurcalamak.	e.-di (6a/1)
e.-yen (18b/16)	e.-digi (18a/3), (30b/1),
[= 1]	(32a/16), (35a/4), (3b/3), (40a/6),
eşhâş : < Ar. Adamlar, kişiler, kimseler.	(58b/5), (62b/6), (68b/7)
e. + a (20b/6)	e.-digine (57a/5)
[= 1]	e.-digini (30a/11)
eşher : < Ar. En şöhretli, pek meşhur,	e.-dükce (32b/8)
çok iyi tanınmış	e.-dükleri (48b/7)
e. + irivāyet (11a/9)	e.-diler (23a/5)
[= 1]	e.-düm (6b/13), (6b/7)
eşkâniyân : < Far. İran'da Sasanilerden	e.-dükden (34a/3), (6b/11)
önce hüküm süren bir hanedanlık.	e.-dükleri (24b/3), (25a/12),
e. + dan (5a/15)	(25a/8), (26a/5), (36a/16),
e. + uñ (5b/1)	

(41b/13), (49a/7), (4b/5),	e.-memiştir (26a/12)
(52b/10), (62a/3)	e.-meyecegi (36a/6)
e.-düklerinde (18b/11), (23a/13)	e.-meyer (19a/14)
e.-memek (7b/16)	e.-meyince (28a/5)
e.-meden (59b/13)	e.-meyüb (32b/9),(19a/5)
e.-medüm (35a/6)	e.-miş (15a/17), (17b/4),
e.-megile (2b/3), (16a/6),	(18b/13), (18b/4), (19a/10),
(68a/9)	(19b/14), (22b/6), (39a/15),
e.-megin (40b/5), (43a/13),	(4b/12), (57a/1), (59b/12),
(58b/7), (59a/4)	(61a/10), (63b/3)
e.-mek (10b/9), (15b/10),	e.-miştir (11a/16), (18b/17),
(16a/14), (17b/13), (17b/7),	(28b/9), (40b/17)
(19a/3), (19a/6), (19b/9), (20a/2),	e.-mişidi (9a/16)
(21a/12), (22a/11), (23b/9),	e.-mişler (6a/5)
(26b/9), (32b/13), (33a/6),	e.-mişlerün (31a/10)
(43a/11), (68a/7), (6b/10),	e.-se (18b/3)
e. -mekde(2b/16), (15a/14)	e.-seler (25a/10) (24b/11)
e.-mekden (21b/14), (32a/8),	[= 101]
(32b/11)	etbā' : < Ar. Bir kişinin emir altında
e.-mekdür (30a/3), (31a/13),	bulunan yardımcı.
(32a/14), (32b/7)	e. + yıla (5b/4)
e.-mekleriyle (3a/13)	[= 1]
e.-memek (21a/4), (34b/11)	étdir - : Ettirmek.
e.-memekdür (31b/10)	e.-dükden (20b/3)

e.-dükleri (30b/6)
e.-ür (22a/16)
[= 3]
eṭbbā : < Ar. Hekimler, doktorlar, tıp
ilmini bilenler.

e. + dan (65b/5)
[= 1]
eṭraf : < Ar. Yanlar, taraflar, çevreler.

e. + dan (29a/12)
[= 1]

ev : Ev.
e. + leri (62b/5)
[= 1]

evāḥir : < Ar. Sonlar, son dönemler, son
zamanlar.

e. + idevletlerinde (5b/1)
e. + imüddetinde (5a/13)
[= 2]

evkāt-güzār : < Ar. + Far. Vakit
geçirenler.

e. (2a/15), (6b/3)
[= 2]

evlād : < Ar. 1. Çocuklar. 2.Soy.
e. (20a/11), (5a/2)

e. + a (36a/15)

e. + ı (12b/13)

e. + iādem (6a/3)

e. + ıḡuza (20a/7)

e. + ından (22b/5)

e. + ları (5a/1)

e. + uḡ (20a/1)

[= 9]

evliyā ḡelebi : Evliya Efendi

Okmeydanı duacılarındandır. Ağalar
Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Daha sonra Sultan II. Mahmud
zamanında yazılan ve yazarı net olarak

bilinmeyen "Sultan Mahmud-u Sâni
Zamanındaki Kemankeşler" adlı bu
risalede "Evliya ḡelebi" olarak bilinen

kişiyi bazı araştırmacıların
Seyahatname adlı eseri yazan Evliya

ḡelebi ile karıştırmasına sebep
olmuştur. Minhâc-Rumât'ta da Evliya

ḡelebi olarak geçmektedir.

e. (53a/14), (53b/13)

[= 2]

evşāf : < Ar. Nitelikler, sıfatlar.

e. + in (36a/2)	e. + ietıbbādan (65b/5)
[= 1]	[= 1]
evvel : < Ar. Önce, ilk.	eyle- : Etmek, yapmak.
e. (30a/3), (32a/7), (32b/4),	e. (14b/11)
(3b/16), (41b/12), (4a/13), (68b/8)	e.-di (11b/13), (1b/8), (58b/14)
e. + e(8a/11)	e.-digi (12a/10), (17a/4),
[= 8]	(20b/12), (35a/12), (36b/1),
evvelā : < Ar. bk. "evvel".	(38b/10), (40a/8), (41b/9),
e. (33b/5), (7b/13), (38b/2),	(42a/12), (42b/7), (43a/14),
(39a/6), (41a/11), (42a/9),	(44a/2), (44b/5), (45a/8), (45b/3),
(45b/2), (51b/7), (52b/11)	(46b/3), (46b/6), (47a/3), (48a/4),
[= 10]	(48b/4), (49b/15), (50b/4),
evvel- be-evvel : < Ar. Her şeyden	(51a/3), (53a/5), (54a/8),
önce, ilk olarak.	(54b/15), (55a/9), (56a/2),
b. (11a/11), (20b/13), (32b/4)	(56b/6), (57a/7), (58a/2),
[= 3]	(59a/12), (60a/6), (60b/7),
evvelki : Önceki, ilki.	(61b/10), (62a/6), (63a/1),
e. + den (59a/7)	(63b/14), (64a/5), (64a/8),
[= 1]	(65a/8), (65b/13), (66a/12),
ey : İlgi çekmek ya da sanat amaçlı	(67a/3), (67a/6), (67b/5), (69b/1),
kullanılan sesleniş şekli, sözü, nida.	(69b/13), (70a/10), (7a/4)
e. (2b/14), (35b/15), (6a/8)	e.-digime (6a/17)
[= 3]	e.-digimde (3a/4)
eyādī : < Ar. Eller.	e.-diginden (47a/7)

e.-dikden (59a/11)	[= 1]
e.-diklerini (28b/8)	eyyām : < Ar. Günler, gündüzler.
e.-dükde (56b/15), (59b/15)	e. (2a/12), (42b/4), (54b/17)
e.-dükden (42a/14), (5a/1)	e. + ı (36a/15)
e.-dükleri (36a/1), (8a/4)	e. + ıbehceti (28b/12)
e.-düklerinde (9a/2)	[= 5]
e.-düm (3b/11)	eyyede : < Ar. Sürdürsün,
e.-mek (20b/10), (32a/4),	kuvvetlendirsin.
(33b/15), (36a/2), (37a/1), (3a/2),	e. + ieyyāmı (36a/15)
(65b/12)	[= 1]
e.-memek (21a/6)	eyyüb-zāde : bk. “eyyüb-zāde
e.-r (20b/1), (20b/5), (21a/13),	meḥammed efendi”.
(34a/17)	e. (56b/16)
e.-sem (2b/6)	[= 1]
e.-sün (38a/2)	eyyüb-zāde meḥammed efendi :
e.-ye (13a/13), (15a/16),	Devrinin binci kemankeşlerinden olan
(17b/15)	müderriş Eyyübzade Mehmed Efendi,
e.-yen (10a/16), (18b/16)	Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde
e.-yenler (4a/4)	rekor kırıp taş diktirmiştir. Ayrıca
e.-yüb (10a/7), (2b/11), (38a/6)	kendisi bir hattattır.
[= 92]	e. (56a/13)
eyüb : Beş menzilin bulunduğu Eyüp,	[= 1]
İstanbul'da bulunan bir ilçedir.	ez-dil : < Far. Gönülden.
e. + de (35b/9)	e. (37b/14)

[= 1]

‘ezeb : < Ar. Uzak, تنها; kimsesiz, sahipsiz.

‘e. (67b/12)

[= 1]

ezfer : < Ar. Güzel kokulu şey.

e. (59b/3)

[= 1]

-F-

fāhire : < Ar. 1.Fahreden, onurlu, şanlı, şerefli. 2.Mükemmel. 3.Kıymetli, değerli.

f. + iāferīn (40b/12)

[= 1]

fah̄r-i ‘ālem : < Ar. Dünya’nın

övündüğü kişi; Hz Muhammed için duyulan saygıyı anlatan söz.

f. (16b/12), (23a/3), (9a/14)

f. + üñ (11a/2)

[= 3]

fā’ide : < Ar. 1.Yara, çıkar, pozitif olan durum. 2. Eski eserlerin içinde yer alan zamanı gelindiğinde hatırlatma ve

yararlanma amacıyla yazılmış, bilgi içeren yazı türlerine verilen ad.

f. (7b/9)

f. + si (27b/16)

[= 2]

faḫat : < Ar. Cümlede bağlaç görevinde bulunur; ancak, yalnız, ama, lâkin.

f. (26a/14)

[= 1]

faḫīr : < Ar. 1.Parası olmayan, para sıkıntısı yaşayan. 2.Çaresiz. 3. Tevazu sahibi olan "ben" anlamına gelir.

f. (2b/2), (2b/15)

f. + e (8a/14)

f. + i (2b/2)

[= 4]

faḫīrlıḡ : < Ar. Fakir olma durumu, yoksulluk, yokluk, fukarâlık.

f. + ı (16b/6)

[= 1]

falan : < Ar.1. Belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteler.2.

Söylenmesi uygun görülmeyen bir özel
ismin yerini tutar.

f. (23a/8)

[= 1]

fāriğ ol-: < Ar. Vazgeçmek, el çekmek.

f. -ur (28a/1)

[= 1]

fāris : < Ar. 1. Ata binmekte
maharetli. 2. Atlı. 3. Ferasetli, anlayışlı.

f. + i (7a/12)

f. + imuşavvēr (6a/5)

f. + imuşavvērūñ (5b/15), (5b/9)

f. + iyekrān (36b/10)

f. + üñ (5b/8)

[= 5]

fārisü'l-islām : < Ar. Allah için ok
atmasından ve yaptığı gazalardan
dolayı Sad bin Ebi Vakkas için
söylenmiştir.

f. (11a/12)

[= 1]

fārisü'l-islām-ı künyet : < Ar. İran'da
islam künyesi. Kastedilen Sad bin Ebi
Vakkas'tır.

f. + ıkünyet (10a/3)

[= 1]

farğ : < Ar. Herhangi iki şeyin birbirine
benzememesini sağlayan aralarındaki
değişik özellikler, farklılıklar, taraflar.

f. + ı (26b/15)

[= 1]

farğ : < Ar. Aşırı, aşırılık, fevkaledelik.

f. + ısırūr (7a/2)

[= 1]

farz : < Ar. İslam dininde bir
rahatsızlık, özür olmadığı müddetçe
yerine getirilmesi mecburi olan,
yapılmaması durumunda ise suç, günah
olarak kabul edilen ibadet.

f. (19b/9)

[= 1]

farz éd- : < Ar. + T. Bir hükme varmak
için dayanak olarak kabul etmek üzere
var saymak, öyle imiş gibi kabul
etmek, öyle saymak.

f.-erler (25a/13)

[= 1]

farz-ı kifāye : < Ar. bk."ferā'iz-i

[= 1]

kifāye".

f. (19b/10)

[= 1]

faşl : < Ar. Fasıl, bölüm.

f. (32a/5)

f. + ievvel (32a/7)

f. + ihāmis (34a/11)

f. + ırābi^c (33b/2)

f. + ıṣālīṣ (32b/7)

f. + ıṣāni (32a/14)

[= 6]

fātiḥ : < Ar. Fetheden, açan, ülkeler
zapteden kimse.

f. (28b/12), (29b/1)

f. + i (10a/1)

f. + ibāgdād (36a/10)

[= 3]

fātiḥa : < Ar. Fatiha süresi.

f. (31a/5)

[= 1]

fātiḥatü'l-kitāb : < Ar. Mukaddime,
dibace.

f. (49a/6)

fāyikü'l-ḳarān : < Ar. Ali, yüce olan
mekke arzı.

f. (52a/9)

[= 1]

fāzıl : < Ar. Ahlâkı, ilmi ve sâhip
olduğu meziyetler bakımından üstün
(kimse), fazîlet sâhibi, erdemli, fazîletli.

f. + itenāsüb (41b/8)

[= 1]

fazilet : < Ar. Kişiyi iyi ve doğru olanı
yapmaya yönelten ve kötülükten
uzaklaştıran değişmeyen, sürekli devam
eden ve insanın varolduğu andan
itibaren içinde olan iyilik ve güzelliğe
ait bütün vasıflar, niteliklerdir.

f. + i (21b/9)

[= 1]

fazîletlü : < Ar. Faziletli. Fazîlet sâhibi,
erdemli, fâzıl.

f. (66b/16)

[= 1]

fażl : < Ar. 1.Fazla, çok. 2. İhsan
sahibi, eli açık, merhametli olma; iyilik,
hoşluk. 3.Kişiye ait olan değer, vasıf.

f. (3b/7)

f. + inebālet (66b/12)

[= 2]

fedā : < Ar. 1. Kişinin bir amaç için
değerli gödüğü her şeyden vazgeçmesi.
2. Kurban.

f. (17b/16)

f. + olsun (18a/17)

[= 2]

fehmi : < Ar. Anlayışla ilgili.

f. (61a/1)

[= 1]

felāket : < Ar. Acı ve kedere neden olan
çok fazladert, zarar, musibet.

f. + irizān (65a/4)

[= 1]

felāṭun : < Rum. “Eflatun” olarak da
bilinen ünlü filozof Platon yani Felatun;
Socrates’in öğrencisi olmuş, Aristo’nun
ise hocalığını yapmıştır.

f. (34a/12)

[= 1]

felek : < Ar. Gökyüzü,sema.

f. + den (7b/12)

[= 1]

feleke-i fülk : < Ar. Geminin kaderi.

f. (64b/16)

[= 1]

fem-i kandil-i nebl : < Ar. Ok kandilinin

(yani okların konulduğu ağaçtan

yapılma kutunun) ağız kısmı.

f. + in (10a/9)

[= 1]

fenā : < Ar. İyi ve hoş olmayan, kötü.

f. (27a/15)

[= 1]

fenn : < Ar. 1. Sınıf, zümre. 2.İlim,
ustalık ve yaratıcılık, sanat.

f. (20b/10), (65b/10)

f. + e (34b/11), (69a/15)

f. + icelilül’itibāruṅ (31b/15)

f. + icelilülüşāndan (3a/5)

f. + iremyde (60b/6)

f. + işerife (37a/7)

[= 8]

fennī : < Ar. bk. "fenn".

f. (20a/7)

[= 1]

fer⁶ : < Ar. 1. Ne şekil ve çeşitte olursa

olsun nişanı birden fazla vurmaya

denir. 2.Yay adı. 3. Bir hakikatin

sonucu.

f. (25b/7), (26a/3)

[= 2]

ferāgat : < Ar. 1. Hakkından isteyerek

vazgeçme, el çekme, sarf-ı nazar etme.

2. Vazgeçmenin, gönül tokluğunun

verdiği rahatlık, huzur.

f. (28a/4), (36a/7), (53a/3),

(53b/15)

f. + eden (28a/7)

[= 5]

ferah : < Ar. Gönül açıklığı, sevinç,

sevinme.

f. + iefzānuḡ (44a/3)

f. + iih̄tivā (51b/7)

[= 2]

ferah-engiz : < Far. Neşe veren,

sevindiren şey.

f. (42a/15)

[= 1]

ferah-fezā : İstanbul'da bulunan

Karaköy'ün eski adı.

f. + dadur (54a/11)

[= 1]

ferā'iz-i 'ayniyye : < Ar. "Farz-ı ayn":

Müslüman olan herkesin yapması

zorunlu olan şeyler; davranış ve yaşayış

biçimi, ibadet.

f. + de(19b/9)

[= 1]

ferā'iz-i kifāye : < Ar. "Farz-ı kifāye":

Dini hükümler gereği yapılması

zorunlu olan fakat bir kısım

Müslümanın yerine getirdiği takdirde

diğerlerinin üzerinden düşen işler,

görevler; cenaze namazı kılmak vb.

f. + de (19b/10)

[= 1]

ferāmūş : < Far. Unutma, hatırdan

çıkma.

f. + ı (3a/8)

f. + ide (42a/12)

[= 2]

ferāset : < Ar. Anlayışlılık, çabuk sezgiş.
f. (20b/15)

[= 1]

ferah : < Ar. Geniş, bol.
f. (36a/17)

[= 1]

ferhād : Ferhad Ağa, Sultan IV. Murad zamanının usta kemankeşlerindendir. Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.
f. (52b/4)
f. + uñ (52b/17)

[= 2]

ferīd : < Far. 1. Başka canlıları avlayan kuş. 2. Sıvı halde katı hale geçmiş, katılaştırmış olan.
f. + i (55a/4)

[= 1]

ferīdūn : < Far. Pişderyandan bir Fars hükümdarının ismi.
f. (5a/10)

[= 1]

ferīdūn re'īs : Hacı Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.
f. (47b/4)
f. + üñ(47b/12)

[= 2]

ferīdūn -zāde : bk. "ferīdūn-zāde muşafa ağa".
f. + yi (53b/17)

[= 1]

ferīdūn -zāde muşafa ağa : Feridunzade Mustafa Ağa, Eski Saray helvacı kalfalarındandır. Ayrıca Ağalar Menzili'nde rekor sahibi bir kemankeştir.
f. (53b/1)

[= 1]

ferīştah : < Far. En iyi en üstün.
f. + lar (18a/6)

[= 1]

fermān : < Far. Buyruk, emir.
f. (12a/2), (6b/11)
f. + ı (59a/5)
f. + ıñudāyile (4b/17)

[= 4]	[= 2]
fermān-fermā-yı heft-iḳlīm : < Far. Yedi iklimin hüküm süreni.	fette : < Ar. 1. Hüküm. 2. Açmak. 3. Yardım.
f. + (36b/5)	f. (29b/10)
[= 1]	[= 1]
ferruḥ : < Ar. Uğurlu, kutlu.	feṭvā : < Ar. Müftü tarafından verilen şer'i hüküm veya karar.
f. + ihübūb (49a/1)	f. (63a/16)
[= 1]	[= 1]
ferruḥ : bk. "çullı ferruḥ".	fevka'l-gāye : < Ar. En üst seviye, beklenenden daha çok olan.
f. (44a/2)	f. (14b/14)
[= 1]	[= 1]
fe's : < Ar. İki yüzlü balta.	fevt étme- : < Ar. + T. (Bir fırsatı) Kaçtırmamak, kaybetmemek, yitirmemek.
f. + ii'tibārın (54a/3)	f.- mek (34b/11)
[= 1]	[= 1]
fesād : < Ar. 1. Bozukluk. 2. Fenalık, kötülük. 3. Fitne; alingan.	fevt ol- : < Ar. + T. 1. Elden kaçmak, yok olmak. 2. Ölmek.
f. (2a/2)	f.- maḳ (23b/13)
f. + ı (46a/17)	[= 1]
[= 2]	[= 1]
feth : < Ar. 1. Açma, açılma 2. Bir ülke, kent ya da yeri savaşarak ele geçirme.	
f. (14a/13)	
f. + ine (12b/1)	

feyyāz : < Ar. 1.İhsan sahibi, nimet veren; Tanrı. 2.Eli açık, yüreği temiz olan.

f. (68a/13)

[= 1]

feyz : < Ar. 1.Çok fazla olması, bolluk, bereket. 2. Suyun akışı.

f. (13b/6), (58b/3)

[= 2]

feyza : < Ar. Yay adı.

f. (10a/11)

[= 1]

feyzullah beg : < Ar. + T. bk. “feyzullah beg gül aḥmed paşa-zāde”.

f. + i (62b/3)

[= 1]

feyzullah beg gül aḥmed paşa-zāde :

Fevzi Bey, kabza aldıktan bir müddet sonra Selim Ağa Menzili'nde yarışmış ve rekor kırmıştır.

f. (62a/14)

[= 1]

feyz-yāb : < Ar. + Far. Feyiz bulan, feyiz bulucu.

f. (34b/12)

[= 1]

fezā : < Far. Arttıran, çoğalan.

f. + yih̄'āhişde (2b/4)

[= 1]

fezā'il : < Ar. Fazîletler, üstün nitelikler, erdemler.

f. (13a/13)

f. + ini (14b/16)

[= 2]

fezā'il-i cihād : < Ar. Muhyiddin

Ahmed b. İbrâhim'in Meşâri'ü'l-eşvâḳ

ilâ meşâri'i'l-üşşâḳ isimli Arapça

eserinin çevirisidir. Cihadın

faziletlerinden hareketle müslümanları

savaşmaları için yüreklendiren bu eseri

Bâkî, Sokullu Mehmed Paşa'nın

buyruğuyla 975'te (1567) Türkçe'ye

tercüme etmiştir.

f. + ı (17a/3)

[= 1]

fıkh : < Ar. İslam hukukunda geçen

kuralların ve emirlerin anlatıldığı ve

öğretildiği ilim.

f. (3b/5)	[= 1]
[= 1]	fıkr : < Ar. Fikir.
fırka : < Ar. 1. İnsan topluluğu, bölük, cemâat, tâife 2. Siyaset partisi. 3.	f. + inde (36a/3)
Tümen.	f. + iyile (60b/4)
f. (23a/9)	[= 2]
f. + nuş (23a/8)	fil : < Ar. Fil, hayvan.
[= 2]	f. (23b/17)
fırsat : < Ar. Bir şeyin yapılması için uygun düşün, elden kaçırılmayacak durum ve zaman, vesîle	[= 1]
f. (63b/6)	fi'l : < Ar. İş, eylem; vakitle alakalı olan anlaşılan.
[= 1]	f. + i (56b/3)
fi : < Ar. 1. İçinde, -de. 2. Tarihin başına konulurdu.	[= 1]
f. (29a/2), (7b/9)	fi'l-<u>hakıka</u> : < Ar. Gerçekte var olan, hakikaten, doğrusu.
[= 2]	f. (60b/7)
fi-ferādīsü'l cenān : < Ar. Gönül bahçeleri içinde.	[= 1]
f. (29a/2)	fi'l-<u>hal-i meclis</u> : < Ar. Meclisler halinde.
[= 1]	f. (9a/6)
fi-<u>ilmü'r-rumāt</u> : < Ar. Okçuluk ilminde.	[= 1]
f. (4b/1)	finā : < Ar. 1. Avlu. 2. Evin ve şehrin önü.
	f. + da (70a/9)
	[= 1]

fi'n-neseb : < Ar. Nesilde, soyda.

f. (10b/2)

[= 1]

firāvān : < Far. Çok, bol, fazla, aşırı.

f. (3b/2), (48b/2)

f. + éderek (37b/4)

f. + édüb (50b/2)

[= 4]

firdevs-āşiyān : < Ar. + Far. Cennetlik,
merhum.

f. (65b/2)

[= 1]

firişte : < Ar. 1. Melek. 2. İyi ve
yumuşak huylu. 3. Günahsız, masum.

f. (16b/8)

[= 1]

fırkat : < Ar. Dostlardan ve sâireden
ayrılık, ayrılış.

f. + ine (23a/11)

[= 1]

firüz : < Ar. Huzurlu, bahtiyar, mutlu,
kutlu.

f. (2b/1), (7a/6)

[= 2]

fî-sebîlillah : < Ar. Allah yolunda;

karşılık beklemeksizin.

f. (11a/10), (15a/10), (17b/12),

(17b/6)

[= 4]

fiten : < Ar. Fitneler, ayartmalar, ara
bozmalar.

f. (58b/15)

[= 1]

fuķarā : < Ar. Fakirler, yoksullar.

f. (13b/12), (13b/14)

[= 2]

fûlk : < Ar. 1.Gemi. 2.Sandal, kayık.

f. (64b/16)

[= 1]

fürce-i zihgîr : < Ar. Zihgir yarığı,
aralığı.

f. (44a/14)

[= 1]

fürs : < Far. Farşlılar, Fars milleti; eski
İran.

f. (8a/2)

[= 1]

fürü-bürde : < Far. Öne eğilmiş.

f. + izem̄in (39a/14)

[= 1]

fūrū' : < Ar. Fer'in çoğulu. 1. Bir aslın neticesi. 2. İkinci derecede önemli olan şey.

f. + nı (31b/16)

[= 1]

fūrū-māye : < Far. Alçak, aşağılık, soysuz.

f. (20b/5)

[= 1]

fūrū-nihāde : < Far. Çıkarılmış, tenzil edilmiş

f. (36b/17)

[= 1]

fūtāde : < Far. 1. Güç kuvvetten düşme, zor durumda kalma 2. Kendini kaptırmış, tutulmuş. 3. Çaresiz.

f. + i (53a/4)

[= 1]

fūtūh : < Ar. 1. Rahatlama, ferahlanma. 2. Kalp gözünün açılması, saklı olan sırlara erişme. 3. Başarı, mağlup etme, zafer.

f. + larına (2a/6)

[= 1]

füzūn-rū : < Far. Çok olan, fazla olan.

f. (68a/13)

[= 1]

füzūn-ter : < Far. Pek çok, pek fazla.

f. (59a/7)

[= 1]

-G-

ġafīr : < Ar. "Kaplayan, örten"

anlamında olup "etrâfi kaplayan halk, büyük insan kalabalığı" mânâsına gelen "cemm-i ġafīr" söyleyişinde geçer.

g. (59a/11)

[= 1]

ġalebe : < Ar .1. Zafer kazanma, galip gelme, avantaj. 2. Çok fazla, topluluk, kalabalık.

g. (43b/15), (56b/11), (60b/10),

(60b/17)

[= 4]

ġālib : < Ar. 1. Galibiyet, kazanma, üstün olan, yenen. 2. Çok güçlü.

g. (26b/9), (57a/2)	g. (58a/17), (58b/14), (59b/11)
g. + i (8a/14)	[= 3]
g. + olub (45a/7)	ġavvāsan : < Ar. Dalgıç.
[= 4]	g. + ılıcce (11b/7)
ġalṭān : < Far. Yuvarlanıcı, yuvarlanan, tekerlenen.	[= 1]
g. (11b/11), (58b/5)	ġāyāt : < Ar. Gāyeler, maksatlar, hedefler.
[= 2]	g. (59b/16)
ġam : < Ar. Keder, tasa, kaygı, dert.	[= 1]
g. (23a/17), (23b/2), (61a/14)	ġāyet : < Ar. 1. Fazla olan çok en üst seviye. 2. En sonunda, nihayet; maksat.
[= 3]	g. + i (31b/12)
ġam-zidā : < Ar. + Far. Gamı, kederi yok eden.	[= 1]
g. + yıhamiyyet (55b/14)	ġayret : < Ar. 1. İçten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba, ceht. 2. Aziz ve mukaddes bir şeye yabancıların el uzattığını, göz diktiğini görmeye tahammül edememe duygusu. 3. (Bir kimsenin) Tarafını tutma, kayırma duygusu. 4. Kendini sıkıp tahammül etme, dayanma gücü, sabır.
[= 1]	g. (11a/15), (40b/11), (42a/17), (56b/16), (58b/9), (64b/12)
ġaraz : < Far. 1. Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü. 2. Arap lisanında okçulukta hedefin ortasına konulan bir parçaya verilen ad.	
g. (32a/15), (derkenar (28a1/7))	
g. + uḡ (derkenar (28a1/7))	
[= 3]	
ġavġā : < Far. Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü.	

g. + i(41b/6)

g. + icāhiliyyesin (58b/7)

[= 8]

ġayret-nümün : < Ar.- Far. Çabalayan,
uğaraşan.

g. + uñ (51a/3)

[= 1]

ġayrı : < Ar. 1. Ayrı, farklı, artık, diğer,
özge. 2. Yabancı, tanıdık olmayan.

g. (11b/5), (14a/15), (26a/13),

(27a/1), (27b/4), (37a/10)

g. + dur (17a/5)

g. + ları (24a/10)

[= 8]

ġazā : < Ar. Din uğruna savaş.

g. + da (11a/13), (11a/9),

(24a/5)

g. + lara (12a/17)

g. + larda (26a/9)

g. + sı (10a/5)

g. + sında (12b/16), (13a/6),

(14b/4), (18a/14)

[= 10]

ġazāl : < Ar. 1.Ceylan, geyik. 2. Güzel

göz.

g. + um (2b/5)

[= 1]

ġazā niyyeti : < Ar. Atışlarda oku
atarken söylenen söz. Ok atışları bu
niyetle yapılırdı.

g. + ne (4a/3)

[= 1]

ġazavāt : < Ar. Din uğruna savaşlar.

g. + mübüvvetüñ(14a/16)

g. + da (14b/12), (19b/4)

[= 3]

ġāzi : < Ar. İslamiyette din ve vatan
uğruna mücadele verip şehit olmadan
savaştan dönen kişilere söylenen söz,
unvan.

g. (28a/11)

g. + lere (15a/11)

[= 2]

ġāzi ħüseyin paşa : bk. “ġapūdān
ħüseyin paşa”.

g. + nuñ (64b/6)

[= 1]

ġazve-i uġud : < Ar. Uhud Savaşı.

g. + da (10b/6)

[= 1]

geç- : Geçmek.

g.-digi (24a/10), (24b/7)

g.-er (24b/5), (24b/11)

g.-ersek (24a/17)

g.-ersen (24a/12), (24a/14),
(24a/17)

g.-miş (24b/2), (24b/8), (25b/4),
(26a/2), (9b/13)

g.-üb (23b/13), (69a/8)

[= 15]

geçil- : Geçilmek.

g.-digi (24a/11)

[= 1]

gedā : < Far. Dilenci, yoksul, fakir.

g. (31b/8)

[= 1]

gel-: Gelmek.

g.-digini (3a/12)

g.-e (15b/15)

g.-icek (12a/5)

g.-meye (23b/13)

g.-mez (16a/11)

g.-miş (9b/13)

g.-mişidi (14b/6)

g.-üb (5b/17), (6a/7), (27b/4),

(65a/1), (9a/14)

g.-ür (16a/6), (26b/9)

[= 14]

ġelibolı : Bir menzilin olduġu Gelibolu,
Çanakkale iline baġlı ilçelerden biridir.

g. (35b/3)

[= 1]

ġenc : < Far. Hazine, define.

g. + iġān kāh (53b/14)

[= 1]

ġer : < Far. Eger edatının nazımında

kullanılan şekli

g. (40b/9)

[= 1]

ġerd : < Far. 1. Toz, toprak. 2. Sonuna

geldiġi kelimelere “dönen, devreden”

anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik

sıfatlar yapar.

g. + icihān (38a/5)

[= 1]

gerde : < Far. Kelimelere eklenerek
"döner", "dolaşan" manalarını verir.

g. + ilerger (65a/2)

g. + imetāniyyeti (43a/6)

[= 2]

gerreg : bk. "gerrek".

g. + i (20b/16)

[= 1]

gerrek : Gerçekleşmesi zorunlu olarak
beklenen, lazım.

g. + dür (14a/14), (24b/12),

(25b/1), (25b/4), (26a/17),

(27b/13), (27b/3), (29b/13)

[= 8]

germiyetli : < Far. 1. Hararet, sıcaklık,
ateşli çalışma. 2. Çabukluk, sürat.

g. (32a/11)

[= 1]

gerü : Geri, arka.

g. (18b/9)

g. + ye (33b/16)

[= 2]

getür-: Getirmek.

g.-üb (27b/14), (34a/6), (4b/13),

(4b/8)

[= 4]

gez : 1. Okun kirişe geçen ucundaki
kertik. 2. Okçulukta kullanılan 66
cm'lik uzunluk ölçüsü. 3. Havaya veya
torbaya atılan yeleksiz ok. 4. Yayın iki
başındaki çile, toncu takılan kertikler.

g. (30b/1), (36a/12), (36b/7),

(38a/12), (38b/15), (39b/3),

(39b/3), (39b/9), (40a/13),

(41a/3), (42a/3), (42b/11),

(43b/3), (44a/7), (44b/11),

(45a/13), (46a/3), (46b/11),

(47b/3), (48a/12), (48b/12),

(48b/7), (49a/16), (50a/4),

(50b/9), (51a/9), (52a/16),

(53a/10), (54a/14), (55a/13),

(56a/7), (57b/3), (58a/8), (59b/6),

(60a/10), (61b/3), (62a/1),

(62a/12), (62b/11), (63a/8),

(64a/1), (64a/16), (65b/1),

(66a/5), (66b/9), (67a/14),

(67a/7), (67b/17), (68b/5),

(68b/9), (69a/12), (69a/6),
(69b/7), (6b/8), (70a/1), (70a/5)
(derkenar(46b2/5))

g. + i (30b/11), (33b/10)

g. + ine (27b/4), (34a/3)

[= 61]

gez- : Gezmek.

g.-en (22a/3)

g.-er (5b/6)

g.-me (34a/12)

g.-üb (18b/10)

[= 4]

gez aç- : Oka gez açmak.

g. + ub (6b/8)

[= 1]

gezsiz seh̄m : < T. + Ar. Düşmanın

bulup geri atmasını önlemek için özel

olarak hazırlanan bir çeşit harp oku.

Çileye takılan madeni halka ve

yüksükle atılırdı.

g. (6b/6)

[= 1]

ġinā'ī çelebi : “Gınâyî” mahlasıyla

şiiirler yazan Ahmed Çelebi, kabza

aldıktan bir müddet sonra Haki

Menzili'nde Ayasofyalı Uzun Hasan işi

yayla ve kendi okuyla rekor kırarak

menzil taşı diktirmiş bir kemankeştir.

ş. (55b/3)

[= 1]

ġayābetü'l-cübbi : < Ar. Kuyunun dibi.

g. (45a/4)

[= 1]

gibi : Gibi, -e benzer.

g. (12a/6), (16b/17), (20a/17),

(20b/16), (20b/4), (24b/16),

(2b/17), (33b/8), (34a/15),

(3a/10), (68b/9), (6a/3)

[= 12]

gid- : bk. “git-”.

g.-e (25b/13)

g.-erler (23a/4)

g.-üb (12b/1), (33b/6)

[= 4]

gider- : Gidermek.

g.-ir (16b/7), (16b/1)

g.-ür (23b/2)

[= 3]

gir- : Girmek.

[= 1]

g.-mek (24a/9)

[= 1]

girān : < Far. Ağır, sakil.

g. (12b/17), (35a/12)

[= 2]

girdāb : < Far. 1.Suların döndüğü ve

derinleşip çukur hâline geldiği yer,

çevrinti. 2.Tehlikeli yer.

g. (42a/12)

[= 1]

gıft-niṣāb : < Far. Oku göğsüne doğru

çekip atan kemankeş.

g. (34a/11)

[= 1]

gīsū : < Far. Omuzlara kadar gelen saç.

g. + yıbtihācın (46a/16)

[= 1]

git- : Gitmek.

g.-digi (27b/15)

g.-mek (33b/3)

[= 2]

giydüril- : Giydirilmek.

g.-mek (29a/10)

gög(ü)s : Göğüs. Yayın kirişinin

çekilirken kola ve göğse

değdirilmemesi gerektiği

bahsedilmektedir.

g. + e (34a/7)

[= 1]

göl : Kara ile çevrili, çeşitli büyüklükte

durgun ve kalıcı su. Metinde “göl

şekilli çukura yakın” olarak

geçmektedir.

g. (67b/12)

[= 1]

gönderil- : Gönderilmek.

g.-üb (12a/17)

[= 1]

gör- : Görmek.

g.-di (5b/11)

g.-digi (20a/16)

g.-digim (6a/2)

g.-enler (6b/14)

g.-mesün (38a/4)

g.-üb (51a/1)

[= 6]

göre : Bakıp dikkate alma; kıyasla,
oranla.

g. (32b/15), (32b/5), (33a/16),
(34b/4), (35a/16), (8a/15)
[= 6]

görin- : Görünmek, görülür duruma
gelmek, görülür olmak, gözükmek.

g.-en (64b/8)
[= 1]

göril- : Görülmek.

g.-digi (34a/14)
[= 1]

göz : Görme organı.

g. (64a/7)
g. + i (28a/6)
[= 2]

göz karard- : Hiçbir şeyi göremez hâle
gelmek, ihtiyarını, iradesini kaybetmek.

g.-ub (45b/11)
[= 1]

ğubār : < Ar. 1.Toz. 2.Bir yazı stili.

g. + iālūd (52a/5)
[= 1]

ğufrān : < Ar. Affetme, yarlıgama,
merhamet etme.

g. (36a/14)
[= 1]

ğunyetü'l-merām : < Ar. Tayboğa'nın
Arapça olarak telif ettiği kitabın adı.

“Bugyetü'l-Merām Gâyetü'l-Garâm”

g. (8a/4)
g. + ı (20b/11)
[= 2]

ğurūr : < Ar. Lüzumsuz şeylere inanıp
kanma, yanılma, gereksiz şeylerden
ötürü kibirlenme.

g. + un (61a/5)
[= 1]

ğuruş : Kuruş.

g. (37b/3)
[= 1]

ğūş : < Far. 1.Kulak. 2. İşitmek.

g. + istihsāndan (45b/10)
[= 1]

ğūyān : < Far. Söyleyen, söyleyici,
konuşan.

g. (41b/5)

g. + dadur (36b/4)
g. + dur (37b/14)
[= 3]

gūyīya : < Far. Söyleme, söyleyiş.
g. (70a/9)
[= 1]

ġuzāt : < Ar. 1. Savaşan, ordunun başına geçen; gazadan canlı olarak zaferle dönen. 2. Gazinin çoğulu.
g. (35a/1)
g. + dur (7b/7)
g. + idīn (7b/3)
g. + iislām (28b/5)
g. + imuvaḥḥidiniū (18a/10)
[= 5]

güc : Güç. Bir iş veya hareketi sağlayan maddî ve fizikî kuvvet.
g. (32b/1)
[= 1]

ġuftār : < Far. Söz.
g. (13b/2), (58b/14)
[= 2]

gülle : < Far. 1. Top mermisi [Eskiden gülleler som demir veya taştan

yuvarlak olarak yapılırdı. Şimdiki gülleler ise içinde patlayıcı madde bulunan, bir ucu sivri çelik bir silindir biçimindedir]. 2. Sporcuların ileri fırlatma yeteneklerini ölçmek için yapılan yarışmalarda kullanılan mâdenî küre.

g. + ita^cn (65a/4)

[= 1]

ġülşen : < Far. Gül bahçesi.

g. + ii kbālini (38a/6)

[= 1]

ġülzār : < Far. Güllük, gül bahçesi.

g. (16a/3)

g. + larından (16a/2)

[= 2]

ġüm-kerde : < Far. Kim olduğu

bilinmeyen, herhangi bir eseri ya da ona ait bir belirti kalmamış olan.

g. + i (5b/6), (68b/8), (51b/9)

[= 3]

ġümüş : Gümüş madeni.

g. + den (6b/2)

[= 1]

gün : 1. 24 saatlik zaman dilimi. 2.

Gündüz vakti.

g. (11a/17), (18b/6), (23a/4),
(28b/7), (5b/4), (6b/3), (8b/9)

g. + den (12a/13)

g. + i (22b/13)

g. + lerde (5b/4)

g. + leri (37a/14)

[= 11]

günāh -1 kebā'ir : < Far. + Ar. Büyük

günah.

g. + den (19a/1)

[= 1]

güntoğrısı : Doğudan esen soğuk ve

kuru hava. Yüksek basıncın olmasından

dolayı daha çok Güney Rusya ile

Kafkaslarda görülen bu rüzgâr,

çoğunlukla yağışın kesilmesine sebep

olur.

g. (38b/14), (66a/10), (66a/4),
(66a/4), (70a/4)

[= 5]

gürci 'ömer efendi kâtib-i zanberhâne :

Darbhane Katib Ömer Efendi, Tophane

Nazırlığı ve Şehremini Başkatipliği gibi

görevlerde bulunmuştur. Kabza

aldıktan bir müddet sonra Büyük

Yeksüvar Menzili'nde yarışıp taşını

diktirmiştir.

g. (58a/10)

[= 1]

gürg : < Far. Kurt.

g. + şūd (41a/14)

[= 1]

gürg-zāde : < Far. Kurt yavrusu.

g. (41a/14)

[= 1]

gürūh : < Far. Topluluk, cemaat, bölük.

g. (37b/3)

[= 1]

gürz sinān şubāşı : bk. "sinān şubāşı".

g. (39b/11)

[= 1]

güsiste : < Far. Kırılmış, gevşemiş;

çözülmüş, sölpük.

g. (39a/8), (47b/14)

[= 2]

güştāsb : < Far. Fars hükümdarlarından

h. + işihhat (35a/4)

Hystaspes.

h. + vërüb (30a/11)

g. (5a/14)

[= 2]

[= 1]

ḥabīb-i ḥudā : < Ar. Yaratanın, ulu

güzelce : 1. Güzele yakın olan. 2. İyi bir

Tanrı'nın sevdiği.

şekilde, gerektiği gibi.

h. (1b/12)

g. (32a/1), (32b/4), (36a/4)

[= 1]

[= 3]

ḥābīl : < Ar. Kabil'in kardeşi. Hz.

güzer : < Far. Geçme, geçiş.

Adem'in erkek çocuklarından birinin

g. (12a/4)

ismi.

[= 1]

h. (5a/1)

güzerān : < Far. Geçici, geçen.

[= 1]

g. (31a/10)

ḥabs : < Ar. Bir yere kapatma ve orada

[= 1]

tutma, dışarı çıkmasına izin vermeme,

güzeştikān : < Far. Geçme, geçiş, geçen.

engel olma, hapis.

g. + uḡ (35b/14)

h. (28a/8)

[= 1]

[= 1]

güzīn : < Far. Seçen, seçilmiş, seçkin,

ḥacālet : < Ar. Utanma, atangaçlık,

beğenilmiş.

sıkılma.

g. + de (10b/9)

h. (51b/12), (58b/5), (62b/4)

[= 1]

[= 3]

-H-

ḥāce : < Far. Hoca, öğretmen, bey, ağa,

çelebi.

ḥaber : < Ar. Haber, bilgi.

h. + işehryār (53b/10)

[= 1]
ḥacer : < Ar. Taş.
h. (50b/6), (59a/14), (65b/16),
(70a/14)
h. + dür (45b/17), (60a/6),
(65a/15), (68b/1), (69b/4)
h. + ibālā (48b/8)
h. + ima'rūfdur (57a/11)
h. + imevhüb (60a/3)
h. + imu'teber (38b/10)
h. + imümtāz (48a/7)
h. + imüntehāsı (43a/8)
h. + iṭopiskender (41b/14)
[= 16]

ḥacerī : < Ar. bk. "ḥacer".

h. (42b/7)

[= 1]

ḥācet : < Ar. İhtiyaç, lüzü, gereklilik.

h. (10a/9), (27a/9)

[= 2]

ḥacı 'abdü'l-bāki çelevi : bk. "'abdü'l-
bāki çelevi".

h. (53b/16)

[= 1]

ḥacı bekir : bk. "muḥzır ḥacı bekir".

h. (63b/4)

[= 1]

ḥacı beşir ağa : bk. "beşir ağa ağa-yı
dārü's-sa'āde".

h. (64b/15)

h. + nuḡ (65b/7)

[= 2]

ḥacı ismā'il : Hacı İsmail, İstanbul
Okmeydanı'nda iki ayrı menzilde rekor
sahibidir. Bunlardan biri Uşşaki (Hacı
İsmail) Menzili, diğeri ise Hacı
İsmail(Cafer) Menzili'dir. Ayrıca
Eyüp'te İdris Köşkü'nde de bir rekoru
vardır.

h. (50b/15), (50b/7), (51a/7),

(52a/5), (61a/15)

h. + e (51a/2)

[= 6]

ḥacı muştafa : bk. "ḥacı muştafa
sinobī"

h. (41a/17)

[= 1]

ḥācī muştafa sinobī : Sinoplu Yaycı
Mustafa, iki ayrı menzilde rekor kırıp
taş diktirmiş bir kemankeştir.
Bunlardan biri Ahi (Parpol) Menzili,
diğeri ise Abdullah Efendi (Dirhem)
Menzili'dir.

h. (41a/7)

[= 1]

ḥācī süleymān : Puta ve menzil
okçuluğunda ustalığıyla bilinen Hacı
Süleyman, okçuluk ilmini iyi derecede
bilen bir kemankeştir. Hacı Süleyman
Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.
Ayrıca Hacı Süleyman'ın iki menzilde
daha rekoru bulunmaktadır. Bunlardan
biri Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili
bir diğeri ise Nakkaş Menzili'dir.

h. (44a/13), (46b/15), (46b/17),

(46b/9), (47b/1)

h. + uḡ (69b/14)

[= 6]

ḥācī süleymān ağa : bk. “ḥācī
süleymān”.

h. (44b/2)

h. + y1 (48a/1)

[= 2]

ḥācī süleymān menzili : Ayak yeri
Miralem Ahmed Ağa taşından yukarı
yerdedir. Baş taşı ise Bahtiyar
Deresi'nde Kulaksız yoluna yakındır.
Ana taşı Berber Murad diktirmiştir. En
yüksek rekorun ise sahibi Pehlivan Ali
(Hasodalı Ali) Ağa'dır.

h. (70a/12)

h. + nüḡ (58a/3)

[= 2]

ḥācīb-zāde meḥemmed ağa : Enderun'da
Hazine Kethüdalığı yapmış olan
Hacibzade Mehmed Ağa, Büyük
Yeksüvar Menzili'nde yarışmıştır.
Kırdığı rekordun dolayı bu menzilde bir
taşı bulunmaktadır.

h. (58a/12)

[= 1]

ḥadice sultān : III.Ahmed'in kızı olan
Hatice Sultan.

h. (49b/6)

[= 1]

ḥadd : < Ar. 1. Sınır. 2. Derece, merteye. 3. Allah'ın Kur'ân'da insanoğlunun davranışları için belirlediği sınır, en son derece. Keskin. 5. Sivri. 6. Dar. 7. Sert, tesirli. 8. Azgın, iltihaplı. 9. Gergin.

h. + iimkāndan (31b/16)

h. + iḥaddine (33a/16)

h. + inden (34b/7)

h. + ine (34b/3)

[= 4]

ḥadeng : < Far. Ok.

h. (70b/1)

[= 1]

ḥadīd : < Ar. 1. Keskin, şiddetli, sert.

2. Öfkeli, hiddetli, şiddetli, titiz.

h. (47a/2)

[= 1]

ḥadīs : < Ar. 1. Hz. Muhammed'in söylediği sözler.. 2. Hadīslerden bahsedilen ilim.

h. (18b/5), (3b/5)

h. + iḥerīf (12b/5)

h. + iḥerīfi (18a/13)

h. + iḥerīfine (37a/3)

h. + iḥerīfini (18b/13)

[= 6]

ḥadīs-i şerīf-i erbaʿīn : < Ar. Hz.

Peygamberin'in söylediği kırk hadīsın

yorumlandığını, araştırıldığını,

açıklandığını ortaya koyan derlemelerin ismi.

h. (13b/4)

[= 1]

ḥafāyā : < Ar. Gizli şeyler, sırlar.

h. + sını (20b/9)

[= 1]

ḥafazallah-ı teʿālā : < Ar. Allah

korusun.

h. (68a/1)

[= 1]

ḥafīd molla efendi : Kemankeş

Müderri Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu

olan Mehmed Hafid Molla Efendi,

Kazaskerlik görevinden sonra şeyhül-

meydan olarak görev yapmış Beşir Ağa

(Hafid Molla) Menzili'nde rekor kırarak

taş diktirmiştir.

h. (64b/1), (65a/6)	h. (12a/4), (55a/2)
[= 2]	h. + i (36b/10)
ḥāh : < Far. "isteyen, ister" manasında	[= 3]
kelimelere takılır.	ḥākānī : < Far. Hākāna âit, hâkanla ve
h. + ları (58b/9)	hâkânın yönettiği ülkeyle ilgili.
[= 1]	h. (36b/10)
ḥāhiş : < Far. İstek, arzu.	[= 1]
h. (3b/4)	ḥakāyık : < Ar. Doğru olan asıllar,
h. + de (2b/4)	şüphesiz bulunan şeyler, hakikatler,
h. + in (43a/12)	gerçekler.
h. + iyile (34b/8), (63b/7)	h. (3b/6)
[= 5]	[= 1]
ḥāhiş-kerān : < Far. Hahişkerler,	ḥākī : < Ar. bk. "ḥākī".
istekliler.	h. (52b/10)
h. + ısan'at (59b/5)	[= 1]
[= 1]	ḥākī : < Ar. bk. "ḥākī oğ".
ḥā'in : < Ar. Hıyanet eden, nankörlük	h. (30a/16), (30a/9), (32a/9),
eden, hayın.	(55a/11)
h. (58b/8)	h. + dür (55b/10)
[= 1]	[= 5]
ḥā'iz : < Ar. Malik, sahip; taşıyan.	ḥākī-i bostāncı : < Ar. + Far. bk.
h. (66b/17), (69a/16)	"bostāncı ḥākī menzili".
[= 2]	h. (52a/14)
ḥāk : < Ar. 1. Toprak. 2. Dünya.	[= 1]

ḥaḳīqaten : < Ar. Hakikat bu ki,
gerçekten, doğrusu.

h. (22a/4)

[= 1]

ḥākim : < Ar. 1. Her şeyi, bilen ve yöneten, karar veren hüküm sahibi, Tanrı. 2. Devlet tarafından görevlendirilmiş, hukuk davalarına bakan kişi. 3. En üst mertebede olan. 4. Kadı; vali; yönetici; padişah, emîr.

h. (28a/8)

h. + i (5b/5), (5b/17)

[= 3]

ḥākī menzili : < Ar. Ayak yeri Tekye tarafında bulunan mezarlığın yanındaki mermerdir. Baş taşı ise Haydar Menzili'nin sol tarafında bulunmaktadır. Ana taşı Nakkaş Paşazade Mehmed Bey tarafından dikilmiştir. En yüksek rekor ise 1031,5 gezlik atışıyla Reis-i Tirendazan Ahmed Efendi'ye aittir.

h. (45b/14), (63a/3), (64a/12)

[= 3]

ḥākī ok : < Ar. + T. Ağaçtan yapılan menzil oklarının en eskisidir. Yapılışı pişreve benzese de yelekleri daha uzundur. İlk önce Fatih Sultan Mehmet'in son zamanlarında (1475-1480) poyraz havası ile atılan menzilde kullanılırdı. Bu nedenle de o menzile "Haki Menzili" denildi. Haki adının verilmiş nedeni yeleklerinin renginin toprak renginde (boz) oluşundandır. Çünkü pişreve takılan boz renkli kuğu kuşu kanadına "haki" denilirdi.

h. + lar(29b/9)

[= 1]

ḥaḳḳ : < Ar. 1. Tanrı, ilah. 2. Doğruluk ve adaletli olma. 3. Bir kişiye ait olan şey. 4. Dava ve savunulan fikir, gerçeğe uygun olma. 5. Geçmiş, harcanmış emek.

h. (13a/12), (13b/7), (15a/7),

(16b/1), (16b/6), (21b/15),

(22a/14), (22b/11), (38a/6)

h. + ı (11a/11), (15b/6), (20a/1)

h. + ında (18a/14), (18b/16),
(4a/4)
h. + uñ (62a/3)
[= 16]

ḥaḳḳ-bīn : < Ar. + Far. Hakk'ı gören.
h. (28b/14)
[= 1]

ḥāl : < Ar.1. Bir şeyin içinde bulunan
koşulların ve özelliklerin tamamı.
vaziyet, durum. 2. Davranış, hareket,
durum. 3. Yaşanılan zaman, şimdi. 4.
Kuvvet, kudret. 5. Allah'ın dilediği
kulunun gönlüne koyduğu duygu,
mana, cezbe hâli.
h. (4a/1),(5a/9), (9b/16)
h. + den (32a/4)
h. + i (32a/8), (6b/15), (21b/15)
[= 7]

ḥālā : < Ar. Şimdi, henüz.
h. (17a/12), (36b/8), (41b/14),
(43a/7), (4a/11), (60a/17),
(61a/11), (66b/13), (66b/2),
(68a/1)
[= 10]

ḥālāt-ı ibtilā : < Ar. Bağımlılık halleri.
h. (68b/13)
[= 1]

ḥālāt-ı ikā'n : < Ar. Şüphe
götürmeyecek şekilde yakînen bilme
hali.
h. + dan (32a/13)
[= 1]

ḥāle -i mehtāb: < Ar. + Far. Ay ve
Güneş'in etrafında görülen parlak daire,
ay ağılı.
h. + ı (10a/7)
[= 1]

ḥalebü'ş-şehbā : < Ar. [Uzakdan kırçıl
görünen] Haleb. Üç menzilin
bulunduğu Suriye'deki Haleb şehri.
h. (35b/6)
[= 1]

ḥālet -i ma' ḳūle : < Ar. Mantıklı, akla
uygun durum.
h. (2a/15)
[= 1]

ḥalife : < Ar.1. Peygamber
Efendimizden sonra onun vekîli olarak

din ve dünya işlerinde tüm müslümanların lideri, ayrıca devletin başında olan kişi. 2. Vekil, bir başka kişinin yerine geçen. 3. Osmanlı'da resmî kurumlarda memurluk ve kâtiplik yapan kişi.

h. + imüslimīn (36b/8)

h. + si (51a/2)

[= 2]

hālīk : < Ar. Kişi adı.

h. (12b/15)

[= 1]

hālīkū'l-yevm : < Ar. Yaratılış günü.

h. (41b/5)

[= 1]

hālīl ağa : < Ar. + Moğ. Doktor olan Halil Efendi, müderrislik ve şeyhül meydanlık yapan İsmail Efendi'nin Kethüdasıydı. Daha sonra III. Selim'in emriyle meydan şeyhi olmuştur. Memiş Efendi Menzili'nde ok atarak rekor kırmıştır.

h. (63a/10)

[= 1]

hālīl ağa : III. Selim devrinin ünlü binyüzcü kemankeşlerinden biri olan Halil Ağa, aynı zamanda Sultan III. Selim'in musahibidir. Halil Ağa Menzili'ni açıp ana taşı diktirmiştir. Emin Menzili'nde de yarışmış lakin oku bulunamadığı için rekoru sayılmamıştır.

h.(69b/10)

[= 1]

hālīl efendi :. bk."hālīl efendi kâtib-i dīvān".

h. + ye (62b/2)

[= 1]

hālīl efendi kâtib-i dīvān : Divan

Katipliği ile Yerköy ve Silistre Nazırlığı yapmış olan Halil Ağa, Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Sultan III. Mustafa zamanında ise yapılan (1768) Rus Seferinde bir kaza sonucu hayatını kaybetmiştir.

h. (62a/13)

[= 1]

halk : < Ar. Halk.

h. (6a/13)	h. (7b/13)
h. + ı (6b/10)	[= 1]
h. + inuḡ (26b/10), (26b/5)	ḥāmīs : < Ar. Beşinci
[= 4]	h. (28a/9), (34a/11), (4a/8)
ḥalkā : < Ar. 1. Yoktan var etme,	[= 3]
yaratma. 3. İnsanlar. 4. Takım, zümre.	ḥāmīse : < Ar. Hāmīs sözcüğünün
h. (70b/2)	müennes şekli.
[= 1]	h. (30a/12)
ḥalvet : < Ar. Yalnız, تنها.	[= 1]
h. (1b/10)	ḥamiyyet : < Ar. Milli onur ve haysiyet.
[= 1]	h. (40b/12), (41b/5), (55b/14),
ḥamāset : < Ar. Cesaret, kahramanlık,	(56b/17)
yiğitlik.	h. + i (42a/8)
h. (35b/17), (40b/15)	h. + iintisāba (43a/15)
[= 2]	[= 6]
ḥamāsetü't-taḥākk : < Ar. Kahramanlık	ḥaml : < Ar. 1. İsnat, atf. 2. Yük.
toprağı.	3. Yüklenme.
h. (39a/16)	h. + ıṣaḳīli (42b/7)
[= 1]	[= 1]
ḥamd-i bī-ḥadd : < Ar. Sınırsız, sonsuz	ḥammāmī aḥmed aḡa : Ahmed Aḡa,
olan Allah'a hamd olsun.	Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor
h. (1b/2)	kırmış bir kemankeştir.
[= 1]	h. (51a/11)
ḥamel : < Ar. Koç burcu.	h. + yı (51b/11)

[= 2]

ḥammene bint sufyan : Sad bin Ebi Vakkas'ın Benî Ümeyye'den olup Müslüman olmadan vefat eden annesi.

h. (11a/3)

[= 1]

ḥamyāze : < Far. Esneme, esnek.

h. + isa'ı (34a/16)

[= 1]

ḥamza : bk. “ḥamza çelebi ‘uṣṣākī-zāde”.

h. (45a/6)

[= 1]

ḥamza bin ‘uṣṣākī : bk. “ḥamza çelebi ‘uṣṣākī-zāde”.

h. + nün (51b/8)

[= 1]

ḥamza çelebi ‘uṣṣākī-zāde : Ok meydanında ilk vakıf tayin eden Hamza Çelebi, Uṣṣaki (Hacı İsmail) Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

h. (51a/9)

[= 1]

ḥançer : < Ar. Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak.

h. + ün (35b/15)

[= 1]

ḥāne : < Far. 1. Yaşanılan yer, ev. 2. Bölümlere ayrılan bir şeyin her bir parçası.

h. + iḥāṣṣa (51b/6), (53b/8)

h. + lerinde (13a/5)

[= 3]

ḥānḳāh : < Ar. Tekke, dergah.

h. (53b/14)

[= 1]

ḥānḳāh-ı rumāt : < Ar. Okçular Tekkesi.

h. (36b/4)

[= 1]

ḥār : < Far. Diken.

h. + iḥeṣm (40a/8)

[= 1]

ḥarāb : < Ar. Yıkık, viran.

h. (52a/8)

[= 1]

ḥarābī : < Ar. Okun, nişanın önünde yere dokunarak sıçrayıp nişanı vurduğu bu kısma verilen isimdir.

h. (25b/16)

[= 1]

ḥarām : < Ar. Şeriatçe, dince yasak edilmiş şey.

h. (21a/16)

h. + dur (24a/15)

[= 2]

ḥarb : < Ar. Savaş, mücadele, çarpışma.

h. (13b/12), (18a/11)

[= 2]

ḥareket : < Ar. 1. Bir nesnenin vaziyetinin ve bulunduğu yerin değişmesi. 2. Canlıların kol, bacak gibi bedenlerindeki uzuvları oynatması, kıvıltması.

h. (19b/13),

h. + den (67a/1)

h. + étmemekdür (31b/10)

h. + imaḳbüleden (2a/16)

[= 4]

ḥarem-i hümāyūn : < Ar. Padişah sarayında kadınlar dairesi.

h. (66b/1), (69a/13)

[= 2]

ḥāric : < Ar. Dış, dışarı.

h. (25a/2), (68b/10)

h. + e (30b/11)

[= 3]

ḥāş : < Ar. Bir şeye veya bir kişiye âit olan, özel. “seng-i ḥāşı”

h. + ı(49b/17)

[= 1]

ḥāş oṭa : < Ar. + T. Osmanlı sarayında Enderun’un en değerli, en saygın odası, dairesi.

h.(45a/2),(48a/3),(52b/8)

[= 3]

ḥasan aḡa : bk. “ḳara ḥasan”.

h. (46b/4)

[= 1]

ḥasan aḡa ser-taḥtrevānī : Kilerci

Hasan Aḡa, sırayla Enderun Aḡası,

Başçuhadar, sertashtirevani görevlerinde

bulunmuştur. Aynı zamanda Cerrah
Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

h. (46a/13)

[= 1]

ḥasan ayak yeri : < Ar. + T. Ahi

Menzili'nin diğer adları Hasan Ayak
Yeri ve Parpol Menzilidir. bk. "aḥi
menzili".

h. (41a/1), (41b/14), (44b/16),
(59a/13)

[= 4]

ḥasan beg mīrderyā : Hakkında pek
fazla bilgi olmayan "Derya
Beylerinden"(?) Hasan Bey, İmam
Menzili'nde rekor kırmıştır.

h. (54a/16)

[= 1]

ḥasan çelevi : bk. "ḥasan çelevi
baḥtiyārzāde".

h. (45a/3)

[= 1]

ḥasan çelevi baḥtiyārzāde : 16. yüzyılın
ileri gelen usta okçularından biri olan
Bahtiyarzade Hasan Çelebi'nin 8 ayrı

menzilde rekoru vardır. Bunlardan beş
tanesi; Zihgirci Yeri (Beş Taşlar)

Menzili, Haydar (Memi Çelebi)

Menzili, Top Yeri (Hasan Taşı)

Menzili, Helva Yeri Menzili, Hasan

Çelebi Yeri Menzili'dir. Diğer üçü ise

Vardar-Yence'de ,Üsküp'de ve

Edirne'de attığı menzillerdir.

h. (43b/3), (44a/8), (44b/11)

[= 3]

ḥasan taşu : < Ar. + T. Top Yeri

Menzili'nin diğer adıdır. "menzil-i top
yeri nām-ı diger ḥasan taşu".

h. (44b/9), (57a/8)

[= 2]

ḥasb : < Ar. Göre, nazaran, binâen,
cihetiyle, gereğince.

h. + ıyıla (28a/17)

[= 1]

ḥasbe'l-mekān : < Ar. Mekandan dolayı.

h. (54b/15)

[= 1]

ḥasbiḥāl : < Ar. Görüşüp, dertleşme.

h. (2b/15)

[= 1]

ḥaṣeki başılığ : < Ar. + T. 1. Osmanlı Devleti'nde bir vazifede kıdem kazanmış uzun yıllar çalışmış olanlara verilen unvan. 2. Bostancı ocağının küçük dereceli subayları. 3. Bostancılardan, haremeyn vakıflarının gelirlerini toplamaktan sorumlu olan kişi.

h. + ı(62a/17)

[= 1]

ḥasenāt : < Ar. Güzel ve iyi niyetle yapılan doğru olan kutlu işler.

h. (19a/16), (37a/12)

[= 2]

ḥasene : < Ar. 1. İyi işler yapma, yardım, kutlu iş. İyi durumda olma. 2.

Eski altın paralardan birinin adı.

h. (13a/17)

h. + den (60b/5)

h. + imuḥammedīde (54b/12)

h. + sine (9b/11)

[= 4]

ḥāşıl : < Ar. Meydanda olan, görünen, ortaya çıkan, açık olan.

h. (15b/16), (17b/14), (24a/6)

h. + dur (23b/14)

h. + olur (22a/11)

[= 5]

ḥāşılı meḥemmed ağa : Mehmed Ağa, kemankeşler arasında "Hasıllı abdest" olarak anılmıştır. Kendisi Hasıllı Mehmed Ağa Menzili'ni açmış va ana taşı diktirmiştir.

h. + nuḡ (69a/13)

[= 1]

ḥasīb : < Ar. Kıymetli, önem verilen, soylu, muteber, vasıfları olan.

h. (55a/3)

[= 1]

ḥāşköy : < Ar. + Far. Hasköy , İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

h. (30a/7), (39b/5), (55a/9),

(62b/5), (68b/1), (70a/16)

h. + de (49a/11), (54a/9)

h. + e (62a/9)

h. + ü (49b/17)

[= 10]

ḥāskū : Hasku (Hasko) diye tanınan kemankeş, İmam Menzili'nde rekor kırmıştır.

h. (54b/2)

[= 1]

ḥaşlet : < Ar. İnsanın yaradılışındaki huyu, tabiatı, mizacı.

h. (15b/7)

[= 1]

ḥāşş : < Ar. 1. Mahsus, özel. 2. Saf, temiz. 3. Osmanlı Devletinde devletin büyüklerine ayrılan kazancı yüz bin akçadan fazla olan arazi.

h. (45b/8)

[= 1]

ḥāşşa : < Ar. 1. Herhangi bir kişiye ya da bir şeye ait, mahsus olan özellik, kuvvet. 2. Osmanlı Devleti'nde pâdişah ve pâdişah sarayına âit olan. 3. İyi, güzel.

h. (51b/6), (53b/8), (64a/3)

h. + dan (61a/11)

h. + ihacerdür (60a/6)

[= 5]

ḥaste : < Ar. Hasta, rahatsız, sayrı.

h. (28a/5)

[= 1]

ḥaşre : < Ar. Ölüleri diriltip mahşere çıkarma; kıyamet. “ḥaşre dek : kıyamete kadar”.

h. (10b/1)

[= 1]

ḥatā éd- : < Ar. + T. Yanlış hareket etmek.

h.-er (27b/12)

[= 1]

ḥātem : < Ar. 1. Mühür. 2. Yüzük, üzerinde mühür bulunan yüzük. 3. Arap dilinde hedefin üstüne koydukları kağıt ve bir parça hedef ve hedefin ortasına dikkikleri kemik veya farklı bir şeye rika derler. Bu hedefin üstüne koydukları kağıt ve bez ya da deri parçasına yarım ay şeklinde bir şekil çizerler. O şekle daire ve dairenin ortasına çizdiklerine de hatem denilirdi.

h. (derkenar (28a1/15))

h. + i (44b/4)	[= 2]
[= 2]	havālī : < Ar. Etraf, civar, çevre, yöre.
hātır : < Ar. 1.Akıl, düşünce. 2.Keyif, durum. 3.Gönül.	h. + sinde (10b/8), (59b/10)
h. (11b/17), (58b/13)	[= 2]
h. + larına (29b/16)	havāndelen : bk. “havāndelen şolağ bāli”.
h. + larını (23a/13)	h. (39b/15)
[= 4]	[= 1]
hātır-şikenlik : < Ar. + Far. Kalp kıran gönül inciten.	havāndelen şolağ bāli : Osmanlı Sultanı II. Beyazıt zamanının en meşhur kemankeşlerinden olan Havandelen Solak Bali, hem Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili'nde hem de Arkırı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.
h. + de (35b/16)	h. (39a/3)
[= 1]	h. + nün (39a/13)
hatta : < Ar. Bundan başka, fazla olarak.	[= 2]
h. (34b/17)	havārim : < Ar. Okun nişanı delip öbür yandan çıkıp gitmesine denir.
[= 1]	h. (25b/14)
hattat : < Ar. Hat sanatkârı, bunu meslek olarak seçen kimse.	[= 1]
h. (67a/4)	havās : < Ar.Hasseler, duyular.
[= 1]	h. (60b/4)
hātun : < Far. 1. Kadın. 2. “Hanım” anlamında olan bu söz kadın adlarının sonuna getirilerek saygı ifâdesi olarak kullanılır.	
h. + ıyıla (15a/14), (15b/9)	

h. + ıetbā'yıla (5b/4)

[= 2]

ḥavāşır : < Ar. Okun nişanın bir tarafına düşüpte nişana dokunmasına denir.

h. (25b/12)

[= 1]

ḥavāş : < Ar. 1. Bir toplumun okumuş, kültürlü olan kesimi, sınıfı. 2. Nitelikler, keyfiyetler, hassalar. 3. Bâzı şeyler üzerinde mânevî etki yapmak ve bâzı hastalıkları iyileştirmek için belli şartlarda, belli miktarda okunan veya yazılan duâlar. 4. Osmanlı Devleti'nde pâdişah ve devlet ricâline ayrılan arâzi, has durumundaki topraklar. 5. Ârifler ve tarîkat ehli arasındaki hakkın seçkin kulları.

h. (14b/13), (31a/8)

[= 2]

ḥavāşık : < Ar. Okun nişanı delip üstünde durma haline denir.

h. (25b/10)

[= 1]

ḥavfen : < Ar. Korkarak, çekinerek, korku ile.

h. (19b/12)

[= 1]

ḥavî : < Ar. İhtiva eden, içine alan şamil, kaplayan, toplayan.

h. + dür (4a/9)

[= 1]

ḥayât : < Ar. 1. Yaşayış, yaşama tarzı. 2. Geçim şartları, geçim. 3. Yaşama gücü, yaşama şevki, canlılık.

h. (10b/9)

h. + da (21a/3)

[= 2]

ḥaydar : < Ar. Haydar menzili “memi çelebi”. Ayak yeri Müezzinler Sofası denilen yerde bulunan küçük bir taşdır. Güneydoğudan esen Kible rüzgarıyla atılmıştır.

h. (43b/10), (45b/13)

[= 2]

ḥaydar : < Ar. bk. “ḥaydar beg”.

h. (43a/4)

[= 1]

ḥaydar beg : < Ar. + T. Kemankeşlerin kendi aralarında "Acemi Tosun" diye adlandırdıkları -devrinin ünlü kemankeşlerinden olan- Haydar Bey'in üç ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlar: Tekye Menzili, -kendi adıyla anılan- Haydar (Memi Çelebi) Menzili ve İshak Bey Menzili'dir.

h. (42b/13), (43b/7)

h. + ıdur (43b/17)

[= 3]

ḥayırlu : < Ar. Hayırlı. 1. Faydalı, makbul, iyi. 2. Uğurlu, mübârek.

h. (16a/15)

[= 1]

ḥayr : < Ar. İyi, faydalı, hayırlı, yarar.

h. (13b/6), (21b/1), (70b/1)

[= 3]

ḥayrān : < Ar. Şaşırmak, hayret etmek.

h. (2a/17), (37b/14)

h. + olıcağ (60b/9)

[= 3]

ḥayrāt : < Ar. Allah tarafından mükafatlandırılmak, sevap işlemiş olmak için yapılan kutlu işler, hasene.

h. (37a/12)

[= 1]

ḥayret : < Ar. Bir olay ya da durum karşısında şaşırma, ne davranacağını bilememe.

h. (43b/16), (62b/4)

h. + edüb (39a/14), (53a/4)

h. + eylediği (57a/7)

[= 5]

ḥayret-dih : < Ar + Far. Şaşkınlık veren.

h. (64b/7)

[= 1]

ḥāysuḡ : (?)

h. (49a/4)

[= 1]

ḥayvān : < Ar. Hayvan.

h. (6b/4)

[= 1]

ḥayvānāt : < Ar. Hayvanlar.

h. (24a/1)

h. + a (21a/8)

[= 2]
hazā : < Ar. Bu, o, şu.
h. (4b/10), (4b/8), (4b/8)
[= 3]
hazān : < Far. Sonbahar, güz.
h. (55a/1)
[= 1]
hazērāt : < Ar. bk. "hazret".
h. + ı (8b/16), (14b/14),(29a/4)
h. + ını (8b/6)
h. + ınıñ (2a/6), (4b/16) (8a/17),
(10b/4), (13b/11), (13b/17),
(28b/13)
h. + larınıñ (9b/7)
[= 12]
hazeren : < Ar. Sakınma, kaçınma,
korunma.
h. (19b/12)
[= 1]
hāzır : < Ar. Hazır.
h. (18a/7), (18a/8)
h. + olan (28b/13)
h. + olurlar (23b/6), (23b/9)
[= 5]

hazinedār : < Ar. + Far. Hazinesinin
yönetiminden ve korunmasından
sorumlu olan görevli kişi.
h. (53b/11)
[= 1]
hazīnedār ‘ali ağa : Hazinesdar Ali Ağa,
Usta Recep işi yayla Ağalar
Menzili'nde rekor kırılmış bir
kemankeştir.
h. (53a/12)
[= 1]
hazine-i ‘āmire : < Ar. + Far. Mali
işlerin yönetilmesi için kurulmuş olan
kurumlardan birisinin ismi. Devlet
hazinesi.
h. (28b/17)
[= 1]
hazret : < Ar. 1. Saygı göstermek
amacıyla büyüklere verilen unvan. 2.
Büyük olarak kabul edilen kişilerin
isimlerinin sonuna "hazretleri" şeklinde
getirilir.
h. (10a/4),
h. + e (10b/1)

h. + i (21b/15), (29a/4)	h. + iseyyidülenām (28b/7)
h. + iādem (4b/17), (4b/3), (9b/4)	h. + işehryārından (69b/8)
h. + iādeme (4b/10)	h. + leri (12b/10), (14a/4), (14b/1), (16a/8), (19b/4), (35a/11), (36a/16), (36b/15), (4b/4), (64b/11), (67b/4), (68a/9), (69a/2), (8b/13), (8b/9), (9a/4)
h. + iebulbeşerādem (8a/16)	h. + leridür (10b/14)
h. + ifaḥri‘ālem (16b/12)	h. + lerine (18b/4), (18b/8), (49b/10), (65a/7), (9a/15), (1b/12)
h. + i‘ömer (12a/16)	h. + lerinüñ (10b/7), (28a/11), (31a/9), (37b/2), (49b/11), (4a/1), (63a/14), (65b/3), (66b/4), (68a/3), (69a/1), (8b/11), (9b/10)
h. + iibrāhīm (5a/5)	h. + leriyle (11a/14)
h. + iismā‘il (17a/7), (5a/4)	[= 73]
h. + imuḥammedülmuştafa (13a/15)	ḥazret-i imām-ı züfer : Ebu Hanife’nin talebesi olan Ebu’l Huzeyl Züfer, Hanefî mezhebinin imamlarından biridir.
h. + ine (1b/3)	
h. + ini (18a/3),	
h. + inüñ (13b/8), (22a/14), (28b/15), (8b/2)	
h. + ipīr (20b/3)	
h. + irisāletpenāhı (9a/3)	
h. + isa‘d (9a/10), (11a/11)	
h. + isa‘da (7a/13)	
h. + isa‘dbinebivaḳḳāş (18a/14), (9b/17)	
h. + isa‘ddan (11b/5), (7a/14)	h. (59b/3)
h. + isa‘dı (12a/13)	[= 1]
h. + isa‘duñ (12a/14)	

h�azret-i neŒ'et : Mehmed Emin Vah�d	h. (10a/15), (28b/5), (41a/11),
PaŒa'nın ok�uluk konusunda usta	(44b/6), (derkenar (28a1/5)),
olarak g�rd�g� kiŒinin adıdır.	(derkenar (28a1/10))
h. + uŒ (2b/12)	h. + iiŒabetden(12a/15)
[= 1]	h. �n (derkenar (28a1/5))
h�azret-i Œehry�ri-i Œal�h : < Ar. İyilik	[= 9]
yapan h�k�mdar hazretleri.	hedef-i t�r : < Ar. + Far. Hedef oku, puta
h. (66b/2)	oku.
[= 1]	h. + itaĒs�n (1b/6)
h�zz�n : < Ar. "h�zin" Hazine muhafızı,	[= 1]
hazinedar,bek�i.	hediye : < Ar. �d�l, armaĒan,
h. + ı (38a/7)	berg�zar, m�kafat.
[= 1]	h. + d�r (9b/15)
heb� : < Ar. BoŒ yere, nafile.	[= 1]
h. (69a/3)	heft-i k�l�m : < Far. + Ar. Yedi iklim, yedi
[= 1]	b�lge.
hed�ya : < Ar. Hediyeler, armaĒanlar.	h. (36b/5)
h. (9b/8)	[= 1]
[= 1]	ĒekimoĒlı 'ali paŒa : 18. y�zyılda
hedef : < Ar. NiŒan almak i�in	yaŒamıŒ bir Osmanlı Sadrazamı.
kullanılan nesne. Puta, puta sepeti, el	h. (46a/14)
putası, kabak, kıĒa�,k��k �elik	[= 1]
levhalar.	

helāl : < Ar. İslam dinine göre yapılması uygun olan, kullanılmasında sakınca görülmeyen, yasak olmayan.

h. (20a/4)

h. + ıla (23b/8)

[= 2]

helvācı : < Ar. Ok meydanı'nda Kanuni zamanında pamuk ekmeği ve helvasının satıldığı kemankeşler için kurulan bir tezgahın sorumlu olan kişi.

h. + lar (51a/2)

[= 1]

hemān : < Far. Hemen, derhel, o anda, çarçabuk.

h. (23a/1), (25b/6), (38a/3),

(63b/6)

[= 4]

hemedāni : (?)

h. (7a/11)

[= 1]

hemm : < Ar. Keder, tasa, gam.

h. (23a/17), (36b/14)

[= 2]

hem-nām : < Far. + Ar. Adları bir olan, adaş.

h. + ı (56b/7)

[= 1]

hempā : < Far. Arkadaş, ayaktaş, omuzdaş.

h. + ları (60b/8)

[= 1]

hengām : < Far. Zaman, çağ, sıra, vakit, mevsim.

h. + ında (63a/1), (67b/8)

[= 3]

hengāme : < Far. 1. Gürültü, patırtı, şamata. 2. Toplantı, cemiyet.

h. + da (13a/9)

[= 1]

her : < Far. Her.

h. (10a/6), (11a/13), (14b/8),

(15b/15), (15b/6), (21a/5),

(22a/10), (24b/10), (24b/10),

(26a/1), (26b/12), (26b/5),

(26b/6), (27a/3), (27a/5), (28a/1),

(2a/7), (32a/9), (32b/7), (34a/14),

(34b/3), (38a/3), (3a/14),

(57a/15), (7b/1), (7b/11)

[= 26]

her-ān : < Far. + Ar. Her zaman, her dakika.

h. (38a/9)

[= 1]

herkes : < Far.1. Kim varsa hepsi, mevcut olan bütün insanlar.2. Seçme olmayan, ehil olmayan herhangi bir kimse [Bu anlamda olumsuz cümlelerde kullanılır].

h. (13b/10), (32a/15)

[= 2]

her zamān dest-i dile dāmen fırsat

görmez : Atasözü.

h. (68a/10)

[= 1]

ḥesāb : < Ar. Hesap.

h. (27b/2)

[= 1]

hevā : < Ar. Hava.

h. (2a/14), (60b/7), (58b/6)

h. + yimāl (67b/7)

h. + yıķıblei (45b/12)

h. + yışimāl (51b/7)

h. + yicünbān(52b/17)

[= 7]

hevācı : < Ar. + T. Atışlarda yarış yerinde durup okun düştüğü yeri ayak yerinde duranlara bildiren görevliler.

h. (63b/8)

h. + lar (58b/13)

h. + lara (30b/15)

h. + ya (30a/11)

[= 4]

hevācı ‘ali dede : Meydan havacısı ve yönetici heyet üyesi olan Ali Dede, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırmıştır.

h. (56a/12), (56b/13)

[= 2]

hevā maḥalli : < Ar. Hava Yeri. Bir menzilde ok atışlarının yapılacağı yer, mekan. Atışları izlemek isteyenler de burada izlerlerdi.

h. + nde (31a/17)

[= 1]

heves : < Ar.1. İstek. 2. Devamlı

[= 1]

olmayan gelip geçici arzu.

h. (2a/15)

[= 1]

hezār : < Far. 1. Bülbül. 2. Bin. 3. Pek

çok.

h. (13a/8)

[= 1]

hezl : < Ar.Eğlence, alay, şaka, latife.

h. (40b/6)

[= 1]

hūrāmān-ı ravza³-i emān : < Ar.

Yürüdükleri bahçede (Ravza'da) aman

dilenilmesi.

h. + (11a/8)

[= 1]

hınşır : < Ar. Serçe parmak.

h. (34a/4)

[= 1]

hızr : (?)

h. (7a/12)

[= 1]

hīc : < Far. Hiç.

h. (38a/5)

hicāz : < Ar. Arabistan'da bulunan bir

ülke.

h. + da (7b/9)

[= 1]

hicāzī : < Ar. Bir yay çeşidi. İki çeşittir.

Birincisi yalnız ağaç kabuğundan

yonulup kiriş ile atılır. İkincisi ise

birincisine benzemekle beraber ondan

farklı olarak yayın arkasını sinirleyip

içine keçi boynuzu yapıştırırlar.

h. (17a/5), (17a/8)

[= 2]

hicrān : < Ar. 1.Firkat, ayrılık. 2.Sürekli

hatırlanan, unutulmayan dert, ızdırıp.

h. (61a/14)

[= 1]

hicret : < Ar. Peygamber Efendimizin

Mekke'den Medîne'ye yaptığı göç.

h. + üñ (13a/1)

[= 1]

hiddet : < Ar. 1.Öfke. 2.Keskinlik

h. (43a/3), (53b/11)

h. + itīg (52b/13)

[= 3]

ḥidmet : < Ar. 1.İş, hizmet, görev. 2.

Bir kişinin işini yapma.

h. + i (62b/14), (63a/15)

[= 2]

ḥikāye : < Ar. Hikaye, anlatma.

h. (35a/7), (5b/1)

h. + ler (5a/8)

[= 3]

ḥikāyet : < Ar. bk. “hikāye”.

h. (59b/8)

[= 1]

ḥikmet : < Ar. Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

h. + i (8a/14), (8b/8), (9b/1)

[= 3]

ḥilāf : < Ar. Karşıt, zıd.

h. + ı (19b/13), (26a/14)

[= 2]

ḥilāf-ı şer‘-i şerīf : < Ar. İslam şeriatına karşı.

h. (68b/13)

[= 1]

ḥilāfet : < Ar.1. Halife olma durumu.

2.Peygamber Efendimizden sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde tüm müslümanların lideri, ayrıca devletin başında olan kişi.

h. + lerinde (12a/16), (62b/14)

[= 2]

ḥil‘at : < Ar. Hükümdar yada vezir

tarafından hoş görülen, beğenilen kişiye giydirilen süslü giysi, kaftan.

h. (40b/12)

[= 1]

ḥil‘at-ı yekre : < Ar. Pamuktan yapılmış kaftan.

h. + nün (11a/7)

[= 1]

ḥile : < Ar. Oyun, aldatma, dubara.

h. + ye (58b/11)

[= 1]

ḥimem : < Ar. Yardım, ihsan, himmet.

h. (2a/10)

[= 1]

ḥimmet : < Ar. Gayret,emek, çalışma, çabalama, yardım.

h. (2b/10), (38b/9), (39a/10),	[= 3]
(40a/1), (41a/16), (42a/16),	ḥiyān : < Ar. Zaman, devre.
(46a/15), (53b/12), (54b/14),	h. + a (12a/2)
(59a/6), (67a/2), (70a/8)	h. + dan (12a/4)
h. + édüb (47a/1)	h. + ibihayā (11b/11)
h. + i (36a/5), (37b/15),	h. + iḥayye (11b/10)
(43b/13), (56a/3), (56b/14),	[= 4]
(68a/12), (6b/9)	ḥizā : < Ar. 1.Karşı. 2.Sıra, düzlük.
h. + i‘unvān (52a/8)	h. + sındadur (43a/9), (58a/5)
h. + ile (45a/7)	[= 2]
h. + imerdān (2b/14)	ḥod-be-ḥod : < Far. Kendi başına,
h. + leri (49b/12), (64b/13),	kimseye danışmadan.
(64b/7)	h. (34b/1)
[= 26]	[= 1]
ḥīn : < Ar. An, zaman,vakit, sıra.	ḥokkā : < Ar. Metinde ağızı hokka gibi
h. (10a/6)	küçük olan, hokka ağızlı anlamında
h. + de (20a/2), (2b/12), (4b/5),	geçmektedir. “dehen-güşā-i ḥokkā-i
(8b/17)	tebessümī”.
[= 5]	h. + itebessümī (12a/9)
ḥiṭāb : < Ar. 1.Söz ya da yazıyla kişilere	h. + irāḥīki(54a/5)
seslenme şekli.. 2. Kur’ân-ı Kerim.	[= 2]
h. + ı (14a/6)	ḥoş-āyen : < Far. Hoşa giden, beğenilen.
h. + ıyıla (11b/3)	h. + de (11b/15)
h. + ımüsteṭābından (13b/9)	[= 1]

ḥubbī : < Far. Güzel, hoş, iyi olan.

h. + itezyīdden (52a/3)

[= 1]

ḥububat : < Ar. Taneler, tohumlar;

buğday, arpa, çavdar.. gibi.

h. + ı (4b/6)

[= 1]

ḥudā : < Far. Tanrı, Allah, Cenâb-ı hak.

h. (7a/16), (4b/17)

[= 2]

ḥudā-dād : < Far. Allah vergisi.

h. (37a/11)

[= 1]

ḥudāvend : < Far. Hakim, hükümdar.

h. (38a/2)

[= 1]

ḥuddām : < Ar. Hizmet edenler,

hizmetçiler, uşaklar.

h. + ıḥuza (20a/11)

[= 1]

ḥudūd : < Ar. Sınırlar, uçlar, bucaklar.

h. (28b/16)

h. + ı (29a/13), (67a/8)

[= 3]

ḥudūd-ı meydān : < Ar. Meydan sınırı.

h. + dan (37b/12)

[= 1]

ḥuld-ı berīn : < Ar. En yüksek, en

yüce cennet.

s. (10a/2)

[= 1]

ḥulel : < Ar. Elbiseler.

h. (46b/2)

[= 1]

ḥumbara : < Far. Demirden ya ada

tunçtan, yuvarlak ve içi boş biçimde

dökülüp içine patlayıcı maddeler

doldurularak havan topuyla ya da el ile

atılan bir tür bomba.

h. (33b/8)

[= 1]

ḥumret : < Ar. Kırmızılık, kızılık.

h. (57a/3)

[= 1]

ḥums : < Ar. Beşte bir.

h. + ı (7b/17)

[= 1]

ḥūn : < Far. 1.Kan. 2.Öldürme.

h. + içeşm (51b/15)	[= 4]
h. + isitiz (59a/1)	huşušen : < Ar. Hususi olarak.
[= 2]	h. (11a/14), (28b/13), (61a/3)
hurđ : < Far. 1.Küçük, ufak. 2.Kırık.	[= 3]
h. (54a/6)	huşuş-1 hümayun : < Ar. + Far. Padişaha
[= 1]	ait sınırlar.
hürde : < Far. 1.Nükte; dakika. 2.Ufak	h. (29a/16)
değersiz şey, kırıntı.3. Sonuna geldiği	[= 1]
kelimelere “yemiş, yenilmiş” anlamı	huzur : < Ar. Önemli bir makâmın veya
katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar	kişinin var olduğu, bulunduğu mekan, o
yapar.	makam veya kişinin önü, katı, yanı.
h. (2a/17)	h. + imüstevcibüserveripadişah
[= 1]	(29a/9)
hürşid : < Far. Güneş.	h. + umda (6a/7)
h. (11a/5)	h. + unda (59a/10)
[= 1]	[= 3]
huşul : < Ar. Hâsıl olma, peydâ olma,	huzur-1 sa'adet : < Ar. Peygamber
vücûda gelme	Efendimizin yüce huzuru.
h. (34b/2)	h. + e (14b/2)
[= 1]	[= 1]
huşuş : < Ar. Yol, konu.	hübüb : < Ar. 1.Rüzgar esmesi.
h. + da (25a/11)	2.Üfleme, üfürme.
h. + ında (60b/11), (34a/13)	h. (49a/1)
h. + ımı (37a/12)	[= 1]

hübüt-ı âdem: < Ar. Hz. Âdem'in
cennetten yeryüzüne inmesi.

h. + den (9b/13)

[= 1]

hücüm : < Ar. Kesin sonuç almak için
düşman üzerine yapılan sıçrama
hareketi şeklindeki saldırı.

h. (28a/15)

[= 1]

hükema : < Ar. Hakimler, bilgililer,
alimler.

h. + dan (5b/5)

h. + yıdevletüm (6a/14)

[= 2]

hüküm : < Ar. Hüküm, emir.

h. + i (32b/10)

h. + inamazın (13a/10)

h. + işerifinün (28a/13)

[= 3]

hülâşa : < Ar. Bir şeyin, bir sözün özü.

h. + ikelâm (26a/13)

[= 1]

hülâsatü'l-vefâ : < Ar. Tam adı

“Hulasatu'l-Vefâ fi Şerhi's-Şifâ” olan
eserin yazarı İbrahim Hanif'tir.

h. + sında (35a/9)

[= 1]

hümâyün : < Far. 1.Mübarek,kutlu.

2.Padişaha ait.

h. (9a/3), (29a/16), (66a/15),

(67b/7)

h. + dan (65b/12)

h. + ı (38a/3)

[= 6]

hüner : < Far. 1. Mağrifet bilme. 2.

Ustalık.

h. (42b/16), (56a/2)

h. + den (27b/5)

h. + i (44a/16)

[= 4]

hünkâr ayak yeri : < Far + T. Ayak yeri,

Hünkar Ayağı diye bilinen bir taşdır.

III. Selim'in menzili buradan

geçmektedir.

h. (37b/10)

[= 1]

hürmet : < Ar. Değer verme, gösterilen

h. (56b/13)

saygı.

[= 1]

h. (37a/5)

[= 1]

hürmeten : < Ar. Saygı sayarak.

h. (47a/8), (49b/10)

h. (29a/6)

[= 2]

[= 1]

hürmüz şah : < Far. Nüşirevân'ın torunu

h. (51b/16)

1. Hüsrev'in oğlu olan Hürmüz Şah,

h. + it̄iri(45a/4)

Sasani İmparatorluğu'nun

h. + ibekāret (60b/16)

hükümdarlığını yapmıştır.

h. + inazar (49b/12)

h. + uḡ (7a/9)

h. + itevcüh (63b/12)

[= 1]

[= 5]

hüsām paşa : Hüsām Paşa, ilk zamanlar

hüsrev : < Far. bk. “ḡubür̄c̄i ḡüsrev”.

III. Selim'in Kahvecibaşısı olup daha

h. (42b/14)

sonraki dönemlerinde ise Bosna

h. + üḡ (43a/5)

valiliğine ve Hotin muhafızlığına

[= 2]

yükselmiştir. Şerbetçizade (Hüsām

-I-

Paşa) Menzili'nde rekor kırarak taş

diktirmiştir.

ırāk : < Ar. Uzak.

h. (67a/16), (67b/6)

1. (26b/13)

[= 2]

[= 1]

hüseyn : < Ar. bk. “yaycı (sayıcı)

ırāk : < Ar. Ülke adı.

hüseyn aḡa”.

ḡ. + a (12b/3)

[= 1]	[= 2]
ʿırk : < Ar. Kök asıl.	ʿısr : < Ar. Onda bir.
ʿı. + ı (56b/8)	ʿa. + i (8a/1)
[= 1]	[= 1]
ısfahānī : < Far. İran'da İsfahan Eyaleti.	ıʿtā : < Ar.1. Cömertçe verme, ihsan, bağış.2.Bağışlama, af.
1. (7a/12)	1. (29a/16), (4b/10), (1b/3)
[= 1]	[= 3]
ıskāt éd- : < Ar. + T. Yayın güç kapasitesini düşürmek. Yüz dirhemli bir yayı seksen dirheme düşürmek gibi.	ıtlāk : < Ar. Salıverme, koyuverme.
1. (32b/2)	1. (33a/3)
[= 1]	[= 1]
ıslāh : < Ar. İyi bir hale koyma, iyileştirme, düzeltme.	ıtr-yāb : < Ar. + Far. Güzel ve latif kokuyu bulan.
1. + olmayacağı (68b/14)	ʿı. + itaʿalluk (59b/4)
[= 1]	[= 1]
ıstılāh : < Ar. 1. Sâdece bir ilim ve sanat dalına mahsus olan kelime, terim.	ıttılaʿ : < Ar. Bilgi sahibi olma.
2. Çoğunluğun bildiği anlamdan farklı olarak belli bir meslekten olanların belirli bir anlamda kullandıkları sözcük.	1. (20b/16)
3. Deyim, tâbir.	[= 1]
1. + larını (3a/1)	ıztırāb : < Ar. Acı, elem, azap, sıkıntı; vesvese.
1. + larınca (40b/5)	1. (60a/2)
	1. + ıyıla (6b/3)
	[= 2]

iztirâr : < Ar. Mecburiyet, çaresizlik,
ihtiyaç.

1. (60a/2)

[= 1]

-î-

i- : İmek, cevherî fiil.

i.-di (11b/9), (23a/6), (23a/7),

(35a/2), (4b/12), (4b/17), (7b/14),

(8b/3)

i.-düm (36a/3)

i.-ken (11a/5), (16a/10), (16a/5),

(23a/4), (2b/1), (30a/4), (32a/12),

(39a/15), (41b/7), (43a/11),

(57a/1), (5b/17), (5b/6), (60b/13),

(61a/10), (63b/3), (65b/9),

(67a/1), (68a/7), (6b/3), (8b/10)

i.-miş (59b/12), (59b/7),

(68b/12)

i.-se (13b/16), (14b/10),

(14b/11), (14b/9), (21a/1),

(21a/13), (22a/16), (23a/1),

(24a/6), (24b/11), (24b/5),

(25a/13), (25a/14), (25a/6),

(25a/8), (25b/6), (25b/7), (26a/1),

(26b/4), (26b/9), (27a/15),

(27a/17), (27a/3), (27a/5),

(27b/12), (27b/17), (27b/6),

(27b/8), (28a/1), (30a/2),

(30b/12), (30b/5), (32a/10),

(33b/11), (33b/11), (38a/3),

(3a/15)

[= 70]

i'ânêt : < Ar. Yardım.

i. (42b/17), (53b/9)

i. + i (54b/14), (64a/5), (67b/6),

(69a/16)

i. + ilodos (50b/17)

[= 7]

'ibârât : < Ar. İbâreler.

'i. + imuhtelife (17b/8)

[= 1]

'ibâret : < Ar. Sâdece -den meydana
gelmiş, -den oluşmuş, başka bir şey
değil, ancak bu.

'i. (32b/16)

'i. + dür (4a/13), (9b/8)

[= 3]

ibdā' : < Ar. Yeni ve güzel bir şeyi ilk defa meydana getirme; eser.

i. (3a/12)

[= 1]

ibkâ : < Ar. 1.Ebedi, sürekli olma, sonsuz. 2.Yerinde, evvelki halinde bırakma.

i. (69a/2)

i. + yinām (69b/10)

[= 2]

ibn 'abdi menāf : < Ar. bk. "bin 'abdü menāf".

i. + dur (11a/4)

[= 1]

ibn ebī vaḳḳāš sa'd : < Ar. bk. "sa'd bin ebi vaḳḳāš".

b. (10a/4)

[= 1]

ibnü's-sultān muştafa ḥān-ı şālīş : < Ar. Sultan oğlu III.Mustafa Han.

i. (36b/12)

[= 1]

ibrāhīm : < Ar. Hz. İbrahim. Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslām dinlerinin ortak olarak kabul ettiği büyük peygamber.

i. (5a/5), (8b/3)

[= 3]

ibrāhīm : < Ar. Kişi adı.

i. (12b/12)

[= 1]

ibrāhīm aḡa : < Ar. + Moğ. İbrahim Aḡa, Bostancı Menzili'nde bir rekor kırmıştır.

i. (52b/2)

[= 1]

ibrāhīm aḡa : < Ar. + Moğ. Gürcü asıllı İbrahim Aḡa, hem binci bir kemankeş hem de iyi bir puta atıcısıydı. Haki Menzilin'de rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

i.(55b/2)

[= 1]

ibrāhīm beg: < Ar. + T.Yeni Cami katibi Abdullah Efendi'nin hazinedarı olan İbrahim Bey, Emin Menzili' nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

i. (57b/4)

[= 1]

ibrāhīm beg : < Ar. + T. Uzun İbrahim Bey, zaman içinde Rahtvan Ağası ve sadrazam kethüdalığı gibi makamlarda bulunmuştur. Ayrıca Küçük Yeksüvar(Sala) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

i.(60a/15), (61a/4)

[= 2]

ibrāhīm hanīf : < Ar. “Hulasatu'l-Vefā fi Şerhi'ş-Şifā” olan eserin yazarı olan İbrahim, Hanīf mahlasıyla anılan üç Osmanlı âliminin en meşhurdur.

i. (35a/8)

[= 1]

ibrāhīm paşa : < Ar. + T. 1703-1730 yılları arasında tahta oturmuş olan III. Ahmet'in veziridir. Nevşehirli Damat İbrahim Paşa olarak anılır. 13 yıla yakın Sadrazamlık yapmış, Lale Devri'nde yapılan yeniliklerin öncülerindedir.

i. (59a/5)

i. + dan (62b/15)

[= 2]

ibrāz : < Ar. Meydana çıkarma, gösterme.

i. + ımikneti (50b/2)

[= 1]

‘ibret : < Ar. Kötü bir hadiseden alınan ders.

‘i. (68b/15)

[= 1]

‘ibret-nümā : < Ar. + Far. İbret gösteren, ibret olan.

‘i. + dur (44a/4)

[= 1]

ibtidā : < Ar. 1.Başlama. 2.Başlangıç.

i. (25b/3), (26a/2), (27b/5),

(30a/8), (4b/11)

i. + igazāda(11a/9)

i. + imuqābele (68b/6)

[= 7]

ibtihāc : < Ar. Sevinç, sevinme, gönü açılma.

i. + ın (39a/7), (45a/6), (46a/16)

[= 3]

icāb ét- : < Ar. + T. Gerekmek, lâzım
gelmek

i.- meyüb (32b/9)

[= 2]

icābet : < Ar. Kabul etme, muvâfakat
etme, uyma.

i. (13a/3)

[= 1]

īcād : < Ar. 1.Var etme, meydana
getirme. 2.Yeniden bir şey yapma.

i. (37b/9), (44a/2), (47a/5)

i. + eylediği (56b/6), (61b/10)

[= 5]

iclāl : < Ar. Saygı gösterme, hürmet
etme, kuvvet, kudret.

i. (11a/7)

[= 1]

icrā : < Ar. Bir işi yerine getirme,
yapma.

i. (34a/15)

i. + sına (32a/3)

i. + yıfâdet (54b/12)

i. + yırüsüm (20b/2)

[= 4]

icrā-yı sünnet-i seniyye'-i hâzret-i

seyyidü'l-enām : < Ar. Sünneti

seniyyeyi icra eden Hz. Muhammed.

i.(28b/6)

[= 1]

ictihād : < Ar. 1. Gücünün son

raddesine kadar çalışma , çabalama.. 2.

Fıkıh'da yedi tûlâ sahibi büyük din

âlimlerinin Kur'ân-ı Kerîm ve ahâdis-i

nebeviyyeye müsteniden vazl ettikleri

şer'î düstur. 3. Bir kimsenin, bir şeyden

mânâ ve hüküm çıkararak, o iş

hakkındaki fikri, görüşü.

i. + an (41a/11)

i. + eylediği (69b/1)

i. + ı (2b/9)

i. + ın (47b/11)

i. + ına (44b/3)

i. + ları (3a/7)

[= 6]

iç: 1.Çukur şeklinde oyuk olan

nesnelerin boşluğu. 2. Cisimlerin ya da

kişilerin arasında olan nesne yahut kişi,

ara.

i. + ine (17a/11)

i. + lerinden (16a/5), (27a/4)

i. + lerine (26a/9)

[= 4]

içün : 1.İçin, amacıyla, maksadıyla.

2.Özgü, ayrılmış. 3.Göre.

i. (10a/8), (12a/2), (15b/15),

(17b/3), (17b/5), (22a/10),

(22b/17), (22b/4), (23a/14),

(23a/6), (23b/16), (23b/7),

(26a/10), (28a/15), (28b/7),

(2b/9), (33b/9), (3b/6), (40b/14),

(44b/1), (47a/1), (4b/6), (54b/14),

(58b/13), (59b/11), (5b/6),

(69b/11), (6a/10), (9a/1), (9a/11),

(9a/14), (9a/8), (9b/11)

i. + de (8b/13)

[= 34]

idāre : < Ar. Gerektiği gibi yürümesi

için bir işin başında bulunup düzene

sokma, şartlarını ayarlayıp çekip

çevirme, döndürme, yönetme:

i. + iasiyāb (45b/2)

[= 1]

idhāl : < Ar. Dahil etme, içeri sokma.

i. + içevgān (61a/10)

[= 1]

idmān : < Ar. Alıştırma, talim. 2.

Bedeni geliştirmek ve gücü arttırmak

için yapılan çalışma, hareketler.

i. (32a/11), (53b/9), (7a/4)

(derkenar(38a/1))

i. + ı (32a/10)

i. + ıyıla (45b/3)

i. + ma (32b/5)

i. + larını (32b/13)

[= 8]

idris : bk. “İdris kapıcı-i serāy-ı‘atık”.

i. + inüñ (51b/13)

[= 1]

İdris kapıcı-i serāy-ı‘atık : Eski Saray

kapıcılarında olan İdris Bey,Uşşaki

(Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibi

olan bir kemankeştir.

i. (51a/13)

[= 1]

ifāde : < Ar. Anlatma, anlatış.

i. (13b/15), (20b/9), (31b/16)

<p>i. + leriyle (28b/15)</p> <p>[= 4]</p> <p>ifāz : < Ar. Feyzlendirme, bereketlendirme. "ifaza"</p> <p>i. (29a/3)</p> <p>[= 1]</p> <p>ifnā : < Ar. 1.Yok etme, tüketme. 2.Malı, yersiz kullanma.</p> <p>i. (43a/4)</p> <p>[= 1]</p> <p>ifrāṭ-ı kākāka-ı maḡrūr-āne-i gülüşkāne</p> <p>: < Ar. Kibirle aşırıya kaçarak attığı kakahalar ve gülüşmeler.</p> <p>v. (11b/12)</p> <p>[= 1]</p> <p>iftihār : < Ar. 1.Öğünme; koltuk kabartma. 2.Şeref, şan.</p> <p>i. (3b/15) (51b/9)</p> <p>i. + in (44a/1), (45b/5), (45b/9), (57a/3)</p> <p>i. + ina (52b/12)</p> <p>i. + imı (61a/6)</p> <p>[= 8]</p>	<p>ihāle : < Ar. Devlete veya bir kuruluşa âit olup arttırma ya da eksiltmeye çıkarılan bir işi en uygun koşulları sunan kişiye bırakma.</p> <p>i. (29a/17)</p> <p>[= 1]</p> <p>ihāṭa : < Ar. 1. Bir şeyin etrafını çevirme, sarma. 2. Kavrama, anlama, engin bilgi.</p> <p>i. + êtdigi (3b/3)</p> <p>[= 1]</p> <p>ihbār : < Ar. Haber verme, bildirme, anlatma.</p> <p>i. + ısebt (28b/8)</p> <p>[= 1]</p> <p>ihdā : < Ar. 1. Armağan gönderme. 2. Doğru yola götürme.</p> <p>i. + dur (2a/1)</p> <p>[= 1]</p> <p>ihlāk : < Ar. 1. Yok etme, mahvolma öldürme. 2. Sarfetme.</p> <p>i. + a (12a/5), (20a/8)</p> <p>[= 2]</p>
---	---

ihlās-ı şerif : < Ar. ihlas süresi, Kur'an'ın 112. süresi.	i. (59a/3) [= 1]
i. (31a/6) [= 1]	ih̄timam : < Ar. Dikkatle, önem vererek büyük bir titizlikle çalışma.
ih̄rāc : < Ar. 1. Dışarıya çıkarma, dışarıya atma. 2. İlişkisini kesme, çıkarma.	i. + ın (41b/3) [= 1]
i. (31a/12) i. + olunmağıla (68b/16) i. + olunub (68b/10) [= 3]	ih̄tirāc : < Ar. Eşsiz, benzeri olmayan bir şey meydana getirme, ortaya çıkarma. i. + eylediği (53a/5) i. + yıla (34b/1) [= 2]
ih̄rāz : < Ar. Alma, kazanma, elde etme. i. + ı (37b/5) i. + imeşübāt (59b/7) [= 2]	ih̄tirāz : < Ar. Çekinme, kaçınma, sakinme. i. (32a/13) [= 1]
ih̄sān : < Ar. 1. Lutfetme, iyilik yapma.2. Bağış, bağışlama. i. (17b/6), (37b/3), (68a/12) [= 3]	ih̄tişād : < Ar. Biçme, biçilme. i. (69a/17) [= 1]
ih̄tifā : < Ar. Saklanma, gizlenme. i. + da (42b/6) [= 1]	ih̄tişāş : < Ar. Bir ilim veya sanat üzerinde fazla çalışarak o alanda uzmanlaşma. i. + étmiş (61a/10) i. + ından (45b/8)
ih̄tilāl : < Ar. Bozukluk, bozulma, karışıklık, düzensizlik.	

[= 2]

iḥtivā : < Ar. İçine alma, içinde bulundurma.

i. (51b/7)

[= 1]

iḥtiyār : < Ar.1. Yaşlı, kocamış olan pir.

2. Seçme seçilme. 3.Katlanma.

i. (18b/8), (41a/12)

i. + lardan (31a/5)

i. + laruḡ (30a/12), (8b/5)

[= 6]

iḥtiyārān : < Ar. + Far. bk. “ihtiyarlar”.

i. (31b/9)

i. + uḡ (29b/16)

[= 2]

iḥtiyārlar : < Ar. + T. Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarıştırlardı. Birinci olarak ihtiyarlar, ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktadır. Yeni başlayan ve ihtiyar olan atıcıların

oluşturduğu bu sınıfa üçüncü koşu, sala koşusu ya da ihtiyar koşusu da denilmekteydi. Bu sınıfa dahil olanlar seksen gez mesafeli ik bayrak arasında beşer azmayış oku atarlardı.

i. (8a/11)

[= 1]

iḥtiyār eyle- : < Ar. + T. Seçmek ortaya koymak, tercih etmek.

i. (8a/3)

[= 1]

iḥtiyāt : < Ar. 1. Tedbirli davranma.

i. + larımı (20b/11)

[= 1]

iḥvān : < Ar. 1. Güvenilir, içten olan, candan dostlar. 2 . Aynı tarıkata bağlı olan kimseler.

i. (3b/11)

i. + ımı (57a/7)

i. + ınuḡ (60b/3)

i. + olmış (41b/7)

[= 4]

iḥyā : < Ar. 1.Canlılık kazanma, dirilme. 2.Yeniden kuvvetlendirme.

i. (47b/17)	i.(15b/13), (15b/8), (16a/2),
i. + sı (68a/3)	(17a/8), (19a/14), (22a/3),
[= 2]	(22a/9), (23a/8), (24a/8), (24a/8),
īkāʿ : < Ar. Meydana getirme, yapma, yaptırma, işleme.	(24b/15), (24b/16), (26b/3),
i. + ndan (32a/13)	(27a/11), (28b/3), (29b/11),
[= 1]	(32b/17), (33a/12), (58b/15),
īkāmet : < Ar. Oturma.	(65b/9), (69a/2), (69a/7), (7b/11)
i. + eden (62b/1)	i. + nci (20a/2), (25a/2),
[= 1]	(33a/10), (57a/13)
īkbāl : < Ar. 1. Birine doğru dönme. 2. Yüksek rütbe, mertebe. 3. Kısmet, şans. 4. İşlerin yolunda gitmesi; mutluluk, şanslı olma. 5.Dilek, istek.	i. + si (66a/17)
i. (49b/15)	i. + sinden (24b/3), (25a/1)
i. + ine (28a/12)	i. + sinünj (26a/16), (30a/6)
i. + ini (38a/6)	i. + şer (35b/5), (57a/16),
[= 3]	(7b/11)
īkdām : < Ar. 1. Özenle, titizlikle, sürekli çalışma. 2. İlerleme.	[= 35]
i. (68a/11)	iki yüz : Sayı, 200.
i. + ları (28a/16)	i. (12b/5)
[= 2]	[= 1]
iki : Sayı, 2.	iki yüz yetmiş : Sayı, 270.
	i.(12b/5)
	[= 1]
	īkrāh : < Ar. 1.Birine, istemediği halde zorbalıkla iş yaptırma. 2.Nefret etmek, tiksinmek.

<p>i. (60b/14)</p> <p>[= 1]</p> <p>ikrām : < Ar.1.Bağış, ihsan, kerem.2.Saygı, şefkat ve sevgi ifâdesi olarak kişinin gönülünü mutlu etmek için yapılan şeyler.</p> <p>i. (65b/10)</p> <p>[= 1]</p> <p>iktidā : < Ar. Tabi olma, uyma.</p> <p>i. + yısünnet (54b/11)</p> <p>[= 1]</p> <p>iktidār : < Ar. Güç yetme, yapabilme.</p> <p>i. (2a/14)</p> <p>[= 1]</p> <p>iktisāb : < Ar. Kazanma, edinme.</p> <p>i. + a (37a/9)</p> <p>i. + ışeref (62b/15)</p> <p>[= 2]</p> <p>iktizā : < Ar. Gerekmek.</p> <p>i. + êtmegin (59a/4)</p> <p>i. + êdüb</p> <p>[= 2]</p>	<p>i'flā : < Ar. 1. Yükseltme, yukarıya kaldırma. 2. Yüceltme, şânını, şöhretini arttırma.</p> <p>a.(5b/7), (29b/2), (36a/15), (36b/13), (68a/4)</p> <p>[= 5]</p> <p>ilā-āhirihi : < Ar. Sonuna kadar.</p> <p>i. (7b/14)</p> <p>[= 1]</p> <p>ilā-māşā'e'llah : < Ar. Maşaallaha değin.</p> <p>i. + ite'ālā (37a/15)</p> <p>[= 1]</p> <p>i'flān êt- : < Ar. + T. 1. Bir durumu yayın yoluyla duyurmak. 2. Açık bir şekilde anlatmak.</p> <p>i.-mekleriyle (3a/13)</p> <p>[= 1]</p> <p>ilāve : < Ar. 1. Çoğaltma, katma, dahil etme, ekleme.</p> <p>‘i. (29a/13)</p> <p>[= 1]</p> <p>ilbās : < Ar. Kaftan.</p> <p>i. + ıyıla(12a/12)</p>
--	---

[= 1]

ile : ïle.

i. (10b/16), (11a/8), (11b/1),
(11b/10), (11b/13), (12a/3),
(13a/12), (13a/8), (14b/9),
(16a/5), (17a/10), (19a/17),
(19a/4), (19b/5), (1b/6), (1b/7),
(20a/15), (21b/16), (22a/3),
(22b/17), (23a/12), (23a/4),
(25a/16), (25b/6), (26b/15),
(26b/4), (27b/15), (27b/2),
(28a/6), (28b/12), (28b/15),
(28b/16), (29a/13), (29a/17),
(29b/1), (29b/9), (2a/15), (2b/13),
(2b/14), (30a/16), (30a/17),
(30b/1), (31a/11), (32a/10),
(32a/17), (32b/1), (32b/17),
(32b/4), (32b/8), (33a/4), (33a/10),
(34b/12), (36a/17), (36b/16),
(37b/7), (37b/8), (38b/9),
(39a/10), (39a/17), (39b/6),
(3a/3), (3b/2), (3b/4), (40b/12),
(41a/16), (41b/11), (41b/15),
(41b/16), (41b/3), (41b/6),
(41b/9), (42a/14), (42a/16),
(42b/17), (42b/2), (42b/4),
(43a/3), (45b/12), (45b/8),
(46a/15), (47a/16), (47a/3),
(47b/12), (48b/2), (49a/1),
(49b/15), (4b/10), (4b/13),
(50a/14), (51a/1), (51b/15),
(51b/7), (52a/10), (52a/9),
(52b/10), (53b/10), (54b/15),
(55a/1), (55b/14), (56b/14),
(56b/5), (56b/9), (57a/15),
(57a/16), (57a/8), (57b/16),
(58b/16), (59a/13), (59a/14),
(59a/16), (59a/2), (59a/5),
(59a/8), (59b/14), (59b/16),
(59b/7), (60b/11), (60b/15),
(60b/17), (61a/15), (61a/9),
(61b/11), (62a/4), (62b/14),
(62b/16), (62b/7), (63a/4),
(64a/5), (65a/1), (65b/11),
(66a/11), (66b/13), (66b/17),
(67a/10), (67a/3), (67b/10),
(67b/8), (68a/13), (69a/17),
(69b/12), (69b/13), (69b/15),

(69b/2), (69b/9), (6a/12), (6a/16),	‘i. + iefrāṣṭeiḥamiyyet (56b/17)
(6b/7), (6b/8), (7a/2), (7b/4),	[= 1]
(8a/2), (8b/1), (9a/10), (9a/3)	‘ilm-i remy : < Ar. Okçuluk ilmi.
[= 154]	‘i. + e (37a/4), (65b/10)
ile’n-nirān : < Ar. Aydınlıklar, ışıltılar,	‘i. + ün (19b/5), (20a/12),
ışıklar. 2.Cehennem. 3.Ateş.	(31b/11)
i. (36b/14)	[= 5]
[= 1]	iltibās : < Ar. İki ya da daha fazla şeyin
ilerü : İleri.	birbirlerine benzemesi.
i. (26b/16)	i.(22a/3)
[= 1]	[= 1]
ilkā : < Ar. Bırakma, bırakılma, terk,	iltifāt : < Ar. İltifat.
atma.	i.(3b/13), (8b/12)
i. + yıfesādı (46a/17)	i. + ihāzretisa‘ddan
[= 1]	[= 3]
illā : < Ar. 1. ...den başka, meğer. 2.	iltihāk : < Ar. Katılma, karışma.
Aksi halde. 3. İlle, mutlaka. 4. Yalnız.	i. + ın (51b/9)
i. (15b/7), (18a/7)	[= 1]
[= 2]	imā : < Ar. “imā” 1. Açıkça
‘illet-nümūd : < Ar. + Far. Sebeb	söylemeden üstü kapalı olarak anlatma,
gösteren.	dokundurma. 2. Bir şeyi üstü kapalı
‘i. (66b/17)	biçimde anlatan kelime, cümle, işâret
[= 1]	vb.
‘ilm : < Ar. İlim. Bilme, biliş.	i. + édüb (20a/17)

i. + �tmiŖ (4b/12)	i. (56b/2)
[= 2]	[= 1]
i‘m�l : < Ar. 1. Yapma, yapılma. 2. Ortaya ıkarma, meydana getirme.	im�m a‘med : < Ar. bk. ‘‘im�m a‘med ibn ‘hanbel’’.
i. (6b/14), (7a/4)	i. + den (26a/13)
[= 2]	[= 1]
i‘m�l-i kem�n : < Ar. + Far. Yay yapımı.	im�m a‘med bin ‘hanbel : < Ar. bk. ‘‘im�m a‘med ibn ‘hanbel’’.
i. (3b/1)	i. (26a/11)
[= 1]	[= 1]
im�le : < Ar. Meylettirme, bir tarafa e‘me, yatırma.	im�m a‘med ibn ‘hanbel : < Ar. Hanbel� mezhebinin imamı, hadis alimi, fakih.
i. (64b/8)	i. (26a/3)
[= 1]	[= 1]
im�m : < Ar. 1. �nde bulunan �n ayak olunan kimse. 2. Namazda kendisine uyulan kimse. 3. Halife olan kimse. 4. Bir mezhep kuran kiŖi. 5. Hz. Ali soyundan gelen değerli kiŖiler.	im�m deresi : < Ar. + T. İstanbul Okmeydanı’nda geçen bir yer adı.
i. (19a/2), (56b/4), (69b/2)	i. + ne (69a/9)
i. + ı (54b/11)	[= 1]
i. + im�Ŗ�r�nileyh�n (56b/7)	im�met : < Ar. 1. İmam olma durumu. 2. İmam olan kimsenin g�revi, imamlık. 3. Din iŖleri ve devlet başkanlığı, hil�fet. 4. Din ve m�neviyat �nderliği.
[= 5]	i. + leriyle (63a/15)
im�m ‘abdu‘llah efendi : < Ar. + Rum. bk. ‘‘abdu’l-lah efendi’’.	

[= 1]
imām ḥasan : < Ar. Hz. Ali'nin oğlu,
Hüseyin' in kardeşi.
i. (9b/5)
[= 1]
imām hüseyin : < Ar. Hz. Ali'nin oğlu,
Hasan'ın kardeşi.
i. (9b/5)
[= 1]
imām-ı āḥḥam : < Ar. Hanefî
mezhebinin imamı, büyük din alimi.
i. (28a/2)
[= 1]
imām-ı aḥmed : < Ar. bk. “imām aḥmed
ibn ḥanbel”.
i. (28a/2)
[= 1]
imām-ı mālîk : < Ar. Mâlîkî mezhebinin
imamı, büyük müctehid ve hadis alimi.
i. (26b/17)
[= 1]
imām-ı müslîm : < Ar. bk. “müslîm”.
i. (18b/5)
[= 1]

imām-ı serāy-ı ‘atîk : < Ar. + Far. + Ar.
bk. “imām menzili”.
i. (54a/12)
[= 1]
imām-ı şâfi‘î : < Ar. Şâfiî mezhebinin
imamı, büyük müctehid.
i. (26a/14), (28a/3)
[= 2]
imām-ı meḥmed : bk. “meḥmed
efendi imām-ı serāy-ı ‘atîk”.
i. + ün (51b/12)
[= 1]
imām menzili : < Ar. Ayak taşı
Kağıthane yönünde Nakkaş Menzili baş
taşına yakın yerdedir. Ana taş İmam
Mehmed Efendi'ye aittir.
i. (47a/16), (49a/11), (50a/1),
(66a/13)
i. + nün (44a/3)
[= 5]
imām süllemî : < Ar. Sahabe soyundan
gelen İmam Süllemi, Mâlîkî fakihî ve
pek çok konuda bilgi sahibi olan bir
âlimdir.

i. (35a/7)
[= 1]
imām tayboğa e'l-eşrefî : Remy üstadı
meşhur Memlük silahşoru Tayboga el-
Eşrefî, Arapça olarak telif ettiği
“Bugyetü'l-Merâm Gâyetü'l-Garâm”
adlı eserin sahibidir.

i. + nüñ (8a/4)

[= 1]

īmān : < Ar.1.Yaratana, Tanrı'ya
inanma, dînî inanç.2. Güçlü bir şekilde
inanma.

i. (11a/8)

i. + ı (11a/6)

[= 2]

imdād : < Ar. 1.Yardım. 2.Yardıma
gönderilen kuvvet.

i. + ı (38b/9), (56b/5)

[= 2]

imdād-bād : < Ar. Yardım olsun

i. (48b/17)

[= 1]

imkān : < Ar. Olabilecek vaziyette
bulunma; olabilirlik.

i. + dan (31b/16)

i. + ım (21a/4)

[= 2]

imtidād : < Ar. Uzama, uzanma; uzun
sürme.

i. (47b/12)

[= 1]

imtinā' : < Ar. 1.Kaçınmak, geri durma.
2. Mümkün olmama, olanaksız.

i. (20b/7)

[= 1]

inād : < Ar. Üsteleme, direnme,
söylediğinden ya da yaptığından
vazgeçmeme.

‘i. + dur (2a/3)

[= 1]

ināden : < Ar. İnat ederek, inat olsun
diye.

‘i. (46b/3)

[= 1]

ināyet : < Ar. 1. Özen gösterme, dikkat
etme.2. Hoş ve güzel olan, cömertlik,
iyilik.

‘i. + ifeyyāz (68a/13)

[= 1]	‘i. + inde (13a/17), (27a/2), (34a/15), (34b/16)
‘ināyetlü : < Ar. + T. 1. Osmanlılar’da kızlar ağası için kullanılan unvan sözü.2. Lutuf ve ihsan sâhibi.	[= 4]
‘i. (68a/2)	‘i. (22a/10)
[= 1]	[= 1]
inbisāt : < Ar. 1.Gönül açıklığı, sevinç. 2.Açılma.	‘indallāh : < Ar. Allah yanında.
i. (12a/8)	i. (22a/10)
i. + eden (55b/15)	[= 1]
[= 2]	infiāl : < Ar. Gücenme, darılma.
incerek : Zayıfa yakın, incecik.	i. + i (40b/8)
i. (67a/11)	[= 1]
[= 1]	inkār : < Ar. 1. Bir şeyi yaptığı halde yapmadığını söyleme, yaptığını veya söylediğini saklama. 2. Kabul etmeme, yalanlama.
incirli bağçe : < Far. İstanbul Okmeydanı’nda bulunan bir yer. Diğer adı Cafer Efendi Bahçesi.	i. + etmiş (19a/10)
i. (58a/4)	[= 1]
i. + ye (70a/1)	insā : < Ar. Unutturma, unutturulma.
[= 2]	i. (48a/3)
‘ind : < Ar. 1. Bir taraf, yön. 2. Yanında, göre, fikrine göre. 3. Olunca, olduğu halde.	[= 1]
	inşāf : < Ar. Merhamete, vicdana veya mantığa dayanan delalet.
	i. + eylediği (60a/6)
	[= 1]
	insan : < Ar. İnsan.
	i. + a (20b/8)

[= 1]

inşād : < Ar. Ahengine uygun bir şekilde şiir okuma.

i. + eylediği (44a/2)

[= 1]

intisāb : < Ar. 1. Bir kişiye ait olma, bağlanma. 2. Bir yere bağlanma, kapılanma. 3. Birinin adamı olma.

i. (34b/11), (37a/8), (59b/4)

i. + a (43a/15)

[= 4]

intizār : < Ar. 1. Bekleme, beklenilme. 2. Bakmak, gözlemek.

i. + ıı (39a/9)

[= 1]

ipşāla : İki menzilin bulunduğu Trakya bölgesinde yer alan bir ilçe.

i. (35b/5)

[= 1]

irād : < Ar. 1. Gelir, vâridat. 2. Gelir getiren mülk. 3. Söyleme.

i. (32a/6), (9a/2)

i. + imaḥşūşa (59b/1)

i. + ından (13b/7)

[= 4]

irāde : < Ar. 1. Dileme, arzulama, üzerine düşme. 2. Kesin hüküm, emir.

i. + iişābeti (28b/15)

i. + sini (9a/2)

[= 2]

ira'et : < Ar. Gösterme, tayin etme.

"ira'e"

i. + inukūdı (53b/12)

i. + işūreti (45b/7)

[= 2]

irān : İran. Güneybatı Asya'da bulunan bir ülke.

i. (7b/10)

i. + ızemīn (10a/1)

[= 2]

irās : < Ar. 1. Verme, verilme. 2. Sebebe olma, gerekme. 3. Getirme.

i. (32a/12), (63b/3)

[= 2]

irci'ī : < Ar. Ey mutmain olan nefis!

Râzı olmuş ve kendisinden râzı

olunmuş bir halde Rabb'ine dön"

âyetinin ilk kelimesi olup çeşitli

kullanılışlarda “ölüm” manasına
gelmektedir. Fecr süresi 28. ayet.

e. + ye (13a/3)

[= 1]

irhā : (?)

i. (43a/1)

[= 1]

irtiaş : < Ar. Ra'şeye tutulma, titreme,
sarsılma

i. (46b/2)

[= 1]

irtikāb : < Ar. 1.Fena, iyi olmayan bir iş
yapma. 2. Rüşvet verme.

i. + ıgüftār (58b/14)

[= 1]

İsā : < Ar. Hz. İsa. Kur'an- ı Kerim'de
da ismi geçen ve kendisine kutsal kitap
verilen peygamber.

İ. (8b/4)

[= 1]

işābet : < Ar. 1. Ok atışlarında oku
hedefe ulaştırma. 2. Doğru bir
düşünceyi dile getirme. 3. Düşme,
tutma, dokunma.

i. + den (12a/15)

i. + étdirür (22a/16)

i. + étmeyecegi (36a/6)

i. + i (28b/15)

i. + inden (27a/17)

[= 5]

işāl : < Ar. 1. Rast gelme, doğruca gidip
erişme, yerini bulma. 2. Doğru olan bir
düşünceyi ifade etme. 3. Düşme, tutma,
dokunma.

i. (17b/5)

[= 1]

işāl-i hedef : < Ar. Hedefe ulaşma.

i. (10a/15)

[= 1]

İsār : < Ar. 1. Misafirperver olma,
ağırlama. 2. Vermekten kaçınmamak,
kendinden çok başkalarının çıkarını
düşünüp fedâkârlık yapmak. 3. Dökme,
saçma. 4. Seçme, tercih ve ihtiyar etme.

i. + maqd (10b/9)

[= 1]

isfence : < Ar. Süngere benzer,
süngerimsi.

i. + i (42a/14)

[= 1]

isfendiyār : < Far. İran'da islamiyetten önceki hanedanlardan Keyanilerin padişahı.

i. (5a/15), (6a/6)

[= 2]

ishāk : < Ar. Hz. İshak. Hz. İbrâhim'in oğlu, Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen peygamberlerden biri.

i. (9b/4)

[= 1]

iskender : bk. "tozqoparan iskender".

i. (40a/1)

[= 1]

iskender : bk. "tozqoparan iskender".

i.(41a/11)

[= 1]

iskender-âne : < Ar. İskender'e yakışır şekilde.

i. (37b/7)

[= 1]

iskenderiyye : Bir menzilin bulunduğu Mısır'ın Akdeniz kıyısında olan, ikinci büyük şehridir.

i. (35a/17)

[= 1]

islām : < Ar. 1. Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine me'mur olduğu din. 2. Bu dinde olan kimse, Müslüman.

i. (20b/16), (28b/5)

i. + a (19b/14)

i. + ına (20b/17)

[= 4]

islâmiyye : < Ar. İslâmlık, Müslümanlık.

i. + den (35a/16)

i. + nün (29a/5)

[= 2]

ism : < Ar. İsim, ad.

i. (36a/3)

i. + imuhammed (6a/10)

i. + işerîf (4b/15)

i. + işerîfleri (8b/2)

i. + iyile (16b/10), (43a/7),
(43b/11), (57a/13)
[= 8]

ismā'il : < Ar. Hz. İsmail. Hz.
İbrâhim'in oğlu, Kur'an-ı Kerim'de
ismi geçen peygamberlerden biri.
i. (17a/7), (22b/5), (23a/7),
(5a/4), (9b/4)
[= 5]

işna-‘aşere : < Ar. On ikinci.
i. (31b/7)
[= 1]

istanbul : Türkiye’de bulunan bir şehir.
i. (67b/2)
i. + a (28a/15)
[= 2]

istanbul okmeydânı : Fatih Sultan
Mehmet tarafından fetihten hemen
sonra kurulan ilk vakıftır. Kuruluş
amacı "Gazilerin ve halkın ok atması
ve toplu halde dua etmesi için.." diye
açıklanmaktadır.
i. + nda (4a/11), (36a/8)
[= 2]

iste- : İstemek.
i.-meyüz (24b/1)
i.-r (38a/3), (40b/10)
[= 3]

isti‘dād : < Ar. 1. Kabiliyetli, becerikli
olma. 2. Akıllılık. 3. Anlayışlılık. 4.
Yetenekli olan kişi.
i. (3a/17), (62b/15)
i. + ma (40b/12)
[= 3]

istifa : < Ar. 1. Bir işten kendi isteğiyle
çekilme. 2. Affını isteme, af dileme.
i. + yımaşşüd (69b/10)
[= 1]

istikāk : < Ar. 1. Hakkı olma, hak
kazanma. 2. Hak kazanılan şey.
i. (41b/2)
i. + a (20a/13)
[= 2]

istiḥmām : < Ar. 1. Hamama girme,
yılanma. 2. Önem verme. 3. Bir amaç
için her türlü zorlukla uğraşma.
i. + ı (32a/13)
[= 1]

istiḥsān : < Ar. Hoşlanma, takdir etme,
beğenme.

i. + dan (45b/10)

[= 1]

istikāmet : < Ar. 1.Yön, cihet. 2.
Doğruluk, dürüstlük.

i. (40a/3)

[= 1]

istikrār : < Ar. Tekrarlatma.

i. (59a/6)

[= 1]

istimāʿ : < Ar. Dinleme, dinlenilme,
işitme, kulak verip dinleme.

i. (2b/17)

i. + étmiş (18b/13)

[= 2]

istiʿmāl : < Ar. Kullanma.

i. (33a/4), (6a/9), (6b/10), (7a/5)

i. + etmekden (21b/14)

i. + i (17a/16), (5a/3)

i. + ine (14a/9), (9b/2)

i. + inüj (13b/5)

[= 10]

istināden : < Ar. İstinad suretiyle,
güvenerek, dayanarak.

i. (37a/4)

[= 1]

istinbāt : < Ar. Söylenen bir sözden ya
da yapılan bir işten farklı, gizli bir anlam
çıkarma.

i. (4b/3)

[= 1]

istisʿād : < Ar. Kutlu, mübarek, sayma.

i. (62b/17)

[= 1]

istiṭlāʿ : < Ar. 1. Bir şeyi öğrenmek
isteme, araştırma. 2. Anlamaya çalışma.

i. + ihākāyık (3b/6)

[= 1]

istivā-pezir : < Ar. + Far. Birbirine eşit

ve denk olma, müsâvî olunmasının

kabul edilme durumu.

i. (48a/6)

[= 1]

istizān : < Ar. 1.Müsade isteme. 2.İzin

için sorma.

i. + eylemek (65b/12)

[= 1]	i. (11b/2), (23a/9)
istizhār : < Ar. 1. Dayanma, güvenme, arka verme. 2. Yardım isteme, zahir, arka olmasını isteme.	i. + ibāhirü'l-beşāret(9a/9)
i. + in (52a/7)	[= 3]
[= 1]	işbu : Bu, özellikle bu.
‘iṣyān : < Ar. Emre uymama, itaatsizlik etme.	i. (13b/3), (34a/13), (49b/15), (50a/12), (65b/13)
i. + étmiş (18b/4)	[= 5]
i. + étmişdür (18b/17)	işid- : İşitmek.
[= 2]	i.-übde (5b/3)
iş : İş.	[= 1]
i. (19a/1), (51a/1)	işmām : < Ar. 1. Koklatma, koklatılma. 2. Biraz duyurma, çıtlatma.
[= 2]	i. + irevāyihi (53b/11)
īṣān : < Far. 1. Türkistan'da ve idil havzası Türklerinde "sûfi, keramet sahibi, velî" anlamlarına gelen ulemâ ve şeyhlere verilen bir unvan.	[= 1]
i. + ı(1b/6)	işte : Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz.
[= 1]	i. (37b/15)
işāret : < Ar. 1. Bir şeyi (kaş, göz, el, parmak, baş ile) gösterme. 2. İz, belirti, nişan. 3. Dolaylı olarak bir şeyi hatırlatmak için verilen buyruk.	[= 1]
	iştihār : < Ar. Şöhretlenme, meşhur olma, ün alma, ünlü olma.
	i. (3b/16), (40b/13)
	i. + édüb (41b/4)
	i. + in (45b/4), (52b/14)
	[= 5]

iřtimāl : < Ar. Bir şeyi kaplama, içine alma, kapsama.	i. + ından (43a/4), (46a/14) [= 2]
i. (67b/7) [= 1]	iřfā ed- : < Ar. 1. Söndürmek. 2. Dindirmek, yatıştırmak, bastırmak.
iřtā : < Ar. Verme, verilme, ödeme.	i.-üb (43a/5) [= 1]
i. (20a/16) [= 1]	iřtibār : < Ar.1.Saygı gösterme. 2.Ehemmiyet verme.
iřtāb : < Ar. Azarlama, tersleme, çıkışma; gücenme.	i. (26a/3), (30b/12), (30b/3), (33a/10), (37a/5), (42b/8), (8a/9) i. + ı (66b/12)
i. + ı (4a/4) [= 1]	i. + ın (42a/9), (54a/3) i. + ma (38b/5) i. + olunmaz (27b/9) [= 12]
iřtāle : < Ar. Uzatma, uzatılma.	iřtimād : < Ar. Güvenme, emniyet etme, güven, emniyet.
i. + izebān (52b/13) [= 1]	i. (30b/15) i. + olunur (21a/1) [= 2]
iřtām : < Ar. Yemek yedirme.	iřtimāden : < Ar. İtimad ederek, güvenerek, dayanarak.
i.(14b/10) [= 1]	i. (37a/4) [= 1]
iřtāre : < Ar. 1.Uçurma, uçurulma. 2.Çarçabuk gönderme, yollama. 3.Bırakma.	
i. + ilānei (41b/4) [= 1]	
iřtbāc : < Ar. Tabi kılma, arkasına, ardına katma.	

i'tinā : < Ar. Çok dikkat etme, özenme.

i. (48a/1)

i. + sını (53a/1)

[= 2]

i'tiyād : < Ar. Adet edinme, alışma;

alışkanlık.

i. (56b/5)

i. + édüb (37a/13)

[= 2]

ittibā^c : < Ar. Ardı sıra gitme, uyma,

tâbi olma.

i. + étmek (19b/9)

[= 1]

ittifak : < Ar. Birleşme, uyuşma;

sözleşme.

i. + ı (35a/12)

i. + ıyıla (58b/9)

[= 2]

ittihāz : < Ar. Bir aleti nesneyi

kullanma; ok yay kulanma.

i. (19b/5)

i. + ıyıla (14b/12)

[= 2]

ittişal : < Ar. Yakınında, bitişiğinde.

i. + inde (39b/5)

[= 1]

ittisām : < Ar. Damga vurma, nişan

urma; süsleme.

i. + ıfātiḥ (28b/12)

[= 1]

izāle : < Ar. Giderme, giderilme; yok

etme.

i. (13b/16), (52b/14)

i. + eyledükden (42a/14)

[= 3]

izān : < Ar. Bildirme, bildirilme.

i. (65a/8)

[= 1]

izān : < Ar. 1. Anlayış gösterme. 2.

Söz dinleme, emre uyma. 3. Terbiye,

edep.

i. (20b/15)

[= 1]

izāz : < Ar. 1. Kıymet etme, hürmet

etme. İkramda bulunma.

i. (13a/8)

[= 1]

izhār : < Ar. Gösterme, meydana çıkarma.

i. (3a/13), (52b/11), (6a/4)

i. + eylediği (56a/2)

i. + ı (58a/1)

i. + icelādet (39a/14)

i. + ıgalebe (43b/15)

i. + ıkibr (48a/1)

i. + ima'rifet (62b/3)

i. + imahāret (60b/6)

i. + imehāret (56b/15)

i. + ıšan'at (57a/4), (61a/8)

i. + ıshehāmet (11a/16)

i. + imahāret (66b/1)

[= 15]

izn : < Ar. İzin.

i. (20b/6)

i. + i (30a/13)

i. + vèrilmemek (61b/7)

[= 3]

‘izzet : < Ar. 1.Değer; yücelik, ululuk.

2.Güç, kudret. 3.Saygı.

‘i. (9a/12)

‘i. + i (18a/10)

‘i. + ifātihi (10a/1)

[= 3]

-J-

jale : < Far. İran'da hüküm süren ilk sülalelerden olan Pişdâdiyân sülalesinden Minuçehr Şah'ın okçulukta mahareti çok olan silahdarı, oklarını oyup nemi gittikten sonra içlerini jale ile doldurup güneşin doğuşunda, attığı yer ile arasında kırk konaklık mesafe olan Merv şehrine düşürdüğü kaydedilmiştir. Minhâc-ı Rumât'ta geçmektedir.

j.(derkenar(34a/5))

[= 1]

-K-

ka'be : < Ar. 1.Hicaz'da, mekke-i mükerrerme'de harem-i şerif'in hemen hemen ortasında bulunan bina.
2.Müslümanların namaza başlarken yöneldikleri taraf.

k. + i (46b/17)
[= 1]
ķābil : < Ar. Hz. Adem'in oğullarından birinin ismi, Habil'in kardeşi.
k. + e (5a/2)
k. + olur (25a/9)
[= 2]
ķable'l-an : < Ar. Andan önce.
k. (3a/5)
[= 1]
ķable'l-islām : < Ar. İslam öncesi, Müslümanlıktan evvel.
k. (7b/10)
[= 1]
ķabul : < Ar.1. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, râzı olma. 2. Verilen bir şeyi alma, geri çevirmeme. 3. Onaylama, tasdik etme.
k. (20b/7)
k. + eyler (21a/13)
[= 2]
ķabza : < Ar. 1.Yayın sol elle kavranan orta kısmı. 2. Ok boynunu ölçmekte

yaklaşık 9 cm'lik uzunluk ölçüsü. 3. Atıcıya göre sol taraf, kabza tarafı.
k. (35b/15), (68a/15)
(derkenar(56a/1)
k. + sında (44a/4), (47a/14),
(49a/12), (70a/12)
(derkenar(38a2/2)
[= 8]
ķabza ķālibi : < Ar. Okçuluğa heveslenip kabza almak için uğraşan kişi. Kabza alabilmek için en az 900 gez (594 m.) mesafeye ok atıp bunu usulüne uygun olarak tespit ve tecil ettirmek lazımdı. Kabza alan bir atıcı, Atıcılar Sicili'ne kaydolanmak ve Atıcılar Dergāhı'nda sofraya oturma hakkı kazanırdı. Buna Büyük Kabza almak da denilirdi.
k. (20b/13)
[= 1]
ķac : Bir şeyin niceliğini sormaya yarayan soru sıfatı, ne kadar, nice.
k. (25b/2), (25b/3)
[= 2]

ƙadar : < Ar. 1. Bir Şeyin,
karŐılaŐtırıldıđı diğer bir Şey ölçüsünde,
derecesinde olduğunu belirtir.
2. Ölçüde, derecede. 3. Bir iş, durum
veya sıralamanın bittiği mekan, zaman
veya sayıyı gösterir. 4. Geçmiş zaman
isim-fiilinden sonra geldiğinde “gibi”
anlamı verir. 5. “AŞağı yukarı,
yaklaşık,” anlamında bir niceliğin
ölçüsünü, ne kadar olduğunu tahmînî
olarak söyler.

k. (17b/4), (17b/7), (28a/8),
(33a/1), (33a/13), (38a/4),
(3a/14), (16b/15)
[= 8]

ƙadd : < Ar. Boy,pos.

k. + ine (33a/16)
[= 1]

ƙaddesallāhu esrārahüm : < Ar. Allah
sırlarını mukaddes ve mübarek eylesin.

k. (28b/14)
[= 1]

ƙaddese sırr : < Ar. (Allah) sırlarını
mübarek eylesin.

k. + a (35a/7)

[= 1]

ƙadem : < Ar. 1. Ayak. 2. Adım. 3.
Yarım arşın mesafesinde bir ölçü. 4.
Uğur.

k. (51b/13), (59a/6),
k. + i (40b/15), (52a/9), (57a/8),
(62a/7)
[= 6]

ƙadem-gāh : < Ar. + Far. Ayak yeri.

k. + ı (47a/16), (57a/9) (59a/13)
k. + ıdaƙıķī (53a/6)
k. + ına (66a/14)
k. + ınuŐ (68a/15), (70a/13)
[= 7]

ƙādı : < Ar. Şeriat ile yönetilen
devletlerde halk arasında çıkan
anlaŐmazlıkları, her türlü dāvāyı
çözmek için devlet tarafından
görevlendirilen kişi.

k. + sı (67b/2)
[= 1]

ƙadr : < Ar. 1.Kıymet, itibar. 2.Onur,
şeref; üstünlük. 3.Mertebe, derece.

k. (1b/6), (66b/12), (70a/7)	[= 1]
k. + ikemāna (32b/14)	kāğid : < Far. Hedef üstüne yerleştirilen
k. + ini (69b/13)	nesne.
[= 5]	k. (derkenar(28a1/6)),
kāf : < Ar. Kaf dağı. Masallarda,	(derkenar(28a1/11))
zümrüd-i anka kuşunun yaşadığının	[= 2]
bahsedildiği, inanıldığı dağ; Şark	kāğıdhāne : < Far. İstanbul
kavimleri kozmolojisinde Arzın her	Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.
tarafını, bütün yanlarını saran dağın	k. (41b/16), (65a/11), (66a/12),
ismi.	(70a/15)
k. + ısalābet (40a/1)	k. + de (35b/3)
[= 1]	k. + i (54a/11)
kāfi : < Ar. Yeten, yetişen, elveren,	[= 6]
yeterli, kifâyet eden.	kā'ide : < Ar. 1.Temel, esas. 2.Usul,
k. + dür (14a/14)	nizam, yol, kural.
[= 1]	k. (20a/17), (29a/11)
kāftān : < Ar. Büyük oranda ipekten	k. + si (8a/2)
yapılmış olan bir çeşit uzun, süslü	k. + sinden (68b/9)
kıyafet.	k. + ye (8a/7)
k. (29a/10)	[= 5]
[= 1]	kā'in : < Ar. Mevcut olan, bulunan, var
kāfur : < Ar. Peygamber Efendimizin	olan.
tirkeşinin adı.	
k. (16b/10)	

k. (30b/6), (35b/10), (63a/5),
(66a/1), (66a/14), (68a/16),
(68b/1)
[= 7]

ķāhire : Mısır'ın başkenti olan bu
şehirde yedi menzil bulunmaktadır.

k. (35b/10)
[= 1]

ķahr : < Ar. Gālip gelip ezme, perîşan
etme, mahv ve helāk etme.

k. + ēde (38a/1)
[= 1]

ķahvecibaşılıđı : < Ar. + T. 1.
Kahvecibaşının işi ve unvânı. 2.
Sarayda bâzı yetenekli has odalılara
verilen mansıp.

k. (67b/8)
[= 1]

ķal' : < Ar. Koparma, koparılma.

k. (58b/10), (59b/14)
[= 2]

ķal- : Kalmak.

k.-dı (2a/17)
k.-dığımı (9a/13)

k.-mayub (27a/9)

[= 3]

ķal'a : < Ar. 1. Kale, hisar. 2. Bir şeyin
temelinin, güvenliğinin sürdürüldüğü
nesne. O eser ilmin kal'asıdır.

k. (26a/9)

k. + yımuḫāvere (3a/4)
[= 1]

ķalāfāt : < Far. Osmanlı dönemi
yeniçerilerin giydiği aşığısı dar
yukarısı geniş başlık.

k. (58b/4)

[= 1]

ķalbi : < Ar. 1. Kalbe mensup, kalble
ilgili. 2. İçten, gönülden.

k. (38a/4)

[= 1]

ķalem-i kudret-i rabbānī : < Ar. Allah'ın
kaleminin kudreti.

k. (8b/1)

[= 1]

ķalemtrāş : < Ar. Far. Kamış kalem
açmakta kullanılan uzun saplı küçük
bıçak.

k. (50a/14)	çam ağacından yapılan oklar
[= 1]	kullanılmaktaydı.
ķālen ve ķālemen : < Ar. Sözle ve yazıyla.	k. + ıyıla (48b/3)
	[= 1]
k. (31b/16)	ķāmiş menzili : Bağdat Fatihi olan merhum Murad Han'ın üstadı Hacı Süleyman Ağa, Hacca giderken Mısır Kahire'de olan Kamış Menzili'ni ağaç pişrev ile bozmuştur.
[= 1]	
ķāmbīn : (?)	
k. (10a/4)	k. (derkenar (44a3/7))
[= 1]	[= 1]
ķālyōn : < İt. Yelkenle de kürekle de mesafe katedebilen, savaş gemilerinin en büyüğü.	
k. (42a/11)	ķāmilü'ş-şanāyī' : < Ar. Bütün sanatlar.
[= 1]	k. (29b/8)
	[= 1]
ķāmet : < Ar. Boy, pos.	ķām-revā : < Far. İsteğine erişen.
k. (12a/12)	k. (65b/5)
[= 1]	[= 1]
ķāmiş ok : Mücevvef ok olarak da bilinir. Kamıştan yapılan oklardır. Kamış ok yapmak için gerekli malzeme Hindistan'dan getirildiği için, çok pahalıya mâl oluyordu. Bu nedenle kamış ok nadir görülmekte daha çok	ķām-ver : < Far. İsteğine kavuşmuş, mutlu.
	k. (64b/10)
	[= 1]
	ķām-yār : < Far İran'da bir eyaletin adı. "kamıyan"
	k. (7a/11)

[= 1]

kan dök- : Ölüme yol açmak, cana kıymak.

k.-en (11a/11)

[= 1]

kanā'at : < Ar.1.Verilene , kismete rıza gösterme, daha fazlasını beklememe, arulamama. 3.İnanmak, aldanmak.

4.Görüş,tahmin.

k. (40a/2)

[= 1]

kanilci piyāle usta : bk. “kanilci usta piyāle”.

k. + nuḡ (52b/14)

[= 1]

kanilci usta piyāle : Kandilli Usta

Piyale, Bostancı Menzili'nde rekor

kırarak taş diktirmiştir.

k. (52b/1)

[= 1]

kanḡı : Hangi.

k. (26a/6), (26b/9)

k. + sı (28a/1)

[= 3]

kāni' : < Ar. Elindekiyle yetinen buna razı olan, daha fazlasını beklemeyen, arzulamayan.

k. (59b/2)

[= 1]

kanlı köşk : < T. + Far. İstanbul

Okmeydanı'nda bulunan Musahip Mustafa Paşa köşkü.

k. + e (39b/5)

[= 1]

kānūn : < Ar. 1. Bir toplumda herkesin

uymak zorunda olduğu devlet

tarafından konulmuş kurallar. 2.

Herhangi bir konu için belirlenen

kanunun yazılmış olduğu kitap.

k. (29a/11), (29a/11)

[= 2]

kānūnen : < Ar. Kanuna göre, kanuna

uyarak, kanun yoluyla.

k. (55b/17)

[= 1]

kānūnnāme : < Ar. Kānunların

toplandığı kitap, kānun kitabı

k. + lerinde (29b/10)

[= 1]

kapu : Kapı.

k. + s1 (5b/7)

[= 1]

kapūdān : < İt. Kaptan

k. (42a/1), (49b/10)

k. + ıdaḳāyıḳdan (64b/6)

k. (64b/5)

k. + 1 (47a/8)

[= 4]

kapūdān-ı deryā : : < İt. + Far. Osmanlı

Devleti'nde deniz kuvvetlerinin en

büyük askerî ve idari amiri, kaptan

paşa.

k. (64b/5)

[= 1]

kapūdān hüseyin paşa : III. Selim

devrinde yaşamış olan Kapudan

Hüseyin Paşa, çuhadarlık,

başçuhadarlık ve kaptan-ı derya gibi

görevlerde bulunmuştur. “Sancağı

uğurlu vezir” diye anılan Hüseyin Paşa,

Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde

rekor kırıp taş diktirmiş bir

kemankeştir.

k. (64b/2)

[= 1]

karābe : < Ar. 1. Kırba, büyük testi. 2.

Büyük şişe.

k. + iāb (11b/9)

[= 1]

ğara ħasan : Yeniçeri Ocağından olan

Solak Kara Hasan, Uncu Şüca' Menzili

ve Cerrah Menzili'nde rekor kırarak taş

diktirmiş bir kemankeştir.

k. (45a/16), (45a/17)

k. + uḡ (45b/11)

[= 3]

ğara ħasan ağa : Çuhadar Kara Hasan,

III. Selim zamanında Kiler Kethüdası

Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir

kemankeştir.

k. (64a/2)

k. + nuḡ (64a/6)

[= 2]

ğara muştafa : Sultan I. Selim'in

avcıbaşısı olan Kara Mustafa Ahi

(Parpol) Menzili'nde rekor kırmış, taş diktirmiştir.

k. (41a/12), (41a/4)

[= 2]

ķara muştafa paşa : bk. “ķara muştafa”.

k. (52b/17)

[= 1]

ķarār : < Ar. 1. Bir iř veya konu hakkında verilen kesin hūkūm. 2. Bir yerde veya bir halde durma, sebat ūzre kalma, sākīn olma. 3. Őlçū, derece, miktar, tarz.

k. (42b/1) ,(56b/16)

k. + vērildiginūj (8a/14)

[= 3]

ķarartı : Kararmış yer, siyahlık.

g. + sıyıla (64a/7)

[= 1]

ķarayāgız : Koyu, esmer kimse.

k. (12b/10)

[= 1]

ķarġa : Karga, hayvan.

k. + ları (4b/6)

[= 1]

ķārgāh-ı kemān : < Far. Yayın yapıldığı yer, atölye.

k. + (39a/7)

[= 1]

ķarġa muřtafa : Zayıf yapılı olduġu söylenen Karga Mustafa, buna raġmen iki ayrı menzilde rekor sahibi bir kemankeřtir. Bunlar:Ahi(Parpol) Menzili ve Ćizmeci(Ćullu) Menzili'dir.

k. (40a/16), (41a/15), (41a/6)

[= 3]

ķarılar Ćeřmesi : < T. + Far. Sultan Mahmut Efendimizin validelerinden İfettli Nakři tarafından İstanbul Okmeydanı yakınında yaptırılmıř olan Ćeřmedir. Eski Ćeřme III. Ahmet zamanında yeniden yapılmıřtır.

k. (48b/8), (57a/10), (70a/11)

[= 3]

ķarındař : Kardeş.

k. + larından (11a/2)

[= 1]

ķarıř- : Karışmak.

k. (49b/12)

k.-mamağ (30a/7)	[= 1]
[= 2]	ķāsım : “zihgirci ķāsım ya da zağarcı
ķarīb : < Ar. Yakın, yakın olan, uzak olmayan; soyca yakın.	ķāsım” . Metinde tam olarak ifade edilmemektedir.
k. (13a/4), (20b/1), (37b/13), (43a/15), (44b/7), (45a/9), (51a/5), (52a/12), (59b/17), (61b/14), (62b/5), (65a/11), (65a/15), (65b/16), (67a/8), (67b/10), (70a/15)	k. (44a/14)
k. + dür (48a/9)	[= 1]
[= 18]	ķāsım paşa : < Ar. + T. İstanbul'da okçuların yarışmalara dair birbirlerini dava ettikleri ve bu davaların çözüldüğü mahkeme.
ķarın : < Ar. 1. Yakın. 2. Bir şeye sahip olan. 3. Dost gibi yakın kimseler.	k. + da (59a/9)
k. (10b/1)	[= 1]
[= 1]	ķaşırımca : < Ar. Kısaca, kararımca.
ķarşu : Karşı.	k. (3b/8)
k. + dan (10a/10)	[= 1]
[= 1]	ķaşır : < Ar. Kısa, boysuz.
ķaşd : < Ar.1. Maksat, amaç, niyet.	k. (42b/3)
k. + ıyıla (68b/16)	[= 1]
[= 1]	ķaşr : < Ar. Köşk, küçük saray, kâşâne.
ķaşd éd- : < Ar. + T. Kastetmek.	k. + ı (5b/14)
k.-erler (24a/5)	[= 1]
	ķaşşabü's-sebķ : (?)
	k. + i (61a/9)
	[= 1]

kasāvet : < Ar. Üzüntü, gam, keder, tasa.	k. (63b/9) [= 1]
k. + i (23b/2) [= 1]	katī : < Ar. Kesip atan, şüpheye yer vermeyen, kesin.
kāşāne : < Far. Kusursuz bir şekilde yapılmış olan ev, köşk.	k. (27a/14) [= 1]
k. + i (52a/7) [= 1]	kātīb : < Ar. Yazıcı.
kaṭṭ : < Ar. 1.Kesme, kesilme; biçme. 2.Çözme, karar verme, bitirme.	k. + i (55b/12), (58b/1), (60b/2), (62b/2) k. + lerinden (66a/15) [= 5]
k.(2a/2) (20b/1), (30b/1), (30b/5), (58b/4) [= 5]	kātīb-i vaḳf-ı sulṭān bāyezīd aḥmed efendi : bk. "aḥmed efendi kātīb-i vaḳf- ı sulṭān bāyezīd".
kaṭār : < Ar. Art arda sıralanmış hayvan sürüsü.	k. + nün (52a/2) [= 1]
k. + ibārkeş (61a/7) [= 1]	kaṭ kaṭ : 1. Katlar hâlinde.2. Çok, pek çok, fazlasıyla.
kaṭı : Sert.	k. (70a/8) [= 1]
k. (13b/2), (17a/15), (25a/5), (37a/6) [= 4]	kaṭl : < Ar. Öldürme.
kaṭṭ-ı naḳar-ı kuvvet-i mâliyye : < Ar. Maliyenin gücünü düşünüp karara bağlanması.	k. (6b/4) [= 1]

ḳavaʿid : < Ar. Kaideler, usuller

(kurallar). Metinde geçen ok atmanın

kurallarıdır.

k. + ini (4a/10)

[= 1]

ḳavāʿid-i remy : < Ar. Abdullah el-

Kâtip tarafından yazılmış olan okçuluk

kurallarının anlatıldığı bir eser.

k. (31b/11)

[= 1]

ḳavī : < Ar. 1. Kuvvetli, güçlü. 2.

güvenilir, sağlam.

k. (12a/1),(20a/9)

[= 2]

ḳavl : < Ar. Lakırdı, söz.

k. (25b/16), (26a/5), (27b/11),

(28a/1), (28a/4), (28a/5),

k. + e (25a/12),

k. + ederek (27a/6)

k. + i (12b/10)

k. + ince (18b/14)

k. + inde (27a/1)

k. + inesh (28a/6)

[= 11]

ḳavm : < Ar. İnsan topluluğu.

k. (60b/3)

[= 1]

ḳavs : < Ar. Yay, keman.

k. (16b/13), (17a/1), (4b/13),

(4b/7)

k. + e (17a/13), (4b/8)

k. + ieşer (70b/1)

k. + ifeyza (10a/11)

k. + imübâhâtı (39a/11)

k. + ler (7a/4)

k. + uñ (21b/9)

[= 23]

ḳavs-ı ʿarabî : < Ar. Arap yayı.

k. (14b/1), (17a/6), (21b/14),

(6a/14), (6a/3)

k. + yile (6a/7)

k. + nüñ (17a/4)

[= 7]

ḳavs-ı ʿarabîyye : < Ar. bk. “ḳavs-ı

ʿarabî”.

k. (22a/2)

[= 1]

ķavs-1 ħicāzī : < Ar. Bir yay çeşidi. bk.

“ħicāzī.”

k. (17a/8)

[= 1]

ķavs-1 saħt : < Ar. Kuvvetli,sert yay.

k. (41b/9)

[= 1]

ķavs-1 teveccüh : < Ar. Yayı hedefe

doğru hareket ettirme.

k. (49b/14)

[= 1]

ķavsnāme : < Ar. + Far. Okçuluk eseri.

k. + ler (8b/8)

[= 1]

ķavsü't-tedmīr : < Ar. Yok eden yay.

k.(36b/14)

[= 1]

ķayd : < Ar. Kayıt.

k. (28b/17)

[= 1]

ķayd-1 cerīde-i murād : < Ar. Kayıt

altına alınıp yazılmasını isteme.

k. (65b/13)

[= 1]

ķayşerili küçük tācir seyyid aħmed āđa :

Okçular arasında "Küçük Tacir" diye

de bilinen Kayserili Söylemezzade

Ahmet Çelebi, kabza aldıktan sonra

Emin Menzili' nde menzil taşı diktirmiş

bir kemankeştir.

k. (57b/6)

[= 1]

ķayyımzāde aħmed efendi : bk. “aħmed

efendi ķayyım-zāde”.

k. + nūñ (51b/17)

[= 1]

ķāzī'asker : < Ar. Kazasker, ilmiye

rütbelerinin sonuncusu ve mülkiyede

balalık, askerlikte müşir rütbesinin

altında olan Rumeli, Anadolu

isimleriyle de bilinen rütbeli kişi.

k. + i (63b/4)

[= 1]

ķāziyye : < Ar. 1. İş, konu, madde,

sorun; dāva. 2. Cümlecik. 3. Öneride

bulunma.

k. + imüsellemeden (34b/6)

k. + sini (65a/8)

k. + ye (6b/14)

[= 3]

ḳazzāz aḥmed : Fatih Sultan Mehmed zamanının en ünlü kemankeşlerinden biri olan Kazzaz Ahmed, Arkırı Menzili'nde -eserde gündoğusu rüzgarıyla atılan Tozkoparan Menzili olarak geçen bu menzilde- ok atarak ana taş diktirmiştir. Ayrıca usta bir puta okçusu olarak da bilinen Kazzaz Ahmed'in Belgrat'ta da bir rekoru bulunmaktadır.

k. (38b/15)

k. + üñ (39a/6)

[= 2]

kebā'ir : < Ar. Hakkında açık hüküm bulunan büyük günahlar, kebîreler.

k. + den (19a/1)

[= 1]

kebek : (?)

k. (5a/12)

[= 1]

kebîr : < Ar. Büyük, ulu.

k. (58a/6), (64a/13), (66a/2)

k. + dür (43a/17)

k. + i (41b/17)

[= 5]

keci boynuzu : Hicazî isimli yayın yapımında kullanılan bir malzeme.

Yayın arkasını sinirleyip içine keçi boynuzu yapıştırırlar.

k. (17a/11)

[= 1]

kedir : < Ar. 1. Bulanıklık 2. Tasa, kaygı, gönül uzantısı.

k. (11b/17), (38a/4), (60a/6)

k. + i (59b/16)

[= 4]

kefâret : < Ar. bk. "keffâret".

k. (16a/6)

[= 1]

kefere : < Ar. Kafirler.

k. + iḳureyş (23a/1)

[= 1]

kefeki sinor taşı : < Rum. + T. Ok meydanında Ali Bali Menzil'nin baş taşının sağ tarafında olan kefeki

taşından yapılmış sınır taşıdır. Kefeki

[= 1]

taşı, pamuk taşı.

k. (69a/5)

[= 1]

keffāret : < Ar. İşlenen bir günah ya da hataya karşı yapılması gereken şey.

k. (16a/11),

[= 1]

kehf : < Ar. 1. İn, mağara. 2. Sığınak, sığınılacak yer.

k. + i'ademde (42a/10)

[= 1]

kelāl : < Ar. Yorgunluk, bıkkınlık.

k. (63b/3)

[= 1]

kelām : < Ar. 1. Söz, lakırtı. 2. Allah'tan ve tevhidden bahseden ilim.

k. (26a/13), (9a/16)

k. + ıcevāhir (2a/7)

k. + ina (21a/1)

[= 4]

kelān : < Far. 1. İri, cüsseli, büyük, heybetli. 2. Geniş, enli. 3. Baş.

k. (33b/17)

kelimāt : < Ar. Kelimeler, sözler.

k. + uñ (2b/17)

[= 1]

kellāb : < Ar. bk. "bin kilāb ".

k. + ı (10b/16)

[= 1]

kelleci 'ömer beg : Üsküdarlı Kelleci

Ömer Bey kabza aldıktan sonra

Abdullah Efendi Menzili'nde rekor

kırıp taş diktirmiştir.

k. (56a/15)

k. + e (57a/4)

[= 2]

kemāl : < Ar. En yüksek değer, mükemmellik; değer, baha.

k. + i (63b/2)

k. + imuḥabbeti (65b/10)

k. + iṣan'at (62a/5)

[= 3]

kemān : < Far. 1. Yay (ok atan). 2. Kavis.

k. (11b/1), (13a/14), (16b/13),

(16b/14), (17a/1), (21a/10),

(2b/13), (2b/16), (30a/11),

(34a/13), (34b/14), (35a/4),
(39a/7), (3a/10), (3b/1), (4a/14),
(57a/14), (5b/2), (70a/8)
k. + a (32b/14)
k. + ı (20a/15), (40b/9)
k. + ığayret (41b/6), (56b/16)
k. + ısebķātı (10a/13)
k. + uı (3b/16), (5a/3)
[= 26]

kemānger : < Far. Yay yapan sanatķār.

k. (41a/7)
[= 1]

kemān-ı āhen : < Far. Demir yay.

k. (47a/2)
[= 1]

kemān-ı bī-i'tibār : < Far. + Ar. İtibarı
olmayan tamirinden pek hoşlanılmayan
yay.

k. (60b/14)
[= 1]

kemān-ı saııt : < Far. + Ar. Güçlü yay.

k. + ını(36b/16)
[= 1]

kemān-ı Şöhret : < Far. Şöhreti olan
tanınmış yaycıların elinden çıkan yay.

k. + in (43a/1)
[= 1]

kemān-ı vesı'yu'l-bünyān : < Far. + Ar.

Geniş yapılı yay.

k. (62a/4)
[= 1]

kemānkeŐ : < Far. Keman, yay çeken,
ok atan.

k. (32b/16), (55a/5)
k. + lerden (8a/9)
k. + lere (29a/10)
[= 4]

kemānkeŐān : < Far. Kemankeşler.

k. (29b/3), (55b/11)
k. + da (20b/2), (30b/3)
k. + dan (50a/17)
k. + ı (4a/9)
[= 6]

kem-māye : < Far. Özü, mayası bozuk.

k. (3b/13)
[= 1]

kenük : Hedefe yerleştirilen nesnelere biri.

k. (derkenar(28a1/8)

[= 1]

kenār : < Far. Kenar.

k. + indaki (38b/12)

[= 1]

kenār-rāh : < Far. Yol kenarı.

k. + de(49a/12)

[= 1]

kendi : Kendi.

k. (20b/4), (24a/11), (40b/5),
(59b/1)

[= 4]

kendü : bk. "kendi".

k. (13a/4), (24b/5), (32b/13),
(9a/1)

k. + den (23b/17), (30a/2)

k. + nūḡ (21a/9), (65b/8)

k. + sine (27b/6)

k. + ye (11b/1), (13b/10),
(22a/17), (49b/11)

k. + yi (68b/15)

[= 14]

kepāde eyle- : < Far. + T. Utanılacak bir duruma düşürmek.

k.-digi (70a/10)

k.-mek (37a/1)

[= 2]

kepāze-keşlik : < Far. Talim yaparken kullanılan gevşek ok yayı.

k. (32a/10)

[= 1]

kepenekci re'īs Kemankeşler arasında "Kepenekçi Reis" ya da "Ferhad Paşa Reisi" olarak bilinen bu okçu Cerrah Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

k. (46a/3)

k. + üḡ (46a/15)

[= 2]

kerāhet-i şedīde : < Ar. Harama yakın, mekruh olan.

k. (19a/3)

[= 1]

kerāmetlü : < Ar. + T. Kerem sahibi, ikram sahibi , ermiş olan kişi.

k. (64b/10)

[= 1]

kerān : < Far. Kenar ucu, kıyı.

k. (45a/10)

k. + inuḡ (48b/5)

[= 2]

kerem : < Ar.1. Ruh asâletinin gereği

olan cömertlik, âlicenaplık. 2. Lutuf,

iyilik, merhamet, ihsan.

k. (35a/3)

[= 1]

kerre : < Ar. Defa, kez, sefer.

k. (25a/10), (25a/7), (25b/3),

(26a/1), (27a/10), (27a/5),

(27a/8), (27a/9)

[= 8]

kerremallahü : < Ar. Lütuf sahibi,

bağışlayıcı Allah.

k. (14a/17)

[= 1]

kesb : < Ar. 1. Çalışıp kazanma. 2.

Edinme, peydahlama, kazanma.

k. + iṭṭıla^c (20b/16)

[= 1]

kesdür- : Kestirmek. Metinde getirmek,

yaklaştırmak anlamlarında

kullanılmıştır.

k.-mek (34a/7)

[= 1]

kesire : < Ar. Çok, bol.

k. + den (17b/9)

[= 1]

keskinler : Cündilikte ustalık ve liyâkat

gösterenler sınıfı. Üçüncü sınıf olarak

bilinen dokuzyüzcü, binci ve binyüzcü

keskinleri.

k. + i (30b/4)

[= 1]

kesr : < Ar. Kıрма, kırılma, paralama.

k. (43a/3), (48b/3)

[= 2]

keşf : < Ar. 1.Ortaya çıkarma, açma. 2.

Meçhul, gizli olanı arayıp bulma.

k. + işirā^c (42a/16)

[= 1]

keşide : < Far. 1.Çekilmiş, çekiliş.

2.Tartılmış. 3.Tertibedilmiş..

k. + iriştei (56a/4)

[= 1]

keşişleme : 1. Güneydoğudan esen rüzgâr. 2. Güneydoğuyu gösteren yön.

k. + isevk (64b/12)

[= 1]

keşmekeş : < Far. 1. Çekişme, kavga, mücadele. 2. Karışıklık. 3. Kararsızlık, tereddüt.

k. (3a/3), (47a/2)

[= 2]

kethüdâ : < Far. Osmanlı zamanında zengin kişilerin veya devlet büyüklerinin emrinde çalışıp onların işlerini gören kişi, kâhya.

k. (61a/1)

k. + sı (61a/4), (63a/17), (64a/4)

[= 4]

kethüdâlık : < Far. + T. Kethüdânın yaptığı iş.

k. + ıyla (64a/3)

[= 1]

ketûm : < Ar.Hz. Muhammed'in yayının adı.

k. (16b/9)

k. + ı (17a/1)

[= 2]

kevkebe : < Ar. 1. Debdebe, tantana, ihtişam, gösteriş. 2. Bilhassa İran hükümdarlarının huzûrunda sancak gibi tutulan çevgân şeklinde, ucu eğri, başında parlak mâdenî bir top bulunan değnek.

k. + i (37b/6)

[= 1]

keyâniyân : < Far. Key'lerin soyundan olan kişiler, eski İran hükümdarları.

k. + dan (5a/12)

[= 1]

keyf : < Ar. Keyif.

k. + ini (55b/16)

[= 1]

keyf-mâ-yeşâ' : < Ar. Nasıl isterse, istediği gibi.

k. (54a/5)

[= 1]

keyhüsrev : < Far. Keykâvus'un torunu, Siyâvuş'un oğlu olan meşhur hükümdar.

k. + üñ (5a/12)

[= 1]

kez : Defa, kere, sefer.

k. (10a/14), (29a/7)

k. + e (20b/1)

[= 3]

kezâlik : < Ar. Bu da öyle, yine öyle,

kezâ.

k. (31a/2)

[= 1]

kible : < Ar. Güneyden esen, güney yönünü simgeleyen adımı "kible"den alan, oldukça sıcak ve nemli hava.

k. (43b/2), (44a/6), (55a/12)

k. + i (45b/12)

[= 4]

kıbel-bârî : < Ar. Tarafı, yönü belli edeni var eden.

k. (4b/7)

[= 1]

kible hâkisi menzili : bk. "hâkî menzili".

k. (63a/4)

[= 1]

kıdem-i sa'îye : < Ar. Bir pehlivan atış yerine vardığında kendinden eski pehlivan bulunur ise ondan önce atmamasına yani kıdem-i sa'îlerine dikkat etmesi gerekir. Kıdem sayısı, rütbe, mertebe. Metinde geçmektedir.

k. + lerine (30a/3)

[= 1]

kıl- : Kılmak. "namaz kılmak".

k.-ub (13a/11)

[= 1]

kılıc 'ali paşa : Osmanlı denizcisi ve kaptan-ı deryâsı.

k. (42a/7)

[= 1]

kılıccı yūsuf : Kılıççı Yusuf, Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

k. (52a/17)

k. + uñ (52b/13)

[= 2]

kılın- : Kılınmak. "beyân kılınmak".

k.-maç (26b/6)

k.-ur (56a/4)

[= 2]

kıra'at : < Ar. Devamlı, düzgün okuma.

Namazda Kur'an okuma.

k. (5b/11)

[= 1]

kırk : Sayı, 40.

k. (16b/6), (29a/7), (30b/11),
(33b/7), (39b/3), (69a/6)

[= 6]

kırk beş : Sayı, 45.

k. (33b/7)

[= 1]

kırkçeşmeli çelebi : bk. "kırkçeşmeli
oğcı muştafa çelebi".

k. (58b/16), (59a/15)

[= 2]

kırkçeşmeli muştafa çelebi : bk.

"kırkçeşmeli oğcı muştafa çelebi".

k. + nüj (58b/3)

[= 1]

kırkçeşmeli oğcı muştafa çelebi :

Devrinin ünlü oğcu ustalarından olan

Kırkçeşmeli Mustafa Çelebi,

seçilmediği halde kendisi zorla meydan

şeyhi olup kemankeşlere taş

diktirmemiş ve de birçok huzursuzluk

çıkarmıştır. Büyük Yeksüvar

Menzili'nde ok atıp taş diktirmiştir.

k. (58a/14)

[= 1]

kısa : Uzunluğu, mesafesi az olan.

k. (33a/16)

[= 1]

kısa yay : Kısa boyuttaki yay. Bu yaya

özel kısa ok ve miktarı küçük olan

temren kullanılır.

k.(33a/17)

[= 1]

kışās : < Ar. Öldüreni öldürme,

yaralayanı yaralama cezası.

k. + nümün(12a/7)

[= 1]

kısm : < Ar. Parça, bölüm.

k. (17a/9), (26a/6)

k. + a (25b/16)

k. + ı (17a/10), (17a/9)

[= 5]

kısmet : < Ar. Talip, nasip, kader.

k. + ımerātıbdde (7b/15)

[= 1]

kıŝŝa : < Ar. Olay, hikâye.

k. (11b/7)

[= 1]

kış'a : < Ar. Dörtlük, Parça, bölük, cüz.

k. (2b/3), (36a/12), (36b/7),
(38a/12), (38b/15), (39b/9),
(40a/13), (41a/3), (42a/3),
(42b/11), (43b/3), (44a/7),
(44b/11), (45a/13), (46a/3),
(46b/11), (47b/3), (48a/12),
(48b/12), (49a/16), (50a/4),
(50b/9), (51a/9), (52a/16),
(53a/10), (54a/14), (55a/13),
(56a/7), (57b/3), (58a/8),
(60a/10), (61b/3), (62a/1),
(62a/12), (62b/11), (63a/8),
(64a/1), (64a/16), (65b/1),
(66a/5), (66b/9), (67a/14),
(67b/17), (68b/5), (69a/12),
(69b/7), (70a/5), (70b/1)
[= 48]

kıtāl : < Ar. Vuruşma, birbirini

öldürme, savaş.

k. + de (18a/11)

[= 1]

kıyāmet : < Ar. Bütün yaşayan

canlıların ölüp tekrardan dirileceği ve
mahŝer yerinde toplanacağı zaman,
dünyanın sonu.

k. (22b/13)

[= 1]

kızıl mināre : < T. + Ar. İstanbul

Okmeydanı'nda Hasköy tarafında
bulunan "Cinli Bahçe" olarak da bilinen
bir yer adı.

k. + ye (68b/2)

[= 1]

ki : Anlam bakımından birbirleriyle

ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir
söz.

k. (10b/14), (11a/16), (12a/9),

(15a/16), (15a/17), (15b/13),

(15b/6), (16b/5), (17a/13),

(17b/12), (17b/14), (1b/4),

(20a/3), (21b/5), 32a/9), (34a/16),

(34a/8), (23a/5), (24a/10),
(24a/7), (25a/15), (29b/13),
(2a/1), (2a/7), (35a/1), (37b/13),
(38a/8), (39b/3), (3b/11),
(41b/14), (45a/1), (66a/1),
(68b/1), (69a/9), (6a/1), (6a/10),
(6a/6), (6b/13), (70a/16), (7b/5),
(8a/15), (8b/3), (9a/11)
[= 44]

kibr : < Ar. 1.Üstünlük, büyüklük.

2.Kendini herkesten büyük görme.

k. (48a/1), (54a/7), (61a/5),
(61a/6)
[= 4]

kīlār : < Far. Kiler kelimesinin eski
metinlerde geçen şekli.

k. ḥāṣṣakethūdālīgryıla(64a/3)
[= 1]

kilk : (?)

k. (3a/7)
[= 1]

kīl ü kāl : < Ar. Dedikodu; çok
konuşma.

k. (56a/1)

[= 1]

kim : Kim; ‘Hangi kişi?’ anlamında
cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem
görevinde kullanılan kelime.

k. (14b/8), (24b/10), (25b/3),
(26a/1), (27a/3), (27a/5),
(34a/16), (5b/14)
k. + ün (5b/15), (7b/5)
[= 10]

kimesne : Kimse.

k. (15a/16), (15b/13), (16a/4),
(16b/5), (17b/12), (17b/14),
(18b/2), (19a/8), (19a/9),
(22a/15), (22a/8), (22a/9),
(22b/11), (22b/6), (24b/15),
(26b/7), (28a/7), (30b/14),
(31b/10)

k. + den (16b/1)

k. + ler (26b/2)

k. + lerin (24b/9)

k. + nün (11b/6), (16a/17),
(22b/14), (25a/2), (31b/1)

k. + ye (17b/3), (27a/1)

k. + yi (15a/8)

[= 30]

kimî : Birtakımı, bazısı, kimisi.
k. (17a/5), (17a/5), (17a/5),
(58b/12), (58b/12)
[= 5]

kināne : < Ar. Tirkeş, sadak, okluk, ok
kılıfı, ok kuburu.
k. + iictihādı (2b/9)
[= 1]

kināyet : < Ar. Amacı, kapalı bir şekilde
anlatan sözler.
k. + dür (8b/6)
[= 1]

kirām : < Ar. Soydan gelenler, soyu
temiz olanlar; büyükler, şerefliiler.
k. (23b/5), (35a/12)
k. + dan (60b/1)
k. + indan (61b/7)
[= 4]

kiriş : Ok atılan yayın iki ucu
arasındaki esnek bağ.
k. (17a/10), (6b/6)
k. + e (4b/8)
[= 3]

kirpās : Kir.
k. + imağlubıyyet (40b/8)
[= 1]

kīsedār : < Far. Para hesabını tutan,
parayı toplayan kimse, vekilharç.
k. (61a/1)
k. + ı (68b/6)
[= 2]

kişi : Kişi.
k. (15a/14), (24a/16)
k. + den (16b/6)
k. + nün (24a/9)
[= 4]

kitāb : < Ar. Kitap.
k. (20b/11)
k. + da (4b/2)
k. + ında (17a/3), (8a/5)
k. + larda (6a/2)
[= 5]

kitābe : < Ar. Kitabe.
k. + i (47a/6), (52a/3)
[= 2]

kitābet : < Ar. 1. Yazı yazma. 2. Bir
şeyi düzgün ve kurallara uygun şekilde

kaleme alma. 3. Kâtiplik. 4. Eskiden

k.-sa (24b/13)

kâtiplerin bulunduğu dâire.

[= 6]

k. (20a/2)

[= 1]

kizb : < Ar. Yalan.

k. (20b/14), (58b/13)

[= 1]

ko- : bk. “koy-”.

k.(35b/15)

k.-mağ (23b/7), (26b/17)

k.-r (15a/8)

k.-sunlar (40b/10)

[= 5]

kol : İnsan bedeninde bulunan

omuzundan başlayarak parmak uçlarına

kadar olan kısım.

k. + a (34a/7)

[= 1]

kon-: Okun düşmesine “Ok kondı”

denir.

k.-dığ (31b/4), (33b/9)

k.-dığını (33b/6)

k.-dur (33b/8)

k.-masun (38a/5)

konur- : Kondurmak.

k.-mağdur (33b/8)

k.-duklarını (59a/8)

[= 2]

konul- : Konulmak.

k.-an (25b/1)

[= 1]

konya : Türkiye'de bulunan bir şehir.

Bu şehirde iki menzil bulunmaktadır.

k. (35b/4)

[= 1]

korıcı : Ok meydanını her çeşit

tecavülden korumakla görevli kişiler.

Yaz kış meydana bulunan bu kişiler

paralarını meydan vakfından alırlardı.

Üstleri, yeniçeri ağasıydı.

k. (63b/8)

[= 1]

kosta : < Lat. Yüzmeye yarayan kısım,

geminin kaburgası.

k. (64b/8)

k. + y1 (47b/13)

[= 2]

kosta : bk. “yaycı kosta hüseyin”.

k. (42a/11)

koştantiniyye : İstanbul’un eski adı.

k. (35a/14)

[= 1]

koş- : Koşmak.

k.-ar (22b/14)

[= 1]

koşu : Elverişli bir alanda düzenlenen ok yarışması. Okçular buldukları mertebelere göre ayrı ayrı yarışmışlardır. Kazanan okçulara ödül verilirdi. Dokuz yüzcü koşusu, binci koşusu, aşağı koşu, azmayış koşusu, ihtiyar koşusu, sala koşusu. Bu konunun geçtiği eserlerde , menzil atışı içinde kimi zaman menzil koşusu olarak yazıldığı da görülmektedir.

k. + ya (30b/10)

[= 1]

koy- : Koymak.

k.-salar (24a/8)

k.-ub (23b/16)

[= 2]

koyun : Koyun.

k. (63b/11)

[= 1]

kozbecilik : Vazifeleri selamlık günlerde ve padişahların gezmeye gidişlerinde veya has bahçeye inişlerinde hükümdar ile darüssaade ağası ve hazinedarın elbise ve sair eşyalarının nakliye ve muhafazasıyla meşguldürler.

k. + den (62a/16)

[= 1]

köpri : Köprü.

k. + ye (37b/13)

[= 1]

köşk : < Far. Bahçeli, süslü ev; küçük saray.

k. (5b/7)

k. + üñ (6a/5)

[= 2]

kübüracı hüsvrev : Kuburcu Hüsvrev, Arabacı (Ali Bali) Menzili’de ve Top

Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde rekor

k. (54b/6)

sahibi olan bir kemankeştir.

[= 1]

k. (44b/13)

kul : < Ar. 1. Tanrı'nın yarattığı varlık,

k. + üñ (45a/5)

insan. 2. Köle. 3. Osmanlı zamanında

[= 2]

devşirme yoluyla gelen askerlere

kuđemā-yı rumāt : < Ar. Okçuluğun

verilen ad, yeniçeri.

ileri gelenleri, üstadları.

k. (63b/9)

k. + dan (29b/7) (66b/11)

k. + larından (43a/2)

[= 2]

k. + larınun (37a/6)

kuğret : < Ar. 1. Kuvvet. 2. Allah'ın

[= 3]

sonsuz gücü. 3. Yetenek.

kuğlak : İşitme organı.

k. (20b/15), (2b/11), (49b/14),

k. (34a/6)

(54b/13)

[= 1]

k. + i (32a/16), (60b/5)

kuğlakşız maħallesi : < T. + Ar. İstanbul

k. + izaifāne (3b/3)

Okmeydanı'nda olan bir yer adı.

[= 7]

k. (43a/9), (48a/9)

küfe : < Ar. Fırat Nehri kıyısında,

[= 2]

Irak'ın Nəcəf ilinde bulunan bir şehir.

kuđlāb : < Ar. 1. Çengel, kanca. 2. İplik

k. (12b/2), (12b/3)

üzerine sırma sarmaya yarayan eğirme

[= 2]

çarkı. 3. Bir çeşit menteşe.

kuğu muşafa nām-ı civān : Kuğu

k. (10a/16) (36b/17)

Mustafa Çelebi, İmam Menzili'nde

[= 2]

rekor kırıp taş diktirmiş bir

kuđmār : < Ar. Para karşılığı oynanan

kemankeştir.

oyun.

k. (24a/15)	Kureyşî, Nebî-i Kureyşî şekillerinde
[= 1]	Hz. Muhammed için kullanılır].
ķumāş : < Ar. İpek, yün, pamuk vb.	k. + dür (11a/1)
malzemededen makine veya tezgâhlarda	[= 1]
dokunmuş her türlü dokuma. 2. İnsanın	ķur'an : < Ar. Kur'an-ı Kerim.
kişiliğini, varlığını oluşturan nitelikler.	k. + ı (18a/2)
k. (39a/7)	k. + ıkerim(19b/2)
[= 1]	[= 2]
ķurb : < Ar. Yakın olma,yakınlık.	ķuş : Bir çeşit hayvan.
k. (46b/5)	k. + a (27b/1)
k. + ında (37b/12), (39b/3),	[= 1]
(54a/9), (63b/13), (69a/6)	ķūşe : < Far. Köşe.
k. + ındaki (50b/6)	k. + i (3b/12)
k. + ıpışgâh (55b/7)	k. + ikülâh (11b/3)
[= 8]	k. + ye (62b/5)
ķurbân ol- : < Ar. + T. Kendini feda	[= 3]
etmek.	ķūşe-i kemân : < Far. Yayın köşesi.
k.-dığından (63b/9)	k.(11b/1)
[= 1]	[= 1]
ķureyş : < Ar. Kureyş kabilesi.	ķuvâ : < Ar. Kuvvetler, güçler, takatlar.
k. (22b/17), (23a/1)	k. (60b/5)
[= 2]	[= 1]
ķureyşî : < Ar. Kureyş kabîlesinden	ķuvvet : < Ar. Güç, kuvvet.
olan (kimse), Kureyşli [Bilhassa âfitâb-ı	k. (50a/14), (53b/17), (60b/11)

k. + den (14a/1)
k. + i (4b/8), (42b/16), (48b/1),
(67a/2)
k. + i'acizâne (3b/2)
k. + isâ'id (36b/15)
[= 11]

kuvvat-i mu'cize-i nebevî : < Ar.

Peygambere ait olan mucizevi kuvvet.

k. (12a/3)
[= 1]

kuzât : < Ar. Kadılar.

k. (66b/11)
k. + irümêlinünj (66b/15)
k. + ından (63a/17)
[= 3]

küçük : Küçük.

k. (62b/8), (64a/10)
[= 2]

küçük 'ali : bk. "küçük 'ali ağa".

k. + ye (48a/1)
[= 1]

küçük 'ali ağa : Talimhneci Küçük Ali
Ağa'nın Belgrad'da Lodos Menzili,
Karayel ve Gündoğrusu Menzilleri'nde

rekorları vardır. Ayrıca İstanbul
Okmeydanı'nda da Hacı Süleyman
Menzili ve Nakkaş Menzili'nde rekoru
vardır. Fakat Nakkaş Menzili'nde Hacı
Süleyman izin vermediği için taş
diktirememiştir. Ayrıca kendi köyünde
de açılan bir menzilde rekoru vardır.

k. (47b/8)
[= 1]

küçük hâcî mehemmed : Okçular

arasında "Küçük Hacı" diye de bilinen
Hızır Ağazade Mehmed, kabza aldıktan
sonra Ağalar Menzili, Hacı İsmail
Menzili ve Emin Menzili'nde rekorlar
kırmıştır.

k. (57b/13)
[= 1]

küçük hasan ağa : Küçük Hasan Ağa,
Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor
kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

k. (49b/4)
[= 1]

küçük mehemmed : bk. "küçük hâcı mehemmed".

k. (50b/16), (50b/17), (53b/6)

k. + i (54a/7)

[= 4]

küçil- : Küçülmek.

k.-mek (33b/1)

[= 1]

küffâr : < Ar. Müslüman olmayan kafirler.

k. + a (11a/17)

[= 1]

küfegi : < Rum. "İstanbul taşı" olarak bilinen Küfeki taşı, Roma ve Bizans döneminde kullanılmaya başlanan, 2000-2500 yıl gibi uzun bir süre ayakta kalabilen bir taştır. Metinde Lenduha Cafer Menzili ile Devatçı Menzil'nin ayak taşlarının bu taştan olduğu belirtilmektedir.

k. (48b/7) (50b/6)

[= 2]

küfr : < Ar. 1. Allah'a ve dîne ait şeylere inanmama, Tanrı'ya ortak

koşma. 2. Dinsizlik, imansızlık. 3.

İslâma göre doğru olmayan inanışlarda bulunma. 4. Nankörlük. 5. Kötü söz. 6. Saklama.

k. (12b/15), (2a/3)

[= 2]

küfrân : < Ar. İyilikten anlamama, Yapılan iyilikleri ve insanlığı unutma.

k. (15b/1)

[= 1]

külâh : < Far. 1. Askerler ve her tabakadan halk tarafından asırlar boyunca giyilmiş olan, genellikle tepesi sivri, dikişsiz, tek parça keçeden baş giyeceği 2. Bir şeyin üstünü örtmeye yarayan ucu sivri şey. 3. İçine kuru yemiş vb. koymak için huni biçiminde bükülmüş kâğıt kap. 4. Minâre, kule vb. inşaatların üstünü örtmek için yapılan külâha benzer, ucu sivri çatı.5. Hile, oyun.

k. (11b/3)

[= 1]

küll : < Ar. “küllī”. Bütüne âit, bütünle

[= 2]

ilgili, bütünü kapsayan.

g. + iyevm (32a/8)

[= 1]

külliyen : < Ar. Tamamen.

k. (19a/5)

[= 1]

künye : < Ar. 1. Soy sop ile ilgili kimlik

bilgileri. 2. Bir kimsenin adını,

soyadını, ülkesini, doğum târihini,

mesleğini vb. kimliğine âit bilgileri

gösteren kayıt.

k. + leri (10b/17)

[= 1]

künyet : < Ar. bk. “künye”.

k. (10a/3)

[= 1]

kürek : Küçük tekneleri yürütmeye

yarayan, bir tarafı yassı, uzun ağaç.

k. (65a/1)

[= 1]

kürre : < Ar. Küre.

k. + iṭop (43a/12)

k. + yi (36b/11)

kürür : < Ar. Bir şeyin tekrarı.

k. + ia^ʿvām (42b/4)

k. + ia^ʿvām (55a/1)

[= 2]

küşād : < Far. 1. Yayın çekilerek okun

atılması. 2. Açma, açılma, açılış.

k. (3b/2) (16b/14), (33b/14),

(37b/9), (56b/5), (61b/8),

(65b/11), (67b/1), (69a/17),

(69b/12)

k. + dan (27b/10)

k. + eylediği (36b/1), (41b/9),

(60b/7), (63a/1), (64a/5),

(66a/12), (67a/3)

k. + lara (34a/10)

k. + vèrdiği (27b/7)

k. + vèrilmənüj (33b/4)

[= 21]

küşāde : < Far. bk. “küşād”.

k. (70a/9)

k. + buyurdukları (68a/14)

k. + olmak (28a/17)

[= 3]

kütāhya : Türkiye'de olan şehirlerden

(2b/16), (31b/17), (36a/3),

biri. Bu şehirde bir menzil

(56a/1), (6b/7), (8a/7)

bulunmaktadır.

[= 15]

k. (35b/2)

lāl : < Ar. Dilsiz.

[= 1]

l. (63b/2)

kütüb : < Ar. Kitaplar.

[= 1]

k. + isā'ire (10b/3),

le'āl-berīn : < Ar. Büyük inciler.

k. + deisā'ire (12b/8)

l. (12a/10)

k. + itevāriḥde (5a/9)

[= 1]

[= 3]

lā'ī-gūn : < Ar. + Far. Kırmızı renkli, al.

l. (51b/15), (59a/2)

-L-

[= 2]

lāgv : < Ar. 1. Yararsız, gereksiz. 2.

la'li-zāde mektūbī-i aḥmed paşa :

Yanılma, atlama. 3. Kaldırma,

Sadrazam Köprülüzade Fazıl Ahmed

hükümsüz bırakma.

Paşa'nın mektupçusu olan Ahmed

l. + dur (16a/11)

Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail)

[= 1]

Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

lākāb : Takma ad.

l. (51a/14)

l. + ıyıla (40b/6)

[= 1]

[= 1]

lami'a : < Ar. Işıldayan, parıldayan.

lākin : < Ar. Ama, ancak, fakat.

l. + sınca (2a/8)

l. (15a/11), (17a/11), (20b/5),

[= 1]

(24a/6), (26a/3), (27b/10),

lāne : < Far. 1. Kuş yuvası. 2. Yuva, ev.

(27b/16), (27b/5), (29b/4),

l. + i (41b/4)

[= 1]

laṭīf : < Ar. 1. Allah'ın isimlerinden biridir. 2. Yumuşak, hoş, güzel; nâzik.

1. + i (16a/10), (16b/4), (17b/3),
(18a/1), (18a/16), (19b/2),
(20a/10), (21b/8), (22a/7),
(22b/10), (23a/17), (23b/16)

[= 12]

lāyık : < Ar. Yakışan, yaraşır, yakışık.

1. (13b/10), (1b/3)

1. + ı (25a/15)

[= 3]

lāzım : < Ar. Gerekli, lüzumlu.

1. (16a/11), (16a/6), (23b/13),
(24b/14), (33b/17)

1. + dur (19a/6), (24a/9), (26a/7),
(33b/1)

[= 9]

lāzım gel- : Gerekmek.

1.-digini (3a/12)

[= 1]

lāzıme' : < Ar. Lâzım sözcüğünün müennes şekli.

1. + ihâlden (32a/4)

[= 1]

lāzımü'l-ʿitiyād : < Ar. Olması gerekli olan alışkanlıklar.

1. (32a/5)

[= 1]

lazkiyye : Bir menzilin bulunduğu Suriye'deki bir şehir.

1. (35a/17)

[= 1]

lebrîz : < Far. Taşıyıcı, ağzına kadar dolmuş.

1. (11b/13)

[= 1]

lihāza-i ʿinayet : < Ar. Göz ucuyla dikkat etme.

1. (3b/12)

[= 1]

lemeʿān : < Ar. Parlama, parıldama.

1. (12a/10)

[= 1]

lenduḥā : < Far. Çok iri ve kaba, cüssesi çok büyük kimse veya şey.

1. (52a/10), (65b/14)

[= 2]

lenduḥā ca'fer : Döneminin en ünlü
kemankeşlerinden olan Lenduha
Cafer'in, 6 ayrı menzilde yani Lodos
Lenduhası Menzili'nde, Tekye
Menzili'nde, Çizmeci(Çullu)
Menzili'nde, Top Yeri (Hasan Taşı)
Menzili'nde, Haydar (Memi Çelebi)
Menzili'nde, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar)
Menzili'nde rekorları bulunmaktadır.

1. (40b/2), (42b/15), (42b/16),
(42b/9), (44b/14), (48a/17),
(48b/1)

1. + e (45a/7)

[= 8]

lenger : < Far. 1 Genişçe yayvan büyük
bakır kap. 2. Bu kabın alabileceği
miktar da olan. 3. Gemiyi yerinde
mıhlamak için denize atılan zincir ve
bu zincirin ucundaki çapa.

1. (47b/13), (65a/2)

[= 2]

lenger-endāz : < Far. Zincir (çapa)
atmış.

1. (42b/1)

[= 1]

leşker : < Far. Asker.

1. + inuşret (38a/8)

[= 1]

levlāk : < Ar. "Sen olmasaydın"

anlamında olup, "Sen olmasaydın, sen
olmasaydın felekleri yaratmazdım"

kudsî hadîsini telmîhen dîvan

edebiyâtında çok kullanılmıştır.

1. (8b/14)

[= 1]

leysü'l- muḥārib : < Ar. Savaşta hızla
hücum etmek.

1. (14a/17)

[= 1]

lezzet : < Ar. Tat, çeşni.

1. (56b/11)

[= 1]

li-eclü't-tecrübe : < Ar. Tecrübeden
dolayı.

1. (6b/5)

[= 1]

liman : < Rum. Gemilerin yük alıp

boşaltmak, yolcu indirip bindirmek ve

dalgalardan korunmak için beklediği,
bu işe uygun tesisleri olan tabiî veya
yapma barınma yeri.

1. (64b/16)

[= 1]

li- müellifi: < Ar. Müellifi, yazarı
tarafından.

e. (7a/16) (37b/15)

[= 1]

lisân : < Ar. Dil.

1. + r'arabda (24a/3)

1. + ina (7a/1)

[= 2]

livâ : < Ar. 1. Bayrak. 2. Mülkî idarede
kaza ile vilâyet arasında bir derece,
sancak. 3. Tuğgenaral.

1. + y1 nuşretü't- tevâ-yısa'y

(28a/15)

[= 1]

lodos : < Rum. Güney ya da güneybatı
yönünden esen hava.

1. (38a/11), (42a/2), (45a/12),

(46b/10), (47a/10), (48a/11),

(48b/11), (50b/17), (50b/8),

(53a/9), (53b/9), (56a/6), (57b/2),

(63a/7) (57b/15), (58a/7), (60a/9),

(69b/6)

1. + ı (56b/4), (69b/11),(69b/11)

[= 21]

loğumcı : bk. “loğumcı ‘ali beg”.

1. (44a/5)

[= 1]

loğumcı ‘ali : bk. “loğumcı ‘ali beg”.

1. + nüñ (44a/15)

[= 1]

loğumcı ‘ali beg : Solak bölüğünden
olan Lokumcu Ali Bey, Zihgirci Yeri

(Beş Taşlar) Menzili'nde rekor kıran bir
kemankeştir.

1. (44a/11)

[= 1]

lu‘b : < Ar. Oyun, eğlence. Metinde “oğ
atmak harâm olan lu‘bdan degildir”

şeklinde geçmektedir.

1. + dan (21a/17)

[= 1]

lücce : < Ar. 1. Engin su. 2. Kalabalık,
güruh. 3 Gümüş. 4. Ayna.

l. (11b/7)

[= 1]

lü'lü : < Ar. İnci.

l. + i'ālikıymet (11b/4)

[= 1]

lüzum : < Ar. Gerekme, lâzım olma,
gereklilik, gerek.

l. + ını (24a/5)

[= 1]

-M-

mā : < Ar. Su.

m. + ya(67a/8)

[= 1]

mā'adā : < Ar. -den başka, fazla, gayrı.

m. (12b/2), (21a/7)

m. + sı (12b/8)

m. + sında (4b/15)

m. + yı (61b/7)

[= 5]

ma'an : < Ar. Beraber, birlikte.

m. (16b/5)

[= 1]

maā'rif : < Ar. 1. Marifetler, bilimler. 2.

Bilgi, kültür.

m. (55a/3)

[= 1]

mācid : < Ar. Şan ve şeref sahibi olan.

m. + leri (37a/17)

[= 1]

mādāmki : < Ar. "Mademki". Başına

getirildiği cümleyi "değil mi ki, -diği

için, -diğine göre" gibi anlamlarla daha

sonraki cümleye bağlar.

m. (23b/12)

[= 1]

madde : < Ar. Madde.

m. (3b/6)

m. + de (15a/13)

m. + iaḥadi'aşere (31a/13)

m. + i'āşere (31a/3)

m. + ihāmise (30a/12)

m. + iisna'aşere (31b/7)

m. + irābi'a(30a/8)

m. + işālişe (30a/4)

m. + işāmine (30b/13)

m. + işāniye (30a/1)

m. + isābi‘a (30b/9)	mağbūn : < Ar. 1. Alışverişte aldanmış
m. + isādise (30a/15)	olan. 2. Şaşkın, şaşırılmış.
m. + itāsi‘a (30b/16)	m. (47b/14), (51b/17)
m. + iūlā (29b/13)	[= 2]
m. + si (34b/16)	mağfiret : < Ar. Allah'ın affına mazhar
m. + ye (6a/2)	olan, bağışlanan, yarlıanan
m. + yi (29b/11)	m. (65b/2)
[= 17]	m. + inişān (37b/1)
mader-zād : < Far. Anadan doğma,	[= 2]
doğuştan, yaratılıştan.	mağlubiyyet : < Ar. Yenilgi, yenilme.
m. + ları (37a/11)	m. (40b/8)
[= 1]	[= 1]
ma‘dūd : < Ar. 1. Sayılı, sayılmış. 2.	mağnīsā : Türkiye'nin şehirlerinden
Muayyen, belli.	biridir. Bu şehirde üç menzil
m. + olub (27b/5)	bulunmaktadır.
[= 1]	m. (35b/6)
ma‘dūm : < Ar. Yok olan, mevcut	[= 1]
olmayan.	māh : < Far. Ay.
m. + eylediginden (47a/7)	m. (35b/15)
[= 1]	m. + iencümgāh (10a/2)
mā-fevk : < Ar. Üst taraf.	[= 2]
m. + inde (44b/8), (51a/6)	maḥal : < Ar. Yer.
[= 2]	

m. (19a/15), (25a/5), (26b/12), (36b/3), (38b/11), (39a/17), (63a/3)	m. + leri (25a/16) [= 5]
m. + de (12a/11), (13a/4), (30a/6), (43b/12), (45a/9), (67b/10), (69b/16), (70a/16)	maḥfī : < Ar. Gizlenmiş, saklanmış, saklı, gizli. m. + olub (31b/13) [= 1]
m. + dedür (44b/8)	maḥkeme-i kāsımpaşa : < Ar. bk. “kāsımpaşa”.
m. + deki (37b/13), (61b/14)	m. + da (59a/9) [= 1]
m. + den (30a/7)	
m. + e (27b/15)	
m. + ede (51a/5)	maḥrem : < Ar. 1. Gizli olan sırları söylenmemesi gereken şeyleri saklayan kişi, sırdaş. 2. Saklanan, bilinmemesi gereken, gizli olan.
m. + ibālā(30b/6)	
m. + iyile (2b/6)	
m. + inde (56a/4)	
m. + ine (17b/5), (27b/16), (59b/12)	m. (20b/4), (7b/3) m. + iḥalvet (1b/10) [= 3]
m. + iuḥre (68a/8)	
m. + itekyegāhırumāt(28a/16)	maḥsūb : < Ar. Hesabedilmiş, hesaba dâhil edilmiş.
m. + lere (21a/9) [= 30]	m. + olunur (27a/16) [= 1]
maḥāret : < Ar. Mahirlik, ustalık, beceriklilik, el uzluğu.	maḥşūl : < Ar. 1.Meydana gelen, ortaya çıkan şey. 2.Ürün. 3.Verim.
m. (56b/15) (60b/6), (62a/5), (66b/1)	m. (44a/17), (69a/14)

[= 2]

maḥṣūṣ : < Ar. 1.Özel olan yalnız bir kişinin sahip olduğu, ona ait. 2.Ayrı, bağımsız, tek başına.

m. (47a/15)

m. + a (59b/1)

m. + ı (59a/8), (64a/11)

[= 4]

maḥūd : < Ar. 1. Ahdolunmuş, bilinen; sözleşilen. 2. Sözü geçen.

m. (59b/10)

m. + ı (12a/5), (34b/11)

[= 3]

maḥv : < Ar. Yok etme, ortadan kaldırma; harabetme, perişan etme.

m. (47a/6), (49a/5), (50a/16),

(69b/13)

[= 4]

maḥāl : < Ar. 1. Söz, lakırtı. 2.

Söyleme, söyleyiş.

m. (1b/11)

m. + leri (5a/9)

m. + lerine (20b/14)

[= 3]

makām : < Ar. Memuriyet, memurluk yeri.

m. + ında (62a/17)

[= 1]

makbūl : < Ar. Geçerli, kabul edilmiş olan.

m. (27b/12), (27b/7), (9a/11)

m. + dür (27b/17)

m. + olub (57b/17)

[= 5]

makbūle : < Ar. bk. “makbul”.

m. + den (2a/16)

[= 1]

maḥlu^c : < Ar. Kal'olunmuş, kökünden çıkarılmış, sökülmüş.

m. (60a/4)

[= 1]

maḥṣad : < Ar. Kasdolunan, istenilen şey.

m. (41a/15)

[= 1]

maḥṣūd : < Ar. Kasdolunan, istenilen şey, istek.

m. (26a/11), (69b/10)

m. + a (34b/9), (37b/16), (6b/9),
(9a/12)

m. + un (10a/15)

m. + olmak (46b/17)

[= 8]

maḳṣūde : < Ar. “maḳṣūd” kelimesinin
müennes şekli.

m. (36a/5)

[= 1]

maḳtūl : < Ar. Katledilmiş, vurulmuş,
öldürülmüş.

m. (62b/15)

[= 1]

maḳūle : < Ar.1. Cins, takım, çeşit, 2.
Bir türün en alt tabakası. 3. Varlığı
muhtevâsı ile birlikte dile getiren en
geniş ifâde şekli, ulam, kategori. 3.İlmî
tasnîfi yapılmış şey.

m. (32a/5)

m. + lerine (63b/8)

m. + sinden (21a/7)

m. + ye (25b/12)

[= 4]

mal : < Ar. 1. Kıymetli ve lüzumlu olan
şey. 2. Zenginlik, mülk. 3. Para, gelir.

m. (20a/4)

m. + ından (37b/2)

[= 2]

mā-lā-nihāye : < Ar. Sonsuz, uçsuz,
bucaksız.

m. (1b/9)

[= 1]

mālik : < Ar. Bir şeye sahip olan.

m. (12b/16)

[= 1]

ma‘lūm : < Ar. Bilinen, belli.

m. (26b/2), (36a/4), (5a/8),
(66b/12)

m. + e (20b/2)

m. + ı (21a/9), (5b/17)

m. + olma k (25b/4)

[= 8]

ma‘mūl : < Ar. İmal edilmiş, yapılmış,
işlenmiş.

m. (60b/12)

[= 1]

maʿmūr : < Ar. 1. Bayındır, şenlikli. 2.

İşlenmiş, bakımlı. 3. Yerleşik, ahâlisi

olan, meskûn.

m. + ı (8b/12)

[= 1]

maʿnā : < Ar. 1. Anlam. 2. İç, içyüz. 3.

Rüya. 4. Akla yakın sebep. 5. Asıl, öz,

gerçek, hakikat. 6. İfâde.

m. (19b/8), (32b/16)

m. + ları (13b/16)

m. + sı (15b/13)

m. + sına (41b/12)

m. + yılaṭîfi (16a/10), (16b/4),

(17b/3), (18a/1), (18a/16),

(19b/2), (20a/10), (21b/8),

(22a/7), (22b/10), (23a/17),

(23b/16)

m. + yımünîfi (16a/13),

(17b/11), (18a/10), (19a/8),

(19b/17), (21a/16), (21b/13),

(22a/14), (22b/17), (23b/5)

m. + yışerîfi (14a/12), (15b/5),

(16a/1), (18a/6), (19a/13),

(20a/7), (21b/3), (22a/2), (22b/4),

(23b/11) (16a/16)

[= 3]

maʿnevî : < Ar. Mânâya ait. 2. Ruha ait

olan.

m. (34b/12)

m. + yisebkat (47a/12)

[= 2]

mānend : < Far. Benzer, eş.

m. (41a/16), (45a/6)

m. + i (45b/9)

m. + iḳalyön (42a/11)

m. + ipîr (42b/5)

m. + iser (47a/4)

m. + itîr (60b/13)

[= 7]

maʿnî : < Ar. Bir işin yapılmasını

önleyen şey, engel.

m. + itedkîk (3a/6)

[= 1]

māniyā-yı sürten: (?)

m. (43a/2)

[= 1]

manşūr : < Ar. Nasrolunmuş, Allah'ın
yardımıyla galib, üstün gelmiş.

m. (12b/2), (14b/10), (6a/13)

[= 3]

manzūr : < Ar. 1.Bakılan, görülen,
görölmüş. 2. Nazar olunan,
bakılan,gözde olan beğenilen.

m. (21a/9), (5b/17), (8b/12)

[= 3]

mar'aş : Bir menzilin bulunduğu
Kahramanmaraş, Türkiye'nin Akdeniz
Bölgesi'nde yer alan illerinden biridir.

m. (35b/1)

[= 1]

marazen : < Ar. "Maraz" hastalık; dert,
belâ, dayanılması güç durum.

m. (19b/12)

[= 1]

maraziyye : < Ar. "marazi": 1.
Hastalığa âit, hastalıkla ilgili. 2.
Hastalık hâline gelen, hastalık
derecesinde, aşırı. Maraziyye : Marazî
kelimesinin müennes şekli.

m. + ihudādād (37a/11)

[= 1]

ma'reke : < Ar. Savaş meydanı.

m. (58a/17)

m. + de (11b/8)

[= 2]

ma'reke-gir : < Far. Savaş meydanını
tutan.

m. (36a/17), (37b/8), (58a/17)

[= 3]

ma'reke-nümün : < Ar. Savaş meydanını
gösteren.

m. + de (59a/1)

[= 1]

ma'rifet : < Ar. 1. Ustalık gereken şey.
2. Biliş. 3. Beğenilmeyen hareket.

m. (20b/17), (57a/4), (62b/3)

[= 3]

marrü'l-beyân : < Ar. Beyanı geçmiş
olan.

m. (9b/11)

[= 1]

ma'rûf : < Ar.1.Herkesçe bilinen. 2.
Şöhretli.

m. (37b/11), (38a/12), (43a/8), (63a/3), (65a/10)	[= 1]
m. + dur (57a/11)	m. (4a/14)
[= 6]	[= 1]
ma'rûfe : < Ar. bk. "ma'rûf".	maü'l-kavs : < Ar. Yaydaki.
m. (40a/6), (40b/15)	m. (4a/14)
[= 2]	[= 1]
mā-şadaḳ : < Ar. Onay verilmiş olan konu, uygun, tıpkı.	māverā : < Ar. Bir şeyin ötesinde, gerisinde bulunan.
m. (9b/2)	m. + sında (41b/13)
[= 1]	[= 1]
maşārif : < Ar. Harcanan paralar, harcamalar giderler.	māye : < Far. Gerekli olan madde..
m. + i'azīme (60a/1)	m. (3b/13)
[= 1]	m. + ineşāt (12a/8)
maşnu' : < Ar. 1.San'atla yapılmış. 2.Sahte, uydurma, yapma.	m. + leri (12b/17)
m. (60a/4)	[= 3]
[= 1]	mazaallah : < Ar. Allah korusun, mazallah.
maşraf muştafa efendi : Okçular arasında " Masraf" diye bilinen Mustafa Efendi, Emin Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.	m.(4b/8)
m. (57b/9)	[= 1]
	mazbu' : < Ar. Zabt olunmuş, ele geçirilmiş.
	m. (36a/4)
	[= 1]
	mazhar : < Ar. 1. Nâil olma, şereflenme, iyi bir şeye ulaşma,

kavuşma. 2. Bir şeyin öründüğü çıktığı yer.

m. + olub (45b/2)

[= 1]

maẓmūn : < Ar. 1. Anlatılmak istenen

asıl anlam, kavram. 2. Bir konuyu

anlatmak için nükteli ve sanatlarla

süslenmiş güzel söz.

m. + ı (7a/1)

m. + ına (45b/1)

[= 2]

maʿzūr : < Ar. Mâzereti olan, özrü

bulunan, özürlü.

m. + olub (27b/12)

[= 1]

meʿab : < Ar. 1. Geri dönülecek yer. 2.

Sığınılacak yer .

m.(23a/10)

[= 1]

meʿāl : < Ar.1. Anlam. 2.Ortaya çıkan

şey, sonuç.

m. (16a/10), (23a/17)

m. + i (10b/3), (21b/8)

[= 4]

mebʿaş : < Ar. Gönderilme,yollanma.

m. (11a/4)

[= 1]

mehbūt : < Ar. Hayrette kalmış, şaşmış.

m. (6a/16)

[= 1]

mebnī : < Ar. Bina olunmuş, yapılmış, kurulmuş.

m. (34b/7), (6a/16), (8a/7),

(8b/13) (36a/4)

[= 5]

mecālis-i erbāb : < Ar. Mahir olanların

meclisi.

m. (3b/7)

[= 1]

mechūlü'l-aḥvāl : < Ar. Kimin nesi

olduğu bilinmeyen kimse.

m. (20b/5)

[= 1]

meclis : < Ar. Meclis.

m.-i rumāt (31b/5)

[= 1]

mecmū' : < Ar. 1. Bir araya getirilmiş, toplanmış, cemedilmiş. 2. Bütün, hep, cümle.

m. + na (26b/11)

[= 1]

medḥ : < Ar. Övme, birinin iyi işlerini söyleme.

m. + icelīl (21b/6)

[= 1]

medine : bk. "medine³-i münevvere".

m. (13a/10)

[= 1]

medine³-i münevvere : < Ar. İslam âleminin ilk başşehri.

m. + ye (13a/3)

[= 1]

medlül : < Ar. 1. İsbatı olan şey. 2.

Delalet olunan gösterilen şey.

m. + une (9b/2)

m. + ünçe (31b/14)

[= 2]

mefāḥiret : < Ar. İftihar edilecek, övülecek şeyler.

m. + in (39a/8)

m. + inden (46a/16)

[= 2]

mefhūm : < Ar. 1. Bir sözün ya da kelimenin taşıdığı, karşıladığı anlam. 2. (İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak)

Bir konuyla ilgili akla gelen genel düşünce. 3. Anlaşılmış olan.

m. + ı (32b/14), (35b/17)

m. + mca (40b/11), (41a/15)

[= 4]

meḡāzī : < Ar. 1. Din, vatan ve millet uğrunda yapılan savaşlar, gazâlar. 2. Gazâ hikâyeleri, gazavatnâme.

m. (28a/10)

[= 1]

mehār : < Far. Yular, dizgin.

m. + ıesb (61a/5)

[= 1]

meḥemmed : bk. "cizye-i kīsedārı fehmi meḥemmed".

m. (61a/1)

[= 1]

meḥemmed aḡa ḥammāmī-zāde :

Süleymaniye hamamcısı Hammami

Ahmed Ağa'nın oğlu olan Mehmed Ağa, Haki Menzilin'de rekor kırmış ve taş diktirmiş binci bir kemankeştir.

m. (55a/17)

[= 1]

mehemmed beg defterdār-zāde :

Defterzade Ali Bey'in ağabeyi olan Defterzade Mehmed Bey, Cerrah Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

m. (46a/8)

[= 1]

mehemmed beg nakkaşpaşa-zāde :

Devrinin ünlü puta okçularından olan Nakkaş Paşazade Mehmed Bey, Haki Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

m. (55a/13)

[= 1]

mehemmed efendi : bk. “mehemmed efendi imām-ı serāy-ı'atīk”.

m. (54b/11)

[= 1]

mehemmed efendi imām-ı serāy-ı'atīk :

Tarz-ı Has çeşidi oklarıyla ünlü, hem bir hattat hem de usta bir okçu olan eski saray imamı Mehmed Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibidir. Ayrıca İmam Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

m. (51a/12)

[= 1]

mehemmed efendi mevkuḫatı : Uşşaki

(Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibi olan Mehmed Efendi, Abdullah Efendi'nin anlattığına göre iyi yay çeken, kalem ehli, bilgili biridir.

m. (51a/15)

[= 1]

mehemmed ḥān-ı rābi' : Sultan IV.

Mehmed Han.

m. + de (61b/5)

[= 1]

mehtāb : < Far. Ay ışığı.

m. + ı (10a/7)

[= 1]

mekān : < Ar. Mekan.	m. (40b/7)
m. + da (6b/11)	[= 1]
[= 1]	
mekke-i mükerrreme : < Ar. Suudi Arabistan'da bulunan kutsal şehir. Bu şehirde bir menzil bulunmaktadır.	m. (52a/2)
m. (35a/16)	[= 1]
[= 1]	
mekrūh : < Ar. 1. Tiksinti veren, iğrendiren, iğrenç, kerih. 2. İslâmiyette haram olmadığı halde yapılması doğru bulunmayan hâl ve davranış.	m. (5a/16), (6a/8)
m. + dur (17a/16), (19a/4)	[= 2]
[= 2]	
mektübī la'li-zāde : bk. "la'li-zāde mektübī-i aḥmed paşa".	melālet : < Ar. bk. "melāl".
m. + nūḡ (51b/14)	m. (52a/2)
[= 1]	[= 1]
melāike-i kirām : < Ar. Melekler soyundan gelenler.	melik : < Ar. 1. Pâdişâh, hakan, hükümdar. 2. Allah adlarındandır.
m. + (23b/5)	m. (5a/16), (6a/8)
[= 1]	[= 2]
melāl : < Ar. 1. Bıkma. 2. Sıkılma, huzursuzluk. 3. Ayıplama. 4. Çıkışma.	me'lūf : < Ar. Ülfet edinilmiş, alışılmış, alışmış, huy edinmiş.
m. (34a/9)	m. + esinden (30b/7)
[= 1]	[= 1]
	memālik : < Ar. 1. Memleketler; ülkeler. 2. Bir devletin toprağı.
	m. + de (21b/16)
	m. + iislâmiyyeden (35a/16)
	m. + üm (6b/10)
	[= 3]
	memdūḡ : < Ar. 1. Medholunmuş, övülmüş; övülecek. 2. Övgüye, methe değer.

memi çelevi (menzili) : “menzil-i çullı nām-ı diger memi çelevi”. Ayak yeri Müezzinler Sofası diye bilinen yerdeki küçük taştır. Kible havasıyla atılmıştır. Bazı kaynaklarda Haydar(Memi Çelebi) Menzili diye de geçmektedir. Ana taşı Bahtiyarzade Hasan Çelebi’ye ait olan bu menzilin en yüksek rekorunu Çullu Ferruh, 1150,5 gezlik atışıyla kırmıştır.

m. (42b/2) (43b/1)

[= 2]

memi çelevi defterdār-zāde-i birāder

müşli çelevi : Musli Çelebi'nin kardeşi olan Defterzade Memi Çelebi'nin, Haydar (Memi Çelebi) Menzil'nde ve Memi Çelebi Menzil'nde iki ayrı rekoru bulunmaktadır.

m. (43b/5)

[= 1]

memiş efendi : Memiş Efendi, saray imamlığı, Şeyhülislamlık, kethüdalık gibi görevlerde bulunmuştur Ayrıca Memiş Efendi Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

m. (63a/6), (63a/8)

m. + nün (68b/7)

[= 3]

memiş efendi menzili : “menzil-i memiş efendi”. Çoban Deresi’nde baş taşı bulunan menzilin ayak yeri, Memi Çelebi Menzili’nin önündeki Yassı Kaya’ya yakın, beyaz mermer taştır. Menzil Batı Lodos havasıyla atılmıştır. İlk taş Memiş Efendi’ye aittir. 1011 gez atışıyla Muhzır Hacı Bekir menzilin rekor sahibidir.

m. (67b/11)

m. + nde (63b/1), (70a/6)

[= 3]

memlū : < Ar. Doldurulmuş, dolu.

m. (19a/17)

[= 1]

me’mül : < Ar. 1. İstenen, umulan, beklenen. 2. Ümit.

m. + dür (3b/11)

[= 1]

men^c : < Ar. Bırakmama, durdurma, önleme.

m. (4b/6)	[= 1]
[= 1]	me'nūs : < Ar. Ünsiyet olunmuş,
menāzil : < Ar. Menziller, duraklar.	alışılmış; alışık.
m. (35a/14), (3a/9)	m. (51a/1)
m. + imezküre (36a/7)	[= 1]
m. + inezd (57b/16)	menzil : < Ar. Ok meydanlarında belli
[= 4]	bir rüzgarla 900 gezden aşırı ok atılıp
menfa'at : < Ar. Fayda, kâr, çıkar, yarar.	açılan ve rekor kırıldıkça taş dikilebilen
m. + i (13b/6)	sabit atış yeri.
[= 1]	m. (29b/14), (35b/10), (35b/11),
menkâbet : < Ar. Birçok insan	(35b/13), (35b/4), (35b/6),
tarafından bilinen, tarihe geçmiş	(35b/7), (35b/8), (35b/9), (37a/8),
insanların yaşantılarındaki anılara ait	(40a/2), (40a/3), (44a/2), (49a/8),
hikâyeler.	(54a/4), (54b/16), (55b/7),
m. + i (11b/6)	(57b/15), (58a/17), (10a/11),
[= 1]	(29a/8), (29b/14), (2b/13),
menkûl : < Ar. Nakledilmiş, bir yerden	(30b/16), (30b/9), (31a/12),
bir yere taşınmış olan.	(31a/15), (31a/16), (31a/2),
m. (26a/14)	(derkenar(36a/2)),
m. + dur (60a/7)	(derkenar(44b/6)),
[= 2]	(derkenar(54a/1))
mennān : < Ar. Çok veren, çok	m. + de (42b/16), (48b/17),
bağışlayan.	(50b/17), (55b/13), (56b/6),
m. (38a/1)	(67a/3), (31b/2), (33a/14)

m. + e (30b/13), (30b/6)	m. + iġāzisuġtānselīm (36b/5)
m. + i (60b/7), (61b/10), (64a/6)	m. + i‘abdullahefendi (56a/5)
(30b/14), (derkenar(55b/2)),	m. + i‘adīmünnaẓīrūġ (65a/9),
(derkenar(57b/1))	(68a/4)
m. + iaġayıdārüssa‘āde (65a/16)	m. + i‘arabacı‘ali (42a/1)
m. + iaġayıdārüssa‘ādetüŝŝerīfe	m. + i‘azīz (62a/6)
(67b/15)	m. + i‘uŝŝā kı (51a/7)
m. + iaġı (41a/1)	m. + ihācı Süleymān (47b/1)
m. + iazmāyīŝ (61b/16), (70a/3)	m. + ihākiibostāncı (52a/14)
m. + ica‘fer (50b/7)	m. + ihāşılımeġhemmedaġa
m. + ica‘ferşādıķbeg (66a/3)	(69a/10)
m. + icedīdin (47a/3)	m. + ihāki (55a/11)
m. + icerrāġ‘alibeg (46a/1)	m. + ihālılaġa (69b/5)
m. + iġifte (48b/10)	m. + iimāmıserāyi‘atī ķ (54a/12)
m. + iġizmecı (40a/11)	m. + ikīlārketġüdāsı (63b/16)
m. + iġullı (43b/1)	m. + ilenduhāca‘fer (48a/10)
m. + idāmādŝŝerbetcizāde	m. + ima‘hūd (59b/10)
(67a/12)	m. + imeġhemmedpaŝa (62b/9)
m. + de (derkenar(41a1/1))	m. + imemiŝefendi (63a/6)
m. + idevātġı (50a/2)	m. + imercānaġa (68b/3)
m. + idevātġıda (50a/12)	m. + imerġüm (36a/10)
m. + e(derkenar(42a1/1))	m. + imer ķūma (59a/3)
m. + iekŝı (49a/14)	m. + imezbūr (39b/6), (43b/10),
m. + ielġācbeŝīraġa (64a/14)	(44b/16), (57a/12), (59b/8)

m. + imezbürda (67b/5)	(63a/1),(64a/10),(65b/13),
m. + imezbürüñ (69a/4)	(66a/12), (69b/1), (69b/14),
m. + imezkürde (68b/6)	(70a/10)
m. + imezkürüñ (46b/6),	m. + işolaqlareñini (57b/1)
(63b/14), (67a/9), (68a/14)	m. + isābı kuzzi kır (59a/5)
m. + imīr'alemaḥmedağa	m. + iselīmağa (62a/10)
(38a/10)	m. + işiṣmānpaşa (66b/7)
m. + imu'teberīnüñ (44b/5)	m. + itayyibreyḥānağa (53a/8)
m. + imu'teberini (44b/1)	m. + itopyeri (44b/9)
m. + imüderris (60a/8)	m. + itekyeitīrendāzān (42b/9)
m. + imüntehā (36b/1), (37b/9),	m. + itīri (58a/6)
(52b/8)	m. + itoz qoparan (38b/13),
m. + imüntehāsında (48b/4)	(39b/7)
m. + in (45b/3)	m. + iuncişücā' (45a/11)
m. + iñe (35b/12), (35b/16)	m. + iyeksüvārıkebirde (56a/1)
(derkenar(44a2/1))	m. + iyeksüvārışağır (60a/8)
m. + ini(derkenar(44a3/7))	m. + iyūsufağa (61b/1)
m. + inādirülvuqu'yı (62a/2)	m. + izihgiri (44a/5)
m. + inaqqāş (46b/9)	m. + ler (36a/9), (63b/6)
m. + inde (46b/3) (16a/17)	m. + lerden (49b/15)
m. + ine (70a/9) (47b/17)	m. + leri(derkenar(44b/2))
m. + inüñ (45b/13), (52a/9),	m. + lerinüñ (65b/15)
(54a/8), (57a/8), (61a/14),	m. + lerüñ (4a/12)
(62b/6),	

m. + üñ (41b/9), (42b/2),
(43a/10), (43a/6), (49b/16),
(53a/5), (58a/2), (59a/12)
(30a/14) (derkenar(42b/1)),
(derkenar(46b1/1))
[= 165]

menzil aç- : < Ar. + T. Meydan
yetkililerinden izin alıp ana taşı diktirip
buradan en az dokuz yüz gez ok atarak
baş taşı diktirmek. Bu koşullar yerine
getirildiği takdirde yeni bir menzil
açılırdı.

m.-ma k (30a/16)
m.-ub (34b/10)
[= 2]

menzil at- : < Ar. + T. Menzilde rekor
kırarak taş diktirmek.

m.-mağa (30a/13)
m.-ma kdan (60a/2)
m.-ub (29b/6) (derkenar(58a/3))
[= 3]

menzil boz- : < Ar. + T. Menzil atıp o
menzildeki son rekoru geçersiz kılmak.

m.-an (31a/14)

m.-anuñ (31a/4)
m.-dığı (31b/4)
m.-ma k (30b/5)
[= 4]

menzilet : < Ar. 1. Mertebe, rütbe. 2.
İnecek yer, ev vb.

m. + iīşān (1b/6)
[= 1]

menzili boz- : < Ar. + T. bk.“menzil
boz-”.

m.-mağ (60b/10)
[= 1]

menzil-i ağa-yı dārü’s-sa‘ādetü’ş-şerīfe

: < Ar. Bahsedilen menzil Bilal Ağa
Menzili’dir. Hacı İsmail Menzili’nin
ayak yerine yakın bir yerde küçük
mermer bir taş olan ayak taşı
bulunmaktadır. Menzil Poyraz
havasıyla atılmıştır.

m. (67b/15)
[= 1]

menzil-i azmāyiş ‘ali ağa: Tekye
Menzili’nin ayak yeri olan Top Taşı bu
menzilin ayak taşıdır. Hasköy’e yakın

bir yerde ise baş taşı bulunmaktadır.

[= 1]

Menzil demir temrenli azmayış oku ve geniş yapılı yayla açılmıştır.

m. (61b/16)

[= 1]

menzil-i ca'fer şādık beg: Ayak yeri

Ekşi Menzili yakın bir yerdedir. Yahudi mezarlığı yanındaki Baş taşı ise

Ayazma taraflarındadır. Gündoğrusu

havasıyla atılmıştır.

m. (66a/3)

[= 1]

menzil-i dāmād şerbetci-zāde : Ayak

yeri, Karılar Çeşmesi üstünde Memiş

Efendi Menzili'nin ana taşının batısında

bulunan küçük beyaz bir mermerdir.

Ana taşı, Cerrah Menzili ana taşı ile

Putu Sepedi'ne yakın taştır. Poyraz-

Yıldız havasıyla atılmıştır.

m. (67a/12)

[= 1]

menzil-i e'l-hāc beşir āga : bk. "burmalı

taş menzili".

m. (64a/14)

menzil-i ġāzi sulṭān selīm fermān-

fermā-yı heft-iḳlīm : Yedi iklimin

hüküm süreni Gazi Sultan III. Selim

Han'ın Menzili'dir. Ayak yeri, Hünkar

Ayağı denilen bir taştır. Baş taşı

meydan sınırından ileride olan

Tershane Bahçesi yakınlarındadır.

m. (36b/5)

[= 1]

menzil-i ḫalīl āga : Ayak yeri Hacı

Süleyman Menzili'nin yakın Deve

Boynu diye bilinen yerdeki kısa taştır.

İncirli Bahçe tarafındaki derede ise ana

taşı bulunmaktadır. Menzil Lodos

havasıyla atılmıştır.

m. (69b/5)

[= 1]

menzil-i ḫāşılı meḫemmed āga: Ayak

yeri Nakkaş Menzili ile İmam Menzili

arasındadır. Yahudi Mezarlığı'na doğru

atılır.

m. (69a/10)

[= 1]

menzil-i kīlār ketḥūdāsı : Ayak yeri,
Eski Hünkar Ayağı ile Tirendaz
Menzili arasında ayak yeri
bulunmaktadır. Ana taşı Cerrah
Menzili'nin baş taşıyla Haki
Menzili'nin ayak yeri arasında olan
büyük mermer taştır.

k. (63b/16)

[= 1]

menzil-i lenduhā ca'fer : Ayak yeri,
Tekke Tepesi'ndeki kısa küfeki taştır.
Baş taşı ise Karılar Çeşmesi tarafındaki
dreden ileridedir. İlk dört menzilin
kimlere ait olduğu bilinmemektedir.

m. (48a/10)

[= 1]

menzil-i meḥemmed paşa: Bostancı
Menzili'nin ayak taşıyla Uncu Şüca
Menzili'nin ayak taşı arasında bu
menzilin ayak yeri bulunmaktadır. Baş
taşı ise Tersane Bahçesi tarafında
meydan sınırının dışındadır.

m. (62b/9)

[= 1]

menzil-i mercān aḡa : Ayak yeri, Ali
Bali Menzili'nin baş taşının sağ
tarafında bulunan kefeki taştır. İmam
Deresi'ne doğru atış yapılır.

m. (68b/3)

[= 1]

menzil-i müderris : bk. “yeksüvār-ı
şāḡīr”.

m. (60a/8)

[= 1]

menzil-i selīm aḡa : Parpol Menzili ile
Hacı İsmail(Cafer) Menzili ayak taşları
arasında olan ayak yeri, küçük mermer
taştır. Baş taşı ise Cin Deresi solundaki
evlerin köşesinde bulunmaktadır.

Poyraz-Yıldız havasıyla atılmıştır.

m. (62a/10)

[= 1]

menzil-i şışmān paşa : Ayak yeri,
Delikli Kaya ile Ağalar Menzili
arasındadır. Baş taşı, ise meydanın
sınırlındadır. Poyraz havasıyla atılmıştır.

m. (66b/7)

[= 1]

menzil-i tayyib reyhān āğa e'l-meşhūr
be-menzil-i ağalar : Diğer adı Ağalar Menzlidir. Ağalar Menzili'ne bu adın verilmesi, menzil taşı dikenlerin çoğunun ya Harem-i Hümayun ya da Enderun-i Hümayun ağaları olmasından ileri gelmektedir. Ayak taşı Hasköy tarafındaki Yeniçeri Ağası karlığı yakınında bulunan küçük mermer taşıdır. Ana taşı kendi rekorunu iki kez kırmış olan Reyhan Ağa'ya aittir. En yüksek rekor ise 1139 gezlik atışıyla Hasodalı olarak da bilinen Pehlivan Ali Ağa'nındır.

t. (53a/8)

[= 1]

menzil-i tob yeri nām-ı diğer hasan taşı:
Ahi Menzili'nin ana taşı olan ayak yeri, Kağıthane yolundadır.

m. (44b/9)

[= 1]

menzil-i tozkoparan e'l-ma'rūf bi-delikli kaya : Tozkoparan Delikli Kaya Menzili. Ayak taşı Mir'alem Ahmed

Ağa Menzili'ndeki Şirmerd'in Delikli Kaya diye bilinen menzil taşıdır. Ana taşı ise Minber Sofası yakın yerdedir. Aynı zamanda eserde nişan taşının Tershane Bahçesi karşısında bulunan derin vadide olduğu geçmektedir. Yıldız havasıyla atılmıştır.

m. (39b/7)

[= 1]

menzil-i 'uşşākī nām-ı diğer hācı ismā'il
: Ayak taşı, Arkırı Menzili ayak yeri ile Hacı İsmail Menzili baş taşı arasında kısa beyaz mermerdir. Baş taşı Tekye köşesine yakındır. Ana taşı Uşşākîzade Hamza Çelebi'ye aittir. Yıldız havasıyla atılan menzilde en yüksek rekor, 1177 gezlik atışıyla Pehlivan Ali Ağa'ya aittir.

m. (51a/7)

[= 1]

menzil-i zihgīrī nām-ı diğer loğumcı ve bēş taşlar : Kible havasıyla atılan bu menzilin ana taşı Zihgirci Kasım'a, en yüksek rekor ise 1121,5 gezlik atışıyla

Hacı Süleyman'a aittir. Ayak taşı Puta

[= 1]

Sepeti'ne yakın yerde bulunmaktadır.

merākıd : < Ar. Mezarlar, kabirler.

m.(44a/5)

m. + ımüslim̄in (38b/12)

[= 1]

m. + hümā (63a/14)

menzil okı : < Ar. + T. Menzil

[= 2]

atışlarında kullanılan ok. Menzil okları;

merām : < Ar. Niyet ,arzu, amaç.

pişrev-yeksüvar, haki, azmayış, işaret

m. (69b/11)

için kullanılan çavuş okları, hedef

[= 1]

atışlarında kullanılan puta ve tirkeş

merātīb : < Ar. Dereceler.rütbeler.

okları ve bunların yanı sıra savaşlarda

m. + de (7b/15)

yangın çıkarmak için kullanılan

[= 1]

alevlenecek bir parçayı ihtiva eden

mercān ağa : Harem Ağalarından Sultan

yangın okları ile bir tür idman oku olan

III. Selim Han'ın validesinin lalası olan

ibriş (abriş) oku ile zegerdan oku da

Mercan Ağa, Memiş Efendi (Mercan

menzil oklarının içine girmektedir.

Ağa) Menzili'nde rekor kırıp taş

m. + ını (31a/12)

diktirmiş bir kemankeştir.

[= 1]

m. (69a/2)

menzil yayları : < Ar. + T. Menzil

[= 1]

atışında kullanılan pişrev yayı. Menzil

merd : < Fars. Özü sözü doğru olan

yayları aynı zamanda tozlu yaylardır.

kabadayı, yiğit .

Menzil yaylarını rutubetli yerlerde

m. + sen (49b/12)

korumak için sık sık tımar verilirdi. Bu

m. + irez̄in

yüzden bu yaylara tımarlı yay da denir.

[= 2]

m.(33a/10)

merdān : < Far. 1. Mertler, insanlar,
yiğitler, erkekler. 2. Bir çeşit ney.

m. (2b/14)

[= 1]

merhūm : < Ar. Allah'ın rahmetine
ulaşmış, onun rahmetiyle muştulanmış.

m. (28b/12), (36a/10), (37a/17),
(39b/10), (47a/8), (54b/11),

(61b/6), (61b/9), (64b/5), (65b/2),

(65b/7), (66a/10), (67b/1), (68a/6)

m. + uḡ (28b/10), (35a/9),

(64b/15), (67b/6)

[= 18]

merfī : < Ar. 1. Saygı gösterilen. 2.

Gözetilen.

m. (34b/17), (4a/8)

[= 2]

merḳad : < Ar. Mezar, kabir.

m. + ı (43a/15)

m. + ıʿazīmüṣṣāndan (60a/4)

[= 2]

merḳadī : < Ar. bk. “merḳad”.

m. (52a/12)

[= 1]

merkez : < Ar. Merkez.

m. + i (10b/7)

[= 1]

merḳūm : < Ar. 1. Yazılmış, ismi
geçmiş. 2. Alçak, aşağılık kişi.

m. (45b/11), (68b/12)

m. + a (59a/3)

m. + uḡ (44a/14), (63b/5)

[= 5]

merḳūz : < Ar. Dikilmiş. Saplanmış.

Batırılmış. Sâbit kılınmış.

m. (40a/3)

[= 1]

mermer : < Ar. Mermer.

m. (45b/14), (61b/13), (62b/8),

(63a/5), (64a/11), (68a/16),

(69b/3)

m. + dūr (38b/12), (64a/13),

(66a/2), (67a/11), (70a/16)

m. + iebyāzdur (67b/14)

m. + iesmerdür (41b/17)

m. + ikebīrdür (43a/17)

m. + iṣaḡīr (54a/10)

m. + isepīd (52a/11)

m. + isep̄iddür (66b/6)
[= 18]
mersūm : < Ar. 1. Resmolunmuş,
yazılmış, çizilmiş. 2. İsmi geçen,
anılan.

m. + dur (5a/9)
[= 1]

mertebe : < Ar. Derece, rütbe.

m. (12a/9), (3b/3)
m. + de (11a/15)
[= 3]

mervān: < Ar. Emevî halifesi ve
Mervânî kolunun kurucusu (684-685).

m. (13a/10)
[= 1]

mesāfe : < Ar. Uzaklık.

m. (20b/1), (30b/6)
m. + de (25a/4)
m. + ye (30b/1)
[= 4]

mesāğ : < Ar. İzin.

m. (19b/13)
[= 1]

meşāha : < Ar. Ölçme.

m. (55a/5)

m. + itezāyüd (56b/13)
[= 2]

mesā'il : < Ar. Meseleler.

m. + i (4a/7)
m. + imünāzala (24a/3)
[= 2]

mescid : < Ar. İbadetlerin yapılacağı,
namaz kılınacak olan küçük cami.

m. (52a/1)
[= 1]

meşelā : < Ar. Misal olarak, örnek
olarak, söz gelişi.

m. (13b/11), (24a/12), (24b/10),
(25a/7), (27a/17), (32b/2), (7b/12)
[= 7]

mes'ele : < Ar. Çözülmesi gereken
konu; sorun, problem .

m. (25b/5), (26a/7), (26b/17),
(27a/10), (27a/14), (27a/3),
(27b/13), (27b/17), (27b/3),
(27b/7)
[= 10]

meserret : < Ar. Sevinç, şenlik.

m. + irehber (42b/17)
m. + ivezān (53b/9)
[= 2]
mesīr : < Ar. Seyir edilecek, gezilecek
yer, gezinti yeri.

m. (36a/17), (52b/10)

m. + dür (58b/1)

[= 3]

mess-i kemān : < Ar. + Far. Yaya
dokunma, yayı tutma.

m. (35a/6)

[= 1]

mesṭūr : < Ar. Satırılanmış, yazılmış,
çizilmiş.

m. + dur (12b/9)

[= 1]

meşūbāt : < Ar. Allah'ın kullarına
yaptıkları iyiliklere karşılık verdiği
ödülleri, sevapları. 2. İyi ve doğru olan
kullara yaptıkları ibadetlere karşılık
Allah'ın kıyamette vereceği mükafatlar.

m. (59b/7)

m. + icüziyile (37b/5)

[= 2]

meşakkat : < Ar. Zahmet, sıkıntı,
güçlük, zorluk.

m. (60a/5)

m. + inüj (44a/17)

[= 2]

meşāyih : < Ar. Şeyhler.

m. (28b/13)

[= 1]

meşhūr : < Ar. Şöhretli, şöhret
kazanmış, ün almış.

m. (44b/16), (51b/8)

m. + dur (14b/15), (59b/4)

m. + e (60b/13)

m. + eyi (4a/5)

m. + ıafā k (39a/15)

m. + olub (57a/13)

[= 8]

meşk : < Ar. 1. Toplu olarak yapılan
yarışma dışı ok atışı. 2. Alışmak,
öğrenmek için yapılan çalışma,
alıştırma.

m. (29b/5), (30a/14), (32a/11),

(32b/5), (32b/8)

m. + étmekden (32a/8)

m. + itarîkiyle (8b/10)

[= 7]

meşrûṭ : < Ar. Şart koşulmuş, şartlı, şarta bağlı.

m. (27b/6)

[= 1]

meşy : < Ar. Yürüme.

m. (67a/1)

[= 1]

metāniyyet : < Ar. Metinlik, sağlamlık, muhkemlik.

m. + i (43a/6)

[= 1]

meters : < Far. 1. Kapının açılmaması için arkasına konulan ağaç. 2. Siper.

m. (26a/9)

[= 1]

metīn : < Ar. 1. Sağlam, dayanıklı, kuvvetli, güçlü. 2. Zorluk, sıkıntı ve acılar karşısında yılgınlık göstermeyen, dayanma gücünü kaybetmeyen, metānetli. 3. Allah'ın isimlerinden biri.

m. (10a/12)

[= 1]

mevād : < Ar. 1. Kanunlar, nizamlar, hususlar. 2. Kanun, sözlükl gibi metinlerde bulunan bölümler maddeler.

m. + dan (29b/11)

m. + ılāzımül'itiyād (32a/5)

[= 2]

mevālī : < Ar. 1. Mevleviyyet derecesine yükselmiş, sarıklı alimler. 2. Köleler.

m. + i'azāmdan (65a/5), (67b/1)

[= 2]

mevc-hīz : < Far. Dalga kaldıran, dalgalı.

m. (42a/9)

[= 1]

mevcūd : < Ar. 1. Var olan, bulunan (şey veya kimse). 2. İnsan, hayvan veya eşyâ cinsinden bir topluluğu meydana getirenlerin tamâmı.

m. (11a/14), (31a/5), (4a/12)

[= 3]

mevhūb : < Ar. Hibe olunmuş, ihsan edilmiş, verilmiş.

m. (60a/3)

[= 1]

mevkūf-ı ‘aleyhā : < Ar. Bir vakfın sağlayacağı gelir ve kârın kendisine verilmesi, vakıf sâhibi tarafından şart koşulan kişi veya yer. "mevkūfün-aleyh"

m. + sı (32a/2)

[= 1]

mevkūfātī meḥemmed efendi : bk.

“meḥemmed efendi mevkūfātī”.

m. + nūḡ (51b/16)

[= 1]

mevşūf : < Ar. Vafolunmuş, vasıflanmış.

m. (38a/13), (57a/10), (66b/13)

[=]

mevsūm : < Ar. 1. İşaretlenmiş, nişanlanmış, damgalanmış.

2. İsimlendirilmiş.

m. (16b/10), (66b/13)

[= 2]

mevt : < Ar. Ölüm.

m. + ümden (6b/13)

[= 1]

mevzi^c : < Ar. Yer, mahal.

m. (43a/12)

[= 1]

mevzu^c : < Ar. 1. Ele alınan, incelenen, üzerinde durulan mesele, konu. 2. Bir yere konulmuş, bırakılmış, vazedilmiş. 3. Yürürlüğe konmuş, yürürlükte olan, geçerli.

m. (45b/17), (54b/17)

m. + ı (48b/5)

m. + ızemīni (58b/9)

[= 4]

meydān : < Ar. 1.Ok meydanı. 2.Geniş, açık, düz yer, alan. 3.Yarışma veya karşılaşma yeri.

m. (25b/2), (28a/9), (2b/2),

(30b/16), (32a/10), (35a/14),

(37b/7), (3a/9), (7b/9)

m. + a (29a/13)

m. + da (67a/8)

m. + dan (31a/10), (37b/12),

(68b/16)

m. + ı (11b/13)

m. + ıḥamāset (35b/17)

m. + ıḥünerverānda (66a/17)

m. + imaā'rif (55a/3)	m. + iṣaḳīl (47a/13)
m. + imezkūr (29a/14)	m. + iṣaḳīlūñ (64a/8)
m. + imezkūrda (29b/3)	[= 5]
m. + imezkūrı (28b/15)	meymenet : < Ar. Bereket, saadet,
m. + imiknet (49b/13)	mutluluk, uğurluluk.
m. + ırumāt (59b/15)	m. (36b/2), (37b/10), (65a/9)
m. + ırumātda (45a/8)	m. + ime'nūs (51a/1)
m. + ısapāş (1b/8)	[= 4]
m. + uñ (29b/5)	mezāhib : < Ar. Mezhepler.
[= 26]	m. + ierba'a (9b/6)
meydān-ı rumāt : < Ar. Ok meydanı.	m. + iṣelāşede (26a/10)
m. (59b/15)	[= 2]
m. + da(45a/8)	mezārib : < Ar. "madarib"
[= 2]	Darbedilecek, dövülecek yerler.
meydān-ı hüner-verān : < Ar. + Far.	m. + iye (58b/17)
Ustalık meydanı, müsabakaların	[= 1]
yapıldığı okçuların maharetlerini	mezāristān : < Ar. Mezarlık, kabristan.
gösterdiği meydan, ok meydanı.	m. + a (13a/11)
m. + da (66a/17)	[= 1]
[= 1]	mezāyā : < Ar. Meziyetler, üstünlük
meyl : < Ar. Eğilme, eğiklik; akıntı.	vasıfları.
m. (62a/7)	m. (20b/9)
m. + eylemek (33b/15)	m. + sını (3a/1)
m. + imüsābaḳat (67b/4)	[= 2]

mezāyā-yı nihān nağmeye şıgmaz :

Gizlenmiş meziyetler sözlere,ezgilere

sıgmaz.

m. (31b/14)

[= 1]

mezbūr : < Ar. Adı geçen, yukarıda

söylenmiş olan.

m. (39b/6), (43b/10), (44b/16),

(57a/12), (59a/2), (59b/14),

(59b/8), (5b/17)

m. + da (67b/5)

m. + e (40b/4)

m. + uş (69a/4)

[= 11]

mezheb : < Ar. Mezhep, yol.

m. + inde (26a/4)

m. + lerinde (28a/3)

[= 2]

mezkūr : < Ar. Zikrolunmuş, adı

geçmiş, anılmış. "Müennesi: mezkūre"

m. (29a/14), (7a/3)

m. + da (29b/3)

m. + ı (28b/15), (6b/1)

m. + uş (46b/6), (63b/14),

(67a/9), (68a/14)

[= 9]

mezkūre : < Ar. bk. "mezkūr".

m. + (36a/7)

m. + de (68b/6)

m. + den (26a/6)

m. + si (25b/17)

m. + ye (21a/12)

[= 5]

mezra' : < Ar. Ziraat olunacak, ekilecek tarla.

m. + iāmāli (69a/14)

[= 1]

me'zūnen : < Ar. İzinli olarak.

m. (43a/13)

[= 1]

mı : Soru eki.

m. (2b/5), (2b/7), (36b/14),

(40b/9)

[= 4]

mışdāk : < Ar. Bir şeyin doğruluğunu ispatlamaya yarayan şey, ölçüt.

m. + ınca (34a/13)

[= 1]	m. + ı (33a/6), (33b/1), (67b/13), (69a/6), (69b/3)
mışır : Yedi menzilin bulunduğu Mısır, cumhuriyetle yönetilen bir Arap ülkesidir.	[= 5]
m. (7b/15) (35b/10)	m. (48b/2), (49b/13)
[= 2]	m. + i (50b/2)
mıŝırlı meĥammed efendi : Yayıcı ustası olan Mıŝırlı Mehmet Efendi, kabza aldıktan sonra Emin Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.	[= 3]
m. (57b/11)	mîl : < Ar. Yollardaki mesafeyi tayin için dikilen nişan.
[= 1]	m. (13a/4), (42a/12)
mızrāk : < Ar. Mızrak. Uzun saplı sivri demir uçlu silah.	m. + icemîldür (37b/13)
m. (21b/14)	m. + ler (36a/1)
[= 1]	[= 4]
midĥat : < Ar. Övmek.	millet-i beyzâ : < Ar. İslamlar.
m. + ı (10a/6)	m. + sı (2a/3)
[= 1]	[= 1]
miĥr : < Ar. Güneş.	mina'llâĥ : < Ar. Allah tarafından.
m. + i (10a/7)	m. (4b/10), (4b/8)
[= 1]	[= 2]
mikdâr : < Ar. 1. Ölçülebilen nicelik, durum. 2. Derece, seviye.	minber-i şerîf : < Ar.Hz. Muhammed'in hutbe verdiği kutlu minber.
	m. + e (14a/4)
	[= 1]

minhâc-ı rumât : < Ar. Okçuların açık

(aydınlık) yolu, kitabın adı.

m. (3b/10)

[= 1]

mîr : < Far. Âmir, baş; kumandan; bey; vali.

m. (43a/4)

m. + iḥaydarîdür (43b/17)

[= 2]

mîr-âhûr : < Far. İmrahor, sarayın ahır müdürü.

m. + ıṣâni (62b/3)

[= 1]

mîr-âhûr köşki : < Far. Sultan III.Selim

zamanında yapılmış bir yapı, ok

koşusudur.

m. (44b/17)

[= 1]

mîr'alem : < Livâ-yı sultânî denilen

sultan bayrağını taşıyan, eyâlet

sancaklarını muhâfaza eden ve alem

(bayrak) mehterlerinin âmiri olan

kimse, emîr-i alem, emîrû'l-alem.

m. (38b/2)

[= 1]

mîr'alem aḥmed aḡa: Türk okçuluğunun

en büyük üç kemankeşinden biri olan

Miralem Ahmed Aḡa, Kanuni'ni

devrinde yaşamıştır. Edirne'de Saray

Önü Aḡaç Ok Menzili'nde ve Musalla

Meydanı Kuyu Yeri Menzili'nde

yarışmıştır. Ayrıca Ahi Parpol

Menzili'nde, Arabacı (Ali Bali)

Menzili'nde, Sinan Menzili'nde, Sinan

Bey Menzili'nde yarışmıştır.

m. (38a/10), (48a/5), (38a/17)

[= 3]

mîr'alem aḥmed aḡa menzili :

Okmeydanı'nın en eski menzildir.

Ayak yeri, Tekye yeri, Tekye önündeki

mezarlığın başında bulunan kırık

mermer bir taştır.

m. (40a/5)

[= 1]

mîrâş : < Ar. Vefat eden kişinin

yakınlarına ya da kanunen verilmesi

gereken kişiye bıraktığı mal, mülk.

m. (20a/4)

[= 1]
mi'rāt : < Ar. 1. Gönül aynası. 2. Keyif hali.

m. + ihātır (11b/17)

[= 1]

mişāl : < Ar. 1. Örnek. 2. Masal. 3. Rüya. 4. Benzer, andırır.

m. (49a/8), (53a/3), (54b/15)

m. + isīb (41b/1)

[= 4]

mişillü : < Ar. Benzer gibi.

m. (22b/6), (28b/3), (20a/13),
(23b/17), (24a/2)

[= 5]

misk : < Ar. Güzel kokulu madde.

m. + iezfer (59b/3)

[= 1]

mişl : < Ar. 1. Benzer, kat.

m. + ini (6b/14)

[= 1]

miyān : < Far. 1. Orta. 2. Ara, aralık.

m. (20b/2), (2b/9)

m. + da (57a/14)

m. + ı (49a/11), (66a/1)

m. + ıakrānda (69a/15)

m. + ıkemānkeşānda (30b/3)

m. + ıma'rekede (11b/8)

m. + ında (24b/15), (40b/14),

(42b/1), (42b/3), (46b/8),

(52a/10), (55a/7), (57a/9),

(59a/14), (61a/15), (62b/8),

(64a/13)

m. + ındadur (47a/17), (61a/17)

m. + itīrendāzāndadur (57a/12)

[= 23]

miyān-ı halka-yı kemānkeşān

: < Ar. + Far. Okçuların bulunduğu halkanın ortası.

m. + da (31b/6)

[= 1]

mu'āhed : < Ar. Zımmi kafirler.

m. + e (21a/8)

[= 1]

mu'ahharan : < Ar. Muahhar olarak sonradan.

m. (8a/8)

[= 1]

muʿallim : < Ar. Tâlim eden, öğretene,
öğretmen, hoca.

m. (20a/16)

m. + imuḥterem (20b/4)

[= 2]

muʿāmele : < Ar. 1. Davranış. 2. Yol,
iz. 3. Dâirede yapılan kayıt işlemi. 4.
Alışveriş, sarraflık, para işleri.

m. + i kıṣāṣ (12a/7)

m. + imüstehziyānei (11b/16)

[= 2]

muʿātib : < Ar. Tekdir eden, azarlayan,
parlayan, çıkışan.

m. (59b/17)

[= 1]

muʿāvaza : < Ar. Mübadele, değiş
tokuş; dövüş.

m. (29b/4)

[= 1]

muʿāvedet : < Ar.1. Bir yere yâhut yüz
çevirdiği bir şeye, bir kimseye geri
dönme, dönüş, avdet, rücû. 2. Geri
dönme dönüş. 3. Adet, tabiat edinme .

m. (9a/5)

[= 1]

muʿāvenet : < Ar. Yardım, yardım etme;
yardımcılık.

m. (26b/8)

[= 1]

muʿcize : < Ar. Akılla açıklanamayan,
imkansız olan olağanüstü şey,
hârikulâde olay.

m. + i (12a/3)

[= 1]

muġāyir : < Ar. Aykırı , uymaz, başka
türli.

m. (25a/6)

[= 1]

mugaylān : < Far. Deve dikenii.

m. (48a/2)

[= 1]

muġni : < Ar. 1. Zengin eden. 2.

Doyuran, gönlünü tok kılan.

m. (13b/7)

[= 1]

muḥabbet : < Ar. 1. Sevgi.2. Aşk,
sevdâ. 3. Dostluk, bağlılık. 4. Sohbet,
yârenlik.

m. (10a/16), (29a/5)

m. + i (65b/10)

m. + üm (22a/4)

[= 4]

muḥaddere : < Ar. Kapalı, örtülü,
namuslu kadın; Müslüman kadını.

m. + itaḥ kī k (12b/9)

[= 1]

muḥakkak : < Ar. Gerçek ve doğru
olduğu kesin bilinen, doğru.

m. (9b/3)

[= 1]

muḥal : < Ar. Olması, gerçekleşmesi,
yapılması mümkün olmayan, imkânsız.

m. (34b/3)

m. + den (25a/9)

m + i (25a/14)

[= 3]

muḥalefet : < Ar. Muhaliflik,
uygunsuzluk, aykırılık; düşmanlık.

m. + e (19b/13)

[= 1]

muḥalif : < Ar. 1. Muhalefet eden,
aykırılık gösteren. 2. Birinin
düşüncesine zıt düşüncede olan.

m. (31b/10) (65a/2)

[= 2]

muḥalil : < Ar. Tahlil yapan, analiz
yapan.

m. (24a/9), (24a/10), (24b/12),
(24b/14), (24b/2), (24b/7)

[= 6]

muḥammed : < Ar. Hz. Muhammed, son
peygamber.

m. (12b/11), (6a/10), , (8b/4),
(9a/7)

[= 4]

muḥammed hemedāni : < Ar. Kişi adı.

m. (7a/10)

[= 1]

muḥammedī : < Ar. Müslüman.

m. + de (54b/12)

[= 1]

muḥammed ibn ‘abdu’llah : < Ar. bk.

“muḥammed”.

i. (6a/11)

[= 1]
muḥammedü'l-muştafa : < Ar. bk.
“muḥammed”.
m. (13a/15), (1b/12)
[= 2]
muḥārebe : < Ar. 1. İki devlet veya devletler arasında yapılan savaş, harp.
2. Bir savaş boyunca farklı yer ve zamanlarda yapılan çarpışmalardan her biri, çarpışma, müsâdeme. 3. Herhangi bir konuda yapılan şiddetli tartışma, münâkaşa, mücâdele.
m. + ia'dâda (16a/14)
[= 1]
muḥarrir : < Ar. Yazılı, yazılmış, tahrir edilmiş.
m. (29b/10), (5a/9)
[= 2]
muḥarrir : < Ar.1. Yazıya geçiren (kimse), yazan, yazıcı, kâtip. 2. Yazar.
m. (35a/9)
[= 1]
muḥāşama : < Ar. 1. İki taraf arasındaki düşmanlık, husumet. 2. Karşılıklı ve

sürekli olarak birbiriyle uğraşma, didişme, sürtüşme, uyuşmazlık.
m. + sıyıla (31b/3)
[= 1]
muḥātab ol- : < Ar. Kendisine söz söylenmek, kendisiyle konuşulmak, hitap edilmek.
m. + ub(13b/10)
[= 1]
muḥattarāi : < Ar. Gevşek, ek yeri; yarmak ve gevşek olmak.
m. (47a/15)
[= 1]
muḥāvere : < Ar. Karşılıklı konuşma, mükâleme.
m. (3a/4)
m. + leri (58b/17)
[= 2]
muḥāzī : < Ar. Birbirinin karşısında bulunan, karşı hizada bulunan.
m. + dür (62a/9)
[= 1]
muḥīṭ : < Ar. Yöre, semt, yer.
m. + inübüvvet (10b/7)

[= 1]

muḥkem : < Ar. Sağlam, güçlü.

m. (33b/14), (33b/15)

[= 2]

muḥtāc : < Ar. İhtiyacı olan ihtiyaç

duyan; yoksul.

m. (3a/10)

[= 1]

muḥtelife : < Ar. 1. Farklı, çeşitli, çeşit çeşit, türlü. 2. eski. Birbirine uymayan, birbirinden farklı olan, aykırı, muhâlif.

m. (17b/8)

[= 1]

muḥtemel : < Ar. Olması veya gerçekleşmesi mümkün olan.

m. (25a/3)

[= 1]

muḥterem : < Ar. 1. Saygı gösterilen, saygıya lâyık olan, saygı değer. 2. Konuşma ve yazışmalarda hitap edilen veya adı geçen kimselerin isimleri başına getirilen saygı sözü, sayın.

m. (20b/4)

[= 1]

muḥtereme : < Ar. bk. “muḥterem”.

m. + leri (11a/2)

[= 1]

muḥteví : < Ar. İçine alan, içinde bulunduran, kavrayan.

m. + dür (4a/8)

[= 1]

muḥzır : < Ar. Mahkemelerde davalı ve davacıyı mahkeme huzuruna getiren görevli, yüksek rütbeli bir yeniçeri kumandanının unvanı.

m. + larından (63b/4)

[= 1]

muḥzırbaşı : < Ar. bk. “muḥzır”.

m. (68b/12)

m. + sı (68b/11)

[= 2]

muḥzır bekir (menzili): “menzil-i azmāyiş muḥzır bekir”. Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili olarak da bilinen bu menzilin ayak yeri Hacı Süleyman Menzili ile Beş Direk Menzili sağındaki taştır. Ana taşı ise Kağıthane yolu taraflarında

bulunmaktadır. Azmayiş okuyla atıldığı için metinde bu şekilde geçmektedir.

m. (70a/3)

[= 1]

muḥzır ḥācī bekir : Ok meydanındaki tulumbalı kuyuyu ve oradaki mescidin minaresini yaptıran meydanın önemli bir kemankeşi olan Hacı Ebubekir Ağa, Memiş Efendi Menzili'nde rekor kırmıştır. Ayrıca yaşlılığında Azmayiş okuyla Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili'ni açmıştır.

m. (63a/12), (70a/7)

[= 2]

muḳābele : < Ar. Karşılık verme, karşılama, karşı gelme.

m. (68b/6)

m. + sinde (15b/15)

[= 2]

muḳābil : < Ar. 1. Bir şeyin karşısında bulunan. 2. Karşılık.

m. (53a/6)

m. + inde (40a/9)

[= 2]

muḳaddem : < Ar. 1. Önde olan, önden giden. 2. Redif askerlerinin ayrıldığı iki kısımdan birincisi.

m. (55b/14), (59b/9), (6a/1)

m. + i (36b/2)

[= 4]

muḳaddemā : < Ar. Önce, eskiden.

m. (29b/9), (37a/13), (68a/5)

[= 3]

muḳadderat : < Ar. 1. Alın yazısı. 2. fıkıh. Kile, tartı, ölçü ve sayı ile belirlenen şeyler

m. (32a/3)

[= 1]

muḳārin : < Ar. Bitişik, ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış, bir yere gelmiş.

m. (57a/5)

[= 1]

muḳarrer : < Ar. 1. Kesin. 2. Hakkında karar alınmış, karar verilmiş, kararlaştırılmış. 3. Olacağı veya yapılacağı şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleşmiş, kesin, şüphesiz,

muhakkak. 4. İfâde edilmiş, anlatılmış,
bildirilmiş, takrir edilmiş.

m. + olur (25a/6)

[= 1]

muḳātele : < Ar. 1. Birbirini öldürme,
vuruşma. 2. Savaş; kavga.

m. (22b/17)

[= 1]

muḳāvemēt : < Ar. Karşı koyma,
direnme.

m. (23a/12)

[= 1]

muḳtedā : < Ar. 1.Uyulan; örnek
tutulan. 2.Kendisine uyulan kişi.

m. (56b/3)

m. + yıṭā'ifei (55b/11)

[= 2]

muḳtedir : < Ar. 1. Bir işi yapacak güce
sahip olan.

m. (32b/3)

[= 1]

muḳtezā : < Ar. İktiza etmiş, lazım
gelmiş.

m. + sı (40a/3), (60b/5),

(63b/10)

m. + sınca (14a/7)

m. + yı'ulüv (40a/1)

m. + yızem̄in (60b/7)

[= 6]

mūmā-ileyh : < Ar. bk. "mūmā-ileyhā"

m. + üñ (44a/2)

[= 1]

mūmā-ileyhā : < Ar. İmâ edilen, ismi
geçen.

m. (35a/1)

[= 1]

munzam : < Ar. Üste konan, katılan;
ek.

m. (20b/6)

[= 1]

murād : < Ar. 1. Arzu, istek, dilek. 2.
Amaç, niyet.

m. (14a/2), (32b/12), (6b/7)

m. + a (3b/8)

m. + eden (34b/13)

m. + edenler (30a/16), (32a/7)

m. + ederler (30b/5)

m. + uñ (47b/11)	[= 1]		
[= 9]		muşaffā : < Ar. Tasfiye edilmiş,	
murāfakat : < Ar. 1.Refakat etme,		süzülmüş, yabancı maddelerden	
yoldaşlık. 2. Beraber bulunma.		ayrılmış.	
m. + ıyıla (47a/11)		m. + yı ğam-zidā-yı ħamiyyet	
[= 1]		(55b/13)	
murahhaş : < Ar. Ruhsatlı, izinli.		m. + yığalebe (56b/11)	
m. + olmağdur (30b/8)		m. + yışafāsıñ (52a/4)	
[= 1]		[= 3]	
murğ : < Ar. Kuş.		muşāḥabet : < Ar. 1.Karşılıklı konuşma,	
m. (16b/14)		görüşme, sohbet. 2. Sohbet şeklinde	
m. + ı(59a/7)		yazılmış yazı türü.	
m. + ısihāmı (41b/3)		m. (3a/4)	
[= 3]		[= 1]	
mūsā : < Ar. Hz. Musa. İsrâiloğulları'na		muşāḥib : < Ar. 1.Biriyle sohbet eden,	
gönderilen ve kendisine Tevrat		konuşan, dost. 2.Padişahların hususi	
indirilen peygamber.		işlerinde bulunanlardan her biri.	
m. (8b/3)		m. (53b/12), (56b/6)	
[= 1]		[= 2]	
mūsā : < Ar. Kişi adı.		muşāḥibān : < Ar. + Far. Musahipler.	
m. (12b/12)		m. (69b/8)	
[= 1]		[= 1]	
muş'ab : < Ar. Kişi adı.		muşāḥib bilāl ağa : Musahip Bilal Ağa,	
m. (12b/12)		Okmeydanı'ndaki Ağalar Menzili ve	

Haki Menzili olmak üzere iki ayrı
menzilin sahibidir. Ağalar Menzili'nde,
Usta Recep işi yayla ok atarak taş
diktirmiştir.

m. (53a/13), (55a/15)

[= 2]

muşāhiblig : < Ar. Musahibin yaptığı iş.

m. + i (68a/11)

[= 1]

muşāhib mehemmed ağa : Musahib
Mehmed Ağa, Harem Karaağalarından
olup Abdullah Efendi (Dirhem)
Menzili'nde yarışan rekor kırıp taş
diktiren bir kemankeştir.

m. (56a/8)

[= 1]

muşāhib şākir ağa : bk. "şākir ağa".

m. (66a/8)

[= 1]

muşallā : < Ar.1. Namazgâh. 2. Câmi
avlusunda veya civârında cenâze
namazlarının kılındığı yer.

m. + ya (13a/9)

[= 1]

musāmi^c : < Ar. Duyan, işiten.

m. (64b/4)

[= 1]

muşarraḥ : < Ar. Tasrih olunmuş, açık
söylenmiş, belirtilmiş,apaçık.

m. (8a/5)

[= 1]

muşavver : < Ar. 1. Bir şekle konulmuş.

2. Resimlerle süslenmiş. 3. Zihinde
tasarlanmış, düşünülmüş,
canlandırılmış, tasavvur edilmiş.

m. (5b/7),(6a/5)

m. + üñ (5b/15), (5b/9)

[= 4]

muştafa : bk. "uncı mußtafa".

m. + nuñ (44a/16)

[= 1]

muştafa efendi : bk. "şişmān paşa
muştafa efendi".

m. (50b/1), (66b/16)

[= 2]

mu'tād : < Ar. 1. Alışkanlık hâline
gelmiş, âdet edinilmiş, alışılmış, her

zamanki.2. i. Alışılmış, âdet edinilmiş şey, alışkanlık, âdet.

m. (37a/14)

[= 1]

muṭālaʿa-i kütüb : < Ar. Mütâlâa eden, kitap okuyan.

m. (3b/4)

[= 1]

muṭalla : < Ar. Tılalanmış, yaldızlanmış, yaldızlı.

m. (39a/7)

[= 1]

mutaşarrıf : < Ar. 1. Bir sancağın en büyük idare âmiri. 2. Tasarruf eden, kendinde kullanma hakkı ve salâhiyeti bulunan.

m. (54a/4)

m. + ı (5a/13)

[= 2]

mutazamm : < Ar. 1. Tazammun eden, içine alan. 2. Kefil olan, üstüne alan.

m. + ın (4a/5)

[= 1]

muṭteber : < Ar. 1. Sözü geçen, saygın.

2. Güvenilir olan.

m. (38b/10), (57b/17), (60b/12),

(60b/13)

m. + i (48a/7)

m. + ini (44b/1)

m. + inüj (44b/5), (50b/4)

m. + dür (61b/15)

[= 9]

muṭteberât : < Ar. İtibarlı, geçer şeyler.

m. (35a/10)

[= 1]

muṭtedîl : < Ar. 1. Orta halde, orta kararda olan, îtidalli, orta, vasat. 2. Şiddeti, etkisi, gücü orta derecede olan.

m. (33b/9)

[= 1]

muṭlak : < Ar. 1. Başıboş bırakılmış. 2. Kayıtsız, şartsız. 3. Yalnız, tek.

m. + eyle (68a/13)

[= 1]

muttaşıl : < Ar. 1. Ulaşan, kavuşan. 2. Aralıksız, hiç durmadan.

m. (7a/14)
[= 1]
muṣāfakat : < Ar. 1. Uygunluk, uyma.
2. Ortak yol bulma, rıza gösterme.
m. + ı (4a/7)
[= 1]
muṣahhid : < Ar. Tevhîdeden, Allah'ın
birliğine inanan.
m. + inüḡ (18a/10)
[= 1]
muṣāsāt : < Ar. 1. Tesellî etme, dert
ortağı olma, dostça davranma, dostluk
2. Vefat eden bir me'murun ailesine
maaş bağlama.
m. + ifuḡarā (13b/14)
[= 1]
muṣāneset : < Ar. Karşılıklı
yakınlaşma, arkadaşlık, ahbablık etme.
m. (3a/3)
[= 1]
muṣāzenet : < Ar. 1. Denkleşme, denk
gelme. 2. Denge.
m. + leri (25a/16)
[= 1]

muṣāzī : < Ar. 1. Aynı nitelik ve
özelliklere sâhip olan, benzer, denk, eş,
mümâsil. 2. mat. Koşut, paralel.
m. (26b/5)
[= 1]
mūy : < Far. Kıl
m. + ısefīd (11a/6)
[= 1]
muṣaffer : < Ar. Zafer, üstünlük
kazanmış, üstün.
m. (12b/2)
[= 1]
mūze' : < Far. Çizme.
m. + itaḡsinüllibās (40b/13)
[= 1]
mūziyāt : < Ar. İnsanı rahatsız eden
küçük şeyler, hayvancıklar.
m. (21a/6)
[= 1]
muṣtarib : < Ar. Izdırab ve acı çeken.
m. (6b/7)
[= 1]
mübāderet : < Ar. Bir iş yapmaya
girişme.

m. (36a/9)	[= 1]
[= 1]	mübtēnī : < Ar. 1. Kurulmuş olan. 2.
mübāhāt : < Ar. Övünme.	Dayanan.
m. + ı (39a/11)	m. + isilāhı (6b/1)
[= 1]	[= 1]
mübāreke : < Ar. 1. Kutlu. 2. Karşılıklı	mücedde : < Ar. Yeni olarak, yeni
yapılan kutlama, tebrik.	baştan.
m. + dür (19a/17)	m. + den (65b/11)
[= 1]	[= 1]
mübāşeret : < Ar. Bir işe başlama.	müciḅ : < Ar. İcabet eden, teklifi kabul
m. (29b/6)	eden, istenileni yapan, sorulana cevap
[= 1]	veren.
müberrāt : < Ar. Yol, çeşme gibi hayrat	m. (13a/2)
ve hasenat türünde yapılan şeyler.	[= 1]
m. (19a/16)	müddet : < Ar. 1. Zaman, süre, vakit.
[= 1]	m. (2b/10), (3a/2), (5b/1)
mübīn : < Ar. 1. İyiyi kötüyü, doğruyu	m. + inde (5a/13)
yanlışını birbirinden ayırt eden, açıkça	[= 4]
ortaya koyan. 2. Âşikâr, vâzıh.	müderris : < Ar. 1. Medrese dersi
m. (21b/16)	okutanlar
m. + i (13b/15)	m. + inden (56b/15)
[= 2]	[= 1]
mübtelā : < Ar. Düşkün.	müderrisīn : < Ar. Müderrisler,
m. + yūzḫīrāb (60a/2)	profesörler.

m. + e (61a/7)

m. + ikirāmdan (60b/1)

[= 2]

mü'derrisinden e'l-hāc seyyid muştafa

efendi : Katip Ahmet Efendi'nin kardeşi

olan Seyyid Mustafa Efendi, kabza

aldıktan sonra Küçük Yeksüvar (Sala)

Menzili'nde ok atarak ana taşı

diktirmiştir.

m. (60a/10)

[= 1]

mü'eddā : < Ar. Anlam, kavram, mânâ.

m. + sınca (2b/8),(40a/7)

[= 2]

mü'ezzin aḥmed aḡa : Müezzin Ahmed

Aḡa, Sadrazam Amcazade Hüseyin

Paşa'nın adamlarından olup Büyük

Yeksüvar Menzili'nde rekor kırılmış bir

kemankeştir

m. (58a/9)

[= 1]

mü'ezzinler şofāsi : < Ar. Ok

meydanında bulunan bir yer adı.

m. + ler (43b/11)

m. + na (45a/9)

[= 2]

müfād : < Ar. Mana, kavram.

m. +ınca (8b/8), (49a/4)

[= 2]

müfessirīn-i kirām : < Ar. Kur'anı en

doğru açıklayan, tefsir eden mübarek

kişi.

m. (13b/17)

[= 1]

müfti-zāde : < Ar. + Far. bk. "müfti-

zāde ibrahīm selīm molla efendi".

m. (67a/15)

[= 1]

müfti-zāde ibrahīm selīm molla efendi :

İbrahim Selim Molla, Şeyhülislam

müftüzade'nin oğludur. Şerbetçizade

(Hüsam Paşa) Menzili'nde rekor kırarak

taş diktirmiştir.

m. (67b/3)

[= 1]

mükerrem : < Ar. Saygı değer, aziz,

muhterem.

m. (14b/15)

[= 1]
mülâ'abe : < Ar. Oynaşma, şakalaşma.

m. + étmek (15a/14), (23b/9)

[= 2]

mülâbese : < Ar. 1. Aralarındaki benzerlikten dolayı birbirine karıştırılma, ayırt edilememe. 2. Sebep, vesîle, münâsebet.

m. + siyile (32b/11),(64b/9),
(68b/10)

[= 3]

mülâhaza : < Ar. Dikkatle bakma, iyice düşünme.

m. + sıyıla (36a/6)

[= 1]

mülâzemet : < Ar. 1. Bir yere veya kimseye sımsıkı bağlanma. 2. Gidip gelme. 3. Bir işle devamlı meşgul olma.

m. (29b/7)

[= 1]

mülhâk : < Ar. 1. Bir bütüne sonradan katılmış, eklenmiş, ilâve edilmiş. 2. Bir merkeze bağlı, tâbi. 3. Emir subayı yardımcısı.

m. (34a/17)

[= 1]

mültefet : < Ar. 1. İltifata nail olmuş, kendisine ilgi gösterilen.

m. (14b/14)

[= 1]

mültemes : < Ar. İltimaslı, kayırılan.

m. (2a/13)

[= 1]

mültezem : < Ar. Gerekli görülen, gerekli, lüzumlu.

m. + dür (34b/17)

[= 1]

mülûk : < Ar. Padişahlar.

m. (13b/11)

m. + ı'osmānī (36b/9)

m. + ıpişdāryandan (5a/10)

[= 3]

mü'min : < Ar. 1. Allah'ın varlığına, birliğine, Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve peygamberi olduğuna ve İslâmiyet'in diğer îman esaslarına inanan, îman sâhibi kimse, müslüman.

m. (17b/14), (22a/10)

m. + üñ (18a/2)	m. (12b/8)
[= 3]	[= 1]
mümkin : < Ar. Mümkün. Olabilir, olabilen.	münif : < Ar. Yüksek, ulu, büyük.
m. (25a/3)	m. + i (16a/13), (17b/11),
m. + i (25a/13)	(18a/10), (19a/8), (19b/17),
[= 2]	(21a/16), (21b/13), (22a/14),
mümtāz : < Ar. 1. Üstün tutulmuş, ayrıcılık .2.Seçkin.	(22b/17), (23b/5)
m. (48a/7), (59a/16), (60b/8),	[= 10]
(63a/15)	münkeşif : < Ar. 1. Açılmış, ortaya çıkılmış; görünen. 2. Keşfolunmuş.
m. + inuñ (62a/6)	m. (12a/6)
[= 5]	[= 1]
münāsib : < Ar. 1.Uygun, yerinde. 2.Yakışık, yaraşık.	münteha : < Ar. Nihayet bulmuş; bir şeyin varabildiği en uzak yer.
m. (41b/8)	m. (36b/1), (37b/9), (52b/8),
[= 1]	(55b/8), (60b/8)
münāzele : < Ar. Atışma, atış müsabakası.	m. + sı (43a/8), (49a/10),
m. (24a/3), (24a/4), (29b/4)	(51a/5), (54a/10), (55a/9),
m. + de(26b/8)	(57a/10), (58a/3), (59a/14),
[= 4]	(61a/16)
münferid : < Ar. Kendi başına, yalnız olan, tek olan.	m. + sında (48b/4)
	m. + yihūdūimeydānda (67a/7)
	[= 16]
	münz : (?)

m. (2a/14)	m. + dan (44a/15), (54a/7)
[= 1]	m. + ları (38b/1)
mürāca‘at : < Ar. 1. Geri dönme 2.	[= 9]
Başvurma, danışma ; yardım isteme.	müsābakat : < Ar. Yarış, yarışma.
m. (9a/6)	m. (34b/2), (56b/11), (57a/6),
[= 1]	(62b/2), (66a/17), (67b/4)
mürekkēb : < Ar. 1. Terkīb edilmiş, iki	[= 6]
veya daha çok şeylerin karışmasından	müsāvī : < Ar. Eşit, denk, birinin
meydana gelen. 2. Yazı mürekkebi.	ötekinden farksız olanı, aynı halde ve
m. (6a/3)	derecede bulunan.
[= 1]	m. (26b/6), (31b/8), (8a/11)
mürūr : < Ar. 1.Geçme, bir yandan girip	[= 3]
öte yandan çıkma. 2.Geçip gitme.	müselleme : < Ar. “Müsellem” 1.
3.Sona erme.	Teslīm edilmiş, verilmiş. 2. Su
m. (59b/13)	götürmez, doğruluğu, gerçekliği
m. + ia‘vām (49a/4)	herkesçe kabul edilmiş olan.
m. + ieyyām (42b/4), (54b/17)	m. + den (34b/6)
[= 4]	[= 1]
müsābaka : < Ar. 1. Ok yarışması. 2.	müselmān : < Ar. İslam dininde olan.
Birbirinden ileri olmaya, birbirini	"müslim".
geçmeye çalışma.	m. (21a/8)
m. (24a/4), (26a/4), (26a/7),	m. + ı (12b/17), (58b/15)
(26b/8)	[= 3]
m. + da (40b/4), (60b/9)	

müsemma : < Ar. Tesmiye olunan, bir ismi olan.

m. (36b/3)

[= 1]

müşli çelebi defterdâr-zāde : Haydar (Memi Çelebi) Menzil'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

m. (43b/4)

[= 1]

müslīm : < Ar. Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî (ö. 261/875), el-Câmi'ü's-şahîh adlı eseriyle tanınan muhaddis.

m. (12b/6), (12b/7), (18b/5)

m. + in (28b/13)

[= 4]

müslimān : < Ar. Müslümanlar.

m. (36b/8), (38b/12)

m. + den (59a/11)

m. + üñ (9b14), (66b/15)

[= 5]

müstahik : < Ar. Hak etmiş, hak kazanmış, layık.

m. + a (21a/5)

[= 4]

müstahik-ı menzil : < Ar. Bir menzilde rekor kırıp taş diktirme hakkını kazanan okçu.

m. (29b/14), (31a/1), (31a/16)

[= 3]

müstahsene : < Ar. İstihsân edilmiş, güzel sayılmış, beğenilmiş.

m. + den (13b/1)

[= 1]

müsta'idd : < Ar. 1. Yetenekli. 2. Akıllı, anlayışlı.

m. (20a/1)

[= 1]

müsta'kil : < Ar. 1.Kullanış yönünden belli kişi veya kişiler için ayrılmış olan. 2. Bağımsız. 3. Bir şeyle ilgisi, bağı, bağlantısı olmayan.

m. (32a/6)

m. + ce (36a/2)

[= 2]

müsta'mil : < Ar. İstimal eden, kullanan.

m. (17a/12)

[= 1]
müstecāb : < Ar. Olumlu, müspet cevap
alınan, kabul edilen (istek, duâ vb.)
m. (49a/6)

[= 1]
müstehziyāne : < Ar. İstihza ederek,
eğlenerek, Allah yolu.
m. + i (11b/16)

[= 1]
müsteṣnā : < Ar. 1. Ayrı tutulan. 2.
Diğerlerinden farklı.
m. (32b/17)

[= 1]
müsteṭāb : < Ar. İstitabe edilen,
hoş,güzel,bulunan.
m. + ından (13b/9)

[= 1]
müstetir : < Ar. Gizlenen, gizli, saklı.
m. (31b/13)

[= 1]
müstevcibü's-server-i pādiṣāhī: < Ar.
Layık olan başkan, padişah.
m. + de (29a/9)

müşāhede : < Ar. 1. Bir şeyi gözle
görme. 2. Allah âlemini görme.
m. (28a/14)
m. + si (12a/7)

[= 2]
müşārün-ileyh : < Ar. Kendisine işaret
olunan, ismi geçen.
m. (12b/10), (38b/2), (49b/11),
(56b/10), (61b/9), (68a/9)

m. + den (29b/1)
m. + üm (8b/6)
m. + üñ (56b/7), (9b/12)
[= 9]

müşevveṣ : < Ar. Teşvir edilmiş,
belirsiz, karışık, düzensiz,
karmakarışık.
m. (51b/17)

[= 1]
müş'ir : < Ar. Haber verme, bildirme,
anlatma.

m. + i (17b/8)
[= 1]

müşriksüz : < Ar. Tanrıya ortak
olmayan.

m. (16b/12)
[= 1]
müşteḥā : < Ar. İştihayı gerektiren, arzu
olunan, istenilen.

m. + sı (3a/16)
[= 1]
müştemil : < Ar. Bir şeyin içinde
bulunan, bir şeyin kavradığı, içine
aldığı.

m. + dür (4a/10)
[= 1]
müte'ārif : < Ar. 1. Herkesçe bilinen,
bilinir olan, meşhur, mâruf.
2. Karşılıklı olarak birbirini tanıyan,
tanışan.

m. (57a/13)
[= 1]
müte'addid : < Ar. Taaddüdeden,
çoğalan, çok, birçok, birkaç, türlü türlü.

m. (29a/15)
[= 1]
müte'akbü'l-vürūd : < Ar. Gelmesi
birbiri ardınca olan, birbiri ardınca
gelen.

m. (2a/4)
[= 1]
müte'allik : < Ar. 1. Asılı, bağlı. 2. İlgili,
ilişği olan.

m. (49b/11)
[= 1]
müte'allikāt : < Ar. Yakın kimseler;
akraba.

m. + ından (63b/10)
[= 1]
mütāba'at : < Ar. Birine uyup
arkasından, izinden gitme, ona tâbi
olma.

m. (29b/17)
[= 1]
mütecāviz : < Ar. 1. Tecavüz
eden, geçen, aşan. 2. Sataşan, saldıran;
sarkıntılık eden. 3. Fazla, çok.

m. (30b/11)
[= 1]
mütefevviḳ : < Ar. Tefevvuk eden,
üstün gelen, üstün.

m. (41b/6), (59a/17)
[= 2]

mütehaşşış : < Ar. İhtisası olan, bir işin bir şubesini çok iyi bilen, uzman.

m. + asıyıla (59b/1)

[= 1]

mütehayyir : < Ar. Hayrette kalan, şaşmış, şaşırmış.

m. (6a/16)

[= 1]

mütekarrire : < Ar. Takarrübeden, yaklaşan, yakın. "mütekarrire"

m. + yi (60b/13)

[= 1]

mütemerridîn : < Ar. Temerrüd edenler, dikkafalılık edenler.

m. + i (13b/15)

[= 1]

mütena'im : < Ar. Varlık içinde ve nazlı büyüyen.

m. (37b/4)

[= 1]

mütenebbih : < Ar. Uyanan, uyanık; akıllanan.

m. (68b/14)

[= 1]

müteşebbis : < Ar. Teşebbüs eden, bir işe girişen.

m. + idāmen (56b/1)

[= 1]

müteveffa : < Ar. Ölü, vefat etmiş olan, ölmüş.

m. (49b/10)

[= 1]

müttefik : < Ar. 1. Bağlaşmış, birleşmiş, anlaşmış. 2. Fikirce beraber olan.

m. (12a/15)

m. + lerdür (12b/6)

[= 2]

müttehîd : < Ar. İttihâdetmiş, birleşmiş, birlik olmuş, birleşik.

m. + lerdür (11b/7)

[= 1]

müyesser : < Ar. Kolayı bulunup yapılan; kolaylıkla olan.

m. + eyleye (13a/13)

[= 1]

müzd : < Far. 1. Ücret, karşılık. 2. Mükafat.

m. + işan'at (59b/1)

[= 1]

müzekkir : < Ar. 1. Hatırlayan. 2. Bir

işe dâir söyleşen

m. + dür (4a/2)

[= 1]

-N-

nā-be-dīd : < Far. Görünmez, belirsiz,

kayıp.

n. (52a/3)

[= 1]

nābız : < Ar. Nabaza eden, vuran.

n. (56b/8)

[= 1]

nābūd : < Far. 1. Yok olan,

bulunmayan. 2. İflas etmiş, perişan

olmuş.

n. (54a/2)

[= 1]

nādim : < Far . Pişman olan, nedâmet

getiren (kimse).

n. (2a/17)

[= 1]

nādirü'l-bedāyī^c : < Ar. Eşi, benzeri

olmayan nadir bulunan.

n. + ün (29b/8)

[= 1]

nādirü'l-vuķu^c : < Ar. Eşi benzeri

olmayan olay.

n. + yıcenābıhaķķuñ (62a/2)

[= 1]

nāfercām : < Far. Sonu çıkmaz, boş,

faydasız.

n. (61a/5)

[= 1]

naħcīr : < Far. 1. Av. 2. Yaban

keçisi. 3. Av yeri, avlak. "naħcīr"

n. + ima ķşad (41a/15)

[= 1]

nahħasiyye : < Ar. Bakırcı.

n. + iiftiħārın (57a/3)

[= 1]

nāħudā-yı tāvāriķ-ı eyyām : < Far. + Ar.

Geceleyin gemi kaptanına gelen

belalar.

n. (64b/17)

[= 1]

nāib : < Ar. 1. Meydan kadısı. 2.Kadı,
şeriat hükümlerine göre hüküm veren
hakim.

n. (59a/10)

[= 1]

nā'il : < Ar. Muradına eren, ermiş, ele
geçiren.

n. (3a/14)

n. + iecr(34b/12)

[= 2]

naqd : < Ar. Nakit. 1. Para, akçe.

n. (10b/9)

[= 1]

naqdīne : < Ar. + Far. 1.Peşin para,
nakit. 2.Kıymetli mal.

n. + i'ār (54a/2)

n. + ihmnet (54b/14)

n. + i kudret (2b/11)

n. + imiknet (48b/2)

[= 4]

naqqāş : < Ar. "menzil-i nakkaş". bk.

"naqqāş menzili".

n. (46b/9),

[= 1]

naqqāş : < Ar. bk. "naqqāş taşları".

n.(55a/7)

[= 1]

naqqāş mehemmed : bk. "naqqāş
mehemmed çelebi".

n. + üñ (42a/13), (47a/5)

[= 2]

naqqāş mehemmed çelebi :16. yüzyılda

yaşamış olan Nakkaş Mehmed Çelebi

zayıf biri olmasına rağmen üç ayrı

menzilde rekor sahibidir. Bunlar:

Arabacı (Ali Bali) Menzili, Nakkaş

Menzili ve Mehmet Çelebi Menzili'dir.

n. (42a/5), (46b/13)

[= 2]

naqqāş menzili : < Ar. "menzil-i

naqqāş nām-ı diger hācı süleymān".

Lodos havası ile atılan Nakkaş

Menzili'nin ayak yeri, Ağalar Menzili

solunda olan taştır. Ana taşı Temürçi

Kulı Cafer'e aittir.

n. (69b/2)

[= 1]

naḳḳāş taşları : < Ar. + T. İstanbul

[= 1]

Okmeydanı'nda Nakkaş Yeri'nde

nām : < Far. 1.Ad. 2.Ün, takma ad. 3.

bulunan taşlardır.

Adres. 4. Yerine, vekil olma.

n. (59a/14)

n. (12b/14), (13a/4), (17a/3),

[= 1]

(30a/7), (40a/6), (45a/3),

naḳl : < Ar. Taşıma, aktarma, geçirme,

(63b/15), (67a/10), (69b/10),

götürme.

(69b/16), (8a/5)

n. (17a/4), (20b/12), (28b/4),

n. + ı (39b/6), (41b/10),

(60a/3)

(41b/15), (41b/8)

n. + işahīḥ (14a/6)

n. + ıḳavs (17a/1)

[= 5]

n. + ıkitāb (20b/11)

naḳş : < Ar. 1.Resim. 2.İpekle, sırma ile

n. + ıkitābda (4b/2)

işleme.

n. + ıla (36b/3), (38a/13),

n. + ıdilpezīr (47a/5)

(43b/10), (44b/16), (56b/4)

n. + ıkitābeiḥūbbīitezyīdden

n. + ına (40a/4), (69a/2)

(52a/3)

n. + ında (12b/13)

n. + ısutūn (42a/13)

n. + ını (42a/13), (47b/17),

n. + ları (13a/7)

(66b/17)

[= 4]

n. + ısebḳatların (50a/15)

naʿllu : < Ar. + T. At gibi yük taşıyan

n. + ıyıla (16b/11), (57a/10)

hayvanların ayaklarının altına takılan

[= 32]

demir parçasına nal denir. Bu nalın

naʿm : < Ar. bk. “naʿmā”.

takılmış olma durumuna nallı denir.

n. (37b/4)

n. (24a/1)

[= 1]

nām-ı diğer : < Far. Öbür adı, diğer adı.

n. (38a/10), (40a/11), (41a/1),
(42a/1), (42b/9), (43b/1), (44a/5),
(44b/9), (46b/9), (48b/10),
(50b/7), (51a/7), (56a/5), (60a/8),
(65a/16)

[= 15]

na‘mā : < Ar. 1. İhsan, nimet, kişiyi
rahatlığa kavuşturan şey. 2. Hediye.

n. + yınevāziş (8b/12)

[= 1]

nā-maḥdūd : < Far.-Ar. Hudutsuz,
sınırsız.

n. (2a/4)

[= 1]

nā-ma‘lūm : < Far + Ar. Adı bilinmeyen,
bilinmemiş olan okçu.

n. (46b/14), (48a/12), (48a/13),
(48a/14), (48a/15), (48b/13),
(48b/14), (48b/15), (48b/16),
(49a/16), (49a/17), (49b/1),
(49b/2), (50a/15), (50a/4),
(50a/5), (50a/6), (50a/7), (50a/8),
(50b/10), (50b/11), (50b/12),

(50b/13), (50b/14), (50b/9),

(52b/3)

[= 26]

nā-ma‘lūmü’l-ismī : < Far. + Ar. İsmi
bilinmeyen.

n. (47a/7)

[= 1]

nām-āver : < Far. Namlı, ünlü, meşhur.

n. (43a/7)

[= 1]

namāz : < Ar. İslam dinin şartlarından
olan müslümanın beş vakit yapması
zorunlu olan ibâdet.

n. (23b/12), (23b/13)

n. + dadur (23b/12)

n. + in (13a/10)

[= 4]

nām-dār : < Ar. Namlı, ünlü.

n. (28b/3), (64a/3)

[= 2]

namık ibrāhim ağa : Namık Ağa,
Darüssade ağası silahşorlarından olan
bir hattattır. Şişman Paşa Menzili’nde
rekor sahibidir.

n. (66b/10), (67a/4)
[= 2]
nāmūs : < Ar. 1. Kişinin şerefli ve ahlaklı olmasını sağlayan güzel duygu. 2. Irz, iffet, hayâ. 3. Dürüstlük, doğruluk. 4. Herkes tarafından korunması gereken ve kötülerin dokunmasına izin verilmeyen mânevî değer. 5. Kanun, nizam.
n. + ı (12a/6)
[= 1]
nā-mütenāhi : < Far. + Ar. Sonu olmayan; uçsuz, bucaksız.
n. (31b/12)
[= 1]
nā-pezīr : < Far. Hoş gelmeyen.
n. (60b/14)
[= 1]
naşb : < Ar. 1. Bir kimseyi bir hizmete geçirme, yerleştirme, tâyin etme. 2. Dikme, saplama, koyma, yerleştirme.
n. (29b/15)
n. + êtdigi (68b/7)
n. + êtdükleri (derkenar(28a1/8)

[= 3]
naşb-gerde : < Ar. + Far. Toz toprağa dikilmiş.
n. + si (67b/8)
[= 1]
naşb-ı nişān : < Ar. + Far. Rekor kırdığı yere bir işaret taşı dikmek.
n.(derkenar (36a/2))
[= 1]
naşıl : Bir hareketin yapılış biçimine duyulan şaşkınlığı belirten bir söz.
n. (23a/11)
[= 1]
naşīb : < Ar. 1. Pay, hisse. 2. Birinin elde edebildiği şey. 3. Allah'ın kısmet ettiği şey.
n. (21b/4)
n. + in (45b/8)
[= 2]
naş : < Ar. İçerisine ölen kişinin kefene sarılmış bedeninin bulunduğu tabut, cenaze.
n. (13a/7)
[= 1]

nāṣī : < Ar. 1.Ortaya çıkan, ileri gelen.

2.Ötürü, dolayı, sebebiyle.

n. (20a/14), (27a/15), (59a/3),
(61a/1), (68b/15)

[= 5]

nā-tüvān : < Far. Zayıf, kuvvetsiz.

n. (42b/6)

[= 1]

nāve : < Far. Çamur ve hamur teknesi.

n. + i (45b/4)

[= 1]

nāvek : < Far. "Naveng". Bir ok türü.

n. (2a/13), (35a/7), (45a/6)

[= 3]

nāvek-endāz : < Far. Nāvek oku atan.

n. (16b/15), (35a/7)

[= 2]

naẓar : < Ar. 1.Bakma, göz atma.

2.Düşünme. 3.Göz değme. 4.İltifat.

5.İtibar.

n. (25a/12), (49b/12), (70b/2)

n. + ihümāyūn (67b/7)

n. + iltifat (8b/12)

[= 5]

naẓīf muṣṭafa aġa : Nazifi Mustafa Aġa,

Tophaneli Hafız'ın oğludur. Sultan III.

Mustafa döneminde yaşamış olan

Mustafa Aġa, silahşörlük, şeyhü'l-

meydanlık gibi pek çok görevde

bulunmuştur. Ayrıca okçulukla da

uğraşan Mustafa Aġa, kabza aldıktan

bir müddet sonra Küçük Yeksüvar

Menzili'nde rekor kırarak taş

diktirmiştir.

n. (60a/17), (61a/12)

[= 2]

nāzik-ter : < Far. Fazla nazik.

n. + i (44a/17)

[= 1]

ne : 1.Hangi şey.2. Her şey. 3.Birçok

şey. 4. Hangi. 5. Nasıl. 6. Niçin. 7.

Şaşma ve abartı bildiren söz.

n. (18b/10), (33b/6), (3a/14),

(40b/13), (5b/16), (6a/14)

n. + yi (38a/3)

[= 7]

nebālet : < Ar. 1.Zekilik. 2.Büyüklik,

ululuk. 3.Eli açık olma.

n. (66b/12)
[= 1]
nebevī : < Ar. Nebî'ye, peygambere ait,
onunla ilgili.

n. (12a/3), (12a/3)

[= 2]

nebiyyinā : < Ar. "Nebiyūn".
Peygamberler, nebiler.

n. (4b/4)

[= 1]

nedom : < Ar. Pişman olma, pişmanlık.

n. (51b/11)

[= 1]

nefer : < Ar. 1.Bir adam, tek kişi. 2. Er.

n. (10b/11), (12b/13), (31b/1),

(49a/1), (49a/7), (50a/14)

[= 6]

nefy : < Ar. Sürme, sürgün etme.

n. (59b/17)

[= 1]

nemek-pāş : < Far. Tuz eken.

n. (45b/6)

n. + ihicrān (61a/14)

[= 2]

nemrūd : < Ar. Bâbil'in kurucusu
denilen hükümdar (M.Ö. 2640) olup
Hz. İbrahim'i ateşe attırmıştır.

n. (5a/7)

[= 1]

neseb : < Ar. Nesil,soy

n. (4a/2)

n. + de (11a/1)

n. + i(10b/15)

n. + izīşān (9b/16)

[= 3]

neşh : < Ar. Fesih ve lağvetme,
kaldırma, hükümsüz bırakma.

n. (28a/6)

[= 1]

nesīb : < Ar. Soylu, soyu temiz, soydan.

n. (55a/2)

[= 1]

nesl : < Ar. 1.Nesil, kuşak. 2.Soy,
döldöş.

n. + i (55a/3)

n. + inden (7a/7)

n. + iseyyidülmürselīn (10b/15)

[= 3]

nesne : Nesne.

n. (15b/6), (15b/7), (24b/1),

(34a/14)

[= 4]

neşr : < Ar. 1.Yayma, saçma. 2.

Manzum olmayan söz.

n. + e(70b/3)

[= 1]

nesr : < Ar. Salih ve dindar kişilerden

biri olan Nesr 'in adına dikilmiş bir

puttur.

n. (28b/3)

[= 1]

nessâc : < Ar. Çulha, dokumacı.

n. (39a/7)

[= 1]

nesy : < Ar. Unutma, nisyan.

n. (42a/12)

[= 1]

neşâţ : < Ar. Sevinç, şenlik.

n. (12a/8), (55b/14), (55b/15)

[= 3]

neşâţ-rîz : < Ar. + Far. Neşe saçan.

n. (41a/13)

[= 1]

neşe' : < Ar. 1.Yeniden meydana gelme.

2.Neşe, keyif, sevinç.

n. + icelâdetin (54a/6)

[= 1]

neşe'yâb : < Ar + Far. Neşeyi bulan.

n. (55b/16)

[= 1]

neşve : < Ar. Sevinç, hafif sarhoşluk,

keyif, neşe'e.

n. (52b/15)

[= 1]

nev : < Far. Yeni, son zamanlarda

çıkılmış.

n. + i (61b/10)

n. + ibünyâd (52a/7)

n. + ibünyâdında (64a/6)

n + i bünyâdüñ (61b/10)

[= 4]

nev^c : < Ar.1.Çeşit,türlü. 2.Cins.

n. (37a/15)

n. + e (25b/14)

[= 2]

nevāziş : < Far. Okşama, gönül alma, iltifat.

n. (8b/12)

[= 1]

nevbet : < Ar. 1.Sıra, sıra ile görülen iş, nöbet. 2. Saray veya konaklarda günün belli zamanlarında, seferlerde, konak yerlerinde ve pâdişâhın otağı önünde çalınan askerî muzıka, nöbet.

n. (26b/4), (58a/1)

n. + i (43b/13)

n. + leri (26b/6)

[= 3]

nevbet ile atışmak : < Ar. + T. Sıra ile ok atmak, yarışmak.

n. (26b/4)

[= 1]

nevevî : Nevevi, hadis âlimidir.

n. (19a/2)

[= 1]

nevî : < Ar. bk. "nev".

n. (17a/4)

[= 1]

nevvāb : < Ar. 1. Naiplik eden, vekillik eden. 2. Hindistan'ın Müslüman bölgesinde Timur sultanlarının saraylarında bulunan büyük kumandan, vali. 3. Zengin ve şatafatlı ömür süren kimse.

n. (70a/6)

[= 1]

nezâret : < Ar. 1. Seyretme, bakma. 2. Gözetme, denetleme. 3. İdare; reislik. 4. Nazırlık..

n. + ini (29a/16)

[= 1]

nezd : < Far. 1.Yan, kat. 2.Göre, nazarında, fikrinde.

n. (57b/16)

[= 1]

nezd-i sa'âdet : < Far. + Ar. Mutlu hal, olumlu fikir.

n. + de (8b/17)

[= 1]

nışf : < Ar. Yarım, yarı.

n. (33a/7)

n. + ı (7b/16)

[= 2]	n. + iḥamāset (40b/15)
nice : 1. Kaç, ne kadar. 2. Birçok.	n. + ihimmet (59a/6)
n. + leri (37a/8)	[= 5]
[= 1]	nihān : < Far. 1. Gizli, saklı.
nice nice : Pek çok.	2. Bulunmayan; görünmeyen.
n. (64b/7)	n. (42a/13)
[= 1]	[= 1]
nidā : < Ar. 1. Seslenme, çağırma, bağırma. 2. Ünlem.	nihāyet : < Ar. 1. Son. 2. Sonunda, en sonunda. 3. En çok, olsa olsa, bilemedin.
n. + yiyāḥaḳḳ (68a/12)	n. (34b/5)
[= 1]	n. + i (31b/12)
nigāšte : < Far. Resmolunmuş.	[= 2]
n. + i (28b/11)	nijād : < Far. Kişi adı.
n. + iṣāḥāīf (16b/17)	n. + uḡ (11b/10)
[= 2]	[= 1]
nihād : < Far. Tabiat, huy, yaratılış.	nikāyet : < Ar. Düşmanı kırıp geçirme, kılıçtan geçirme.
n. (59b/11), (67a/6), (67b/5)	n. + e (4b/10)
n. + eyledigi (64a/8)	[= 1]
n. + ı (47a/13)	nīk-nām : < Far. Adı, namı, şöhreti iyi olan.
[= 5]	n. (69a/16)
nihāde : < Far. Konmuş, konulmuş, koymuş.	[= 1]
n. (68a/12)	
n. + i (55b/15), (56b/16)	

nīm : < Far. Yarı, yarım, buçuk.

n. (65b/15), (67b/13)

[= 2]

nīm-i sehm-i şikeste : < Far. + Ar. +

Far. Kırılmış, yarı buçuk ok.

n. + i (12a/3)

[= 1]

ni‘me’l-bedel : < Ar. Ne iyi karşılık,

bedel.

n. (44b/5)

[= 1]

ni‘met : < Ar. 1. İyilik, bağış. 2. Azık, yiyeceğe, içeceğe dâir şeyler; ekmek. 3.

Huzur, mutluluk.

n. (59a/1)

n. + dür (15a/17)

n. + e (15b/1)

n. + i (19a/9)

n. + iislāma (19b/14)

[= 5]

nīrū : < Far. Zor, kuvvet, güç.

n. + yībāzūyısaltanat (36b/15)

[= 1]

nīrū-yı bāzū-yı şevk : < Ar. Kolunun

kuvvetinden ötürü mutlu olma.

n. (3a/17)

[= 1]

nīrū-yı şaşt : < Far. Şastın (zihginin)

kuvveti.

n. (10a/14)

[= 1]

nişāb : < Ar. 1. Yeter derece, istenilen

oran, kıvam. 2. Bir oturumun

açılabilmesi, bir kurulun toplanabilmesi

veya karar verilmesi için bulunması

gereken üye sayısı, yeter sayı.3. Asıl,

esas.

n. (34a/11)

[= 1]

nisbet : < Ar. 1. Bağlılık, ilgi.. 2.

Kıyaslama, ölçü. 3. İnat olsun diye

yapılan iş.

n. (3a/15)

n. + édüb (7b/12)

[= 2]

nisyān : < Ar. 1. Unutma. 2. Gaflet.

n. (3a/8), (5b/2)

[= 2]

nişādurcī : < Ar. “nişādūr” : Nişadır;

tuzlu, yakıcı, amonyak tuzu.

n. + nuḡ (57a/2)

[= 1]

nişādūrī muştafa : "Hacı Şatır" olarak

bilinen Nişaduri Mustafa, Abdullah

Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor

kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

n. (56a/14)

[= 1]

nişān : < Far. 1.Vurulacak noktaya

silahı çevirme. 2.Nişan,iz,belirti.

n. (15b/13), (15b/8), (16a/2),

(19a/15), (22a/3), (22a/9),

(25b/2), (25b/5), (26a/12),

(26a/8), (27b/16), (30b/2),

(37b/1), (62b/6), (63b/13),

(65a/2), (65b/9), (67a/6), (67b/9),

(68b/7), (70a/6), (37b/16)

n. + a (16a/4), (25a/3), (25b/11),

(25b/3), (27a/11), (27b/9),

(70a/8), (31a/13),

(derkenar(28a2/1))

(derkenar(56a/5))

n. + da (27b/3), (35b/17),

(42a/11), (45a/7), (47a/5), (50b/4)

n. + dan (27a/14)

n. + eylediği (54b/15)

n. + ı (25a/7), (25b/13),

(25b/15), (25b/7), (25b/8),

(25b/9), (26a/1), (27a/5), (27a/9),

(27b/11), (27b/14), (36b/3),

(37b/11), (40a/9), (42b/5),

(43a/14), (44a/3), (45b/15),

(53a/6), (63a/2), (65a/12),

(65b/16), (65b/3), (68a/16),

(69a/7), (69b/3), (66b/4)

n. + itirin (47a/6)

n. + lar (18b/9)

n. + ları (25a/4)

n. + larından (16b/13)

n. + umı(40b/10)

n. + uḡ (25b/11), (25b/14),

(27b/15), (27b/6),

(derkenar(28a2/4)

[= 77]

nişāne : < Far. bk. “nişān”.

n. + ikadr (1b/6)

n. + imaḫšūde (36a/5)

[= 2]

nişān-gāh : < Far. Ok atılan yer.

n. + ina (34a/17)

[= 1]

nişānı del- : < Far. + T. Okun nişanı delmesi.

d.-üb (25b/13), (25b/8), (25b/9)

[= 3]

nişān-ı fevzī : < Far. + Ar. Zafer nişanı.

n. (10a/12)

[= 1]

nişān-ı tīr : < Far. Nişan oku.Hedef

atışlarında kullanılan her çeşit ok . Puta oku, zarb oku , talimhane oku vb.

t. (47a/6)

[= 1]

niyāz : < Far. 1.Bir dileğin yerine

getirilmesi için yalvarma, yakarma. 2.

Dua. 3.Muhtaç olma.. 4. Saygı.

n. + icūy (49a/6)

[= 1]

niyyet : < Ar. 1. Niyet, meram, kurma.

2. Namazdan, oruçtan önce başlama duasını okuma.

n. + i (65b/11)

[= 1]

nizām : < Ar. 1. Dizi, sıra. 2. Düzen,

usul, tertip, yol; kaide. 3. Zamanın

îcâblarına göre konulan esaslar. 4.

Hindistan'da müstakil küçük devletler

hâlindeki ülkelerin hükümdarlığı.

n. + iaşhābı (2a/7)

[= 1]

nizām-yāfte : < Ar. Düzenli.

n. (29b/10)

[= 1]

noḫşān : < Ar. Eksiklik, kusur.

n. + olmak (68b/10)

[= 1]

noḫşānlıg : < Ar. Eksiklik.

n. + ı (21a/3)

[= 1]

nūḥ : < Ar. Hz. Nuh. Büyük

peygamberler arasında sayılan,

kendisine inanmayan kavmi tûfan ile

n. + ları (2b/15)

helâk edilen peygamber.

[= 1]

n. (8b/3)

[= 1]

nukûd : < Ar. Nakitler, paralar.

nu‘ût : < Ar. Medhederek anlatılan

şeyler, vasıflandırmalar.

n. + ı (53b/12)

n. (36a/2)

[= 1]

[= 1]

nūr : < Ar. Aydınlık, parıltı, paklaklık.

nübüvvet : < Ar. Nebîlik, peygamberlik,

Tanrı haberciliği.

n. (22b/13)

n. (10b/7)

n. + ibaḥş (11a/6)

n. + üñ (14a/16)

n. + içeşm (19b/3), (8b/10)

[= 2]

[= 4]

nurullah : < Ar. Allah'ın nuru.

nüket : < Ar. Nükteler, herkesin

anlayamayacağı ince, zarif, manâlı

n. (63a/14)

sözler.

[= 1]

n. (3a/1)

nuşret : < Ar. 1. Yardım. 2. Allah'ın

[= 1]

yardımı. 3. Başarı, üstünlük.

nükte-perdâz : < Ar. + Far. Nükteli söz

n. (14b/10), (16b/7), (38a/8)

bulup söyleyen.

[= 3]

n. (3a/6)

nuşretü't-tevâ : (?)

[= 1]

n. + yısa'y (28a/15)

nümün : < Far. Sonuna geldiği

[= 1]

kelimelere “gösteren” anlamı katarak

nuḥk : < Ar. ”Nutk” Söz; konuşma,

Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar.

söyleyiş; söylev.

n. (11b/16), (12a/7)

[= 2]

nūširevān : < Far. İran'daki Sasani Devleti hükümdarlarından. Sasani Hanedanının yirmincisidir. Asıl ismi Hüsrev'dir.

n. (7a/6), (7a/7), (7a/8)

n. + uŋ (7a/5)

[= 4]

nūzūl : < Ar. 1. Aşağı inme. 2. Konağa inme, konaklama. 3. Nüzul inme, felç.

n. (4b/5)

[= 1]

-O-

o : O.

o. (2b/5)

[= 1]

oġl : Oğul.

o. + 1 (42a/8), (5a/12), (5a/14),
(5a/17)

[= 4]

oġullıġ : Oğulluk. 1. Evlâtlık. 2. Üvey evlat. 3. ġul olma durumu.

o. + 1 (49b/6)

[= 1]

oġ : Ok. Oklar şekillerine göre Tarz-1 Has, Kiriş'endam, Şem'endam, Hava Gezi, Uzun Ok, Azmayış olarak ayrılır.

Yapılarına göre Pişrev, Yeksüvar,

Zergerdan, Karabatak Oku, Haki ve

İbriş Oku olarak ayrılır. Yapıldıkları

malzemeye göre ise Ağaç Oku ve

Kamış Oku olarak ayrılır. Metinde t̄ir-i

āhen̄in olarak bir de demir oktan

bahsedilmektedir. Temrenlerine göre

ise üçgen, kare, yassı, zeytuni, adeta

(sala koşusunun oklarıyla torba gezine

takılır), kısa ve uzun temrenli oklar

olarak ayrılmaktadır. Kullanıldıkları

yerlere göre ise; savaş okları, talimhane

okları, kepaze okları, işaret okları,

menzil okları, meşk okları, buta (hedef)

okları, parlayıcı fitilli (dumdumlu)

oklar, zehirli oklar olarak kendi

içerisinde ayrılmaktadır.

o. (11a/10), (11a/17), (12a/1),

(13a/14), (13b/5), (14a/16),

(14a/2), (14a/8), (14b/12),

(14b/15), (14b/9), (15a/10),
(15a/11), (15a/11), (15a/15),
(15a/16), (15a/17), (15a/7),
(15b/14), (16a/10), (16a/13),
(16a/14), (16a/4), (17a/6),
(17b/12), (17b/3), (17b/5),
(17b/7), (18a/11), (18a/2),
(18a/7), (18b/2), (19a/14),
(19a/4), (19a/8), (19b/2), (19b/4),
(19b/5), (20a/11), (20a/4),
(20a/8), (20b/8), (21a/10),
(21a/16), (21a/4), (21b/4),
(22a/15), (22a/16), (22b/12),
(22b/13), (22b/4), (23a/1),
(23a/12), (23a/5), (23b/11),
(23b/13), (23b/6), (23b/8),
(24a/3), (24a/7), (24b/13),
(24b/14), (25a/3), (25b/16),
(25b/2), (25b/8), (26a/11),
(26a/15), (26b/2), (27a/11),
(27a/11), (27a/15), (27a/16),
(27a/4), (27a/7), (27b/13),
(27b/13), (27b/14), (27b/17),
(27b/2), (27b/4), (29a/6), (29a/7),

(30a/15), (30a/4), (30b/13),
(32a/1), (32a/15), (32a/7),
(32b/15), (32b/9), (33b/14),
(33b/2), (33b/6), (34b/7), (4a/10),
(4a/3), (4a/6), (4b/13), (5a/8),
(5b/3), (6a/8), (7b/1), (7b/10),
(7b/11), (7b/5), (8a/12), (8a/13),
(8a/3), (8a/6), (8b/14), (8b/16),
(8b/5), (8b/7), (9a/10), (9a/16),
(9a/2), (9a/4), (9a/8), (9b/1),
(9b/11), (9b/2),
(derkenar(28a2/2))
(derkenar(56a/4))
o. + a (29a/4)
o. + dan (33a/6), (66a/17)
o. + ı (27b/9), (30a/6), (33b/8),
(6b/13), (19a/2)
o. + mı (31a/4), (31a/12)
o. + ıla (5b/8), (14a/15) (48b/4)
o. + lar (30a/9), (33b/9), (8a/10)
o. + lara (34a/9)
o. + ları (26a/17), (30b/12)
o. + larında (33a/8)

o. + larını (15b/14), (33a/5),
(derkenar(34a/4))
o. + ları (8a/17)
o. + u (27b/4), (31b/3),
(33a/17), (33a/7), (33a/8),
(33b/10), (34a/3), (34b/4),
(4b/14), (9b/9)
[= 158]

okçılar piri : < T. + Far. Ömer bin
Hattab'dır.

o. (derkenar(33a/2))
[= 1]

okçu hüseyin : Yeniçeri Ocağı'ndan olan
Okçu Hüseyin, Zihgirci Yeri (Beş
Taşlar) Menzili'nde rekor kıran bir
kemankeştir.

o. (44a/9)
[= 1]

okçu selaniki : 17. yüzyılın okçu
ustalarından olan Okçu Selanikli Musa,
Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor
kırmış bir kemankeştir.

o. (51a/10)
o. + nü (51b/10)

[= 2]

okçu sinan : Fatih Sultan Mehmed
zamanının en ünlü kemankeşlerinden
ve aynı zamanda Fatih'in
musahiplerinden olan Okçu Sinan,
Arkırı Menzili'nde yarışarak rekor kırıp
taş diktirmiştir.

o. (38b/16)

o. + u (39a/8)

[= 2]

ok işle- : Ok işlemek.

o.-yen (15a/9)

[= 1]

oklarını devşürmek : Oklarını bir araya
getirip toplamak.

o. (15b/15)

[= 1]

ok meydani : < T. + Ar. Ok atışlarına
özellikle menzil okçuluğuna ayrılmış
geniş alan. Üzeri menzil taşlarıyla kaplı
olduğundan sadece ok atışları yapılır ve
bu bakımdan çevgan meydanı, cirit
meydanı, cündü meydanı gibi boş spor
alanlarından ayrılırdı. İmparatorluk

sınırları içindeki birçok ilde ok
meydanı vardır. Bunlardan en büyüğü
ve bir vakfa bağlı olanı İstanbul
Okmeydanı idi.

o. (37a/13)

o. + nda (18b/9), (28a/13), (4a/8)

o. + nuḡ (28b/3)

[= 5]

oḡ meydānı tekyesi : < T. + Ar. Ok
meydanı Tekkesi.

o. + nde

[= 1]

oḡu- : Okumak.

o.-maḡı (19b/2)

o.-yub (31a/6)

[= 2]

oḡuḡ boyı : 65-70 cm. arasında bir
uzunluk ölçüsüdür. Bazı okların daha
kısa olanlarının da yapıldığı
kaynaklardan edinilen bilgiler
doğrultusunda bilinmektedir. Örneğin
kısa boylu Haki'lerde 56 cm.-56.3 cm.
iken İhtiyarların kullandığı Azmayış
okunun 55.4-55.8 cm., Torba Gezi'nin

ise 56.1-66.2 cm. aralıklarında yapıldığı
bilinmektedir.

o. (33a/17)

[= 1]

oḡyānūs : < Ar. Okyanus."Bahr-i
muhit".

o. (64b/7)

[= 1]

oḡ yarış- : Meşk veya koşu düzenleyip
ok atışmak.

o.-maḡ (13a/15)

[= 1]

oḡ yürüt- : Okunu gittikçe daha uzağa
atmak, ok çıkarmak, ok sürmek.

o. -mek (34b/7)

[= 1]

ol : O.

o. (11a/17), (12a/13), (12a/3),

(12a/5), (13a/9), (15b/1), (15b/6),

(16b/1), (16b/6), (17b/15),

(19a/1), (19a/9), (1b/9), (20b/17),

(22a/9), (22b/13), (22b/14),

(23a/9), (23b/2), (26a/2),

(26b/10), (27a/16), (28b/11),

(28b/5), (2b/12), (31b/2), (38a/8),

(8b/17), (9a/11)

[= 31]

ol- : Olmak.

o.-a (3b/16) , (17a/14), (70b/3)

o.-acağı (25b/4)

o.-an (10b/10), (10b/4), (13a/4),

(14a/1), (14b/16), (16a/10),

(17a/1), (17a/13), (17b/9),

(19a/15), (20b/13), (20b/3),

(20b/5), (20b/8), (21a/17),

(21a/6), (24b/2), (27a/10),

(27a/6), (28a/16), (28b/13),

(28b/2), (28b/3), (29b/10),

(29b/14), (2a/9), (31a/16),

(31a/2), (31b/2), (32a/2),

(34a/10), (35b/3), (35b/5),

(35b/7), (35b/8), (35b/9), (36a/8),

(37a/12), (37a/14), (39a/11),

(39b/2), (3b/17), (40a/4),

(41b/14), (43a/6), (43a/7),

(44b/1), (44b/6), (45a/17),

(45a/9), (47a/13), (48b/5),

(48b/9), (49a/7), (49b/12),

(49b/9), (4a/12), (4a/4), (4a/5),

(4a/9), (50a/13), (51b/8),

(52a/11), (54b/17), (55a/4),

(55b/10), (55b/12), (56b/2),

(56b/5), (57b/15), (57b/16),

(58b/10), (58b/8), (59a/10),

(59b/16), (5a/11), (5a/14),

(60b/8), (61a/12), (61b/12),

(61b/14), (61b/6), (63a/16),

(63b/11), (64a/10), (64a/3),

(64b/11), (64b/15), (64b/16),

(64b/5), (65a/15), (65a/2),

(65b/7), (66b/13), (66b/5),

(67a/11), (67a/8), (67b/13),

(67b/2), (67b/9), (68a/4), (68b/1),

(68b/8), (69a/3), (69a/5),

(69b/10), (70a/11), (70a/16),

(70a/7), (7a/8), (7a/9), (8b/1),

(9a/3), (9b/3)

o.-anlar (32b/12), (34b/10)

o.-anlara (29a/17), (29a/8)

o.-anları (59b/5)

o.-anların (11a/8), (20a/15),

(30b/17), (34b/2), (3a/6)

o.-araç (12a/17), (14a/9),
(14b/2), (26b/12), (4b/1), (5b/10),
(9b/12)

o.-dı (12a/6), (2b/16), (70b/4)

o.-dığı (11a/7), (13a/1),
(16b/11), (17a/2), (18a/15),
(20a/13), (20a/2), (23a/11),
(24b/15), (28b/11), (35a/8),
(41b/6), (42b/1), (52a/9), (5a/5),
(5b/17), (60a/3), (61a/14)

o.-dığına (13b/1), (18b/5),
(29a/6), (32a/15), (34b/6),
(55b/17), (60a/5)

o.-dığından (37a/10), (63b/9)

o.-diğini (14a/2), (17b/8),
(3a/11), (6a/14), (9a/12)

o.-dılar (12a/9)

o.-duğca (21a/3), (33a/17)

o.-duğda (20b/1), (23b/1),
(56b/12) (59b/9)

o.-duğları (14b/15), (16b/16),
(19b/8)

o.-duğlarına (40b/6), (6a/16)

o.-duğlarından (12b/2)

o.-duş (16a/7), (18b/9)

o.-dur (24a/10), (25a/15)

o.-ıcağ (60b/9), (6b/15)

o.-madığına (11b/6), (36a/4)

o.-maduğca (30a/13), (31b/6)

o.-mağıla (11a/11), (14a/6),
(17a/16), (24b/12), (32a/4),
(33a/13), (33b/12), (34b/10),
(3a/17), (49a/9), (56b/9), (5b/2),
(63a/16), (67a/9), (69a/16),
(6b/8), (8a/5)

o.-mağın (11b/17), (42b/6),
(49b/11), (55a/2), (56a/3), (60a/5)

o.-mağ (13b/16), (23b/13),
(25b/4), (26a/17), (26b/3),
(28a/17), (29a/15), (29b/12),

(32a/6), (32b/11), (32b/6),

(33a/9), (33b/12), (34b/13),

(37a/16), (37a/9), (46b/17),

(47a/12), (59a/4), (59b/4),

(64b/9), (68b/10), (8a/1)

o.-mağdan (20a/14), (68b/15),
(9b/8)

o.-mağdur (25a/3), (30b/8)

o.-mamağıla (20b/10), (40a/4)	o.-sa (14a/14), (16a/17), (19a/1),
o.-mamak (25b/1)	(24b/14), (24b/2), (24b/8),
o.-mamağdur (26b/14)	(25a/2), (26a/9), (27b/1), (2b/13)
o.-maması (8a/11)	o.-salar (26b/14)
o.-masam (18b/13)	o.-sun (10a/17), (18a/17),
o.-masını (24b/11)	(22b/12), (25b/6), (26a/2),
o.-masun (14a/15), (22b/13)	(27a/3), (37b/17), (38a/9), (7b/3)
o.-maya (15b/6)	o.-ub (10a/13), (11a/14),
o.-mayacağı (68b/14)	(11b/11), (12a/8), (12b/14),
o.-mayan (20b/7), (21a/9)	(12b/8), (13b/11), (13b/2),
o.-mayub (26a/14), (26a/8),	(17a/5), (17a/9), (22b/14),
(27a/1), (28a/6), (32a/8), (33b/4),	(25a/17), (25a/5), (25b/5),
(40b/7)	(26a/10), (26b/7), (27b/12),
o.-mayağ (21b/15)	(27b/5), (28a/4), (31b/13),
o.-maz (2b/5), (2b/7), (8a/1)	(31b/17), (33a/1), (33b/16),
o.-mazlar (18a/7)	(38a/8), (38b/10), (40b/16),
o.-mış (41b/7), (56a/1), (59a/2),	(42a/9), (42b/4), (43b/11),
(5b/7)	(43b/12), (45a/2), (45a/7),
o.-mışdur (13a/12), (15b/1),	(45b/2), (49a/10), (49b/14),
(69a/9), (7a/15)	(51a/5), (54a/5), (56b/17),
o.-mışlardur (12b/3), (14a/10),	(56b/4), (57a/13), (57a/2),
(2a/11)	(57b/17), (58b/12), (58b/17),
	(59a/17), (59a/6), (60a/1),

(60b/8), (61a/16), (64a/11),
(69b/17), (8a/7), (8b/13), (7a/1)
o.-uñ (16a/2)
o.-ur (10b/17), (15b/16),
(16a/12), (17b/14), (17b/16),
(19a/10), (19a/17), (19a/2),
(20a/5), (20a/9), (21b/10),
(21b/5), (22a/11), (23b/14),
(24a/15), (24a/2), (24a/6),
(25a/14), (25a/6), (25a/9),
(25a/9), (25b/6), (26b/4), (27a/3),
(28a/1), (28a/3), (32a/12),
(37b/15), (39b/6), (68b/2),
(6a/13), (70a/17), (70b/2), (7b/5)
o.-urlar (18a/8), (19b/14),
(23b/6), (23b/9)
[= 391]

olbir : Öteki, öbür.

o. (25b/13)

[= 1]

olın- : Olma işine konu olmak,
meydana getirilmek. 2. Yapılmak. 3.
Olmak.

o.-an (13b/4), (26a/2), (27a/16),
(29b/15), (2b/17), (30b/3),
(31b/7), (39b/1), (4b/5),
(50b/6), (8a/17), (8a/9)
o.-arağ (13a/7)
o.-ca (16b/15)
o.-caya (28a/8)
o.-dı (29b/13), (32a/6), (36a/9),
(7a/5)
o.-dığı (25b/17), (26a/5),
(34a/15), (38b/2), (4b/3), (55a/6)
(59b/13)
o.-dıgına (35a/15)
o.-duğca (7b/1)
o.-mağıla (33a/3), (68b/16)
o.-mağ (21a/13), (26a/7),
(29a/11), (34a/15), (34b/15),
(3a/12)
o.-mağdur (26b/11), (29b/17)
o.-mamağdur (30b/12), (30b/15)
o.-mayub (26a/1), (27b/2),
(32a/17)
o.-maz (27b/9)
o.-miş (17a/14)

o.-mıŝdur (18a/16), (42b/8)	o. + ar (24b/3), (37a/16), (7b/10)
o.-ub (28b/4), (31b/8), (68b/10)	o. + da (33a/8)
o.-ur (17b/6), (18a/12), (21a/1), (21b/1), (25a/13), (25a/8), (26a/3), (27a/16), (28a/9)	[= 31]
[= 56]	on b�ş : Sayı, 15.
olalı : bk. ‘‘ol-‘‘.	o. + inde (12b/6)
o. + danber� (35a/5)	[= 1]
[= 1]	on bir : Sayı, 11.
omuz : Boynun iki yanında, kolların g�vdeye bağlandığı b�l�m.	o.(8a/13), (8a/3)
o. + una (33b/15)	o. + er (8a/6), (9b/9)
o. + undan (22a/8)	[= 4]
[= 2]	on buuk : Sayı, 10,5.
on : Sayı , 10.	o. (33a/11), (33a/14)
o. (10b/10), (11a/5), (12b/6), (12b/7), (13a/3), (24a/13), (24a/14), (25a/10), (27a/10), (27a/5), (27a/8), (28b/3), (29b/11), (33a/11), (33a/12), (33a/12), (33a/14), (35b/11), (37a/16), (48b/7), (7b/11), (7b/11), (8a/13), (8a/3), (8a/6), (9b/9), (9b/9)	[= 2]
	on d�rt : Sayı, 14.
	o. (33a/14) (10b/10)
	[= 2]
	on d�rd : Sayı, 14.
	o. + e (33a/12)
	[= 1]
	on iki : Sayı, 12.
	o.(28b/3), (29b/11), (33a/12)
	[= 3]
	on sekiz : Sayı, 18.
	o. + inde (12b/7)

[= 1]	zamânında basılan gümüş Osmanlı
on üç : Sayı, 13.	parasına sonradan verilen bir isim.
o. (35b/11)	‘o. (36b/9)
[= 1]	[= 1]
on yedi : Sayı, 17.	otur- : Oturmak.
o. + yedi (11a/5)	o.-mağdur (31a/3)
[= 1]	[= 1]
orta : 1. İki uçtan veya bütün	otuz : Sayı, 30.
noktalardan aynı uzaklıkta olan yer. 2.	o. (35b/12), (39b/2), (39b/3)
Başlangıçla sondan veya etraftaki	[= 3]
yerlerden aynı uzaklıkta kabul edilen	otuz dört : Sayı, 34.
yer.	o. (35b/12)
o. (33a/10)	[= 1]
o. + da (26b/14), (27a/5)	oyna- : 1. Hareket etmek. 2. Oyun
o. + sında (24b/16)	oynamak.
o. + sındadır (69a/7)	o.-dığınuz (21a/17)
o. + ya (25b/1)	o.-mağa (15a/13)
[= 6]	o.-mağ (15b/9)
‘osmān beg : bk.. "biğā begi ‘osmān	o.-mağdan (14a/15)
beg".	[= 4]
‘o. + e (46b/3)	oyun : Oyun.
[= 1]	o. (15a/12)
‘osmānī : < Ar 1. Osmanlılar’la ve	o. + dur (15b/7)
Osmanlı Devleti ile ilgili.2. II. Osman	o. + uñuzdan (18a/7)

[= 3]	[= 1]
-Ö-	‘ömr : < Ar. 1. Yaşam süresi, hayat. 2.
öğred- : bk. “öğret-”	İnsan üzerinde güzel ve tuhaf bir etki
ö.-iñüz (20a/7)	bırakan, hoşça gidecek bir tuhafılığı olan
[= 1]	(kimse veya şey).
öğren- : Öğrenmek.	‘ö. + i (37b/17)
ö.-dükden (15a/16)	‘ö. + igirān (12b/17)
ö.-mek (13a/14)	‘ö. + ini (38a/7)
ö.-üb (18b/2), (19a/3), (19a/8)	‘ö. + iserīüsseyr (2a/12)
ö.-üñ (19b/3), (18a/2), (18a/2)	‘ö. + inde (34b/4)
[= 9]	[= 5]
öğret- : Öğretmek.	öñ : Ön.
ö.-mek (15b/9), (20a/3)	ö. + iñde (22b/14), (25b/15),
[= 2]	(5b/8)
ölçil- : Ölçülmek. Ölçme işine konu	ö. + incedür (52a/13)
olmak.	[= 4]
ö.-ür (33b/10)	öñdül : Güreşte, at yarışlarında,
[= 1]	yarışmalarda kazanlara verilen
‘ömer : < Ar. Dört halifeden biri, Hz.	armağan.
Ömer.	ö. (23b/16), (23b/7), (24a/11),
‘ö. (12a/16),	(24a/12), (24a/8), (24b/13),
[= 2]	(25a/1), (25b/2), (26b/10),
‘ömer : < Ar. Kişi adı.	(26b/17), (67a/5)
‘ö. (12b/12)	ö. + i (24b/17), (27a/10), (27a/6)

[= 14]

‘ö^zr : < Ar. 1. Bir kusur veya suçun hoş görülmesini gerektiren sebep. 2. Engel.

3. Kusur.

ö. (27b/1)

[= 1]

-P-

pādişāh : < Far. Pādişāh, hükümdar.

p. (53a/7), (64b/9)

p. + dan (27a/1)

p. + ı (36b/8)

p. + um (6a/1)

p. + umuz (64b/10)

p. + ı^şāhib kırān (36a/13)

[= 7]

pāk : < Far. Temiz. 2. Saf. 3. Katışıksız.

p. (20a/15), (55a/2)

[= 2]

pāki : < Far. 1. Temizlik, arılık. 2.

Ustura.

p. (55b/9)

[= 1]

pāre : < Far. 1. Parça. 2. Sayı, bölüm.

p. + iimtidād (47b/12)

[= 1]

parpol : bk. “parpol menzili”.

p. (41a/1), (42b/2), (59a/15),

(61b/11)

[= 4]

parpol hüseyin efendi : Ulamadan olan

Parpol Hüseyin Efendi, kamyş okla Ahi

(Parpol) Menzili'nde rekor kırmış ve

menzilin baş taşını diktirmiştir. Ayrıca

üç farklı menzilde de rekorları vardır.

Bunlar: Cerrah Menzili, Haydar (Memi

Çelebi) Menzili ve Zihgirci Yeri (Beş

Taşlar) Menzili'dir.

p. (41a/10), (41b/7)

[= 2]

parpol menzili : Diğer adı Ahi Menzili

olan Parpol Menzili'nin ayak yeri,

Kağıthane tarafında Çakıllı Tepe'de Ali

Bali taşı ile Yeksüvar Menzili (Hangi

Yeksüvar Menzili olduğu

bilinmemektedir) arasındadır. Ana taşı

Ağalar Menzili taşına yakın olan küçük

beyaz bir mermerdir. Baş taşı ise Cafer

Menzili ile Kağıthane yolu arasındaki büyük esmer renginde olan mermer taştır. Ana taşı Tozkoparan İskender'e ait olan bu menzilin rekorunu Parpol Hüseyin Efendi, 1207,5 gezlik atışıyla kırmıştır.

p. (42a/17), (62b/7)

p. + nüñ (45a/1), (51a/4)

[= 4]

paşalık : 1. Paşa unvanı veya paşa olma durumu. 2. Bir paşanın yönetimindeki bölge.

p. (66b/17)

[= 1]

pāy : < Far. 1. Ayak. 2. Kök, dip.

p. + ı (60a/5)

p. + ihmmeti (68a/12)

p. + iiştihār (40b/13)

[= 3]

pehlevān : < Far. Pehlivan, kemankeş, tirendaz, güreşçi, yiğit.

p. (25a/9), (27a/4), (2b/14),

(30a/1), (30a/10), (30a/2),

(30a/4), (30a/5), (30b/9), (32b/3),

(32b/7), (33a/5), (39a/15),

(41a/11), (45a/3), (46a/15),

(48b/17), (51b/7), (5a/11),

(derkenar(36a/1))

(derkenar(41a1/2))

(derkenar(42b/2))

(derkenar(45a3/3))

(derkenar(54b1/2))

p. + ı (59a/1), (60b/10)

p. + ıcihān (38b/13), (51b/6)

p. + lar (31a/2), (34b/13)

(derkenar(44a2/4))

p. + lardan (31b/3)

p. + laruñ (29b/14)

p. + uñ (30b/13), (31a/15),

(34b/3), (49a/7), (50a/15)

[= 38]

pehlevānān : < Far. Pehlivanlar.

p. (35b/14)

p. + da (43a/16)

[= 2]

pehlevān ‘ali ağa : bk. “‘ali ağa”.

p. (47b/10), (51b/5), (53b/7),

(53b/8), (56a/16), (57a/1)

p. + nuḡ (48a/4)

[= 7]

pehlevān ‘arab : Adı tam olarak bilinmemekle beraber Kemangüreci Arap olarak anılan Fatih Sultan Mehmed'in musahibi ve hüner sahibi kişisidir. Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde taşı kaybolmuş olan Usta Bahtiyar sonra atış yapan Kemangüreci Arap'ın "Yassı Kaya" diye anılan taşı ana taşı sayılmıştır.

p. yaṣṣıḳayā demegile ma‘rūf

(38a/12)

p. + uḡ (38b/2)

[= 2]

pek : Sert, katı.

p. (34a/5), (34b/17), (34b/4)

[= 3]

peklik : Sertlik.

p. + de (26a/16)

[= 1]

pendüz : <Far. Çuvaldız.

p. + ipeykān (40b/11)

[= 1]

perr-cünbān : < Ar. Kanadı kımıldayan, kanadı oynayan.

p. + imu‘āvedet (9a/5)

[= 1]

perde : <Far. 1. Bir yerin dışarıdan görünmesini önlemek, ışığı engellemek veya iki yeri birbirinden ayırmak için gerilen kumaş, naylon vb. 2.Utanma duygusu, ar, hayâ [Daha çok deyimlerde ortaya çıkar.3. Engel, mâni olma.

p. + ināmūsı (12a/6)

p. + izeyli (11b/11)

[= 2]

perhâş : <Far. 1. Azar, azarlama, çıkışma. 2. Çatma. 3. Mücadele. 4. Savaş.

p. (45b/7), (46a/17)

[= 2]

per-tāb éd-: <Far. + T. 1. Geriden koşarak hızlı alıp atılma. 2. Atılma, sıçrama. 3. Uzağa düşen ok. 4. Uzağa düşen şey.

p. + er(2b/14)

[= 1]	pest : < Far. 1. Alçak, aşağı. 2. Hafif sesle söylenen.
pertev : < Far. 1. Işık ,parlaklık, yalım.	p. (33b/4), (52b/14)
2. Erkek adı.	[= 2]
p. + ihūrṣīd (11a/5)	peşin : < Far. Peşin, önden, önce
[= 1]	p. + de (39b/3), (48b/7)
pertev lem'ā : < Ar. + Far. Parıldayan	[= 2]
ışık.	peşkīr āğası sūleymān āğa : Ekşi
p. + i'āzametlerin (43a/5)	(Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor
[= 1]	kırmış bir kemankeştir.
pervāz : < Far. "Uçan, uçucu "	p. (49b/3)
manalarıyla birleşik kelime yapar.	[= 1]
p. (59a/7)	peygamberān : < Far. Peygamberler.
[= 1]	p. (4b/15)
pervāz ēd- : < Far. + T. Uçmak.	[= 1]
p.-üb (41a/17)	peygamberān-ı zīṣān : < Far. Şerefli,
[= 1]	yüce peygamberler.
pes : < Far. Ard, arka, geri.	p. + dan (9b/3)
p. (53a/5)	[= 1]
[= 1]	peygamberān-i 'azām : < Ar. Ulu
pes-mānde : < Far. 1. Geri kalmış, geride	Peygamberler.
bulunan. 2. Artık, artmış.	p. (8b/2)
p. + iṣāḥāif (3a/7)	[= 1]
[= 1]	

peykān : < Far. Temren, başak, okun
ucundaki sivri demir.

p. (40b/11), (55b/10), (62a/4)

p. + ma (63b/10)

[= 4]

peymā : < Far.

"Ölçen,ölçücü"manalarıyla birleşik
kelime yapar.

p. + yiiskenderāne (37b/7)

[= 1]

peyvend : < Far. 1. Ulaşma, varma. 2.

Bağlamak.3. Bağ, ilgi, râbita.

p. (34a/3)

p.-üb (61a/7)

[= 2]

peyveste : < Far. 1.Ulaşmış, bitişik. 2.

Dâima.

p. + işiḥḥatdūr (35a/13)

p. + yile (35a/4)

[= 2]

pezīr : < Far. "kabul eden, edici, alan;

kabul edilebilir."manalarıyla birleşik

kelime yapar.

p. (53a/1)

p. + iḥumret (57a/3)

[= 2]

pīçide : < Far. Bükülmüş, dolaşmış,

kırışmış, kıvrılmış.

p. (43b/16)

[= 1]

palamār : < Far. Gemileri rıhtım, iskele

veya şamandıraya bağlamaya yarayan

kalın halat.

p. + ılenger (47b/13)

[= 1]

pınşır : < Ar. "Bınsır" yüzük parmağı.

p. (34a/4)

[= 1]

pinhān : < Far. Gizli.

p. (42a/10), (50a/16), (55a/2)

p. + olmağın (42b/6)

[= 4]

pīr : < Far. Yaşlı, koca, bilgili, usta.

p. (18b/8), (20b/3), (2a/10),

(42b/5)

p. + e (10a/14)

p. + i (7a/16)

p. + iṭarīkat (67a/2)

p. + izāde
[= 8]
pīrāmen-i meydān : < Far. + Ar.
Okmeydanı'nın çevresi, etrafı.
p. (2b/2)
[= 1]
pīrān : < Far. İhtiyarlar, yaşlılar, ulu
erenler; ermişler.
p. + ıtarīkat (56b/14)
[= 1]
pīrāye-i binā-gūş : < Far. Kulağa takılan
ziynet eşyası. Kastedilen "Kulağa küpe
olması".
p. (11b/6)
[= 1]
pīrāye-i zīb-i şadāret : < Far. Gösterişli,
süslü Sadaret makamı.
p. (63a/16)
[= 1]
pīr-i rumāt : < Far. + Ar. Okçuların
ustası, piri.
p. (3b/17)
[= 1]

pīşdādiyān : < Far. İran'da hüküm
süren ilk sülâlelerden biri
Pīşdādiyān'dır. Metinde Pīşdādiyāndan
Feridūn Şah ve Minuçerh Şah
bahsedilmektedir.
p. + dan (5a/10)
[= 1]
pīşe : < Far. "alışmış, huy edinmiş"
manalarına gelerek birleşik kelime
yapar.
p. (66b/3)
[= 1]
pīş-gāh : < Far. Ön, huzur.
p. (10b/8) (55b/7)
p. + ı (66a/1)
p. + ında (51b/12)
p. + umda (6b/12)
[= 5]
pīşīn : < Far. 1. Peşin, önden, önce.
2. Önden verilen.
p. + de (45b/14)
[= 1]
pīşīne : < Far. bk. "pīşīn".
p. + leri (12a/10)

[= 1]

pīṣ-kaḍem : < Far. + Ar. Tekkelerde ayin için ön ayak olan ve şeyhin yardımcısı sayılan derviş.

p. (2a/10)

[= 1]

pīṣ-nihād : < Far. 1. Temel.

2. Usul, kanun.

p. (3a/16)

p. + ı (37a/13)

[= 2]

pīṣrev : < Far. 1. Menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ve yapılarına göre, kamış peşrev, ağaç peşrev, bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri olan, ucunda demir yerine kemik bulunan ok. 2. Atış türü. 3. Önden giden.

p. (30a/8), (30a/10), (30a/17),

(37b/8), (47a/11)

p. + i (59a/17)

p. + ifüzürü (68a/13)

p. + irengin (10a/17)

p. + in (41b/1)

[= 9]

pīṣrevkār : < Far. Pişrev yapan, pişrev eden, pişrevci, pişrevli.

p. (2a/10)

[= 1]

piyāle : < Far. İçki kadehi, şarap kadehi.

p. + isebkat (55b/17)

[= 1]

piyāle paşa : < Far + T. İstanbul

Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

p. (58a/4)

p. + da (50b/2)

[= 2]

poyraz : < Rum. Kuzeydoğudan esen soğuk rüzgar

p. (61b/17), (64a/15), (66b/8),

(67b/16), (68b/4), (69a/11)

[= 6]

poyraz yıldız : < Rum. + T. 1.

Kuzeydoğu ile kuzey arasında esen yel.

2. Yön.

p. (49a/15), (50a/3), (52a/15),
(54a/13), (61b/2), (62a/11),
(67a/13)
[= 7]

pūce : (?)
p. (42a/15)
[= 1]

puta : 1.Deriden yapılan, içi pamuk
çekirdiği ve talaş dolu hedef. 2.Bu
hedefe yapılan atış. 3.Orta Asya
Türklerinin Buta, Osmanlıların Puta ve
Siper dedikleri nişana (tabla, sepet,
deve yumurtası, kalkan, tavuk
yumurtası, para) atılan yeleği kartal
veya kuğu kuşunun kanadından
yapılmış ağaç oktur.
p. (33a/7)
p. + 'ia'dā-yı dīn (10a/10)
p. + 'imakşūda (6b/9)
p. + ya (der-kenār(28a/4))
[= 4]

pūta sepedi : < T. + Far. Hedef olarak
kullanılan içi büyük ihtimal kumla dolu
olan büyük sepet ya da küfe. İstanbul

Okmeydan'ında Sala Meydanı'ndan atış
yapılan böyle bir puta bulunmaktadır.
p. (48a/7)
p. + ne (44b/6), (67b/10)
[= 3]

pūr : < Far. Dolu.
p. + ifütūhlarına (2a/6)
[= 1]

pūr éd- : < Far. + T. Doldurmak.
p.-erse (40b/9)
[= 1]

pūr-şekve rumāt : (?)
p. + ı(37b/4)
[= 1]

pūr-takşīr : < Far. + Ar. Kusurlu,
kabahatli.
p. + e (2b/15)
[= 1]

pūšte : < Far. Tepe, yığın.
p. + isenglaḥda (41b/10)
p. + nūḡ (39b/2)
[= 2]

-R-
rabb : < Ar. Allah.

r. (9a/12)	rābi^c-i sultān murād ḥān : Revan ve
r. + i (14b/8)	Bağdat Fatihî olan Sultan IV. Murat
r. + imennān (38a/1)	Han'ın menzili." menzil-i merḥūm rābi ^c
r. + üñ (9a/7)	sultān murād ḥān fātiḥ-i bāğdād ve
[= 4]	revān". Ana taşı Puta Tepesi'nden
rābiṭa : < Ar. 1.İki şeyi birbirine	Hünkâr Ayağı olarak bilinen taş olup
bağlayan şey. 2.Münasebet, ilgi. 3.Sıra,	baş taşı Tekye ardında Küçük Sofa
tertip, usül, düzen.	üzerindedir. Bu menzil üzerine bir daha
r. (57a/17)	menzil atılmamıştır.
[= 1]	r. (36a/10), (36a/13)
rābi^c : < Ar. Dördüncü.	[= 2]
r. (24a/2), (33b/2), (4a/6)	rağbet : < Ar. İstek, istekle karşılama.
[= 4]	r. (29a/4), (37a/4), (62a/17),
rub^c : < Ar. Dörtte bir.	(7b/1)
r. + i (7b/17)	r. + den (43b/17)
[= 1]	[= 5]
rābi'a : < Ar. 1.Dördüncü. 2.Saatteki	rāğīb : < Ar. Rağbet edici, dileyip
sâlisenin altmışta biri	isteyici olan ve yalvarıp niyaz tezellül
r. (30a/8)	eden kimse.
[= 1]	r. (14a/9)
rābi'an : < Ar. Dördüncü olarak.	[= 1]
r. (8a/13)	rahīk : < Ar. [kızıl renkli] saf, duru,
[= 1]	güzel kokulu, temiz şarap.
	r. (54a/5)

[= 1]

raḥīkī 'ali ağa : Rahiki Ali Ağa, geniş kültürlü, hat sanatında ve ok yapmada usta bir kemankeşti. Kendisinin üç ayrı menzilde de rekoru vardır. Bunlar: Ağalar Menzili, Haki Menzili ve Azmayış Menzili'dir.

r. (53b/5), (62a/2), (55b/5)

r. + nuḡ (54a/5) (55b/16)

[= 5]

raḥimallāh : < Ar. Allah merhamet eylesin.

r. (28a/2)

[= 1]

raḥimehullāh : < Ar. Allah ona merhamet eylesin.

r. (28a/11)

[= 1]

raḥimehumullah : < Ar. Allah onlara merhamet eylesin.

r. (9b/7), (26b/17), (27a/2)

r. + dan (28a/3)

[= 4]

raḥmet : < Ar Esirgemek, acımak, merhamet etmek, şevket edip ihsan etmek ve yağmur, baran.

r. (13a/7)

[= 1]

raḥmetu'l-lahu : < Ar. Allah'ın esirgemesi, koruması.

r. (18b/6), (19a/2), (26a/15),

(26a/4), (55a/5)

[= 5]

raḳabe : < Ar. 1.Boyun. 2. Bir şeye sâhip ve mâlik olma hakkı. 3.Mâlik olunan bir malın aslı, zâtı, aynı. 4. Köle, halayık.

r. + işecā'atlerine (14b/1)

[= 1]

rāmī : < Ar. Ok atan, atıcı.

r. (66b/16)

[= 1]

ra'nā : < Ar. Güzel; latif, hoş görünen.

r. + sı (68a/4)

[= 1]

rāst : < Far. 1.Doğru. 2.Sağ.

r. (39b/4)

[= 1]
ravza' : < Ar. 1. Cennet. 2. Çayır
çimeni, ağacı, suyu bol yer, bahçe
r. + i (11a/8)
[= 1]
ravzätü'l-ahbâb : < Ar. İranlı vâiz ve
tarihçi olan Emîr Cemâlüddîn Atâullâh
b. Mahmûd b. Fazlillâh el-Hüseynî ed-
Deşteki eş-Şîrâzî 'nin yazmış olduğu
eseri : Ravzatü'l-ahbâb fî siyeri'n-nebî
ve'l-âl ve'l-ashâb.

r. (16b/17)

[= 1]

râyiha : < Ar. Koku.

r. + itayyibei (59b/2)

[= 1]

râz-hudâ : < Far. Sırları olan Tanrı.

r. (1b/10)

[= 1]

râzi : < Ar. Rıza verici, hoşnut olan.

r. (28a/7)

r. + olmamağıla (40a/4)

[= 2]

raziyallâhü 'anh : < Ar. Allah ondan razı
olsun.

r. (10b/14), (18b/7), (9b/10),

(9b/17)

r. + a(11b/8)

r. + u(12a/16)

[= 7]

raziya'llâhü te'âla 'anh : < Ar. Yüce
Allah ondan razı olsun.

r. (8b/9)

[= 1]

raziya'llâhü te'âla 'anhüma : bk.

“raziya'llâhü te'âla 'anh”.

r. (9b/6)

[= 1]

recâ : < Ar. Ummak, ümit etmek ve
yalvarmak;niyaz etmek, nahiye, canip,
taraf, kenef.

r. + sîn (14b/10)

[= 1]

recâ-h'ah : < Ar. + Far. Ümit isteyen.

r. (49a5)

[= 1]

receb usta bağçe-i tersâne : Tersane
Bahçesi ustası olan Recep Ağa, meydan
şeyhliği görevinde de bulunmuştur.
Okçular Sicili'nin başında da imzası
bulunan Recep Ağa'nın Kanunname'yi
yazan heyette imzası vardır. Ayrıca
Recep Ağa, Haki Menzilin'de rekor
kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

r. (55a/14)

[= 1]

redd : < Ar. Geri çevirme, çevirilmemiş;
kabul etmeme; kabul edilmeme.

r. (13b/16)

[= 1]

redif : < Ar. 1.Hayvanda birinin
arkasına binen. 2.Arkadan gelen, birini
ardından giden.

r. (66a/11), (69b/12)

[= 2]

ref : < Ar. Kalkındırma, yüceltme,
yukarı kaldırma.

r. + êtdigi (58b/5)

r. + i (38b/9)

[= 2]

refâr : < Far. Gidiş, yürüyüş, hareket;
salınarak edalı yürüyüş.

r. (3b/1), (70a/10)

[= 2]

rehâ : < Far. Kurtarma, kurtuluş.

r. (29b/1)

[= 1]

rehber : < Ar. Yol gösteren, kılavuz.

r. (42b/17)

[= 1]

rehine : < Ar. Rehin edilmiş; bir şeye
garanti olarak tutulmuş.

r. + inîknâm (69a/16)

[= 1]

re'îs : < Far. Baş, başkan, âmir.

r. + i (10b/5), (56b/2), (58b/2)

r. + iimâm'abdullahefendi

(56b/2)

[= 4]

re'îs-i kemânkeşân : < Ar. + Far. bk.

“re'îs-i tîrendâzân”.

r. (55b/11)

[= 1]

re'īs-i tīrendāzān : < Ar. + Far.	r. + isihām (28b/8), (35a/11),
Okçuların reisi, bugünkü okçuluk	(5a/1), (69a/14), (8b/10)
fedarasyonu durumunda olan	(derkenar (16a2/3)
Okmeydanı tekkesinin yönetimiyle	r. + isihāma (28b/16)
görevli kimse, meydan şeyhi.	r. + ün (19b/5), (20a/12),
r. (61a/12), (66b/14)	(31b/11) (derkenar (14a1/2)
[= 2]	r. + e (10a/9)
re'īsü'l-hattātīn : < Ar. Ünlü	[= 30]
hattatlarımızdan olup ayrıca	reng : < Far. 1. Cisimler tarafından
okçuluğuyla da bilinen Şeyh	aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki
Hamdullah Efendi,Tozkoparan (Delikli	sonucu meydana gelen duyum.
Kaya) Menzili'nde rekor kırarak taş	2. Görünüş, tarz, şekil, sûret. 3. Nitelik,
diktirmiştir. Bu taş günümüze kadar	vasıf, mâhiyet, durum.4. Düzen, oyun,
ayakta kalabilen en eski taştır.	hîle.
r. (39b/10)	r. + i (57a/3)
[= 1]	r. + irüy1 (57a/2)
remy : < Ar. Ok atma.	[= 2]
r. (12a/2), (20a/14), (23a/13),	rengīn : < Far. 1. Parlak, renkli.
(59b/5), (7b/7)	2.Güzel, hoş, latif.
r. + de (21a/5), (56b/3), (60b/6)	r. (10a/17)
r. + e (29b/6), (37a/4), (65b/10)	[= 1]
r. + etmek (43a/11), (68a/7)	resā'il : < Ar. 1. Mektuplar. 2. Küçük
r. + i (4b/11), (8a/10), (10a/15)	kitaplar. 3. Dergiler.
r. + ifennī (20a/7)	r. (3a/9)

[= 1]
resānende : < Far. Getirici, ulaştırıcı.
r. (54b/16)
[= 1]
resīde : < Far. Erişmiş, yetişmiş,
olgunlaşmış.
r. (42b/5) (5a/5), (13a/1)
r. + ihedef (41a/11)
r. + iliman (64b/16)
r. + imūnz (2a/14)
[= 6]
resm : < Ar. Resim.
r. (37b/13)
[= 1]
resūl : < Ar. Peygamber, nebî , bilhassa
Hz. Muhammed iin kullanılmaktadır.
r. + ihāzretimuħammedūlmuřtafa
(13a/15)
[= 1]
resūl-i ekrem : < Ar. Peygamberlerin
en ūstūnū, en kıymetlisi olan Hz.
Muhammed aleyhisselām.
r. (11a/13), (14a/3), (18b/15)
[= 3]

resūl-i kibriya : < Ar. Būyūklūk ve
yūcelik sahibi olan peygamber.
r. (1b/12)
[= 1]
resūlullah : < Ar. Allah'ın elçisi. Hz.
Muhammed.
r. (10b/5), (11a/4), (12b/4),
(18b/3), (23a/10), (35a/11)
r. + a (9a/6)
[= 7]
revāc : < Ar. 1.Sūrūm, geçerlilik.
2.Kıymet, değer.
r. (45a/5)
[= 1]
revān : < Far. 1.Yūrūyen, giden, akan,
su gibi akıp giden. 2.Ruh, can; nefs-i
nātıka.
r. (10b/1), (13a/9), (64b/17)
[= 4]
revān : < Far. 1. Ermenistan
Cumhuriyeti'nin bugūn Erivan ūeklinde
anılan başşehri.
r. (36a/10)
[= 1]

revāyih : < Ar. Kokular.	r. + sı (20b/6)
r. + i (53b/11)	r. + yıbārī (22b/4), (9b/10)
[= 1]	r. + yışerīfiçün (22a/15),
revhā : < Ar.Hz. Muhammed'in yayının	(22b/11)
adı.	[= 5]
r. (16b/9)	rızā-yı bāri : < Ar. Allah'ın isteği.
[= 1]	r. (9a/10)
reyhān ağa : Harem ağalarından Reyhan	[= 1]
Ağa, Usta Recep işi yayla Ağalar	rızık : < Ar. Rızık. Allah tarafından
Menzili'ni açmıştır. Ancak daha sonra	herkese takdir edilen nîmet.
tekrar aynı yayla atış yaparak ana taşı	r. (14b/11)
sürdürmüştür.	[= 1]
r. (53a/10),(53a/11)	rızvānu'llāhi : < Ar. Allah'ın razı olup,
r. + ya (53b/10)	hoşnut olması.
[= 3]	r. (2a/5), (8b/15)
rezānet : < Ar. Vakarlılık, temkinlilik,	[= 2]
ağırlık, ağırbaşlılık.	ri'āyet : < Ar. 1. Gütme, gözetme. 2.
r. + iiltihā kıın (51b/9)	Sayma; saygı. 3. Ağırhama.
[= 1]	r. (29b/17)
rezin : < Ar.1. Sağlam. 2. Ağırbaşlı,	r. + de (31b/7)
vakarlı.	r. + dür (9a/17)
r. (10a/15)	r. + étmek (21a/12)
[= 1]	r. + étmekdür (30a/3)
rızā : < Ar.Razı olma, isteme, istek.	[= 5]

riḥāṭ : < Ar. Yükseklik, yücelik, büyük
ve büyük rütbe.

r. + üñ (11b/3)

[= 1]

riḥā : < Ar. Arap dilinde hedefe
yerleştirilen nesnelere verilen ad.

r.(derkenar(28a1/9)

[= 1]

risāle : < Ar. 1. Mektup. 2. Kısa
yazılmış küçük kitap. 3.Dergi.

r. + de (13b/3)

r. + itaḥḳīḳi (28b/11)

[= 2]

risālet : < Ar. 1. Elçilik, sefaret, 2.
Peygamberlik.

r. (11b/1), (31a/6)

[= 2]

risālet-penāhī : < Ar. + Far. Hz.
Muhammed.

r. + ı (9a/3)

[= 1]

riṣṭe : < Far. 1.İplik, tire. 2.İlgi, bağ.

r. + i (56a/4)

r. + iesrār (7a/15)

r. + itanzīmi (70b/4)

[= 3]

riwāyet : < Ar. Rivayetler, söylentiler.

r. (11a/9), (16b/8)

r. + de (17a/16), (4b/12)

r. + dendür (35a/10)

r. + éder (12b/5)

r. + i (18b/6)

[= 7]

riḏān : < Far.Dökülen, akan.

r. (65a/4)

[= 1]

rū : < Far. bk. “rūy”.

r. + yı (36b/9)

r. + yıarza (4b/5)

[= 2]

rūḥ : < Ar. 1.Canlılarda bulunan onların
yaşamalarını sağlayan hayat gücü, can. 2.

Allah tarafından yaratıldıktan sonra

insan bedenine üflenen, ölümden sonra

da varlığı devam eden ve mâhiyeti tam

olarak bilinemeyen ilâhî ve mânevî

cevher.3. Bir şeyin en önemli noktası,

özü, asıl maksadı. 4. Duygu, his. 5.

Canlılık, şevk, hayâtiyet.

r. + ı (2a/6)

r. + irevân (10b/1)

r. + işerîfine (9b/12)

r. + işerîflerine (31a/7)

r. + larına (31a/10)

[= 5]

ruh : < Ar. bk. “ruh”.

r. (45b/4)

[= 1]

ruhsâre : < Far. 1. Yanak. 2. Yüz,

çehre.

r. (12b/9)

[= 1]

ruhşat : < Ar. İzinler, müsaadeler.

r. (30b/7)

[= 1]

ruk‘a-yı ğabrâ : < Ar. 1. Okun vuruş

sesi. 2. Dünyanın göğü, yedinci sema.

r. (64b/3)

[= 1]

rûmêli : < Ar. + T. Osmanlı Devleti'nde

başta Amasya- Tokat- Sivas olmak

üzere daha sonra birçok ilinde yer

aldığı eyaletin adıdır.

r. (63a/17), (63b/4), (66b/15)

[= 3]

rumât : < Ar. Atıcılar, okçular,

tîrendâzlar, kemânkeşler.

r. (28a/16), (31b/5), (36b/4),

(43a/14), (43a/8), (59b/15)

r. + da (45a/8), (55b/8), (66a/1)

r. + dan (35a/2), (66b/11)

r. + ı (37b/4)

r. + ısa‘âdet (3a/3)

r. + lar (derkenar(38a2/1)

r. + uş (38b/11)

[= 15]

rumât-ı müslimîn : < Ar. İslam dinine

mensup olan, müslüman okçular.

r. + üş (66b/15), (9b/14)

[= 2]

rumât-ı müşrikîn : < Ar. Allah'a ortak

koşan okçular.

r. + den (11b/10)

[= 1]

rūm yūsuf : Eserden hareketle Rum Yusuf'un Şam ve Halep ve Tokat'ta menzillerinin olduğunu ve merhum Sultan Süleyman ile Belgrad Seferi'ne giderken Sofa'da en uzak yere menzil attığı için kendisine sipahilik görevi verildiği bilinmektedir. Bu, Hasan Çelebi Yeri'nde kırılmış bir rekordur. Ayrıca Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde ve İshak Bey Menzili'nde de rekor kırmıştır.

r. (44b/12), (48b/6), (62a/8),
(69b/15)

r. + uḡ (45a/3)
[= 5]

rū-nümā : < Far. Yüz gösteren, meydana çıkan.

r. (68b/14)
[= 1]

ruvāt : < Ar. Hikaye edenler, rivayet edenler.

r. + dan (17a/2)
[= 1]

rūy : < Far.1. Yüz, çehre. 2. Yüz, yüzey, satıh. 3. Taraf, cihet, yön.

r. + ı (41a/13), (57a/2)
r. + ızemīn (36b/8)
[= 3]

rūz : < Far. Gün.

r. (10a/8), (58b/17)
r. + ıfirūz (2b/1)
[= 3]

rūzī : < Far. 1. Rızık, azık. 2. Nasip, kader, kısmet.

r. + i (44a/16)
[= 1]

rūchān : < Ar. Üstünlük, üstün olma.

r. (56a/2)
r. + ı (47a/12)
[= 2]

rū'es : < Ar. "rū'esā" . Başkanlar, reisler.

r. + ihümāyūn (66a/15)
[= 1]

rū'esā-yı kemānkeşān: < Ar. + Far. Okçuların başkanları.

r. + dan(28b/9), (50a/17)

[= 2]	r. + larına (29b/12)
rüfekâ : < Ar. Refikler, arkadaşlar, dostlar. r. + sına (40b/16)	[= 3]
[= 1]	rüşd : < Ar. Doğru yolu bulup gitme, dağru yolda gitme r. (66b/12)
rüstem : < Far. Zabulistân ve sistân mutaşarrıfı. r. (5a/14)	[= 1]
[= 1]	rütbe : < Ar. Derece, sıra, basamak. r. + i (62a/5)
rüstem-î pertâb : < Far. Övgü üzerine atılan ve uzağa giden oklara verilen isim. r. (34a/9)	r. + işhâdete (12b/16)
[= 1]	[= 2]
rüstem paşa : Rüstem Paşa Camisi. Metinde "rüstem paşa vakf-ı cābīsi dervīş çelebi" diye geçmektedir. r. (53b/13)	rü'ya : < Ar. Uyku esnasında görülen hayaller, düşler. 2. İGerçekleşmesi imkansız olduğu halde çok istenen şey, hayal, ümit. r. + mı (6a/13)
[= 1]	r. + mda (6a/7)
rüsüm : < Ar. 1. Vergiler.2. Usûl, metot, kural, merâsim. 3. Sûretler, şekiller, resimler. r. (20b/2)	[= 2]
r. + a (31b/7)	rüzgâr : < Far. Yel. r. (57b/16) (47a/10)
	r. + a (27b/8)
	r. + ı (47a/10)
	[= 4]
	-S-

sa'adet : < Ar. Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

s. (23a/4), (3a/3), (7b/6)

s. + ile (37b/16)

s. + imakbül (9a/11)

s. + lerinde (11a/12)

s. + lerine (5a/4)

[= 7]

sa'adetlü : < Ar. + T. 1. Mutlu. 2. Osmanlı döneminde korgeneral ile albay arasındaki rütbeli subaylara ve bu mertebedek vezirlere verilen unvan.

s. (66b/3), (67b/3), (69a/1)

[= 3]

şaalet : (?)

s. (10a/9)

[= 1]

sā'āt : < Ar. Saat.

s. + lerinün (18a/3)

[= 1]

sāb'i : Ar. Yedinci.

s. (35a/13), (4a/11)

[= 2]

sābi'a : < Ar. Yedinci.

s. (30b/9)

[= 1]

şabā : < Ar. Gün doğusundan esen hafif rüzgar.

s. (54b/15)

s. + yışafā (52b/9)

[= 2]

sābık : < Ar. 1. Geçici, geçen, geçmiş. 2. İlerde olan, zamanca, rütbece önde bulunan.

s. (49b/10), (55b/8), (67b/2)

s. + ında (40a/3)

[= 4]

sābıkā : < Ar. bk. "sābık".

s. (47a/8), (64b/5)

s. + sı (69a/3)

[= 3]

sābıku'z-zıkr : < Ar. Yukarıda

açıklanan, daha önce sözü edilen, zikri geçen.

s. (59a/5)

[= 1]

sābit : < Ar. 1. Hareketsiz bir şekilde duran. 2. İspat edilmiş, anlaşılmış.

s. (59a/11)
s. + olmadı ¼ca (31b/6)
[= 2]
sa'd : < Ar. bk. "sa'd bin ebi va¼ķķāş".
s. (11a/11), (11b/2), (18a/16),
(8b/13), (9a/10), (9a/4), (9a/8),
(9b/10)
s. + a (7a/13), (12a/1)
s. + dan (11b/5), (7a/14)
s. + ı (12a/13)
s. + uŋ (12a/14)
[= 14]

şadā : < Ar. Ses, yankı.

s. + yūihşān (68a/12)
s. + yımağşūşı (59a/8)
[= 2]

şadāret-i 'uzmā : < Ar. Büyük saâdet.

Âhıret saâdeti, saâdet-i ebediye.

s. (62b/16)
[= 1]

sa'd bin ebī va¼ķķāş : Mekke doğumlu
olan Sad bin Ebi Vakkas, okçuların
piri, İslam için ilk ok atan kişi olarak

bilinen cennetle müjdelenen on
sahabeden biridir.

s. (10b/12), (14b/14), (18a/14),
(31a/8), (4a/1), (8b/8), (9b/17)
[= 7]

şaded : < Ar. 1. Üzerinde konuşulan
konu, asıl mevzû. 2. Kasıt, niyet,
meram.

s. + inde (68a/7)
[= 1]

sādis : < Ar. Altıncı.

s. (31b/10), (4a/9)
[= 2]

sādise : < Ar. Altıncı.

s. (30a/15)
[= 1]

şadme : < Ar. Ansızın başa gelen bela.

s. + inefy (59b/17)
[= 1]

şadra'zam : < Ar. Osmanlı devlet
teşkilâtında pâdişâhın vekîli olarak
yönetimi elinde tutan, vezirler, vekiller
heyetine başkanlık eden zat, başbakan,
başvekil, vezîriâzam

s. (66a/9)	s. + s1 (43b/11)
[= 1]	s. + s1ı (52a/4)
şadr esbak teberdār mehemmed paşa :	[= 3]
Kastamonu'da doğan Mehmed Paşa,	şafra : < Ar.Hz. Muhammed'in yayının
sarayda Teberdar Ocağına girmiş daha	adı.
sonra Mirahur, Kaptan-ı Derya,	s. (16b/9)
Sadrazamlık gibi görevlere getirilmiştir.	[= 1]
Baltacı Mehmed Paşa olarak da bilinen	şag : 1. Vücutta kalbin bulunduğu
Paşa, kabza aldıktan sonraki	tarafın karşısında olan, sol karşıtı.2. Bu
dönemlerde -Mirahur iken- de Büyük	taraftaki yön.
Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş	s. (30b/10), (31a/1), (33b/17)
diktirmiştir.	s. + a (34a/5)
s. (58a/11)	[= 4]
[= 1]	şaganak : 1. Birdenbire başlayan, fakat
şaf : < Ar. Dizi, sıra; camide camaatin	çoğunlukla kısa süren iri tâneli şiddetli
sırası.	yağmur. 2. Mecazi anlamda, bahsedilen
s. (26b/14)	şeyin aşırı derecede bolluğunu ve
s. + lar (22b/17)	çokluğunu anlatır.
s. + larından (36a/7)	s.(27b/10)
[= 3]	[= 1]
şafâ : < Ar. 1.Saflık, berraklık. 2 Derdin	şagîr : < Ar. Küçük, ufak.
sıkıntının olmaması, neşe, zevk,	s. (43b/12), (45a/1), (48b/8),
eğlence.	(54a/10), (67a/11), (69b/17)
s. (52b/9)	s. + de (39b/4)

s. + dedür (49a/13)	rekor kıran ve okun düştüğü yere kendi
s. + imermer (45b/14)	adına kitabe diktiren okçu.
[= 9]	s. (29a/8), (30b/16), (31a/15),
şāğırce : < Ar. Küçükçe.	(37a/8), (52b/8), (59b/8),
s. (68a/16)	s. + ler (63b/6)
[= 1]	[= 7]
sāha²-i ‘adn : < Ar. İkamet yeri.	şāhib-i seng-i ahīr : < Ar. Sonraki
s. + e (10a/12)	menzil taşının sahibi.
[= 1]	s. (45a/17), (49b/9), (50a/12)
şahāif : < Ar. Sahifeler.	[= 3]
s. (16b/17), (3a/7)	şāhib-kırān : < Ar. Çok talihli, çok
[= 2]	kuvvetli hükümdar.
şāhib : < Ar. 1.Sahip. 2.Bir vasfi olan.	s. (36a/13)
3.Koruyan. 4.Bir iş yapmış olan.	[= 1]
s. (20b/10), (23a/11)	şāhibü’l-cūd : < Ar. Cömert olan.
s. + i (20b/12), (6a/5)	s. (1b/3)
s. + inden (17a/3)	[= 1]
s. + irisālet (31a/6)	şāhife : < Ar. Sayfa, kağıt yaprağı.
s. + işerī‘āt (16a/7)	s. + i (50a/15)
s. + leri (9b/7)	[= 1]
[= 8]	şāhīh : < Ar. 1.Gerçek doğru. 2. Halis,
şāhib-i menzil : < Ar. Menzil sahibi.	kusursuz.
Eskiden attığı oku hedefe ulaştıran,	s. (14a/6), (18b/5), (7b/16),
	(8a/1)

[= 4]

şahn : < Ar. 1. Avlu.

2. Orta, meydan, aralık.

s. (37a/16)

[= 1]

şahrā : < Ar. 1. Kasaba, köy vb.

meskûn yerlerin dışında kalan boş ve

geniş yer, kır, ova. 2. Çöl.

s. + da (5b/6)

s. + yiarzu (2a/13)

s. + yımugaylān (48a/2)

[= 3]

şā'ibe : < Ar. Yanlıklık yapmayan,

yanlıksız, doğru.

s. + leriyle (29b/9)

[= 1]

sā'id : < Ar. Kolun dirsekten bileğe

kadar olan kısmı.

s. (36b/15)

[= 1]

sā'ik : < Ar. 1. Sevmeden, götüren.

2. Süren, sürücü.

s. (2b/1)

s. + itaḳdīr (68a/7)

[= 2]

sā'ir : < Ar. 1. Seyreden, harekette olan

yürüyen. 2. Bir şeyden kalan başka şey.

3. Yaygın olan, ağızdan ağıza dolaşan,

çok duyulmuş. 4. Diğer, başka, gayri.

s. (4b/2), (57b/15)

s. + iiḥtiyārānuḡ (29b/16),

[= 3]

sā'ire : < Ar. Sâir kelimesinin

taamlamalarda ortaya çıkan aynı

mânâdaki müennes şekli.

s. (10b/3), (12b/8), (13b/7),

(27a/2), (68b/15)

[= 5]

sākıbe : < Ar. 1. Bir şeyi delip geçen,

delen: "Sehm-i sākıb: Delip geçen

ok." 2. Karanlığı delip geçen, pırıl pırıl

parlayan, çok parlak. 4. Sâkıp

kelimesinin müennes şekli "Nücum-ı

sākıbe: Parlak yıldızlar" gibi.

s. (29b/9)

s. + yilḡātemi (44b/4)

[= 2]

saķi : < Ar. 1. İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse. 2. Su dağıtan kimse. 3. İnsanda Allah aşkını uyandıran, gönüle Allah sevgisi sunan kimse.

s. + i (55b/14)

[= 1]

saķil : < Ar. 1. Ağır, 2. Sıkıntılı, can sıkıan. 3. Çirkin.

s. (47a/13)

s. + i (42b/7)

s. + üñ (64a/8)

[= 3]

sāķin : < Ar. Sakin.

s. (10a/2)

[= 1]

şakla- : Saklamak.

s.-dı (6a/10)

[= 1]

şalābet : < Ar. 1. Sertlik, sağlamlık.

2. Manevi kuvvet, dayanma.

s. (40a/1)

[= 1]

şalāh : < Ar. 1. Düzelme, iyileşme. 2. Rahatlık, barış. 3. Dîne olan bağlılık.

s. (59a/16)

s. + ısālikdür (12b/17)

[= 3]

salāmet : < Ar. 1. Esenlik. 2. Bütün tehlikelerden ve korkulardan uzakta güvende olma durumu.

s. + ile (33b/2)

[= 1]

şalavāt : < Ar. 1. Namazlar. 2. Hz. Muhammed'e ve Onun soyundan gelenlere okunan dua.

s. (1b/8)

[= 1]

şalavāt parmağ : < Ar. + T. İşaret parmağı.

s. + ını (34a/1)

s. + ınıñ (34a/2)

[= 2]

şalavātu'llah : < Ar. Allah'ın rahmet ve inayeti, kusur ve günahları affetmesi, bağışlaması.

s. (4b/4)

[= 1]
sālīb : < Ar. 1.Kapıp götürren, alan, alıp
yok eden. 2.İnkâr eden.
s. (45a/6)

[= 1]
şālīḥa : < Ar. Salahiyeti (yetkisi) hakkı
bulunan.
s.(13b/13)

[= 1]
sālīfū'z-zikr-i ḥicāz : < Ar.Zikr olunan
Hicaz'ın geçmişi.
s. (8a/2)
[= 1]

sālīk : < Ar. 1. Bir yola giren, bir yolda
giden. 2. Bir tarikata girmiş bulunan.
s. (58b/12)
s. + dūr (12b/17)
[= 2]

sālīkân-ı tarīkat : < Ar. Tarikatta
bulunan kişiler.
s. (2a/9)
[= 1]

sālīṣ : < Ar. Üç, 3.
s. (13a/13), (32b/7), (4a/2)

[= 3]
sālīse : < Ar. Üçüncü.
s. (7b/13), (30a/4)
[= 2]

sālisen : < Ar. Üçüncü olarak.
s. (8a/12)
[= 1]

şallallahü : < Ar. “Sallallahü te‘ala”
Allah O’nun şanını yüceltsin.
s. (10b/16), (10b/5), (11a/13),
(12b/4), (14a/3), (16b/12),
(18b/15), (18b/3), (23a/3),
(35a/11), (6a/11), (9a/15)
[= 12]

salṭanat : < Ar. Sultanlık, padişahlık,
hükümdarlık.
s. (36a/15), (36b/16), (37b/17)
s. + larında (62b/13), (65b/4)
[= 5]

sām : < Far. Hazreti Nuh'un oğlu
s. + uḡ (5a/11)
[= 1]

sāmīne : < Ar Sekizinci.
s. (30b/13)

[= 1]
şaṅa: İkinci tekil şahsın yönelme eki almış hali. “şaṅ + a”.
s.(18a/17), (24a/13), (27a/12),
(9a/7)
[= 4]
şaṅ'at : < Ar. Sanatlar, ustalıklar, hünerler, marifetler.
s. (25a/16), (57a/4), (59a/16),
(59b/1), (59b/5), (61a/8), (62a/5)
s. + ı (56a/2)
s. + ını (6a/4)
s. + iremyi (4b/11)
[= 10]
şāni : < Ar. İkinci.
s. (32a/14), (3b/17), (62b/3),
(9b/16)
[= 4]
şāniye : < Ar. Sānīnin müennesi. İkinci olarak anlamında.
s. (7b/13), (30a/1)
[= 2]
şāniyā : < Ar. İkinci olarak .
s. (8a/12)

[= 1]
şapāş : < Far. Şükretme, dua etme.
s. (1b/8)
[= 1]
şaplan-: Saplanmak. “Okun saplanması”.
s.-miş (27b/3)
[= 1]
şararık : < Ar. Okun nişanı vurunca delip geçerek düşmesi.
s. (25b/9)
[= 1]
şarf : < Ar. 1.Harcama, gider. 2.Para bozma. 3.Çevirme, döndürme. 4.Değiştirme.
s. (2b/11), (32a/3), (43a/13),
(48b/1), (54b/14), (60a/1)
s. + ıḥavāss (60b/4)
[= 7]
şariḥ : < Ar. 1. Açık, belirgin, vâzıh, âşikâr. 2.Şüphe ve tereddüde yer bırakmayan, apaçık.
s. (14a/6)
[= 1]

sārik : < Ar. 1.Çalan, hırsızlık eden.2.

uğru, hırsız.

s. (58b/8)

[= 1]

şark- : Sarkmak.

s.-mamağ (33b/16)

[= 1]

sāsāniyān : İnan'da bir yer adı.

s. (5a/16)

[= 1]

şat- : Satmak.

s.-un (15a/10)

[= 1]

saṭr : < Ar. Sıra, saf, dizi, bir sıra yazı.

s. (5b/10)

[= 1]

şavāb : < Ar. 1. Doğruluk, dürüstlük;

doğru hareket, doğru davranış, doğru

düşünce. 2. Doğru, dürüst.

s. + ı (59b/7)

s. + olmak (34b/13)

[= 2]

şavaş : 1. Devletler arasında cereyan

eden silâhli çarpışma, cenk, harp,

muhârebe. 2. Kavga, mücâdele.

s. + edüb (46b/1)

[= 1]

şavlet : < Ar. Bütün gücüyle saldırma,

şiddetli hücum, saldırı.

s. (10a/2)

[= 1]

saʿy : < Ar. 1. Gayret gösterme,

çalışma. Geçinmek amacıyla çalışma.

3. Hac ve umrede Kâbe doğusunda

bulunan Safa ve Merve tepeleri

arasında (yedi kez) yapılan gidiş

gelişlere denir.

s. (28a/15), (34b/8), (36a/5),

(47a/1), (67a/5), (69a/17)

s. + ısābıkası (69a/3)

s. + ları (9b/3)

[= 8]

şayd : < Ar. 1. Av. 2. Avlama, avlanma.

s. (2b/9), (21a/7), (5b/5)

s. + ı (41a/15)

[= 4]

şayd-gāh : < Ar.- Far. Avlak, av yeri.

s. (2b/4)

[= 1]

sa'fı : < Ar. Sayı.

s. (34a/16), (69a/15)

s. + larına (30a/3)

[= 3]

sa'fın : Konuşma ve yazışmalarda

hitap edilen veya adı geçen kimselerin

isimleri başına getirilen saygı sözü,

saygıdeğer, muhterem

s. + ineşātrīz (41a/13)

[= 1]

sāzī : < Far. Yapıcılık, düzenleyicilik.

s. + de (59a/17)

[= 1]

sebāhat : < Ar. Suda yüzme.

s. (20a/3)

[= 1]

sebeb : < Ar. Sebep.

s. (20a/8), (4a/13), (60a/5)

s. + i (21b/15), (59b/16)

s. + iyile (15a/7), (69a/15)

[= 7]

sebkat : < Ar. Geçme, ilerleme.

s. (38b/8), (39a/12), (40b/16),

(44b/1), (46b/5), (47a/12),

(51a/2), (53a/1), (55b/17),

(56b/10), (59b/9), (60b/10),

(60b/4), (63b/2), (9b/3)

s. + dan (51b/14)

s. + êtdükleri (49a/7)

s. + êtmegin (40b/5)

s. + ı (10a/13)

s. + ın (58b/3)

s. + ına (56b/7)

s. + ine (67a/5)

s. + ların (50a/15)

[= 23]

sebt : < Ar. Yazma, kaydetme, deftere geçirme.

s. (28b/8)

[= 1]

sebük-magz : < Far + Ar. Akı kıt,

akılsız, beyinsiz.

s. + uñ (58b/6)

[= 1]

sebük-refitâr : < Far. Hızlı, çabuk bir

şekilde giden.

s. (47a/11)

[= 1]

seccāde-nişīn : < Ar + Far. Seccadede

oturan; şeyh, imam.

s. (59a/9)

[= 1]

sefāhat : < Ar. 1. Zevk ve eğlenceye

çok fazla düşkün olma. 2. Akılsızlık. 3.

Düşüncesizce elindeki her şeyi

harcamak.

s. + nūmun (11b/16)

[= 1]

sefer : < Ar. Savaşa gitme, savaş.

s. + e (37a/15), (37a/16)

[= 2]

seferen : < Ar. Sefer sırasında.

s. (19b/12)

[= 1]

sefid : < Far. Ak, beyaz.

s. (11a/6)

[= 1]

segird-: bk. “segirt-”.

s.-ürsin (18b/10)

[= 1]

segirt- : Koşmak, koşturmak.

s.-mege (18a/8)

[= 1]

sehm : < Ar. Ok, yay.

s. (24a/1), (4b/8), (6b/7), (6b/7),

(6b/9), (7b/12), (28a/12)

s. + e (4b/8), (6b/8)

s. + i (11b/10)

s. + işikeste (12a/3)

s. + üñ (7b/11)

[= 12]

sehm-i gayb-endāz : < Ar. Gizli olan

görünmeyen oku atan atıcı.

s. (10a/13)

[= 1]

sehm-i zer-peykān : < Ar. + Far. + Ar.

Okun altından yapılmış temreni.

s. (10a/11), (9a/11)

[= 2]

sehm-şarim : < Ar. Ucu yarılmış ok.

s. (2a/2)

[= 1]

sekbān k̄ulı : bk. "sekbān k̄ulı ‘ali beg".

[= 1]

s. (48b/10), (48b/12), (48b/17),

(55a/7)

[= 4]

sekbān k̄ulı ‘ali beg : Kızılbaş

Seferi’nde şehit olmuş olan Sekbankulu

Ali Bey, Nakkaş Menzili’nde ve

Sekbankulu (Erkekli-Dişıli) Menzili’de

rekor kırmış bir kemankeştir.

s. (46b/12)

s. + ün (47a/4)

[= 2]

sekbān k̄ulı menzili : “menzil-i çift ve

nām-ı diğer beş taşlar ve sekbān k̄ulı”.

Erkekli-Dişıli olarak da anılan bu

menzilin ayak taşı Ekşi (Erkekli Dişıli)

Menzili’nin ana taşı, baş taşı diğerinin

ayak taşıdır. Ana taşı Sekbankulu’na ait

olan bu menzilde, yarışan diğer

kişilerin isimleri bilinmemektedir.

s. + nün (49b/16)

[= 1]

sekiz yüz : Sayı, 800.

s. (30a/16)

sekiz yüz elli : Sayı, 850.

s.(30a/17)

[= 1]

seksan : Sayı, seksen, 80.

s. (32b/3), (32b/9),(57a/14)

[= 1]

selam : < Ar. 1. Barış, rahatlık. 2. Sonu

iyi ve hayırlı çıkma. 3. Fanî, gelip

geçici olmama, zevalsizlik. 4.

Tanıdık,aşına. 5. Selâm, esenleme.

s. (10a/17), (9a/16), (9a/7)

[= 3]

selāse : < Ar. Üç, 3.

s. (26a/10)

[= 1]

sülüs : < Ar. Üçte bir.

s. + i (7b/17)

[= 1]

selāṭin : < Ar. Sultanlar.

s. (13b/11)

[= 1]

selāṭin-i fürs : < Ar. + Far. İran sultanı.

s. (7a/7)

[= 1]
selīm aġa silahşor ħāşşa : Hasoda Aġası
ve Enderun Silahşoru Selim Aġa, kabza
aldıktan bir müddet sonra Selim Aġa
(Kadir Aġa) Menzili'ni açmış ve ana taş
diktirmiştir.

s. (62a/12)

[= 1]

semā : < Ar. Gökyüzü.

s. + da (10a/6)

s. + ya (5a/7)

[= 2]

semāhatlü : < Ar. [Eskiden] din alimleri

arasında kazaskerlik derecesinde

bulunanlara özel olan resmi lakab.

s. (65a/6), (67b/3)

[= 2]

semiyy : < Ar. Adaş, adları bir olan.

s. (56b/7)

[= 1]

sen : İkinci tekil şahıs.

s. (18b/8), (24a/14), (24a/16),

(34a/12), (49b/12)

s. + den (14b/9)

s. + i (24a/17)

[= 7]

senāʾ : < Ar. Övme, övüş.

s. + yıcezīl (21b/5)

[= 1]

sencīde : < Far. Tartılı, ölçülü, yerinde

[söz].

s. + i (53b/17)

[= 1]

sene : < Ar. Yıl, sâl.

s. (6a/1), (70b/4)

s. + den (34b/5)

s. + siñe (13a/2)

[= 4]

sened : < Ar. 1. Dayanılacak şey. 2.

Belge. 3. Güçlü delil olabilecek söz.

s. + leri (13b/3)

[= 1]

senevī : < Ar. Seneye mensup, sene ile

ilgili, bir yıllık.

s. (37b/3)

[= 1]

seng : < Far. Taş.

s. (36a/12), (36b/7), (38a/12),
 (38b/15), (39b/9), (40a/13),
 (41a/3), (42a/3), (42b/11),
 (42b/3), (43b/3), (44a/7),
 (44b/11), (44b/7), (45a/13),
 (45a/8), (46a/3), (44b/3),
 (46b/11), (47b/11), (47b/3),
 (48a/12), (48a/5), (48b/12),
 (49a/16), (50a/4), (50b/9),
 (51a/9), (52a/16), (52b/16),
 (53a/10), (54a/10), (54a/14),
 (55a/13), (56a/7), (57b/3),
 (58a/8), (60a/10), (60a/4),
 (61b/3), (62a/1), (62a/12),
 (62b/11), (63a/8), (64a/1),
 (64a/16), (65b/1), (65b/16),
 (66a/5), (66b/9), (67a/14),
 (67b/17), (68b/5), (69a/12),
 (69b/7), (70a/5)

s. + i (41b/11), (41b/13)

s. + iāyinei (52a/4)

s. + iaḥir (45a/17), (49b/9),
 (50a/12), (57a/10)

s. + iderbānı (38a/8)

s. + ievvel (41b/12)

s. + i‘alāmet (40b/17), (57a/1),
 (59a/12)

s. + i‘ibretnümādur (44a/4)

s. + iḥāşı (49b/17)

s. + ii‘tibārın (42a/9)

s. + ima‘rūf (43a/8)

s. + ima‘rūfe (40a/6), (40b/15)

s. + imaḥşūş (47a/15)

s. + imaḥşūşı (64a/11)

s. + imermerdür (70a/16)

s. + imu‘teberinüñ (50b/4)

s. + imü‘teberdür (61b/15)

s. + imüntehāsı (51a/5), (55a/9),
 (58a/3), (61a/16)

s. + imüntehası (49a/10)

s. + in (44b/4)

s. + ināma‘lümülismī (47a/7)

s. + ini (42a/12), (45a/8)

s. + inihādei (55b/15)

s. + inüñ (48b/6), (62a/8)

s. + işağīr (43b/12), (48b/8),
 (69b/17)

s. + isābıḳ (55b/8)

s. + isengīni (58b/10)	seng-i niṣān : < Far. Niṣan taşı. Ok
s. + isepīdi (45a/1)	koşularında kırılan önemli bir rekorun
s. + isütūn (51a/3)	unutulmaması için dikilen taş.
s. + leri (55a/7)	s. (67a/6), (67b/9), (68b/7)
s. + üñ (63b/15)	s + ı(36b/3), (37b/11), (40a/9),
[= 116]	(42b/5), (44a/3, (45b/15),
seng-endaz : < Far. Taş atan, taş fırlatan.	(53a/6), (63a/2), (65a/12),
s.(40b/6)	(66b/4), (68a/16), (69a/7),
[= 1]	(69b/3)
seng-i ağalar menzili : < Far. + Ar.	[= 16]
Ağalar Menzili'nin taşı.	sengīn : < Far. 1. Taştan, taştan
s.(41b/13)	yapılmış . 2. Yavaş, ağır.
[= 1]	s. (52b/16)
seng-i 'amūd : < Far. + Ar. Bir tür direk,	s. + dür (52a/11)
taş, menzil taşı.	s. + i (58b/10)
s.(50a/16)	[= 3]
[= 1]	senglah : < Far. Taşlık, taşı çok olan
seng-i 'amūd-gūn : < Far. + Ar. + Far.	yer.
Bir tür direk, taş, menzil taşı.	s. + da (41b/10)
s. (59b/12)	[= 1]
[= 1]	seniyye : < Ar. Yüksek, yüce.
seng-i kadem : < Far. + Ar. Ayak taşı.	s. + i (56b/1)
s. + i (52a/9), (57a/8), (62a/7)	[= 1]
[= 3]	sepīd : < Far. Beyaz, ak.

s. (52a/11)	[= 4]
s. + dür (66b/6)	serāy-ı ‘atīk imāmı meḥemmed efendi :
s. + i (45a/1)	bk. “meḥemmed efendi imām-ı serāy-
[= 3]	ı‘atīk”.
ser : < Far. 1. Baş, kafa. 2. Başlangıç. 3.	s. (54a/14)
Doruk, zirve, tepe. 4. Bir şeyin başladığı	[= 1]
yer, üst tarafı, yukarı kısmı. 5. Uç. 6.	ser-be-zemīn : < Far. Başı yere eğilmiş
Başkan, önder, reis.	olan.
s. (43b/16), (46a/16), (47a/4),	s. (57a/7)
(52b/17), (58b/6)	[= 1]
[= 5]	ser-bülendī : < Far. Başı yükseklik;
ser-‘asker : < Far. + Ar. Baş asker.	yücelik.
s. (12a/17)	s. (66b/15)
s. + i (7a/9)	[= 1]
[= 2]	ser-efrāz : < Far. bk. “ser-firāz”.
serāy : < Far. Saray, büyük konak.	s. (59a/17)
s. + ı (1b/10)	s. + ı (62a/7)
s. + ma (7a/3)	[= 2]
[= 2]	ser-firāz : < Far. 1. Başını kaldıran,
serāy-ı ‘atīk : < Far. + Ar. Fatih Sultan	yücelere, yükseklerle uzanan
Mehmet’in Beyazıt’ta yaptırdığı sarayın	2. Benzerlerinden üstün olan (kimse),
ismi.	seçkin, mümtaz.
s. (51a/1), (53b/15), (54b/11),	s. (36b/9), (63a/16)
(62a/16)	[= 2]

ser-ḥayl-ı veḡa : < Far. 1. Kervan ve
kafile başı. 2. baş, başkan.

s. + (10a/3)

[= 1]

serīr : < Ar. Taht.

s. + ikibr (54a/7)

[= 1]

serīr-i seyr : < Ar. Taht yürüyüşü.

s. (2b/2)

[= 1]

seriū's-seyr : < Ar. Hızlı giden.

s. (2a/12)

[= 1]

ser-levḡa-i zerrīn-i tırāz : < Ar. + Far.

Altınla süslenmiş levhanın baş ucu.

s. (3b/14)

[= 1]

sermedī : < Far. Sonsuz, ölümsüz,

ebedî, bâkî.

s. (36b/16)

[= 1]

sermekeş : < Far. Başı çeken.

s. (19b/8)

[= 1]

ser-menzīl : < Far. + Ar. Menzil başı,
durak yeri.

s. (34b/8), (3b/8) (37b/16)

[= 3]

ser-muṣāḥib : < Far. + Ar. Başmusahib.

s. (66b/2)

[= 1]

ser-nihāde : < Far. Baş koymuş.

s. + ivisādei (53a/2)

[= 1]

sersūde-i tāk : < Far. Kemerin süslü
başı.

s. (11b/3)

[= 1]

ser-tahtirevānī : < Far. Tahtaravan başı.

s.(46b/4)

[= 1]

ser-tahtirevānı ḡasan aḡa : Hasan Aḡa,

Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor

kırmış bir kişidir.

s. (49b/7)

[= 1]

ser-tecebbūr : < Far. + Ar. Büyükleme,

kibirlenme.

s. + lerin (39a/13)	[= 1]
[= 1]	sevgilü : Sevgi duyulan, kendisine
ser-tiz̄ : < Far. Ucu, baştarafı sivri olan;	sevgi beslenen.
keskin.	s. + dür (15a/12)
s. (42a/15), (52b/14)	[= 1]
[= 2]	sevķ : < Ar. 1.Önüne katıp sürme, ileri
setre : < Ar. Düz yakalı, önü tek ilikli,	sürme. 2.Bir neticeye bağlama.
çuhadan yapılmış elbise. "setrī".	2.Gönderme, yollama.
s. + ihimmet (46a/15)	s. (2b/3), (64b/12), (68a/8)
[= 1]	[= 3]
sevāb : < Ar. 1. Allah tarafından	sevr : < Ar. Boğa burcu.
ödüllendirilen hareket. 2. Hayır işleme.	s. (7b/13)
s. (15b/16), (17b/4), (22b/6),	[= 1]
(24a/6)	seyf : < Ar. Kılıç.
s. + ı (17b/14), (22a/11),	s. (24a/1)
(23b/14), (4a/3)	[= 1]
s. + ıcezīl (15a/8)	seyf-i şārim : < Ar. Keskin kılıç .
[= 9]	s. (2a/1)
sevāb-endīše : < Ar. + Far. Sevap	[= 1]
düşünen.	seyis mahmūd : Yeniçeri zümresinden
s. (66b/3)	olan Seyis Mahmud, Fatih Sultan
[= 1]	Mehmed'in en ünlü kemankeşlerinden
sevāblı : < Ar. Sevaplı, sevabı olan.	birdir. Arkırı Menzili'nde yarışarak taş
s. (17b/7)	diktimiştir. Ayrıca Halep'te Koca Taşı

Menzili'nde Konya'da Ertaş Kapısı
Menzili'nde ve Bursa'da Yusuf Yeri
Menzili'nde yarışarak rekor kırmıştır.
Seyis Mahmud, Cellali İsyanı'nda şehit
olmuştur.

s. (39a/1)

s. + uŋ (39a/10)

[= 2]

seyl : < Ar. Şiddetle gelen şey.

s. + i (54b/17)

[= 1]

seyyāh : < Ar. Seyâhat eden, uzak
ülkeleri gezip dolaşan kimse, gezgin.

s. + ızemīn (28b/8)

[= 1]

seyyid : < Ar. 1. Bey, efendi; ağa; ileri
gelen, baş. 2. Hz. Muhammed'in torunu
Hz. Hasan'ın soyundan olan kimse

s. + i (56b/1)

s. + i'ālemiyāne (11b/17),

(12a/8)

[= 3]

seyyid 'ali efendi : Divan Katiplerinden
olan ve kemankeşler arasında "Hacı

Titrek" olarak bilinen Seyyid Ali
Efendi, Cafer Bey Menzili'nde rekor
kırmıştır.

s. (66a/15), (66a/6)

[= 2]

seyyid ḥasīb ḥalebi : bk. "seyyid ḥalīl
ḥasīb efendi".

s. (55a/5)

[= 1]

seyyid ḥalīl ḥasīb efendi : Okçuluk
tarihimizde Tuhfetü'l Hasib adlı risaleyi
kaleme alan Halil Hasib

Efendi, menzillerin mesafelerini
(Abdullah Efendi'den sonra değişen gez
ölçüsünü de göz önüne alarak) yeniden

belirlemesi konusunda büyük bir
hizmet vermiştir. Ayrıca

Devatçı(Divitçi) Menzili'nde de rekor
sahibi olan bir kemankeştir.

s. (50a/9) (50b/1)

[= 2]

seyyid meḥammed vaḥīd : Kitabın
müellifi. Mehmed Emin Vahid Paşa.

s. (2a/11)

[= 1]	s. + e (11a/6)
seyyidü'l-enām : < Ar. Hz. Muhammed.	[= 1]
s. (28b/7)	şıdk : < Ar. 1. Doğruluk, gerçeklik. 2.
[= 1]	İç, yürek temizliği.
seyyidü'l-kevneyn : < Ar. İki cihanın	s. (20b/14)
efendisi, Hazreti Muhammed.	[= 1]
s. (9a/10)	şihhat : < Ar. Sağlıkla, esenlikle,
[= 1]	afiyetle.
seyyidü'l-mürselin : < Ar.	s. (35a/4)
(Peygamberlerin efendisi, başı) Hz.	s. + dür (35a/13)
Muhammed.	[= 2]
s. (10b/15)	şihhaten : < Ar. bk. “şihhat”.
[= 1]	s. (19b/12)
sezā : < Far. Münâsip, uygun, yaraşır.	[= 1]
s. + dur (1b/4)	şinf : < Ar. bk. “sınıf”.
[= 1]	s. (32b/17)
şıbyān : < Ar. Çocuklar.	s. + 1 (25b/5)
s. + a (20b/7)	s. + iāhirün (8a/10)
[= 1]	s. + uñ (8a/9)
şıçra- : Sıçramak.	[= 4]
s.-miş (27b/1)	sırr : < Ar. 1. Gizlilik. 2. Bir amaca, bir
s.-yub (25b/15)	ideale erişmeyi sağlayan yol, yöntem.
[= 2]	s. + a (7b/3)
şiddik-ı ekber : < Ar. Hz. Ebubekir.	[= 1]

şirt : Dağ, tepe vb. yerlerin üst kısmı.

s. + dadur (50a/1)

[= 1]

şiyānet : < Ar. Koruma, korunma.

s. (58b/13)

[= 1]

sīb : < Far. Elma.

s. (41b/1)

[= 1]

sicālū'r-rahmet : < Ar. İçi rahmet dolu kovalar.

s. (29a/3)

[= 1]

sihām : < Ar. Oklar.

s. (20a/15), (28b/8), (31b/11),

(35a/11), (39a/11), (41b/3),

(45a/5), (5a/1), (69a/14), (8b/10)

s. + a (28b/16)

s. + da (2b/11)

s. + ı (4a/4)

s. + ieyyām (2a/12)

s. + isa'y (36a/5)

s. + ızāhīri (12a/14)

[= 16]

sihām-ı islām : < Ar. İslam uğruna

atılan oklar.

s. + dan (21b/4)

[= 1]

sikāt : < Ar. İnanılan kimseler.

s. + iruvātdan (17a/2)

[= 1]

silāh : < Ar. Silah.

s. (13b/10), (6a/12), (6a/4)

s. + ı (13b/13), (13b/14),

(13b/14), (29a/6), (6a/9), (6b/1),

(6b/10)

s. + ısalāh (59a/16)

s. + ları (13b/12)

[= 12]

silāhdār ishāk beg : Silahtar İshak Bey, devrinin usta kemankeşlerinden biridir.

İki menzilde rekoru vardır. Bunlar: Ahi

(Parpol) Menzili ve Tekye Menzili'dir.

s. (41a/8) (41b/2)

[= 2]

silāhdārılığ : < Ar. + Far. bk.

“silāhdārılık”.

s. + ı (63a/1)

[= 1]

silâhdârlik : < Ar. + Far. 1. Silâhtar olma durumu. 2. Silâhtarın işi ve memûriyeti.

s. + ları (62b/14)

[= 1]

silâhdâr şehryârı bosnevî mehemmed

paşa : Kiler hizmetinden Kiler Kethüdalığına oradan Silahtarlık hatta Sadrazamlığa yükselen Silahtar Mehmed Paşa, Halep gibi birkaç şehrin valiliğini yapmıştır. 1137 (1724-5) yılında III. Ahmed'in emri ile ok atıp Silahtar Mehmed Paşa Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

s. (62b/11)

[= 1]

silâhşor : < Ar. + Far. İyi silâh kullanan, savaşmakta usta olan kimse, savaşçı.

s. + larından (67a/4)

[= 1]

silâhşorân : < Ar. + Far. : Silahşorlar.

s. (61a/11)

[= 1]

silâhşor hâşşa selîm ağa : bk."selîm ağa silahşor hâşşa"

s. + ya (62b/1)

[= 1]

silsile : < Ar. 1. Zincir, zincirleme olan şey.2. Art arda gelen şeylerin meydana getirdiği sıra. 3. Babadan oğula sıra ile yazılarak gelen soy defteri; soysop, ocak.

s. + inesebî (10b/15)

s. + iñümâr (48b/2)

[= 2]

sinân paşa : < Ar. + T. Ok meydanında bulunan cami adı.

s. + da (46b/5)

[= 1]

sinân şubâşî : Fatih Sultan Mehmed devrinin en ünlü kemankeşlerinden biri olan Sinan Subaşı, iki ayrı menzilde rekor kırmıştır. Biri Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili diğeri de Arkırı Menzili'dir.

s. (39a/12), (39a/2), (39b/13)

[= 3]

s̄ine : < Far. 1. Göğüs, bağır, sadr. 2.

Gönül, kalp, yürek. 3. İç, derinlik.

s. + de (35b/15)

s. + i (7b/2)

s. + ih̄iyāndan (12a/4)

[= 3]

s̄inekeş : < Far. Eserde rüstem-i pertab

atış tarzıyla atılan oklara denildiği

geçmektedir. bk. "rüstem-î pertāb".

s. (34a/10)

[= 1]

sinir : Yay yapımında kullanılan

hayvan siniri.

s. + den (17a/14)

[= 1]

sinirle- : Yayın yapımında hayvanın

arka -daha güçlü olduğundan dolayı

ayaklarındaki tendonları çıkartılıp

asılarak kurutulur. Daha sonra bu

kullanılmaya hazır sinirleri tahta bir

tomruğun üzerinde tahta bir çekiçle

iplik haline gelene kadar inceltir.

Sinirler belli boyutlara ayrılarak sıcak

suda bekletilir. Daha sonra hazırlanan

hayvansal tutkalla daha önceden yayın

üzerine açılmış olan taşın oluklarına

sinirler, uzunluklarına göre yerlerine

yerleştirilir. Bu işlem üç defa yapılır.

Her defasında da kademe kademe yayın

baş kısımları birbirine yaklaştırılır. Bu

işleme yay sinirlemek denir.

s.-yüb (6b/6), (17a/11)

[= 2]

sin : < Ar. 1. Yaş, ömrün derecesi. 2.

Diş.

s. (60b/11)

[= 1]

sinobī : bk. " h̄acı muştafa sinobī".

s. (41a/17), (41b/1)

[= 2]

sinor : < Rum. Sınır.

s. (50b/6), (63a/2)

[= 2]

sinor taş : < Rum. + T. Ok meydanının

sınırını belirlemek için dikilen taş,

meydan sınırı.

s. + nuḡ (69a/6)

[= 1]

sipāh : < Far. 1. Asker. 2.Ordu.
s. (38b/4)
s. + uñ (16b/8)
[= 2]

sipāhī : < Far. 1. Osmanlı ordusunda bir sınıf süvâri askeri. 2. Yeniçeri teşkîlâtına bağlı süvâri bölükleri.
s. + den (38b/6)
[= 1]

sipahsālār : < Far. Askerlerin en büyüğü, serasker.
s. (16b/7)
[= 1]

sipendiyār : < Far. Yer adı."İsfendiyar"
s. (7a/12)
[= 1]

siper : < Far. 1. Bilek siperi. Kabza tutan sol el bileğine bağlanan, hem oku iç kabzaya kadar çekmeye hem de yumruğunu oktan korumaya yarayan bir alettir. 2.Bağa ve balık dişi ile öküz ve manda boynuzlarından yapılır. Asıl kullanılan manda boynuzundan yapılanıdır. Hatta ablağından yani

dolgun ve degirmi tarafından olursa daha iyidir. 3.Arkasına saklanılacak şey ,koruyucu engel. 4. Gizlenilip savaşılabacak yer veya şey. 5. Kuytu, korunulabilen.
s. (10a/7)
s. + ita'n (70b/3)
[= 2]

siper başı : < Far. + T. Bilek siperinde oluğun ön tarafı.
s. (33a/1)
[= 1]

sipihr : < Far. 1.Gökyüzü,sema. 2.Talih.
s. (11b/4)
[= 1]

sīr-āb : < Far. 1. Suya kanmış. 2. Taze, körpe.
s. (11b/9)
[= 1]

sistān : < Far. Bir yer adı.
s. (5a/13)
[= 1]

sitāyiş : < Far.1.Övme,övüş. 2.Öven.
s. (37b/14)

[= 1]
şīt-i pūta-i celādet : < Far. + T. + Ar.
Yiğitliğin hedefteki sesi.
s. + i (64b/4)
[= 1]
sitiz : < Far. Kavga, çekişme.
s. (59a/1)
[= 1]
siyer : < Ar. 1. Ahlāk ve yüksek
vasıflar. 2. Hz. Muhammed'in hayâtı
olan kitap.
s. (3b/5)
[= 1]
siz : İkinci çoğul şahıs.
s. + e (14a/13)
s. + i (21b/16)
s. + lere (14a/14), (16a/14)
s. + üñ (18a/7), (23a/7)
[= 6]
sofra : < Ar. Masa, sini vb. şeylerin,
yemek yemek üzere hazırlanmış
durumu."sufre".
s. + yini'met (59a/1)
[= 1]

şofya : Üç menzilin bulunduğu
Bulgaristan'ın baş şehri.
s. (35b/7)
[= 1]
şoḥbet : < Ar. Görüşüp konuşma;
arkadaşlık.
s. + lerini (5b/3)
s. + leriyle (49b/13)
[= 2]
şok- : Sokmak. İçine veya arasına
girmesini sağlamak.
s.-ub (24a/16)
[= 1]
şol : Vücutta kalbin bulunduğu tarafta
olan, sağ karşıtı olan yön.
s. (31a/3), (33b/15)
s. + a (34a/5)
s. + ından (30b/10)
[= 4]
şolak : Yeniçeri ocağının, padişahın
gözeticiğini yapan asker sınıfı.
s. + laruñ (46b/1)
[= 1]

şolak hamza : 17. yüzyılda yaşamış olan Solak Hamza, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

s. (46a/4)

[= 1]

şolak İsa : Yeniçeri Ocağı'ndan olan Solak İsa, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

s. (46a/7)

[= 1]

şolak kara hasan : bk. “kara hasan”.

s. (46a/9)

[= 1]

şolaklar emîni : bk. “şolaklar emîni ‘ali ağa”.

s. (57b/1)

[= 1]

şolaklar emîni ‘ali ağa : Solaklar Emin Ağa, kendi adı ile anılan Emin Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

s. (57b/3)

[= 1]

şolak mehemmed beg : Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

s. (46a/5)

[= 1]

şoldır- : Soldurmak.

s.-a (38a/7)

[= 1]

somâki: < Ar. Çok sert ve damarlı, kıızı ve yeşil renkli bir mermer

s.(derkenar (53a/3))

[= 1]

şonra : Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı.

s. (12a/13), (14a/13), (15a/16),

(18b/3), (19a/9), (20b/3),

(27b/10), (29a/1), (34a/4),

(37b/5), (41b/2), (42a/14),

(47a/7), (5a/1), (5a/10), (5a/12),

(5a/15), (6a/9), (6b/11), (6b/14),

(7a/10), (7a/5), (7a/6), (7a/6),

(7b/15), (9a/4), (59a/12), (62b/16)

s. + dan (30a/10), (56a/1)

[= 30]

şoyalı : Menzil, koşu ve meşk oklarının ucuna takılan kemik, fildişi ve balık dişi temren. Boynuz ucundaki sert kısımdan yapılırdı. Temrenin aksine okun ayağı soyaya girerdi.

s. (30a/17)

[= 1]

söyle- : Söylemek.

s.-meyeceğini (63b/5)

[= 1]

söylen- : Söylenmek.

s.-ür (10a/6)

[= 1]

söz : Söz.

s. (63b/5)

s. + in (40b/11)

s. + ümdür (7b/8)

[= 4]

şu : Su.

s. + da (15b/10), (20a/11)

s. + ya (33b/3) (33b/11)

[= 4]

su'adā beg : III.Ahmed'in kızı olan Hatice Sultan'ın oğulluğu Suada Bey,

Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor sahibi olan bir okçudur.

h. (49b/6)

[= 1]

su'al : < Ar. Soru.

s. (18b/10)

[= 1]

subhāne : < Ar. Allah celle cellaluhu ifade eden söz kalıplarından biri.

s. (13b/8)

[= 1]

şūf-ı cübbe : < Ar. Yünden dokunulmuş cübbe.

s. + ye (13a/7)

[= 1]

sultān : < Ar. 1. Hükümdar. 2.

Hükümdar ailesinden olan kadınlardan

her biri. 3. Bazı Bektaşî büyüklerine

verilen isim.

s. + inuşretidestgāh (16b/7)

s. + itahtılevlāk (11a/17), (8b/14)

[= 2]

sultān aḥmed ḥān : bk. “sultān aḥmed ḥān-ı şālîş”.

s. (63a/13)	[= 1]		
[= 1]		sultān murād ḥān : Osmanlı sultanı III.	
sultān aḥmed ḥān-ı sāliṣ : Osmanlı		Murad Han.	
sultanı III. Ahmet.	s. (44b/2)		
s. (62b/12)	[= 1]		
[= 1]		sultān muṣṭafa ḥān : Osmanlı sultanı III.	
sultān bāyezid ḥān : Osmanlı sultanı		Mustafa.	
Sultan II. Beyazid Han.	s. (37b/1)		
s. (29a/1)	[= 1]		
[= 1]		sultān-ı muṣṭafa ḥān-ı ṣaliṣ : Sultan III.	
sultān-ı enbiya : < Ar. Hz. Muhammed.		Mustafa Han.	
s. (35a/2)	s. (65b/3)		
[= 1]	s. + de (64b/13)		
sultān maḥmūd ḥān : Osmanlı sultanı	[= 2]		
Sultan II. Mahmud Han.		sultān süleymān ḥān : Osmanlı sultanı	
s. (63a/13)		Kanuni Sultan Süleyman Han.	
[= 1]	s. (29a/2)		
sultān meḥammed ḥān : Osmanlı sultanı	[= 1]		
Fatih Sultan Mehmed Han.		ṣunūf : < Ar. Sınıf	
s. (28a/10)	s. + ıerba'ca (8a/8)		
[= 1]	s. + ıṣülüṣe (30b/3)		
sultān meḥammed ḥān-ı rābi' : Osmanlı	[= 2]		
sultanı IV. Mehmed Han.		sūr : < Ar. Şehrin etrafına çekilen	
s. + de (61b/5)		yüksek duvar, kale, hisar.	

s. + ı (28a/14)	suvā' : < Ar. Salih ve dindar kişilerden biri olan Suvā' ^c 'nın adına dikilmiş bir puttur.
[= 1]	s. (28b/2)
şūret : < Ar. 1. Biçim, görünüş. 2. Tarz, yol, gidiş. 3. Çâre.	[= 1]
s. + de (24b/12) (23a/11)	sūz u güdāz : < Far. Yanıp yakılma.
s. + i (26a/3), (45b/7), (5b/15)	s. (13a/8)
s. + ihāli (6b/15)	[= 1]
s. + ümi (6b/12)	sūbu' : < Ar. Yedide bir.
s. + lerinde (4a/7)	s. + ı (7b/17)
[= 8]	[= 1]
şūret-i zāhīr : < Ar. Dış görünüş.	sūdūs : < Ar. Altıda bir.
s. + de (31b/17)	s. + i (7b/17)
[= 1]	[= 1]
sutūn : < Far. 1. Cāmi, saray, konak vb. yapılarda mermer, taş, ağaç, mâden veya çimentodan yapılan ve üst kısmında sütun başlığı denilen çıkıntılı bir bölüm bulunan silindir şeklinde, dikine konmuş, kâideli yâhut kâidesiz destek, kolon. 2. Silindir şeklindeki direk, destek, dayanak.	sūfūn : < Ar. Gemiler.
s. (42a/13)	s. + iimāle (64b/8)
[= 1]	[= 1]
	sūhūnet : < Ar. Sıcaklık, kızgınlık.
	s. (56b/5)
	[= 1]
	sūlāle : < Ar. Soy sop, döl döş, ocak.
	s. (59b/2)
	s. + ipāk (55a/2)
	[= 2]

süleymān paşa : Lenduha Cafer
Menzili'nde adı geçmektedir. Metinde
kim olduğu tam olarak
bahsedilmemektedir.

s. (43a/4)

[= 1]

sülūse : < Ar. 1. Üçte bir. 2. Sikkenin
üçte bir değerindeki madeni para.

s. (30b/3)

[= 1]

sümen : < Ar. Sekizde bir.

s. + i (7b/17)

[= 1]

sünen : < Ar. Sünnetler.

s. + işerīfede (19b/11)

[= 1]

sünnet : < Ar. Hz. Peygamberin çok
defa eda edip bazan terk ettikleri
sünnet.

s. (20a/13), (54b/11)

s. + dür (19b/11)

s. + iseniyyei (56b/1)

[= 4]

sünnet-i mü'ekkede : < Ar. Hz.
Muhammed'in sürekli yaptığı,
bağlayıcı ve kesin bir emir olmadığını
göstermek için de nadiren terk ettiği
fiillere denir.

s. (14a/9)

[= 1]

sünnet-i seniyye : < Ar.
Hz. Muhammed'in (s.a.v) örnek kişiliği
ve hareketlerine sünnet denir. İstılahta
ise peygamber efendimizin yolu
anlamına gelir ve hürmeten “sünnet-i
seniyye” (çok mühim ve kıymetli olan
âli yol) denilmiştir.

s. (20a/14)

s. + dür (24a/5)

s. + 'i (28b/6)

[= 3]

sür- : Sürmek, devam etmek.

s.-medigi (34b/6)

[= 1]

şūrī : < Ar. 1. Sûrete âit, sûretle, şekille
ilgili. 2. Görünüşte olan, ciddî, hakîkî ve

samîmî olmayan, yapmacık, sahte. 3.

Biçimsel

s. (34b/12)

[= 1]

sûri : Sürü.

s. + sinde (63b/7)

[= 1]

sürür : < Ar. Sevinç.

s.(7a/2)

s. + efzâ (45b/12)

[=]

sürür-efzâ : < Ar. + Far. Mutluluğu,

sevinci bozan.

s. + da (28a/17)

[= 1]

sütün : < Far. Direk.

s. (51a/3)

[= 1]

süvâri : < Far. 1.Atlı. 2.Atlı asker.

3.Gemi kaptanı.

s. (64b/17)

[= 1]

-Ş-

şâbūr : < Far. İran da bu isim de birkaç padişah adı vardır. Anlamı "şehzade" demektir.

ş. (5a/16)

[= 1]

şâd-kām : < Far. Çok sevinçli.

ş. (14b/11)

[= 1]

şâh : < Far. Padişah, hükümdar.

ş. (10a/1), (31b/8), (5a/11),

(5a/15), (7a/10), (7a/11), (7a/6)

ş. + ıdevrân (37b/15)

ş. + dur (6a/6)

ş. + uñ (5a/14), (7a/9)

[= 11]

şâh selmâsı : (?)

ş. (7a/11)

[= 1]

şâhâne : < Far. 1. Şâha ait, şahla ilgili.2.

sıf. ve zf. Şahlara yakışacak şekilde

olan, şahlara lâyıf mükemmellikte, çok

mükemmel.

ş. (37b/6)

[= 1]

şāhbāz : < Far. 1. Bir cins iri ve beyaz
doğan. 2. Yiğit, şanlı, gösterişli [adam].

ş. + işehper (41a/16)

[= 1]

şāhbāz-1 şehper: < Far. İri beyaz bir
kuşun kanadının en uzun tüyü.

ş. (41a/16)

[= 1]

şahen-şeh : < Far. En büyük pâdişâh,
şah, pâdişâhlar pâdişâhı, şahlar şahı.

ş. + igüzinde (10b/9)

[= 1]

şāhid : < Ar. Menzil atışlarında rekorun
geçerli sayılıp sayılamayacağı

konusunda ifadesine başvurulmuş görgü
taniği. Menzil taşının dikilebilmesi için

ayak ve hava yerinde duran ikişer

şahidin, atışın kurallara uygun

yapıldığına dair ifade vermesi

gerekirdi. Ayak şahidi, hava şahidi.

ş. (58b/12)

[= 1]

şahs : < Ar. Şahıs, kişi.

ş. (6a/7)

[= 1]

şā'ir : < Ar. Şair.

ş. (17a/2), (55b/3)

[=]

şākir ağa : Harem ağalarından olan

Şakir Ağa, Sultan III. Selim'in

musahibi ve mabeyncisi olup aynı

zamanda Cafer Bey Menzili'nde rekor

kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

ş. (66b/3)

[= 1]

şal : < Far. Şal.

ş. + ını (22a/8)

[= 1]

şām : < Far. Bir menzilin bulunduğu

Suriye'nin başkenti olan şehir.

ş. (35a/17), (7b/15)

[= 2]

şān : < Ar. 1. Şan, şöhret, ün. 2. Hal,

keyfiyet.

ş. (4a/1), (64b/16), (9b/16)

ş. + ı (70a/7)

[= 4]

şart : < Ar. 1. Şart, koşul. 2. Vaziyet, hal.

ş. (20b/11), (24b/1), (24b/11),
 (24b/3), (25a/10), (25a/14),
 (25a/3), (25a/8), (25b/1),
 (26b/11), (26b/2)
 ş. + 1 (24a/7)
 ş. + ıla (10b/10)
 ş. + imüşārünileyh (61b/9)
 ş. + ları (21a/11)
 [= 15]

şast : < Far. 1. Osmanlı 'da ok atanların
 parmaklarına taktıkları yüzüğe zihgir
 veya şast denilirdi. Şast Farsça'da atmış
 demektir. Zihgirle atış yapılırken işaret
 parmağının ilk boğumu baş parmak
 tırnağı üzerine konulur; parmakların bu
 şekli eski Arap parmak hesabında atmış
 sayısının karşılığıdır. 2. Atıcıya göre
 menzilin sağ tarafı . Okçuluk
 literatüründe sağ sol sözleri
 kullanılmaz, yay kabzası sol elle
 tutulduğu için sol tarafa kabza, şast sağ
 el baş parmağa takıldığı için sağ tarafa
 şast denilirdi.

ş. (10a/14), (12a/1), (69a/5),
 (70a/15) (derkenar(38a2/2)
 (derkenar(46b2/4)
 ş. + 1 (34a/6)
 ş. + ında (45b/15), (48a/8),
 (70a/1)
 ş. + ındaki (70a/13)
 [= 11]

şâyeste : < Far. Yakışır, yaraşır; uygun.
 ş. (70b/2)
 [= 1]

şāyi³ : < Ar. 1. Duyulmuş, herkesçe
 bilinmiş. 2. Taksim olunmamış
 müşterek hisse. 3. Bir şeyin her
 noktasıyla ilgili bulunan
 ş. (6b/10)
 [= 1]

şeb : < Far. Gece.
 ş. (10a/8)
 ş. + de (58b/8)
 [= 2]

şecā'at : < Ar. Yiğitlik, yüreklilik.
 ş. + e (11a/16)
 ş. + 1 (64b/3)

ş. + ın (38b/7)	ş. (11a/16)
ş. + lerine (14b/1)	[= 1]
[= 4]	şehîr : < Far. Şehir.
şecer : < Ar. Ağaç.	ş. + i'âlemgir (56a/3)
ş. (55b/8)	ş. + imahallde (43b/12)
[= 1]	ş. + üñ (48a/5)
şefâ'at : < Ar. Peygamberlerin ve	[= 3]
Allah'ın izin vereceği kişilerin, kulların	şehnşāh : < Far. En büyük padişah, şah,
suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak	padişahlar padişahı, şahlar şahı. "şāhen-
katında aracılık etmeleri.	şāh".
ş. + lerin (13a/12)	ş. (64b/10)
[= 1]	[= 1]
şehādet : < Ar. 1. Şahitlik, şahitlik	şehr : < Far. bk. "şehîr".
etme, tanıklık. 2. Bir şeyin doğruluğuna	ş. + ine (12b/3)
inanma. 3. Delâlet, alâmet, işaret. 4.	[= 1]
"Eşhedü en la ilahe il lallâh..."	şehr-yār : < Far. 1.Hükümdara, padişaha
cümlesini söyleme. 5. Şehitlik, şehit	mahsus. 2.Şehriyarlık, hükümdarlık,
olma	padişahlık.
ş. + e (12b/16)	ş. (7a/8) (53b/10)
ş. + leri (31b/2)	ş. + ı (56b/6) (64a/6)
ş. + leriyle (59a/11)	ş. + ından (69b/8)
[= 3]	[= 5]
şehāmet : < Ar. Zeka ve akıllılıkla	şehr-yārī : < Far. bk. "şehr-yār".
beraber olan cesaret, yiğitlik.	ş. (46b/4) (53b/13), (69a/13)

[= 3]
şehsüvâr : < Far. Çok usta binici.
ş. (36b/10)
[= 1]
şeker : < Far. Şeker.
ş. (1b/11)
[= 1]
şekilli : < Ar. Şekilli.
ş. (67b/12)
[= 1]
şekl : < Ar. Şekil.
ş. + iabgîr (39b/4)
ş. + ine (25b/10)
[= 2]
şenşene : < Ar. Adet, usul.
ş. + imaraziyyeiḥudādād
(37a/10)
[= 1]
şerʿ : < Ar. 1.Şeriat, islam şeriatı. 2.
Kanun.
ş. + işerîf (68b/13)
[= 1]

şerʿa : < Ar. Allah'ın emri, âyet, hadîs,
icmâ-i ümmet ve kıyâs-ı fukahâ esasları
üzerine kurulmuş olan din kuralları.
ş. (4a/7)
ş. + η (19b/8)
[= 2]
şerʿan : < Ar. Şeriatça şeriat hükmünce,
şeriata uygun olarak.
ş. (55b/17)
[= 1]
şerâyiʿ : < Ar. Şeriatlar, şeriat
hükümleri.
ş. + idîn (13b/15)
[= 1]
şerbet : < Ar. 1.Şerbet, içilecek tatlı şey.
2.Bardakla müshil olarak içilen ilaç.
ş. + ieftîmûn (43a/3)
ş. + itehniyet (55b/15)
[= 2]
şerbetci-zāde : bk. “emîn efendi”.
ş. (67a/17), (68a/5)
[= 2]
şerbet-i ḥaṭā-nüş : < Ar. Yanlış içilen
ilaç.

ş. + ile (65b/6)	[= 1]
[= 1]	şerī'at-ı ğarra : < Ar. Büyük ve parlak şeriat; Allah tarafından bildirilen kanun ve hükümler.
şeref : < Ar. Şeref.	
ş. (62b/15)	
ş. + ihidmeti (63a/15)	ş. + sı (2a/1)
[= 2]	ş. (59a/10)
şeref-şudūr : < Ar. Şerefle çıkan(padişah emri).	[= 2]
ş. (4a/5), (9a/2), (14b/16), (17b/8), (18a/15)	şerīf : < Ar. 1.Kutsal, şerefli. 2. Soylu, temiz. 3. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in soyundan olan kimse.
[= 5]	ş. (12b/11), (12b/5), (15b/5), (16b/16), (31a/6), (35b/1), (46b/5), (4b/15), (60b/1), (60b/4), (68b/13), (6a/10)
şerh : < Ar. 1. Açma, ayırma. 2. Açıklama, açık bir şekilde anlatma. 3. Bir kitabın ibaresini kelime kelime açıp îzah ederek yazılan kitap.	ş. + e (37a/7)
ş. (3a/11)	ş. + ede (19b/11)
ş. + lerinde (16b/16)	ş. + eden (14b/17)
[= 2]	ş. + elerine (9b/8)
şerī : < Ar. Şeriate ait, şeriatle ilgili; şeriate uygun.	ş. + i (13b/4), (14a/12), (16a/1), (16a/16), (18a/13), (18a/6), (19a/13), (20a/7), (21b/3), (22a/2), (22b/4), (23b/11), (28b/1), (37b/2)
ş. (24b/12)	
[= 1]	
şerī'at : < Ar. Şeriat.	ş. + içün (22a/15), (22b/11)
ş. (16a/7)	

ş. + ine (37a/3), (9b/12)	şevketlü : < Ar. Şevket sâhibi, yüce,
ş. + ini (18b/13), (37a/9)	ulu, haşmetli, azametli.
ş. + inüñ (28a/13)	ş. (64b/10)
ş. + leri (8b/2)	[= 1]
ş. + lerine (31a/7)	şey : < Ar. bk. “şey”.
[= 39]	ş. + leri (32a/2)
şerrâh : < Ar. Şerh eden, açıklayan	ş. + lerüñ (21b/1)
yorum yapan.	[= 2]
ş. + işifâdan (35a/8)	şey : < Ar. 1. Belli bir nesne, oluş
[= 1]	veya düşünceyi belirtmeyen, anlamı
şeşhâneli mermer : < Far. Altıgen	kendinden önceki ve sonraki
biçiminde olan mermer. Beşir Ağa	kelimelerle ortaya çıkan; söz, olay, iş,
Menzili'nin ayak yerindeki taş,	durum, konu, madde vb. yerine
şeşhaneli mermerdir.	kullanılan belirsiz sözcük. 2.Nesne,
ş. (65a/12)	madde, cansız varlık. 3. Hatıra
[= 1]	gelmeyen söz, durum, nesne vb. yerine
şevk : < Ar. Şiddetli arzu; keyif, neşe,	kullanılır.
sevinç.	ş. (23b/16), (34b/1)
ş. + ine (8b/16)	ş. + e (23b/6) (6b/2)
[= 1]	ş. + üñ (18b/15)
şevket : < Ar. Büyüklük, ululuk, heybet,	[= 5]
haşmet.	şeyh : < Ar. Şeyh, imam, tarikat lideri.
ş. + iştimâl (67b/7)	ş. (28b/14) (39b/10),(56a/9)
[= 1]	ş. + üñ (31a/1)

[= 4]

şeyh-i meydān : < Ar. Okmeydanı'nın yönetiminde sorumlu olan kişi.

ş. (60a/17), (61a/11), (66b/14)

(29b/15), (31b/5) (55b/5)

[= 6]

şeyhü'l-islām : < Ar. Osmanlı Devleti'nde dînî kurumların, şeriat mahkemelerinin ve ilmiye sınıfının başı durumunda olup bunlara nezâret eden en yüksek rütbeli din adamına verilen unvan.

ş. (65a/5)

[= 1]

şiddet : < Ar. 1. Peklik, katılık. 2. Çokluk. 3. Sıklık. 4. İnandırma, sözle yola getirme yerine kaba kuvvet kullanma.

ş. (27b/8), (4b/8)

[= 2]

şifā : < Ar. İyileşme, iyi olma.

ş. + dan (35a/8)

[= 1]

şifā-i şerif : < Ar. Kādî İyâz'ın (ö. 544/1149) Peygamber sevgisine ve Hz. Peygamber'in müslümanlar üzerindeki haklarına dair eseri.

ş. (16b/16)

[= 2]

şikāf : < Far. Yarık, yırtık, çatlak. ş. + ipezir (53a/1)

[= 1]

şikār : < Far. 1. Av. 2. Avlama. 3. Avlanan hayvan. 4. Ganîmet, düşmandan ele geçirilen mal. 5 . Ender bulunan şey.

ş. (21a/7), (2b/5)

[= 2]

şikest : < Far. 1. Kırma, kırılma. 2. Kırık, kırılmış.

ş. (16b/15), (17a/1), (47b/12),

(54a/3)

[= 4]

şikeste : < Far. 1. Kırık, kırılmış. 2. Mağlûp olmuş, bozulmuş, hezîmete uğramış. 3. Kırılmış, kırgın, incinmiş,

kederli.4.Kırık hatlarla yazılmış yazı

ş. (46a/2)

çeşitlerine verilen isim

[= 1]

ş. (12a/3), (38b/12), (39a/9),

şimdi : Şimdi, şu an.

(45b/4)

ş. (6a/2)

[= 4]

[= 1]

şikeste-beste : < Far. Kırık dökük, şöyle

şime-i selīme-yi maderzādları : < Ar.

böyle.

Doğuştan itibaren doğru ve sağlam bir huy ve tabiata sahip olma.

ş. (70b/4)

s. (37a/11)

[= 1]

[= 1]

şim : Şimdi, şu an.

ş. + den (14a/13), (18b/9)

şirā' : (?)

[= 2]

ş. (42a/16)

şimāl : < Ar. Kuzey.

[= 1]

ş. (36a/11), (36a/17), (36b/6),

şirmerd : Acemi (İranlı) olan Şir Merd,

(40a/12), (42b/17), (44b/10),

Fatih Sultan Mehmed devrinin en

(51b/7), (54b/14), (64a/5),

önemli kemankeşlerinden biridir.Şir

(67b/7), (69a/16)

Merd, Miralem Ahmed Ağa

ş. + inde (38b/11)

Menzili'nde yarışmış, ve taş

[= 12]

diktirmiştir. Tozkoparan (Delikli Kaya)

şimāl : < Ar. Kuzey. Cerrah Ali Beğ

Menzili'ni ve ayrıca Bursa'da Aktar

Menzili'nde esen rüzgar olarak

Çelebi Yeri diye anılan menzili açmış

geçmektedir. Ünsal Yüce'nin kitabına

ve ana taşı diktirmiştir.

göre bu rüzgâr, Yıldız-Poyraz

ş. (38a/13), (39b/9)

rüzgârıdır.

ş. + ün (38b/4) (40a/5)

[= 4]

ş̄işebāz isma‘il çāvūş : Sadrazam

Çavuşu Şişebaz İsmail, kabza aldıktan

bir müddet sonra Küçük Yeksüvar

(Sala) Menzili'nde ok atıp taş

diktirmiştir.

ş. (60a/16) (61a/8)

[= 2]

ş̄işmān : bk. “ş̄işmān paşa muştafa efendi”.

ş. (66b/17)

[= 1]

ş̄işmān paşa muştafa efendi : "Şişman

Paşa" olarak anılan Kadı Mustafa

Efendi, çok şişman olduğundan dolayı

sık sık yorulup dinlenirdi. Ama sürekli

meşk ve atış yapardı. 50 yaşında

Şişman Paşa Menzili'ni açmış ana taşı

diktirmiştir.

ş. (66b/9)

[= 1]

şol : Şu,o.

ş. (15a/15), (15b/13), (16b/5),

(17a/13), (17b/12)

[= 5]

şöhret : < Ar. Ün,ad yapma,ad,san.

ş. (64b/16)

ş. + den (50a/16)

ş. + in (43a/1), (45a/4), (51b/17)

ş. + leri (36a/3)

[= 6]

şöhret-ḡir : < Ar. + Far. Şöhreti

yayılmış, ün salmış.

ş. + inüñ (44a/14)

[= 1]

şöhret-şî‘ār : < Ar. Şöhretli, ünlü şöret kazanmış.

ş. (56b/4)

[= 1]

şöhre-var : < Far. "Şöhret-var". 1.

Benzetme bildirir; ... gibi. 2. Sâhiplik,

mâliklik bildirir; -li: “şöhret-vâr:

şöhretli.”

ş. (43b/10), (41b/15)

ş. + dur (39b/6)

[= 2]

şöhret-yāb : < Far. Şöhret bulan, meşhur olan.

ş. (69b/9)

[= 1]

şöyle : Şöyle, şu şekilde.

ş. (32a/9)

ş. + dür (8a/15)

[= 2]

şu : Şu.

ş. (27a/11), (5b/14), (6b/12),

(6b/13)

[= 4]

şūd : < Far. 1.Oldu,geçti. 2.Hurda.

3.Küçük karınca.

ş. (41a/14)

[= 1]

şukka : < Ar. 1. Parça, kumaş ve kâğıt parçası.2. Üzeri yazılı kâğıt parçası, küçük tezkere.

ş. + i'alāmet (38b/9)

[= 1]

şurūt : < Ar. Doğru yol."şeriat".

ş. + ını (65b/12)

[= 1]

şübeh : < Ar. Şüpheler, şekler. şübe edilenler.

ş. + i (13b/15)

[= 1]

şücā : < Ar. Uncu Şüca Menzili ayak yeri.

ş. (49b/13), (49b/14), (53a/6)

[= 3]

şühület : < Ar. 1.Kolaylık. 2.Yavaşlık, usul; nazik muamele. 3.Paraca kolaylık.

ş. + i (69b/12)

[= 1]

şükr-i bārī : < Ar. Yaratana şükr etmek.

ş. (7a/2)

[= 1]

şükr-i la-yuaddü'l-vacibü'l-vücūd : < Ar. Varlığı lüzumlu olan, sayısız tek olan Allah'a şükürler olsun.

ş. (1b/2)

[= 1]

şürūt : < Ar. Şartlar koşullar.

ş. (21a/12)

ş. + ıla (30b/2), (31b/4)

[= 3]

şütür-şöhret : < Far. Deve ünü.

ş. (38b/6)

[= 1]

-T-

ta'ab : < Ar. 1.Yorgunluk. 2.Sıkıntı,
zahmet, meşakkat, eziyet.

t. (63b/3)

[= 1]

ta'alluk : < Ar. 1.Asılı olma, asılma.
2.İlişgi, ilgisi olma. 3. Sevme. 4. Ait
olma. 5. Dünya ilgisi.

t. (32a/16), (59b/4)

[= 2]

ta'allüm : < Ar. Ders alarak öğrenme,
belleme.

t. + i (20a/12)

t. + ine (19a/5)

[= 2]

ta'am : < Ar. Yemek, yiyecek.

t. (14b/9)

t. + ında (30b/16)

t. + uñ (37a/15)

[= 3]

ta'arruz : < Ar. 1. İlişme, sataşma,
takılma. 2 . Düşmana saldırma.

t. + étmiş (19b/14)

[= 1]

ta'aşşuk : < Ar. Aşık olma.

t. (6a/17)

[= 1]

tāb : < Far. 1.Işık, parlaklık. 2.Parlayan,
parlatan, aydınlatan.

t. (54b/13)

[= 1]

tab' : < Ar. Tabiat, huy, yaratılış. 2.
Mühür, damga basma. 3. Kitap basma.

t. + ihümāyūnı (38a/3)

t. + ında (20b/7), (40a/2)

[= 3]

tabaka : < Ar. 1. Sınıf, zümre. 2. Bir
yüzeyin üzerindeki düzgün olarak
yayılmış kısım, böyle kısımlardan her
biri, kat, katman.

t. + isāsāniyān (5a/16)

[= 1]

tāb-āver : < Far. Güc yetiren, dayanan.

t. (40b/7)

[= 1]
ṭabāyi' : < Ar. Tabiatlar, yaratılışlar,
huylar.
t. (6a/3)
[= 1]
ṭābe-serāh : < Ar. "toprağı,kabri iyi ve
temiz olsun!" manasına ölen için edilen
dua.
t. (37b/2)
[= 1]
ṭabḥī : < Ar. Pişirmekle, pişirilmekle
ilgili.
t. (37a/14)
[= 1]
ta'bir : < Ar. 1. Söyleme, anlatma. 2.
Bir mânâsı olan söz.
t. (1b/4), (31b/14), (4b/10),
(6a/14)
t. + söyledikleri (48b/7)
t. + söyledikleri (36a/16), (41b/13),
(52b/10), (62a/3)
t. + iyile (32b/17)
t. + olunan (39b/1)
[= 11]

tāb-nāk : < Far. Parlak, ışıltılı.
t. (55a/3)
[= 1]
tāb ü tevān : < Far. Güç, kuvvet,
dayanma, tahammül.
t. (36b/17)
[= 1]
tāc : < Ar. Hükümdarların başlarına
giydikleri cevahirli başlık.
t. + ısıhāmıibtihācın (45a/5)
[= 1]
tāc-dār : < Ar. + Far. 1. Taçlı, taç giyen,
padişah, hükümdar. 2. Padişahın tacını
taşıyan, koruyan görevli.
t. + ı(53b/11)
[= 1]
tācir-zāde emīn aḡa : Tacirzade Mehmet
Emin Aḡa, kabza aldıktan sonra birçok
menzilde taş diktirmiştir. Bu menziller:
Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili,
Nakkaş Menzili, Ekşi Menzili ve Emin
Menzili'dir.
t. (46b/16),(49b/8), (49b/9),
(56a/17), (57b/14), (58a/1)

[= 6]

tācir-zāde meḥemmed emīn aḡa : bk.

“tācir-zāde emīn aḡa”.

t. (57a/5)

t. + nuḡ (47a/9)

[= 2]

ta’dād : < Ar. 1.Sayma; sayı, 2.Birer

birer söyleme, sayıp dökme; sayım.

t. (36a/1), (38b/1)

[= 2]

tafsīl : < Ar. Etrafiyla, etraflı olarak

bildirme, uzun uzadıya anlatma,

açıklama.

t. (18a/15), (26a/1), (5a/8),

(8a/17)

[= 4]

taḡ : Dağ.

t. (6b/4)

[= 1]

taḡallüb : < Ar. Zorbalık, zorla hüküm

sürme.

t. (60b/14)

t. + i (59b/14)

[= 2]

taḡrībe : < Ar. Birini gurbete gönderme.

t. + i ḡarīb (59b/17)

[= 1]

taḡassür : < Ar. 1. Hasret çekme. 2. Çok

istenilen ve ele geçirilemeyen şeye

üzülme.

t. (6a/17)

[= 1]

taḡdīd : < Ar. Hudut tayin etme, sınır

çizme, sınırlama.

t. + inde (55a/6)

[= 1]

taḡkīk : < Ar. 1. Doğru olup olmadığını

araştırma; meydana çıkarma. 2. Doğru,

gerçek. 3. Hakk’a ulaşmak, gerçeği

bulmak için çaba gösterip sonucunda

Hakk’ın sıfatlarıyla sıfatlanma. 4.

Şüphesiz, muhakkak.

t. (12b/9), (13b/3), (3a/6)

t. + i (28b/11)

t. + i‘āşīdūr (18b/17)

[= 5]

taḡlīs : < Ar. Kurtarma, kurtarılma.

t. (29b/1)

t. + i girībān(60a/1)
[= 2]

taḥrīk : < Ar. 1.Kımıldatma, oynatma.
2.Kıskırtma. 3. Yola çıkarma. 4.
Uyandırma.

t. (42a/16)
t. + ètmegin (58b/7)
t. + igāvġā (58b/14)
[= 3]

taḥrīk-i tār-ı kemān : < Ar. + Far. Yayın
telini (kirişini) oynatma.

t. (3b/4)
[= 1]

taḥrīr : < Ar. 1. Yazı yazma, kitabet. 2.
Kaydetme, deftere geçirme. 3. Boya
veya altınla işlenen süsleme
motiflerinin etrâfına sınırlarını belli
edecek şekilde daha koyu bir renkte
ince olarak çekilen çizgi.

t. (35a/15), (55a/6), (56a/4),
(59b/13)
t. + ini (3b/9)
t. + leri (13b/17)
[= 6]

taḥrīş : < Ar. Hırslandırma,
hırslandırılma.
t. (23a/6)
[= 1]

taḥşīl : < Ar. 1. Ele geçme, geçirilme. 2.
Vergi veya îrat toplama. 3.İlim
öğrenme.
t. (37a/9), (5b/4)
t. + édüb (32b/5)
t. + ine (6a/17)
[= 4]

taḥşīn : < Ar. 1.Güzel bulup takdir
etme, beğenip alkışlama.
2.Güzelleştirme, güzel kılma.
t. (1b/6), (54a/1), (70b/1)
[= 3]

taḥşīnū'l-libās : < Ar. Elbisenin güzel
bulunup takdir edilmesi.
t. (40b/13)
[= 1]

taḥşīş : < Ar. Bir şeyi birine veya bir
yere mahsus kılma, ayırma.
t. (28b/16)
[= 1]

taḥṣīs : < Ar. bk. “taḥṣīṣ”.

t. (59b/6)

[= 1]

taḥt : < Far. Hükümdarların oturduğu

büyük koltuk.

t. (11a/17), (8b/14)

t. + ında (31b/13)

t. + ıtahṣīn (54a/1)

[= 4]

tāʾife : < Ar. 1.Bölük, takım, fırka.

2.Kavim, topluluk. 3.Tayfa, gemi işçisi.

t. + i (55b/11)

t. + sine (29a/15)

t. + sinüj (17a/7)

[= 3]

taḥaddüm : < Ar. Protokola göre öne

geçme, daha yukarı oturma.

t. (30b/17)

[= 1]

taḥāvvēt : < Ar. Kuvvetlenme.

t. + in (47b/14)

[= 1]

taḥdīm : < Ar.1. Sunma 2. (Bir kimse

veya şeyi) Birine tanıtmaya, tanıştırmaya.3.

Öncelik tanıma, öne alma.

t. (7a/1)

[= 1]

taḥdīr : < Ar. Beğenme, beğenip

belirtme, değer verme.

t. (19a/4), (2b/2), (43a/12),

(68a/7)

t. + ce (26a/15)

[= 5]

taḥıl- : Takılmak.

t.-ursa (70b/2)

[= 1]

taḥım : < Ar. 1. Durum, meslek,

davranış vb. bakımlardan birbirine uyan

kimselerin meydana getirdiği

topluluk.2. Grup, ekip.

t. (27a/4)

[= 1]

taḥın- : Takmak, kuşanmak.

t.-ub (14b/5)

[= 1]

tāk-ı refi'ü'r-revāk : < Ar. Yüksek, üstü

örtülü önü açık yerin kubbesi.

t. (10b/15)

[= 1]

takrīb : < Ar. 1.Yaklaştırma,

yaklaştırılma. 2.Yolunu bulma.

t. (69b/12)

[= 1]

takrīr : < Ar. 1. Sözle anlatma, ifâde ve

beyan etme, anlatış. 2. Önerge. 3.

Sağlamlaştırma, tespit etme.4. târih.

Osmanlı Devleti'nde resmî dâirelerden

sadrâzamlığa gönderilen yazı.

t. (14a/2), (31b/16), (6a/15)

[= 3]

taksīm : < Ar. Bölüm, parça.

t. (26b/11)

[= 1]

taleb : < Ar. 1. İsteme, istenme, dileme.

2. İstek.

t. + éder (14b/9)

t. + édere (15a/9)

[= 2]

tālib : < Ar. 1.İsteyen, istekli. 2.

Öğrenci.

t. (25a/17), (31a/1), (31a/16)

t. + i (20b/13), (65b/11)

t. + i müstahikқа (21a/5)

t. + iremy (20a/14)

t. + olanlar (34b/10)

t. + üñ (20b/17)

[= 9]

ta'līm : < Ar. 1. Öğrenme, öğretme,

öğretim, öğretilme. 2. Meşk ile

yetiştirme. 4. Askerlik idmanı. 5.

Egzersiz.

t. (15a/14), (20a/17), (20b/9),

(21a/13), (31b/12), (4b/12), (5a/2)

t. + édiñüz (20a/12)

t. + étmek (15b/10)

t. + i (20a/13)

t. + ikitābet (20a/2)

t. + ine (19b/5)

[= 12]

ta'līmḥānecibaşı : < Ar. + Far. + T.

Askerlerin talime alışmasına mahsus

yeri yöneten kişi.

t. (47b/17)	t. (28b/5), (40b/6), (65a/4),
[= 1]	(70b/3)
ta'limhānecilerūñ pīri : < Ar. + Far.	[= 4]
Abdü'l- Gaffar'dır.	tanīn-endāz : < Ar. + Far. Tınlayan,
t. derkenar (33a/6)	çınlayan.
[= 1]	t. + ımusāmi ^c (64b/4)
ta'lim-i remy : < Ar. Ok atma talimi.	[= 1]
t. + e (29b/6)	tanṭana : < Ar. Göz alıcı ve gösterişli
t. + de (21a/5)	olma, debdebe, şâşaa, görkem.
[= 2]	t. + yıendāzı (59b/15)
ta'lim-i şan'at-ı remy : < Ar. Okçuluk	[= 1]
sanatının talimi.	tanzīm : < Ar. Düzeltme, düzenleme,
t. (2b/10)	düzen verme, yoluna koyma.
[= 1]	t. (3b/11)
ta'mir : < Ar. Onarma, düzeltme. Yay	t. + i (70b/4)
ve ok tamiri.	[= 2]
t. + ināpezīr (60b/14)	tār : < Ar. 1. Karanlık. 2. İp iplik. 3.
[= 1]	Tel.
tāmm : < Ar. Bütün, eksiksiz,	t. + ıkavsıeşer (70b/1)
noksansız, mükemmel.	[= 1]
t. (14b/11)	taraf : < Ar. 1. Yan, yön. 2. Bölge, yer,
[= 1]	memleket, ülke.
ta'n : < Ar. Sövme, verme; ayıplama.	t. + danum (23a/8)
	t. + ı (10b/14)

t. + ma (30a/8), (33b/15),
(70a/17)

t. + ında (31a/1), (31a/3),
(44b/17), (61b/14), (68a/16),
(68b/1), (69a/5)

t. + ındaki (50a/1), (67b/12)

t. + ından (28a/8), (70a/15)

t. + larımıza (7a/15)

[= 17]

tārek : < Far. Tepe, başın tepesi.

t. (45b/13)

[= 1]

taʿrīf : < Ar. 1. Bir şey veya kavramı, ne olduğunu ve ne olmadığını gösterecek şekilde temel unsurlarını, özelliklerini belirterek noksansız olarak tanıtmaya, tanımlama. 2. Bu tanıtmayı ifade eden ibâre, tanım. 3. Bir şeyin nasıl yapılacağını veya bir yere nasıl gidileceğini anlatma.

t. (21a/13), (36a/9)

t. + den (4a/12)

[= 3]

tāriḥ : < Ar. Tarih.

t. + e (3b/5)

t. + iʿāli (10b/2)

t. + inde (13a/2)

[= 3]

tārik : < Ar. bk. “ṭarīḫ”.

t. + de (55a/8)

t. + dedür (48b/9)

t. + î (50b/3)

t. + işagirdedür (49a/13)

[= 4]

ṭarīḫ : < Ar. 1. Yol . 2. Tâkip edilen yol, usûl. 3. Meslek. 4. Vâsıta, vesîle, sebep. 5. Allah’a ulaşmak için tutulan yol, bir velînin tuttuğu Allah’a ulaşma yolu, tarîkat.

t. (25b/6)

t. + i (33b/5)

t. + ihıleye (58b/11)

t. + iyile (8b/10) (30a/14)

t. + inde (60b/3)

[= 6]

ṭarīḫa : < Ar. 1. Yol. 2. Usul.

t. + ıenikasında (37a/1)

[= 1]

ṭarīḳat : < Ar. Allah'a ulaşmak için
gidilen yol; tasavvufî meslek.

t. (2a/9), (56b/14), (67a/2)

[= 3]

ṭār u būd : < Far. Arsak ile argaç, çözü
ve atkı [dokumacılıkta].

t. (39a/6)

[= 1]

ṭār ü mār : < Far. Karmakarışık;
dağınık; perişan.

t. (52a/6)

[= 1]

ṭarz : < Ar. 1. Biçim, şekil, sûret. 2.
Üslûp, edâ.

t. + a (34a/10)

t. + ina (25b/8)

[= 2]

ṭāsi'a : < Ar. Dokuzuncu.

t. (30b/16)

[= 1]

ṭaşavvîr : < Ar. Tasvirler, resimler.

t. + ler (5b/15)

[= 1]

ṭaşḫîḥ : < Ar. 1. Düzeltme, yanlış

doğru hâle getirme. 2. İyileştirme. 3.

Basılmakta olan bir eserin provasındaki

yanlışları düzeltme. 4. Böyle bir eser

üzerinde yapılan düzeltmeleri gösteren

prova.

t. (13b/3) (4b/3)

t. + eylemek (3a/2)

[= 3]

ṭaşliye : < Ar. "aleyh-is-salavât" veya

"sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem..."

duasını okuma.

t. (34b/15)

[= 1]

ṭaşriḥ : < Ar. 1. Açık açık söyleme,

söylenme.

t. (4b/2)

[= 1]

ṭaşvîb : < Ar. 1. Doğru bulma. 2. Uygun

görme

t. (3b/9)

[= 1]

ṭaşvîr : < Ar. 1. Resmini yapma. 2.

Yazıyla tarif etme.

t. (6b/12)
t. + i (5b/9)
[= 2]
taş : Kaya parçası, okçuluk
müsabakalarında okçunun ok attığı yere
yahut okunun düştüğü yere koyduğu
kitabe, mermer vesaire kütlelere verilen
isim.

t. (35b/16), (64a/11), (67a/10),
(67a/8)
(derkenar(44a2/1))(derkenar(53b1
/7) (derkenar(54b1/3)
t. + dur (50b/6), (62b/8), (70a/2)
(derkenar(53a/4))
t. + ı (31b/2), (68b/16)
(derkenar(53b1/8)
(derkenar(41a1/3)
(derkenar(41a3/2)
(derkenar(45a3/5)
(derkenar(46a/1)
(derkenar(44a2/1)
(derkenar(53a/2))
t. + ıdur (63a/5)
t. + ını (derkenar(44a2/1)

t. + ını (48a/6), (52a/13),
(69b/16)
t. + ları (63a/4), (67a/10)
(derkenar(54b2/7))
t. + larını (50a/1), (68a/17)
t. + ları (derkenar(45a1/2)
[= 31]

taş dik- : Menzil taşı diktirmek, nişan
taşı dikmek, menzil dikmek.

t.-digi (derkenar(45a3/4)
(derkenar(58a/3))
(derkenar(44b1/3)
t.-en(derkenar(41a1/1)
t.-mek (60b/11)
t.-mişler (derkenar(54b2/6))
[= 6]

taş dikil- : Yapılmış olan menzilin
taşının dikilmesi.

t-digi (derkenar(53b/5))
t.-memekdür (31b/6)
[= 2]

taş sür- : Rekor kırdığı menzilde bir
süre sonra yeni bir rekor kırarak taşını

oraya aldırmaktır. Yerini sürmek,
menzil sürmek.

t.-en (31a/14)

t.-erek (57a/6)

[= 2]

taşı sür-: bk. “taş sür-”.

t. -digi (derkenar(58a/9))

[= 1]

tatyīb : < Ar. Hoş etme, edilme,
hoşlandırma, gönlünü hoş etme, gönül

hoş edilme, iyi davranma

t. (23a/14)

[= 1]

tavīle : < Ar. Hayvan katarı, birbiri
ardına bağlanmış bir sıra hayvan.

t. + ibend (62b/4)

t. + ienāniyyete (61a/6)

[= 2]

tavr : < Ar. Durum, hal, vaziyet,
davranış.

t. + imemdūh(34a/8)

[= 1]

tavşif : < Ar. Vasıflarını, niteliklerini
sayma, vasıflandırma.

t. + e (36a/9)

[= 1]

ta‘yin : < Ar. 1. Ayırma, belli etme. 2.

Bir memuriyete koyma. 3. Tayın, asker
ekmeği. 4. Erzak.

t. + olınan (27a/16)

[= 1]

taýlasān : < Ar. 1. Başa sarılan sarıgın
omuzlar üzerine salıverilen ucu. 2. Başa
ve boyna sarılan şal.

t. + ıdestārı (52b/12)

[= 1]

tayyibe : < Ar. İyi, güzel, hoş.

t. + i (59b/2)

t. + lerine (9b/14), (31a/9)

[= 3]

tāze ü ter : < Far. Çok taze, çok körpe.

"Ter ü taze"

t. (38a/6)

[= 1]

tazyīk : < Ar. 1. Daraltma, daralma. 2.

Darlaştırma, sıkıştırma. 3. Zorlama,

baskı. 4. Sıkıntı verme.

t. (28a/8)

[= 1]

te'ālā : < Ar. "Yüksek olsun" anlamında olup Allah kelimesiyle birlikte kullanılır.

t. (10b/16), (10b/5), (11a/10), (11a/13), (12b/4), (13a/12), (13a/15), (13b/8), (14a/14), (14a/3), (15a/7), (16b/1), (16b/13), (16b/6), (18a/3), (18b/15), (18b/3), (21b/15), (23a/3), (29a/2), (2a/6), (35a/11), (37a/15), (6a/11), (8b/15), (8b/9), (9b/6) (9a/15)

t. + nuḡ (22b/11) (4b/14)

[= 30]

tebdīl : < Ar. Değiştirme, değiştirilme, başka bir hale getirme.

t. (30a/10), (58b/17)

t. + étmekdür (32b/7)

[= 3]

tebeli : Tepesi olan.

t. (70a/14)

[= 1]

teberdār : < Far. Teberli, baltalı, baltacı.

t. + larından (53b/15)

[= 1]

teberdār aḥmed beg : Eski Saray

Teberdarlarından Gelibolulu Ahmed

Ağa,'nın İstanbul Okmeydanı'nda üç,

Edirne'de bir tane olamk üzere dört

rekoru bulunmaktadır. Bunlardan

İstanbul Okmeydanı'nda olanları;

Ağalar Menzili, Haki Menzili ve İmam

Menzili'dir. Edirne 'de ise Musalla

Meydanı'nda Yayıcı Hüseyin

Menzili'nde rekoru vardır.

t. (53b/3)

t. + ünḡ (54a/2)

[= 2]

teberdāre'l-hāc 'abdü'l-bāki : bk.

"abdü'l-bāki çelesi".

t. (55a/16)

[= 1]

teberdārlıḡ : < Far. Yeniçeri Ocağı'nda

baltacılık görevi.

t. + ina (62a/16)

[= 1]

teberdār pehlevān aḥmed : bk. "teber-
dār aḥmed beg".

t. (54b/8), (55b/4)

[= 2]

teberrük : < Ar. Uğur sayarak.

t. (54b/16)

[= 1]

teberrüken : < Ar. Uğur sayarak, îtibar
ederek, edebe uyarak.

t. (59b/11)

[= 1]

tebessüm : < Ar. Gülümseme.

t. + i (12a/9)

[= 1]

teblīg : < Ar. 1) Yetiştirme, eriştirme,
bitiştirme. 2) Götürme, taşıma .

t. (9a/15)

[= 1]

tebşīr : < Ar. Müjde verme

t. (9a/14)

[= 1]

tecellüd : < Ar. 1. Yalandan yiğitlik
gösterme. 2. İnadetme, ayak diretme.

t. + ederek (60b/15)

t. + lerine (46b/2)

[= 2]

tecezzī : < Ar. "tecevvüz". Kısım kısım
bölünme, doğranma, ufalma.

t. (7b/16)

[= 1]

tecrīd éd- : < Ar. + T. Herkesten veya
her şeyden ayırmak, bir kenara
koymak.

t.-üb (40b/8)

[= 1]

tecrübe : < Ar. 1. Tecrübe, deneme,
sınama. 2. Görgü.

t. (34a/15)

t. + etmek (32b/13)

t. + irütbei (62a/5)

[= 2]

tecvīz : < Ar. Caiz görme, görülme,
izin verme, verilme.

t. (26a/12)

[= 1]

tedābīr : < Ar. Tedbirler, yollar, çâreler.

t. + işā'ibeler (29b/9)

[= 1]

tedârik : < Ar. ” tedarük ”. Tedârik, hazırlama; araştırıp bulma, ele geçirme, edinme.

t. (5b/3), (6a/17)

t. + iyile (13b/10)

[= 3]

tedbîr : < Ar. Bir şeyin te'min edecek veya önleyecek yol, çare.

t. (65a/1)

t. + ini (68a/8)

[= 2]

tedkîk : < Ar. Dikkatle araştırma, araştırılma, inceden inceye yoklama, inceleme.

t. (3a/6)

[= 1]

teessüf : < Ar. Eseflenme, kederlenme, tasalanma; acıma.

t. (2a/17), (51b/15)

[= 2]

tefekkür : < Ar. Düşünme.

t. (5b/16)

[= 1]

teferrüd : < Ar. 1. Herkesten ayrılıp tek, yalnız, تنها kalma. 2. Eşsiz, emsalsiz olma. 3. Kendi başına kalma, olma.

t. (46b/1)

t. + in (51b/10)

t. + ün (60b/16)

[= 3]

tefhîm : < Ar. Anlatmak, bildirmek.

t. (20b/9)

[= 1]

tefrîk : < Ar. Ayırma, seçme, ayırdetme.

t. (54a/7)

[= 1]

tefsîr : < Ar. 1. Yorum. 2. Kur'ân-ı Kerîm'in mânâ bakımından îzâhı. 3. Kur'ân'ı îzâh eden kitap.

t. (13b/17), (3b/5)

[= 2]

te'ḥak : < Ar. Allah anlamında.

t. (1b/4)

[= 1]

teḥallîf : < Ar. Uygunsuzluk.

t. + i (12a/15)

[= 1]

tehi-i kef : < Ar. Avucu boş.

[= 3]

t. (2a/17)

[= 1]

tehniyet : < Ar. Tebrik etme, kutlama;

[= 1]

"hoş geldin!" deme.

t. (55b/15)

[= 1]

tekbir : < Ar. "Allâhü ekber" demek.

[= 1]

t. (31a/11), (34b/15)

[= 2]

tekdîr : < Ar. Azarlama, paylama.

t. (28a/16)

t. (68b/15)

[= 1]

[= 1]

teklîf : < Ar. Kefene sarma, kefenleme,

t. (43a/14), (43a/8)

kefenlenme.

t. + da (55b/8), (66a/1)

t. (13a/7)

t. + uñ (38b/11)

[= 1]

[= 6]

teklîf : < Ar. Başkalarının incelemesine

tekye-i tîrendâzân : < Ar. + Far.

sunulan görüş, öneri.

“menzil-i tekye-i tîr-endâzân nâm-ı

t. (21a/11)

diger lenduhâ ca‘fer”. Ayak taşı

[= 1]

Şirmerd Delikli Kaya diye bilinen

tekrâr : < Ar. Bir şeyi iki veya daha çok

menzil taşının yanında Top Taşı diye

defa yapma.

bilinen kısa taştır. Ana taşı Tekye

t. (9a/14), (59a/4), (60a/2)

Kapısı’na 40 gez uzaklıktaki mezarlık

içinde bulunan uzun mermerdir. Yıldız havasıyla atılmış olan menzili Yayı Ahmed açmıştır. En yüksek rekor ise 1164 gezlik atışıyla Lenduha Cafer'e aittir.

t. (42b/9)

[= 1]

tekye köşkü : < Ar. + Far. Ok meydanında bulunan bir yer adı.

t. + ne (52a/12)

[= 1]

tekye-nişin hüseyin : Ok meydanında Tekyenişin olan Hüseyin Çelebi, Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

t. (52b/5)

t. + ini(53a/2)

[= 2]

televvün : < Ar. 1. Renkten renge girme, renk değiştirme. 2. Döneklik, kararsızlık. 3. Temkin hâlinin zıddı.

t. (20b/7)

[= 1]

temlik : < Ar. Bir şeyi birinin mülkü kılma, bir mülkü birinin üstüne yapma, mülk olarak verme.

t. (29a/17)

[= 1]

temevvüc : < Ar. Dalgalanma, dalgalı olma, dalga dalga olma.

t. (64b/13)

[= 1]

temkîn : < Ar. 1. Ağır başlılık. 2. Hastalığın bir yere yerleşmesi. 3. İhtiyat, tedbir.

t. (58b/10)

t. + eder (21b/16)

[= 2]

têmür : Demir madeni.

t. + den (6b/1), (6b/8)

[= 2]

têmürçi kulu ca'fer : Timurcu kulu Cafer , Kanuni devrinde yaşamış Nakkaş Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

t. (46b/11)

t. + üñ (47a/1)

[= 2]	t. (4b/14)
temzîk : < Ar. Yırtma, parçalama.	[= 1]
t. (54a/6)	terâzû : < Far. Terazi.
[= 1]	t. + y1 kuvvet (53b/17)
tenâsüb : < Ar. Uyuma, uygunluk;	[= 1]
birbirini tutma; yakışma.	terbiyet : < Ar. Alıştırma."terbiye".
t. (41b/8)	t. (68b/16)
[= 1]	[= 1]
tenbîh : < Ar. 1.Bir şeyin yapılıp	tercümân : < Ar. Tercüman, çevirici,
yapılmamasını, şöyle veya böyle	dilmaç.
yapılmasını söyleme ve bunu üzerinde	t. (1b/10)
durarak hatırlatma. 2.Uyarma, uyarı,	[= 1]
aklını başına getirme.3. eski. Emir,	tercih-gerde-i izzet : < Ar + Far.
buyruk, bildiri, duyuru.	Kıymetli üstünlüğünden vazgeçen.
t. (18b/14), (19b/3), (20a/12)	t. (65b/6)
[= 3]	[= 1]
tendise : < Far. Oyuk, bostan korkuluğu.	tergîb : < Ar. Arzu ettirme, istek verme,
t. (53a/3)	isteklendirme.
[= 1]	t. (23a/6), (59b/5)
tenmîk : < Ar.1. Güzel yazı ile yazma.	[= 2]
2. Yazma, yazılma.	terk : < Ar. 1. Bırakmak. 2. Bırakıp
t. (13b/4)	gitmek, uzaklaşmak. 3. İhmal etmek.
[= 1]	t. + etmek (19a/3)
teḡri : Tanrı.	t. + etmemek (21a/4)

t. + étmeyen (19a/14)	tersâne bağçesi : < İt. + Far. İstanbul
t. + étmiş (15a/17)	Okmeydanı'nda bulunan bir yer.
t. + étse (18b/3)	t. (37b/12), (40a/9)
t. + etmeyüb (19a/5)	[= 2]
t. + eyleye (15a/16)	tertib : < Ar. 1. Dizme, sıralama,
t. + eyleyenler (4a/4)	hazırlama, düzenleme. 2. Dizgi. 3. Sıra,
t. + iremy (23a/13)	dizi, düzen.
[= 9]	t. + eyledüm (3b/11)
terki̇b : < Ar. 1. Birkaç şey birleşip yeni	t. + imezkür (7a/3)
bir şey meydana getirme. 2. Bu	[= 2]
birleşme sonunda meydana gelen şey.	teşādüf : < Ar. Rastgelme, aramadan
t. (17a/14)	bulma, rastlantı.
[= 1]	t. + éder (27b/8)
terki̇m : < Ar. 1. Rakam atma, atılma.	t. + étdiler (23a/5)
2. Yarma. 3. Yazma.	[= 2]
t. (38b/1)	te'sir : < Ar. 1. Alâmet, nişan bırakma.
[= 1]	2. İşleme, dokunma; içe işleme.
tersâne : < İt. "tersana" Gemi yapılan	t. + i (26b/1)
yer, gemilik, tezgâh.	[= 1]
t. + deki (63a/2)	teslîm : < Ar. 1. Bir emâneti yerine
t. + i (53a/7)	verme. 2. Bir şeyi yeni sahibine verme.
t. + i'âmire (56b/12)	t. (12a/2)
[= 3]	[= 1]

teslimāt : < Ar. Teslīm edilen eşya veya yatırılan para.

t. (1b/9)

[= 1]

tesmiye : < Ar. 1. İsim verme, adlandırma. 2. Besmele çekme. 3. Allah'ın adını anma.

t. (7b/14)

t. + siyile (3b/10)

[= 2]

tesyīr : < Ar. 1. Yürütme, yürütülme. 2. Gönderme, gönderilme, yollama, yollanma.

t. (68a/9)

t. + étmegin (43a/13)

t. + étmekile (2b/3)

[= 3]

teşerrüf : < Ar. Şereflenme, şeref duyma; saygı gösterme.

t. (62b/16)

[= 1]

teşne-gān-ı zahm : < Far. Susamışların (savaş meydanında olanların) yarası.

t. (11b/8)

[= 1]

teşrīf : < Ar. Şerefendirme, şerefendirilme, şeref verme.

t. (37b/8)

[= 1]

tevābiʿ : < Ar. Bir kimsenin hizmetinde bulunanlar, birinin adamları.

t. + nden (47a/9)

[= 1]

tevāriḥ : < Ar. Tarihler

t. + de (16b/17), (5a/9)

[= 2]

tevārūs : < Ar.1. Mîrâsa konma.2. (İrsiyet yoluyla) Mîras olarak geçme.3. Mîras gibi geçme.

t. + iyile (5a/3)

[= 1]

tevcīh : < Ar. 1. Rütbe, mevki verme. 2. Göndermek ve layık ve zışan kılmak ve bir cihete doğrultmak ve ihsan etmek ve taksim ve teslim etmek.

t. + olunmak (29a/11)

[= 1]

teveccüh : < Ar. 1.Çevrilme, yönelme,
doğrulma. 2.Bir yere doğru hareket
etme. 4.Yakınlık duyma.

t. (49b/14), (63b/12)

[= 2]

tev'em : < Ar. 1.İkiz. 2.Eş, benzer.

t. (49a/8)

[= 1]

tev'emî : < Ar. 1.İkizlik. 2.Eş, benzer.

t. (37b/10), (65a/10)

[= 2]

tevfik : < Ar. Uydurma, uydurulma,
uygunlaştırma.

t. + iyile (62a/3)

[= 1]

tevkîr : < Ar. 1. Tazim, hürmetle
anmak. 2. Güzel karşılama, ağırlama,
ululama.

t. (13a/8)

[= 1]

te'yîd : < Ar. 1. Kuvvetlendirme,
kuvvetlendirilme, sağlamlaştırma. 2.

Doğru çıkarma, doğrulama; destekleme.

t. (61b/10)

t. + id̄inimüb̄in (21b/16)

[= 2]

tezâyüd : < Ar. 1.Sıkışma.

2.Çoğalma,artma.

t. (38b/1), (38b/8), (56b/13)

[= 3]

tezellül : < Ar. Zillete katlanma,
alçalma, küçülme.

t. (59b/15)

[= 1]

tezkâr : < Ar. Hatırlatma, anma,anılma.

t. + dan (8b/6)

[= 1]

tezkîr : < Ar. 1.Hatıra getirme,

hatırlatma. 2.Vaaz ve nasihat etme.

t. + den (15b/6)

t. + ibilḥayr (54b/13)

[= 2]

tezyîd : < Ar. Ziyadeleştirme,

ziyadeleştirilme, arttırma, arttırılma

t. + den (52a/3)

[= 1]

tezyîn : < Ar. Ziyetlendirme, süsleme,
süslenme.

t. (12a/13)

[= 1]

tırāş : < Far. 1. Tıraş. 2. Üstten ve düz olarak yontma.

t. (46a/16)

[= 1]

tırāzān : < Ar. Elbiselere nakışla yapılan süsler. 2. Sırma ipekle işlemler. 3. Zinet, süsler. 4. Üslup, tarz tutulan yol.

t. (12b/9)

[= 1]

tırnak : İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka.

t. + dan (34a/2)

[= 1]

tımār : < Far. 1. Yayın ve okun bakımı , ok bakımı, yaya tımar vermek. 2.

Atıştan önce yayın nemini almak, bu amaçla yayı yay sandığına ve güneşe

bırakmak, yay sandığı, güneş tımarı. 3.

Beslediği sipahilerle harbe giden

beylere -öşrünü almak üzere ayrılan

arazî..

t. (29a/10)

[= 1]

tımār-dāde : < Far. Tımar vergisi.

t. + ihamiyyet (41b/5)

[= 1]

tımārdār : < Far. 1. Yayın bakımıyla uğraşan kimse. 2. Tımar işi ile uğraşan kimse.

t. (57a/15)

[= 1]

tımār-gerde : < Far. Tımar edilmiş.

t. + i (39a/11)

[= 1]

tımārlı yay : < Far + T. Sinir döşeli dış yüzü ve kabzası kayın ağacı kabuğu kaplanmış kullanılmadan öncesi tımar verilmesi gereken menzil ve koşu yayı, pişrev yayı, tozlu yay.

t. + dan (33a/15)

[= 1]

tīg : < Far. Kılıç.

t. (52b/13)

[= 1]

timsāl : < Ar. 1.Suret, resim. 2.Sembol,

simge.

t. (47b/11)

[= 1]

tīr : < Far. Ok.

t. (13a/14), (1b/6), (21a/10),

(2b/13), (30a/10), (32b/14),

(34a/13), (34a/17), (34b/14),

(3a/10), (3b/16), (40b/11),

(4a/14), (52b/10), (59b/6),

(59b/9), (5a/3), (5b/2), (60b/13),

(68a/8)

t. + e (2b/16)

t. + i (58a/6)

t. + idilnāšāde (3b/1)

t. + i'alemgir (45a/4)

t. + iictihādan (41a/11)

t. + imefāhiretin (39a/8)

t. + ini (40a/8), (59a/8)

t. + isebkat (53a/1)

t. + işöhretgīrinüñ (44a/14)

t. + iteferrüdin (51b/10)

[= 33]

tīrendāz : < Far. Ok atıcı, ok atan.

t. + ı (13a/14)

[= 1]

tīrendāzān : < Far. Ok atıcılar,ok

atanlar.

t. (44b/6), (55b/12), (56b/2),

(58b/2)

t. + a (2b/3) (31b/9)

t. + dadur (57a/12)

t. + de (57b/17)

t. + ı (37b/7)

[= 9]

tīrendāzlık : < Far. Ok atıcılığı,

kemankeş mesleği.

t. (14b/13)

t.(derkenar(34a/2)

[= 2]

tīrendāz menzili : < Far. + Ar. Bir

menzil ismidir. Eserde tam bilgi

verilmemiştir.

t. (64a/10)

[= 1]

tīren-güzer : (?)

t. (38b/4)

[= 1]

t̄ir-i ahen-i peykān : < Far. Demir	t. + in(41b/1)
temrenli ok.	[= 3]
t. (62a/4)	tire : Bir menzilin bulunduğu İzmir
[= 1]	ilinin bir ilçesi.
t̄ir-i ahenīn : < Far. Demirden yapılmış	t. (35b/2)
ok. Eserde Allah için atılan	[= 1]
demirden yapılmış ok olarak	tirkeş : < Far. 1. Ok ve yay çantası, ok
ifade edilmiştir.	kabı, okluk, sadak, tirdan, gedeleş.2.
t. (2b/13), (10a/8)	Tirkeş yayıyla atılan demir temrenli hrp
[= 2]	oku. 3. Uzun, katı, kuvvetli harp yayı.
t̄ir-i hadīd : < Far. + Ar. Sert , keskin ok.	t. + ile (16b/5)
t. (47a/2)	t. + leri (16b/11)
[= 1]	[= 2]
t̄ir-i ma'roke-gir : < Far. + Ar. + Far.	tis' : < Ar. Dokuzda biri.
Savaş oku .	t. + i (8a/1)
t. (36a/17)	[= 1]
[= 1]	t̄iše : < Far. 1.Balta, nacak, külünk.
t̄ir-i peykān : < Far. Okun ucu, demreni.	2.Keser.
t. (55b/10)	t. + i (53a/1)
[= 1]	[= 1]
t̄ir-i pişrev : < Far. Pişrev oku. bk.	t̄iz-güzerī : < Far. Çabuk geçen, sık
“pişrev”.	geçen, keskin geçen.
t. (37b/8), (47a/11)	t. (2a/14)
t. + isāzīde (59a/17)	[= 1]

top : “Top”. Çevgan oyununda kullanılan toptan bahsedilmektedir.

t. (43a/12) (61a/9)

[= 2]

topcibaşı ayāğı : Beşir Ağa Menzili'nin ayak yerinin diğer adı.

t. (65a/10)

[= 1]

top iskender : II. Beyazıt devrinde yaşamış olan Top İskender,Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmış ve daha önceden bu menzili açan Ahi'nin taşı kaybolduğu için İskender'in menzil taşı kabul edilmiştir.

t. + dür (41a/3)

t. (41b/14), (43a/10)

[= 3]

top taşı : Azmayış Menzili'nin ayak taşı, Tekye Menzili'nin de ayak taşı Top taşı'dır.

t. (62a/7) (43a/7)

t. + na (65a/11)

[= 3]

top yeri : menzil-i top yeri “”. Ayak yeri Kağıthane yoluna beyaz küçük mermer olup Ahi Menzili'nin ana taşıdır.

t.(44b/9)

[= 1]

toğrı : Doğru, karşı yönünce.

t. (33b/3), (5a/8), (68b/2),

(69a/9), (70a/2)

[= 5]

toğrılığ : Doğruluk, karşı yönünce.

t. + ı (66a/13)

t. + ındaki (69b/4)

[= 2]

toğad : Bir menzilin bulunduğu

Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan illerinden biri.

t. (35b/1)

[= 1]

toğsān : Doksan. Sayı, 90.

t. (35b/12)

[= 1]

toğın- : Dokunmak.

t.-arağ (25b/15)

t.-maya (25b/12)

t.-sa (27b/11)

t.-ubda (27b/1)

t.-ur (27b/17)

[= 5]

toķındur-: Dokundurmak.

t.-mayub (34a/8)

[= 1]

toķuz : Dokuz. Sayı, 9.

t. (27a/8), (33a/11)

t. + ar (13a/1), (8a/13), (9a/17)

[= 5]

toķuz yüz : Dokuz yüz. Sayı, 900.

t. (20b/1), (30b/1), (68b/9)

[= 3]

toķuzyüzci : Menzil atışlarında sınıflara

ayrılarak yarışan okçuların ikinci

sınıfına dahil olanlara dokuzciler

denilirdi. Yarışmada yedişer ok atma

hakkı bulunan okçular, haki ok

kullanırlardı.

t. (30b/4)

t. + ler (8a/12)

[= 2]

toķuzyüzci kemānkeş : < T. + Far.

Dokuz yüz gezin üzerinde ok atanlar

sınıfına giren kemankeşler, pehlivanlar.

t. + ler (8b/7)

t. + lere (63b/2)

[= 2]

toķuzyüzci menzil : < T. + Ar. Dokuz

yüz gezin üzerinde ok atanların

menzili.

t. + lerinüj (68a/3)

t. + inüj (60b/15)

[= 2]

toķuzyüzci pehlevān : < T. + Far. bk.

“toķuzyüzci kemānkeş”.

t. + lar (60b/8)

[= 1]

toķol- : Dolmak.

t.-sun (7b/4)

[= 1]

toķoldır- : Doldurmak.

t.-ur (10a/5)

[= 1]

toķomar aķmed: Yayıcıbaşı Küçük (Bodur)

Hüseyin'in çırağı olan Yayıcı Tomar

Ahmed, devrinin usta kemankeşlerindendir. Çuhadarlık görevinde bulunmuştur. Kabza aldıktan sonra alan -ustasının yapmış olduğu yayla- Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili ve İmam Menzili olmak üzere iki menzilde rekor kırmıştır. Ayrıca Çuhadar Ahmed'in İrşadü'r- Rumat adlı bir okçuluk risalesi bulunmaktadır.

t. (51b/3), (54b/9)

t. + ün (52a/5)

[= 3]

toz : Menzil yaylarının dış yüzüne ve kabzalarına kaplanan kayın ağacı kabuğu.

t. (11b/1)

t. + dan (17a/14)

t. + ları (16b/15)

[= 3]

tozkoşaran iskender : Okçuluk tarihimizin en büyük üç kemankeşlerinden biri, hatta ilki olarak kabul edilmektedir. Tozkoşaran'ın yaşadığı devirde Türk Okçuluğu altın

çağını yaşamıştır. İmparatorluğun çeşitli yerlerinde on rekor kırmıştır. Bunların yedi tanesi; Gündoğrusu Menzili, Tozkoşaran(Delikli Kaya) Menzili, Yusuf Yeri Menzili, Arkırı Menzili, Yıldız Menzili, Kemhacı Hayrettin Yeri Menzili, Kible Menzili'dir. Diğer üçü ise Üsküp'teki, Kahire'deki ve Şam'daki menzilleridir. Maalesef ki Tozkoşaran'ın menzil taşlarından hiçbiri günümüze ulaşmamıştır. Ölüm tarihi tam olarak bilinmemektedir.

t. (39a/5), (39b/17)

[= 2]

tozkoşaran : bk. "tozkoşaran iskender".

t. (38b/13), (39a/16), (39b/7),

(46b/7), (49b/13), (65a/13)

[= 6]

tullāb-ı kabza : < Ar. Kabza tutmayı öğrenen öğrenciler.

t. (29b/3)

[= 1]

ṭūmār : < Ar. Tomar. Desteyle satılan puta oku.

t. (3b/13), (43b/15), (48b/2),
(52a/6)

t. + imenāzil (3a/9)

t. + ında (35a/15)

[= 6]

ṭur- : Durmak.

t.-a (25b/10)

t.-dığı (26b/15), (30a/9) (39a/17)

t.-duğları (26b/12)

t.-mağ (26b/15)

t.-mağlığuğ (26b/15)

t.-mamak (30a/13), (30b/15)

t.-ub (26b/13), (30a/14),

(66a/15)

t.-urđı (10a/10)

[= 13]

ṭut- : Tutmak.

t.-duğdan (41b/2)

t.-mağı (20a/17), (32b/4)

t.-mağdur (34a/8)

t.-ub (31a/12)

[= 5]

ṭutam : Yay boyunu belirlemek için kullanılan, yaklaşık 11cm'lik uzunluk ölçüsü.

t. (33a/15)

t. + a (33a/11)

t. + dan (33a/11), (33a/12)

[= 4]

ṭūṭi-i ŧeker : < Far. Dudu, papađan cinsinden taklit yapan ve ŧeker çıđnemeyi seven bir kuŧ.

t.(1b/11)

[= 1]

ṭutıl-: Tutulmak, tutma iŧi..

t.-ması (33b/17)

[= 1]

türāb : < Ar. Toprak.

t. (5b/6), (68b/8)

t. + ı (51b/10)

[= 3]

-U-

u : < Far. Ve

u. (1b/6), (1b/8), (2a/5), (3a/12),

(3a/13), (3b/5), (3b/7), (3b/16),

(4b/2), (4b/3), (4b/9), (5a/3),
(5a/3), (5b/17), (6a/17), (7a/2),
(7a/5), (7a/12), (8b/6), (8b/11),
(9a/16), (9b/16), (10a/6), (10a/6),
(10a/8), (12a/8), (12b/2), (13a/8),
(13b/2), (13b/6), (13b/11),
(14b/10), (18a/11),
(19a/16), (20b/14), (20b/15),
(20b/16), (21a/7), (21a/11),
(21b/1), (24a/1), (28a/8), (28b/4),
(28b/6), (36a/4), (36a/10),
(37a/12), (37b/9), (37b/17),
(38a/9), (31b/8), (42b/3), (43a/4),
(43a/13), (44a/2), (45a/9), (45b/9)
(47a/1), (46b/1), (47b/16), (48a/1)
(48a/7), (48b/1), (49a/5),
(50a/16), (51b/17), (52a/8),
(52b/11), (54b/13), (54b/16),
(55b/14), (58b/11), (59b/6),
(59b/14), (60a/1), (62a/4),
(63b/3), (64b/17), (65b/2)
(66b/12), (66b/13), (67a/5),
(67a/6), (67b/5), (68a/13),

(69a/17), (69b/1), 69b/11),

(69b/13), (70a/7)

[= 89]

‘ubūr : < Ar. 1. Bir suyun öbür tarafına geçme. 2. Bir başka tarafa geçilme, geçme, atlama.

‘u. + iistanbul (28a/14)

[= 1]

‘udūl : < Ar. 1. Sapma, yoldan çıkma. 2. Geri dönme, vazgeçme.

‘u. + imüsliminden (59a/11)

[= 1]

uḥre : < Ar. 1. Bir şeyin sonu. 2. Eğin arkasındaki sivri ucu.

u. (43a/12), (68a/8)

[= 2]

uḥūd : < Ar. bk. “uḥūd şavāşı”.

u. (18a/13)

u. + da (10b/6) (16b/12)

[= 3]

uḥūd şavāşı : < Ar. Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında yapılan ikinci büyük savaş.

u. + nda (11a/15)

[= 1]

uḳbe : < Ar. bk. “uḳbe bin ‘āmir”.

u. (18b/8)

[= 1]

uḳbe bin ‘āmir : < Ar. Suffe ehlinden olan Mısır valisi.

u. (18b/7)

[= 1]

‘uḳūbet : < Ar. 1. Ceza. 2. Eziyet, işkence, azap.

‘u. (16a/11)

[= 1]

ūlā : < Ar. “madde-i ūlā”: Birinci, en değerli, madde.

u.(29b/13)

[= 2]

‘ulemā : < Ar. Alimler, ilim sahipleri, bilginler.

‘u. (14a/7), (28b/13)

‘u. + dan (18b/14)

‘u. + nuḡ (13b/14)

‘u. + yıfenn (20b/10)

[= 5]

ulū : Çok üstün niteliklere sâhip, çok büyük, yüce.

u. (19a/9)

‘ulūfe : < Ar. Osmanlılarda kapıkulu askerlerine, saray ve devlet kuruluşlarındaki bazı görevlilere üç ayda bir verilen ücret.

‘u. (29a/8)

[= 1]

uluniyye : Bir menzilin bulunduğu Selanik'te bir şehir.

u. (35b/3)

[= 1]

ulü'l-‘azm : < Ar. Allah’ın verdiği vazifeyi en iyi şekilde yerine getiren peygamberler, azim sahipleri.

u. (4b/15), (8b/1)

[= 2]

‘ulüvv : < Ar. Ululuk, büyüklük, yücelik.

‘u. (40a/1)

[= 1]

‘umeyr : < Ar. Kişi adı.

‘u. (12b/14), (12b/15)

[= 2]

‘**umre** : < Ar. Hac mevsiminin dışında Kabe’yi ve Mekke-i Mükerrreme’nin mübarek yerlerini ziyaret etme.

‘u. + isa‘y (47a/1)

[= 1] unci muştafa

u. (44a/12), (45a/15)

u. + ya (45b/7)

[= 3]

uncı şücā‘ : 16. yüzyılda yaşamış, Uncu Şüca Menzili ve İdris Köşkü Menzili’nde rekorları olan bir dönem meydan şeyhliği yapmış, değerli bir kemankeştir.

u. (45a/11), (45a/13)

u. + uḡ (45b/2)

[= 3]

uncı şücā‘ : “menzil-i unci şücā”.Lodos havasıyla atılmıştır.Ayak yeri Haki Menzili bitişiğinde bulunan küçük mermer taştır. Baş taşı ise Ağalar Menzili’nin sağında Çoban Çeşmesi yakınında bulunan taştır. Ana taşı Uncu Şüa’ya ait olan menzilin -17.

yüzyılda Cerrah Bey’in menzil taşı kaybolduğu için- en yüksek rekoru 1086 gezlik atışıyla Kara Hasan’a aittir.

u. (45a/11)

[= 1]

unut- : Unutmak.

u.-sa (19a/9)

[= 1]

‘**unvān** : < Ar. 1.Ad, isim, lakab, san. 2.Şöhret.

‘u. (52a/8)

[= 1]

ur- : Vurmak.

u.-a (25b/16)

u.-abilürsen (27a/12)

u.-amazsan (27a/13)

u.-an (25b/4)

u.-dum (16a/5), (70a/8)

u.-mağa (26a/8)

u.-mağı (25a/7)

u.-mağ (25a/3), (25a/5), (27b/4), (27b/6)

u.-mağda (25a/12)

u.-mağdur (26a/12)

u.-malığı (25b/5)	u. + da (35b/5)
u.-manu (32a/2)	[= 1]
u.-ması (27b/11)	uşul : < Ar. Yol, yöntem, tertip, nizam,
u.-miş (27a/10)	kaide, düzen.
u.-sa (27a/9), (42a/15)	u. (31b/15), (3a/1), (4a/6)
u.-ur (25b/7), (26a/1), (27a/5)	u. + e (9a/17)
[= 23]	[= 4]
urıl- : Vurulmak.	utbe : < Ar. Kişi adı.
u.-mağ (5b/9),(25a/5)	‘u. (12b/14), (12b/15)
[= 2]	[= 2]
urış : Vuruş.	uy- : Uymak. 1. Ölçüleri ve nicelikleri
u. + a (25b/7)	denk gelmek, tam gelmek, uygun
[= 1]	olmak. 2. Birbiriyle bağdaşmak,
‘urük-ı şirk : < Ar. Allah'a şirk koşmuş	uyuşmak, mutâbık olmak, intibak
ırklar.	etmek.
‘u. (2a/2)	u.-dığı (33b/13)
[= 1]	u.-ub (34a/12)
‘usret : < Ar. Zor, güçlük,zahmet,	[= 2]
sıkıntı.	uydur- : Uydurmak.
‘u. + i‘ubūr (28a/14)	u.-mağ (33b/13)
[= 1]	u.-mağdan (32b/15)
usturumca : Makedonya	[= 2]
Cumhuriyeti'nde bulunan bir kasabadır.	uzag : bk. “uzak”.
Bu yerde iki menzil bulunmaktadır.	u. + a (26a/15)

[= 1]	(3b/5), (3b/5), (3b/9), (3b/10),
uzak : Uzak.	(3b/11), (3b/16), (4a/9), (4b/2),
u. (26a/8), (27a/14)	(4b/6), (5a/3), (5a/9),
[= 2]	(5a/9),(5b/2), (5b/4),(6a/14),
uzun : Uzun.	(6a/15),(6a/17), (6b/11), (8a/17),
u. (12b/11), (17a/15), (33a/13)	(9b/15), (10b/6), (11a/7),(11a/16),
[= 5]	(12b/15), (13a/8), (13a/14),
uzun ok atmak : Boyları diğerlerine göre	(13b/2), (13b/3), (13b/4), (13b/5),
daha uzun olan oklara uzun ok denir.	(13b/12), (13b/16), (13b/17),
Normal bir okun boyu 66 cm kadar bir	(14a/2),
gez olduğu halde bunlar bir gezden	(14a/13),(14b/15),(16b/7),
daha uzun boylardaydı. Bu okların	(17a/1), (17a/1), (18a/15),
atılmasına uzun ok atmak denir.	(18b/8), (20a/8), (20b/6),
u. (32a/7), (32b/8),	(20b/12), (20b/14),
[= 2]	(20b/14),(20b/15), (20b/15),
uzunca : Uzunca.	(20b/15), (21a/10),
u. (70a/2)	(21a/13),(23a/6), (24a/1), (24a/1),
[= 1]	(28a/9), (28a/16), (28b/16),
-Ü-	(2a/10), (42a/12), (47b/16),
ü : < Far. Ve.	(4a/1),(29b/6), (29b/6), (4a/2),
ü. (2a/2), (2a/3), (2a/13) ,(2b/3),	(30a/11), (29b/15), (31a/16),
(3a/1), (3a/1), (3a/3), (3a/9),	(31b/9) (60a/3), (29b/17),
(3a/10), (3a/11), (3a/14), (3b/5),	(32a/11),(32b/5), (33b/4),
	(34a/13), (34b/3), (34b/13),

(35a/15), (36a/2), (36a/3),
(36a/9), (36a/16), (37a/5),
(37a/8), (37a/10), (37a/9),
(37b/8), (37b/8), (37b/14),
(37b/14), (37b/17), (38b/1),
(52a/11), (52b/14), (54a/6)
(45b/15), (53b/12), (55b/9),
(55b/14), (56a/3), (58b/4),
(58b/13), (59b/6), (59b/6),
(59b/13), (59b/17), (63b/11),
(64b/9), (65a/8), (9b/16),(59a/6),
(59a/17), (61a/6), (61a/6),(61a/5),
(61a/13), (61a/14), (62b/15),
(62b/15),(63b/11), (64a/8),
(64b/12), (64b/13), (64b/16),
(65a/2), (65b/16), (66b/12),
(68a/9), (68b/10), (68b/14),
(69a/3), (69a/15), (69a/17)

[= 137]

übbehet : < Ar. Büyüklük, ululuk.

ü. (11a/7)

[= 1]

üç : bk. “üç”.

ü. (6a/6), (12b/14), (14a/4),
(15a/8), (15a/13), (23b/6),
(26b/3), (27a/11), (28b/7),
(31a/6), (31a/11), (32b/6),
(35b/11), (55a/1)

ü. + de (33a/9)

[= 16]

üç : Sayı, 3.

ü. + er (35b/7)

ü. + ünci (20a/3), (25b/1),

(34a/2)

ü. + üncisi (11a/9)

[= 5]

ümem : < Ar. Ümmetler.

ü. + e(2a/10)

[= 1]

ümeyye bin ‘abdi şems

: < Ar. Ümeyyetü’l-ekber b. Abdişems

b. Abdimenâf b. Kusay (VI. yüzyıl),

Kureyş kabilesinin en önemli iki

kolundan biri olan Emevîler’in atası.

ü. (11a/3)

[= 1]

ümm-i dünyâ : < Ar. Mısır, kahire.

ü. (64b/5)

[= 1]

[= 1]

ümm-i eymen : < Ar. Hz.

Muhammed'in dadısı, sahâbî.

ü. (11b/8)

[= 1]

ümmet : < Ar. Cemaat, kavim, taife ve

peygamberin biat olduğu taife ki

içlerinden imana gelenlere ümmet-i

icabet ve iman getirmeyenlere ümmet-i

da'vet tesmiye olunur.

ü. (14a/12)

[= 1]

ümmîd : < Far. Ümit, umma.

ü. + i (14b/11)

[= 1]

ümmiye : < Ar. 1. Ümit, umut. 2. İstek,

arzu. 3. Niyet, kuruntu.

ü. (34b/3)

[= 1]

üsküb : Kuzey Makedonya'nın

başkentidir. Bu şehirde üç menzil

bulunmaktadır.

ü. + de (35b/7)

üsküdâr : Beş menzilin bulunduğu

Üsküdar, İstanbul'da bulunan bir

ilçedir.

ü. (35b/8)

[= 1]

üsküdârî hâcî emîn ağa : Osmanlı alimi.

ü. + ya (66a/16)

[= 1]

üsküf : < İt. 1. Başlık, serpuş.

2. Giyilince yarısı arkaya sarkan sırma

işlemeli yeniçeri borkü [Ön tarafındaki

tüylüğe yeniçeri zâbitleri, rütbelere

göre turna veya balıkçıl kuşu teli

takarlardı].

ü. + itecellüdlere (46b/2)

[= 1]

üst : Üst.

ü. (50a/1), (61b/13)

ü. + inde (13a/9), (25b/10),

(5b/7), (65a/14), (67b/11),

(70a/11), (8b/1)

ü. + inden (69a/8)

ü. + ine (62b/6)

[= 11]

üstād : < Ar. Usta, işinin ehli, öğretici.

ü. (25a/17), (31b/12)

ü. + dan (34a/14)

ü. + ı (31a/4), (44b/2), (52b/17)

ü. + ından (20a/16)

[= 7]

üstādān : < Ar. + Far. Üstadlar.

ü. (29b/7)

[= 1]

üzer : Üst.

ü. + e (10b/3), (11a/9), (12b/10),

(13a/5), (14a/1), (15b/1), (16b/9),

(17a/4), (18b/6), (19b/9),

(20b/13), (21a/12), (24b/1),

(26a/6), (27b/11), (28a/4),

(28b/11), (28b/7), (29a/11),

(29a/15), (32a/6), (32b/15),

(32b/6), (33b/12), (34a/9),

(35a/13), (35b/17), (37a/17),

(38b/2), (3b/10), (47a/12), (4b/3),

(55a/6), (57a/16), (59b/14),

(59b/4), (61b/8), (6b/11), (7a/3),

(8a/14), (8a/3)

ü. + inde (19b/17), (4b/14),

(65a/12), (66a/12)

ü. + ine (21a/2), (21b/9),

(26b/6), (30a/9), (34a/1)

ü. + lerine (6a/13)

[= 51]

-V-

vācīb : < Ar. 1. Terki caiz olmayan, yapılması gerekli. 2. Yapılması şer'an lüzumlu olan, farz derecesine yakın bulunan.

v. (19b/11)

v. + dūr (21a/14)

[= 2]

vācībāt : < Ar. Vacip olan, yapılması gerekli olan şeyler.

v. + da (19b/10)

[= 1]

vācībū'l-ḳatīl : < Ar. Katli vacip olan.

v. (21a/6)

[= 1]

vādi : < Ar.1.İki dağ arasındaki uzun

[= 2]

çukur,dere. 2.Bir nehrin aktığı yer,

vāfir : < Ar. Çok, bol.

yatak.

v. (13b/2), (37a/6)

v. (55a/10), (5b/2)

v. + inden (54a/1)

v. + cük (39b/4)

[= 3]

v. + dedür (40a/10)

vahīd : < Ar. Kitabın yazarı Mehmet

v. + işüca^c (49b/14)

Vahid Efendi .

v. + ivāle (53a/4)

v. (10a/17)

v. + yi (58a/4)

v. + a(70b/3)

[= 7]

[= 1]

vādi-i hāškōy : < Ar. + Far. Ok

vāhide: < Ar. 1. Tek, yalnız.2.

meydanında olan Hasköy vadisi, yer

Benzersiz. "Vahide":Vâhit kelimesinin

adı.

müennes şekli.

v. + de(49a/11)

v. + (40a/2)

[= 1]

[= 1]

vādi-i piyāle paşa : < Ar. + Far. + T. Ok

vahşī : < Ar. Yabani.

meydanında olan Piyale Paşa vadisi,

v. (6b/4)

yer adı.

[= 1]

v. + da (50b/2)

vakār : < Ar. Ağırbaşlılık, temkinlilik.

[= 1]

v. (41a/13)

vādi-yi bahtiyār : < Ar. + Far. Ok

v. + ın (54a/2)

meydanında bulunan Bahtiyar vadisi,

v. + ların (52a/6)

yer adı.

[= 3]

v. + da (38b/10), (40b/16)

vakf : < Ar. 1. Durdurma, alıkoyma. 2.	(41b/12), (42b/3), (43a/16),
Duruş, durma; kımıldanmama. 3.	(43b/12), (44a/4), (44b/17),
Ayırma, bağlama. 4. Bir malı veya	(44b/8), (45a/9), (48a/6), (48b/7),
mülkü satılmamak kaydıyla- bir hayır	(49a/11), (49a/12), (50b/3),
işine bağışlama, bırakma. 5. Arapça bir	(51a/6), (54a/10), (55a/10),
kelimenin sonunu harekesiz olarak	(55a/8), (55b/10), (55b/8),
okuma	(57a/11), (61b/12), (62a/8)
v. + icābīsi (53b/14)	(62b/8), (64a/13), (65b/14),
v. + iṣṣerīfī (37b/2)	(66a/13), (66b/5), (67a/11),
v. + olmak (29a/15)	(67b/11), (68a/17), (69a/9),
[= 3]	(70a/2)
vākıf : < Ar. 1. Bir şeyi elde eden , bir	v. + dür (39b/3), (46b/8)
şeyden haberli olan. 2. Bir şeyi	v. + olmak (32b/11)
vakfeden. 3. Duran, ayakta duran. 4.	v. + olub (49a/10)
Arafat'ta vakfeye duran.	[= 42]
v. (6b/15)	vakıtlı : < Ar. Zamanında yapılan,
v. + olmak(29b/15)	zamanında olan.
v. + olmağın (60a/5)	v. (34b/13)
[= 3]	[= 1]
vāki : < Ar.1.Vuku bulan, olan; düşen,	vakıtsiz : < Ar. Uygun bir zamanda
olagelen, rastlayan. 2.Geçen, geçmiş	olmayan.
olan.	v. (34b/14)
v. (14a/1), (35b/11), (35b/9),	[= 1]
(37b/13), (38b/12), (40b/15),	

vakt : < Ar.1.Vakit, zaman. 2.Saat,
günün muhtelif saatleri. 3.Mevsim.
4.Münasip, uygun zaman. 5.Boş zaman.
6.Muayyen, belirtilen zaman.

v. (10a/6), (24a/11)

v. + de(26a/6)

v. + i (23b/12), (34b/4), (33b/14)

v. + ima' hūdı (34b/11)

[= 6]

vaktā ki : < Ar. Ne vakit ki, o vakit ki,
olduğu vakit.

v. (58b/1)

[= 1]

vāle : < Far. 1. Ilgımsalgım serap. 2. Bir
çeşit ipek kumaş. 3 . Nale.

v. (53a/4)

[= 1]

vāli : < Ar. Bir ilde devleti temsil eden
en yetkili yönetim görevlisi, ilbay.

v. (12b/3)

v. + si (13a/10), (67b/6)

[= 3]

vālid : < Ar. Baba.

v. (37a/17)

[= 1]

vālide : < Ar. Doğuran; ana.

v. (64a/4)

v. + imuhteremeleri (11a/2)

v. + nūñ (20b/6)

v. + si (11a/1)

[= 4]

vālide sultān : < Ar.Osmanlı

pâdişahlarının annelerine verilen unvan.

v. (55b/12), (58b/1), (60b/1),

(61a/4), (68b/17)

[= 5]

vallāh : < Ar.Allah'a yemin olsun ki.

v. (16a/5)

[= 1]

var : Mevcut, evrende veya düşüncede
yer alan, yok karşıtı.

v. (22a/4), (36b/14), (65b/9)

v. + dur (16a/3), (20a/1),

(21b/10), (21b/6), (24a/7),

(26b/1), (29b/5), (39b/4), (15a/15)

[= 12]

var- : Varmak, ulaşmak, erişmek, vasıl
olmak.

v.-duğda (30a/1)	vāride : < Ar. 1. Gelen, ulaşan, erişen.
v.-duğlarında (14b/2)	2. Bir şey hakkında çıkan, söylenen,
v.-madığına (27b/9)	olması beklenen, olabileceği düşünülen.
v.-sa (27b/15)	v. (47b/13), (64b/7)
v.-ub (15b/15), (27b/9)	[= 2]
[= 6]	vāşıl : < Ar. 1. Erişen, ulaşan, kavuşan.
varağa : < Ar. Yaprak, kağıt parçası,	2. Hakk'a eren.
belge	v. (7a/15)
v. (3b/9)	v. + ıcinān (13a/12)
v. + iāmālin (51b/15)	v. + olsun (22b/12)
[= 2]	[= 3]
varağca-i bende-i güm : < Ar. + Far.	vāsıta-i keder : < Ar. Gönül
Bağlı, kayıp sayfalar.	üzüntüsünün aracı olması.
v. (3b/13)	v. (11b/17)
[= 1]	[= 1]
vārdiyānbaşı : < İt. + T. Osmanlı	vasıtyye : < Ar. Bir yay çeşidi.
bahriyesinde azep reislerinin gemi	v. (17a/12), (17a/5)
süvārisi olanlarına verilen isim,	[= 2]
gardiyānbaşı.	vaşiyet : < Ar.1. Bir kimsenin sözlü
v. (42a/7)	veya yazılı olarak bildirdiği,
[= 1]	ölümünden sonra arkasından
vārid : < Ar. Gelen, vasıl olan, erişin.	yapılmasını istediği şey. 2. Nasihat,
v. + iiftihārın (45b/5)	öğüt.
[= 1]	v. + leri (13a/5)

[= 1]
vaşl : < Ar.1. [bir şeyi başka bir şeye]

Birleştirme, ulaşma, birleştirme.

2.Kavuşma. 3.gr.Ulama.

v. (34a/3)

[= 1]

vazı^c : < Ar. 1.Koyma, konulma.

2.Konum, yer.

v. (3a/12), (47a/13), (64a/8),

(67a/6), (67b/5), (6b/13)

v. + dan (59b/12)

v. + êdüb (43a/10), (68a/6)

v. + êtdigi (40a/6)

v. + êtmekdür (31a/13)

v. + eylediği (42b/7), (43a/14),
(48a/4), (51a/3)

v. + ı (29a/11), (40b/17),

(43a/6), (56b/17), (59a/12),

(65a/2)

v. + ı^calâmet (46b/6)

v. + ı kadem (51b/13)

v. + inişân (30b/2), (62b/6),

(63b/13), (derkenar (42a1/1),

(derkenar (46b2/6), (derkenar

(53b/4), (derkenar (54a/4),

v. + olınan (50b/6)

v. + olınub (28b/4)

[= 32]

vazi^c : < Ar.Alçak ve leim ve deni,

fürümâye olan. (Şeref koyan.)

v. + ne (60b/4)

[= 1]

ve : Ve.

v. (10b/11), (10b/2), (10b/2),

(10b/5), (10b/6), (10b/7), (10b/8),

(11a/1), (11a/1), (11a/10),

(11a/16), (11a/9), (12a/14),

(12a/16), (12a/2), (12b/12),

(12b/12), (12b/12), (12b/12),

(12b/12), (12b/13), (12b/13),

(12b/14), (12b/14), (12b/15),

(12b/16), (12b/3), (12b/3),

(12b/4), (12b/6), (12b/7), (12b/7),

(13a/14), (13a/14), (13a/15),

(13a/16), (13a/17), (13a/17),

(13a/3), (13a/8), (13a/9),

(13b/12), (13b/14), (13b/14),

(13b/15), (13b/3), (13b/6),

(13b/6), (13b/7), (13b/8), (13b/9),
 (14a/14), (14a/8), (14b/12),
 (14b/13), (15a/10), (15a/11),
 (15a/12), (15a/14), (15a/15),
 (15a/15), (15a/9), (15a/9),
 (15b/10), (15b/14), (15b/8),
 (15b/9), (16a/11), (16a/14),
 (16a/15), (16a/2), (16b/10),
 (16b/16), (16b/9), (16b/9),
 (16b/9), (16b/9), (17a/12),
 (17a/13), (17a/14), (17a/14),
 (17a/16), (17a/5), (17a/5),
 (17a/8), (17b/13), (17b/14),
 (17b/4), (18a/16), (18b/16),
 (19a/14), (19a/4), (19b/10),
 (19b/10), (19b/11), (19b/11),
 (19b/12), (19b/12), (19b/12),
 (19b/12), (19b/12), (19b/12),
 (19b/13), (19b/2), (19b/4),
 (19b/5), (1b/11), (1b/2), (1b/3),
 (1b/4), (1b/6), (1b/6), (1b/8),
 (1b/9), (20a/11), (20a/11),
 (20a/16), (20a/17), (20b/10),
 (20b/11), (20b/17), (20b/4),
 (20b/5), (20b/6), (20b/7), (20b/7),
 (20b/8), (20b/8), (20b/9), (20b/9),
 (20b/9), (20b/16), (21a/1),
 (21a/10), (21a/12), (21a/2),
 (21a/3), (21a/4), (21a/5), (21a/6),
 (21a/7), (21a/8), (21a/8), (21a/8),
 (21a/9), (21b/10), (21b/14),
 (21b/16), (21b/5), (21b/6),
 (22a/14), (23a/17), (23b/17),
 (23b/2), (23b/7), (23b/8), (23b/8),
 (24a/1), (24a/13), (24a/4),
 (24b/14), (24b/4), (24b/7),
 (25a/12), (25a/12), (25a/14),
 (25a/16), (25a/17), (25a/3),
 (25b/2), (25b/2), (25b/2), (25b/3),
 (25b/3), (26a/16), (26a/17),
 (26a/17), (26b/13), (26b/15),
 (26b/3), (26b/3), (26b/3), (26b/4),
 (26b/5), (26b/6), (26b/6), (26b/7),
 (26b/8), (26b/8), (26b/9), (27a/8),
 (27b/12), (28a/14), (28a/2),
 (28a/6), (28b/2), (28b/2), (28b/2),
 (28b/3), (28b/6), (29a/1),
 (29a/10), (29a/10), (29a/11),

(29a/12), (29a/12), (29a/16),
 (29a/3), (29a/3), (29a/4), (29a/5),
 (29a/8), (29b/1), (29b/12),
 (29b/12), (29b/16), (29b/17),
 (29b/3), (29b/4), (29b/8), (29b/9),
 (2a/10), (2a/16), (2a/17), (2a/2),
 (2a/4), (2a/4), (2a/5), (2a/5),
 (2b/10), (30a/10), (30a/13),
 (30a/17), (30a/17), (30a/7),
 (30a/9), (30b/10), (30b/10),
 (30b/14), (30b/15), (30b/4),
 (30b/4), (31a/1), (31a/1),
 (31a/10), (31a/12), (31a/17),
 (31a/6), (31a/8), (31b/12),
 (31b/13), (31b/2), (31b/4),
 (31b/5), (31b/8), (31b/9), (32a/1),
 (32a/11), (32a/11), (32a/13),
 (32a/3), (32a/9), (32b/14),
 (32b/14), (32b/16), (32b/17),
 (33a/10), (33a/10), (33a/12),
 (33a/17), (33a/2), (33a/7),
 (33a/7), (33a/8), (33a/9), (33a/9),
 (33b/13), (33b/15), (33b/16),
 (33b/3), (33b/3), (33b/5),
 (34a/11), (34a/11), (34a/14),
 (34a/2), (34a/3), (34a/4), (34a/4),
 (34a/5), (34a/7), (34a/7),
 (34b/11), (34b/12), (34b/14),
 (34b/14), (34b/15), (34b/15),
 (34b/16), (34b/17), (34b/3),
 (35a/10), (35a/17), (35a/17),
 (35a/17), (35a/17), (35b/1),
 (35b/1), (35b/1), (35b/1),
 (35b/10), (35b/10), (35b/11),
 (35b/14), (35b/2), (35b/2),
 (35b/2), (35b/2), (35b/3), (35b/3),
 (35b/3), (35b/4), (35b/4), (35b/4),
 (35b/4), (35b/5), (35b/5), (35b/6),
 (35b/6), (35b/6), (35b/7), (35b/7),
 (35b/8), (35b/9), (35b/9), (36a/8),
 (36a/14), (36a/15), (36a/17),
 (36a/5), (36a/7), (36b/1),
 (36b/15), (36b/17), (36b/3),
 (36b/3), (36b/8), (37a/11),
 (37a/15), (37a/16), (37a/4),
 (37a/4), (37a/8), (37b/1),
 (37b/11), (37b/14), (37b/3),
 (37b/6), (37b/8), (37b/9), (38b/1),

(38b/12), (38b/3), (38b/4),
 (38b/6), (38b/7), (38b/8), (38b/9),
 (39a/10), (39a/12), (39a/13),
 (39a/9), (3a/1), (3a/11), (3a/12),
 (3a/17), (3a/17), (3a/4), (3a/6),
 (3a/8), (3b/12), (3b/12), (3b/13),
 (3b/15), (3b/3), (3b/6), (3b/6),
 (3b/8), (40a/2), (40b/11),
 (40b/13), (40b/14), (40b/16),
 (40b/6), (40b/8), (40b/8), (41a/1),
 (41a/12), (41a/15), (41b/12),
 (41b/15), (41b/5), (42a/10),
 (42a/11), (42a/13), (42a/15),
 (42a/16), (42a/17), (42a/17),
 (42b/1), (42b/17), (42b/4),
 (42b/6), (43a/1), (43a/14),
 (43a/4), (43a/5), (43a/8),
 (43b/14), (43b/15), (43b/16),
 (43b/17), (44a/1), (44a/15),
 (44a/16), (44a/5), (44b/17),
 (44b/3), (44b/4), (44b/7),
 (45a/10), (45a/3), (45a/5),
 (45a/6), (45b/14), (45b/7),
 (46a/17), (46b/17), (46b/2),
 (46b/2), (46b/5), (46b/7), (46b/7),
 (47a/11), (47a/12), (47a/13),
 (47a/13), (47a/15), (47a/15),
 (47a/2), (47a/4), (47a/4), (47a/5),
 (47a/5), (47a/6), (47b/12),
 (47b/12), (47b/14), (47b/14),
 (47b/15), (47b/17), (48a/1),
 (48a/7), (48b/10), (48b/10),
 (48b/3), (48b/8), (49a/10),
 (49b/12), (49b/12), (49b/13),
 (49b/14), (49b/15), (49b/17),
 (4a/3), (4b/11), (4b/12), (4b/15),
 (4b/4), (4b/8), (4b/8), (50a/17),
 (50b/1), (51b/10), (51b/11),
 (51b/12), (51b/13), (51b/14),
 (51b/16), (51b/17), (52a/12),
 (52a/2), (52a/4), (52a/5), (52a/5),
 (52a/6), (52b/13), (52b/13),
 (52b/16), (52b/17), (53a/2),
 (53a/3), (53a/4), (53a/6),
 (53b/13), (53b/13), (53b/15),
 (53b/16), (53b/17), (53b/9),
 (54a/1), (54a/10), (54a/2),
 (54a/2), (54a/4), (54a/6),

(54b/12), (54b/13), (54b/14),
(55a/1), (55a/3), (55a/4), (55a/7),
(55a/8), (55b/10), (55b/11),
(55b/17), (55b/8), (56a/2),
(56a/2), (56a/4), (56b/10),
(56b/11), (56b/12), (56b/16),
(56b/17), (56b/4), (56b/6),
(56b/7), (57a/10), (57a/13),
(57a/13), (57a/15), (57a/4),
(57a/4), (57a/7), (57a/7),
(57b/15), (57b/17), (58a/17),
(58a/3), (58b/12), (58b/13),
(58b/14), (58b/2), (58b/8),
(58b/9), (59a/14), (59a/16),
(59a/16), (59a/7), (59b/1),
(59b/11), (59b/2), (59b/2),
(59b/4), (59b/6), (5a/12), (5a/13),
(5a/14), (5a/15), (5a/16), (5a/17),
(5a/2), (5a/5), (5a/7), (5a/8),
(5b/15), (5b/15), (5b/2), (5b/4),
(5b/8), (5b/9), (60a/2), (60a/2),
(60a/4), (60a/6), (60b/10),
(60b/11), (60b/12), (60b/12),
(60b/12), (60b/14), (60b/14),
(60b/3), (60b/4), (60b/5), (60b/5),
(60b/7), (60b/8), (60b/9), (61a/1),
(61a/12), (61a/13), (61a/14),
(61a/2), (61a/3), (61a/6),
(61b/10), (61b/13), (61b/8),
(62a/17), (62a/4), (62a/5),
(62a/6), (62a/7), (62b/13),
(62b/13), (62b/17), (62b/2),
(62b/3), (62b/4), (63a/13),
(63a/15), (63a/3), (63b/10),
(63b/2), (63b/2), (63b/8), (63b/9),
(64b/10), (64b/4), (65a/12),
(65a/4), (65a/4), (65a/5),
(65b/10), (65b/11), (65b/15),
(65b/16), (65b/8), (66a/13),
(66a/16), (66a/17), (66b/11),
(66b/11), (66b/12), (66b/13),
(66b/14), (67a/1), (67a/1),
(67a/2), (67b/1), (67b/10),
(68a/12), (68a/16), (68a/3),
(68b/15), (68b/16), (69a/15),
(69a/2), (69a/7), (69b/10),
(69b/12), (69b/3), (6a/16),
(6a/17), (6a/8), (6b/1), (6b/10),

(6b/10), (6b/11), (6b/12), (6b/13),
(6b/13), (6b/15), (6b/2), (6b/5),
(6b/6), (6b/7), (6b/8), (70a/13),
(70a/14), (70a/6), (70b/3), (7a/1),
(7a/10), (7a/11), (7a/11), (7a/12),
(7a/12), (7a/14), (7a/4), (7a/8),
(7b/10), (7b/15), (7b/17), (7b/17),
(7b/17), (7b/17), (7b/17), (7b/17),
(8a/1), (8a/1), (8b/12), (8b/15),
(8b/3), (8b/3), (8b/4), (8b/4),
(9a/12), (9a/6), (9b/13), (9b/2),
(9b/4), (9b/4), (9b/5), (9b/5),
(9b/6)
[= 729]

vecāhetli aḥmed ağa : Hasoda
ağalarından olan Vecahetli Ahmed
Ağa, Bostancı Menzili'nde rekor sahibi
bir kemankeştir.

v. (52b/7), (52b/9)
[= 2]

vech : < Ar. 1. Yüz. 2. Sebep.

v. (14a/17), (20b/12), (4b/3)
[= 3]

vedd : < Ar. Salih ve dindar kişilerden
biri olan Vedd'in adına dikilmiş bir
puttur.

v. (28b/2)

[= 1]

vedī'a : < Ar. Mülkiyeti sâhibinde
kalmak şartıyla saklanmak, korunmak
üzere bırakılan şey, emânet.

v. + ihâzretipîr(20b/3)

[= 1]

vedūd : < Ar. Çok muhabbetli, çok
şerefli.

v. (38a/2)

[= 1]

vefât : < Ar. Ölüm, ölme.

v. + édüb (13a/5)

v. + êtmeyince (28a/5)

[= 2]

vegâ : < Ar. Gürültü, patırtı, kavga,
savaş.

v. (10a/3)

[= 1]

vekâlet : < Ar. Vekillik.

v. + êtmek (26b/9)

[= 1]	v. (27a/13)
vekīl-i şeyh-i meydān : < Ar. Okçulukta	v.-digi (27b/7)
Şeyh-i Meydan'ın vekili.	v.-diginden (59a/3)
v. (66b/14)	v.-ecegi (24b/5), (24b/6)
[= 1]	v.-ecek (33a/16)
velāyet : < Ar. Vilayet.	v.-endür (15a/11)
v. + lerinüñ (12b/1)	v.-eyim (24a/13), (24a/15),
[= 1]	(27a/12)
ve'l-beliyye : < Ar. Afet, dahiye, keder,	v. -ir (32b/14)
zarara sebep olacak nesne yahut vaka.	v.-meye (24a/12)
v. (68a/2)	v.-meyüb (24b/5)
[= 1]	v.-üb (16b/14), (30a/11),
ve'l-ḥāletü hazihi : < Ar. Bu hale	(45b/5), (46b/3)
direnmeye devam etmek.	[= 17]
v. (3a/8)	verā : < Far. Arka, art, öte.
[= 1]	v. + sında (43a/9), (57a/11),
velvele-i sâz : < Ar. + Far. Gürültü	(58a/4), (62a/8)
yapan.	v. + sındadur (51a/6), (55a/10)
v.(64b/3)	v. + y1 (36b/4)
[= 1]	v. + y1 kâfa (40b/10)
ve'n-nüṣṣab : < Ar. Temrenli oklar.	[= 8]
v. (4a/14)	verā-yı kâf-ı talebilden : < Ar. Kaf
[= 1]	Dağı'nın ardındaki kuş.
vēr- : Vermek.	v. (2b/8)

[= 1]	[= 2]
véril- : Verilmek.	vesellem : < Ar. Selām etsin, selāmet
v.-diginüj (8a/14)	versin
v.-mek (29a/8)	v. (10b/16), (10b/5), (11a/13),
v.-memek (61b/7)	(14a/3), (16b/13), (18b/15),
v.-menüj (33b/4)	(18b/4), (23a/3), (35a/11),
v.-meyüb (30b/7)	(6a/11), (12b/4), (9a/15)
v.-miş (68b/12)	[= 12]
v.-mişdür (57a/17)	ve's-selām : < Ar. İşte o kadar, son söz
v.-ür (17b/4), (22a/17), (22b/7)	budur,artık bitti.
[= 10]	v. (9b/5)
ve'r-rimāye : < Ar. Ok, gülle, kurşun	v. + dur (8b/4)
gibi şeyleri atma, atıcılık. "rimayet"	[= 2]
v. (4a/14)	vesi'yu'l-bünyān : < Ar. Geniş yapı.
[= 1]	v. (62a/4)
verziş : < Far. 1.Çalışma; işletme.	[= 1]
2.Çalışılmış. 3.Bir işi adet edinme.	vetr : < Ar. Yay çilesi, kiriş.
v. (37a/8), (69a/15)	v. (4b/8)
[= 2]	v. + e (4b/8)
vesā'ir : < Ar. Sayılan birkaç şeyden	[= 2]
sonra "bunun gibi olanlar ve benzerleri	ve't-tahiyyatü : (?)
de" anlamında kullanılır. Kısaltması vs.	v. (10b/7)
v. (34a/10),	[= 1]
v. + leri (33a/15)	veyāhūd : < Ar. Yahut.

v. (18b/17), (25a/6), (29b/14),
(31a/14), (31a/15), (31a/4)
[= 6]

vezān : < Far. Esici, esen. ("olmak yardımcı fiili ile kullanılır.")
v. (53b/9), (64b/11)
[= 2]

vezīr : < Ar. Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan "paşa" ünvanını taşıyan kimse.
v. + i'aşr (59a/4)
[= 1]

vezn : < Ar. 1. Tartma, tartılma; tartı. 2. Ağırılık.
v. + de (33a/4)
v. + étmekden (32b/11)
[= 2]

veznedārbaşı : < Ar. + Far. + T. Hazine-i Amire'ye girecek olan paradan sorumlu en yetkili kişi.
v. + sı (56b/12)
[= 1]

veznedār çırāğı meḥemmed çuḳadār :
bk. "veznedār çırāğı meḥemmed çuḳadār ibrahīm paşa".
v. (61a/2)
[= 1]

veznedār çırāğı meḥemmed çuḳadār ibrahīm paşa : İbrahim Paşa çuhadarlarından olan Veznedar çırağı Mehmed Ağa, Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.
v. (60a/13)
[= 1]

vilayet : < Ar. Vilayetler, iller.
v. + de (35b/12)
[= 1]

visāde : < Ar. Yastık; şilte.
v. + i (53a/2)
[= 1]

vuşlat : < Ar. Kavuşma.
v. (10b/1)
v. (34b/9)
[= 2]

vusṭā parmak : < Ar. Orta parmak.

v. + ları (34a/4)

[= 1]

[= 1]

vü : < Far. bk. “ve”.

v.(2a/13), (2a/15), (13b/13),

(13b/13), (28b/13), (31b/8),

(39a/8), (31b/9), (44b/4),

(52b/14), (54b/15), (55a/6),

(58b/15), (59b/1), (59b/2),

(59b/2), (60b/13), (66b/3),

(68a/4), (68b/14), (68b/14)

[= 21]

vücüb : < Ar. 1. Vacip ve lüzumlu

olma. 2. Bırakılması mümkün olmama.

3. Layık olma.

v. + ina (14a/8)

[= 1]

vücüd : < Ar. Vücut.

v. (66b/16)

v. + a (32a/12)

[= 2]

vücüh : < Ar. 1. Yüzler, çehreler,

suretler. 2. Tarzlar, sebepler, imkanlar.

3. Münasebetler.

v. + ıla (21a/1)

vürüd : < Ar. Geliş, gelme, varma;

yetişme.

v. + ı (8a/16)

[= 1]

vüs' : < Ar. Güç, kuvvet, takat.

v. (20b/15)

[= 1]

vüs'at : < Ar. Genişlik, bolluk.

v. (29a/13)

[= 1]

-Y-

yā : "Ey, hey" anlamlarında bir

seslenme sözü.

y. (11b/2), (14b/8), (18a/16),

(18b/8), (23a/10), (23a/7), (9a/7)

[= 8]

yab- : bk. “Yap-”.

y.-dukları (5a/6)

[= 1]

yād : < Far. Hatırlamak.

y. (8b/6)

[= 1]

yādigār : < Far. Bir kimseyi, bir olayı

y. (66b/4), (69b/3)

hatırlatan nesne veya kişi, andaç.

[= 2]

y. + in (69a/3)

[= 1]

yağūs : < Ar. Salih ve dindar kişilerden

m. + ı (66b/4), (69b/3)

biri olan Yağūs 'un adına dikilmiş bir

[= 2]

puttur.

y. (28b/2)

[= 1]

yâ hâk : Okçunun zikr'i, doğruluk,

yaḥya ağa : Usta bir tirendaz olan

Yahya Ağa'nın Hacı Süleyman Menzili

ve Katip Menzili olmak üzere iki

menzilde rekoru bulunmaktadır.

y. (47b/7)

[= 1]

Tanrı ve gerçek anlamına gelen "Ya

Hak"tı. Okçuların ok meydanında esen

rüzgara bakarak havayı gözlemleyip yâ

yakın : Yakın.

y. (25a/5), (26b/13), (34a/6),

(65a/12), (67b/13), (69b/16)

y. + ında (30b/14)

[= 7]

hâk diye bağırarak oku atmasıdır. Buna

"Yâ hâk Nidâsı" denir.

y. (41b/3), (56b/14), (68a/12)

[= 3]

yāḥūd : < Far. 1.Veya, isterseniz. 2.İyisi,

yāḳut : < Ar. Değerli süs taşı.

y. (35b/15)

[= 1]

daha doğrusu.

y. (15b/1), (18b/16), (24b/13),

(25a/1), (25a/5), (27a/11)

[= 6]

yalḳuz : Yalnız.

y. (12b/7), (17a/9), (24b/6),

(36a/8)

[= 4]

yahūdi : < Ar. Yehuda'ya mensubolan,

yahudi."yehūdī".

yāl ü bāl : < Far. Boy bos.

y. (16a/6)

y. (44a/1)

[= 1]

[= 1]

yap- : Yapmak.

yamac : Yamaç. 1. Dağın veya tepenin

y.-miş (5b/15)

herhangi bir yanı. 2. Ön, yan, yakın.

y.-ub (6b/9)

y. (62b/5)

[= 2]

y. + a (65a/15)

yapdır- : Yaptırmak.

y. + da (68a/17), (69a/8)

y.-ub (6b/2)

[= 4]

[= 1]

yan : 1. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst

yapıl- : Yapılmak.

dışında kalan bölümü. 2. Sağ ve solun

y.-ur (17a/15)

ortak adı, yön, taraf, cihet.

[= 1]

y. + ında (66b/5)

yapışdır- : Yapıştırmak.

y. + ından (25b/13)

y.-urlar (17a/12)

[= 2]

[= 1]

ya'ni : < Ar. Bundan maksat, demek,

yārān : < Far. Dostlar.

demek isteniyor ki.

y. (70b/3)

y. (10a/3), (14b/4), (14b/8),

y. + a (49b/12)

(15a/7), (15b/14), (19a/16),

[= 2]

(23b/12), (26a/5), (33b/4), (3b/2),

yariş : Yarış.

(4b/8), (52b/9), (5b/14), (60b/10),

y. (26a/5)

(7b/16), (8a/11)

[= 1]

[= 16]

yariş- : Yarışmak.

yanlış : Yanlış.

y.-anlar (24a/7)

y.-anların (25a/15)	y. (38a/10), (38a/12), (38b/3),
y.-mak (23b/16), (24b/15),	(63b/14)
(27b/17)	[= 4]
y.-manun (4a/6)	yaş : Doğuştan beri geçen ve yıl birimi
y.-masına (24a/4)	ile ölçülen zaman, sin.
[= 7]	y. + ında (11a/5)
yarışdur - : Yarıştırmak.	[= 1]
y.-mak (23b/7)	ya'ûk : < Ar. Salih ve dindar kişilerden
[= 1]	biri olan Ya'ûk 'un adına dikilmiş bir
yaş - : Yasmak. Atış bittikten sonra	puttur.
yayın çilesini çıkarmak.Yaylar	y. (28b/2)
esneklikleri azalmasın diye kurulu	[= 1]
olarak bırakılmazlardı. Bu yüzden	yay : Yay, kavs, keman.
atıştan sonra yasma işlemi yapılırdı.	y. (13b/5), (14b/12), (14b/5),
Buna yayı yasmak, kirişi indirmek, yayı	(14b/9), (16b/6), (19b/5), (23b/1),
boşaltma da denir. Aynı zamanda bu	(29a/6), (32b/11), (32b/4),
söz, atışı bırakmak anlamında gelir.	(32b/7), (33a/17), (33a/4),
y. -dı (10a/13)	(57a/16), (5b/3), (5b/8), (6b/5),
[= 1]	(9b/2)
yaşşı kaya : Ok meydanının en eski	y. + a (7b/1)
menzildir. Diğer adı Miralem Ahmed	y. + da (32b/10)
Ağa Menzili'dir. bk. "mīr'alem ahmed	y. + dan (33b/2)
āga menzili".	y. + ı (16a/17), (5a/6), (6b/6),
	(7b/5)

y. + ıla (15a/15)

[= 2]

y. + ımı (32b/8)

yaycı aḥmed : Ünlü yaycı Arapzade

y. + lardan (33a/16)

İbrahim'in çırağı olan Kemanger

y. + ları (16b/10), (26a/16)

Ahmed, Tekye Menzili'yle

y. + larına (32b/15)

bilinmektedir. Tırhala'da da bir menzili

y. + uñ (32b/1), (32b/10),

bulunmaktadır.

(33a/7), (34a/7)

y. (42b/11)

[= 35]

y. + üñ (42b/17), (43a/13)

yaycı : Yay yapan esnaftır. Eskiden bu esnaf kuruluşunun dükkanlarının bir çoğu Bayezid ve Murat Paşa Türbesi etrafında bulunuyordu. Ayrıca Edirnekapı, Üsküdar ve Galata'da da bulunurdu.

[= 3]

yaycı 'arab-zāde : bk. "'arab-zāde yaycı ibrāhim".

y.(40a/12), (40a/14), (41a/9),

y. (41a/9), (41b/4)

(41b/4), (42a/4), (42a/10),

[= 2]

yaycı dāvud : Çizmeci (Çullu)

(42b/7), (42b/11), (42b/17),

Menzili'ni açmış fakat daha sonra

(43a/13), (56a/11), (60a/14),

kaybolduğundan dolayı menzil Çizmeci

(derkenar (41a3/1), (53b1/1),

Davud'un isimiyle anılmıştır.

(53b1/6))

y. (40a/13)

[= 15]

[= 1]

yaycı ḥüseyin : bk. "'yaycı ḳosta ḥüseyin".

yaycı eṣnāfi : < T. + Ar. bk. "'yaycı".

y. + üñ (42a/10), (42b/7)

y.(derkenar(53b1/1)

[= 2]

y. + nuñ (derkenar(53b1/6)

yaycı kosta hüseyin : Yaycı Kosta

y. (60a/14)

Hüseyin, Arabacı (Ali Bali)

[= 1]

Menzili'nde ve Tekye Menzili'nde rekorları bulunan bir kemankeştir.

y. (42a/4)

[= 1]

yaycılaruñ p̄iri : < T. + Far. Ebu

Muhammed bin Ebubekir'dir.

y. derkenar(33a/1)

[= 1]

yaycı (sayıcı) hüseyin ağa : Hüseyin

Ağa, Tersane-i Hümayun'un

başveznedarı ve Abdullah Efendi

(Dirhem) Menzili'nde rekor kırmış olan

bir kemankeştir.

y. (56a/11)

[= 1]

yaycı süleymān-zāde isma'īl : Yayıbaşı

usta Süleyman'ın oğlu olan İsmail

Çelebi, kethüdalık, kadılık ve meydan

şeyhliği gibi görevlerde bulunmuştur.

Ayrıca kabza aldıktan sonra Küçük

Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş

diktirmiş bir kemankeştir.

yāycı-zāde isma'īl : bk. "yaycı süleymān-zāde isma'īl".

y. (61a/3)

[= 1]

yay çek- : Yay çekmek.

y.-mege (32b/3)

y.-mek (32a/17)

y.-mekden (32a/14)

[= 3]

yay tak- : Yay takmak.

t.-sa (23b/1)

[= 1]

yaz- : Yazmak.

y.-ar (6a/6)

[= 1]

yazıcı : Yazma işi ile uğraşan.

y. (62a/17)

[= 1]

yazıl- : Yazılmak.

y.-miş (4b/16), (5b/10), (5b/16),

(8b/3)

[= 4]

yazu : Yazı.

[= 1]

y. (5b/11)

[= 1]

yed : < Ar. 1.El. 2.Kuvvet, kudret, güç.

y. (3a/15)

3.Yardım. 4.Mülk.

[= 1]

y. + itağallübi (59b/14)

yegān : < Far. Bir tek.

[= 1]

y. (21a/11), (21a/11)

yeden-be yed : < Ar. Elden ele,

[= 2]

doğrudan doğruya, vasıtasız.

yegān yegān : < Far. Birler, tekler. "Bir bir, tek tek."

y. (7a/15)

y. (21a/11)

[= 1]

[= 1]

yēdi : Sayı, 7.

y. (11a/5), (12b/11), (37a/15),

yegreg : Daha iyi, çok iyi.

(37a/15), (3b/10), (8a/12), (9a/16)

y. + i (18a/3)

y. + ncisi (10b/12)

[= 1]

y. + şer (35b/11), (8b/7)

yekke-süvār : < Far. Binicilikte iyi olan, usta olan kişi, yeksüvar.

[= 10]

y. + ı (55a/3)

yed-i 'ācizāne : < Ar. + Far. Gücsüz ve

aciz bir hal.

[= 1]

y. + me (3a/14)

yek-rān : < Far. Soyu temiz cins at, al at.

[= 1]

y. (36b/10)

yed-i tūlā : < Ar. Tam ihtisas ve vukuf,

[= 1]

büyük kudret.

yeksüvār : < Far. Tirendazların

y. (58a/1)

kullandığı bir çeşit ok. Tek parça

kamıştan yapılan soyalı ve bakkam
ayaklı menzil okudur.

y. (30a/17)

[= 1]

yeksüvâr-ı kebîr : < Far. + Ar. “menzil-i
tîr-i yeksüvâr-ı kebîr”. Büyük Yeksüvar
Menzili. Hacı İsmail Menzili'nin ayak
taşına yakın bir yerde ayak yeri,
Nakkaş Menzili taşları ile Ahi Menzili
ayak taşı arasında ise baş taşı
bulunmaktadır. Lodos havasıyla atılan
menzilin ana taşı, Esirci Ali Beşe'ye
aittir. En yüksek rekor ise 1093 gezlik
atışla (Katip) Ahmed Efendi'ye aittir.

y. (58a/6)

y. + de (56a/1)

[= 2]

yeksüvâr-ı şağîr : < Far. + Ar. “menzil-i
yeksüvâr-ı şağîr nâm-ı diger menzil-i
müderriş”. Küçük Yeksüvar Menzili.
Cerrah Menzili ile Hacı İsmail Menzili
arasında ayak yeri, Emin Menzili ile
Arkuru Menzili ayak taşı arasında ise
baş taşı bulunmaktadır. Ana taşı Seyyid

Mustafa'ya aittir. En yüksek rekoru ise
1072 gezlik atışıyla Nazif Mustafa Ağa
kırmıştır.

y. (60a/8)

[= 1]

yeksüvâr menzili : < Far. + Ar.
Yeksüvar okuyla açılan ve atılan
menzil, şartlı menzil olarak da
bilinmektedir.

y. (41b/11), (47a/15)

[= 2]

yél : Rüzgar.

y. (27b/14), (27b/15)

[= 2]

yelek : Okun hava da düzgün
çalışmasını sağlayan tüyleri, yük, yele,
yüñ.

y. (33a/9)

[= 1]

yelken : Rüzgâr gücünden yararlanarak
geniş bir yüzey oluşturacak biçimde
yan yana dikilen ve teknenin direğine
uygun bir biçimde takılarak onu

hareket ettiren kumaş veya şeritlerin

[= 4]

tümü.

y. (65a/1)

[= 1]

yem̄in : < Ar. 1.Sağ, sağ taraf; sağ el.

2.And.

y. (55b/9)

[= 1]

yēn- : Yenmek. Yemek işine konu

olmak.

y.-mez (21a/7)

[= 1]

yeñi : Yeni.

y. + den (30a/15)

y. + sine (30b/17)

[= 2]

yeñice i vārdār : Bir menzilin

bulunduğu Yenice-i Vardar,

Yunanistan'da bir şehirdir.

y. (35b/2)

[= 1]

yeñiçeri : Asker sınıfından olan er.

y. (38b/3), (45b/5), (54a/9),

(67a/6)

yeñiçeri ‘abdülbâki : Yeniçeri

ocağından Abdülbâki Beşe, İmam

Menzili'nde rekor kırıp menzil sahibi

bir kemankeştir. Okçuluğa ilginin

artması için taşın dikilmesine izin

verilmişse de daha sonra bu taş değer

verilmemiştir.

y. (54a/15)

[= 1]

yeñiçeri ağası qarlığı : < T. + Moğ. + T.

İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir

yer adı.

k. + ından (67a/7)

[= 1]

yeñiçeri şahin otabaşı : Okçular

Bölüğünün odabaşılığını yapan Okçu

Şahin, Haki Menzilin'de rekor kırıp taş

diktirmiştir.

y. (55b/1)

[= 1]

yeñiçeriyān : < Far. Yeniçeriler.

y.(54a/10)

y. + da (55b/9)

y. + dan (41a/12)

[= 2]

yeniçeri yūsuf : Önceleri Yeniçeri zümresindeyken bir müddet sonra Mirahurluk makamına yükselen Yusuf Beşe, İmam Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

y. (54a/17)

[= 1]

yeniçeri ağası : < T. + Moğ. Yeniçeri Ocağının en yüksek subayı ve komutanı.

y. (29a/16)

[= 1]

yer : Yer.

y. + de (33b/14), (33b/9),

(44b/7), (52a/12), (65a/2)

y. + deki (65a/15), (66b/5)

y. + den (26b/16)

y. + e (25b/15), (27a/14),

(65a/12), (69b/16)

y. + inden (58b/10)

y. + ine (27b/13), (27b/2),

(31a/12)

y. + ler (14a/13)

[= 17]

yetiş- : Yetişmek.

y.-e (17b/13)

y.-meye (17b/13)

[= 2]

yétmiş : Sayı, 70.

y. (12b/5), (13a/1), (32b/10)

[= 3]

yétmiş tokuz : Sayı, 79.

y. + ar (13a/1)

[= 1]

yevm : < Ar. Gün.

y. (32a/8), (32a/8)

[= 2]

yeyni : Hafif.

y. (26a/17)

[= 1]

yezdcürd : < Far. bk. “yezd cürd bin şehri-yār”.

y. + üñ (5a/17)

[= 1]

yezdcürd bin şeh-r-yār : <Far. Eski Fars

[= 3]

hükümdarlarından Behram Gur'un

yoğ : bk. “yok”.

babası, Nüşrevan'ın torunu.

y. + ısa (21a/3)

y. (7a/8)

[= 1]

[= 1]

yıl : Yıl, sene.

yoğsullıg : Yoksulluk. 1. Parası,

olmama, geçim sıkıntısı yaşama;

y. (16b/6)

fakirlik. 2. Verimsizlik, yetersizlik.

[= 1]

y. + ı (16b/1)

yıldız : Kuzeyden esen, ismi yerel

[= 1]

balıkçılar tarafından verilen soğuk

yok : Bulunmayan, mevcut olmayan

rüzgar.

(nesne, kimse vb.), var karşıtı.

y. (39b/8), (41a/2), (42b/10),

y. (10a/9), (19b/13)

(47b/2), (51a/8), (62b/10),

y. + dur (15a/13), (26b/16),

(63b/17), (65a/17), (65a/17)

(27b/16)

[= 9]

[= 5]

yıldız menzili : <T. + Ar. Diğer adı

yol : Yol.

menzil-i tozqoparan e'l-ma'rūf bi-

y. (69a/7)

delikliqaya'dır. İstanbul Yıldız Menzili

y. + da (27a/17), (27b/10)

olarak da bilinir. Adını menzilin atıldığı

y. + ı (29b/5), (65a/11), (66a/12)

rüzgardan almıştır.

y. + ıla (33b/4), (33b/8)

y. (69b/15)

y. + ına (11a/10), (70a/15)

[= 1]

y. + ınuğ (41b/16)

yine : Yine, yeniden, tekrar

[= 11]

y. (24b/8), (28a/7), (9a/6)

yoldaş : Yol arkadaşı.

y. + inuḡ (24b/6)
y. + larına (26b/7)
[= 2]

yollu yolunca...(oturmak) : Meydan toplantılarında kıdem ve protokol sırasını gözeterek oturmak.
y. (31a/2)
[= 1]

yonca : Yonca.
y. + i'ömrini (38a/7)
[= 1]

yonıl- : Yontulmak, yontma işi.
y.-ub (17a/10)
[= 1]

yukaru : Yukarı.
y. (33b/11)
[= 1]

yumruḡ : bk. "yumruk".
y. + mı (33b/13), (33b/5)
[= 2]

yumruk : Parmakların kapanmasıyla elin aldığı biçim.
y. (33b/13)
[= 1]

yumıl-: Yumulmak, yummak.
y.-ub (34a/5)
[= 1]

yumuşaklık : Yumuşaklık.
y. + da (26a/16)
[= 1]

yunanī : < Ar. Yunanistan'la ve Yunanlılar'la ilgili.
y. (5b/10)
[= 1]

yūsuf aḡa : Sultan IV. Mehmed devrinde Darüssaade ağası olan Yusuf Aḡa, bir dönem Kahire bulunmuş daha sonra ise ölümüne kadar Medine'dekalmıştır. Ayrıca Yusuf Aḡa Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. Bu menzilde yalnızca Darüssaade ağalarının atmasına dair şart koymuştur.
y. (61b/1), (61b/6)
[= 2]

yūsuf aḡa aḡa-yı dārü's-sa'ādetü's-şerīfe
: bk. "yūsuf aḡa".
y. (61b/3)

[= 1]	y.-se (22a/9)
yūsuf ağa menzili : Ayak yeri Ahi	y.-ye (15b/14)
Menzili ile Cafer Ayağı arasında küçük	[= 3]
mermer taştır. Baş taşı Bostancı	yürit- : Yürütmek.
Menzili'ne doğrudur.	y.-mek (34b/7)
y. + nde (65b/8)	[= 1]
[= 1]	yüyrük : Çabuk, hızlı.
yūsuf deresi : < Ar. + T. Ok meydanında	y. (34b/4)
bulunan bir yer adı.	[= 1]
y. (65a/14)	yüz : Sayı, 100
[= 1]	y. (25a/7), (32b/3), (35b/13)
yūsuf paşa : Yusuf Ağa, Kethüdalık,	y. + er (27a/4)
Yeniçeri Ağalığı ve Bender Muhafızlığı	[= 4]
görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca	yüz : Yüz, surat, çehre.
İstanbul Okmeydanı'nda atılan İmam	y. + ine (34a/6)
Menzili'nde rekor kırmış, taş diktirmiş	[= 1]
bir kemankeştir.	yüz- : Yüzmek.
y. (54b/5)	y.-megi (15b/10), (20a/11)
[= 1]	[= 2]
yümn : < Ar. Uğur, mut, bereket.	yüz ağard- : bk. "yüz ağart-".
y. + iaşiyān (54b/16)	y.-ub (64a/7)
[= 1]	[= 1]
yüri- : bk. Yürümek.	
y.-mek (15b/8)	

yüz ağart-: Beğenilir iş yapmak, iş ve davranışlarıyla yakınlarının övünmesine sebep olmak.

y.-dığı (45b/12)

[= 1]

yüz elli : Sayı, 150.

y.(67a/7), (70a/1)

[= 2]

yüzgeçlik : Yüzme.

y. (20a/3)

[= 1]

yüz otuz : Sayı, 130.

y. (39b/2)

[= 1]

-Z-

zabulistān : < Far. Afganistan

ile İnan toprakları arasında kalan tarihi bölge.

z. (5a/13)

[= 1]

-zāde : < Far. 1.Evlat, oğul.

2.İnsaniyetli, doğru adam.

z.(7a/8), (40a/14), (40a/15),

(41a/9), (41a/14), (41b/4),

(43b/3), (43b/4), (43b/5),

(43b/14), (43b/15), (44a/8),

(44b/11), (45a/14), (45b/6),

(46a/6), (46a/8), (46a/12),

(46a/14), (46a/17), (46b/16),

(47a/9), (47b/5), (49b/8),

(49b/9), (50a/10), (51a/9),

(51a/14), (51a/16), (51b/14),

(51b/17), (53b/1), (53b/7),

(54b/4), (55a/13), (55a/17),

(56a/13), (56a/17), (56b/16),

(57a/5), (57b/5), (57b/7),

(57b/14), (57b/17), (58a/12),

(60a/14), (61a/3), (62a/14),

(63a/17), (64a/4), (65a/6),

(66a/9), (67a/12), (67a/15),

(67a/17), (67b/3), (68a/5),

(68b/9)

[= 59]

zāf-ı irāş : < Ar. İdman ve meşk

sırasında vücutta kuvetsizliğe sebep olma.

z. (32a/12)

[= 1]

zafer : < Ar. 1. Galibiyet. 2. Başarı.

z. (6a/2)

[= 1]

zağarcı kāsım : Yeniçeri ocağında ilk başta zağarcılık yapan Filibeli Kasım, daha sonra Arabacılar Bölükbaşı ve sipahiliğe yükselmiştir. Rodos Fethi'nde şehit düşen Zağarcı Kasım'ın iki menzilde rekoru vardır. Bunlardan biri Arabacı (Ali Bali) Menzili diğeri de Zihirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'dir.

z. (42a/3), (42b/4), (44a/10)

z. + uḡ (42a/9)

[= 4]

zāhib : < Ar. 1. Gidici, giden. 2. Bir fikir veya zanne uyan, kapılan.

z. (14a/8)

[= 1]

zāḥīm : < Ar. Fazla kalın olan, yoğun.

"dāhīm"

z. (42b/3)

[= 1]

zāhīr : < Ar. 1. Görünen, görünücü, açık, belli, meydanda. 2. Elbette şübhesiz. 3. Galiba. 4. Meğer, anlaşılan.

z. (68b/14)

z. + i (12a/14)

[= 2]

zāhīren : < Ar. Görünüşte, görünüşe göre, görüldüğü gibi, meydanda olarak.

z. (19b/11), (8a/7)

[= 2]

zaḥm : < Far. Yara.

z. (11b/8)

z. + ıderūnına (45b/6)

[= 2]

zaḥmet : < Ar.1. Sıkıntı, eziyet. 2. Güçlük, zorluk.

z. + i (18b/13)

[= 1]

zaḥm-ḥürde-i peykān : < Far. Temrenin açtığı yara.

z. + una (63b/10)

[= 1]

zaḥm-keṣā : < Far. Yara acısı çeken.

z. + yıderd (61a/13)
[= 1]
zâ'if-âne : < Ar. "zâ'if": 1. Güçsüz,
kuvvetsiz, takatsiz, kansız, arık. 2.
Gevşek. 3. Tembel. "-ane": Sıfatı, ismi
zarf yapan bir ek;
fakirane, tıflane, zâ'ifane.

z. (3b/3)

[= 1]

zâ'im : < Ar. 1. Zeameti olan. 2. Prens,
şef, lider.

z. (26b/7)

[= 1]

zâlam : < Ar. 1. Karanlık. 2. Haksızlık.

z. + işebde (58b/8)

[= 1]

zamân : < Ar. 1. Zaman, vakit, çağ,
devir. 2. Mehil, süre. 3. Mevsim.

z. (27b/8), (29b/1), (32a/9),

(35b/13)

z. + da (24a/10), (24b/7),

(25b/17), (26a/5), (27a/8),

(27b/14), (6a/12)

z. + dur (18a/4)

z. + ı (64b/13)

z. + ihlâfetlerinde (12a/16)

z. + ımürür (59b/13)

z. + ında (7a/4)

z. + ısa'âdetlerine (5a/4)

z. + ısalânatlarında (65b/4)

z. + ları (7a/13)

[= 19]

zamānen : < Ar. Zaman bakımından.

z. (66b/11)

[= 1]

zan : < Ar. 1. Sanma, sanı, sezme. 2.

Şüphe, işkil

z. (16a/5)

[= 1]

zann-ı gâlib : < Ar. Kuvveti hakikate en
yakın olan zan.

z. + ifakire (8a/14)

[= 1]

zarar : < Ar. 1. Bir menfaatin bozulması
veya kaybolması. 2. Ziyan, eksiklik,
kayıp.

z. (38b/6)

z. + ı (26b/16)

[= 2]

ẓarb : < Ar. Zarp yayları ile atılan zeytuni demir temrenli hedef oku.

z. (33a/8)

z. + da (33a/14)

[= 2]

ẓarb yayları : < Ar. + T.Uzun, sert ve sert kuvvetli talimhane yayı

z. (33a/12)

[= 1]

ẓāt : < Ar. Sâhip, mâlik.

z. + ında (20b/8)

z. + işerîf (12b/11), (6a/10)

[= 3]

ẓāten : < Ar. Aslında, asıl olarak, esasen.

z. (66b/11)

[= 1]

ẓay‘a-yı çerāgāh : < Ar. + Far.

Hayvanların otlatıldığı tarla.

z. (69a/17)

[= 1]

zāyiçe : < Far. Yıldızların belli zamandaki yerlerini ve durumlarını gösteren cetvel.

z. + yiiqbāline (28a/12)

[= 1]

zāyif : (?)

z.(7a/1)

[= 1]

ze‘āmet : < Ar. Osmanlılar devrinde sipahilere verilen en büyük tımar.

z. (29a/10)

[= 1]

zebān : < Far. Dil, lisan.

z. (52b/13)

[= 1]

zehen : < Ar. Zeyreklik, akıllılık, hıfz, kuvvet.

z. + üñ (20b/11)

[= 1]

zelālet : < Ar. “dalālet”. 1. Doğru yoldan ayrılma, yoldan çıkma, sapıtma, sapıklık. 2. İnanç ve akîdede bâtıla sapma. Karşıtı: Hidâyet.

z. + le (12b/15)

[= 1]
zemīn : < Ar. Yer, yeryüzü, meydan.
z. (10a/1), (28b/8), (36b/8),
(39a/14), (52a/11), (60b/7),
(61b/12)
z. + de (7b/10)
z. + e (45b/14)
z. + i (58b/9)
z. + ihacālet (58b/5)

[= 11]
zer^f : < Ar. Ekme, tohum saçma. 2.
Ekilmiş ekin.
z. (4b/5)

[= 1]
zerāndūdu'l-pāçe : < Far. Ezilmiş varak
altının zer mürekkep hâline getirilerek
beyaz veya renkli kâğıda fırçayla
sürülmesiyle hazırlanmış (hat veya
tezyînat eseri).
z. + ihimmeti (43b/13)

[= 1]
zerre kadar : < Ar. 1. Çok küçük, çok
az. 2. Hiç mi hiç.
z. (38a/4)

[= 1]
zerrīn : < Far. 1. Altından yapılmış,
altın. 2. Altın gibi sarı. 3. Parlak.
z. + dūr (45a/10)

[= 1]
zevāt-ı kirām : < Ar. 1. Muhterem ve
değerli zâtlar, büyük şahsiyetler. 2.
Şerefli, temiz, büyük zatlar.
z. (10b/4)

[= 1]
zevrā : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının
adı.
z. (16b/9)

[= 1]
zevrāk : < Ar. Kayık, sandal.
z. (65a/3)
[= 1]

zevrākce : < Ar. Kayıkcık, sandalcık.
z. + igayret (42a/17)
z. + ivāride (47b/13)
[= 2]

zeyd : < Ar. 1. Kişi adı. 2. “Zeyd
ve‘amr” Arapça’da bir konuda insan
ismi kullanılması gerektiğinde

kullanılan isim çifti. Türkçedeki Ali ile

z. + i (44a/5)

Veli gibi. 3. Zeyd bin Harise: Resûl-i

[= 3]

Ekrem'in evlâtlığı ve âzatlısı.

z. (24a/12)

z. + e (24a/14)

[= 2]

zeyl : < Ar. 1. Bir şeyin altı, devamı,
eki. 2. Kuyruk. 3. Çok uzun söz. 4. Etek.
5. Son.

z. + i (11b/11)

z. + inde (50b/3)

[= 2]

zımn : < Ar. 1. İçin, maksadıyla. 2. İç
taraf, iç yüz, iç. 3. Açıkça söylenmeyip
dolayısıyla anlatılan gizli maksat.

z. + ında (14a/2), (36a/1)

z. + nında (14b/16)

[= 3]

zībā : < Far. Süslü, güzel.

z. (68b/1)

[= 1]

zihgîr : < Far. Ok atanların

parmaklarına taktıkları yüzük, halka.

z. (10a/7), (derkenar(33a/10))

zihgîrci kâsım : Hakkında çok fazla
bilgi olmayan Zihgirci Kasım, eserde
yazdığına göre yeniçeri taifesinden
talimcibaşı olup Zihgirci Yeri (Beş
Taşlar) Menzili'nde rekor kırıp ana taşı
diktirmiş bir kemankeştir.

z. (44a/7)

[= 1]

zihgîrciler : < Far. Zihgir yapan esnafa
denir. Bunların Sishane üzerinde
kurdukları dükkanlarda şirmâhi, balık
dişi, sığır, gergedan, koç boynuzları
gibi maddelerden zihgir ürettiği
bililmektedir.

z. (derkenar(33a/5))

[= 1]

zihgîrcilerün pîri : < Far. Ali bin Ebi
Talib'dir.

z. (derkenar(33a/5))

[= 1]

zıkr : < Ar. 1. Anma, anılma. 2.

Bildirme, bildirilme. 3. Kur'an-ı Kerim.

z. (26a/2), (35a/15)	z. + de (45b/13)
z. + êtdigi (18a/3)	[= 1]
z. + olınan (31b/7)	z̄ir ü zeber : < Far. Altüst.
z. + olındı (29b/13)	z. (38b/8)
[= 5]	[= 1]
z̄ir : < Far. Alt, aşığı.	z̄i-ş̄ān : < Ar. 1. Canlı, şerefli. 2.
z. (55a/2)	Meşhur bir çeşit lale.
z. + iseng (52b/16)	z. (4b/16) (9b/16)
z. + itürāb (5b/6), (68b/8)	z. + larını (4a/2)
z. + itürābı (51b/10)	[= 3]
[= 5]	ziyāde : < Ar. 1. Artma, çoğalma. 2.
z̄irā : < Far. Çünkü, şundan dolayı.	Artan, fazla kalan. 3. Çok bol. 4. Aşırı,
z. (17a/6), (19a/14), (20a/8),	fazla.
(26b/1), (32b/9)	z. (15a/12), (21a/2), (29a/14),
[= 5]	(32a/16), (32b/8), (34b/5),
z̄irā^c : < Ar. Dirsekten orta parmak	(34b/7), (37a/5), (37b/17),
ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü.	(57a/16)
z. (67b/13), (69b/2)	z. + êtmek (33a/6)
z. + a (65b/16)	z. + olmak (32b/6)
[= 3]	z. + olur (26b/4)
z̄ir-hāk : < Far. Toprak altı.	z. + si (21b/10)
z. (42b/6)	z. + yi (30b/8)
[= 1]	[= 15]
z̄ir̄in : < Far. Alltaki, aşığıdaki.	ziynet : < Ar. Süs, bezek.

z. + ibaḥş (1b/7)	[= 1]
[= 1]	zūr : < Far. Güç, kuvvet.
zua'fā : < Ar. Zayıflar.	z. (2b/13), (32a/17)
z. + nuḡ (13b/13)	z. + ı (53b/8), (56b/9)
[= 1]	z. + ıbāzū (42a/14)
zu'amā : < Ar. Büyük tımar sahipleri, kefiller.	z. + ıbāzūyı (60b/17)
z. + dan (65a/3)	[= 6]
[= 1]	zülāl : < Ar. Berrak, hafif, soğuk, tatlı su.
zuhūr : < Ar. Görünme, meydana çıkma, başgösterme, türeme .	z. + i (58b/3)
z. (39a/17), (4a/13), (6a/12)	[= 1]
z. + ı (3b/17)	zümre : < Ar. Bölük, takım, cemaat, topluluk, sınıf.
z. + ında (65b/11)	z. + iyeñiçeriyāndan (41a/12)
[= 5]	z. + sinden (38b/3), (38b/5), (45b/5)
zuhūr-ı kevkebe-yi muḥammediyye	[= 4]
: < Ar. Hz. Muhammed'in ihtişamlı hayatının anlatıldığı eserin ortaya çıkması.	zümre-i t̄irendāzān : < Ar. + Far. Okçular zümresi.
z. + den (7b/14)	z. (56b/2), (58b/2)
[= 1]	z. + uḡ (3b/12)
zu'm : < Ar. 1.Boş inanç. 2.Şüphe.	[= 3]
z. + ıyla (70a/9)	

SONUÇ

Minhâc-ı Rumât 19. yüzyılda yazılan okçuluğun anlatıldığı bir eserdir. Mehmed Emin Vahîd Paşa eserini pek çok ilim dalından ve bu alanların usta kişilerinden yararlanarak oluşturmuştur. Eserde okçuluğun tarihi anlatılırken Hz. Adem ve oğulları, Hz. İbrahim, Hz. İsmail ve Hz. Muhammed'e kadar birçok peygambere, İran'daki Pişdadiyan sülalesinden gelen Behram Gur gibi pek çok hükümdara, Osmanlı padişahlarına ve Sad bin Ebi Vakkas gibi usta kemankeşler ile o dönemdeki kıssalara yer verilmiştir. Ayrıca eserde ok ve yay yapımı, ok atmanın usulleri, ok meydanları, menzil atışları, menzil yerleri, kemankeşler, ok atarken vücudun duruş şekli ve yayı tutuş şekilleri, Hz. Muhammed'in okçuluğa dair söylediği 40 hadis gibi konular anlatılmıştır.

Çalıştığımız nüsha İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda Nesih hattıyla 1b-70b yaprak, 220-125 mm., 17 satır, 1219/1805 istinsah tarihinde miklepli kırmızı deri ve ebru ciltli, Aharlı kâğıt ve serlevha müzehhep, cetveller yaldızlı olarak yazılmış olan nüshadır. Harekesizdir. Eserin ilk (1b) sayfası 12 satır ve son (70b) sayfası 4 satırdan oluşmaktadır. Âyet ve hadislerin bulunduğu satırların altı genellikle kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Eserin incelenmesinden çıkardığımız sonuçlar şunlardır:

1. Eser, okçulukla ilgili daha önceden yazılmış olan yapıtlara bakıldığında konuların derlenip toparlandığı bir kitap mahiyetindedir.
2. Eserde anlatılan konuların daha iyi pekiştirilmesi için Hz. Muhammed'in söylediği 40 hadis ve birçok Kur'an ayeti bulunmaktadır. Bunların yanı sıra eserin içerisinde 36a-70a arası ayrıntılı olarak yazılan 46 tane menzil atışlarına dair tablo bulunmaktadır.
3. Eserde okçuluk terimlerinin ağırlıklı olarak Arapça, Türkçe ve Farsçadan oluştuğu görülmektedir. Yazar, terimleri genellikle Türkçeleştirmeye çalışmamış bunun yerine kelimelerin kökenini olduğu gibi vermeyi tercih etmiştir. Örneğin: lisân-ı 'arabda hedef ü hedefün üstüne koydukları kâğıd ve bir pâreye gâraž ve gâražun ortasına naşb êtdükleri kemük ve gayri şey'e rik'a ve ba'zen hedef üstüne koydukları kâğıd u bez ü deri pâresine yarım ay

şeklinde bir şekil çizerler ol şekle dā'ire ve dā'irenün ortasına bir nakş ederler aña hātem derler.

4. Eser, 19. yüzyılın başında yazılmış olmasından ötürü dil açısından geçiş dönemi özellikleri göstermektedir. Bu yüzden kelimelere ve kelimelere gelen eklere bakıldığında hem düz vokalli hem de yuvarlak vokalli olarak yazıldığı görülmektedir: kendü (کندو) (13a/4) ~ kendi (کندی) (20b/4), (23b/2), çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللی) (43b/12)...

5. Eserde -ma/-me olumsuzluk ekinin a ünlüsü kendisinden sonra isim fiil gelen kelimelerde istisnasız elif (ل) ile gösterilmiştir: terk etmemek (ایتمامک) (21a/4), baħl eylememek (ایلمامک) (21a/6), taş dikilmemektür (دکلمامکدر) (31b/6), izn vèrilmemek (ویرلمامک) (61b/7)...

6. Eserde derkenarlardaki (okçuluk terimi dışında) kelimeler hariç madde başı olarak 3756 kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerin 2078'i Arapça, 558'i Farsça, 479'u Türkçedir. Geriye kalan 641 kelimenin 272 kelimesi farklı dillere ait kelime gruplarından oluşmaktadır. Bu dillerin içerisinde Arapça, Türkçe, Farsça dışında İtalyanca, Rumca, Moğolca, Latince ve Grekçe bulunmaktadır. (Arapça-Farsça 79, Arapça-Türkçe 56, Arapça-Moğolca 9, Arapça-Rumca 4, Arapça-Farsça-Türkçe 3, Arapça-Farsça-Arapça 2, Arapça-Türkçe-Arapça 1, Farsça-Arapça 51, Farsça-Türkçe 11, Farsça-Arapça-Farsça 3, Farsça-Türkçe-Arapça 1, Türkçe-Arapça 12, Türkçe-Farsça 12, Türkçe-Rumca 1, Türkçe-Moğolca 1, Türkçe-Moğolca-Türkçe 1, Türkçe-Farsça-Türkçe 2, İtalyanca 5, İtalyanca-Türkçe 1, İtalyanca-Farsça 1, Rumca 7, Rumca-Türkçe 3, Moğolca 2, Moğolca-Arapça 2, Latince 1, Grekçe 1). 633 kelimenin içerisinde bulunan diğer 369 kelime ise özel adlar, yer adları ve menzil adları gibi kelimelerden oluşmaktadır. Hazırlanan sözlük kısmında kökeni ve anlamı bilinmeyen 24 kelime bulunmaktadır. Sözlük kısmında kelimelerin hangi dile ait olduğu sadece kökeni baz alınarak hazırlanmıştır. Türkçe eklerle türetilen sözcükler karışıklık oluşturmaması için belirtilmemiştir. Yabancı sözcüklere gelen Türkçe eklerle oluşan sözcükler göz önünde bulundurulduğunda Türkçe kelimelerin sayısı artacaktır.

7. Metinde tüm zaman çekimleri görülmemektedir. Ağırlıklı olarak daha çok geniş zaman kullanılmıştır.
8. Günümüz Türkiye Türkçesinde de görülen ekleşme sırasındaki ötümlüleşme metnimizde de oldukça belirgindir. Fakat ötümlüleşmenin olmadığı sözcükler de görülmektedir: anaṭolı (اناطولى) (68b/11), ditrer (دترر) (10a/10), ṭağ (طاغ) (6b/4)...
9. Metinde kelime başlarındaki a ünlüsü kimi zaman elif (ا) ile kimi zaman da medli elif (آ) ile yazılmıştır.
10. Metinde b ve p ünsüzlerinin yazılışı birkaç örnek dışında düzenlidir: yabduqları (يابدقلى) (5a/6) - yapmış (ياپمىش) (5b/15)...
11. Metinde c ve ç kullanımında ağırlıklı olarak Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerinde de olduğu gibi ç yerine c kullanılmıştır. Fakat c yerine ç; ç yerine c yazılan örnekler de bulunmaktadır: aḳce (اقچه) (63b/8) - aḳçe (اقچه) (29a/8), azuḳuk (آزوقوق) (33a/2), düzçe (دوزچه) (33b/17)...
12. Metinde d (د) ve ṭ (ط/ت) ünsüzlerinin kullanımı çoğunlukla düzensizdir: segirtmege (سكرتمكه) (18a/8) – segirdürsin (سكردرسين) (18b/10), beraber ṭurub (برآبر طوروب) (26b/13) - muḥkem durub (دوروب) (33b/14)...
13. Metinde genellikle “k, g ve ḡ” ünsüzleri için (ك) kullanılmıştır.
14. Metinde kapalı e (è) kullanımı oldukça fazladır.
15. Metinde hemze (ء)’li olarak yazılan kelimeler birkaç örnek dışında çoğunlukla doğru olarak yazılmıştır.
16. Metindeki cümle yapılarının çoğunlukla Türkçenin cümle yapısına uymadığı görülmektedir.
17. Harekesiz bir metin olmasına rağmen metinde Arapça ve Farsça kelimelerin zaman zaman harekeli olarak yazıldığı görülmektedir.
18. Metinde geçen ve içerisinde c-ç, b-p, d-t sesleri bulunan sözcükler yazıldığı gibi okunmuş, müdahale edilmemiştir.

KAYNAKLAR

- BANGUOĞLU, Tahsin (2015), **Türkçenin Grameri**, TDK, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (2015), Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, TDK, Ankara.
- DADAN, Ali (2018), **İslam Tarihi ve Medeniyeti-8 Müslüman Türk Devletleri I**, Siyer Yayınları, İstanbul.
- DEVELİOĞLU, Ferit (2012), **Osmanlıca-Türkçe Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara.
- ERCİLASUN Ahmet Bican (2016), **Türk Kağanlığı ve Türk Bengü Taşları**, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- ERCİLASUN Ahmet Bican, Akkoyunlu Ziyat (2015), **Dîvânu Lugâti't-Türk**, TDK Yayınları, Ankara.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2015), **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERCİLASUN Ahmet Bican (20014), **Kutadgu Bilig Grameri-Fiil**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1994), **Dede Korkut Kitabı 1 Giriş-Metin- Faksimile**, TDK Yayınları, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (2013), **Orhun Abideleri (İnceleme)**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- GABAİN, A Von (1988), **Eski Türkçenin Grameri (Çeviren: Mehmet Akalın)**, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- GÖKSU, Erhan (2018), **Okla Yükselen Millet, Türklerde Ok ve Okçuluk**, Okçular Vakfı, İstanbul.
- GÜLENSOY, Tuncer (2018), **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (Etimolojik Sözlük)**, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- GÜLSEVİN, Gürer (2017), **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK, Ankara.

İslâm Ansiklopedisi (2003), **Mehmed Emin Vahîd Paşa Maddesi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, Cilt: 28, s.468-469.

KAFESOĞLU, İbrahim (2017), **Türk Milli Kültürü**, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

KANAR, Mehmet (2013), **Farsça Türkçe Sözlük**, Say Yayınları, İstanbul.

KARPOWÍCZ, Adam (2018), **Osmanlı Türk Yayları İmali ve Tasarım (Çeviren: Mehmet Yılmaz Akbulut)**, Okçular Vakfı Yayınları, İstanbul.

KARTALLIOĞLU, Yavuz (2011), **Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni**, TDK Yayınları, Ankara

Mütercim Asım Efendi (2000), **Burhân-ı Katı (Haz. M. Öztürk, D. Örs)**, TDK Yayınları, Ankara.

ÖGEL, Bahaeddin, (2016), **Türklerde Devlet Anlayışı**, Ötüken Neşriyat, Ankara.

REDHOUSE, J. W.(2016), **Müntahabât-ı Lügât-i Osmaâniyye (Haz. R. Toparlı, B. Eyöve Yılmaz, Y. Yılmaz)**, TDK Yayınları, Ankara.

SAMÎ, Şemseddin (2007), **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul.

SARI, Mevlût (1984), **El-Mevarid Arapça-Türkçe Lûgat**, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul.

TDK (2005), **Türkçe Sözlük**, TDK Yayınları, Ankara.

UÇAR, İlhan (2013), **“Ok Atıcılığının Kuralları” Kavaidü’r Remy**, Abdullah el-Kâtip, Mucize Yayınları, Ankara.

YAZIR, Elmalılı M. Hamdi (2017), **Hak Dini Kur’an Dili**, Akçağ Yayınları, Ankara.

YEĞİN, Abdullah-BADILLI, Abdulkadir-HEKİMOĞLU, İsmail-ÇALIM, İlham(1981), **Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Büyük Lugât**, 1./2. Cilt, TÜRDAV, İstanbul.

Yusuf Has Hacib (2008), **Kutadgu Bilig, (Haz. Reşid Rahmeti Arat)**, Kabalcı Yayınları, İstanbul.

YÜCEL, Ünsal (2015), **Türk Okçuluğu**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

Makaleler

SÜSLÜ, Azmi (1989), **Fransa'ya Gönderilen Türk Elçileri ve Vahîd Paşa**, Türk Kültürü (Ekim Ayı) Sayı:318.

KARPOWICZ, Adam (2006), **Türk Yaylarının Başarımı (Çeviren: Atilla Bir)**, Osmanlı Bilimi Araştırmaları Cilt:VIII/Sayı: 1.

BİR, Atilla - KAÇAR, Mustafa - ACAR, Şinasi (2006), **Türk Menzil Okçuluğu, Yay ve Okları**, Osmanlı Bilimi Araştırmaları Cilt: VIII/Sayı: 1, s. 39-67.

EGÜZ, Esra, (2011), **Telhîs-i Resâilât-ı Rumât'ta Geçen Okçuluk Terimleri ve Âdetleri Üzerine**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü III. Genç Bilim Adamları Sempozyumu, Ankara.

EĞİLMEZ, Mustafa, **Tarihî Yönüyle Kütahya Mutasarrıfı Mehmet Emin Vahit Paşa**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:5, Kütahya 2001.

GÜRGENDERELİ, Rifat (2015), **Bir Okçuluk Risâlesi: Kavsnâme**, Turkish Studies, ISSN: 1308-2140, Cilt:10 Sayı: 8, s. 1313-1324.

KUTLAR, Fatma Sabiha (2008), **16. ve 19. Yüzyılda Yazılmış İki Metnin İmlasına İlişkin Kimi Tespitler**, Turkish Studies, Volume 3/6 Fall, s. 499-510.

KÜÇÜKER, Paki (2015), **Tirkeş, Okluk, Kiş ve Kişlik Kelimeleri Üzerine**, 7. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri. Fırat Üniversitesi/Elazığ 16-18 Ekim 2014 I. Cilt s. 765-771.

ÖZKAFKA, Fatih (2018), **Okçuluk ve Hat Sanatı**, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. Marmara Üniversitesi, Cilt:7/ Sayı:3, s. 1642-1672.

ÖZŞAHİN, Murat (2019), **Tarih-Nâme-İ Bulgar Ve Dil Özellikleri Üzerine Kısa Bir Değerlendirme**, Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD), Cilt: 3/Sayı:2, s. 241-247.

ŞENARSLAN, Necip Fazıl (2018), **Mahmud B. Muhammed B. El-Hasan El-Ezherî Es-Sarayî Ed-Derbendî'nin Bugyetü'l-Merâm Gâyetü'l-Garâm Şerhi: Kavs-Nâme**, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 64, s. 412-426.

TOZDUMAN TERZİ, ARZU, **Osmanlı Hazineleeri**, Türkler, Cilt: 10 Sayfa: 893-903.

TURAN, Selami, GÜRBÜZ Fuat (2019), **Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâcü'r-Rumât Adlı Eseri**, Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:2 s. 62-64.

UÇAR, İlhan (2015), **Divânu Lugâti't-Türk'te Yer Alan Okçuluk Terimleri Ve "Yük - Yüç" Sözcüklerinin Kullanımı Üzerine**, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science (JASS), Cilt:2, Sayı: 38, s. 85-90.

YAŞAR, Filiz (2017), **Sakız'daki Yunan Ayaklanmasının Tanığı Olan Bir Eser: Zuhur-ı Fitne-i Rum**, Akademik Bakış Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017, S. 63.

Diğer Yayınlar

ANIK, Şükrü Seçkin (2018), **17. Yüzyıla Ait Bir Okçuluk Risalesi: Tezkîre-i Rumât**, (Transkripsiyon Ve Değerlendirme). Yüksek Lisans Tezi., Gazi Üniversitesi, Ankara.

AZBAY, Enes (2016), **Hazâ Kitâb-I Kavsnâme: İnceleme-Metin-Dizin**, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

GÜRBÜZ , Fuat (2019), **Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâcü'r-Rumât Adlı Eseri (İnceleme-Metin)**, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

İNAN, Mehmet (1992), **Osmanlı İmparatorluğunda Okçuluk Sporü ve Temel Teknikleri**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

KILIÇ, Ahmet (2016), **Mehmed Emin Vahid Paşa Hayatı, Eserleri, Vakfiyesi Ve Kütüphanesi**, Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Bursa.

ŞENARSLAN, Necip Fazıl (2012), **Risâle-İ Kavsiyye Der Beyân-ı Zümre-i Tîr-Endâzân İnceleme-Metin-Dizin**, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

TUNÇ, Ali (2000), **Osmanlı Devleti'nde Spor (Okçuluk)**, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.

Diğere Kaynaklar

Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, <http://www.lugatim.com/>

TDK Sözlükleri, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>

Luggat Osmanlıca-Türkçe Sözlük, <https://www.luggat.com/>

ÖZ GEÇMİŞ

Sefanur Akyıldız 1994'te İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Şükrü Yemenicioğlu İlkokulu'nda, lise öğrenimini Fatih Kız Lisesi'nde tamamladı. 2013 yılında Sakarya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. 2017 yılında lisans eğitimini tamamlayarak aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.